ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\D\Dumas Alexander_Dumas Alexander - Královnin náhrdelník 2.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Alexander Dumas
Královnin Náhrdelník - 2 díl
1. Dva ctižádostivci předstírají lásku

Jeanne sice nebyla královnou, ale tím více byla ženou.

Z toho plyne, že sotva se ocitla v kočáře, hned začala srovnávat nádherný palác ve Versailles, jeho bohaté a honosné komnaty se svým ubohým příbytkem ve čtvrtém poschodí v ulici Saint-Giles, pyšné a vyšňořené služebnictvo se svou starou služkou.

Ale takřka vzápětí ubohý podkrovní pokojíček a stará služka zmizely v temnu minulosti, tak jako se nám někdy zdá, že truchlivé představy, které už neexistují, vlastně nikdy neexistovaly, a Jeanne si blaženě vzpomněla na svůj půvabný domek v předměstí Saint-Antoine, tak rozkošný, tak pohodlný, tak blahobytný, jak by se řeklo za našich dnů, s lokaji sice méně vyšnořenými nežli ve Versailles, ale stejně poslušnými a stejně uctivými.

Tento dům, tito sloužící, to jsou Jeanniny Versailles. Je tady stejně královnou jako Marie Antoinetta ve svém paláci a všechna její přání, dovede-li je opatrně omezit nikoliv snad na to, co je nezbytné, ale jen na to, co je rozumné, budou uskutečněna právě tak rychle, jako kdyby třímala v ruce královské žezlo.

S radostným čelem a s úsměvem na rtech vstoupila Jeanne do svého domu. Nebylo ještě příliš pozdě. Vzala papír, pero a inkoust, napsala několik řádků, vložila list do jemné a navoněné obálky, napsala adresu a zazvonila.

Sotva dozněly poslední zvuky zvonku, už se otevřely dveře a na prahu stál lokaj s uctivou pozorností.

Měla jsem pravdu, pomyslila si Jeanne, královnu neobsluhují rychleji nežli mě.

Podala dopis sloužícímu:

"Doneste tento dopis panu kardinálu Rohanovi."

Lokaj se uklonil, vzal list a otočil se na patách bez jediného slova, s onou němou poslušností, na niž jsou zvyklí sluhové v nejlepších domech.

Hraběnka znovu upadla do hlubokého snění, snění, které tak příjemně pokračovalo v myšlenkách, jež hýčkala už po cestě.

Uplynulo sotva pět minut, když se ozvalo slabé zaklepání na dveře.

"Vstupte!" zavolala paní de la Motte.

Objevil se týž sluha.

"Co se stalo?" zeptala se netrpělivě paní de la Motte, když viděla, že její příkaz nemohl být ještě vyplněn.

"Právě jsem otvíral dveře, abych vyplnil rozkaz paní hraběnky," oznamoval lokaj, "když z druhé strany klepal monseigneurův sluha. Řekl jsem mu, že jdu právě k panu kardinálovi. Odevzdal jsem Jeho Eminenci dopis paní hraběnky, monseigneur si ho přečetl, vystoupil hned z kočáru a poručil, abych ho ohlásil."

"Nu a?"

"Monseigneur čeká v salónè a prosí o dovolení, aby směl vstoupit."

Sotva znatelný úsměv přelétl hraběnčiny rty. Přemýšlela sotva několik vteřin.

"Uveďte ho," poručila konečně se zřejmým uspokojením.

Mělo těch několik vteřin pozdržet církevního knížete a dát mu najevo, že v tomhle domě musí čekat, nebo je snad potřebovala paní de la Motte, aby promyslila až do konce svůj plán?

Kníže se objevil na prahu.

Měla už Jeanne opravdu nějaký plán, když se vracela do svého útulného příbytku, když poslala pro kardinála a konečně když pocítila tak velkou radost, že se kardinál objevil jako na zavolanou?

Ano, měla svůj plán, protože královnina nezkrotná touha podobná blesku, který za bouře jediným zážehem ozáří celé údolí, tak nezkrotná, čistě ženská touha, prozradila intrikánce tajemství, skrytá v nejtajnějších hlubinách královnina srdce, ostatně příliš hrdého, aby své touhy skrývalo.

Cesta z Versailles do Paříže trvá dlouho, a sedl-li člověku po boku démon chtivosti, má dost času, aby mu našeptal do ucha nejsmělejší plány.

Jeanne byla doslova opilá onou částkou patnácti set tisíc livrů, rozloženou v podobě diamantů v nádherné atlasové skříňce pánů Boehmera a Bossange.

Patnáct set tisíc livrů. Cožpak to není knížecí jmění, knížecí jmění pro ubohou žebračku, která ještě před měsícem vztahovala ruce pro almužny mocných tohoto světa?

Jistě od Jeanny de Valois z ulice Saint-Giles k Jeanně de Valois z předměstí Saint-Antoine bylo mnohem dál než od

Jeanne de Valois z předměstí Saint-Antoine k Jeanně de Valois - majitelce náhrdelníku.

Takže vlastně urazila už větší část cesty, která ji měla vést k štěstí a bohatství.

A toto bohatství, po němž Jeanne toužila, to nebyla jen iluze, jakou je několik slov na obchodní smlouvě nebo zápis v pozemkových knihách - všechno jsou to jistě základní věci, ale přece jen plně neuspokojují lačnost ducha a dychtivost oči.

Ne, tenhle náhrdelník, to je něco docela jiného než nějaká obchodní smlouva. nebo bůhvíjaký kus pozemku! Takový náhrdelník, to je viditelné jmění, viditelné štěstí. Je tady, člověk ho může mít pořád u sebe, září a oslňuje zrak v každou chvíli. Touží-li ho mít královna, Jeanne de Valois o něm může snít. Dokázala-li se ho královna zříct, paní de la Motte může si jej vytknout jako konečný cíl.

A tak tisíce vábných a mlhavých myšlenek, těch podivných fantómů, o nichž básník Aristofanes1 říká, že se jako obláčky vtírají k lidem v okamžicích, kdy se vzněcují vášně, tisíce přání, tisíce tužeb se vkrádalo Jeanně do srdce po celou tu cestu z Versailles do Paříže, vkrádalo se jí do srdce jako vlci, lišky a okřídlení hadi.

Kardinál, který měl také své touhy, vytrhl hraběnku z těchto myšlenek, omlouvaje svůj neočekávaný příchod hraběnčiným přáním, které snad bezděčně vytušil.

Také on měl své sny, také on měl hrdou ctižádost, kterou tajil pod maskou okouzlení, pod zdáním lásky.

"Ach, drahá Jeanne," začal se rozplývat hned od prahu, "konečně vás zase vidím. Stala jste se mi tak nepostradatelnou, že mě opravdu zkazilo celý den pomyšlení, že jste tak daleko ode mne. Vrátila jste se šťastně a ve zdraví z Versailles, viďte?"

"Jak vidíte, monseigneure."

"A jste spokojena?"

"Okouzlena."

"Královna vás tedy přijala?"

"Byla jsem uvedena ke královně, sotva jsem přišla."

"Máte úžasné štěstí, hraběnko. Zářite takovou spokojeností, to vás královna jistě mile oslovila."

"Byla jsem v pracovně Jejího Veličenstva skoro tři hodiny."

Kardinál sebou trhl překvapením a málem by mu byl před Jeannou uklouzl neopatrný výkřik: Tři hodiny!

Opanoval se však.

"Vy jste opravdu nepřekonatelná kouzelnice a nikdo vám nedokáže odolat."

"Přeháníte, princi."

"Mluvím čistou pravdu. Opravdu jste byla tři hodiny u královny?"

Jeanne pyšně přikývla.

"Tři hodiny," vrtěl kardinál s úsměvem hlavou, "co toho může tak duchaplná dáma, jako jste vy, za tři hodiny napovídat!"

"Ó buďte ujištěn, monseigneure, že jsem nemarnila svůj čas."

"Vsázím se, že jste si za celé ty tři hodiny," nadhodil kardinál, "na mě ani jednou nevzpomněla."

"Nevděčníku!"

"Myslila jste na mě opravdu?" vykřikl kardinál.

"Nejenom myslila."

"A co jste tedy dělala?"

"Mluvila jsem za vás."

"Mluvila jste za mě? A s kým?" dychtil prelát, jemuž v tu chvíli začalo srdce mocně bít, hlas se mu chvěl a přesto, že byl zvyklý dokonale se ovládat, nedovedl utajit své rozčilení.

"S kým bych o vás mluvila, ne-li s královnou?"

Jeanne prohodila tu větu, pro kardinála tak drahocennou, docela ledabyle a zahleděla se jakoby bezděčně stranou, jako by jí vůbec nezáleželo na tom, jaký dojem udělají na něho ta slova.

Pan de Rohan se chvěl rozčilením.

"Ach, drahá hraběnko," zaprosil žádostivým hlasem, "vypravujte mi to! Tolik mě zajímá všechno, co se vám přihodí, že bych byl opravdu z hloubi duše zarmoucen, kdybyste si nechala pro sebe sebenepatrnější maličkost."

Jeanne se usmála. Věděla zrovna tak dobře jako kardinál, co Jeho Eminenci doopravdy zajímá.

Ale protože už tak jako tak měla do posledního slůvka promyšleno všechno, co kardinálovi řekne, a byla by to udělala, i kdyby ji byl o to monseigneur tak pokorně neprosil, začala neobyčejně rozmarně, zdůrazňujíc každé slovo, vypravovat, co všechno se ve Versailles zběhlo, opakovala takřka každé slovo, které tam bylo proneseno. Dovedla obratně naznačit, že se šťastnou náhodou, na kterou leckdy dvořané čekají celá léta a jež se pak stane základem jejich významu a vlivu, octla ve Versailles za podivných, ale pro ni příznivých okolností, které z hodiny na hodinu udělají z dosud neznámé dámy takřka nenahraditelnou přítelkyni. A bylo na tom něco pravdy. V jediném dni byla Jeanne de la Motte zasvěcena do všech královniných nesnází, do celé té bezmoci, v níž se zmítala francouzská královská rodina.

Pan de Rohan předstíral, že ho na celém tom vyprávění nezajímá nic, než co se týká Jeanny.

Jeanne naopak obratně zdůraznila právě všechno, co se týkalo pana de Rohana.

Jeannino vyprávění bylo u konce, když vstoupil týž lokaj a ohlásil, že je připravena večeře.

Jeanne pozvala kardinála prosebným pohledem. Kardinál přijal pozvání s úsměvem a lehkým pokývnutím.

Podal rámě hraběnce, která si tak rychle zvykla cítit se paní tohoto domu a přijímat v něm své hosty jako opravdová paní, a oba se odebrali do jídelny.

Při jídle pil prelát dlouhými doušky naději a lásku z vyprávění této okouzlující intrikánky, která dvacetkrát načínala, dvacetkrát přerušovala každou jednotlivou příhodu, aby si kardinála dokonale ovinula kolem prstu a dala mu náležitě

znát, že je to právě ona, kdo drží srdce mocných ve svých rukou.

S překvapením, které hraničilo takřka s ohromeným údivem, pozoroval kardinál, že paní de la Motte dnes nedělá drahoty, jako by je dělala každá žena, která si dokonale uvědomuje, že po ní muž vzdychá a touží, vycházela naopak vstříc přáním svého společníka s okouzlující roztomilostí, která se tolik lišila od nepřístupnosti hrdé lvice, již dávala paní de la Motte najevo při nedávné večeři v témž domě a v témž salóně.

Tentokrát se Jeanne chovala zcela svrchovaně, ale také zcela samozřejmě nejenom jako žena, která se má naprosto v moci, ale která má v moci také jiné. V jejích očích se neobjevil ani stín jakékoli rozpačitosti, ani jednou se jí nezachvěl hlas. Cožpak se nestýkala s výkvětem francouzské šlechty, cožpak se jí tam nedostalo dokonalého poučení, jak se chovat v nejvyšší aristokratické společnosti? Cožpak sama královna, která nemá na celém světě rovné, jí neříkala, má drahá hraběnko?"

A tak i kardinál bezděky podlehl této svrchované samozřejmosti, uznal nadvládu okouzlující ženy a ani se nepokoušel nějak jí odolávat.

"Ve vás jsou dvě ženy, hraběnko," prohodil zničehonic a uchopil paní de la Motte za ruku.

"Jak to?" otázala se s úsměvem hraběnka.

"Ta včerejší a ta dnešní, hraběnko."

"A které dává Vaše Eminence přednost?"

"Sám nevím které. Ale ta dnešní, hraběnko, to je Armida, to je Kirké, žena, které nelze odolat."

"A doufám, že se ani nepokusíte odolávat, monseigneure, i když jste dvojnásobný kníže."

Princ se svezl z křesla a klesl hraběnce k nohám.

"Prosíte snad o almužnu?" rozesmála se paní de la Motte.

"Ano, a doufám, že se mně jí dostane."

"Dnes je štědrý den," odpověděla Jeanne. "Hraběnka z Valois dosáhla postavení, které jí přísluší, stala se dvorní dámou, co nevidět bude počítána k nejvznešenějším dámám z Versailles. Může tedy otevřít svou štědrou ruku a podat ji každému, komu jí bude libo."

"I knížeti?" usmál se pan de Rohan.

"I kardinálovi," pokrčila rameny Jeanne.

Kardinál vtiskl dlouhý žhavý polibek na půvabnou trapičskou ručku. Podíval se hraběnce do očí, a když se šelmovsky usmála, zvedl se, odkvapil do předsíně a řekl několik slov lokajovi.

Za malou chvíli uslyšeli hrkot odjíždějícího kočáru.

Paní de la Motte zvedla hlavu.

"Hraběnko," zašeptal kardinál, "spálil jsem své lodě."

"To není tak velká zásluha," usmála se hraběnka, "vždyť už jste v přístavu."

2. Masky padají

Nekonečné povídání je šťastnou výsadou těch, kdo už si nepotřebují nic říkat. Největší štěstí je bezpochyby mlčky toužit, ale hned potom, když už jsou všechna přání splněna, bavit se nezávazně, jen s rozkoší z příjemného hovoru.

Za dvě hodiny poté, co monseigneur poslal svůj kočár domů, byli kardinál a hraběnka přesně tam, o čem jsme právě mluvili. Hraběnka se vzdala, kardinál zvítězil, a přesto byl v tomto utkáni kardinál otrokem a hraběnka vítězem.

Dva muži se snaží leckdy oklamat jeden druhého, když si podávají ruce. Muž a žena se leckdy snaží oklamat, i když se líbají.

V tomto případě však klamal jeden druhého jen proto, že druhý chtěl být klamán.

Oba měli svůj cíl. K jeho uskutečnění chtěl každý vytvořit důvěrný vztah. Oba tedy dosáhli svého cíle. A tak se už ani kardinál příliš nenamáhal a šel přímo k věci. Jen tak ze slušnosti a naoko udělal malou okliku, aby se dostal tam, kam ho táhlo srdce, obrátil totiž směr hovoru znovu na Versailles a na všechny ty velké pocty, které nepochybně čekají dámu, která se tak znenadání octla v královnině přízni.

"Královna je neobyčejně štědrá a ušlechtilá," vykládal, "a neodepře nic lidem, které má opravdu ráda. Má vzácný a šťastný dar, že dokáže obdarovat všechny lidi, a několika málo přátelům dá všechno."

"Vy si tedy myslíte, že je bohatá?" zeptala se paní de la Motte.

"Dovede si opatřit nekonečné zdroje příjmů jediným slovem, jediným posunkem, jediným úsměvem. Žádný ministr se neodvážil odepřít královně, čeho si přála - až snad na toho protivného Turgota 2."

"Nevím, nevím," zavrtěla hlavou paní de la Motte, "mám za to, že je daleko méně bohatá, než si myslíte. Ubohá královna, či spíše ubohá žena!"

"Jak to myslíte?"

"Cožpak je člověk opravdu bohat, když si musí odpírat po čem touží?"

"Odpírat po čem touží? Tomu nerozumím. Povězte mi to, drahá Jeanne."

"Ach panebože, mohu vám říci jen to, co jsem viděla na vlastní oči, nic víc a nic méně."

"Poslouchám, hraběnko."

"Představte si, že ta ubohá královna trpí dvojnásobná muka."

"Dvojnásobná muka? A jaká, prosím vás?"

"Dovedete si představit, drahý princi, co to znamená, když žena opravdu po něčem touží?"

"Nedovedu, ale byl bych rád, kdybyste mě o tom poučila, hraběnko."

"Vidíte, a královna opravdu touží a její touha nemůže být naplněna."

"Po kom touží?"

"Po nikom. Po něčem."

"A po čem tedy?"

"Touží po diamantovém náhrdelníku."
"Ach, už vím. To myslíte ten náhrdelník od pánu Boehmera a Bossange."
"Právě ten."
"To už je stará historie, hraběnko."
"Stará nebo nová, na tom nezáleží. Ale řekněte, cožpak to není opravdu zoufalé pro skutečnou královnu, že nemůže mít věc, které by si byla mohla klidně dopřát obyčejná milenka? Kdyby byl Ludvík XV. žil ještě čtrnáct dní, Jeanne Vaubernierová by byla měla to, co nemůže mít Marie Antoinetta."
"Mýlíte se, hraběnko, královna mohla mít ten náhrdelník pětkrát nebo šestkrát, jenže královna ho vždycky odmítla."
"Ach."
"Říkám vám čistou pravdu, hraběnko. Král jí náhrdelník dával darem a královna jej odmítla."
A kardinál vypravoval ten příběh s válečnou lodí.
Jeanne dychtivě naslouchala, a když kardinál skončil, pokrčila rameny.
"Nu a co z toho?"
"Jak to, co z toho?"
"Myslím, co to dokazuje?"
"Že se královně ten náhrdelník nelíbil, to to dokazuje."
Jeanne zavrtěla hlavou.
"Znáte přece ženy, monseigneure, znáte dvůr, znáte způsoby králů a nechal byste se splést takovým odmítnutím?"
"U všech čertů! Když někdo něco odmítne, tedy to odmítne!"
"Drahý kníže, celé to královnino odmítnutí dokazuje jen jednu věc. Královna potřebovala udělat vznešené gesto, pronést větu, která by šla od úst k ústům - a královna to udělala."
"Takovouhle představu máte tedy o královských ctnostech, vy pochybovačko?" rozesmál se kardinál.
"Svatý Tomáš byl vedle vás nejenom věřící, ale přímo lehkověrný člověk."
"Pochybovač nebo věřící, já vám říkám, že je to tak."
"Jak?"
"Takhle. Královna sice odmítla náhrdelník, ale přitom jí zmítá šílená touha ten krásný skvost mít."
"To si jen namlouváte, má drahá, a potom, věřte, já královnu znám, má jistě také nějaké lidské chyby, ale určitě jednu nevyrovnatelnou přednost."
"Jakou?"
"Je naprosto nezištná. Královna netouží ani po zlatě, ani po stříbře, ani po drahých kamenech. Pro ni jsou to všechno opravdu jenom kamínky, lesklé plíšky. Květina na ňadrech má pro ni větší cenu než diamantová náušnice."
"Neříkám, že ne. Jenom s naprostou určitostí tvrdím, že v téhle chvíli má ohromnou chuť pověsit si spoustu diamantů kolem krku."
"To byste musela dokázat, hraběnko."
"Není nic snadnějšího. Já jsem ten náhrdelník viděla."
"Viděla?"
"A nejenom viděla, měla jsem ho v rukou."
"Kde, prosím vás?"
"Ve Versailles, samozřejmě."
"Ve Versailles?"
"Přinesli ho tam klenotníci, naposledy se pokoušeli královnu zviklat."
"A je opravdu tak krásný?"
"Je úžasný."
"Pak si tedy dovedu představit, že takový náhrdelník nepustí žena z hlavy. Vy jej nepouštíte z hlavy."
"Já jenom chápu, že člověk ani nejí, ani nespí, a pořád jen myslí na takový skvost."
"Bohužel nemám válečnou loď a nemohu ji králi nabídnout."
"Válečnou loď?"
"Ano, aby mi za ni dal ten náhrdelník. Jakmile bych jej jednou měl, mohla byste klidně jíst a spát."
"Posmíváte se mi?"
"Nikoli, přísahám vám to."
"Tak já vám tedy něco řeknu, ale to nevyjdete z údivu."
"Poslouchám."
"Já bych ten náhrdelník nechtěla."
"Tím líp, hraběnko, já bych vám ho také nemohl dát."
"Bohužel. Ani vy, ani kdokoli jiný, královna to ví a právě proto si ho přeje."
"Ale říkám vám znovu, že král jí ho několikrát nabízel."
Jeanne mávla prudce rukou, až tím takřka vypadla z přijaté role.
"A já vám říkám, že ženy miluji takovéhle dary, zvláště když jim je nenabízejí lidé, kteří je mohou nutit, aby je přijaly."
Kardinál se podíval pozorně na Jeannu.
"Nerozumím vám zcela," prohodil opatrně.
"Tím líp, nechme toho. Co nám je také do náhrdelníku, když jej nemůžeme mít."
"Ach, kdybych byl králem a vy královnou, nutil bych vás ze všech sil, abyste jej přijala."
"Kdybych byla na vašem místě, nepotřebovala bych být králem, a přesto bych nutila skutečnou královnu, aby jej přijala - a viděl byste, jestli by ji takové násilí opravdu tak rozhněvalo, jak si myslíte."

Kardinál se znovu pozorně na Jeannu podíval.

"Jste si tak jista, že se nemýlíte? Opravdu královna po tom skvostu tolik touží?"

"Šíleně. Poslyšte, kníže, neřekl jste mi jednou - nebo jsem to snad slyšela od někoho jiného - že by vás vůbec nemrzelo, kdyby vás král jmenoval ministrem?"

"Je docela možné, že jsem něco takového řekl hraběnko."

"Tak dobrá. Vsaďme se, kníže..."

"Oč?"

"Vsaďme se, že královna by udělala ministrem člověka, který by dokázal zařídit, aby se ten náhrdelník stal do týdne součástí její toalety."

"Ach, hraběnko!"

"Vím, co vím, a říkám, co říkám... To byste byl raději, kdybych si to nechávala pro sebe?"

"Nikdy, hraběnko."

"Ostatně mluvím docela zbytečně. Vás se to tak jako tak netýká. Je přece jasné, že nevyhodíte půldruhého miliónu jen pro nějaký královnin rozmar. To byste draho zaplatil ministerské křeslo, které jednou tak jako tak dostanete zadarmo, protože jste ho hoden. Nehledejte v tom, co jsem vám řekla, nic víc než jen takovou ženskou zábavu. Jsem jako papoušek. Strčili mě na slunce a já pořád vykřikuji, že mi je zima. Ach, monseigneure, je to těžká zkouška pro takovou venkovanku, jako jsem já, octne-li se zničehonic v tak vznešené přízni. Člověk by musel být orel jako vy, aby mohl zpříma a bez bázně hledět do slunečních paprsků."

Kardinál se zasnil. Dlouhou chvíli neřekl nic.

"Vy mě tedy posuzujete tak špatně," přerušila mlčení hraběnka, "považujete mě za tak nevzdělanou a ubohou, že už se mnou nechcete ani mluvit?"

"Co si to namlouváte, hraběnko?"

"Jak posuzuji královnu, taková jsem sama."

"Co to říkáte, hraběnko?"

"Co chcete? Uvěřila jsem, že královna touží po těch démantech, protože si hluboce povzdechla, když je uviděla. Uvěřila jsem jí, protože na jejím místě bych po nich toužila právě tak jako ona. Odpusťte mi, že jsem jen slabá žena."

"Jste obdivuhodná žena, hraběnko. Je to přímo neuvěřitelné, ale podivuhodným způsobem se ve vás spojuje slabost srdce a síla ducha. V některých okamžicích jste tak málo ženou, že z toho mám hrůzu. A v jiných jste zase tak báječná, že blahořečím nebi i vám."

A galantní kardinál zpečetil tuto poklonu polibkem.

"Víte co, nemluvme už o tom," navrhl.

Jak si přeješ, miláčku, pomyslila si hraběnka, ale myslím, že ryba spolkla udici.

Kardinál sice řekl ,nemluvme už o tom, ale vzápětí se otázal:

"A vy tedy říkáte, že ten Boehmer přišel udělat poslední nabídku?"

"S panem Bossangem," odpověděla paní de la Motte s nevinným vzezřením.

"Bossange... Poslyšte, to je ten jeho společník, ne?" tvářil se kardinál, jako by uvažoval.

"Ano, takový hubeňour."

"Myslím, že si na něho vzpomínám. Nevíte náhodou, kde bydlí?"

"Myslím, že bydlí někde poblíž nábřeží de la Ferraille anebo de l'Ecole, nevím to přesně. Ale v každém případě je to někde v okolí Pont-Neuf."

"Máte pravdu, někde u Pont-Neuf. Vzpomínám si, že jsem četl to jméno nad nějakými vraty, když jsem jednou jel kolem."

Vida, vida, pomyslila si Jeanne, rybička spolkla udici i s navijákem.

Jeanne měla pravdu, udice se zasekla kořisti přímo do srdce.

A tak nazítří ráno, sotva pan kardinál opustil domeček v předměstí Saint-Antoine, nechal se zavézt přímo k panu Boehmerovi. Chtěl jednat nepoznán, ale pánové Boehmer a Bossange byli dvorní klenotníci a po prvních monseigneurových slovech hned ho oslovili patřičným titulem.

"Nu, dobrá," pokrčil rameny kardinál, "víte tedy, kdo jsem. Ale když už jste mě poznali, postarejte se alespoň aby mě nikdo jiný nepoznal."

"Monseigneur může být klidný. Čekáme na monseigneurovy příkazy."

"Chtěl bych koupit diamantový náhrdelník, který jste nabízeli královně."

"Litujeme nesmírně, ale monseigneur přichází pozdě."

"Jak to?"

"Náhrdelník je prodán."

"To není možné, vždyť jste ho ještě včera znovu nabízeli Jejímu Veličenstvu."

"A Její Veličenstvo znovu odmítlo, monseigneure, takže předcházející nabídka je platná."

"A kdo udělal tu předchozí nabídku?" otázal se kardinál.

"To je tajemství, monseigneure."

"Vy máte samá tajemství, pane Boehmere."

A kardinál se pohoršeně zvedl.

"Ale, monseigneure!"

"Myslel jsem si, pánové," rozhořčoval se kardinál, "že klenotník francouzské koruny by si měl pokládat za štěstí, může-li ty drahokamy prodat ve Francii. Vy ovšem dáváte přednost Portugalsku, nu, jak je vám libo, pane Boehmere."

"Monseigneur ví všechno!" vykřikl klenotník.

"A co je na tom divného?"

"Ví-li monseigneur všechno, pak se to mohl dovědět jen od královny."

"A je-li tomu tak?" neodmítl pan de Rohan tu domněnku, vždyť lichotila jeho pýše.

"To by ovšem změnilo celou situaci, monseigneure."

"Vyjádřete se jasněji, nerozumím vám."

"Ráčí monseigneur dovolit, abych mluvil s naprostou otevřeností?"

"Samozřejmě."

"Královna si tedy přeje mít náš náhrdelník."

"Myslíte?"

"Jsme si tím jisti."

"Proč ho tedy nekoupí sama?"

"Protože jej odmítla jako králův dar, a kdyby teď najednou změnila své rozhodnutí, které jí vyneslo tolik pochval a takovou oblibu u lidu, právem by se mohlo říkat, že Její Veličenstvo je samý rozmar."

"Královna je povznesena nad to, co o ni kdo říká."

"Kdyby to říkal jenom lid, a koneckonců, i kdyby se to říkalo u dvora, mohla by nad to být královna povznesena. Ale kdyby si to myslil sám král..."

"Víte přece, že král sám chtěl dát královně, ten náhrdelník."

"Zajisté. Ale Jeho Veličenstvo si velmi pospíšilo královně poděkovat, když náhrdelník odmítla."

"A co z toho soudí pan Boehmer?"

"Že královna by ráda měla náhrdelník, ale že chce, aby se zdálo, že jej nekoupila ona."

"Mýlíte se, pane," odpověděl suše kardinál, "není to vůbec tak."

"To je ovšem velmi mrzuté, monseigneure, protože tohle by byla jediná vhodná záminka a koneckonců rozhodný důvod, abychom nemuseli dodržet slovo dané panu portugalskému vyslanci."

Kardinál chvíli uvažoval.

Ať je diplomacie diplomatů sebeúčinnější, diplomacie obchodníků má vždycky nad ní vrch... Diplomat obchoduje takřka vždycky s bezcennými hodnotami, které ke všemu ještě ani nejsou jeho, zatímco obchodník drží předmět, který vzbuzuje něčí žádost, pevně v hrsti; i když mu jej někdo koupí, i když mu hezky zaplatí, je to pro něho pořád, jako by ho oloupil, jako by ho svlékal z kůže.

Když pan de Rohan viděl, že je tomu člověku vydán na milost i nemilost, dal se na ústup.

"Předpokládejme tedy, pane - když vám na tom tolik záleží - že královna si přeje mít váš náhrdelník."

"Jak jsem už řekl, monseigneure, to mění celou situaci. Mohu zrušit předchozí ujednání, protože přednost má v každém případě francouzská královna."

"Co stojí ten náhrdelník?"

"Patnáct set tisíc livrů."

"Jak má být ta částka zaplacena?"

"Portugalec mi má zaplatit zálohu, já jsem měl sám dovézt náhrdelník do Lisabonu a tam mi měli zaplatit v hotovosti."

"Takhle to samozřejmě my udělat nemůžeme, pane Boehmere. Zálohu ovšem dostanete, určíte-li si rozumnou částku."

"Sto tisíc livrů."

"To by šlo. A zbytek?"

"Vaše Eminence si jistě přeje nějaký čas na splátky," prohlásil Boehmer. "Osobnost Vaší Eminence je nám dostatečnou zárukou, takže všechno bude určitě vyřízeno k oboustranné spokojenosti. Jenom bych si dovolil upozornit, že každým odkladem roste naše ztráta. Jistě víte sám, monseigneure, že v záležitosti takovýchhle rozměrů rostou cifry automaticky, zkrátka samy od sebe. Úroky z patnácti set tisíc livrů dělají při pěti procentech pětasedmdesát tisíc, a pět procent, to je pro obchodníka pohroma. Deset procent je tak ještě přijatelná míra."

"To by tedy bylo stopadesát tisíc livrů na váš účet?"

"Přesně tak, monseigneure."

"Dejme tomu, že prodáte náhrdelník za šestnáct set tisíc livrů, pane Boehmere, zbývajících patnáct set tisíc livrů, které vám zůstávají k dobru po zaplacení stotisícové zálohy, dostanete ve třech splátkách během jednoho roku. Vyhovovalo by vám to tak?"

"V tom případě ztrácíme na tom obchodě padesát tisíc livrů, monseigneure."

"Nemyslím, pane. Kdybyste zítra dostal na ruku patnáct set tisíc livrů, nevěděl byste, co s nimi. Klenotník přece nekupuje pozemky a už vůbec ne za tuhle cenu."

"Jsme dva, monseigneure, můj společník a já."

"To je mi známo, ale na tom přece nezáleží, a pro vás bude docela výhodné, dostanete-li každé čtyři měsíce pět set tisíc livrů, to jest dvě stě padesát tisíc pro každého z vás."

"Monseigneur zapomíná, že ty diamanty nejsou naše. Kdyby byly naše, byli bychom dost bohatí, abychom si nedělali těžkou hlavu ani s placením, ani s tím, do čeho ty peníze uložíme."

"Komu tedy vlastně patří ten náhrdelník?"

"Asi deseti věřitelům. Skoupili jsme ty kameny jednotlivě po všech koutech světa, máme jednoho podílníka v Hamburku, jednoho v Neapoli, jednoho v Buenos Aires, dva v Moskvě. Věřitelé čekají, až bude náhrdelník prodán, aby dostali své peníze. Sleva, kterou bychom udělali, jde ovšem výhradně na náš účet. Bohužel, monseigneure, od té doby, co se snažíme prodat ten zpropadený náhrdelník, to je už asi dva roky, ztratili jsme již na dvě stě tisíc na úrocích. Posuďte sám, jestli na tom vyděláváme nebo ne a můžeme-li si dovolit poskytovat nějaké zvláštní výhody."

Pan de Rohan vpadl Boehmerovi do řeči.
"Mluvíte kolem dokola, ale vždyť jsem náhrdelník ještě ani neviděl."
"Máte pravdu, monseigneure, hned vám jej přinesu."
A pan Boehmer po všech obvyklých bezpečnostních opatřeních přinesl drahocenný šperk.
"Je opravdu nádherný," zvolal kardinál, dotýkaje se něžně drahokamů, které měly zdobit královnino hrdlo.
Když si dostatečně pohrál a pohladil ty drahocenné kameny, jejichž oslňující třpyt měl ozářit jeho oddanost ke královně, vrátil se znovu k panu Boehmerovi:
"Tedy platí?"
"Ano, monseigneure, půjdu hned na vyslanectví, abych se vyvázal ze svých závazků."
"Myslím, že portugalský vyslanec není právě v Paříži."
"Je tady zvláštní vyslanec, monseigneure, pan de Souza. Přijel na zapřenou."
"Aby uzavřel tenhle obchod?" usmál se kardinál.
"Ano, monseigneure."
"Ach, ubohý Souza. Znám se s ním dobře. Chudák Souza! Pozdravujte ho ode mne!"
A kardinál se vesele rozesmál.
Pan Boehmer se rád přidružil k veselí svého vznešeného zákazníka.
Dlouho oba žertovali nad skříňkou na Portugalcův vrub.
Konečně se pan de Rohan chystal k odchodu.
Boehmer ho zastavil.
"Ráčil by monseigneur ještě říct, jak vyřídíme celou tu věc?"
"Ale docela podle zvyklostí."
"Přijde si pan správce Jeho Eminence?"
"Ne, ne. Mimo mě nikdo o ničem neví a nebude vědět. Jednat budete jen se mnou."
"A kdy?"
"Zítra."
"Těch sto tisíc livrů?"
"Zítra vám je přinesu."
"A úpis, Eminence?"
"Podepíši vám jej také zítra ráno."
"Výborně, monseigneure."
"A protože jste muž, který dovede zachovávat tajemství, pane Boehmere, zapište si za uši, že máte v rukou jedno z nejdůležitějších tajemství této říše."
"Vím to, monseigneure, a dokáži, že jsem hodný vaší důvěry právě tak jako Její Veličenstvo královna," dodal klenotník s jemnou narážkou.
Pan de Rohan se začervenal a odcházel poněkud zmaten, ale šťastný jako každý, kdo se ničí v návalu vášně.
Nazítří ráno se odebral pan Boehmer, tváře se velmi ustaraně, na portugalské vyslanectví.
V okamžiku, kdy se chystal zaklepat na dveře, nechával si první sekretář pan Beausire předkládat účty prvním kancléřem panem Ducorneauem a don Manuel Souza, portugalský velvyslanec, vykládal svému komorníkovi nový válečný plán.
Od poslední návštěvy páně Boehmerovy v ulici de la Jussienne se na vyslanectví mnoho změnilo.
Jak jsme už čtenáři sdělili, přicestoval všechen personál vyslanectví ve dvou poštovních dostavnících a rozdělil si úlohy, jak toho služba vyžadovala, tak aby byly plně obsazeny všechny důležité funkce, které měli ti čistí ptáčci plnit v budově nového vyslance.
Dlužno podotknout, že společníci, když si rozdělili úlohy, které dovedli zastávat kupodivu dobře, nezapomínali ani na své staré role: měli totiž příležitost bdít jak jeden nad druhým, tak také chránit společné zájmy, kterážto okolnost dodává přičinlivému člověku dostatek odvahy i v situacích nejsvízelnějších.
Pan Ducorneau, nadšený ochotou a přičinlivostí všeho toho služebnictva, dovedl zároveň navýsost ocenit, že nový vyslanec je prost jakýchkoliv národnostních předsudků, protože si vzal výhradně francouzský personál od prvního tajemníka až k třetímu komorníkovi.
Když teď předkládal panu Beausirovi účty vyslanectví, zavedl řeč na toto téma a nemohl si dost vynachválit nového vyslance.
"Souzové," vykládal rozšafně Beausire, "nejsou omezení portugalští zápecníci, kteří se zuby nehty drží života, jaký se vedl někdy ve čtrnáctém století. Takových lidí, i šlechticů, je u nás na venkově mnoho, ale Souzové k ním nepatří. Jsou to praví aristokraté, kteří viděli kus světa, na nějakém tom miliónu jim nezáleží a mohli by být králi, kdyby k tomu měli chuť."
"Ale oni ji nemají," podotkl oduševněle pan Ducorneau.
"A k čemu taky, pane kancléři. Cožpak člověk, který má hezkých pár miliónů a je rodem kníže, není roven kterémukoli králi?"
"Ach, vy jste učiněný filosof, pane sekretáři," vyskočil Ducorneau překvapen. "Nikdy bych se nenadál, že z diplomatových úst uslyším takovéhle rovnostářské názory!"
"My jsme v tomhle ohledu úctyhodná výjimka," odpověděl Beausire, sám poněkud v rozpacích, na jaké pole to zabrousil.
"Nejsme samozřejmě voltairiáni nebo nějací potřeštění rousseauovci, ale vyznáme se přitom v praktické filosofii a známe všechny teorie přirozeného práva o nerovnosti podmínek a společenských sil."

"Víte, pane tajemníku," zvolal kancléř nadšeně, "že je velké štěstí, že je Portugalsko malý stát?"

"Proč myslíte?"

"Protože rychle poroste, má-li takovéhle muže v čele."

"Vy nám lichotíte, pane kancléři. Ne, ne, děláme filosofickou politiku, a to nám stačí. Je to naše zvláštnost a nechceme ji nikomu vnucovat. Ale teď toho nechme. V pokladně je tedy sto osm tisíc livrů, viďte?"

"Ano, pane sekretáři, sto osm tisíc."

"A žádné dluhy?"

"Ani haléř."

"Z vás by si měl vzít každý ministr příklad. Podejte mi pokladní knihu, prosím vás."

"Tady je, pane tajemníku. A kdy bude první slavnostní slyšení u krále? Musím vám říct, že celá čtvrt na to čeká s mimořádným zájmem, všude se o tom mluví, řekl bych, že dokonce už s určitým neklidem."

"Ale, ale?"

"Každou chvíli brousí kolem paláce všelijací lidé, kteří by nejraději viděli, kdyby byla naše vrata ze skla."

"Hm," zadumal se Beausire, "to jsou lidé z naší čtvrti?"

"Od nás, ale také odjinud. Pan vyslanec je tu přece v tajném poslání, a to si jistě dovedete pomyslit, že se policie namáhá ze všech sil, aby vypátrala tajemství jeho úkolu."

"Plně s vámi souhlasím," prohodil Beausire poněkud starostlivě.

"Podívejte se, pane tajemníku," zavedl Ducorneau Beausira k oknu vedoucímu na ulici, "vidíte tamhle toho chlapíka v těch ošumělých šatech?"

"Už mi byl také nápadný."

"Vidíte, jak si všechno pátravě prohlíží?"

"Opravdu. Kdo myslíte, že by to mohl být?"

"Božínku! Vzal bych na to jed, že je to fízl pana de Crosne."

"To je dost pravděpodobné."

"Mezi námi řečeno, pane tajemníku, pan de Crosne nesahá ani po kolena panu de Sartines. Znal jste pana de Sartines, pane tajemníku?"

"Bohužel neznal."

"Ach, ten by vás byl už dávno prokoukl. Děláte sice všecko možné..."

V tom okamžiku zazněl zvonek.

"Volá pan vyslanec," zvedl se rychle Beausire, kterému z tohohle hovoru začínalo být horko.

Otevřel prudce dveře a vrazil oběma jejich křídly do svých dvou společníků - písaře čtvrtého řádu s perem za uchem a obyčejného sluhy s koštětem v ruce - kterým tahle rozmluva připadala už poněkud dlouhá a chtěli se ji zúčastnit, byť pouze prostřednictvím svého sluchu.

Beausire si uvědomil, že nebezpečí číhá na všech stranách, a umínil si, že zdvojnásobí bdělost a ostražitost.

Stiskl v temnu ruce oběma svým přátelům a společníkům a vystoupil nahoru k panu vyslanci.

3. Pan Durconeau se nepřestává divit

Don Manuel Souza nebyl tak žlutý jako obvykle, byl totiž o něco červenější. Leželi si právě ve vlasech s panem komandérem, toho času komorníkem, rozprava byla vzrušená a nebyla ještě u konce.

Když Beausire vstoupil, vytrhávali si oba kohouti poslední peří.

"Pane Beausire," zvolal komandér, když spatřil tajemníka, "pojďte sem a rozhodněte náš spor."

"Oč jde?" zeptal se sekretář, vyměnil si rychle významný pohled s vyslancem, svým přirozeným spojencem, a vzal na sebe vzezření smírčího soudce.

"Víte přece," naznačoval komorník, "že má dnes přijít pan Boehmer a dojednat tu záležitost s náhrdelníkem."

"To vím."

"A má se mu vyplatit sto tisíc livrů."

"To vím také."

"Těch sto tisíc livrů je majetek společnosti, není-liž pravda?"

"To je samozřejmé."

"Pan Beausire mi tedy dává za pravdu," obrátil se komandér k Manuelovi.

"Počkejte, počkejte," nabádal ho Portugalec k trpělivosti.

"Dávám vám za pravdu jenom v tom, že těch sto tisíc livrů patří společnosti," vysvětloval Beausire.

"To je také všechno. Já si ani nepřeju víc. V tom případě však nesmí pokladna, v níž je těch našich sto tisíc. stát v kanceláři, která je hned vedle pokoje pana vyslance."

"A proč ne," podivil se Beausire.

"A pan vyslanec," pokračoval komandér, "musí nám každému dát klíč od té pokladny."

"Ani za nic," prohlásil Portugalec.

"Jaké k tomu máte důvody?"

"A jaké vy k tomu máte důvody?" tázal se Beausire.

"Nedůvěřujete mně," poškrábal se Portugalec na bradě, "proč bych já měl důvěřovat vám? Jestliže mě někdo může podezírat, že bych snad chtěl okrást společnost, pak já mohu plným právem podezřívat společnost, že by mohla okrást mne. Jsme tady všichni jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet."

"Nemám nic proti tomu," odsekl komorník. "Ale právě proto máme všichni stejná práva."

"Vážený pane, jestli tady chcete něco zpívat o rovnosti, mohl byste také chtít, aby každý z nás vzal na sebe úlohu vyslance. V očích veřejnosti by to patrně nevypadalo zrovna pravděpodobně, ale všichni členové společnosti by tak

měli aspoň naprostou jistotu. Co tomu říkáte?"

"A potom, pane komandére," vložil se do věci Beausire, "nechováte se jako dobrý kamarád. Cožpak don Manuel nepřišel na celý ten nápad a nemá tedy nepopíratelnou přednost?"

"Tak-tak," pokyvoval hlavou vyslanec, "a pan Beausire je hned po mně na druhém místě."

"Láry fáry," ohradil se komandér, "jakmile je jednou věc v proudu, je po přednostech."

"Souhlasím, ale musíme přece jen dávat pozor na správný postup," nadhodil Beausire.

"Nejsem sám, kdo požaduje, abychom měli všichni patřičný dohled," mumlal komandér poněkud zahanbeně. "Všichni kamarádi smýšlejí stejně."

"A nemají pravdu zrovna tak jako vy," odpověděl Portugalec.

"Bodejť by měli," potvrdil Beausire.

Komandér pohodil hlavou.

"To jsem byl pěkný chytrák," prohodil mrzutě, "že jsem si vzal za rozhodčího pana Beausira. Tajemník musí vždycky držet s vyslancem."

"Pane komandére," odpověděl Beausire chladně, "jste darebák, kterému bych uřízl obě uši, kdybyste ještě nějaké měl. Bohužel mě v tom už jiní předhonili."

"Co jste to řekl?" vyskočil komandér.

"Sedíme tady pokojně v pracovně pana vyslance a můžeme si vyřídit tu věc sami mezi sebou. Vy jste mě však urazil, když jste řekl, že držím s donem Manuelem a proti právu biju na jeho stranu."

"A mě jste urazil také," přispěchal Portugalec Beausirovi na pomoc.

"Dáte nám zadostiučinění, pane komandére."

"Nejsem žádný rváč!" vykřikl komorník.

"To víme taky," odpověděl Beausire. "Ale tak jako tak dostanete na pamětnou."

"Pomoc!" dal se do křiku komandér, kterého už milenec slečny Olivy chytl za obě ruce, zatímco Portugalec ho začal škrtit.

V tom okamžiku však, kdy se oba vůdci jali vykonávat spravedlnost, zazněl dole zvonek a ohlásil návštěvu.

"Pusťte ho," řekl don Manuel.

"Ať jde po svých," souhlasil Beausire.

"Řeknu to kamarádům," vyhrožoval komandér, zvedaje se ze země.

"Řekněte jim, co chcete, my už víme, co jim odpovíme."

"Pan Boehmer," ohlašoval dole vrátný.

"A je po ptákách, drahý komandére," pleskl Beausire protivníka po plecích.

"Nebudeme se už muset dohadovat o těch sto tisíc, protože si je odnese pan Boehmer. A bude všechno v nejlepším pořádku, pane komorníku."

Komandér odešel, mumlaje si cosi pro sebe, ale okamžitě vzal na sebe ponížené vzezření, aby uvedl, jak se sluší a patří, klenotníka francouzské koruny.

Sotva zmizel a ještě než stačil uvést pana Boehmera, vyměnili si Beausire a Portugalec navzájem pohled stejně významný a stejně hřejivý, jako byl první.

Vstoupil Boehmer, za ním Bossange. Oba vypadali ztrápeně a rozpačitě, takže oběma důvtipným pozorovatelům z vyslanectví nedalo mnoho práce, aby přišli na to, že tady něco neklape. Pan Beausire jim nabídl židle, prohlížel si je pátravě a zároveň se snažil uhodnout donu Manuelovi na očích, jak se má nadále chovat.

Manuel zachovával důstojné a úřední vzezření.

Boehmer, který byl vždycky podnikavější než jeho společník, se v této obtížné situaci ujal slova.

Jal se vykládat, že nesmírně závažné politické důvody jsou na překážku, aby mohli úspěšně pokračovat v započatém jednání.

Manuel pohoršeně vykřikl.

Beausire se ušklíbl a něco zahučel.

Pan Boehmer tonul v rozpacích.

Don Manuel ho upozornil, že obchod byl uzavřen s konečnou platností a záloha že je připravena.

Boehmer trval na svém.

Vyslanec odpověděl prostřednictvím Beausira jako tlumočníka, že už uvědomil svou vládu, že obchod byl sjednán, a bude-li v této chvíli smlouva porušena, bude to pro Její Veličenstvo portugalskou královnu neslýchaná urážka.

Pan Boehmer namítl, že uvážil všechny okolnosti a všechny důsledky, ale že je naprosto nemožné uskutečnit ten obchod tak, jak zprvu opravdu zamýšlel.

Beausire nebyl ochoten vzdát se tak lehce. Z očí do očí řekl panu Boehmerovi, že tak jako on se může chovat jen špatný obchodník, člověk, který nedrží slovo a neví, co to je čest.

Pan Bossange se také ujal slova, aby obhájil čest obchodnického stavu, napadaného v jeho osobě a v osobě jeho společníka.

Scházela mu však výmluvnost.

Beausire mu zavřel ústa jedinou větou:

"Našli jste zřejmě někoho, kdo dá víc."

Klenotnici, kteří nebyli zrovna silní v politice a měli velmi vysoké mínění jak o diplomacii vůbec, tak o portugalských diplomatech zvlášť, zrudli, domnívajíce se právem, že byli prohlédnuti.

Beausire viděl, že se strefil do černého. A protože mu velmi záleželo na tom, aby dovedl úspěšně ke konci tuhle záležitost, v jejímž zdaru větřil celé jmění, dělal, jako by se portugalsky radil s vyslancem.

"Pánové," obrátil se konečně ke klenotníkům, "někdo jiný vám nabídl více. Je docela přirozené, že mu dáváte přednost. Dokazuje to jen, že diamanty skutečně stojí za to. Nuže, Její Veličenstvo portugalská královna není zvyklá smlouvat a nechce vydělat na něčem, co by poškodilo poctivé obchodníky. Což kdybychom vám nabídli padesát tisíc livrů?"

Boehmer zavrtěl hlavou.

"Sto tisíc, sto padesát tisíc livrů," přihazoval Beausire, odhodlán stůj co stůj nabídnout třeba milión, jen aby dostal svůj díl z patnácti set livrů.

Klenotníci tu stáli jako na žhavém uhlí a zírali před sebe s vytřeštěnýma očima. Pak se na sebe podívali a znovu zavrtěli hlavou.

"Ne, pane tajemníku," prohlásili, "nepokoušejte nás, ušetřte nám tuhle hořkou chvíli. Z toho obchodu nemůže být nic, zasáhla vyšší vůle, než je naše a nutí nás prodat náhrdelník tady ve Francii. Jistě chápete, co máme na mysli. Promiňte nám, my sami bychom jakživi neodmítli, nemějte nám to za zlé, postavil se tu do cesty někdo větší než my, větší než vy - jistě chápete kdo."

Teď už nemohli Beausire a Manuel nic namítat. Proti všemu očekávání se rozloučili s oběma klenotníky velmi přátelsky a tvářili se, jako by jim ten nezdar byl úplně lhostejný.

Vžili se do své úlohy tak dokonale, že zapomněli na komandéra - komorníka, který poslouchal v předsíni za dveřmi, aby měl čerstvé zprávy, jak pokračuje záležitost, z níž se ho snažili vyloučit.

Důstojný společník měl přesto smůlu, protože jak strkal ucho na dveře, uklouzl a upadl na dřevo, až zazvučelo.

Beausire se vrhl do předsíně a chytl tam nebožáka, celého popleteného, za límec.

"Co tu děláš, darebo?" vykřikl na něho.

"Pane tajemníku," koktal komandér, "nesu ranní poštu."

"Dobrá," kývl hlavou Beausire, "můžeš jít."

Vzal poštu a vrátil se s ní do pokoje.

Byla to celá korespondence vyslanectví. Dopisy z Portugalska a ze Španělska, většinou naprosto bezvýznamné, každodenní práce pana Ducorneaua, procházely však, než se dostaly k panu kancléři, Beausirovýma a Manuelovýma rukama a oběma vůdcům už poskytly důležité informace týkající se vyslanectví a jeho práce.

Sotva klenotníci zaslechli slovo korespondence, okamžitě se zvedli se zřejmou úlevou, jako lidé, kterým se po nepříjemné audienci konečně dostalo slušného propuštění.

Páni diplomaté je nezdržovali a komorník dostal příkaz, aby oba obchodníky zdvořile doprovodil až k vratům.

Sotva se octl na schodišti, don Manuel a Beausire se na sebe horečně podívali.

"Tak jsme v troubě," prohodil don Manuel, "je po obchodě."

"To je jasné," prohlásil Beausire.

"Z jednoho sta tisíc livrů budeme mít každý osm tisíc čtyři sta livrů."

"To nestojí za řeč," odpověděl Beausire.

"Není-liž pravda. A tamhle v pokladně..."

Ukázal na pokladnu, která byla před chvílí předmětem tak prudkého sporu.

"Tamhle v pokladně je sto osm tisíc livrů."

"Čtyřiapadesát tisíc pro každého."

"To už je něco," nadhodil don Manuel. "Rozdělme si to."

"Já jsem pro, ale komandér se teď od nás nehne, když ví, že celá ta věc je v pekle."

"Já už něco vymyslím," ušklíbl se don Manuel.

"Já už jsem vymyslel," prohodil Beausire.

"A co?"

"Tohle. Pan komandér si tedy přijde ..."

"To jistě."

"Bude požadovat svůj díl a díl pro pány kamarády."

"Samozřejmě."

"A budeme mít na krku celou tu sebranku."

"Jak by ne."

"Zavolejme komandéra, jako bychom mu chtěli svěřit nějaké tajemství, a vy mě nechte jednat."

"Už se mi zdá, že tuším, co máte na mysli," usmál se don Manuel. "Běžte pro něho."

"Myslím, že byste pro něho mohl jít vy."

"Ani jeden, ani druhý nechtěli nechat přítele samotného v blízkostí pokladny. Důvěra je v téhle společnosti drahý špás.

Don Manuel odpověděl, že se nesrovnává s jeho postavením vyslance, aby si sám chodil pro komorníka.

"Pro něho přece nejste vyslanec," zasmál se Beausire, "konečně na tom nezáleží."

"Půjdete pro něho vy?"

"Ne, ale zavolám ho oknem."

Beausire opravdu zavolal oknem na pana komandéra, který se už chystal navázat významný rozhovor s vrátným.

Komandér vyběhl po schodech.

Oba vůdci byli v pokoji, který sousedil s kanceláří, v níž stála pokladna.

Beausire ho přivítal s vlídným úsměvem.

"Vsaďme se, že vím, co jste chtěl říct vrátnému."

"Já?"

"Kdopak jiný? Chtěl jste mu říct, že ta záležitost s Boehmerem je v pekle."
"Čestné slovo, že ne."
"Lžete!"
"Přísahám, že ne."
"Jak je vám libo. Jestli jste mu něco řekl, udělal jste největší hloupost svého života a přišel jste o krásnou sumičku."
"Jak to?" vykřikl komandér překvapeně. "Jakou sumičku?"
"Víte přece, že jenom my tři víme, jak to dopadlo."
"To máte pravdu."
"A že jenom my tři máme následkem toho sto osm tisíc livrů, protože všichni ostatní si myslí, že těch sto tisíc odnesli pánové Boehmer a Bossange."
"U všech čertů!" vykřikl komandér bez sebe radosti, "to máte pravdu."
"Třiatřicet tisíc tři sta třiatřicet franků šest solů pro každého," vyhlásil Manuel.
"Víc, víc," volal komandér. "Je tam přece ještě také těch osm tisíc livrů."
"To je pravda," souhlasil Beausire. "Přijímáte tedy?"
"Jestli přijímám," ušklíbl se komorník a začal si mnout ruce. "Tady je škoda každého slova, dejte to sem."
"Takhle se chová jenom vyložený darebák," zařval Beausire hromovým hlasem. "Odjakživa jsem vám říkal, done Manueli, že to je padouch. Vy jste silák, Manueli, podržte mi toho ničemu, já zavolám kamarády."
"Milost, milost," křičel ubožák, "já jsem to nemyslel doopravdy."
"Ale jděte," pošklebovalse Beausire, "do komory s ním, dokud se nesejde soud."
"Milost," křičel znovu komandér.
"Buďte opatrný," nabádal Beausire dona Manuela, který tiskl ze všech sil věrolomného komandéra. "Dejte pozor, aby nás Ducorneau neslyšel."
"Jestli mě nepustíte," vyhrožoval komandér, "udám vás všechny."
"A já tě zaškrtím," zasyčel vztekle don Manuel a vstrčil komorníka do sousední světničky.
"Pošlete pryč pana Ducorneaua," zahučel Beausirovi do ucha.
Nemusel mu to dvakrát říkat. Beausire zmizel jako blesk v pracovně, kde byla pokladna, zatímco vyslanec zamykal komandéra v temné světničce.
Uběhla minuta, Beausire se nevracel.
V tom okamžiku dostal Manuel nápad. Je tady sám, pokladna je na deset kroků. Přičinlivý zloděj nepotřebuje ani dvě minuty, aby ji otevřel, vstrčil sto osm tisíc livrů do kapsy, vyskočil z okna a vzal i s kořistí draka přes zahradu.
Don Manuel si bleskově vypočítal, že pan Beausire bude potřebovat nejméně pět minut, než vypraví na pochůzku pana Ducorneaua a vrátí se do pokoje.
Vrhl se ke dveřím pracovny, kde byla pokladna. Dveře byly na závoru. Don Manuel byl silák jaksepatří a k činu neměl daleko. Byl by otevřel městskou bránu klíčkem od hodinek.
"Beausire mi nevěří," pomyslil si, "protože klíč mám jen já. Zastrčil závoru. Měl pravdu, darebák."
Kordem odšoupl závoru.
Skokem byl u pokladny a strašlivé zaklení se mu vydralo z úst. Pokladna byla otevřená dokořán a nebylo v ní nic.
Beausire, který měl druhý klíč, vyslance předešel a shrábl celou částku.
Don Manuel se hnal jako smyslů zbavený až k lóži vrátného, který si bezstarostně popěvoval.
Beausire měl pět minut náskok.
Portugalec vzbudil křikem a nářkem celý dům, kdekoho postavil na nohy. Propustil dokonce na svobodu i komandéra, aby mu dosvědčil, jak se věci zběhly, narazil však na velmi neochotné uši. Kdekdo jen zuřil a nikdo mu nechtěl věřit.
Kdekdo ho obviňoval, že se spikl s Beausirem a poslal ho napřed s ukradenými penězi.
Kdekdo teď odhalil masku, nebylo už žádného tajemství. Dobrák pan Ducorneau vůbec nechápal, v jaké společnosti se to octl.
Málem padl do mdlob, když viděl, jak páni diplomaté hrozí dorvu Manuelovi, že ho oběsí na nejbližší lucerně.
"Pověsit pana de Souzu," křičel kancléř, "vždyť přece nic neudělal! To je velezrada, pánově, dejte si pozor!"
Křičel příliš hlasitě a tak ho nakonec zavřeli do sklepa.
Právě v tom okamžiku zazněly tři slavnostní údery na vrata a všichni darebové sebou trhli.
Okamžitě se rozhostilo hluboké ticho.
Tři důstojné údery se opakovaly.
Potom se ozval mocný hlas portugalsky.
"Jménem pana portugalského vyslance - otevřete!"
"Vyslanec!" zděsili se darebové, rozběhli se po paláci a o překot se hnali k nejbližšímu oknu. V několika minutách prchali zahradou přes zdi sousedních domů, po střechách, zachraň se, kdo můžeš, až se za nimi prášilo.
Skutečný vyslanec, jenž právě přijel z Portugalska, mohl se dostat do vlastního domu jen s pomocí policie, která vyrazila vrata v přítomnosti obrovského davu přivábeného tím zvláštním divadlem.
Prohlédli celý palác, ale zatkli jen chudáka pana Ducorneaua a dovedli ho do vězení, kde vzápětí šťastně usnul.
Takto se skončilo dobrodružství falešného portugalského vyslance.

4. Vidina a skutečnost

Kdyby byl vrátný na vyslanectví mohl běžet za Beausirem, jak mu to nařídil don Manuel, bylo by mu to dalo pořádnou práci.
Jakmile Beausire vyběhl z domu, pelášil jako zajíc do ulice Coquilliére a pak se pustil úprkem do ulice Saint-Honoré.

Měl nahnáno, že ho pronásledují, měnil proto neustále směr, kličkoval křivolakými, všemi směry se rozbíhajícími uličkami kolem obilního tržiště. Za několik minut si už byl takřka jist, že ho nikdo nemůže dohonit. Zároveň si však uvědomil, že jeho síly jsou vyčerpány a že ani dobrý závodní kůň by byl nepodal takový výkon jako on.

V ulici de Viarmes, která se zatáčí kolem tržiště, se Beausire posadil na pytel obilí a tvářil se, jako by si znalecky prohlížel sochu Venuše Medicejské, kterou koupil Bachaumont3, aby ji vyrval zpod kladiva, které se ji užuž chystalo zničit, a daroval ji radnici.

Je ovšem jisto, že si pan Beausire neprohlížel ani sochu pana Philiberta Delorma4, ani sluneční hodiny, kterými pan Pingré5 ozdobil tu honosnou budovu. Z prsou se mu těžce dral hluboký, přerývaný dech jako odfukování znaveného kovářského měchu.

Po nějaký čas se mu jen s námahou dařilo zjednat jakýsi pořádek v dýchacím ústrojí. Konečně přece jen dosáhl kýženého cíle a oddychl si tak hlasitě, že by ho byli mohli slyšet všichni obyvatelé ulice de Viarmes, kdyby ovšem neměli něco důležitějšího na práci, totiž vážení a prodej obilí.

Ach, pomyslil si Beausire, můj sen se tedy uskutečnil, jsem konečně bohatý člověk.

A oddechl si zhluboka ještě jednou.

Teď už ze mne bude moci být dokonale počestný člověk. Tak jako tak se mi zdá, že už začínám tloustnout.

A vskutku, nezačínal-li tloustnout, začínal se alespoň nadýmat.

Udělám z Olivy, pokračoval ve svém tichém monologu, zrovna tak počestnou ženu, jak počestný muž budu já. Je krásná a nemá velké nároky.

Och ten ubožák!

Určitě jí nebude proti mysli, odstěhujeme-li se na venkov, na nějaký hezký statek, kde si koupíme kus pozemku, někam poblíž malého městečka, kde nás všichni budou pokládat za velké pány. Nicole je dobrák. Má jenom dvě chyby. Je líná jako veš a pyšná jako opice.

Jenom dvě chyby! Chudák Beausire! Jako by to nebyly dva smrtelné hříchy!

Ale i když má tyhle dvě chyby, které dokážu uspokojit, uvažoval Beausire v myšlenkách, udělám z ní, já bídný hříšník, dokonalou ženu.

Tady se Beausire zastavil, poněvadž se mu vrátil dech. Utřel si čelo, přesvědčil se, že má dosud v kapse svých sto tisíc livrů, a posílen na těle i na duchu jal se uvažovat, co dál.

V ulici de Viarmes ho hledat nebudou, ale hledat ho budou docela určitě. Páni na vyslanectví nejsou tak velkorysí, aby se z lehkomyslnosti nebo z dobroty srdce vzdali podílu na kořisti.

Rozdělí se na několik skupin a nejprve poběží do domu, kde bydlí.

V tom je ovšem nesnáz. V jeho bytě bydlí přece Oliva. Řeknou ji, co se stalo, možná, že ji budou dokonce bít. Co může člověk vědět! Možná, že se ukáži jako takoví kruťasi, že vezmou Olivu s sebou jako rukojmí.

Proč by se ti lotři nemohli dozvědět, že Oliva je největší vášní Beausirova života, a jakmile se to dovědí, proč by se nemohli snažit něco vydělat právě na té vášni?

Beausire si na okamžik pomyslil, že se zblázní, když si uvědomil ta dvě velká nebezpečí. Vrátit se do jámy lvové anebo opustit Olivu?

Nakonec láska zvítězila.

Nemohl snést pomyšleni, že by se někdo dotkl předmětu jeho touhy. Letěl tedy jako šipka k domu v ulici Dauphine.

Ostatně nezměrně důvěřoval v rychlost svého útěku. Ať jsou jeho protivníci seberychlejší, nemohou ho dohonit.

Vrhl se do nejbližšího fiakru, ukázal kočímu šestiliberní tolar a vykřikl: "K Pont-Neuf!"

Koně neběželi, ale přímo letěli.

Šeřilo se.

Beausire se nechal zavézt na prostranství před mostem k soše Jindřicha IV. V té době se tam hemžilo kočáry. Bylo to sice banální místo ke schůzkám, ale používal ho kdekdo.

Vyklonil se opatrně z dvířek kočáru a zahleděl se do ulice Dauphine.

Policisté nebyli pro Beausira cizokrajná zvířata. Po deset let se je učil znát, aby se jim mohl vyhnout v pravém okamžiku a na pravém místě.

U paty mostu na rohu ulice Dauphine zpozoroval dva muže, stáli kousek od sebe a nenápadně otáčeli kroky do ulice, jako by se tam odehrávalo nějaké divadlo.

Byli to fízlové. Potkat fízla na Pont-Neuf nebyla žádná vzácnost, vždyť v té době pravilo přísloví, chce-li člověk vidět v kteroukoliv denní nebo noční dobu preláta, lehkou holku nebo bělouše, stačí prý mu jen přejít Pont-Neuf.

Bělouši, kněží a lehké holky byli pak vždycky předmětem pozornosti policie.

Beausira píchlo u srdce a hlava se mu zatočila. Shrbil se, jak jen mohl a kulhaje, aby ho nikdo nepoznal, prosmýkl se davem lidí do ulice Dauphine.

Zatím se nezdálo, že by hrozilo nějaké nebezpečí. Už spatřil dům, v jehož oknech se často ukazovala krásná Oliva, hvězda jeho života.

Okna jsou už zavřena. Bezpochyby leží půvabná Oliva na pohovce a čte nějakou nemravnou knihu, anebo si pochutnává na nějakém pamlsku.

Pojednou Beausire zahlédl v chodbě domu policajtský klobouk.

Vzápětí uviděl druhou policejní uniformu v okně svého bytu.

Polil ho studený pot. Takový studený pot, to není nic zdravého.

Zpátky už nemohl. Nezbývalo než proklouznout kolem domu.

Beausire si dodal odvahy. Pustil se kupředu jakoby nic a lhostejně se zadíval na dům.

Jaké se mu naskytlo divadlo!

V chodbě bylo plno městských gardistů, uprostřed nich zahlédl komisaře z Cháteletu 6 v černém obleku.

Mrknutím oka zjistil pan Beausire, že ti lidé jsou mrzutí, nespokojení, zklamaní. Člověk buď má, nebo nemá schopnost číst ve tvářích pánů od policie. Pan Beausire takovou schopnost měl. A protože měl takovou schopnost, nepotřeboval se dívat dvakrát, aby uhodl, že jim sklaplo, že našli klec prázdnou.

Beausire si pomyslil, že pan de Crosne, kterému už zatím někdo Beausira šťastně shodil, chtěl zatknout jeho, ale našel jen Olivu. Z toho ten pláč a skřípění zubů.

Kdyby nebyl pan Beausire v tak prekérní situaci, kdyby byl neměl v kapse sto tisíc livrů, byl by se jistě vrhl doprostřed těch drábů a zvolal jako Nisus7: "Tady jsem, tady mě máte, já jsem ten, koho hledáte."

Ale pomyšlení, že by ti lidé u něho našli sto tisíc livrů, že by se tím vychloubali po celý zbytek svého života, pomyšlení, že jeho kousek, tak chytře vymyšlený a tak obratně provedený, by přinesl užitek jenom agentům policejního ministra, toto pomyšlení zvítězilo nad všemi pochybnostmi a utlumilo, můžeme-li to tak říci, v panu Beausirovi žár lásky.

Jenom logicky... , říkal si. Když se dám chytit..., přijdu o těch sto tisíc livrů. Olivě nepomohu - sám sebe zničím. Dokážu ji, že ji mám rád jako blázen... Ale zasloužím si, aby mi řekla: Jsi pěkný hlupák. Kdybys mě raději méně miloval a více mi pomohl. Rozhodně bude nejlíp, když vezmu nohy na ramena a zachráním peníze, které jsou zdrojem všeho: svobody, štěstí i filosofie.

Když si tohle pomyslil, přivinul pan Beausire bankovky úžeji k srdci a pustil se směrem k Lucemburku. Celou minulou hodinu se totiž řídil jenom svým pudem, a protože častokrát hledal Olivu v Lucemburské zahradě, zamířil tam.

Na člověka, který si tolik potrpěl na logiku, byla to ovšem pochybná úvaha.

Fízlové, kteří znají zrovna tak doby návyky zlodějů jako zloději návyky fízlů, byli by ho samozřejmě běželi hledat napřed do Lucemburky.

Ale dobrotivé nebe nebo škodolibé peklo rozhodlo, že se pan Beausire tentokrát nemá dostat do rukou pana de Crosne.

Sotva se Nicolin milenec dostal na roh ulice Saint-Germain-des-Prés, byli by ho málem porazili koně, zapřažení do krásného kočáru a cválající pyšně do ulice Dauphine.

Beausire měl jen taktak čas, aby se dík svižnosti vrozené Pařížanům, ale naprosto neznámé těžkopádnému zbytku Evropy, vyhnul oji. Je ovšem pravda, že se nevyhnul nadávkám a klení kočího a několika pořádným ranám biče. Ale majitel jednoho sta tisíce livrů se nepozastavuje nad nedostatky takového počastování, zejména má-li v patách setninu městských gardistů a policie.

Beausire se tedy vrhl ke. zdi. Ale jak si kryl obličej, zahlédl v kočáře slečnu Olivu zabranou v živý hovor s jakýmsi sličným pánem.

Pan Beausire vykřikl, ale tím jen popohnal koně. Nejraději by se byl rozběhl za kočárem, ale povoz zatáčel do ulice Dauphine, jediné to ulice v Paříži, kde by se byl v téhle chvíli nechtěl pan Beausire ukázat ani za nic.

A potom, byla to opravdu Oliva v kočáře - neklamal ho snad zrak? Nebyl to pouhý přelud, přízrak - je dnes od rána jako v Jiříkově vidění - byla to opravdu Oliva?

Koneckonců musel vzít také v úvahu, že Oliva nemohla být v kočáře, jestliže ji fízlové zatkli v ulici Dauphine.

Chudák Beausire zničen na těle i na duchu se vrhl do ulice des Fossés-Monsieur-le-Prince, dostal se do Lucemburské zahrady, proběhl teď už opuštěnou čtvrtí, až se dostal k bráně, kde se uchýlil do malé hospůdky, jejíž majitelka mu vycházela v každém ohledu vstříc.

Ubytoval se v té putyce, ukryl bankovky pod dlaždicí, na dlaždici přitáhl jednu nohu postele a ulehl, zpocený a proklínaje svůj osud. Nezapomněl však to proklínání občas proložit upřímnými díky, které vysílal k Merkurovi, bohu zlodějů, připíjeje mu horkým vínem smíšeným s cukrem a skořicí. Byl to nápoj, který byl plně s to vrátit panu Beausirovi tělesné síly a posílit ho na duchu.

Byl si teď jist, že ho policie nechytne. Byl si jist, že mu nikdo nesebere peníze.

Byl si jist, že Nicole, byla-li vůbec zatčena, nedopustila se žádného zločinu, a že časy, kdy se páchaly nezákonnosti a beztrestně zavírali nevinní, už dávno minuly.

Konečně si byl jist, že jeho poctivých sto tisíc dostane jeho nerozlučnou družku z vězení, kdyby jinak slečnu Olivu nechtěli pustit.

Zbývají tedy jen jeho druhové z vyslanectví. S těmi si bude ovšem těžko vyrovnávat účet.

Ale. pan Beausire má za ušima. Nechá je všechny pěkně ve Francii a odebere se do Švýcar, do této svobodné a mravné země, jakmile bude slečna Oliva na svobodě.

Bylo psáno, že nic z toho, co si vymýšlel pan Beausire, popíjeje víno se skořicí, nedopadne podle jeho přání.

Člověk takřka vždycky chybuje, namlouvá-li si, že viděl věci, které ve skutečnosti neviděl. Chybuje ještě daleko víc, jestliže si namlouvá, že neviděl věci, které opravdu viděl.

Dokážeme to laskavému čtenáři.

5. Slečna Oliva se začíná ptát, co se od ní chce

Kdyby se byl pan Beausire spoléhal na svůj zrak, který byl výborný, místo aby spoléhal na svého druha, který mu zaslepoval oči, byl by si ušetřil mnoho zármutku a zklamání.

V kočáře byla opravdu slečna Oliva po boku muže, kterého pan Beausire nepoznal, protože se na něho podíval jen jednou, ale kterého by byl poznal zcela určité, kdyby se byl na něho podíval podruhé. Oliva se to dopoledne jako obvykle procházela v Lucemburských zahradách, neodebrala se však jako obvykle ve dvě hodiny k obědu, protože potkala onoho podivného cizince, s nímž se spřátelila toho dne, kdy se konal ples v Opeře.

V okamžiku, kdy se hodlala vrátit domů, už zaplatila za židli a dařila vlídným úsměvem kavárníka, jehož byla denním hostem, vynořil se totiž z kteréhosi stromořadí Cagliostro, přispěchal k ni a vzal ji za ruku.

Oliva lehce vykřikla.
"Kam se chystáte?" otázal se Cagliostro.
"Domů, do ulice Dauphine."
"To bude velmi vhod lidem, kteří tam na vás čekají," odpověděl neznámý přítel.
"Lidem..., kteří tam na mě čekají? Jak to? Nikdo na mne nečeká."
"Ale ano, čeká tam na vás aspoň tucet hostů."
"Tucet hostů?" rozesmála se Oliva. "Proč ne hned celý pluk?"
"Na mou duši, kdyby se do ulice Dauphine vešel celý pluk, možná že by tam byl."
"Nevycházím z údivu!"
"Nevycházela byste z údivu, kdybych vás nechal jít do ulice Dauphine."
"Pročpak?"
"Protože by vás tam zabásli, má drahá."
"Zabásli? Mě?"
"Docela určitě. Těch dvanáct pánů, co tam na vás čekají, je policie pana de Crosne."
Oliva sebou trhla. Někteří lidé mají vždycky strach před některými věcmi.
Nicméně pohodila hlavou, když poněkud zevrubněji vyzpytovala svědomí.
"Nic jsem neudělala, proč by mě měli zavírat?"
"Proč zavírají ženy? Pro všelijaké pletichy a hlouposti."
"Nepěstuji žádné pletichy."
"A nikdy jste je nepěstovala?"
"Nu, to bych nemohla říct."
"Zkrátka a dobře, možná že by vás zatkli neprávem, ale určitě to chtějí udělat. Půjdeme ještě do ulice Dauphine?"
Oliva se zastavila, celá bledá a zmatená.
"Hrajete si se mnou jako kočka s myší. Víte-li něco, povězte mi to. Hledají Beausira, viďte?"
Podívala se na Cagliostra prosebně.
"Dost možná. Myslím, že nemá tak čisté svědomí jako vy."
"Chudák chlapec!"
"Litujte si ho, ale jestli je za mřížemi, nesnažte se ho napodobovat a nechtějte se tam dostat taky."
"Ale proč mě vlastně chráníte? Proč se o mne staráte? Poslyšte," pohodila směle hlavou, "to není v pořádku, jestliže takový pán jako vy..."
"Nechte toho, řekla byste hloupost. A každý okamžik je nám vzácný, poněvadž agenti pana de Crosne, když na vás marně čekají, mohli by za vámi přijít sem."
"Copak někdo ví, že jsem tady?"
"Není nic lehčího než si to domyslit. Já jsem si to domyslil také. Ale pokračujme. Protože mě zajímáte, ať už z jakéhokoli důvodu, a chci jenom vaše dobro, nemusíte se zajímat o nic jiného. Rychle, pospěšme si do ulice d'Enfér. Čeká tam můj kočár. Máte ještě nějaké pochyby?"
"Mám."
"Dobrá. Uděláme něco velmi neprozřetelného, ale aspoň vás to přesvědčí, jak doufám, jednou provždy. Pojedeme v kočáře kolem vašeho domu, a až uvidíte ty pány od policie dost daleko, aby na, vás nemohli, a zase dost blízko, abyste si mohla domyslit, co mají za lubem, snad oceníte mé dobré úmysly.
S těmito slovy doprovodil Olivu do ulice d'Enfér. Kočár předjel, naše dvojice do něho usedla a Cagliostro s Olivou zabočili do ulice Dauphine, kde je zahlédl Beausire.
Kdyby byl v tom okamžiku Beausire vykřikl a běžel za kočárem, Oliva by byla jistě udělala všechno, aby se mu vrhla do náruče, aby ho zachránila, je-li pronásledován, nebo aby uprchla s ním, je-li na svobodě.
Ale Cagliostro zahlédl toho smolaře dřív než Oliva a upoutal dívčinu pozornost na zvědavý dav, který se již kupil kolem domu.
V okamžiku, kdy Oliva poznala policisty a kdy si uvědomila, že její dům je jako v obležení, vrhla se svému ochránci zoufale kolem krku, což by bylo dojalo každého, jenom ne tohoto muže z ocele.
Cagliostro ji pouze mlčky stiskl ruku a zatáhl záclonku.
"Zachraňte mě, zachraňte mě," jektala dívka.
"Slibuji vám to," odpověděl Cagliostro.
"Ale vy říkáte, že policajti , vědí všecko, najdou mě tak jako tak."
"Ale ne. Tam, kam vás odvezu, tam vás nikdo nenajde. Mohou vás hledat u vás, ale nebudou vás hledat u mne."
"Ach," zvolala Oliva poděšeně, "vy mě chcete vzít k sobě?"
"Neblázněte," odpověděl Cagliostro chladně. "Nezapomínejte, na čem jsme se dohodli. Nejsem váš milenec, drahoušku, a nechci se jím stát."
"To mě tedy vezete do zajetí?"
"Dáváte-li přednost base, můžete běžet."
"Ne ne," zavrtěla hlavou zděšeně, "odevzdávám se zcela do vašich rukou. Udělejte si se mnou, co chcete."
Zavedl ji do ulice Neuve-Saint-Gilles, do onoho domu, kde, jak jsme viděli, se s ním setkal Filip de Taverney.
Ubytoval ji v malém pokoji v druhém patře, daleko od služebnictva a mimo dosah jakéhokoli zvědavce. Řekl jí:
"Přál bych si, abyste tady byla šťastná."
"Šťastná! Jak můžete něco takového říct?" Sevřelo se jí srdce. "Šťastná, když nemohu být na svobodě, když nemohu jít ani na procházku! Je to tady tak smutné! Kdyby tu aspoň byla zahrada! Zoufám si tady."

Prohlížela si pokoj zoufale smutnýma očima.

"Máte pravdu," řekl Cagliostro, "chtěl bych, aby vám nic nechybělo. Tady byste se necítila dobře a nakonec by vás moji lidé přece jen mohli objevit a obtěžovat vás."

"Nebo mě prozradit," dodala rychle.

"Z toho nemějte strach, drahoušku, moji lidé prozradí jen to, co já chci od nich vědět. Ale aby měla dušička pokoj, opatřím vám co nejdřív jiný byt."

Olivu jeho slova poněkud upokojila. Ostatně i tenhle byteček se ji brzy zalíbil. Měla tu všechno pohodlí a spoustu zábavných knih.

Když její ochránce odcházel, řekl:

"Hlad tady mít nebudete, děťátko, na to se můžete spolehnout. Budete-li mě chtít vidět, zazvoňte, budu-li doma, přijdu okamžitě, budu-li mimo dům, přijdu, jakmile se vrátím.

Políbil jí ruku a obrátil se k odchodu.

"Přineste mi, prosím vás, nějaké zprávy o Beausirovi," volala za ním Oliva.

"Nemám nic pilnějšího na práci," odpověděl jí hrabě.

A zavřel ji v pokoji.

Když v zamyšlení sestupoval po schodech, myslil si:

Znesvětím ten dům, ubytuji-li ji v ulici Saint-Claude, ale nikdo ji nesmí vidět a v tom domě ji nikdo neuvidí. Bude-li naopak třeba, aby ji spatřila ona jediná osoba, ta osoba ji spatří nejsnáz v ulici Saint-Claude. Přineseme tedy ještě i tuto oběť. Nechť zhasne i poslední jiskřička z pochodně, která kdysi plála tak vznešeným plamenem.

Hrabě si oblékl široký plášť, vytáhl z psacího stolu svazek klíčů, několik z nich vybral, pohladil je pohledem, a samoten a pěšky zamířil z paláce do ulice Saint-Louis v Marais.

6. Opuštěný dům

Pan Cagliostro přišel samoten k starému domu v ulici Saint-Claude, na něž naši čtenáři zajisté zcela nezapomněli. Snášela se noc, když stanul před branou. Po chodníku se jen tu a tam trousili osamělí chodci.

V ulici Saint-Louis se ozýval dusot koňských kopyt, kdosi zavíral okno, které protivně skřípělo v železném rámu, mohutná brána sousedního domu vrzala, jak se majitel vracel domů - to byly jediné zvuky, které se v tu dobu ozývaly v celé čtvrti.

V přístěnku kláštera zaštěkal či spíše zavyl pes, ulicí Saint-Claude zavál vlahý větřík, na kostele svatého Pavla melancholicky odbíjely hodiny tři čtvrti.

Byly to tři čtvrti na devět.

Hrabě stál chvilku před branou, pak vytáhl z pláště těžký klíč, než ho však vstrčil do zámku, musel odfouknout spoustu prachu, kterou tam za léta navál zřejmě vítr.

Stéblo suché slámy, které zalétlo do klíčové dírky, výhonek slezu, jehož semínko se kdysi chytlo v hlíně při zdi a jehož šlahounky teď vnikaly do tmavého prostoru zámku, kousek malty, který se udrolil ze sousední budovy, mouchy, uvězněné po celých deset let v této železné schránce a jejichž mrtvolky vyplnily celý vnitřek, to vše zachrastilo a drtilo se v .prach, když Cagliostro vsunul klíč do otvoru.

Jakmile se klíč otočil v zámku, zbývalo už jen otevřít dveře.

Ale čas vykonal své. Dřevo ve veřejích nabobtnalo, ve stěžejích se uchytila rez. Ve spárách dláždění vyrašila tráva, až utvořila souvislý zelený povlak na spodní části vrat. Jakýsi tmel, z něhož si vlaštovky stavějí hnízda, ucpal každou skulinku a dřevěný práh byl pokryt sametovou mechovou pokrývkou, z níž silně pučel kdejaký plevel, splétal se dohromady a vytvořil nakonec tuhou neprostupnou hmotu.

Cagliostro cítil, jak dveře kladou odpor. Opřel se do nich pěstí, pak loktem, konečně i ramenem, až se mu podařilo překonat tu barikádu, jež ustupovala jen kousek po kousku, s nechutí a s protivným vrzáním a skřípotem.

Když konečně otevřel dveře, objevil se před Cagliostrovýma očima zpustošený a jako opuštěný hřbitov truchlivý dvůr.

Hrabě za sebou zavřel dveře; jeho kročeje se otiskovaly v nepoddajné suché trávě, jež se rozlézala všude po dlažbě.

Nikdo ho neviděl vstoupit, nikdo ho neviděl v objetí těchto mocných zdí. Mohl se na okamžik zastavit a pozvolna se vracet v myšlenkách do uplynulého života, tak jako se vrátil do tohoto opuštěného domu.

Dům byl zpustošený a v rozvalinách, vzpomínky marné a bezútěšné.

Na schodišti, které mělo dvanáct schodů, byly už jen tři schody vcelku.

Podemlety deštěm, zničeny ztuchlinou, rozežrány vrstvou prachu, pod nímž je nebylo skoro ani vidět, naklonily se schody k zemi, až konečně se zhroutily jeden na druhý. Pádem se kameny rozbily, v troskách schodiště bujela tráva a pyšně tyčila nad tou hromadou kamení - jako prapory zkázy - svá zelená stébélka.

Cagliostro vystupoval po schodech, jež se pod ním drolily, otevřel další dveře a octl se ve veliké předsíni.

Rozsvítil svítilnu, kterou si z opatrnosti vzal s sebou. Přestože rozžíhal svíčku velmi obezřetně, smutný dech, vanoucí tímto domem, mu ji napoprvé rázem zhasl.

Vláda smrti se mocně bránila životu. Tmy pohlcovaly světlo.

Cagliostro rozsvítil znovu lucernu a pokračoval v obhlídce. Stoly rozstrkané v koutech jídelny pozbyly původní podoby, desky se odchlipovaly od nohou. Všechny vnitřní dveře byly pozotvírány a nabízely pohled do tmavých hlubin domu, jímž jako by prošla sama smrt. Hrabě si uvědomil, že se zachvěl hrůzou, když se na konci sálu, kde kdysi stálo schodiště, odval jakýsi šramot.

Ten šramot kdysi ohlašoval pánu domu přítomnost milované bytosti. V každé mužově žilce probouzel naději, štěstí, život. Šramot, který se ozval v tomto okamžiku, neznamenal nic, ale připomínal všechno.

Se svraštělým čelem, těžce oddychuje, s ledovými údy zamířil Cagliostro k Hypokratově soše, kde bývalo kdysi pero

tajných dveří; ono podivné a tajuplné místo, které spojovalo známý dům s domem neznámým.

Pero doposud vykonávalo svou službu, třebaže se stěny, zničené červotočinou, chvěly a sténaly. Sotva však vstoupil hrabě na první stupeň tajného schodiště, zaslechl opět podivný šramot. Cagliostro zvedl lucernu, aby uviděl, co se to děje. Spatřil jen velikou krysu, která zvolna a majestátně slézala po schodech, zametajíc ocasem stupeň po stupni.

Krysa se beze strachu podívala černýma očima na Cagliostra, potom vklouzla do nejbližší díry v ostění a zmizela.

Byl to nepochybně sám duch samoty.

Hrabě pokračoval v obhlídce.

Na každém kroku ho provázely vzpomínky, či snad spíše stín vzpomínek. Když světlo vykreslilo na stěně jeho pohyblivou siluetu, hrabě se zachvěl, protože mu jeho vlastni stín připadal jako jakýsi jiný cizí stín, který se probudil, aby taktéž navštívil tato tajemná místa.

Tak pokračoval hrabě napolo ve snách, až se konečně octl u krbu, kterým se vcházelo z Balsamovy pracovny a zbrojnice do pokoje Lorenzy Felicianiové.

Stěny byly holé, pokoj prázdný. V otevřeném krbu ležela dosud hromádka popela, v níž se třpytilo a lesklo několik malých kousků stříbra a zlata.

Ten jemný bílý a vonný popel byl zbytkem zařízení Lorenzina bytu, jež Balsamo spálil do posledního kusu. Skříně zdobené želvovinou, klavír a stolek z mahagonu, sévreské vázy, jejichž popel se podobal mramorovému prášku. Byly tu zbytky roztavených kovových říms a ornamentů, jež vzaly za své, když požár zničil vnitřek bytu.

Záclony a podušky z hedvábného brokátu, skříňky z cedrového dřeva, jehož vůně se linula všude, kudy se tenkrát vinul dým, takže chodci, kteří šli kolem domu, zvedali mimoděk hlavy, aby vdechli tuto vůni smíšenou s pařížským vzduchem. Poslíčci z obchodů ve čtvrti bazarů a tržišť, i děvčata ze Saint-Honoré se opájela tou mocnou vůní, kterou k ním zanášel vánek, vůní ze dřeva stromů vyrostlých na svazích Libanu a v syrských pohořích.

V opuštěném a chladném pokoji se dosud vznášelo cosi z této vůně. Cagliostro se sehnul, zvedl hrst popela a s bolestným pohnutím dlouho vdechoval jeho vůni.

"Kéž bych mohl vdechnout zbytek tvé duše," zašeptal, "jež kdysi dlela v tomto popelu."

Potom si prohlédl železnou mříž, opuštěný prostor sousedního dvora; ze schodů uzřel vysokou trhlinu, kterou způsobil požár na vnitřku domu, jehož hořejší poschodí strávil beze zbytku.

Ponuře krásná podívaná! Althotasova světnice zmizela. Z bývalých stěn zbylo tu jen několik zčernalých výstupků ohlodaných a zpustošených ohnivými jazyky.

I kdybychom neznali bolestný příběh Balsamův a Lorenzin, nemohli bychom neoplakávat tyto zašlé zříceniny. Celým domem dýchala někdejší velikost, zaniklý lesk a zmařené štěstí.

Cagliostrova duše byla přeplněna vzpomínkami a sny. Sestoupil z výše své filosofie, aby se zcela ponořil do oné částečky něžné lidskosti, jíž říkáme city a srdce, které nemají nic společného s rozumovými úvahami.

Když vyvolal sladké vidiny a zúčtoval s nebem i se zemi, uvěřil nakonec, že už vzdal dostatečný hold lidské slabostí. Tu však padl jeho zrak na předmět lesknoucí se pod celou touhle bídou a zaniklou slávou.

Sehnul se a spatřil ve škvíře podlahy malou zlatou jehlici, zcela pokrytou popelem, jež jako by teprve před chvílí vypadla z ženských vlasů. Byla to jehlice italské práce, jakou tehdy dámy rády nosívaly, aby přidržely pletence vlasů, které pudrem značně nabyly na váze.

Filosof, učenec, prorok, pokušitel a svůdce lidstva, muž, který se zpupně domáhal, aby ho samo nebe bralo na vědomí, muž, který zažil tolik bolesti a tolik bolesti způsobil jiným, Cagliostro, neznaboh, šarlatán, posměváček a skeptik, zvedl tu jehlici, přitiskl ji k ústům a jsa si jist, že ho tu nikdo nemůže vidět, nebránil se slzám.

"Lorenzo," zašeptal, "Lorenzo."

Ale to bylo také vše. V tom člověku byl ďábel.

Vyhledával boj a neustále byl k němu připraven, protože to bylo jeho jediné štěstí.

Když horoucně zlíbal tu posvátnou památku, otevřel okno, máchl paží mezi mřížemi a zahodil ten kousek kovu do křoví sousedního kláštera, do listí, do vzduchu, do prachu, bůhvíkam.

Tak se potrestal za to, že v něm promluvilo srdce.

"Sbohem," zavolal za tím neživým předmětem, který ztrácel snad navždy. "Sbohem, vzpomínko, kterás mě přepadla, která jsi přišla, abys mi vzala sílu. Od tohoto okamžiku budu myslet jen na tuto zemi."

Ano, tento dům bude znesvěcen. Co to říkám, už je znesvěcen. Otevřel jsem znovu tyto staré dveře, vnesl jsem světlo do temných zdí, uzřel jsem vnitřek hrobu, dotkl jsem se popelu smrti. Je tedy tento dům znesvěcen. Budiž tedy znesvěcen nadobro a ať je z toho nějaký užitek! Jiná žena vkročí na tento dvůr, kroky jiné ženy se budou ozývat na schodech, jiná žena si snad bude zpívat pod těmito klenbami, kde se ještě vznáší poslední Lorenzin vzdech. Budiž! Ale všechno to znesvěcení bude mít svůj smysl, poslouží mé věci. Ztratí-li něco Bůh, ďábel o to víc získá!

Postavil lucernu na schodiště. Celá tahle klec padne, celý vnitřní dům. Tajemství zmizí, palác zůstane skrýší a přestane být svatostánkem.

Chvatně si načrtl do zápisníku několik řádků:

Panu Lenoirovi, mému staviteli:

Vyčistit dvůr a předsíně. Znovu zřídit kůlny a stáje.

Zbořit vnitřní dům. Obnovit obě poschodí. Lhůta: týden.

A teď se podívejme, řekl si, je-li odsud vidět do oken malé hraběnky.

Přistoupil k oknu ve druhém patře domu.

Mohl odtud přehlédnout celou fasádu protějšího domu v ulici Saint-Claude.

Přímo naproti, nanejvýš šedesát kroků odtud byl byt hraběnky de la Motte.

Nemůže být pochyb, obě ženy se uvidí, řekl si Cagliostro. V pořádku.

Za hodinu nato se vrátil domů a poslal staviteli své příkazy. Nazítří ráno vtrhlo padesát dělníků do starého paláce. Odevšad se ozývala kladiva, sekery a krumpáče, vytrhaná tráva hořela v jednom koutě dvora, a když se večer ponocný vydal na svou každodenní obchůzku, uviděl uprostřed dvora viset na provaze tučnou krysu. Kolem ní hlučel houf zedníků a přidavačů, posmívali se ctihodnému bříšku a šedým fousům zvířete.

Pád kvádru pohřbil tichou obyvatelku domu v její díře. Když zvedli kámen, vytáhli polomrtvou krysu, chytili ji za ocas a hodili pro zábavu učedníkům, kteří mísili maltu. Ať již zalknutím nebo hanbou krysa zdechla.

Ponocný nad ní proslovil tuto pohřební řeč:

"Zde visí tvor, který byl deset let šťastný.

Tak pomíjí sláva světa."

Do týdne byl palác jako nový, jak to Cagliostro staviteli nařídil.

7. Ochránkyně

Dva dny po své návštěvě u Boehmera dostal pan kardinál de Rohan list tohoto znění:

"Jeho Eminenci panu kardinálu Rohanovi, který jistě ví, kam dnes půjde na večeři."

To je od malé hraběnky, řekl si kníže, když přečetl list a přičichl k papíru. Přijdu.

Hle, proč si paní de la Motte přála schůzku s kardinálem.

Jeho Eminence jí určila k službě pět lokajů a hraběnka si hned povšimla jednoho černovlasého muže hnědých očí, na první pohled zajímavé kombinace sanguinika s cholerikem. Pro naši znalkyni lidských povah to byly známky energické, inteligentní a vytrvalé povahy.

Dala si ho zavolat a za čtvrt hodiny se od všímavého a přičinlivého muže dověděla všechno, ani na něho nemusela příliš naléhat.

Ten člověk stopoval pro všechny případy kardinála a oznámil, že viděl Jeho Eminenci, jak jde dvakrát během dvou dnů k pánům Boehmerovi a Bossangeovi.

Jeanne věděla dost. Člověk jako pan de Rohan nesmlouvá. Obratní obchodníci, jako pan Boehmer, nepustí kupce jen tak. Náhrdelník je tedy prodán.

Prodal ho pan Boehmer.

Koupil ho pan de Rohan! A pan de Rohan o tom neřekl své důvěrnici, své milence, ani slůvko!

To bylo ovšem na pováženou. Jeanne se zamračila, sevřela jemné rty a napsala kardinálovi list, který jsme si mohli přečíst spolu s ním.

Večer přišel pan de Rohan. Už předtím poslal koš tokajského a různých vybraných lahůdek, jako by šel večeřet ke Guimardce nebo k slečně Dangevillové 8.

Ta pozornost Jeanně neušla, jako ji nikdy nic neušlo. Hned vydala příkaz, že na stůl nesmí přijít vůbec nic z toho, co poslal pan kardinál. Když se pak octli o samotě, rozhovořila se velmi něžně:

"Nebudete mi věřit, monseigneure, ale něčeho je mi velmi líto."

"A čeho, hraběnko, proboha?" zvolal pan de Rohan tak bolestným hlasem, že bylo rázem vidět, že ho to nebolí vůbec.

"Je mi velmi líto, monseigneure, ne snad, že mě už nemilujete, protože jste mě nikdy nemiloval..."

"Co to říkáte, hraběnka!"

"Neomlouvejte se, monseigneure, ztrácel byste zbytečně čas."

"Svůj čas, hraběnko," hlesl galantně kardinál.

"Nikoli, můj čas," odpověděla velmi zřetelně paní de la Motte. "Ostatně..."

"Ach, hraběnko," zasténal kardinál.

"Nebuďte příliš smuten, monseigneure, mně to je úplně jedno."

"Vám je jedno, zdali vás miluji nebo ne?"

"Úplně jedno, Eminence."

"A smím se zeptat, proč je vám to jedno?"

"To je docela jednoduché: protože vás nemiluji."

"Víte, hraběnko, že to, co jste mi teď právě řekla, není pro mě žádná lichotka?"

"Opravdu, nezahrnujeme dnes jeden druhého lichotkami. Ale je to fakt, konstatujme jej prostě."

"Jaký fakt?"

"Že jsem vás nikdy nemilovala, monseigneure, a že vy jste nikdy nemiloval mě."

"Pokud jde o mě, nesmíte říkat nic takového, hraběnko," zvolal kníže tak horlivě, jako by byl opravdu přesvědčen, že mluví pravdu. "Vím nejlépe sám, co k vám cítím, hraběnko. Neposuzujte mě tedy podle sebe."

"Poslyšte, monseigneure, važme si druh druha alespoň potud, že k sobě budeme upřímní a že si budeme říkat pravdu."

"A jaká je tedy pravda, smím-li prosit?"

"Že nás k sobě váže mocnější pouto než láska."

"Jaké pouto?"

"Společný zájem."

"Zájem? Fuj, hraběnko!..."

"Eminence, řekla bych vám, co řekl ten normandský sedlák synovi pod šibenicí: Oškliví-li se ti to, nezošklivuj to aspoň ostatním!"

"Dobrá, hraběnko, předpokládejme na chvíli, že nás poutají společné zájmy. Čím mohu já prospět vašim zájmům a čím vy můžete prospět mým?"

"Napřed bych se s vámi ráda pohádala, monseigneure."

"K službám, hraběnko."

"Máte ke mně málo důvěry a tedy si mě patrně také málo vážíte."

"Já? Jak to, proboha?"

"Nemůžete přece popřít, že jste ze mě vylákal určité podrobnosti, které jsem vám ostatně docela ráda svěřila..."

"Podrobnosti? A o čem, hraběnko?"

"Že jistá vznešená dáma touží po jisté věci. Vy jste okamžitě chvátal touhu té dámy uspokojit a mně jste o tom neřekl ani slovo."

"Vylákal podrobnosti, dozvěděl se, po čem touží jistá dáma, uspokojil její tužby! Mluvíte v hádankách, hraběnko, jste učiněná sfinga. Ach, viděl jsem už půvabnou hlavičku a skvostnou šíji, ale nepoznal jsem, ještě její lví drápky. Zdá se, že mi je chcete ukázat, nu prosím."

"Ale ne, neukážu vám už vůbec nic, monseigneure, protože vy tak jako tak nechcete už nic vidět. Prostě a jednoduše vám jenom vysvětlím tu hádanku. Ty podrobnosti, to je všechno, co se událo ve Versailles. Jistá dáma je královna. Po čem touží, je náhrdelník. A vy jste ten náhrdelník včera koupil u Boehmera a Bossange."

"Hraběnko," zasténal kardinál.

Jeanne na něho vrhla pronikavý pohled.

"Proč se na mě díváte tak vyděšeně, Eminence, cožpak jste včera neuzavřel ten obchod s klenotníky na nábřeží de l'Ecole?"

Rohanové nelžou, dokonce ani ženám ne. Kardinál mlčel. A protože se začal červenat, kteroužto slabost muž nikdy neodpustí ženě, která ji zavinila, Jeanne ho spěšně vzala za ruku.

"Promiňte, kníže, ráda bych vám řekla, že se ve mně klamete. Vy si snad myslíte, že jsem hloupá a zlomyslná?"

"Ach, hraběnko."

"Koneckonců..."

"Prosím, už ani slovo. Nechte teď chvíli mluvit mne. Snad se mi podaří přesvědčit vás, že od této chvíle vidím jasně, kdo vlastně jste. Domníval jsem se, že jsem ve vás našel půvabnou, duchaplnou ženu, okouzlující milenku, ale vy jste něco daleko víc. Poslouchejte mě."

Jeanne přistoupila ke kardinálovi, ponechala mu ruku, kterou kníže uchopil.

"Chtěla. jste být mou milenkou, mou důvěrnou přítelkyní, ale nemilovala jste mě. Sama jste mi to řekla," pokračoval pan de Rohan.

"A říkám vám to znova," usmála se paní de la Motte.

"Měla jste tedy nějaký cíl, viďte?"

"Samozřejmě."

"Jaký cíl, hraběnko?"

"Musím vám to vysvětlovat?"

"Nemusíte, myslím, že ho znám. Chtěla jste založit mé štěstí. Budu-li opravdu šťasten, dojdu-li svého cíle, nebude mou první myšlenkou, abych udělal šťastnou i vás? Je tomu tak, hraběnko? Nebo se snad mýlím?"

"Nemýlíte se, monseigneure, je tomu opravdu tak. Jenom mi věřte, říkám to bez přetvářky, že jsem nešla za tímto cílem s nechutí nebo s ošklivostí, cesta byla docela příjemná."

"Jste okouzlující žena, hraběnko, je učiněná rozkoš hovořit s vámi, dokonce i o společných zájmech. Řekl jsem vám už, že jste uhádla. Je vám tedy známo, že jsem komusi oddán až do hloubi srdce?"

"Viděla jsem to na plesu v Opeře, kníže."

"Ta dáma nebude nikdy sdílet mou oddanost. Chraň Bůh, abych si namlouval opak."

"Ach," pokrčila rameny hraběnka, "žena není královnou v každém okamžiku svého života, a pokud vím, vy se určitě vyrovnáte panu kardinálu Mazarinovi."

"Však to také byl krásný muž," usmál se pan de Rohan.

"A vynikající první ministr," odpověděla chladně Jeanne.

"Hraběnko, ve vaši společnosti je zbytečné myslit a mluvit, vy jste vždycky o několik mil napřed. Myslíte a mluvíte za své přátele. Ano, chci se stát prvním ministrem: Všecko mě k tomu žene. Původ, státnické zkušenosti, jistá blahovůle, kterou mi prokazují evropské dvory, mnoho sympatií, kterým se těším ve Francii."

"Máte tedy všechny přednosti," nadhodila Jeanne, "až na jednu maličkost."

"Až na to, že mě nemá v oblibě jistá dáma, chtěla jste říct?"

"Ano, královna. Královna vás nemá ráda, a to je jediná skutečná překážka. Co má ráda královna, to si nakonec oblíbí i král. A co si královna oškliví, to se králi nelíbí už předem."

"Královna mě nenávidí?"

"Ach!"

"Buďme upřímní. Nemyslím, že můžeme zůstat na poloviční cestě, hraběnko. V tom se určitě shodneme."

"Dobrá, monseigneure, královna vás nemá ráda."

"Pak je všechno ztraceno. Ani náhrdelník to nespraví."

"To se mýlíte, kníže. Koupil jste ten náhrdelník. Přinejmenším královna uvidí, nemá-li vás už sama ráda, že alespoň milujete vy ji."

"Ach, hraběnko!"

"Dohodli jsme se, monseigneure, že budeme nazývat věci pravými jmény."

"Myslíte tedy, že mám přece jen nějakou naději? Že se jednoho dne stanu prvním ministrem?"

"Jsem si tím jista."

"Teď bych rád věděl, po čem toužíte vy."
"Řeknu vám to, kníže, až budete s to splnit mé přání."
"Platí, těším se na ten den."
"Děkuji, a teď pojďme k večeři."
Kardinál uchopil Jeannu za ruku a stiskl ji tak, jak by si byla Jeanne přála, aby ji byl tiskl před několika dny. Ale ten čas byl pryč.
Odtáhla ruku.
"Hraběnko!"
"Pojďme k večeři, monseigneure."
"Nemám hlad."
"Tedy si ještě chvilku pohovořme."
"Nemám už, co bych vám řekl."
"Pak se tedy rozlučme."
"Takhle rozumíte našemu spojenectví? Posíláte mě pryč?"
"Máme-li se opravdu věnovat druh druhu, monseigneure, je napřed třeba, abychom se věnovali každý sám sobě."
"Máte pravdu, hraběnko, promiňte, že jsem se ve vás ještě jednou zmýlil. Přísahám vám, že to bylo naposled."
Uchopil paní de la Motte za ruku a políbil ji tak uctivě, že ani nepostřehl ironický, přímo ďábelský úsměv, který se objevil hraběnce na rtech, když vyřkl slova: Přísahám, že to bylo naposled.
Jeanne se zvedla, doprovodila knížete do předsíně. Tam se kardinál zastavil a zeptal se šeptem:
"Co bude dál, hraběnko?"
"To je docela jednoduché."
"Co mám dělat?"
"Nic, čekejte."
"Co budete dělat vy?"
"Půjdu do Versailles."
"Kdy?"
"Zítra."
"Kdy dostanu odpověď?"
"Okamžitě."
"Děkuji, má ochránkyně, svěřuji se do vašich rukou."
"Nechte mě jednat."
Hraběnka se vrátila do ložnice, ulehla do postele a zadívala se bezděky na krásného mramorového Endymiona čekajícího na Dianu. Pak zamumlala:
"Ze všeho nejlepší je svoboda."
8. Chráněnka
Jeanne teď měla v rukou veliké tajemství, byla si jista skvělou budoucností a podporována dvěma tak znamenitými mocnostmi, cítila se dost silná, aby vyvrátila svět z kořene.
Dala si čtrnáctidenní lhůtu, než vztáhla ruku po sladkých hroznech které jí Štěstěna pověsila nad hlavu.
U dvora teď už nebude žebračkou, kterou paní de Boulainvilliers pozvedla z bídy, nebude ubohou prosebnicí, nýbrž potomkem z rodu Valois, s ročním příjmem jednoho sta tisíc livrů, její manžel bude vévodou a pairem, bude chráněnkou a přítelkyní královninou a v tomto čase intrik a bouří bude prostřednictvím Marie Antoinetty vládnout králem, takže zakrátko ovládne celý stát. To byla sladká vidina nedaleké budoucnosti, jak si ji vykouzlila hraběnka de la Motte ve své nevyčerpatelné fantazii.
Když nadešel očekávaný den, rozjela se hraběnka do Versailles. Neměla pozvání, měla však takovou víru ve svou šťastnou hvězdu, že ani na okamžik nezapochybovala, že dvorská etiketa se skloní před jejím přáním.
A měla pravdu.
Ochotní dvořané, vždycky dychtiví uhodnout záliby svých pánů, už zpozorovali, že společnost veselé hraběnky působí Marii Antoinettě opravdu radost.
To úplně stačilo, aby se chápavý Švýcar, který se chtěl zavděčit a dbal o svou budoucnost, jakoby náhodou mihl na chodbě, kudy se královna vracela z kaple, a jen tak jako by nic se zeptal šlechtice, který tam měl službu:
"Je tady paní hraběnka de la Motte-Valois, ale nemá pozvání. Co s ní mám dělat?"
Královna se tiše bavila s paní de Lamballe. Jméno dámy, které Švýcar tak vhodně a směle pronesl, ji vyrušilo z hovoru.
Otočila se.
"Slyšela jsem, že je tu paní de la Motte-Valois?"
"Ano, Vaše Veličenstvo," odpověděl šlechtic.
"Kdo ji ohlásil?"
"Švýcar, madam."
Švýcar se uctivě uklonil.
"Přijmu paní de la Motte-Valois," prohodila královna a pokračovala v cestě.
Potom se najednou obrátila.
"Zaveďte ji do lázně," poručila a vzdálila se.
Jeanne, které pak Švýcar vyprávěl, co právě udělal, sáhla okamžitě do tobolky, ale on jí v tom s úsměvem zabránil.
"Paní hraběnko, prosím, abyste to ráčila nechat, až moje pohledávka trochu vzroste. Snad mně ji brzy budete moci

zaplatit i s úroky."

Jeanne strčila peníze zpátky do kapsy.

"Máte pravdu, příteli, děkuji vám."

"Proč bych," pomyslila si, "jednou nepomohla Švýcarovi, který pomohl mně? Udělala jsem to i pro kardinála."

Za několik okamžiků se Jeanne octla před svou panovnicí.

Marie Antoinetta byla vážná a zdálo se, že není v dobré náladě, snad i proto, že prokázala hraběnce příliš velkou přízeň, když ji tak nenadále přijala bez ohlášení a bez pozvání.

Královna si asi myslí, blesklo hlavou kardinálově přítelkyni, že jdu zase žebrat... Dřív než řeknu pár vět, musí mít dobrou náladu, anebo mě vyhodí ze dveří.

"Madam," řekla královna, "neměla jsem dosud příležitost mluvit s králem."

"Ach, madam, Vaše Veličenstvo bylo ke mně tak milostivo, že bych se už neodvážila o nic prosit. Přišla jsem..."

"Proč jste přišla?" vskočila jí do řeči královna, která se vždy dovedla obratně chytit každé příležitosti. "Nežádala. jste o audienci. Máte snad něco důležitého na srdci? Něco, co se vás zvlášť dotýká?"

"Důležitého... To ano, madame. Ale... netýká se to mě."

"Tak se to tedy týká mě," usmála se královna. "Mluvte hraběnko."

A královna dovedla Jeannu do lázně, kde na ni čekaly její komorné.

Když hraběnka viděla kolem královny tolik žen, váhala se pustit do hovoru.

Sotva však byla královna v lázni, komorné propustila.

"Madam," ozvala se Jeanne, "Vaše Veličenstvo mě přivádí do velkých rozpaků."

"Jak to? Řekla jsem vám přece, že se mnou můžete mluvit upřímně."

"Vaše Veličenstvo už ví, jak laskavý je ke mně pan kardinál de Rohan."

Královna se zamračila.

"Nepamatuji se, že byste mi něco takového říkala."

"Myslela jsem si..."

"Na tom nezáleží... mluvte!"

"Jeho Eminence mi předevčírem prokázala čest svou návštěvou, madam."

"Ach!"

"Bylo to kvůli dobročinnému podniku, kterému předsedám."

"Velmi dobře, velmi dobře, hraběnko. Přispěji také na ten váš... dobročinný podnik."

"Vaše Veličenstvo se mýlí. Měla jsem tu čest říci Vašemu Veličenstvu, že jsem nepřišla o nic prosit. Pan kardinál, jak to má ve zvyku, se mnou mluvil o královnině dobrotě, o její nevyčerpatelné laskavosti."

"A žádal, abych se ujala jeho chráněnců."

"Ano, Vaše Veličenstvo. Prosí vás o to."

"Udělám to, ale ne kvůli panu kardinálovi, nýbrž kvůli ubožákům, které vždycky ráda přijímám, ať už přijdou odkudkoliv. Řekněte jenom panu kardinálovi, že moje prostředky jsou velmi omezené."

"Ach, madam, to jsem mu také řekla, a právě z toho důvodu jsem na rozpacích, jak jsem si už dovolila královně zmínit."

" Ale, ale."

"Vylíčila jsem panu kardinálovi, kterak je srdce Vašeho Veličenstva proniknuto vřelým soucitem při každé zprávě o nějakém neštěstí. Vyprávěla jsem mu, kterak bezmezná královnina štědrost ustavičně vyprazdňuje beztak již hubenou pokladnici Vašeho Veličenstva.

"Dobrá, dobrá."

"Řekla jsem Jeho Eminenci: Monseigneure, Její Veličenstvo je otrokem své dobroty. Obětuje se pro chudé, a co udělá dobrého, dělá jen k vlastní škodě. Ale tak jsem vlastně obžalovala sama sebe."

"Jak to myslíte, hraběnko?" otázala se královna. Poslouchala dosti pozorně, buď že se Jeanně podařilo dotknout se její slabé stránky, nebo že bystrý duch Marie Antoinetty vycítil z těchhle dlouhých okolků, že jde o něco, co pro ni bude zajímavé.

"Řekla jsem Jeho Eminenci, madam, že Vaše Veličenstvo mi před několika dny dalo velkou částku peněz. Něco takového že udělala královna za poslední dva roky nejméně tisíckrát a že kdyby byla královna méně dobrodušná a velkomyslná, měla by jistě v pokladně nejméně dva milióny a nic by jí potom nebránilo, aby si mohla koupit krásný diamantový náhrdelník, který tak hrdinně a vznešeně, promiňte mi však, madam, osměluji-li si to říct, tak nespravedlivě vůči své vlastní osobě odmítla."

Královna se zarděla a podívala se pozorně na Jeannu. V posledních slovech byl zřejmě skryt hlavní důvod tohoto rozhovoru. Je to snad nějaká lest? Nebo jen docela obyčejné lišáctví? Tak jak byla otázka položena, mohlo v ní být určitě pro královnu nějaké nebezpečí. Ale Její Veličenstvo vidělo v Jeannině tváři tolik ušlechtilosti a nevinné oddanosti, tolik čisté pravdomluvnosti, že nejenom ona, ale nikdo by z takové tváře nemohl vyčíst nějakou proradnost nebo falešné pochlebnictví.

Protože pak královnina duše byla opravdu plná pravé velkomyslnosti a protože ve velkomyslnosti je vždycky síla a v síle pravda, Marie Antoinetta si bez zábran povzdychla.

"Ano, máte pravdu, ten náhrdelník je krásný. Chtěla jsem říct - byl krásny a jsem ráda, že dáma tak vybraného vkusu mě chválí za to, že jsem ho odmítla."

"Kdybyste věděla, madam," zvolala Jeanne, obratně se chytajíc královniných posledních slov, "jak dobře pozná člověk skutečné city lidí, zajímá-li se o ty, které ti lidé milují."

"Co tím chcete říci, hraběnko?"

"Chci říci, madam, že pan de Rohan hrozně zbledl, když se dozvěděl, jak hrdinsky jste odmítla ten náhrdelník."

"Že zbledl?"

"Zbledl a v jednom okamžiku mu z očí vyhrkly slzy. Nevím, madam, zda pan de Rohan je krásný člověk a dokonalý kavalír, jak říká mnoho lidí. Vím jenom, že v oné chvíli vyjadřoval jeho obličej celý žár jeho duše a že jeho tvář byla zbrázděna slzami, které mu vytryskly nad vaší nezištnou šlechetností, nad vznešeným sebeobětováním Vašeho Veličenstva. A vím, že na výraz jeho tváře nezapomenu nikdy."

Královna na okamžik zastavila proud vody, který se řinul ze zobáku pozlacené labutě vznášející se nad mramorovou vanou.

"Víte, hraběnko," ozvala se, "připadá-li vám pan Rohan opravdu tak krásný a dokonalý, jak jste mi právě vypravovala, neradila bych vám, abyste mu to nechala znát. Je to sice prelát, ale jinak světák, pastýř, který chová ovečky právě tak pro sebe jako pro našeho Pána."

"Ach, madam!"

"Nu a co? Myslíte, že ho pomlouvám? Cožpak nemá takovou pověst? Cožpak se tím sám nechlubí? Cožpak jste ho nikdy neviděla, jak při obřadech zvedá své krásné bílé ruce, jsou opravdu krásné, to musím přiznat, aby svítily ve světle svící a aby se na ty ruce, na nichž se skvěje pastýřský prsten, upíraly oči zbožných oveček zářící zbožněji než kardinálův diamant? U žen měl kardinál spoustu úspěchů," nechávala se královna unášet rozhořčením. "Některé z nich byly učiněný skandál. Pan prelát je velký milovník, nezadá si v tom s kterýmkoli světským šlechticem. Ať si ho za to chválí, kdo chce, mě taková věc naplňuje odporem. jděte mi s ním!"

"Madam," odpověděla Jeanne, povzbuzená jak královninou důvěrností, tak nepochybně i tou okolností, že .její vznešená panovnice se před ní nacházela ve vaně, "nevím zda pan kardinál myslil na zbožné dámy, když se mnou s takovým zápalem rozmlouval o ctnostech Vašeho Veličenstva. Vím jenom to, že jeho krásné ruce se v té chvíli nevznášely ve vzduchu, ale že je měl přitisknuty na srdce."

Královna pohodila hlavou a nuceně se usmála.

Ale, ale, pomyslila si Jeanne, cožpak půjde všecko snadněji, než jsme si myslili? Pomůže nám snad i její rozhořčení? To bychom pak měli snadnou práci.

Královna se už zase tvářila lhostejně a vznešeně.

"Pokračujte, hraběnko," vyzvala paní de la Motte.

"Vaše Veličenstvo mi v tom brání svým chladem. Ta skromnost, která odmítá i chválu..."

"Chválí-li mě pan kardinál, to jistě!"

"Ale proč, madam?"

"Protože taková chvála mi je podezřelá."

"Nesluší se," odpověděla Jeanne pokorně, "abych bránila toho, kdo byl tak nešťastný, že upadl v nemilost u Vašeho Veličenstva. Jestliže se znelíbil královně, pak si to jistě zaslouží."

"Pan de Rohan se mi neznelíbil. Urazil mě. Ale jsem královna a křesťanka. To je dvojnásobný důvod, abych zapomínala na urážky."

Královna pronesla tato slova s onou majestátní dobrotivostí, jaké byla schopna jen ona sama.

Jeanne mlčela.

"Už neříkáte nic?"

"Byla bych Vašemu Veličenstvu podezřelá, vydávala bych se v nebezpečí, že upadnu v nemilost Vašeho Veličenstva, že se mi dostane pokárání, dovolím-li si vyslovit mínění, které se neshoduje s míněním Vašeho Veličenstva."

"Vy si tedy o kardinálovi myslíte něco jiného, než si myslím já?"

"Rozhodně madam."

"Neříkala byste to, kdybyste věděla, co proti mně kníže Ludvík udělal."

"Vím jenom, co udělal pro Vaše Veličenstvo."

"Lichotky?"

Jeanne se uklonila.

"Jalové zdvořilosti, přání všeho dobra, poklony?" posmívala se královna.

Jeanne mlčela.

"Vidím, že chováte k panu de Rohan opravdové přátelství, hraběnko, nedotknu se ho už ve vaší přítomnosti."

A královna se znovu rozesmála.

"Madam," odpověděla Jeanne, "byla bych raději, kdybyste se hněvala, než když se posmíváte. Co cítí pan kardinál k Vašemu Veličenstvu, je oddanost tak uctivá a nezištná, že by se, tím jsem si jista, rmoutil k smrti, kdyby viděl, že se mu královna posmívá."

"To se tedy jaksepatří změnil."

"Vaše Veličenstvo mi před časem ráčilo říci, že pan de Rohan je deset let vášnivě..."

"To jsem žertovala, hraběnko," řekla královna přísně.

Královně se zdálo, že Jeanne, donucená mlčet, se vzdala dalšího boje, ale v tom se Marie Antoinetta klamala. Pro tyhle ženy, které mají zpola tygří, zpola hadí povahu, je ústup vždycky jen předehrou k novému útoku. Zdánlivý klid znamená vždycky jen sbírání sil.

"Mluvila jste o těch diamantech," prohodila neprozřetelně královna. "Přiznejte si, že jste na ně myslela."

"Ve dne v noci, madam," vykřikla Jeanne s radostí generála, který vidí, že se nepřítel dopustil na bitevním poli rozhodné chyby. "Jsou tak krásné, budou Vašemu Veličenstvu tolik slušet."

"Jak to myslíte?"

"Budou velmi slušet Vašemu Veličenstvu."
"Ale vždyť jsou prodány!"
"Ano, jsou prodány."
"Portugalskému velvyslanci?"
Jeanne něžně zavrtěla hlavou.
"Nebo snad ne?" ozvala se královna překvapeně.
"Nikoli, madam."
"Komu tedy?"
"Koupil je pan de Rohan."
Královna sebou trhla, hned však opět zchladla. Ze rtů jí uklouzlo jenom:
"Ach!"
"Musíte přiznat, madam," rozhorlila se Jeanne s nadšenou výmluvností, "že to, co udělal pan de Rohan, je opravdu báječné. Byla to jen ušlechtilost a vroucí srdci, co ho k tomu vedlo. Člověk, který je schopen takového šlechetného činu, nemůže být zlý. Duše Vašeho Veličenstva nemůže nebýt nakloněna všemu, co je dobré a plné citu. Sotva se pan de Rohan ode mne dozvěděl, že Vaše Veličenstvo je v okamžité peněžní tísni, zvolal rozhořčeně: ‚Jakže, francouzská královna si odpírá, co by si nikdy neodepřela žena dvorního dodavatele nebo generálního nájemce daní? Královna že by připustila, aby se ty démanty jednoho krásného dne objevily na hrdle nějaké paní Neckerové?'
Pan de Rohan patrně ještě nevěděl, že o koupi diamantů vyjednává portugalský vyslanec. Řekla jsem mu to. Jeho rozhořčeni se tím zdvojnásobilo. ‚Teď už nejde,' prohlásil důrazně, ‚jenom o potěšení francouzské královny, teď jde o královskou důstojnost. Vím, jaký duch vládne na evropských dvorech, samá marnivost, samá vychloubačnost. Budou se tam smát francouzské královně, která nemá dost peněz, aby dostala, po čem touží. A já že bych měl strpět, aby se někdo posmíval francouzské královně? Ne, ne, to nikdy!' A pan kardinál mě kvapně opustil. Za hodinu nato jsem se dozvěděla, že koupil ten náhrdelník."
"Za půldruhého miliónu livrů?"
"Za šestnáct set tisíc."
"A co s ním chce dělat?"
"Pan de Rohan byl veden jen tím úmyslem, aby ten klenot, když už nemůže patřit francouzské královně, nepatřil alespoň jiné ženě."
"A jste si tak jista, že pan de Rohan nekoupil ten náhrdelník pro některou svou milenku?"
"Jsem si jista, že by ho raději zničil, než by dopustil, aby zářil na jiné šíji než na královnině."
Marie Antoinetta se zamyslila a na její ušlechtilé tváři byl možno číst jako v zrcadle všechno, co se jí odehrává v duši.
"Je to hezké, co udělal pan de Rohan," řekla za chvíli. "Je to šlechetný čin a svědči o upřímné oddanosti."
Jeanne dychtivě hltala ta slova.
"Poděkujte za mne panu de Rohan," pokračovala královna.
"Ach, s radostí, madam."
"Vyřiďte panu de Rohan, že mi podal důkaz svého přátelství a že já, jako čestná žena, jak říká ruská Kateřina, přijmu z přátelských rukou vše pod podmínkou, že nezůstanu dlužnicí. Takže přijímám od pana de Rohan nikoli dar..."
"Ale co?" vydechla Jeanne.
"... nýbrž půjčku... Pan de Rohan byl tak laskav, že mi nabízí peníze nebo úvěr, aby mi udělal radost. Vynahradím mu to. Boehmer tuším požadoval něco na hotovosti, viďte?"
"Ano, madam."
"Kolik? Dvě stě tisíc livrů?"
"Dvě stě padesát tisíc livrů, madam."
"Tolik mi dává na čtvrt roku král pro mé účely. Poslal mi je právě dnes ráno. Dostala jsem je napřed, to je pravda, ale koneckonců jsou moje."
Královna chvatně zazvonila na své komorné, ty ji zahalily do jemných vyhřátých osušek, pak ji oblékly. Když se Marie Antoinetta octla s Jeannou sama ve svém pokoji, přikázala hraběnce:
"Otevřte, prosím vás, tamtu zásuvku."
"První?"
"Ne, druhou. Vidíte tam tu peněženku?"
"Prosím, madam."
"Je v ní čtvrt miliónu livrů. Přepočítejte je."
Jeanne poslechla.
"Doneste je kardinálovi. Poděkujte mu za mě. Řekněte mu, že každý měsíc mu budu něco splácet. 0 úrocích se dohodneme. Takhle budu mít náhrdelník, který se mi tolik líbil, a nebudu se muset stydět, že jej budu splácet, přinejmenším se nebudu muset stydět před králem."
Chvilku přemýšlela.
"A ještě něco získám," pokračovala. "Oddaného přítele, který mi posloužil..."
Znovu se zamyslila.
"A přítelkyni, která mě odhalila," usmála se a podala Jeanně ruku. Hraběnka ji vřele políbila.
Když už byla paní de la Motte na odchodu, královna na okamžik zaváhala, pak řekla docela tiše, jako by se bála vlastních slov:
"Hraběnko, řekněte panu de Rohan, že bude ve Versailles vítán a že bych mu sama chtěla poděkovat."

Jeanne vyběhla z pokoje nikoli snad jen opojena, ale přímo šílená radosti a ukojenou pýchou.

Tiskla bankovky k ňadrům jako sup kořist.

9. Královnina tobolka

Váhu toho bohatství, které v přeneseném i doslovném smyslu tížilo Jeannu de Valois, odnesli v první řadě koně, kteří ji odváželi z Versailles.

Ubozí koně obyčejného fiakristy, zapřažení do nájemné drožky, letěli jako závodní koně na dostizích.

Kočí, jemuž dala hraběnka už napřed bohaté spropitné, dovedl své koně přinutit, aby se pro tu chvíli proměnili v nejlepší arabské běhouny, jako by měli získat pro svého pána obrovskou výhru a pro sebe trojnásobnou dávku ječmene.

Když se paní de la Motte objevila u kardinála, kníže de Rohan byl ještě doma a užíval všeho pohodlí svého přepychového paláce obklopen houfem oddaného služebnictva.

Hraběnka se nechala ohlásit ještě obřadněji, než to prve udělala u královny.

"Přijíždíte z Versailles, hraběnko?" otázal se kardinál.

"Ano, monseigneure."

Kníže se na ni pátravě podíval, nedokázal však nic vyčíst z její tváře.

Paní de la Motte viděla, že se třese nedočkavostí, neměla s ním však žádného slitování.

"Nuže, jak to dopadlo?" otázal se konečně kardinál.

"Jak dopadlo to, co jste si sám přál, monseigneure. Řekněte mi to, abych si nemusela dělat výčitky."

"Ach, hraběnko, říkáte mi to tónem..."

"Který vás zarmucuje, viďte."

"Zmírám nedočkavostí."

"Chtěl jste, abych navštívila královnu."

"To jsem chtěl."

"Nuže, navštívila jsem ji. Chtěl jste, abych promluvila o vás s královnou, která vám vždycky dávala najevo svůj chlad a které se vždycky nelibě dotklo, sotva jen náhodou zaslechla vaše jméno."

"Vidím tedy, měl-li už jsem takové pošetilé přání, že se ho musím vzdát."

"Ach ne, královna se mnou o vás mluvila."

"Či spíše vy jste byla tak dobrotivá a mluvila jste o mně."

"To je pravda."

"A Její Veličenstvo poslouchalo?"

"To vám musím vysvětlit blíže!"

"Ach ne, neříkejte mi raději nic, hraběnko, vidím už, jakou nevoli vzbudilo u Jejího Veličenstva pouhé vyslovení mého jména."

"Ani ne... Mluvila jsem dokonce i o náhrdelníku."

"Snad jste dokonce neřekla, že jsem chtěl..."

"Že jste ho chtěl pro ni koupit, samozřejmě."

"Ach, hraběnko, to je úžasné. A královna poslouchala?"

"Ale jistě."

"Vy jste jí dokonce řekla, že bych jí chtěl dát ten náhrdelník darem?"

"Ano, a královna to okamžitě odmítla."

"Pak jsem tedy ztracen."

"Odmítla dar. Ale neodmítla půjčku."

"Půjčku... Tak delikátně jste to tedy navlékla?"

"Tak delikátně, že královna přijala."

"Bude tedy královna mou dlužnicí? A já budu jejím věřitelem?... Ne, to je neslýchané, hraběnko."

"Je to jistě víc, než kdybyste jí ten náhrdelník daroval. Nebo ne?"

"Tisíckrát víc."

"Také jsem si to myslila. Rozhodující je, že královna přijala."

Kardinál se rozčileně zvedl a zase se posadil. Hned však znovu vyskočil, přistoupil až k Jeanně a vzal ji za ruku.

"Nedělejte si ze mne blázny, hraběnko," prohlásil, "pomyslete si, že jediným slovem můžete ze mě udělat ubožáka"

"S vášněmi si člověk nezahrává, monseigneure. To si tak lze dovolit nanejvýš ještě s nějakým směšným chudákem. Ale člověk vašeho postavení a vašich zásluh nemá v sobě nikdy nic směšného."

"Říkáte mi..."

"Říkám vám čirou pravdu."

"Mám tedy s královnou společné tajemství?"

"Tajemství na život a na smrt."

Kardinál stiskl Jeanně něžně ruku.

"Mám ráda takovýhle stisk ruky," řekla hraběnka. "Takhle tiskne ruku člověk, kterému je možno věřit."

"Takhle člověk tiskne ruku svému anděli strážnému."

"Nepřepínejte, monseigneure."

"Ach nepřepínám, hraběnko, jsem tak šťasten, jsem vám tak vděčný, nikdy v životě..."

"Přeháníte jak svou vděčnost, monseigneure, tak své štěstí. Toužil jste půjčit královně půl druhého miliónu, viďte? A netoužil jste už po ničem jiném?"

Kardinál si vzdychl.

"Buckingham toužil po něčem větším, monseigneure, když rozházel perly po komnatě Anny Rakouské."

"O tom, čeho se dostalo Buckinghamovi, o tom se já neodvažuji ani snít, hraběnko."

"Můžete si o tom pohovořit s královnou, monseigneure, přikázala mi totiž, abych vám vyřídila, že vás ráda uvidí ve Versailles."

Sotva hraběnka pronesla tato neopatrná slova, kardinál zbledl jako mladík, kterému se právě dostalo prvního políbení.

Jako opilý se chytil nejbližšího křesla.

Ale, ale, řekla si v duchu Jeanne, je to vážnější, než jsem si myslila. Snila jsem o tom, že budu kněžnou, můj manžel pairem, že budu mít sto tisíc livrů ročně. Ale bude ze mě asi vévodkyně a pokud jde o důchod, nepůjdu pod půl miliónu. Pana de Rohan nežene ani ctižádost, ani lakota, žene ho láska. Pan de Rohan se však rychle vzpamatoval. Radost není nemoc, která trvá příliš dlouho, a protože pan kardinál byl přece jen prozíravý člověk, usoudil, že bude přiměřenější a pro něho výhodnější, bude-li s Jeannou mluvit o obchodech, aby zapomněla, že by byl málem mluvil o lásce.

Hraběnka mu v tom nepřekážela.

"Drahá přítelkyně," sevřel kníže hraběnku lehce v náručí, "jak se míní královna vyrovnat s tou půjčkou, kterou jste jí mým jménem nabídla?"

"Ptáte se mě jistě proto, že víte jako všichni ostatní, že královna je bez peněz."

"Zajisté."

"Nuže, Její Veličenstvo chce platit vám, jako kdyby platilo panu Boehmerovi, jenom s tím nepatrným rozdílem, že kdyby náhrdelník koupila od Boehmera, věděla by to okamžitě celá Paříž, což je nemožné, když už královna pronesla tu nádhernou větu o válečné lodi. Celá Francie by se popadala za břicho, jak krásně královna na krále vyzrála. Její Veličenstvo však chce náhrdelník mít a zaplatí jej po částkách. Vy budete pro královnu jakýmsi jejím tajným pokladníkem, pokladníkem, který může platit, když právě královna nemůže. Toť vše. Královna je šťastná jako malé děcko a zaplatí vám, nechtějte vědět víc."

"Zaplatí. Ale jak?"

"Královna se doví všecko, ví jistě, že máte dluhy, monseigneure. A pak - je to hrdá žena, není to přece nějaká milostnice, která by přijímala dary. Když jsem jí řekla, že jste už zaplatil zálohu čtvrt miliónu livrů..."

"Vy jste jí to řekla?"

"A proč ne?"

"Na tom mohlo ztroskotat vše."

"Byla to jediná možnost, jak donutit královnu, aby přijala. Královna nechce nikdy nic zadarmo."

"Panebože!"

Jeanne sáhla klidně do kapsy a vytáhla královninu tobolku.

"Co to máte?" podivil se pan de Rohan.

"Tobolku, a v ní čtvrt miliónu livrů."

"Jděte!"

"Posílá vám je královna a pěkně vám děkuje."

"Ach!"

"Jsou tam opravdu. Musila jsem je před královnou přepočítat."

"O to mi nejde."

"Proč se tedy na mě tak díváte?"

"Dívám se na tobolku. Nevěděl jsem, že takovou máte. Líbí se mi, sám nevím proč."

"Máte dobrý vkus."

"Posmíváte se mi? Proč myslíte, že mám dobrý vkus?"

"Protože máte stejný vkus jako královna."

"Ta tobolka..."

"Je ta královnina tobolka, monseigneure."

"Záleží vám na ní?"

"Nesmírně."

Pan de Rohan si povzdechl.

"Nedivím se vám."

"Ostatně, když o ni tak stojíte..." prohodila hraběnka s úsměvem, který by byl svedl i svatého.

"Nepochybujte o tom, hraběnko. Ale nemohu vás o ni připravit."

"Vezměte si ji."

"Hraběnko," zvolal kardinál bez sebe radostí, "jste moje nejdobrotivější, nejušlechtilejší přítelkyně, nej..."

"Nechte si to."

"A zůstaneme navždycky..."

"Přáteli na život a na smrt. Tak se to vždycky říká. Ne ne, mám jen jednu zásluhu."

"Jakou?"

"Že jsem se ujala vašich záležitostí horlivě a že jsem měla štěstí."

"Kdyby šlo opravdu jen o tohle, nejdražší přítelkyně, řekl bych, že jsme takřka vyrovnáni, protože zatímco vy jste šla kvůli mně do Versailles, myslel jsem zase já na vás."

Jeanne se podívala na kardinála překvapeně.

"Je to sice jen maličkost, ale přece. Navštívil mě můj bankéř a nabídl mi jakési akcie. Vysušují kdesi nebo snad

zavážejí nějaké močály a dělají z nich ornou půdu - nebo něco takového."

"Ach."

"Nedá se na tom prodělat. Přijal jsem jeho nabídku."

"A jistě jste dobře udělal."

"To ano ale moje první myšlenka je vždycky na vás, hraběnko."

"Druhá by mi také stačila. Bylo by to pořád ještě víc, než si zasloužím. Ale pořád ještě nevidím..."

"Bankéř mi nabídl dvě stě akcií. Vzal jsem jich čtvrtinu pro vás, byly to už poslední."

"Ach, monseigneure."

"Nechte mě, ať vám to dopovím. Za dvě hodiny se bankéř vrátil. Pouhá skutečnost, že akcie byly vyprodány, způsobila ještě týž den jejich vzestup o sto procent. Bankéř mi přinesl sto tisíc livrů."

"To je opravdu krásná spekulace."

"Tady je váš podíl, milá hraběnko, chtěl jsem říci, drahá přítelkyně."

Z dvou set padesáti tisíc livrů, které mu poslala královna, odpočítal kardinál pětadvacet tisíc a podal je Jeanně.

"Děkuji vám, monseigneure. Kdo bere, ať také dává. Nejvíc mě však na tom těší, že jste si na mě vzpomněl."

"Bude tomu tak vždy," ujišťoval kardinál, líbaje hraběnce ruku.

"Totéž můžete čekat i ode mne," odpověděla Jeanne.

"Na shledanou ve Versailles, monseigneure."

Hraběnka se rozloučila, napřed však ještě odevzdala kardinálovi seznam splátek, tak jak je královna stanovila. První, která byla splatná za měsíc, zněla na pět set tisíc livrů.

10. Doktor Louis opět na scéně

Naši čtenáři si jistě pamatují; v jakých nesnázích jsme opustili pana de Charny. Budou nám snad proto povděčni, vrátíme-li se s nimi do předsíně královských komnat ve Versailles, kam se utekl ten udatný námořník, který se nikdy nelekal ani lidí, ani dravého živlu, aby neupadl do mdlob před třemi ženami. Před královnou, před Andréou, před paní de la Motte: Sotva však pan de Charny došel doprostřed předsíně, uvědomil si; že ho opouštějí síly a že se už nedostane ani o krok dál. Zapotácel se a rozpřáhl paže. Několik přítomných si všimlo, že se o mladého muže pokoušejí mdloby, a spěchalo mu na pomoc.

Náš důstojník by byl opravdu málem omdlel, za několik vteřin se však vzpamatoval. Nemohl ovšem tušit, že ho královna zahlédla a že v prvním hnutí mysli by mu byla málem přispěchala na pomoc, kdyby ji byla Andrée nezadržela, spíše ovšem ze žárlivosti než z rozumné úvahy, co se sluší a patří na královnu. Ostatně bylo pro královnu lépe, že na Andréino upozornění zůstala v komnatě, ať už tuto dobrou radu diktoval jakýkoli pocit, protože sotva se zavřely dveře, ozval se v předsíni Švýcarův hlas hlučně oznamující, že přichází král.

Byl to opravdu král, který si před zasedáním ministerské rady vyšel na terasu, aby si prohlédl svá lovecká spřežení, protože si vzpomněl, že je v poslední době poněkud zanedbával.

Když s několika pobočníky vstoupil do předsíně, zarazil se. Uviděl muže, jak se opírá o okenní římsu a potácí se tak, že dva gardisté, kteří tu stáli na stráži, mu spěchají na pomoc. Nebylo také divu - gardisté se přece nepotkávají na každém kroku s důstojníkem, který upadá do mdlob jen tak pro nic za nic. Chytli pana de Charny pod paží a volali jeden přes druhého:

"Co je vám, pane? Co se vám stalo?"

Ale mladému muži vypověděl hlas službu, takže ze sebe nemohl dostat ani slovo.

Král z toho poznal, že jde jistě o nějakou vážnou věc, přidal tedy do kroku.

"Tady někdo omdlévá," obrátil se k svému doprovodu.

Oba gardisté se podle naučeného zvyku napřímili, sotva zaslechli králův hlas, čímž ovšem pustili pana de Charny, který zasténal, a protože už byl opravdu na konci svých sil, svezl se na zem.

"Ale pánové," vykřikl rozčileně král, "co to děláte."

Všichni se hnali k panu de Charny. Zvedli opatrně mladého muže, který úplně ztratil vědomí, a položili ho na pohovku.

"Ach, to je pan de Charny," poznal najednou král svého důstojníka.

"Pan de Charny," vykřikli překvapeně okolostojící.

"Synovec pana de Suffren!"

Ta slova působila skoro zázračně. Kdekdo začal polévat mladého muže voňavkami, takže důstojník za několik okamžiků voněl, jako by se právě vrátil z dostaveníčka nejméně s deseti ženami najednou. Zavolali lékaře a ten se horlivě sklonil k omdlelému.

Král se zajímal o kdekterou vědu na světě a cítil s každým, koho viděl trpět, proto vůbec nepomýšlel na to, aby se vzdálil. Přihlížel lékařské prohlídce.

Lékař rozhrnul kabát a košili mladého muže, aby omdlelý mohl lépe dýchat. Když to však udělal, shledal se s něčím, co vůbec nečekal.

"Ten pán je raněn," vykřikl v témž okamžiku král a přistoupil docela blízko k panu de Charny, protože ta zvláštní věc ho začala silně zajímat.

V té chvíli přišel pan de Charny k sobě, otevřel oči a pokoušel se zvednout.

"Otevřela se mi stará rána," zašeptal, "ale to nic... to nic."

Zároveň se pokoušel stisknout chabou rukou lékařovy prsty.

Lékař má chápat a také obyčejně chápe vše. Tohle ovšem nebyl dvorní lékař, ale jen městský ranhojič, který si chtěl dodat důležitosti, a tak vůbec nedbal na mladíkovo upozornění.

"Stará, stará... To říkáte vy. Okraje rány jsou příliš čerstvé, krev příliš červená. Ta rána není stará ani čtyřiadvacet

hodin."

Nebezpečí vrátilo Charnymu síly, posadil se a vykřikl rozhořčeně:

"Myslím, že mě nebudete poučovat, pane, kdy jsem utržil tuto ránu! Řekl jsem vám už, že to je stará rána - a jsem snad šlechtic, ne?"

V tom okamžiku poznal pan de Charny krále. Zapnul si rychle kabát, jako by se styděl za to, že ho tak vznešená osobnost vidí v této slabé chvíli.

"Vaše Veličenstvo," zašeptal.

"Pane de Charny," usmál se král, "jsem opravdu rád, že jsem se tu naskytl a mohu se postarat o to, aby se vám dostalo veškeré péče a ošetření:

"Je to pouhá odřenina, Sire," zamumlal Charny. "Stará rána, která se najednou otevřela. Nestojí to za řeč."

"Stará nebo nová," zavrtěl hlavou král, "ale utíká vám krev, ušlechtilá krev statečného šlechtice."

"Za dvě hodiny to bude v pořádku, Sire," odpověděl Charny, "dostanu-li se do postele." Chtěl se zvednout, ale přecenil své síly. Hlava se mu motala, nohy se pod ním podlamovaly a sotva se vztyčil, klesl hned zpátky na pohovku.

"Ach, vidíte," řekl král, "je to opravdu vážné."

"Docela určitě," přisvědčil lékař, který okamžitě vystihl, že se tady naskytla příležitost na povýšení. "Ale přesto ho snad zachráníme."

Král byl rozumný člověk a měl smysl pro čest. Uhodl, že Charny něco skrývá. Nechtěl se vtírat do jeho tajemství. Kdokoli jiný by byl patrně důkladně vyzpovídal povídavého lékaře, který se tak bezostyšně nabízel. Ale Ludvíku XVI. ani nenapadlo, aby vyzvídal důstojníkovo tajemství.

"Nepřeji si," prohlásil rozhodně, "aby se pan de Charny vydával v nebezpečí. Cesta domů by mu rozhodně ublížila. Pan de Charny se bude léčit ve Versailles. Zavolejte okamžitě jeho strýce, pana de Suffren. Poděkujte tomuto pánovi, který se tak laskavě raněného ujal," král ukázal na lékaře, "a zavolejte mého osobního lékaře, doktora Louise. Myslím, že je ve Versailles."

Jeden z pobočníků odkvapil, aby vykonal králův rozkaz. Jiní dva uchopili pana de Charny a odnesli ho na konec sloupořadí do pokoje gardových důstojníků.

Celá ta scéna se odehrála rychleji než královnin rozhovor s panem de Crosne.

Zpravili pana de Suffren a zavolali doktora Louise, který okamžitě přichvátal a zaujal místo svého příliš ochotného zástupce.

Známe už toho poctivého, moudrého a skromného muže, který snad nevynikal zářivou duchaplností, rozhodně však měl dost užitečné inteligence jako zmužilý pracovník na obrovském poli vědy, kde je sice daleko víc uctíván ten, kdo sklízí, kde však nezasluhuje menší úcty ani ten, kdo seje zrno.

Za lékařem, který se už skláněl nad pacientem, se v té chvíli už objevil i velitel Suffren, kterému zvláštní posel donesl tu smutnou zprávu.

Slavný námořník nechápal tu náhlou nevolnost, ty náhlé mdloby. Uchopil Charnyho za ruku, zadíval se do jeho matných očí a zavrtěl hlavou.

"To je zvláštní, velmi zvláštní. Víte, doktore, že můj synovec nebyl nikdy nemocen?"

"Na tom nezáleží, pane veliteli," pokrčil rameny lékař, "co nebylo, může být."

"Ten versailleský vzduch mu opravdu nesvědčí, říkám vám znovu, pane doktore, byl jsem s Olivierem deset let na moři a byl vždycky silný jako býk a statný jako stěžeň."

"To ta stará rána," ozval se jeden z důstojníků.

"Jaká rána?" vykřikl admirál. "Za celý život nebyl Olivier raněn."

"Ach odpusťte," koktal důstojník, ukazuje na zkrvavenou náprsenku. "Myslil jsem si jen..."

Pan de Suffren zahlédl krev.

"Nechte toho, nechte toho," vložil se teď do řeči dobrácky doktor Louis, který právě ohmatal nemocnému tepnu. "Nemá smyslu bavit se v téhle chvíli o tom, jak nemocný k své nemoci přišel. Že je nemocný, o tom není nejmenší pochyby, a uděláme proto nejlíp, pokusíme-li se napřed ho uzdravit."

Admirál měl také rád, když se nenadělalo zbytečně mnoho řečí. Lékaři jeho lodí si nedávali cudně kapesník před ústa a nemazlili se se svými nemocnými.

"Je to nebezpečné, doktore?" zeptal se, dělaje si větší starosti, než byl ochoten dát najevo.

"Jako když se člověk při holení řízne do brady."

To jsem opravdu rád. Poděkujte za mne králi, pánové. Oliviere, přijdu se na tebe zase podívat."

Olivier zamrkal očima a pokusil se zvednout ruku, jako by chtěl poděkovat odcházejícímu strýci, zároveň však také lékaři, který ho tak obratně dostal z úzkých.

Šťasten, že je konečně v posteli, šťasten, že se ho ujal člověk, jehož pochopení a laskavosti mohl důvěřovat, začal se tvářit, jako by usínal.

Lékař poslal všechny diváky pryč.

Olivier usnul doopravdy, děkuje v duchu nebi za všechno, co se mu přihodilo, či spíše za to, že se mu nepřihodilo nic horšího za těchto vážných a nebezpečných okolností.

Zachvátila ho horečka, ona blahodárná horečka, v níž se obrozují lidské síly, věčná míza, která proudí v krvi člověka a uprostřed nebezpečí vrací nemocnému zdraví.

V té horečce Olivier znovu prožil výstup s Filipem, setkání s královnou a s králem, všecko mu to znovu proběhlo hlavou a zastřelo jeho mysl jakýmsi horečnatým závojem. Blouznil.

Za tři hodiny nato bylo ho slyšet ve sloupořadí, kde se procházelo několik stráží. Doktor Louis to zaslechl, zavolal sluhu a poručil mu, aby vzal Oliviera do náruči.Olivier několikrát bolestně zasténal.

"Přehoď mu přikrývku přes hlavu," poručil lékař.

"A co s ním mám dělat?" ptal se sluha. "Je příliš těžký a zmítá sebou jako posedlý. Abych snad zavolal na pomoc některého gardistu."

"To jsi mi pěkný hrdina, když se bojíš nemocného člověka," ušklíbl se starý lékař.

"Pane doktore..."

"A jestli je pro tebe příliš těžký, nejsi patrně takový silák, jak jsem si myslel. Asi tě pošlu domů k mamince."

Ta pohrůžka zapůsobila. Charny křičel, naříkal, vzpínal se a škubal sebou, ale sluha ho přece jen zvedl jako děcko a odnesl středem gardistů.

Vojáci obklopili doktora Louise a vyptávali se ho jeden přes druhého.

"Pánové," křičel doktor co nejsilněji, aby přehlušil výkřiky Charnyho, "pochopíte snad, že nemám sedmimílové boty, abych chodil takovou dálku navštěvovat nemocného, kterého mi svěřil král. Tahle vaše galérie je na samém konci světa."

"A kam ho nesete, doktore?"

"K sobě, abych se nemusel zbytečně namáhat. Jak víte, mám tady dva pokoje, uložím ho v jednom z nich a pozítří, necháte-li ho pěkně na pokoji, budu vám snad moci říci, jak mu je."

"Ujišťuji vás, doktore," ozval se jeden z důstojníků, "že by mu tady bylo dobře. Máme všichni rádi pana de Suffren a..."

"Já vím, já vím, jak se kamarádi starají o nemocného kamaráda. Raněný má žízeň, dostane tedy pít, co hrdlo ráčí, a to se rozumí, není to jenom voda. Pak se člověk nemůže divit, že z toho umře. K čertu s kamarádským ošetřováním kamarádů gardistů! Spousta nemocných už takhle přišla o život."

Doktor mluvil a mluvil, ačkoli Oliviera už nebylo slyšet.

"Tak to bychom měli," hučel si pro sebe obětavý lékař, "udělali jsme to dobře, je vidět, že máme něco v hlavě. Teď už je jenom nebezpečí, že by král chtěl vidět mladého pána... A jestli ho přijde navštívit, tak ho taky uslyší... Prachsakra. V tomhle se musí něco udělat: Musím běžet za královnou, snad si bude vědět rady."

Dobrák doktor dospěl k tomuto rozhodnutí s rozhodností člověka, který je zvyklý počítat s každou vteřinou, přiložil nemocnému studený obklad a obložil ho v posteli poduškami tak, aby si neublížil, kdyby sebou zmítal, a aby nespadl. Zavřel okenici na závoru, zamkl dveře na dva západy, strčil klíč do kapsy a zamířil do královniných pokojů. Chvíli ještě poslouchal, není-li slyšet Olivierův Křik a není-li mu rozumět.

Rozumí se, že sluha zůstal pro všechny případy u nemocného. V půli cesty se doktor Louis setkal s paní de Misery, kterou poslala královna, aby se zeptala, jak se daří nemocnému. Dvorní dáma se stůj co stůj chtěla s lékařem vrátit.

"Pojďte, pojďte, madam," bručel doktor, "vždyť vidíte, že odcházím."

"Ale doktore, královna čeká."

"Jdu právě ke královně, madam."

"Královna si přeje.. ."

"Královna se dozví všechno, co si přeje vědět, a já ji to řeknu sám, madam. Pojďme."

A starý doktor se rozběhl tak hbitě, že dvorní dáma Marie Antoinetty měla co dělat, aby mu stačila, chtěla-li přijít zároveň s ním.

11. Bolestné sny

Královna čekala paní de Misery, nečekala lékaře.

Doktor Louis vstoupil s bodrou samozřejmostí, tak jak byl zvyklý.

"Madam," hlaholil už od prahu, "nemocnému, o kterého se zajímá král a Vaše Veličenstvo, se vede znamenitě, tak dobře, jako každému, kdo má horečku."

Královna dobře znala doktora Louise. Věděla, jakou má hrůzu před lidmi, kteří řvou na celé kolo bolestí, sotva je někde něco píchne.

Domnívala se tedy, že pan de Charny poněkud přehnal své bolesti. Silné ženy rády pokládají silné muže za slabochy.

"Tak tedy náš raněný není na tom tak zle."

"Hm, hm," bručel doktor.

"Nějaké škrábnutí..."

"Nevím, nevím, madam. Konečně škrábnutí, neškrábnutí, ale mladý pán má přece jen horečku."

"Ubohý chlapec. Velkou horečku?"

"Silnou, Vaše Veličenstvo."

"Nu, nu," vrtěla královna hlavou. "Kdo by si to byl pomyslel... Tak zničehonic... Horečka."

Lékař se na královnu zamyšleně podíval.

"Je horečka a horečka, Vaše Veličenstvo."

"Milý Louisi, vy mě děsíte. Co to s vámi je dnes večer, obyčejně se mě přece snažíte spíše uklidnit. Co je s vámi?"

"Nic zvláštního, Vaše Veličenstvo."

"Neřekla bych. Koukáte se z rohu do rohu a tváříte se jako člověk, který mně má sdělit velké tajemství."

"Možná že ano, Vaše Veličenstvo."

"Vy jste ale dobrý! Horečka - a tajemství."

"Horečka a tajemství, Vaše Veličenstvo."

"Je snad nějaké tajemství v horečce pana Charnyho?"

"Ano, Vaše Veličenstvo."

"A vy jste mi přišel sdělit to tajemství?"

"Ano, Vaše Veličenstvo."

"Tak proboha už mluvte. Víte, že jsem zvědavá osoba. A začněte pěkně po pořádku. Poslouchám, doktore."

"Byl bych raději, Vaše Veličenstvo, kdybych směl poslouchat já."

"Jak to myslíte?"

"Byl bych rád, kdybyste mi kladla otázky, madam. Nejsem dobrý vypravěč, ale klade-li mi někdo sázky, odpovídám jako kniha."

"Nuže, ptala jsem se vás, jak to vypadá s horečkou pana Charnyho."

"Promiňte, Vaše Veličenstvo, ale to je špatný začátek. Snad by bylo nejlépe, kdybyste se mě zeptala, jak to přišlo, že pan de Charny leží u mne, v jednom z mých malých pokojíčků, místo aby ležel v pokoji gardových důstojníků ve sloupořadí."

"Nuže, ptám se vás na toto. Opravdu mě to trochu překvapuje."

"Nuže, madam, nechtěl jsem nechat pana de Charny v pokoji, kam má každý přístup, protože pan de Charny nemá obyčejnou horečku."

Královna se podívala na doktora udiveně.

"Co tím chcete říci?"

"Pan de Charny v horečce blouzní, a to zvláštním způsobem."

"Ach," zvolala královna a sepjala ruce.

Doktor Louis přistoupil blíž ke královně a tichým hlasem pokračoval:

"Ten ubohý mladý muž, sotva začne blouznit, vypráví spoustu velmi podivných věcí, které by neměli slyšet ani gardoví důstojníci, ani Jeho Veličenstvo král, ani kdokoli jiný."

"Doktore!"

"Vaše Veličenstvo, neračte se mě vyptávat, nepřejete-li si, abych odpovídal."

"Jen mluvte, milý doktore."

A královna vzala dobráckého vědce za ruku.

"Je snad ten mladý muž neznaboh a rouhá se v horečce?"

"Ani zdání, Vaše Veličenstvo. Mluví naopak velmi zbožně."

"Je snad v jeho blouznění něco výstředního?"

"Výstřední - to je to pravé slovo, Veličenstvo."

Královna se zamračila, její tvář přijala onen nádherně nepřístupný výraz, jaký dovedou nasadit jen vládci, kteří jsou zvyklí na to, že je lidé bez ustání uctívají - a tato úcta naopak i jim vlévá sebedůvěru - nepřístupně odmítavý výraz, který mocným tohoto světa umožňuje vládnout a neprozradit ani své skutečné smýšlení, ani své city.

"Pan de Charny," prohlásila chladně, "mi byl doporučen. Je to synovec našeho velkého reka pana de Suffren, Prokázal mi vynikající službu. Chci mu být opravdovou přítelkyní, jako bych byla jeho příbuznou. Řekněte mi proto plnou pravdu. Mám právo a chci ji vědět."

"Nemohu vám ji říci," odpověděl Louis, "ale záleží-li Vašemu Veličenstvu opravdu na tom, aby se ji dovědělo, bylo by snad nejlíp, aby si ji Vaše Veličenstvo ráčilo poslechnout samo z úst toho, koho se týká. Řekne-li mladý muž něco nevhodného, nebude mi mít pak královna za zlé, ani že jsem se vtíravě zmocnil tohoto tajemství, ani že jsem je neprozřetelně porušil."

"Těší mě vaše přátelství, doktore," odvětila královna, "a říká-li pan de Charny v horečce opravdu podivné věci..."

"Tak podivné, že je Vaše Veličenstvo musí samo slyšet a posoudit," rychle dodal dobrák doktor a jemně uchopil královnu za ruku.

"Jenom proboha, doktore," zašeptala královna, "buďte velmi opatrný, neudělám tady ani krok, abych neměla na patách pět přičinlivých špehounů."

"Dnes s vámi budu jenom já, Vaše Veličenstvo. Projdete mou chodbou, na každém konci jsou dveře. Zamknu ty, jimiž vstoupíme, a nikdo nebude moci za námi."

"Svěřuji se úplně péči svého milého lékaře," usmála se královna.

Přijala lékařovo rámě a hořic zvědavostí proklouzla s doktorem královskými komnatami.

Doktor Louis dostál slovu. Nikdy žádný král, když se bral do boje nebo si prohlížel obležené město, nikdy žádná královna, když se v průvodu kapitána palácové stráže ubírala na dostaveníčko, neměli lepšího průvodce.

Doktor zavřel obezřetně první dveře, přistoupil k druhým a přiložil ucho na dřevo.

"Tady je váš nemocný, doktore?" otázala se královna.

"Nikoli,Vaše Veličenstvo, je v druhém pokoji. Kdyby byl v tomhle, bylo by ho slyšet na druhý konec chodby: jenom si poslechněte, madam."

Opravdu bylo slyšet sténání a nezřetelné výkřiky.

"Naříká, asi velmi trpí, doktore."

"Ne, ne, nenaříká, madam, mluví velmi rozhodně a vášnivě. Počkejte, otevřu dveře."

"Ale já nechci k němu do pokoje," vykřikla královna a ucouvla o krok.

"Nepovedu vás tam také, madam," odpověděl doktor. "Zavedu vás jen do prvního pokoje, tam nebudete musit mít strach, že vás raněný uvidí, ale uslyšíte všechno, co říká."

"Mám strach ze všech těchhle tajemných okolností," zašeptala královna.

A což teprve až ho uslyší, pomyslil si doktor.

A sám vstoupil k panu de Charnymu.

Pan de Charny tu ležel v košili a v krátkých kalhotách vojenské uniformy, u nichž mu lékař rozepjal sponky. Na krásných pružných nohou měl hedvábné punčochy, které svítily opálem a perletí. Ležel s rozpřaženýma rukama, jako by byl mrtev, paže mu bezvládně visely z batistové košile s vyhrnutými rukávy. Snažil se zvednout hlavu, zřejmě

těžkou jako olovo.

Horký pot se mu perlil na čele a smáčel rozcuchané vlasy na spáncích.

Byl vyčerpán, zničený, ubitý, celý však hořel, zřejmě jen jednou myšlenkou, zmítal v něm jediný cit a jeho tělo se chvělo jako plamen svíce v alabastrové lucerně.

Zvolili jsme úmyslně toto přirovnání, protože mladíkův vnitřní žár fantasticky a nevýslovně blaženě osvětloval některé okolnosti, které by paměť dokázala vyjevit snad jen v podobě básně.

Před duševním zrakem pana de Charny se zřejmě odehrávalo setkání s německy mluvící dámou na cestě z Paříže do Versailles.

"Vždyť je to královna!" vykřikl pojednou.

Doktor Louis se ohlédl do pokoje, v němž byla ukryta Marie Antoinetta. "Co tomu asi říká královna?"

"Jak je to strašné," mumlal Charny, "milovat anděla, milovat ženu, milovat k zbláznění, milovat, že bys za ni obětoval život, a když přijdeš blíž, mít před sebou jen královnu v zlatohlavu, nikdy ne srdce!"

"Ach je, ach je," ušklíbl se doktor.

Charny nevnímal, že ho někdo přerušuje.

"Kdybych miloval," vykřikoval mladý muž v horečce, "jenom vdanou ženu! Miloval bych ji divokou láskou, která se neohlíží na nic, která zapomene na všechno. Řekl bych své milované: ‚Zbývá nám několik krásných dní na této zemi. Mohl by být život bez lásky tak krásný jako s láskou? Pojď, má nejdražší, pokud mě budeš milovat a já budu milovat tebe, budeme žít jako vyvoleni. A potom, až všechno skončí, pak přijde smrt, totiž život, jaký žijeme v této chvíli. Pojď, má drahá, neohlížej se na nic, nebojme se své lásky!"

"Myslí mu to dobře, i když má horečku," bručel si doktor pro sebe, "i když v tom je prazvláštní morálka."

"Ale co její děti...," vykřikl najednou Charny plný náhlé zuřivosti. "Nikdy neopustí své dvě děti!"

"To je ovšem vážná překážka," zamumlal doktor trochu posměšně, přitom však dobromyslně, a utřel panu de Charny pot s čela.

"Ach děti, děti," blouznil mladý muž, "ty odneseme snadno v šosech cestovního pláště...!"

"Charny, uneseš-li matku, lehkou jako pírko, zvedneš-li ji v náručí a nebudeš cítit nic než tlukot srdce, což nemůžeš odnést také Mariiny děti..."

Z úst nemocného se vydral pronikavý, strašlivý výkřik.

"Královy děti jsou těžké, a kdyby zmizely, pocítila by to polovina světa!"

Doktor se odvrátil od nemocného a přistoupil ke královně.

Marie Antoinetta stála uprostřed pokoje a třásla se po celém těle. Doktor ji vzal za ruku. Byla studená jako led.

"Měl jste pravdu," zašeptala. "Je to horší než horečka, kdyby toho mladíka někdo slyšel, octl by se v strašlivém nebezpečí."

"Poslouchejte, poslouchejte," vybízel lékař.

"Ne, ne, už ani slovo."

"Uklidňuje se. Počkejte, teď se bude modlit."

Charny se opravdu nadzvedl s veškerým úsilím a sepjal ruce. Široce rozevřenýma očima zíral kamsi do daleka.

"Marie," šeptal chvějícím se, něžným hlasem, "Marie, cítil jsem, že mě milujete! Oh, neřeknu nikomu ani slovo! Dotkla jste se mě, Marie, v kočáře, a mně bylo, jako bych měl zemřít blahem. Vaše ruka se na okamžik dotkla mé ruky... tuhle... tuhle, neřeknu to nikomu, je to tajemství mého života. Ať se mi krev hrne z rány, Marie, mé tajemství mi nikdo nevyrve! Můj nepřítel zkropil svůj meč mou krví; ví něco o mém tajemství, neví však nic o vašem. Nebojte se, Marie! Nemusíte mi říkat, že mě milujete. Je to zbytečné. Zarděla jste se a já jsem hned věděl všecko."

"Ach, ach," zašeptal doktor. "To už není horečka. Pohleďte, jak je klidný. To je... to je..."

"Co to je?" otázala se královna úzkostně.

"Je to vytržení, madam, je to extáze, v níž se soustředila všechna paměť. Je to paměť duše, když se rozpomíná na rajskou blaženost."

"Už jsem toho slyšela dost," zamumlala královna, celá vyděšená, a pokusila se uprchnout.

Doktor ji zadržel.

"Madam, co budete dělat?"

"Nic, doktore, nic."

"Ale jestli se bude chtít podívat na svého chráněnce král?"

"To by bylo hrozné, doktore."

"Co mu mám říct?"

"Doktore, nejsem schopna myšlenky, nejsem schopna slova. To, co jsem slyšela, mě úplně zdrtilo."

"Vaše přítomnost však způsobila, že ten výstřední mladý muž ztratil horečku," poznamenal doktor. "Tep mu už bije takřka normálně."

Královna neodpověděla, vytrhla mu ruku a odběhla.

12. Chorobu srdce nežli těla je obtížnější poznat

Doktor se zamyšleně díval za královnou.

Potom zavrtěl hlavou a řekl tiše sám k sobě:

"V tomhle paláci se spřádají tajemství, která se vymykají vědě. Jeden druh tajemství mohu vyléčit lancetou, pustím-li pacientovi žilou. Na druhý bych se musel vyzbrojit výčitkami a probodnout nemocné srdce. Uzdravím je však?"

Protože Charnyho záchvat pominul, lékař mu přivřel víčka, která zůstala otevřená a strnulá, osvěžil mu spánky octem a vodou a staral se všemožně, aby pacientovu horečku proměnil v blahodárný klid.

Když pak zpozoroval, že do tváře zraněného se vrací pokoj, když se jeho vzlyky poznenáhlu měnily v klidné

oddechování a když se mu už jen tu a tam místo divokých výkřiků vydral z úst pouhý vzdech, řekl si moudrý lékař:

"Ano, ano, nebyla to pouhá sympatie, byla to vzájemná přitažlivost. To blouznění jako by letělo vstříc návštěvě, kterou nemocný očekával, a jako by jí kleslo k nohám. Mezi dušemi existují neviditelná spojeni, srdce mají na sebe přitažlivý vliv."

Pojednou sebou škubl, napolovic se obrátil, poslouchal a snažil se očima proniknout šero.

"Kdo je to tu zase?" zamumlal.

Opravdu zaslechl jakýsi šramot, zašelestění šatů na konci chodby.

To nemůže být královna, pomyslil si, ta by nezměnila svůj úmysl. Podíváme se.

Šoural se potichu k druhým dveřím vedoucím taktéž

do chodby, a když udělal několik kroků, spatřil před sebou ženu v dlouhém šatě, jež tu stála bez pohnutí jako chladná socha zoufalství. Byla už noc, slabé světlo umístěné v chodbě nedosáhlo z kouta do kouta. Ale oknem sem vnikaly měsíční paprsky a na okamžik, dokud mrak nezastřel měsíční zář, osvětlily onu ženu.

Doktor udělal ještě několik kroků, potom nehlučně, ale prudce otevřel dveře, za nimiž byla žena ukryta.

Žena vykřikla, rozpřáhla ruce a setkala se s rukama doktora Louise.

"Kdo je tu?" otázal se lékař spíše soucitným než hrozivým hlasem. Podle toho, jak nehybně tu stál ten stín, vytušil totiž, že ta žena naslouchala spíš srdcem než sluchem.

"To jsem já, doktore, to jsem já," odpověděl něžný a smutný hlas.

Ačkoliv ten hlas nebyl doktorovi neznám, rozpomínal se na něj jen velmi matně a neurčitě.

"Já, Andrée de Taverney, doktore."

"Ach, panebože," vykřikl doktor, "copak je? Snad se jí něco nepřihodilo?"

"Jí," zašeptala Andrée, "komu, jí?"

Doktor si uvědomil, že se dopustil neprozřetelnosti.

"Promiňte, ale zdálo se mi, že tudy před chvíli prošla nějaká žena. Nebyla jste to vy?"

"Přede mnou tu tedy byla nějaká žena, viďte, doktore?"

Andrée vydechla ta slova s tak palčivou zvědavostí, že doktor nebyl ani na okamžik na pochybách, jaký cit je dívce diktoval.

"Drahé dítě," ozval se, "zdá se mi, že si hrajeme na schovávanou. Není to nějaké nedorozumění? O kom to mluvíte? Co ode mne chcete? Povězte mi to!"

"Doktore," odpověděla Andrée tak smutně, že to starého lékaře hluboce dojalo, "drahý doktore, vy jste mi přece vždycky říkal pravdu. Nesnažte se mě klamat, přiznejte, že tady před chvílí byla nějaká žena, vždyť jsem ji viděla."

"A kdo vám říkal, že tady nikdo nebyl?"

"Ano, ale byla to žena, doktore, žena."

"No, a proč by to nebyla žena? Ledaže byste se snad držela té hloupé smyšlenky, že žena je ženou jenom do své čtyřicítky."

"A té, co tu byla, bylo čtyřicet, doktore?" vydechla si poprvé Andrée s úlevou.

"Říkám-li čtyřicet, přimhuřuji oko nad takovými pěti, šesti lety," usmál se doktor. "Ale k svým přítelkyním musí být člověk galantní a paní de Misery je má přítelkyně, ba dokonce dobrá přítelkyně."

"Paní de Misery?"

"Nu ano, miláčku."

"Byla to tedy ona?"

"A proč bych vám to říkal, kdyby to byl někdo jiný?"

"Protože... víte?"

!Nic naplat, ženy jsou všechny stejné, jedna nepochopitelnější než druhá. Myslel jsem si, že vás znám líp než koho jiného. Teď však vidím, že vás znám zrovna tak málo jako kteroukoli jinou ženu. Z toho aby si člověk zoufal."

"Dobrý, milý doktore!"

"Tak už dost, abychom se hnuli z místa."

Andrée se na něho podívala s neklidem.

"Je jí snad hůř?" tázal se doktor.

"Komu, doktore?"

"No přece královně!"

"Královně?"

"Nu ano, královně, poslala si pro mne před chvílí paní de Misery. Má úzkostné stavy, buší jí srdce. Je to ošklivá nemoc, má drahá, a těžko se léčí. Řekněte mi tedy, jestli je něco nového, a pospěšme si ke královně."

A doktor Louis se otočil, jako by chtěl zamířit ke dveřím.

Ale Andrée ho mírně zadržela a řekla s úlevou:

"Ne, ne, drahý doktore, nepřišla jsem od královny. Ani jsem nevěděla, že je královna nemocná. Ubohá královna! Kdybych to byla věděla... Promiňte, doktore, už ani nevím, co mluvím."

"To pozoruji."

"Nejenže nevím, co mluvím, ale ani nevím, co dělám."

"Ale já vím dobře, jak na tom jste. Jste nemocná."

Andrée opravdu pustila doktorovu ruku a její chladná paže klesla podle těla. Dívka se sklonila a silně zbledla.

Doktor ji opřel o své rámě, těšil ji a povzbuzoval.

S vypjetím všech sil se Andrée vzchopila. Ta statečná duše, která se nikdy zplna nepoddala ani tělesné bolesti, ani duševnímu žalu, nepoddala se ani tentokrát.

"Vy víte, doktore, jak jsem nervózní, jaký mám strach z noční tmy. Spletla jsem si ve tmách cestu, a tak se stalo, že jste mě nalezl v tak podivném stavu."

"A proč tedy, u všech čertů, bloumáte ve tmách? Kdo vás k tomu nutí? Sama jste přece řekla, že vás sem nikdo neposlal, že vás sem nic nevedlo!"

"Neřekla jsem nic, doktore, řekla jsem nikdo."

"Ale to jsou všecko řečičky, má drahá nemocná, nejsme tady proto, abychom se bavili o podobných hloupostech. Pojďme někam jinam, zvlášť jestli máte něco na srdci."

"Jen ještě několik minut, doktore, pěkně vás prosím."

"Pár minut, nu dobrá. Ale nebudeme při tom stát. Na to mám moc staré nohy, abych se bavil vestoje. Pojďme si někam sednout."

"A kam?"

"Tamhle na lavičku v chodbě, ráčíte-li si přát."

"Myslíte, že nás tam nikdo neuslyší, doktore?" zeptala se Andrée úzkostlivě.

"Nikdo, nemějte strach."

"Ani ten raněný tamhle v pokoji?" šeptala Andrée tiše, ukazujíc doktorovi na jizbu tonoucí v namodralém svitu měsíce.

"Ani ten ubohý mládenec," zavrtěl hlavou doktor, "a mohu vám dokonce říci, uslyší-li nás někdo, on že to určitě nebude."

Andrée sepjala ruce.

"Můj Bože, to je mu opravdu tak zle?"

"Nu, nejlíp mu zrovna není. Ale teď ven s tím, má milá, co máte na srdci. Víte, že na mě čeká královna."

"Ale, doktore," zašeptala Andrée, "vždyť přece mluvíme o tom, co mám na srdci."

"Jakže, pana de Charny?"

"Ano, o něho jde, doktore, chtěla jsem se vás zeptat, jak se mu vede."

Doktor Louis přijal dívčino vysvětlení mlčky a chladně, ačkoliv něco takového jistě tušil. V duchu opravdu srovnával v tom okamžiku Andréin krok s krokem královniným. Shledával, že obě ženy sem přivedl týž velký cit, a tím citem že je vášnivá láska.

Andrée nevěděla o královnině návštěvě a nemohla číst v lékařově mysli, co v ni je upřímného soucitu a smutné účastí. Doktorovo mlčení pokládala za nepřiměřeně tvrdou výčitku a jako vždy se rychle nastražila proti nespravedlivému útoku.

"Myslím, že byste mi mohl odpustit můj krok, doktore," řekla takřka uraženě. "Pan de Charny byl totiž raněn v souboji a ránu mu zasadil můj bratr."

"Váš bratr?" vykřikl doktor Louis. "Pan Filip de Taverney že zranil pana de Charny?"

"Ano, doktore."

"To jsem nevěděl."

"Teď však, když to víte, jistě už chápete, že mám právo se zeptat, jak se vede raněnému."

"Ale zajisté, drahé dítě," pokývl hlavou dobrák doktor, rozradostněn, že může projevit stejnou shovívavost jako kdykoli jindy. "Vskutku jsem nevěděl, proč jste sem doopravdy přišla."

A položil na poslední slova podivný důraz, aby ukázal Andrée, že přijímá její vysvětlení jen s určitou výhradou.

"Doktore, doktore," žebronila Andrée a položila obě dlaně na lékařova ramena, "řekněte mi, proboha, co si o tom opravdu myslíte."

"Vždyť jsem to už řekl. Proč bych vám měl něco zatajovat?"

"Souboje mezi dvěma šlechtici, takové věci jsou přece na denním pořádku."

"Jediná věc, která by takovému banálnímu souboji mohla dodat významu, by byla, kdyby se ti dva mladí šlechtici bili kvůli jedné ženě."

"Kvůli jedné ženě, doktore?"

"Nu, proč ne? Například kvůli vám!"

"Kvůli mně?" Andrée si zhluboka povzdechla. "Ne ne, doktore, kvůli mně se pan de Charny nebil."

Doktor se tvářil, jako by ho ta odpověď uspokojila, ale přece jen by se byl rád dověděl, proč si dívka povzdechla.

"Tak teď už všemu rozumím," poznamenal záludně, "to vás tedy poslal bratr, ten chce vědět, jak se daří raněnému."

"Ano ano, bratr! Bratr, doktore!" vykřikla Andrée spěšně.

Doktor si ji pronikavě změřil.

Však já se dozvím, co tě hryže v srdíčku, ty svéhlavičko, pomyslil si.

Nahlas však řekl:

"Dobrá tedy, teď vám ovšem musím říct čirou pravdu, jsem tím povinen osobě, která má na věci přímou účast. Řekněte panu bratrovi, ať vyvodí všechny důsledky a zařídí se podle toho... Chápete mě?"

"Nechápu, doktore, opravdu nechápu, co jste chtěl říct těmi slovy: Aby vyvodil všechny důsledky a zařídil se podle toho."

"Nu tak tedy... Souboj, jak víte, není ani dnes věcí, na kterou by se král díval zrovna vlídně. Král neuplatňuje ve všem všudy staré přísné edikty, jakmile však souboj vyvolá veřejné pohoršení, trestá je Jeho Veličenstvo vyhnanstvím nebo vězením."

"To vím, doktore."

"A kdyby nešťastnou náhodou přišel někdo v souboji o život, pak by Jeho Veličenstvo neznalo slitování. Poraďte tedy svému milému bratrovi, aby odtud na nějaký čas zmizel."

"Doktore," vykřikla Andrée, "to je na tom pan de Charny tak zle?"

"Poslyšte, drahá slečno, chtěla jste na mně čistou pravdu. Vidíte tamhle v tom koutě toho ubohého chlapce, jak spí a jak ve spánku sténá?"

"Doktore," vydechla Andrée sevřeným hlasem, "nu a..."

"Nu a! Jestli se z toho do čtyřiadvaceti hodin nevzpamatuje, to jest, jestli mu do čtyřiadvaceti hodin nepřestane horečka, která jím lomcuje, bude zítra touhle dobou pan de Charny mrtev."

Andrée by byla málem vyrazila hrozný výkřik. Chytila se oběma rukama za hrdlo, zaryla si nehty do masa, aby pro tělesnou bolest ohlušila úzkost, která jí drásala srdce.

Louis nemohl vidět na její tváři, jak strašný boj se v ní odehrává.

Andrée se však zachovala jako pravá šlechtična.

"Bratr neuteče," prohlásila, "bil se s panem de Charny v čestném souboji. Měl-li už to neštěstí a zasáhl ho, pak jistě jen v obraně. Jestliže ho zabil, bude ho soudit Bůh."

"Nepřišla sem na svůj vrub," řekl si doktor po těchto hrdých slovech. "Poslala ji tedy královna. Podívejme se, do jaké míry byla královna lehkomyslná."

"Co říkala souboji královna?" zeptal se s nevinnou tváří.

"Královna? Nevím," odpověděla Andrée. "Proč by na tom mělo královně záležet?"

"Myslím, že pan de Taverney je u královny velmi oblíben, či ne?"

"Pan de Taverney vyšel ze souboje živ a zdráv. Doufejme, že se její Veličenstvo postaví za mého bratra, bude-li obžalován."

Obě lékařovy domněnky byly tímto prohlášením vyvráceny a doktor Louis vzdal partii.

Nejsem fyziolog, pomyslil si, jsem jen docela obyčejný lékař. Rozumím jen svalům a nervům, proč bych se měl plést do ženských rozmarů a libůstek?

"Milá slečno," řekl hodně hlasitě, "pověděl jsem vám, co jste chtěla vědět. Dělejte si s panem de Taverney, co chcete, ať už nakrásně uteče nebo ne, je to jeho a vaše věc. Mou povinností je, abych se pokusil zachránit raněného... Zachránit ho ještě této noci, jinak mi ho do čtyřiadvaceti hodin vezme smrt, která klidně pokračuje ve svém díle. Na shledanou, slečno."

A doktor Louis zavřel tiše, ale rozhodně dívce dveře před nosem.

Andrée si chvějící se rukou přejela čelo. Viděla, že je teď sama tváří v tvář hrozné skutečnosti. Zdálo se jí, jako by smrt, o níž doktor mluvil s takovým klidem, překračovala již v svém bílém závoji tmavý práh tohoto pokoje.

Zamrazilo ji ve všech údech. Rozběhla se do svého pokoje, zamkla se na tři západy a klesla před lůžkem na koberec.

"Dobrý Bože," vykřikla s divokou odhodlaností a slzy se jí bohatě řinuly po žhnoucích tvářích, "ty nejsi nespravedlivý a nejednáš bez úmyslu. Nejsi přece krutý, můj Bože! Ty můžeš všechno, nenech umřít toho mladého muže, který se ničím neprovinil a kterého miluji nade všecko na světě! Dobrý Bože, my ubozí lidé pevně věříme ve Tvou neskonalou dobrotu, i když se musíme třást před přísností Tvého hněvu: Ale já ... ale já... na kolenou tě prosím... Byla jsem už na tomhle světě tak těžce zkoušena, tolik jsem toho vytrpěla a ničím jsem se neprovinila! Nikdy jsem si nestěžovala, ani Tobě, Bože, ne, nikdy jsem o Tobě nepochybovala. Neodmítej mě teď, když Tě tolik prosím, když Tě zapřísahám, když na Tobě nechci nic jiného než život toho mladého muže! Nejsi přece Bohem hněvu. Bože, nejsi Bohem pomsty, vždyť jsi Bůh lásky a milosrdenství!"

Andrée pocítila, jak se s ní všechno točí, cítila, jak omdlévá. V bezvědomí klesla na zem, zůstala ležet s rozpuštěnými vlasy jako mrtvá.

Když se konečně probudila z mrákotné mdloby, když nabyla opět vědomí a s vědomím znovu pocítila v srdci celý svůj žal, zašeptala chmurně:

"Bože, byl jsi ke mně tak přísný, tak nemilosrdný. Trestal jsi mě víc, než jsem zasloužila. Já ho miluji... Miluji! Chceš mi ho zabít, vezmeš mi ho teď?"

13. Blouznění

Bůh nepochybně vyslyšel Andréinu prosbu. Pan de Charny horečce nepodlehl.

Druhého dne, zatímco dívka lačně hltala každou zprávu, jak se vede nemocnému, mladý muž, díky vynikající péči doktora Louise, unikl smrti a vracel se k životu. Horečka ustupovala dík znamenitému ošetření a energii lékařově. Nemocný se začínal uzdravovat.

Jakmile byl Charny mimo nebezpečí, zabýval se jím doktor Louis čím dál tím méně. Případ ho přestával zajímat. Pro lékaře ztrácí člověk přitažlivost, jakmile se mu vede dobře a je na cestě k uzdravení.

Ke konci týdne, když už se i Andrée uklidnila, považoval však doktor Louis, který nezapomněl na nic, co vykřikoval nemocný v horečce, za vhodné dopravit Charnyho co možná nejdál. Začne-li blouznit, ať aspoň neblouzní v královském paláci.

Ale sotva se o to lékař pokusil, Charny se vzbouřil. Div neprobodl doktora očima zuřivýma vztekem, křičel na něho, že je pod královou ochranou a že nikdo nemá právo vyhánět člověka, kterému Jeho Veličenstvo poskytlo azyl.

Doktor nebyl zvyklý příliš se mazlit se vzpurnými rekonvalescenty a tak prostě a jednoduše zavolal čtyři sluhy a poručil jim, aby nemocného odnesli.

Ale Charny se pověsil na čelo postele, bil kolem sebe, zmlátil jednoho ze sluhů a zbývající nebezpečně ohrožoval na životě.

Doktor Louis se mu pokusil domlouvat. Charny se z počátku tvářil dosti přístupně, když se ho však sluhové pokusili znovu chopit, rozzuřil se tak, že se mu rána zase otevřela a s krví mu začal unikat i zdravý rozum. Začal vykřikovat, že ho chtějí odtud odnést, aby ho připravili o sladké vidiny, které se mu zjevují ve spánku, ale že je to marné, že to zjevení se na něho stále usmívá, že ho miluje a že jednoho dne přijde k němu, ať si dělá doktor, co chce. Dáma, která ho miluje, je

prý tak vznešená, že se nemusí obávat, že by jí v tom mohl někdo zabránit.

Doktor se celý roztřásl, rychle poslal pryč sluhy, ovázal znovu ránu a rozhodnut, že se pokusí vyléčit rozum, teprve až bude zdravé tělo, ošetřil nemocného co nejlépe. Blouznění tím však nezastavil, což ho začalo silně znepokojovat, vždyť nemocný by se z blouznění mohl nakonec zbláznit.

V jediném dni se stav nemocného zhoršil tak, že se doktor Louis rozhodl použít nejodvážnějšího prostředku. Nemocný nezabíjel jen sám sebe, ale uváděl do velkého nebezpečí i královnu. Kdyby byl jen mluvil, ale on křičel! Kdyby si byl jen vzpomínal, ale on si vymýšlel. A nejhorší na tom bylo, že v jasných chvílích - a těch měl Charny mnoho - byl ještě větší blázen, nežli v horečce.

Louis, přestože byl rozhořčen na nejvyšší míru, nemohl se odvolat na autoritu královu, protože nemocný se jí dovolával také. Rozhodl se proto, že znovu všechno řekne královně, a využil k tomu okamžiku, když Charny upadl do hlubokého spánku, k smrti unaven vzýváním svých vidin a vyprávěním o svých překrásných snech.

Doktor zastihl Marii Antoinettu zamyšlenou, hned se však rozzářila. Domnívala se totiž, že jí lékař nese o nemocném dobré zprávy.

Zklamala se však trpce. Sotva položila první otázku, odpověděl Louis otevřeně, že nemocný je na tom velmi zle.

"Co mi to říkáte," rozhorlila se královna, "včera mu přece bylo docela dobře."

"Nikoli, madam, je mu čím dál tím hůř."

"Poslala jsem k vám paní de Misery a vy jste ji dal dobrou zprávu."

"Klamal jsem sám sebe a chtěl jsem klamat i vás."

"Co to má za smysl, doktore?" rozzlobila se královna a silně zbledla. ."Jestliže je na tom zle, proč mi to tajíte? Co se s ním může stát horšího, než to, co se nakonec stane s každým z nás. Rmoutilo by mě to..."

"Madam..."

"A vede-li se mu líp, proč mě strašíte? Je docela přirozené, že se zajímám o toho mladého muže, vždyť je to tak vynikající králův služebník... Prosím vás, řekněte mi docela upřímně, jak je to s nemocným? Je opravdu v tak velkém nebezpečí?"

"Není v tak velkém nebezpečí jako vy, madam."

"Vy mluvíte v samých hádankách, doktore," dupla královna netrpělivě nohou. "Mluvte jasně, proboha."

"Je to pro mě hrozně těžká věc, madam," odpověděl doktor. "Snad by stačilo, řeknu-li vám, že nemoc pana de Charny je duševní povahy. Svým zraněním trpí jen jaksi dodatečně, to dalo spíše jen podnět k těm blouznivým stavům."

"Duševní choroba! U pana de Charny!"

"Ano, madam, říkám duševní choroba všemu, co nelze léčit přirozenými prostředky a co nakonec nerozluští ani pitevní nůž. Ušetřte mě, prosím, zbytečných výkladů."

"Vy chcete říct, že hrabě..." naléhala královna.

"Chcete znát pravdu, madam?" otázal se zpříma lékař.

"Ale samozřejmě, vždyť vám to stále říkám."

"Tak tedy pan hrabě je zamilovaný, a to je podstata celé té jeho nemoci. Vaše Veličenstvo chtělo, abych vám to řekl, tak vám to tedy říkám."

Královna nervózně trhla rameny, jako by chtěla říci! To je mi pěkné nadělení!

"A vy myslíte, madam, že tohle lze vyléčit jako nějakou banální ránu, kterou mladý člověk utrží v pitomém souboji," pokračoval lékař. "Ne, ne, nemoc se bude stále zhoršovat a z přechodného blouznění upadne pan de Charny do trvalé duševní deprese. A tedy..."

"A tedy, doktore?"

"Budete to vy, madam, kdo zahubí toho mladého muže."

"Tohle je nehoráznost, doktore. Já že zahubím toho mladého muže? Mohu já za to, že je blázen?"

"Nepochybně, madam."

"Z vás se zblázním ještě i já, doktore."

"Jestliže jste se na tom mladém muži neprovinila až dosud," pokrčil rameny neoblomný lékař, "budete příčinou jeho zkázy později."

"Poraďte mi tedy, doktore," odpověděla královna mírněji, "vždyť jste tady přece od toho."

"Je to váš příkaz, madam?"

"Chcete-li, tedy příkaz."

"Prosím. Vyléčte toho mladého muže buď balzámem, nebo ocelí. Nechť ho žena, jejíž jméno vzývá každým okamžikem, zabije nebo uzdraví."

"To jsou hrozné extrémy, doktore," vpadla mu královna netrpělivě do řeči. "Zabije... Uzdraví... Samá velká slova! Cožpak můžeme zabít člověka; budeme-li na něho po zásluze přísní? A můžeme uzdravit ubohého blázna, když se na něho usmějeme?"

"Jestliže mi nevěříte, madam," řekl doktor chladně, "nezbývá mi než pokorně požádat, abyste mě milostivě propustila."

"A jde opravdu o mě, doktore?"

"O tom nevím nic a nechci o tom nic vědět, madam. Opakuji vám jen, že pan de Charny je rozumný blázen a že z rozumu se může člověk zbláznit a přijít o život stejně tak, jako blouznění mu může vrátit rozum a může ho uzdravit. Chcete-li tedy zbavit tento palác křiků, snů a snad i skandálu, musíte zasáhnout."

"Ale jak?"

"Jak? Nemohu dávat rady, mohu jen vyslovit své mínění jako lékař. Co jsem slyšel, slyšel jsem přece na vlastní uši, a

co jsem viděl, viděl jsem na vlastní oči."

"Dobrá, předpokládejme, že vám rozumím. Co z toho plyne?"

"Jsou dvě možnosti, madam. První, Lepší pro vás a pro nás pro všechny, může být v tom, že nemocný, zasažený do srdce neomylným ostnem, jemuž říkáme rozum, ukončí z vlastní vůle svou začínající agónii. Druhá možnost... promiňte, madam, byl jsem na omylu, domníval-li jsem se, že z tohoto bludiště vedou dva východy. Pro francouzskou královnu, pro Marii Antoinettu je jen jedno řešení."

"Mluvil jste se mnou upřímně, doktore, rozumím a děkuji vám. Žena, kvůli níž pan de Charny ztratil rozum, musí mu rozum vrátit po dobrém nebo po zlém."

"Právě to jsem měl na mysli, madam."

"Ta žena musí mít odvahu vyrvat mu jeho sny, zašlápnout hada, který mu uštknul srdce."

"Ano, Vaše Veličenstvo."

"Zavolejte někoho, třeba slečnu de Taverney."

"Slečnu de Taverney?" podivil se lékař.

"Ano, a zařiďte všechno, aby nás raněný přijal, jak se sluší a patří."

"Už se stalo, madam."

"Bez ohledu na to, co z toho vzejde."

"Samozřejmě, Vaše Veličenstvo."

Královna se zamyslila. "Víte, doktore," zašeptala, "je to smutnější, než si myslíte, musíte-li takto rozhodovat o životě a smrti člověka."

"Já to dělám takřka každý den, madam, kdykoli se setkám s nějakou neznámou nemocí. Zabije to, co nemocnému předepíši, nemoc nebo pacienta?"

"Vy si tedy myslíte, že to nemocného zabije, viďte, doktore," zachvěla se královna.

"Ach co," pokrčil lékař rameny, "tolik lidí umírá pro kdejaký rozmar králů, proč by jeden člověk nemohl umřít pro čest královny? Pojďme, madam, pojďme."

Královna si povzdechla a šla za starým doktorem. Andrée se nedovolali.

Bylo jedenáct hodin ráno. Charny spal oblečen v křesle, znavený blouzněním z předešlé noci. Okenice jeho pokoje byly pečlivě uzavřeny a propouštěly jen málo světla. Bylo to proto, aby nic nejitřilo pacientovu citlivost, základní příčinu jeho nemoci.

Nebylo tu slyšet ani hlásku, nikdo nemohl přijít s nemocným do styku, nikdo ho nemohl ani spatřit. Doktor Louis odstranil všechno, co mohlo zhoršit pacientův zdravotní stav, a přesto, rozhodnut zasáhnout nemoc v samém ohnisku, neváhal vyvolat krizi, která mohla nemocného zabít. Pravda, mohla ho také zachránit.

Královna v dopoledním oděvu a s prostým, přesto však velmi elegantním účesem vstoupila rázně do chodby vedoucí k Charnyho pokoji. Doktor jí doporučil, aby neváhala a nerozpakovala se, ale vstoupila náhle a odhodlaně, aby na pacienta zapůsobil moment překvapení.

Vzala tak prudce za kliku prvních dveří vedoucích do předpokoje, že žena zahalená v pláštěnku a opírající se o dveře Charnyho pokoje měla sotva čas, aby se vztyčila a zaujala uctivý postoj. Vyděšený obličej a chvějící se ruce prozrazovaly zřetelně, že svůj zdánlivý klid jen předstírá.

"Andrée!" vykřikla královna překvapeně. "Vy jste tady?"

"K službám, Vaše Veličenstvo," uklonila se zmateně zbledlá dívka, "jsem všude, kde je Vaše Veličenstvo."

"Tohle je zpropadená komplikace," zamumlal doktor.

"Hledala jsem vás všude," prohodila královna. "Kde jste jen byla?"

Královnina otázka měla mrzutý přízvuk, který byl v příkrém rozporu s její dobrosrdečností. Byl to spíše úvod k jakémusi výslechu, působilo to dojmem, že královna má nějaké podezření.

Andrée měla strach; bála se především, aby její neuvážený krok neprozradil city, kterých se sama děsila. A tak ze strachu i z hrdosti se odhodlala k druhé lži.

"Byla jsem tady, madam."

"To vidím. Ale jak jste se tu octla?"

"Madam," odpověděla slečna de Taverney, "řekli mi, že mě Vaše Veličenstvo hledá. Spěchala jsem tedy za vámi."

Tím ovšem dívka nerozptýlila královninu nedůvěru. Marie Antoinetta se nepřestala vyptávat:

"Jak jste mohla uhodnout, kam jdu?"

"To bylo velmi snadné, madam. Byla jste s panem doktorem Louisem a zahlédli vás, jak procházíte malými pokoji. Nemohla jste jít tedy nikam jinam než sem."

"Dobře hádáte," usmála se královna, stále ještě nezcela přesvědčena, ale už bez hněvu.

Andrée se vzmužila a taktéž se usmála:

"Madam, kdyby se bylo Vaše Veličenstvo chtělo skrývat, jistě by se neukázalo na otevřené galérii tak jako před chvílí. Kráčí-li královna po terase, vidí ji slečna de Taverney z oken svého bytu a není nic těžkého sledovat někoho, koho jsme z dálky viděli, anebo ho předejít."

Má pravdu, pomyslela si královna. Mám smůlu, že nikdy nic neuhodnu, protože málo přemýšlím, nevěřím pak ani, že druzí přemýšlejí víc.

Konečně královna cítila, že musí být trpělivá možná i proto, že v tuto chvíli potřebovala důvěrnici.

Duše Marie Antoinetty nebyla ostatně směsi koketérie a nedůvěřivosti, jak tomu často bývá u jiných žen. Důvěřovala svým přátelům, protože je sama měla ráda. Ženy, které nedůvěřují samy sobě, nedůvěřují tím spíše jiným. Všechny koketky se vždycky domnívají - a je to pro ně neštěstí a trest -, že je jejich milenci nemilují.

Marie Antoinetta tedy rychle zapomněla na první nepříznivý dojem, který se jí zmocnil, když uviděla slečnu de

Taverney u dveří pana de Charny. Vzala Andréu za ruku, položila ji na klíč, a když dívka otevřela, vklouzla chvatně do světnice nemocného. Doktor s Andréou zůstali venku.

Sotva královna zmizela v pokoji, zvedla Andrée oči plné bolesti, hněvu a němých výčitek.

Dobrák doktor ji vzal pod paží a začal se s ní procházet po chodbě.

"Myslíte, že bude mít úspěch?" zeptal se roztržitě.

"Úspěch? Jaký úspěch, panebože?" zděsila se Andrée.

"Podaří-li se jí přesvědčit toho ubohého blázna, aby se nechal odvést někam jinam, protože tady by určitě zemřel, kdyby ta horečka dlouho trvala."

"A myslíte, že se jinde uzdraví?" zeptala se Andrée dychtivě.

Doktor se na ni podíval překvapeně.

"Myslím, že ano."

"Ach, kéž by jen měla úspěch!" zvolala nebohá dívka.

14. Uzdravení

Královna kráčela přímo ke křeslu Charnyho.

Nemocný zvedl hlavu, když zaslechl klapot střevíčků na podlaze.

"Královna!" vydechl a pokusil se vstát.

"Ano, královna, pane," řekla kvapně Marie Antoinetta, "královna, která se dověděla, jak ztrácíte rozum a ničíte si život, královna, kterou urážíte ve svých snech při vědomí, královna, která dbá o svou čest a má strach o vaši bezpečnost. Proto jsem k vám přišla, a vy byste mě neměl takto přijímat."

Charny se zvedl, třásl se po celém těle, zmatkem nevěděl, co má dělat, při posledních královniných slovech však klesl na kolena. Byl tak zdeptán tělesnou bolestí i duševní trýzní, že se ani nepokoušel vstát, ačkoliv tak vlastně přiznával svou vinu.

"Je to vůbec možné," pokračovala královna bolestně, dojata jeho úctou a mlčením, je to vůbec možné, aby šlechtic, kterého jsem pokládala za jednoho z nejvěrnějších, se zachoval jako nepřítel a byl schopen ublížit dobré pověsti ženy? Od našeho prvního setkání, pane de Charny, jsem se k vám přece nechovala jako královna, ale jako žena, a vy jste ve mně viděl ženu, nikoliv královnu, na to byste neměl zapomenout, pane de Charny!"

Charny, hluboce pohnut těmi slovy vycházejícími z upřímného srdce, chtěl něco říci na svou obranu. Ale Marie Antoinetta mu neposkytla příležitost.

"Co mohu očekávat od svých nepřátel," otázala se chladně, "jestliže moji přátelé takhle zrazuji?"

"Zrazují..." koktal Charny.

"Já vám něco řeknu, pane," zpřísněla královna. "Buďto jste šílený, pak vám jakýmkoliv způsobem zabráním páchat zlo. Anebo jste zrádce, a pak vás nechám potrestat."

"Neříkejte, madam, že jsem zrádce. V ústech králů znamená takové obvinění ztrátu života, v ústech ženy ztrátu cti. Jste-li jen královna, zabijte mě. Jste-li také žena, ušetřte mě."

"Máte vůbec zdravý rozum, pane de Charny?" zvolala královna pohoršeně.

"Doufám, že mám, madam."

"Jste si vůbec vědom bezpráví, kterého se dopouštíte na mně, a zločinu, kterého se dopouštíte vůči králi?"

"Panebože," zamumlal nešťastník.

"Zapomínáte příliš snadno, všichni vy páni šlechtici, že král je manželem ženy, kterou urážíte, když k ní nestoudně zvedáte oči. Král je otcem vašeho příštího pána, mého prince. Král je větší a lepší člověk než vy všichni, je to muž, kterého miluji a ctím."

"Ach," zhluboka si povzdechl Charny a musel se rukou opřít o podlahu, aby neupadl.

Ten povzdech se hluboce dotkl královnina srdce. Četla ve vyhaslých očích mladého muže, že zemře, nevytrhne-li osten, kterým probodla jeho ránu.

Něžná a milosrdná, jak vždycky byla, zděsila se provinilcovy bledostí a slabostí a málem by byla v tom okamžiku zavolala o pomoc.

Uvědomila si však, že by si Andrée a doktor mohli špatně vykládat Charnyho mdloby, a zvedla ho proto vlastníma rukama.

"Pohovořme si," řekla dobrotivě, "já jako královna, vy jako muž. Doktor Louis se vás snaží vyléčit. Tahle rána, která sama o sobě nic není, se neustále zhoršuje vašimi výstřednostmi. Kdy se vůbec hodláte uzdravit? Kdy přestanete toho dobráka lékaře pohoršovat a trápit blouzněním, které mu dělá takové starosti? Kdy odjedete ze zámku?"

"Madam," koktal Charny, "Vaše Veličenstvo mě vyhání... Půjdu hned... Hned."

A zvedl se tak prudce, že ztratil rovnováhu a padl do královniny náruče, když mu Marie Antoinetta zastoupila cestu.

Sotva pocítil dotek královnina těla, sotva se octl v bezděčném objetí té, která ho chtěla zadržet, opustil ho rozum nadobro a z jeho úst se vydral vzdech, který nebyl oslovením a neodvážil se být polibkem. Královna, sama celá rozechvěná, překonána tou náhlou slabostí, neměla čas vtlačit bezvládné tělo na židli. Chtěla uprchnout, ale Charnymu klesla hlava, uhodil se o křeslo a na rtech mu vyvstala narůžovělá pěna. Kapka smrtelného potu splynula s mladíkova čela na královninu ruku.

"Ach, jak je mi dobře, jak je mi dobře," mumlal mladý muž. "Umírám vaší rukou."

Královna zapomněla na všechno. Vrátila se, objala Charnyho, zvedla ho, přitiskla jeho hlavu na ňadra a chladnou rukou hladila čelo mladého muže.

Láska dělá divy. Charny procitl k životu. Otevřel oči, vidění zmizelo. Žena se zhrozila, když poznala, že zanechala vzpomínku tam, kde chtěla dát jen poslední sbohem.

Udělala několik kroků ke dveřím tak chladně a tak zmateně, že Charny měl sotva čas uchopit lem jejího šatu.

"Madam, pro všechnu lásku k vám, která je snad větší než láska k Bohu..."

"Sbohem, sbohem," šeptala královna.

"Madam, ach, odpusťte mi."

"Odpouštím vám, pane de Charny."

"Ještě jeden pohled, madam."

"Pane de Charny," vykřikla královna třesouc se dojetím i hněvem, "nejste-li nejbídnější člověk na světě, budete dnes večer mrtev anebo dobrovolně odejdete ze zámku!"

Jestliže královna poroučí těmito slovy, je to prosba. Charny sepjal opojen ruce a na kolenou se dovlekl k nohám Marie Antoinetty.

Královna už otevřela dveře, aby uprchla z místa nebezpečí.

Andrée, která hltala očima dveře od okamžiku, kdy královna vstoupila do pokoje, uviděla mladého muže na kolenou, královnu, kterak se potácí a vrávorá. Viděla, jak oči hraběte září nadějí i pýchou a jak královna malátně klopí zrak.

Zasáhlo ji to přímo do srdce, div si nezoufala, byla plna záští a pohrdání. Nesklonila však hlavu. Když viděla, jak se královna vrací, pomyslila si, že Bůh daroval příliš mnoho této ženě, když jí ke kráse a k trůnu přidal ještě tuto chvíli s panem de Charny.

Doktor Louis už toho zažil příliš mnoho, aby se ještě něčemu divil. Byl zvědav jen na to, s jakým výsledkem se setkal královnin zákrok, a zeptal se prostě:

"Jak to dopadlo, madam?"

Královně chvíli trvalo, než se vzpamatovala, než jí přestalo bít srdce a než se jí přestal chvět hlas.

"Co udělá?" opakoval lékař.

"Odjede," zamumlala královna.

A aniž věnovala pozornost Andrée, která tu stála se zachmuřeným obličejem, a Louisovi, který si mnul radostí ruce, mechanicky se zahalila do pláštěnky, rychlým krokem přeběhla galerii a vrátila se do svých komnat.

Andrée podala ruku doktorovi, který spěchal k nemocnému. Pak se vážně, jako stín, vracela do svého bytu, se skloněnou hlavou, s očima upřenýma do prázdna a bez jediné myšlenky.

Ani nepomyslela na to, aby se zeptala, nepřeje-li si královna něčeho. Pro povahy, jako byla Andrée, neznamená královna nic od okamžiku, kdy se stala její soupeřkou.

Charny, když se k němu Louis vrátil, vypadal docela jinak než včera. Byl jako proměněný.

Přepínal své síly, tvářil se rázně a odhodlaně, kladl dobrákovi doktorovi tak energické, tak naléhavé otázky, zdali se brzy uzdraví, co má teď dělat, jak ho odtud odvezou, že se Louis začal obávat, nejde-li tu o nový a nebezpečnější nápor nemoci, zda se snad pacient podruhé nezbláznil.

Charny ho však brzy vyvedl z omylu. Byl jako rozžhavené železo, které vůčihledě mění barvu, jak ubývá žár. Posléze docela ztmavne a nikdo by si ho ani nevšiml, je však pořád ještě úplně žhavé a spálí každého, kdo by se ho dotkl.

Louis viděl, že mladý muž rychle nabývá klidu a zdravého rozumu. Přišel k sobě natolik, že se cítil povinen vysvětlit lékaři náhlou změnu svého rozhodnutí.

"Královna," řekl doktorovi, "mě uzdravila rychleji tím, že mě pokořila, než by to byla dokázala vaše věda, drahý doktore, svými nejúčinnějšími metodami. Kdo se dotkne mé ctižádosti, zkrotí mě, jako se zkrotí kůň uzdou."

"Tím líp, tím líp," mumlal doktor.

"Vzpomínám si na jednoho Španěla, a ti se přece pěkně dovedou holedbat - ten mi jednou řekl, aby mi dokázal, jakou má silnou vůli, že mu stačí, je-li raněn v souboji, poručí-li si, aby mu netekla krev. Krev opravdu neteče jen pouhou silou vůle a pohled na ni nepotěší oči protivníka. Smál jsem se tenkrát tomu Španělovi, teď je mi však taky tak. Kdyby se měla znovu dostavit horečka, kdybych měl znovu začít blouznit, sázím se, že bych ji zahnal pouhými slovy: Ne a ne!"

"Máme příklady takových jevů," řekl vážně doktor.

"V každém případě mi dovolte, abych vám blahopřál. Jste tedy duševně zdráv?"

"Ach, jsem, doktore."

"Poznáte velmi brzy, jaký je vztah mezi duševními a fyzickými silami člověka, Je to podivuhodná teorie, a kdybych měl čas, napsal bych o ní tlustou knihu. Jste-li duševně zdráv, budete do týdne zdravý i tělesně."

"Děkuji vám, drahý doktore."

"A aby to všecko vzalo dobrý začátek, odjedete odtud co nejdříve, viďte."

"Kdy budete chtít, třeba okamžitě."

"Počkejme do večera. Není zase tak naspěch. Skákat z extrému do extrému, to není žádná metoda."

"Počkáme tedy do večera, doktore."

"Pojedete daleko?"

"Třeba na konec světa."

"Napoprvé by to byla trochu dlouhá vycházka," prohodil doktor netečně. "Zatím bychom se mohli spokojit s Versailles."

"Dobrá, zůstanu tedy ve Versailles, přejete-li si to."

"Myslím si, že kvůli tomu, abyste se vylízal ze své rány," řekl doktor, "ještě nemusíte utíkat bůhvíkam."

Doktor byl pořád studený jako led a Charnyho už to začínalo trochu mrzet.

"Máte pravdu, doktore, mám dům ve Versailles."

"No tak vidíte, to je nejlepší řešení. Dnes večer vás tam dopravíme."

"Nerozuměl jste mi dobře, doktore, nechci tu zůstat natrvalo, odstěhuji se na své statky."

"Nu dobrá, dobrá, ale vaše statky přece nejsou na konci světa."

"Patnáct až osmnáct mil odsud, na hranicích Picardie."

"Tak vidíte."

Charny stiskl doktorovi pevně ruku, jako by mu chtěl poděkovat za všechnu námahu a péči.

Večer donesli čtyři sluhové, s nimiž se Charny zprvu tak drsně vypořádal, hraběte do kočáru, který na něho čekal před čeledníkem.

Král byl celý den na lovu, právě povečeřel a šel spát. Charnyho hnětlo, že odjíždí bez rozloučení, ale doktor ho ujistil, že omluví jeho náhlý odjezd potřebou změny vzduchu.

Než vstoupil Charny do kočáru, díval se až do posledního okamžiku do oken královniných pokojů. Nikdo ho nemohl vidět. Lokaj, který svítil na cestu, kráčel před ním a hraběti nebylo vidět do tváře.

Na schodišti potkal hrabě jen několik důstojníků, svých přátel, které doktor Louis včas upozornil, aby odjezd nevypadal jako útěk.

Veselí kamarádi doprovodili Charnyho až ke kočáru. Hrabě nepřestával bloudit očima po oknech. V královniných komnatách zářilo světlo. Jejímu Veličenstvu nebylo docela dobře, královna proto dlela s dvorními dámami v ložnici.

V oknech Andréina bytu byla tma. Za damaškovou záclonou se ukrývala plná úzkosti chvějící se mladá žena, nikdo ji neviděl, ona však až do posledního okamžiku sledovala nemocného a jeho průvod.

Konečně se kočár pohnul, ale tak zvolna, že bylo slyšet každý úder podkov na dláždění.

"Nepatří-li mně," zamumlala Andrée, "nepatří teď aspoň nikomu."

Napadne-li ho znovu umírat, myslel si doktor, když se vracel domů, neumře aspoň ani v mých rukou, ani v mém bytě. Zpropadené duševní nemoci!

Charny se dostal šťastně a bez nehody do svého domova. Ještě ten večer ho přišel navštívit doktor a našel ho v takovém pořádku, že si pospíšil prohlásit, že je to jeho poslední návštěva.

Nemocný pojedl kousek kuřete a lžíci zavařeniny.

Nazítří ho přijel navštívit pan de Suffren, jeho strýc, pan de Lafayette, a také král poslal jednoho z dvořanů, aby se pana de Charny poptal na zdraví. Příští den se návštěvy opakovaly a třetí den si na něho už nikdo nevzpomněl.

Hrabě vstal z lože a procházel se v zahradě.

Za týden nabyl už znovu sil a mohl vsednout na krotkého koně. Poslal si pro lékaře svého strýce a požádal doktora Louise o dovolení, aby mohl odejet na své statky.

Louis odpověděl, že trochu zdravého pohybu může jen s úspěchem dokončit rekonvalescenci nemocného, že pan de Charny má dobrý kočár, že cesta do Pikardie je rovná jako zrcadlo a že by byla úplná hloupost zůstávat ve Versailles, když může člověk pohodlně cestovat a žít na venkově.

Charny dal naložit plný vůz zavazadel, vykonal návštěvu na rozloučenou u krále, který ho zahrnul laskavostí, a pořádal pana de Suffren, aby vyjádřil jeho nejhlubší úctu královně, která ten večer nepřijímala, protože jí nebylo docela dobře. Před branou královského zámku vsedl pak do kočáru a odejel do Villiers-Cotterets, odkud se chtěl dostat na zámek Boursonnes, ležící poblíž tohoto malého města.

15. Dvě krvácející srdce

Nazítří potom, co spatřila královnu prchat před Charnym, který jí ležel u nohou, vstoupila slečna de Taverney jako obyčejně do královských komnat před mší v době královniny první toalety.

Královna ještě nepřijímala. Přečetla si jen jakýsi lístek od paní de la Motte, a ten ji zřejmě pozvedl náladu.

Andrée byla ještě bledší než včera a v celém jejím chování bylo něco vážného a chladně zdrženlivého, co vždycky poutá pozornost a nutí i nejvýše postavené osoby, aby si povšimly i nejníže postavených.

Ve svém jednoduchém, ba skoro přísném oděvu vypadala Andrée jako posel neštěstí, ať už se to neštěstí mělo týkat jí samotné nebo druhých. Královnina pozornost dnes zřejmě těkala z předmětu na předmět. Proto si nevšimla ani Andréiny vážné a odměřené chůze, ani jejích zardělých očí, ani sinavě bílé tváře a rukou.

Otočila hlavu právě jen tolik, kolik stačilo k přátelskému pokývnutí.

"Dobré jitro, má milá."

Andrée čekala, až jí královna poskytne příležitost k rozmluvě. Čekala, jsouc si jista, že její mlčení a nehybný klid nakonec upoutá pozornost Marie Antoinetty.

Tak se také stalo. Když nedostala jinou odpověď než hlubokou poklonu, královna se otočila a udiveným pohledem přelétla Andréinu tvář, na níž se zračila bolest a hluboká vážnost.

"Propánakrále, co se s vámi děje, Andrée?" prudce se otočila k dívce. "Snad se vám nepřihodilo nějaké neštěstí?"

"Velké neštěstí, madam," odpověděla tiše slečna de Taverney.

"Jaké, proboha?"

"Musím opustit Vaše Veličenstvo."

"Opustit? Ty odjíždíš?"

"Ano, madam."

"A kam, prosím tě? Jak to, že ses tak náhle rozhodla?"

"Madam, nemám v poslední době vůbec štěstí..."

Královna zvedla hlavu.

"... se svou rodinou," dodala rychle Andrée a začervenala se.

Také královna se začervenala a pohledy obou žen se zkřížily jako lesklé meče.

První se vzpamatovala královna.

"Nerozumím vám, má milá, zdá se mi, že jste ještě včera byla šťastna?"

"Nikoli, madam," odpověděla pevně Andrée. "Včera byl jeden z nejnešťastnějších dní mého života."

"Ach," vyklouzlo královně ze rtů a na okamžik se zamyslila.

Pak dodala:

"Nechtěla byste mi o tom říci více?"

"Nerada bych unavovala Vaše Veličenstvo podrobnostmi, nad něž je Vaše Veličenstvo příliš povzneseno. Nejsem spokojená uprostřed své rodiny. Nemohu už nic dobrého očekávat na tomto světě a přišla jsem poprosit Vaše Veličenstvo, aby mě propustilo. Chtěla bych se věnovat spáse své duše."

Královna se zvedla a přestože se jí Andréina žádost nemile dotkla, uchopila dívku za ruku.

"Co má znamenat tenhle pošetilý nápad?" otázala se laskavě. "Cožpak jste už včera neměla otce a bratra? A to jste s nimi byla včera méně spokojena a méně se vám protivili než dnes? Cožpak si myslíte, že bych vás mohla nechat se trápit? Nejsem snad matkou všech, kdo nemají vlastní rodinu, a nejsem ochotna jim ji nahradit?"

Andrée se roztřásla, jako by se byla něčím provinila, a hluboce se královně uklonila.

"Madam, vaše dobrota mě dojímá k slzám, ale nemůže mě odvrátit od mého úmyslu. Rozhodla jsem se opustit dvůr, nezbytně potřebuji samotu. Nechtějte, abych zradila své povinnosti k vám tím, že bych se zpronevěřila volání, které cítím v srdci."

"Teprve od včerejška?"

"Prosím Vaše Veličenstvo, abych o téhle věci nemusela mluvit."

"Dělejte si, co chcete," pokrčila královna s hořkostí rameny, "jenom bych vám ráda řekla, že jsem měla k vám víc důvěry, než vy máte ke mně. Jenom blázen se vyptává někoho, kdo nechce sám mluvit. Nechte si pro sebe své tajemství, slečno. Jen bych vám přála, abyste byla někde jinde šťastnější, než jste byla tady. Pamatujte si jen jednu věc, že já nikdy neopouštím člověka, který mi byl milý, ať má jakékoli vrtochy, a že ani v budoucnu vás nepřestanu pokládat za svou přítelkyni. A teď, Andrée, můžete jít."

Andrée se obřadně uklonila a kráčela ke dveřím. Na prahu ji královna ještě jednou zavolala.

"Kam půjdete, Andrée?"

"Do kláštera v Saint-Denis, madam," odpověděla slečna de Taverney.

"Do kláštera! To je opravdu krásné, slečno, i když jsem si jista, že se nemáte z čeho kát, snad jen z nevděčnosti vůči mně. Na mně jste se provinila, slečno, zapomněla jste na všechno, čím jsem vám byla. Běžte, slečno de Taverney, běžte."

Andrée vzala doslova královnino dovolení, a aniž se pokořila, aniž se dala oblomit, aniž se dala pohnout k nějakému vysvětlení, na něž snad čekalo královnino dobré srdce, rychle zmizela za dveřmi.

Marie Antoinetta se mohla přesvědčit a také se přesvědčila, že slečna de Taverney okamžitě odešla z paláce.

Odebrala se do otcova domu, kde, jak očekávala, našla v zahradě Filipa. Bratr se oddával snění; sestra jednala.

Když Filip uviděl Andréu, která v téhle době měla být ve službě v zámku, užasl a bezmála se polekal.

Polekal se zejména sestřina zachmuřeného vzezření, vždyť Andrée k němu nikdy nepřicházela jinak než s úsměvem na rtech. Stejně jako královna se jí tedy hned začal vyptávat.

Andrée mu oznámila, že opustila službu u královny, že královna ji propustila a že odchází do kláštera:

Filip spráskl ruce nad tou nenadálou zprávou.

"Jakže, ty také, sestro?"

"Jak to - já také? Co tím chceš říct?"

"Což nám styk s Bourbony přináší jen neštěstí?" vykřikl Filip de Taverney. "Ty chceš složit klášterní sliby? Vím, že jsi zbožná dívka, vím, že nejsi žádná světačka, ale myslíš, že budeš schopna věčného odříkání? Co máš proti královně?"

"Nemám nic proti královně, Filipe," odpověděla chladně mladá žena. "Divím se jen, že se mě na to ptáš právě ty, který jsi tolik spoléhal na přízeň dvora. A mohls na ni spoléhat více než kdokoli jiný! Proč tu tedy nechceš zůstat? Proč tu nechceš zůstat ani tři dny, když já jsem to vydržela tři roky?"

"Královna má někdy vrtochy," připustil mladý muž.

"Jestli má vrtochy, Filipe, muži je mohou snášet, já jako žena je snášet nechci a nebudu. Má-li královna vrtochy, má tu své služky."

"To mě vůbec nevysvětluje, sestřičko," prohlásil mladý muž zarmouceně, "co se stalo mezi tebou a královnou."

"Nic se nestalo, Filipe, přísahám ti to. Proč ty jsi ji opustil? Je to nevděčná žena!"

"Musíme jí odpustit, Andrée, pochlebníci ji trochu zkazili, ale přesto má dobré srdce."

"O tom svědčí, jak se zachovala k tobě, Filipe!"

"Jak se zachovala?"

"Tys na to už zapomněl? Ach, to já mám lepší paměť! A právě proto ji v jediný den, jediným rozhodnutím odplácím za sebe i za tebe."

"Myslím, že platíš příliš draho, Andrée. V tvém věku a při tvé kráse se takhle neodchází ze světa. Jen si dej pozor, má drahá, opouštíš svět mladičká, ve stáří toho budeš litovat, a až bude pozdě, budeš se chtít vrátit, i když už na tebe zapomenou všichni přátelé, s nimiž ses tak pošetile rozloučila."

"Takhle jsi před časem neuvažoval, ty, skvělý důstojník, samá čest a samá povinnost, tak málo jsi dbal o svou pověst a o své jmění, že tam, kde stovky jiných sbíraly zlato a tituly, ty ses jen zadlužil a upadl do všelijakých řeči. Takhle jsi neuvažoval, když jsi mi říkal: Má vrtochy, Andrée, je to koketka, je samý rozmar, nebudu jí sloužit. Co sis myslil, uvedl jsi ve skutek, i když jsi nevstoupil do kláštera, a z nás dvou nemám blíž k slavným slibům já, která je chci složit, ale ty, protože tys už je složil!"

"Máš pravdu, sestro, a kdyby nebylo našeho otce..."

"Našeho otce! Ach, Filipe, nemluv tak," ohradila se Andrée hořce, "cožpak otec nemá být oporou svých dětí, pokud od nich nemusí přijímat podporu? Jenom pod touto podmínkou je otec opravdu otcem. Co dělá a co vždycky dělal náš otec, Filipe? Napadlo tě vůbec někdy, aby ses s něčím svěřil panu de Taverney? A myslíš, že by pana de Taverney

vůbec kdy napadlo, aby se s něčím svěřil tobě? Ne ne," zavrtěla Andrée žalostně hlavou, "pan de Taverney byl stvořen, aby žil na tomhle světě sám."

"Snad máš pravdu, Andrée, ale není stvořen k tomu, aby musel sám umřít."

Ta slova, jež mladý muž pronesl jemně, ale přísně, připomněla dívce, že má v srdci příliš mnoho výčitek, příliš mnoho hněvu, příliš mnoho hořkostí vůči tomuto světu.

"Nechtěla bych," odpověděla tiše, "aby sis myslil, že jsem bez citu. Víš, že jsem byla vždycky dobrá sestra. Ale tady se každý jen snažil, aby ve mně zabil všecko, s čím jsem mu šla vstříc. Jako každému jinému člověku, i mně dal Bůh duši a tělo. S duší i s tělem má každý lidský tvor nakládat tak, aby došel štěstí na tomto i na onom světě. Duši mi vzal člověk, kterého jsem vůbec neznala - Balsamo. Tělo mi vzal člověk, kterého jsem takřka neznala a kterého jsem si ošklivila - Gilbert. Říkám ti to znovu, Filipe, abych mohla být dobrou a oddanou dcerou, musela bych nejdřív mít otce. Ale nechme toho, všimněme si tebe a řekněme si, co ti vynesla služba u mocných tohoto světa, tobě, kterýs je přece měl tak rád!"

Filip sklonil hlavu.

"Nemluvme raději o tom, sestro. Velcí tohoto světa byli pro mne jen stejní lidé, jako jsem já. Bůh nám přikázal, abychom se milovali navzájem."

"Ach, Filipe," vykřikla dívka, "málokdy se stává na této zemi, aby milující srdce přímo odpovídalo milujícímu srdci. Ti, které jsme si zamilovali, mají rádi jiné."

Filip zvedl bledý obličej a pozorně a s údivem se zadíval na sestru.

"Proč mi to říkáš, co máš vlastně na mysli?"

"Nic, nic," odpověděla poplašeně Andrée, které se příčilo mluvit o těchto věcech a svěřovat se se svými bolestmi. "Nejsem ve své kůži, bratře. Hlava mi třeští, nevím, co mluvím. Nepřikládej váhy tomu, co říkám."

"Ale přece jen!"

Andrée přistoupila k Filipovi a vzala ho za ruku.

"Dost, dost už o tom, drahý bratříčku. Přišla jsem tě poprosit, abys mě zavezl do kláštera. Vybrala jsem si Saint-Denis. Nechci tam zatím složit sliby, neměj strach. Snad na to dojde později, budu-li dosti silná. Nebudu tam hledat útočiště, zapomenutí, jako to dělá většina žen, které tam odcházejí, budu se tam naopak rozpomínat. Zdá se mi, že jsem příliš zapomínala na Boha. To je jediný král, jediný Pán, jediné útočiště a jediná pravá útěcha. Obrátím-li se k němu teď, když to vše vím, udělám víc pro své štěstí, než kdyby se všichni, kdo mají sílu a moc, všichni bohatí a všichni, kdo mě mají rádi, spojili, aby mě udělali šťastnou. Samota, samota, drahý bratře, je předsíň věčné blaženosti... V samotě mluví Bůh k lidskému srdci. V samotě mluví člověk k srdci božímu."

Filip vztáhl k sestře dlaně.

"Budu se ze všech sil stavět proti tomuto zoufalému úmyslu. Pořád jsi mi ještě neřekla, proč jsi tak zoufalá."

"Zoufalá!" vykřikla dívka pohrdavě. "Proč říkáš zoufalá? Vůbec nejsem zoufalá! Proč bych měla být zoufalá? Ne, ne, tisíckrát ne."

A pyšně a plna divoké odhodlanosti si přehodila přes ramena hedvábnou pláštěnku, která ležela vedle na křesle.

"Právě tohle tvé pyšné pohrdání ukazuje na stav, který nemůže dlouho trvat," odpověděl klidně Filip. "Nechceš-li slyšet o zoufalství, můžeme si zvolit jiné slovo, Andrée, například vzdor."

"Vzdor," pokrčila rameny mladá žena a její ironický úsměv se změnil v hrdé pousmání. "Snad bys nevěřil, bratře, že slečna de Taverney by v sobě měla tak málo síly a tak málo důstojnosti, aby opustila své postavení z pouhého vzdoru, z náhlého vzplanutí. Vzdor je slabost marnivců a hlupáků. Oči, které se lesknou vzdorem, se zakrátko utopí v slzách, a je po vzdoru. Já nejsem vzdorovitá, bratře. Byla bych ráda, kdybys mi to uvěřil, a myslím, že by k tomu stačilo, aby ses zeptal sám sebe. Řekni mi, Filipe, kdyby ses zítra odebral k trapistům nebo ke kartuziánům, co myslíš, z jakého důvodu bys to udělal? Odpověz mi upřímně!"

"Udělal bych to z nevýslovné bolesti, sestřičko," řekl Filip tiše a nešťastně.

"Vidíš, Filipe, teď jsi promluvil upřímně a já nemám, co jiného bych ti odpověděla. Také mě žene nevýslovná bolest k touze být sama."

"Dobrá," odpověděl Filip, "vidím, že bratr a sestra se sobě v životě nemohou nepodobat. Byli jsme spolu šťastní, budeme spolu i nešťastní, Andrée. Jsme přece jen jedna rodina."

Andrée se bála, aby jí Filip, dojatý jejím i svým neštěstím, nekladl nové otázky. Bratrská láska by byla možná zlomila i její nezlomné srdce.

Ale Filip věděl z vlastní zkušenosti, že velké duše si postačí samy. Nenaléhal už na Andréu, nesnažil se ji odvrátit od předsevzetí, k němuž se tak nezvratně odhodlala.

"Kdy a v kolik hodin chceš odjet?" zeptal se.

"Zítra, odjela bych ještě dnes, kdyby to bylo možné."

"Neprojdeš se se mnou ještě v parku?"

Zavrtěla hlavou.

"Ne."

Stiskla mu pevně ruku a bratr pochopil podle toho stisku, že má strach, aby nepodlehla dojetí.

"Budu připraven, jakmile mě zavoláš," odpověděl.

Políbil jí ruku a neřekl už ani slovo, nechtěl rozmnožovat hořkost, která zaplavila obě mladá srdce.

Andrée se uchýlila do svého pokoje a začala se připravovat na cestu. Zanedlouho jí sluha donesl Filipův lístek.

Můžeš navštívit otce v pět hodin odpoledne. Musíš se s ním rozloučit. Pan de Taverney by si naříkal, že jsme nevděční a že ho zanedbáváme.

Andrée odpověděla:

Zajdu k panu de Taverney v pět hodin, už připravená na cestu. V sedm hodin můžeme být v Saint-Denis. Můžeš mi věnovat dnešní večer?"

Místo odpovědi vykřikl Filip z okna, které bylo tak blízko Andréina bytu, že ho sestra mohla slyšet:

"Připravte kočár na pátou hodinu!"

16. Ministr Financí

Viděli jsme, že si královna, než přijala Andréu, přečetla lístek od paní de la Motte a že se usmála.

Na lístku, pomineme-li všechny možné výrazy povinné úcty, byla jen tato slova:

... a Vaše Veličenstvo může být ujištěno, že mu bude poskytnut úvěr a že zboží bude dodáno naprosto důvěrně.

Proto se královna usmála, než spálila Jeannin lístek.

Po rozmluvě se slečnou de Taverney, která jí poněkud pokazila náladu, přišla jí paní de Misery ohlásit, že pan de Calonne prosí, aby ho královna přijala.

Nebude jistě zbytečné, seznámíme-li čtenáře s touto novou osobnosti. Je sice sdostatek známa z historie, ale román, který líčí méně přesně velké proudy dějin a jejich perspektivy, poví zato možná leckterou podrobnost, která uspokojí obraznost čtenáře.

Pan de Calonne byl nesmírně bystrý a nadmíru duchaplný muž. Vzešel z oné generace z druhé poloviny osmnáctého století, která si nepotrpěla na sentimentalitu, měla plno rozumu, měla svůj podíl na neštěstí, které se vznášelo nad Francií, dovedla přizpůsobovat všeobecný zájem svým osobním zájmům, říkala si jako Ludvík XV. "po nás potopa" a všude sbírala květy, aby jimi okrášlila poslední dny svého života.

Vyznal se v kdečem, byl to dokonaly dvořan. Sbíral ženy vynikající duchem, bohatstvím a krásou, jako sbírá včela s květů med.

V kroužcích sedmi nebo osmi mužů a deseti nebo dvanácti žen dovedl pan de Calonne počítat jak d'Alembert, filosofovat jako Diderot, pošklebovat se jako Voltaire a spřádat kouzelné sny jako Rousseau. Konečně měl i dost síly, aby se do oči vysmál popularitě páně Neckerově.

Pan Necker byl moudrý a hluboce založený muž, jehož dobrozdání o stavu království by bylo málem osvítilo a přesvědčilo celou Francii. Calonne je zobracel ze všech stran a nakonec se mu vysmál, zesměšnil jej v očích všech, kteří se ho měli co obávat, takže nakonec královna i král, i když se zprvu třásli před páně Neckerovým jménem, si nakonec zvykli a upokojili se, vždyť takový vynikající státník, jako byl pan de Calonne, vždycky plný dobré nálady, neodpovídal na tu spoustu cifer, které stále předkládal pan Necker, jinak než s dobrým humorem: "Proč dokazovat něco, čím se stejně nic nedokáže?"

Necker vskutku dokázal jen jednu věc, že totiž takhle už dál nejde spravovat státní finance a on že už to dál určitě nedokáže. Pan de Calonne přijal ten úkol, jako by to byla hračka, a možno říci, že od první chvíle si s ním nedělal žádné velké starosti.

Co chtěl pan Necker? Reformy. Kdekdo se zděsil těch částečných reforem. Málokdo na nich mohl vydělat a ti, kdo na nich mohli vydělat, na nich vydělali málo. Mnoho lidi naopak na nich prodělávalo, a prodělávalo hodně. Když chtěl Necker spravedlivě rozdělit daně, když chtěl zdanit pozemky šlechticů a příjmy duchovenstva, rozpoutával revoluci, která se nemohla povést. Rozděloval národ na strany a už napřed oslaboval stát tam, kde bylo potřebí soustředit všechny sily k všeobecnému dílu obnovy.

Necker měl na mysli tento cíl a znemožnil ho už tím, že si ho vůbec vytkl. Hlásat reformu zlořádů těm, kdo vůbec nestojí o to, aby zlořády byly vymýceny, cožpak to neznamená, že se proti reformě postaví všichni, kdo na zlořádech vydělávají? Cožpak je moudré upozorňovat nepřítele, v kterou chvíli hodláme provést rozhodný útok?

Tohleto Calonne pochopil a v tom byl vskutku větším přítelem lidu než Ženevan Necker, větším přítelem, máme-li na mysli konečný výsledek, protože nestavěl hráze, nesnažil se předejít nevyhnutelnému zlu, ale naopak, rozpoutal potopu. Měl gigantický, naprosto bezpečný plán. Rozhodl se přivést do dvou let k bankrotu krále a šlechtu, kteří by to byli protahovali na deset let. Až pak přijde království na buben, bude možno říci: "A teď, bohatí, zaplaťte za chudé, protože umírají hlady a sežerou ty, kdo jim nedají nažrat."

Proč neviděl král hned od první chvíle, jaký je to plán a jaké budou jeho důsledky? Jak to, že Ludvík XVI, který se chvěl zlostí, když pročítal páně Neckerovo dobrozdání, neroztřásl se po celém těle a neprohlédl svého nového ministra? Jak to, že si nevybral ten z obou plánů, který byl pro něho výhodnější, proč se odevzdal do vůle osudu? Tohle je jediná skutečná vina, , kterou si bude muset Ludvík XVI. jako státník a politik vyrovnat s budoucností: Je to ona známá vina; kterou se obtíží každý, kdo nemá dost síly a moci, aby vymýtil zlo hned od počátku a od samého kořene.

Proč se král nechal tak zaslepit a proč i královna, obyčejně tak bystrá a prozíravá, neprohlédla stejně jako král úmysly a plány svého ministra, o tam nám historie - či spíše bychom měli říct náš román - poví několik podrobností.

Pan de Calonne vstoupil.

Byl to vysoký, krásný muž, velmi ušlechtilého chování. Dovedl rozesmát královny a rozplakat své milenky. Byl si od počátku jist, že ho Marie Antoinetta zavolala z nějakého velmi vážného důvodu, ale přišel s úsměvem na rtech. Kolik jiných by bylo přišlo s vážným a starostlivým vzezřením, aby zdvojnásobili své zásluhy, i když nakonec stejně dají souhlas!

Královna byla velmi milostivá, vybídla ministra, aby se posadil a rozhovořila se zprvu o všelijakých nicotnostech.

"Máme peníze, milý pane de Calonne?" otázala se konečně.

"Peníze?" vykřikl pan de Calonne, "ale samozřejmě, madam, jak bychom neměli peníze! Peníze máme přece vždycky!"

"To je úžasné," odpověděla královna, "nepotkala jsem nikdy nikoho, kdo by na tuto otázku dovedl odpovědět tak jako vy. Jste jedinečný finančník, pane de Calonne."

"Kolik potřebuje Vaše Veličenstvo?" otázal se ministr.

"Nejdřív mi řekněte, prosím vás, jak to, že jste dovedl nalézt peníze tam, kde o nich nevěděl pan Necker. Pan Necker přece vždycky říkal, že už žádné nemáme."

Pan Necker měl pravdu, madam, když jsem se stal ministrem, 5. listopadu 1783 - na taková data člověk nezapomíná - byly ve státní pokladně opravdu jen dva pytlíčky s dvěma sty livrů. Nebylo tam ani o haléř více."

Královna se rozesmála.

"Nu a?"

"Udělal jsem to docela jednoduše, madam. Kdyby si byl pan Necker, místo aby pořád jenom říkal, už nic nemáme, už nic nemáme, začal vypůjčovat jako já, první rok sto miliónů, druhý rok stopětadvacet miliónů, byl by si jist, tak jako jsem si já teď, že třetí rok si musí zase vypůjčit nových osmdesát miliónů. V takovémhle případě by byl pan Necker opravdový finančník. Každý může říct: v pokladně už není ani flok, ale každý nedokáže říct: peníze tam jsou."

"To jsem vám také řekla a blahopřála jsem vám k tomu umění, pane. Je tu ovšem jedna potíž. Kdo to zaplatí?"

"Ach, madam," odpověděl Calonne s úsměvem, jehož hluboký úděsný význam žádné lidské oko nemohlo v tom okamžiku změřit, "však on už to někdo zaplatí."

"Důvěřuji vám plně," pochválila ho královna, "je to ostatně vaše starost. Ale zůstaňme ještě u tohoto předmětu. S vámi se hovoří o financích jako s nikým jiným na světě. U ostatních je to hotová věda, s vámi úplná zábava."

Calonne se uklonil.

"Máte nějaké nové nápady?" tázala se královna. "Povězte mi je, budu hrozně ráda, dozvím-li se je první."

"Mám výborný nápad, madam, vynese dvacet miliónů do státní pokladny a sedm nebo osm miliónů do vaší, promiňte, chtěl jsem říci do pokladny Jeho Veličenstva."

"Myslím, že ty milióny přijdou k duhu tu i tam. Ale jak to dokážete?"

"Vaše Veličenstvo jistě ví, že zlaté mince nemají stejnou hodnotu v různých zemích Evropy."

"Vím. Ve Španělsku je zlato dražší než ve Francii."

"Vaše Veličenstvo se nemýlí a je to opravdová rozkoš mluvit s Vaším Veličenstvem o finančních záležitostech. Asi pět nebo šest let má zlato ve Španělsku o osmnáct uncí na marku větší hodnotu než ve Francii. Z toho vyplývá, že ten, kdo vyveze zlato z Francie do Španělska, vydělá na každé marce přibližně čtrnáct uncí."

"'To je hodně," poznamenala královna.

"Takže," pokračoval ministr, "kdyby podnikavci věděli, co vím já, nezbyl by do roka ve Francii jediný zlatý louisdor."

"Hodláte tomu nějak zabránit?"

"Okamžitě, madam. Zvýším cenu zlata o čtyři unce na patnácti markách, tedy o patnáctinu. Vaše Veličenstvo jistě pochopí, že v pokladnách nezůstane ani louis, jakmile se roznese, že tento peníz přinese každému, kdo ho odvede, tak pěkný výtěžek. Dáme ty mince rozlít a každá zlatá marka, která má dnes třicet louisdorů, jich nám dá zítra dvaatřicet."

"Přinese nám to tedy zisk dnes i v budoucnosti," zvolala královna. "Je to báječná myšlenka a získáte si ohromnou pověst."

"Také se domnívám, madam, a jsem opravdu šťastný, že Vaše Veličenstvo schválilo mou myšlenku."

"Budete-li mít pořád takové nápady, určitě zaplatíte všechny naše dluhy."

"Dovolte, madam," stočil ministr řeč jinam, "abychom se vrátili k tomu, co jste si ode mě ráčila přát."

"Bylo by možné, pane, abyste mi v téhle chvíli poskytl..."

"Kolik, madam?"

"Je to snad opravdu příliš mnoho."

Calonne se usmál a jeho úsměv královnu povzbudil.

"Půl miliónu livrů."

"Ach, madam," vykřikl ministr, "Vaše Veličenstvo mi ale nahnalo strach! Myslil jsem, že jde opravdu o obrovskou částku."

"Je to tedy možné?"

"Samozřejmě."

"Aby král..."

"Ach, madam, to je nemožné. Každý měsíc předkládám své účty králi. Ale ještě se nestalo, aby je král prohlížel. Je to pro mne velká čest."

"Kdy mohu dostat tu částku?"

"Kdy ji Vaše Veličenstvo potřebuje?"

"Příští měsíc, pátého."

"Předkládám účty druhého. Vaše Veličenstvo může mít tedy třetího peníze."

"Děkuji vám, pane de Calonne."

"Neznám větší štěstí než vyhovět Vašemu Veličenstvu. Prosím vás snažně, abyste nikdy nešetřila mou pokladnu. Pro vašeho ministra financí to bude největší vyznamenání."

Pan de Calonne se zvedl a půvabně se uklonil. Královna mu podala ruku k políbení.

"Ještě něco," řekla tiše.

"Prosím, madam."

"Mám výčitky svědomí."

"Výčitky..." podivil se ministr.

"Ta částka má uspokojit mé rozmary."

"Tím líp, tím líp... Aspoň polovina té částky tak připadne našemu průmyslu, našemu obchodu nebo našim zábavním podnikům."

"Máte pravdu," zamumlala královna, "a dovedete mě opravdu roztomile utěšit, pane."

"Budiž Bůh pochválen, madam, kdybychom nikdy neměli větší výčitky svědomí, než má Vaše Veličenstvo, dostali bychom se rovnou do ráje."

"Víte, pane de Calonne, bylo by to pro mě strašné pomyšlení, že mé rozmary má platit chudý lid."

"Madam," odpověděl ministr a zdůraznil každé další slovo podivným úsměvem, "nemějte žádné obavy, přísahám vám, že chudý lid to nikdy platit nebude."

"Opravdu?" podivila se královna.

"Chudý lid už nemá vůbec nic," pokrčil ministr chladně rameny, "a kde nic není, ani smrt nebere."

Hluboce se uklonil a vytančil ze dveří.

17. Znovunalezené iluze - Ztracené tajemství

Sotvaže se pan de Calonne objevil na galérii, vraceje se domů, zaškrábala jakási ruka chvatně nehtem na dveře královnina budoáru.

Objevila se Jeanne.

"Madam," vydechla, "on je tu."

"Kardinál?" otázala se královna, poněkud udivena slůvkem "on", které v ústech ženy může znamenat tak mnoho.

Ale neměla kdy něco říci. Jeanne už uvedla pana de Rohan a spěšně vyklouzla z pokoje. Potají však přece jen ještě stiskla ruku svému chráněnému ochránci.

Kníže tu teď stál sám, tři kroky před královnou, a hluboce se klaněl.

Královna byla příjemně dojata, když viděla to dvorné a jemné chování. Podala ruku kardinálovi, který se dosud neodvážil zvednout k ní oči.

"Pane", ozvala se srdečně, "dověděla jsem se o jednom vašem skutku, kterým jste odčinil všechna svá dřívější pochybení."

"Dovolte mi, madam," odpověděl kníže, chvěje se nepředstíraným dojetím, "dovolte mi, abych vás ujistil, že pochybení, o nichž se Vaše Veličenstvo ráčilo zmínit, by se byla dala zmírnit, kdybychom si o nich byli mohli upřímně pohovořit ."

"Vůbec vám nebráním, abyste se ospravedlňoval," odpověděla důstojně královna, "ale všechno, co byste mi mohl říci, by patrně vrhlo stín na lásku a úctu, kterou chovám k své zemi a ke své rodině. Čím více byste se ospravedlňoval, tím více byste mě ranil, pane kardinále. Pohleďte, nevracejme se raději k ohni, který sotva pohasl, abychom si ani vy, ani já nespálili prsty. Ukázal jste se mi teď v novém světle jako uctivý, oddaný a věrný přítel..."

"Oddaný až k smrti," vskočil jí do řeči kardinál.

"Dobře, dobře," usmála se Marie Antoinetta. "V téhle chvíli snad ani nejde o smrt, mohlo by však jít o vaši zkázu. Vy byste mi tedy chtěl být oddán až k vlastní zkáze, pane kardinále? Je to od vás hezké, opravdu velmi hezké. Naštěstí v tom mohu také něco udělat. Nemusíte se vrhat do zkázy, pokud se do ní sám, jak se říká, nevrhnete o vlastní vůli a po hlavě."

"Madam..."

"Ostatně, to je vaše věc. Jako dobrá přítelkyně - jsme přece teď dobří přátelé, viďte, pane kardinále? - bych vám přece jen chtěla dát dobrou radu: buďte šetrný, to je ctnost vhodná pro duchovního pastýře. Král vás bude míti raději, budete-li šetrný, než budete-li utrácet."

"Kvůli vám se stanu třeba lakomcem, Vaše Veličenstvo."

"Lakomce také nemá král rád," pokrčila s úsměvem rameny královna.

"Budu takový, jakým si mě Vaše Veličenstvo bude přát," odpověděl kardinál se špatně zakrývanou vášnivostí.

"Řekla jsem vám," dala hovoru rázný obrat královna, "že kvůli mně se nesmíte dostat do zkázy. Prokázal jste mi laskavost, velmi vám za ni děkuji, jsem však s to dostát svým závazkům. Nezabývejte se tedy už touhle záležitostí, od první splátky bude to už jen moje věc."

"Aby ta věc byla opravdu skoncována, madam," uklonil se kardinál, "zbývá už jen, abych směl Vašemu Veličenstvu nabídnout onen náhrdelník."

Zároveň vytáhl z kapsy pouzdro a podal je královně.

Královna se na ně v jeho přítomnosti ani nepodívala, což svědčilo jen o tom, jak hrozně ráda by byla šperk viděla, a chvějící se rukou je položila na stolek, ale tak, aby je měla při ruce.

Kardinál prohodil několik zdvořilých lichotek, které královna velmi vlídně přijala, načež se snažil znovu obrátit řeč na smír někdejších nepřátel.

Marie Antoinetta si však umínila, že se nepodívá na diamanty, dokud bude pan de Rohan přítomen, ale protože hořela touhou náhrdelník co nejdříve vidět, poslouchala kardinála jen velmi roztržité.

Jaksi v roztržitosti mu podala i ruku, kterou pan de Rohan nadšeně políbil. Hned nato se rozloučil, domnívaje se, že královnu uvedl ve zmatek, což ho naplňovalo radostí. Pouhý přítel nikdy neuvede ženu ve zmatek a ten, kdo jí je lhostejný, tím méně.

Tak proběhla tato schůzka a zahladila všechny rány kardinálova srdce. Odešel od královny záře radostí, opilý nejkrásnějšími nadějemi a rozhodnut, že bude nezměrně vděčný paní de la Motte za zprostředkování, které se jí tak báječně podařilo.

Jeanne na něho čekala v kočáře, sto kroků za branou. Zahrnul ji projevy nejvroucnějšího přátelství.

"Tak co," usmála se, když odplynul první příval jeho vděčných citů, "bude z vás Richelieu nebo Mazarin? Dostalo se vám z rakouských rtů povzbuzení k ctižádosti anebo k něžným službám? Vrhnete se do politiky anebo do milostných pletek?"

"Nesmějte se, hraběnko," odpověděl kníže, "jsem šťastný k zbláznění."

"Už teď?"

"Stůjte při mně a za tři neděle mohu být ministrem."

"K čertu! Za tři neděle, to je hrozně dlouhá doba. První splátka je stanovena od dneška za čtrnáct dní."

"Když si na člověka sedne štěstí, sedne si na něho nadobro. Královna má peníze, zaplatí si tu věcičku sama. Já budu mít zásluhu už za dobrý úmysl. Nic mě to nestálo, hraběnko, čestné slovo, nic mě to nestálo. Bůh je můj svědek, že za tohle smíření bych byl ze srdce rád dal půl miliónu livrů."

"Buďte bez starosti," usmála se hraběnka, "možná že budete mít i tuhle zásluhu. To vám na ní tolik záleží?"

"Přiznám se vám, že by mi bylo milejší, kdyby se královna stala mou dlužnicí..."

"Něco mi říká, monseigneure, že bude po vašem i v tomhle ohledu. Jste na to připraven?"

"Prodal jsem své poslední statky a zastavil své příjmy a důchody na celý příští rok."

"Máte tedy půl miliónu livrů?"

"Mám. Jenom nevím, co budu dělat po první splátce."

"Pak budete mít čtvrt roku pokoj," rozesmála se Jeanne. "Za čtvrt roku, panebože, co všechno se může stát!"

"To je pravda, ale král mi vzkázal, abych už nedělal dluhy."

"Stačí, abyste byl dva měsíce ministrem a budete bez dluhů."

"Ach, hraběnko..."

"Jenom se nebraňte. Nebudete-li to dělat vy, budou to dělat vaši bratranci."

"Vy máte vždycky pravdu, hraběnko. Kam teď jdete?"

"Vrátím se ke královně, abych viděla, jak na ni působila vaše přítomnost."

"To jste hodná. Já se vrátím do Paříže."

"Proč? Měl byste dnes večer přijít do herny. Byla by to výtečná taktika. Doporučuji vám, abyste kul železo, dokud je žhavé."

"Musím jet bohužel na schůzku, na kterou jsem byl pozván dnes ráno, než jsem odejel."

"Na schůzku?"

"A to, jak se zdá, dosti vážnou, mohu-li soudit podle toho, co je napsáno na tomhle lístku. Podívejte se..."

"Vždyť je to mužská ruka!" zasmála se hraběnka.

A pustila se do čtení:

Monseigneure, kdosi by s vámi. rád mluvil. Jde o zaplacení dosti značně částky. Dovolí si vás navštívit dnes večer v Paříži a prosí, abyste ho laskavě přijal.

"Není tam podpis... Nějaký žebrák."

"Ne ne, hraběnko, nikdo by se neodvážil podvádět mě, dělat si ze mě blázny a vydávat se tak v nebezpečí, že moji sluhové mu dají důkladně na pamětnou."

"Myslíte?"

"Nevím sice odkud, ale zdá se mi, že ten rukopis znám."

"Nu tak si jeďte, monseigneure, ostatně není nikdy příliš nebezpečné setkat se s lidmi, kteří nabízejí peníze. V nejhorším případě vám nic nedají. Na shledanou, monseigneure."

"Nebudu se moci dočkat, hraběnko, až vás zase uvidím."

"Ještě dvě slova, monseigneure."

"Prosím."

"Co kdybyste tak náhodou a naprosto neočekávaně dostal opravdu ohromnou částku?"

"Co by mělo být, hraběnko?"

"Nějaké jmění, které byste už považoval za ztracené, něco, co byste takřka nalezl na ulici, hotový poklad!"

"Ach, už rozumím, vy rošťačko, chtěla byste polovic, viďte?"

"Na mou věru, monseigneure."

"Vy jste má šťastná hvězda, hraběnko, pro vás bych udělal všechno na světě. Máte mé slovo. Ještě něco?"

"Tohle. Ať vás ani nenapadne dát toho půl miliónu z rukou!"

"To buďte bez starosti."

A rozloučili se. Kardinál se vrátil do Paříže v nebesky blažené náladě.

Ode dvou hodin se jeho život docela změnil. Kdyby byl jenom zamilovaný, ale dostalo se mu od královny příslibů, v něž by se byl nikdy neodvážil doufat. Byl-li ctižádostivý, mohl očekávat ještě více.

Král, jenž byl jen hříčkou v rukou královniných, se stane nástrojem kardinálova štěstí, kterému už nic nestojí v cestě. Kníže Louis měl hlavu plnou myšlenek. Důvěřoval si, že je daleko větší politik než kterýkoli z jeho soupeřů. V duchu už osnoval plány, co všechno změní a zlepší, jak smíří duchovenstvo s lidem a vytvoří pevnou vládní většinu, která se dlouho udrží u vesla jak silou, tak moudrou vládou.

Bylo dávným prelátovým snem stanout v čele onoho reformního hnutí, po němž toužila královna, kterou zbožňoval. Dokázal by změnit nelibost vůči královně, jež v lidu neustále rostla v upřímnou a nebývalou oblibu. Tento sen mohla královna Marie Antoinetta proměnit ve skutečnost pouhým vlídným slovem.

Opojen tím smělým předsevzetím vzdával se už kardinál v duchu dosavadních snadných triumfů, ze světáka se stával filosof, ze zahaleče neúnavný pracovník. Pro silné povahy je to přece tak snadné změnit lehkomyslný život ve vážné studium! Pan de Rohan letěl jako na křídlech unášen skvělým spřežením, jemuž se říká láska a ctižádost.

Vrhl se po hlavě do nového života, sotva se vrátil do Paříže. Vhodil do plamenů celou svou milostnou korespondenci, zavolal si svého správce a udělil mu plno zlepšujících příkazů, nařídil tajemníkovi, aby mu připravil sadu per, protože se hned v té chvíli chtěl pustit do psaní úvah o anglické politice, které podle svého přesvědčení báječně rozuměl. Pracoval už plnou hodinu a byl nadmíru spokojen sám se sebou, když tu ho vyrušil hlas zvonku,

oznamující, že přichází významná návštěva.

Objevil se lokaj.

"Kdo je to?" otázal se prelát.

"Pán, který ráno monseigneurovi poslal lístek."

"Nepodepsaný?"

"Ano, monseigneure."

"Ale ten pán se přece nějak jmenuje. Zeptejte se ho."

Za okamžik se lokaj vrátil:

"Pan hrabě Cagliostro."

Princ sebou trhl.

"Ať vejde."

Hrabě vstoupil a zavřel za sebou pečlivě dveře.

"Velký Bože," zvolal kardinál, "je to možné?"

"Viďte, monseigneure," usmál se Cagliostro, "že jsem se vůbec nezměnil?"

"Je to možné?" opakoval pan de Rohan. "Josef Balsamo, naživu? Ale vždyť se přece říkalo; že jste přišel o život při tom ohni! Josef Balsamo..."

"Ano, monseigneure, hrabě Fénix, naživu a při lepším zdraví než kdy jindy."

"Ale pane, pod jakým jménem to vystupujete... A proč jste si neponechal staré jméno?"

"Právě proto, monseigneure, že je staré a že vzbuzuje jak ve mně, tak v jiných lidech mnoho smutných nebo nepříjemných vzpomínek. Abych mluvil jenom o vás, monseigneure. Řekněte upřímně, cožpak byste byl vůbec pustil Josefa Balsama přes práh?"

"Ale samozřejmě, pane, samozřejmě."

A kardinál ještě takřka bez sebe překvapením dokonce zapomněl nabídnout Cagliostrovi židli.

"V tom případě," odpověděl Cagliostro, "má Vaše Eminence lepší pomět a je také ušlechtilejší než kdokoli jiný na světě."

"Pane, prokázal jste mi kdysi takovou službu..."

"Viďte, monseigneure," přerušil ho Balsamo, "že jsem se nijak nezměnil a že mohu být dobrým příkladem, jaký účinek má můj elixír života!"

"Přisámbůh, máte pravdu, pane, ale vy jste povznesen nad všechno lidské pokolení, vy, který tak štědře rozdáváte zdraví a zlato komukoli, kdo se namane."

"Zdraví snad, monseigneure, ale pokud jde o zlato... To už dávno není, co bývalo..."

"Vy už neděláte zlato?"

"Ne, monseigneure."

"A proč?"

"Protože jsem vyčerpal poslední špetku ingredience, která k tomu byla potřebná a kterou mi dal můj učitel, moudrý Althotas, když odešel z Egypta. Byl to jediný přípravek, který jsem se nikdy nenaučil vyrábět."

"Nechal si jej tedy sám pro sebe."

"Nikoli... Vlastně ano, podržel si to tajemství, či chcete-li, vzal je s sebou do hrobu."

"Je tedy mrtev."

"Není už na tomto světě."

"A jak to, že jste neprodloužil život tohoto muže, jediného vlastníka jedinečného receptu, když vy sám, jak říkáte, jste se dokázal udržet naživu a mlád po celá staletí?"

"To proto, že zmohu všechno proti jakékoli nemoci, proti jakékoli ráně, ale nezmohu nic proti náhodě, která zabije, aniž mohu být přivolán."

"A taková náhoda tedy zničila Althotasův život!"

"Myslel jsem, že to víte, když jste se domníval, že jsem mrtev já..."

"Slyšel jsem o tom požáru v ulici Sainte-Claude, nebylo pak po vás už ani vidu, ani slechu."

"V tom požáru zahynul jenom Althotas, či spíše, chtěl zahynout, protože už byl příliš moudrý a příliš unaven životem."

"To je divné."

"Je to přirozené. Sám jsem už častokrát myslel na to, že ukončím svůj život."

"Ale přece jenom jste zůstal naživu."

"Protože jsem si vybral k životu mladý věk, v němž dobré zdraví, radovánky a zaujetí pro život dokáží poskytnout příjemnou zábavu. Althotas si naproti tomu vybral stáří."

"Měl to udělat jako vy."

"Ne, ne, byl to hluboký muž a převyšoval mě ve všem všudy. Ze všech věcí tohoto světa toužil jen po vědě. A mládí se svou horkou krví, se svými vášněmi a rozkošemi by ho odvracelo od úvah o věčných věcech. Monseigneure, je velmi důležité, abychom byli prosti vášní. Chceme-li dobře myslet, je třeba, abychom se ponořili ve věčné snění. Stařec přemýšlí lépe nežli mladý muž. Když ho však zachvátí smutek světa, není mu už pomoci. Althotas zemřel jako oběť své oddanosti vědě. Já žiju jako světák, zabíjím čas a nedělám nic. Jsem rostlina... Neodvažuji se říct květina. Nežiji, jenom dýchám."

"Ach," zašeptal kardinál, "vidím-li vás takhle před sebou, jako byste vstal z mrtvých, rozpomínám se na všechno, co bývalo. Vracím se v myšlenkách do dob, kdy jste čaromocí svých slov a divuplnou tvořivou silou násobil všechny mé schopnosti a pozvedal v mých očích cenu lidského tvora. Připomněl jste mi dva sny mého mládí. Je tomu již sedmnáct

let, co jsem vás poznal."

"Ano, vím to, oba jsme se změnili. Na prospěch, v neprospěch? Nejsem již mudrc, monseigneure, jsem jen učenec. Vy už nejste mladý krásný muž, ale dokonalý kníže. Vzpomínáte si, monseigneure, na onen den, kdy jsem vám ve své staré pracovně, která je dneska naopak jako nová, slíbil lásku ženy, jejíhož pramínku plavých vlasů se dotkla má jasnovidka?"

Kardinál zbledl, pak silně zčervenal. Srdce mu bušilo jak radostí, tak zděšením.

"Vzpomínám si," řekl, "ale tak nějak nejasně."

"Uvidíme," usmál se Cagliostro, "zda bych ještě dnes dovedl být čarodějem. Počkejte, monseigneure, soustředím se na tu myšlenku."

Na okamžik se zamyslel.

"Kde je ta plavovlasá dívka vašich snů," řekl po chvilce mlčení, "kde je, co dělá? Ach, už ji vidím... A také vy jste ji dnes viděl. Ba právě, byl jste před chvílí u ní."

Kardinál si přitiskl ledovou ruku na tlukoucí srdce.

"Pane," zašeptal tak tiše, že ho Cagliostro sotva zaslechl, "prosím vás ..."

"Přál byste si, abychom si pohovořili o něčem jiném?" otázal se jasnovidec zdvořile. "K službám, monseigneure, jsem vám zplna k službám."

A posadil se pohodlně do křesla, k čemuž ho kardinál po celý tento zajímavý rozhovor zapomněl vybídnout.

18. Dlužník a věřitel

Kardinál pozoroval počínání svého hosta s úžasem.

"A teď, když naše staré vztahy znovu ožily, monseigneure," prohlásil návštěvník, "můžeme si trochu pohovořit, dovolíte-li."

"Ano," odpověděl prelát, když se trochu vzpamatoval. "Ano, pohovoříme si o splacení pohledávky, o... o..."

"O níž jsem se vám zmínil v dopise, že ano? Vaše Eminence chce mít co nejrychleji jasno..."

"Ach, pohledávku jste si vzal, myslím, za záminku, nemám pravdu?"

"Ne, monseigneure, ani v nejmenším. Šlo mi skutečně o vrácení peněz a ujišťuji vás, že jsem to myslel naprosto vážně. Vždyť stojí za to, abych se o ně hlásil, je to přece pět set tisíc livrů a pět set tisíc je už pořádná částka."

"A přesně odpovídá té, kterou jste mi laskavě půjčil," dodal kardinál a o poznání zbledl.

"Správně, monseigneure, kterou jsem vám půjčil," přisvědčil Balsamo. "Těší mě, vidím-li, že tak vznešený kníže jako vy má velmi dobrou paměť."

Poznámka ťala do živého, kardinál cítil, jak mu po skráních stéká studený pot.

"Už jsem málem uvěřil," pokusil se o úsměv, "že si Josef Balsamo, ten nadpřirozený muž, odnesl svou pohledávku do hrobu, tak jako hodil do ohně můj úpis."

"Monseigneure," odpověděl vážně hrabě, "život Josefa Balsama je stejně nezničitelný jako onen list papíru, o němž jste se domníval, že vzal za své. Smrt je bezmocná proti elixíru života, oheň je bezmocný proti asbestu."

"Nerozumím vám," vypravil ze sebe kardinál a zatmívalo se mu před očima.

"Hned tomu porozumíte, monseigneure, jsem si naprosto jist," odpověděl Cagliostro.

"Jak to?"

"Protože poznáte svůj podpis."

Cagliostro podal hostiteli složený list a kníže zvolal, ještě než papír rozložil:

"Můj dlužní úpis!"

"Ano, monseigneure, váš úpis," odpověděl Cagliostro s úsměvem, jehož účinek zmírnil chladnou úklonou.

"Ale vždyť vy jste úpis spálil, pane, sám jsem ho viděl v plamenech."

"Hodil jsem ho do ohně, to je pravda," vysvětloval hrabě, "ale jak jsem vám již řekl, monseigneure, čirou náhodou jste úpis nenapsal na obyčejný list, ale na asbestový papír, který jsem našel ležet na oharcích úplně nedotčený."

"Můžete se naprosto spolehnout, pane," prohlásil trochu povýšeně kardinál, jenž považoval předložení úpisu za projev nedůvěry, "i kdyby toho úpisu nebylo, nepopřel bych svůj dluh, právě tak jako ho nepopírám, když se doklad zachoval. Nadarmo jste mě tedy oklamal."

"Já že jsem vás oklamal, monseigneure? Mohu vám přísahat, že jsem na něco takového ani nepomyslel."

Kardinál zavrtěl odmítavě hlavou.

"Vyvolal jste ve mně mylnou domněnku, že jste úpis sprovodil ze světa."

"Jen proto, abyste se mohl z toho půl miliónu livrů bezstarostně těšit," dodal Balsamo s výmluvným pokrčením ramen.

"Ale vysvětlete mi, pane," ptal se kardinál, "jak to, že jste se o tak vysoký obnos za celých deset let nepřihlásil?"

"Věděl jsem přece, monseigneure, u koho peníze mám. Nehody, prohry a zloději mě postupně připravili o všechen majetek. O těchto pěti stech tisících jsem však věděl, že jsou v bezpečí, a tak jsem s pohledávkou do poslední chvíle trpělivě čekal."

"A ta chvíle teď nastala?"

"Bohužel ano, monseigneure."

"Takže už nemůžete dál čekat a poshovět mi?"

"Nemohu, není to opravdu možné."

"Vy jste tedy přišel požádat, abych vám peníze vrátil?"

"Ano, monseigneure."

"Dnes?"

"Prosím."

Kardinál mlčel. Zmocňovala se ho beznaděj.

Pak prohlásil změněným tónem:

"Pane hrabě, ubohá pozemská knížata nedokáží vytřást z rukávu hotové bohatství tak snadno jako vy kouzelníci, kteří vládnete duchům dobrým i zlým."

"Ach, monseigneure," ujišťoval Cagliostro, "věřte mi, prosím, že bych vás nežádal o vrácení dluhu, kdybych už předem nevěděl, že peníze máte."

"Já že mám pět set tisíc livrů!" zvolal kardinál.

"Třicet tisíc ve zlatě, deset tisíc ve stříbře a zbytek v poukázkách."

Kardinál zbledl.

"Jsou uloženy v této krásné skříni od Boulea," dodal Cagliostro.

"I to víte, pane?"

"Ano, monseigneure, a vím také, kolik obětí jste musel přinést, než jste si peníze opatřil. Řekl bych, že jste za ně dal dvojnásobnou hodnotu.!"

"Ach, máte úplnou pravdu."

"Ale..."

"Ale...?" zvolal nešťastný kníže.

"Ale já jsem se, monseigneure, za těch deset let mnohokrát ocitl na mizině a div jsem nezemřel hladem, přestože jsem měl v ruce doklad, který má pro mne cenu půl miliónu. Přese všechno jsem čekal, nechtěl jsem vám působit nesnáze. A proto si myslím, monseigneure, že jsme alespoň trochu vyrovnáni."

"Vyrovnáni, pane!" zvolal kníže. "Neříkejte, prosím vás, že jsme vyrovnáni, vždyť vám musím přičíst k dobru ještě vaši laskavost, že jste mi tak velkou částku půjčil! Vyrovnáni? Ne ne, zdaleka ne. Jsem a provždy vám zůstanu nesmírně zavázán. Ale povězte mi alespoň, hrabě, proč jste se celých těch deset let, kdy jste mohl svou pohledávku vymáhat, ani neozval? Byl bych za ta léta našel tucet příležitostí, jak vám bez obtíží zaplatit."

"Kdežto dnes...?" optal se Cagliostro.

"Ech, nezastírám vám, že dnes mi vrácení peněz, které požadujete... požadujete je přece, ne?"

"Bohužel ano, monseigneure."

"Nu, že mě zkrátka přivádí do velmi nepříjemných rozpaků."

Cagliostro naklonil hlavu a zlehka pokrčil rameny, jako by říkal: Tak už to na světě chodí, monseigneure, co se jednou stalo, nedá se změnit.

"Ale vám," zvolal kníže, "vám, který vidíte až na dno lidských srdcí a dokonce i zásuvek - a to bývá ještě nesnadnější - vám snad nemusím říkat, proč mně na těch penězích tak strašně záleží, k jakému tajnému a posvátnému účelu jich chci použít!"

"Mýlíte se, monseigneure," řekl ledovým tónem Cagliostro. "Nevím o tom zhola nic a pak, má vlastni tajemství mi již přinesla až příliš mnoho zármutků, zklamání a strasti, než abych se zabýval tajemstvími svých bližních, pokud se mě osobně netýkají. Zajímalo mne, zda peníze máte nebo nemáte, jen proto, že mám vůči vám pohledávku. Jakmile jsem zjistil, že je máte, nezáleželo mi už na tom, abych vypátral, k jakému účelu jich chcete použít. Ostatně, monseigneure, kdybych v tomto okamžiku znal důvody vašich rozpaků, zdály by se mi třeba tak závažné a vznešené, že bych mohl podlehnout své slabostí a ještě vám posečkat.

A to by mi v dané situaci, jak jsem vám již řekl, způsobilo obrovskou škodu. Je mi proto milejší, nevím-li nic."

"Prosím, pane," prohlásil důrazně kardinál, u něhož Cagliostrova slova zavadila o choulostivou strunu a vyburcovala jeho pýchu, "nemyslete si, že snad chci, abyste se ustrnul nad mými osobními nesnázemi. Máte své vlastní zájmy. Jsou vyjádřeny a zaručeny tímto úpisem. Úpis jsem vlastnoručně podepsal. To stačí. Svých pět set tisíc livrů dostanete."

Cagliostro se mlčky uklonil.

"Vím také," pokračoval kardinál, bolestně zasažený pomyšlením, že přijde v jediném okamžiku o celou tu sumu, kterou se mu jen velmi obtížně podařilo sehnat, "vím, že doklad je pouhým uznáním dluhu bez udání doby splatnosti."

"Nechť mi Vaše Eminence odpustí, ale odvolávám se na doslovné znění úpisu. Vidím, že je tu napsáno:

Potvrzuji, že jsem od pana Josefa Balsama přijal částku pěti set tisíc livrů, kterou mu na požádání vrátím.

Podepsán: Louis de Rohan.

Kardinálem projelo zimniční zachvění od hlavy k patě. Zapomněl na dluh, zapomněl i na dobu jeho splatnosti.

"Jak vidíte, monseigneure," ujal se znovu slova Balsamo, "skutečně nežádám nic nemožného. Nemůžete zaplatit. Budiž. Lituji jen toho, že Vaše Eminence zřejmě zapomněla, že Josef Balsamo se nedal v kritické chvíli o peníze prosit. A komu je nabídl? Panu de Rohan, kterého neznal. Domnívám se, že je to velkodušné jednání hodné šlechtice a že by se pan de Rohan, šlechtic každým coulem, mohl při vracení dluhu zachovat obdobně. Vy jste však usoudil, že to není vhodný způsob, tak už o tom nemluvme. Svou stvrzenku si beru opět k sobě. Sbohem, monseigneure."

Cagliostro chladně složil list a dával si ho do kapsy.

Kardinál ho zarazil.

"Pane hrabě," řekl rozhodně, "žádný z Rohanů nestrpí, aby mu kdokoli na světě dával lekce velkodušného chování. Toto by byla ostatně jen lekce té nejobyčejnější slušnosti. Prosím vás, pane, podejte mi ten list, ať mohu zaplatit."

Ale zdálo se, že teď zase váhá Cagliostro.

Kardinálovy chvějící se ruce, opuchlé oči a sinalá tvář v něm zřejmě vzbudily hluboký soucit.

Kardinál přes všechnu svoji pýchu uhodl Cagliostrův dobrý úmysl. Na okamžik zadoufal, že všechno dobře dopadne.

Vtom se však hraběti tvrdě zaleskло v očích, uprostřed staženého obočí se mu vyhloubila rýha. Napřáhl ruku a podal

kardinálovi úpis.

Pan de Rohan na víc nečekal, se zlomeným srdcem zamířil ke skříni, o níž se Cagliostro zmiňoval, vzal odtud svazek poukázek, znějících na pokladnu správy vod a lesů, pak ukázal mlčky na několik pytlíků se stříbrem a vytáhl zásuvku plnou zlata.

"Pane hrabě, tady je vašich pět set tisíc livrů, ale dlužím vám ještě úroky, které dělají do dnešního dne dalších dvě stě padesát tisíc, za předpokladu, že vyloučíte úroky z úroků, při kterých by již tak dost vysoká suma ještě jaksepatří vzrostla. Uložím svému správci, aby to propočítal, poskytnu vám záruky na vaši pohledávku a současně požádám, abyste mi s platbou úroků laskavě posečkal."

"Monseigneure," odpověděl Cagliostro, "půjčil jsem panu de Rohan pět set tisíc livrů, pan de Rohan mi dluží rovných pět set tisíc a nic víc. Kdybych byl požadoval úroky, byl bych si je vymínil v této listině.

Josef Balsamo je pro svět jednou provždy mrtev a já jako jeho zmocněnec nebo dědic - vyberte si, prosím, co vám lépe vyhovuje - smím přijmout pouze částku, uvedenou v písemném uznání dluhu. Vy mi ji splácíte, já ji s díky přijímám a s projevem hluboké úcty se vám poroučím. Poukázky si odnesu, monseigneure, a protože celý ten obnos potřebuji ihned, pošlu si ještě dnes pro zlato a stříbro a prosím, abyste je měl připravené k předání."

Kardinál se nevzchopil na odpověď a tak se Cagliostro po svém prohlášení zvedl, kapsu si napěchoval stohem poukázek, uctivě se uklonil, úpis nechal knížeti a odešel.

"Tohle neštěstí postihlo jen mě," vzdychl si kníže, když Cagliostro zmizel, "protože královna je s to zaplatit. Naštěstí k ní nemůže přijít nějaký takový Balsamo a překvapit ji požadavkem, aby mu vrátila půlmiliónový dluh."

19. Účtování v rodině

Zbývaly dva dny do první splátky, jejíž datum královna určila. Pan de Calonne ještě nesplnil svůj slib. Na jeho účtech chyběl králův podpis.

Ministr měl totiž plné ruce práce a na královnu trochu pozapomněl. Ta zase měla dojem, že by bylo pod její důstojnost ministra financi upomínat. Dal ji přece slib a tak čekala.

Ale přece jen ji to už začínalo znepokojovat a snažila se získat nějakou zprávu. Právě přemýšlela, jak to šikovně zařídit, aby s panem de Calonne promluvila a přitom si jako královna nezadala, když dostala od ministra lístek.

Dnes večer, stálo tu černé na bílém, bude k záležitosti, již mě Vaše Veličenstvo ráčilo pověřit, připojen v ministerské radě podpis a příslušné prostředky bude mít královna k dispozici zítra ráno.

Královně se vrátil její radostný úsměv. Teď už nemyslela na nic, ani na zítřejší den.

Lidé si dokonce povšimli, že se prochází těmi nejskrytějšími alejemi, které si schválně vybírala, jako by chtěla své myšlenky uchránit dotyku všeho přízemního, všeho světského.

Královna se stále ještě procházela, teď už v doprovodu paní de Lamballe a hraběte d'Artois, kteří se k ní připojili, když král po obědě odešel do rady.

Jeho Veličenstvo mělo bídnou náladu: Zprávy z Ruska byly mizerné. Ve Středomoří u Golfe du Lion se mu ztratila loď. Pár provincií odmítlo odvést daně. A k tomu ještě ten krásný globus, který král vlastnoručně vyhladil a nalakoval, v teple popraskal a zrovna na třicátém stupni šířky a padesátém pátém stupni délky pukla Evropa na dva kusy. Král měl dopal na všechny - dokonce i na pana de Calonne.

Nadarmo ministr plýtval úsměvy a podstrkoval králi svůj navoněný fascikl listin. Nabručený král začal beze slova křížem krážem čmárat po kusu čistého papíru. Královy mřížky věštily: Bouře, tak jako jeho panáčci a koně předpovídali: Slunečno.

Král totiž při zasedání v radě kreslíval s velkým zápalem. Ludvík XVI. se lidem nerad díval přímo do očí, byl ostýchavý. Jakmile držel v ruce pero, hned měl pevný postoj a sebedůvěru. Kreslil a řečník mohl rozvádět svá zdůvodnění. Král chvílemi zvedl od papíru oči, letmo se na mluvčího podíval a vyčetl při tom z jeho pohledu právě jen tolik, kolik bylo třeba, aby při posuzování myšlenky nezapomněl na toho, kdo ji přednáší.

Když mluvil on sám - a mluvil velmi dobře - pomáhaly mu kresby uchránit jeho řeč jakéhokoli zdání nabubřelosti, nepotřeboval ji provázet žádnými gesty. Mohl se odmlčet nebo rozohnit, kdy se mu chtělo, škrty pera mu dostatečně vynahradily všechny parádní kousky řečníků.

Král se tedy, jak měl ve zvyku, chopil pera a ministři začali předčítat své návrhy nebo diplomatické nóty.

Jeho Veličenstvo neutrousilo ani slovo, zahraniční písemnosti nechalo projít beze změny, jako by pro něj byla celá agenda španělskou vesnicí.

Zato z rozboru měsíčních výdajů si nedal ujít ani čárku. Zvedl hlavu.

Pan de Calonne zrovna začal přednášet své memorandum o půjčce, navrhované pro příští rok.

Král teď ryl své čáry přímo zuřivě.

"Pořád si jen půjčujeme a půjčujeme," prohlásil, "a nevíme ani, jak to splatíme. To není jen tak, pane de Calonne!"

"Sire, když vypisujeme půjčku, je to jako bychom odváděli pramen. Voda se na jednom místě ztratí, ale jen proto, aby mohla jinde vytrysknout. Dokonce shledáme, že se rozhojnila o spodní vodu. A co je hlavní, místo abychom říkali ‚Jak zaplatíme?', musíme říci ‚Jak a na co si půjčíme?' Otázka, na kterou Vaše Veličenstvo poukázalo, nezní ‚Z čeho zaplatíme?', ale ‚Najdeme věřitele'?"

Král kreslil své mřížky tak hustě, že se papír jen černal. Neřekl však slovo, jeho črty mluvily za všechno.

Když pan de Calonne přednesl za souhlasu kolegů svůj plán, král návrh vzal a podepsal, i když při tom pořádně vzdychal.

"A teď, když máme peníze," prohlásil pan de Calonne se smíchem, "pusťme se do jejich vydávání."

Král se na svého ministra zadíval, ušklíbl se a z celé své mřížkové kresby udělal jednu jedinou obrovskou kaňku.

Pan de Calonne mu předložil rozpočet penzí, odměn a podpor, darů a mezd.

Vypracování bylo stručné a přehledně rozvržené. Král spěšně obracel stránky, chtěl vidět součet.

"Cože, milion sto tisíc livrů na tak málo položek? Jak je to možné'?"

Odložil pero.

"Jen čtěte, Sire, čtete a povšimněte si laskavě, že je v těch jedenácti stech livrech jedna položka, která sama o sobě představuje pět set tisíc."

"Která, pane ministře?"

"Záloha pro Její Veličenstvo královnu, Sire."

"Pro královnu!" zvolal Ludvik XVI. "Pět set tisíc livrů pro královnu! Ech, pane, to přece není možné."

"Odpusťte, Sire, ale ta částka je naprosto přesná."

"Pět set tisíc livrů královně!" opakoval nevěřícně král.

"To musí být nějaký omyl. Minulý týden... ne, před čtrnácti dny jsem dal Jejímu Veličenstvu vyplatit peníze na čtvrt roku."

"Sire, jestliže královna peníze potřebovala - a všichni víme, k jak dobrým účelům jich používá - není na tom nic divného..."

"Ne, ne!" zvolal král, který pocítil touhu přimět lidi, aby hovořili o jeho šetrnosti, a získat trochu obdivu i královně, až se objeví v Opeře. "Ne, pane de Calonne, královna o ty peníze nestojí. Řekla mi, že nová loď je nad všechny skvosty. Královna soudí, že v době, kdy si Francie vypůjčuje na obživu svých chudých, musíme být my bohatí Francii podporou. A tak, potřebuje-li královna peníze, bude její zásluha o to větší, když trpělivě počká, a já vám za to ručím, ona počká."

Ministři odměnili vlastenecký zápal Jeho Veličenstva nadšeným potleskem. V této chvíli by ani božský Horatius nemohl o králi prohlásit, že je příliš oddaným chotěm.

Jenom pan de Calonne, který znal královniny svízele, naléhal na povolení.

"Na mou duši, máte o nás víc starostí, než my sami. Uklidněte se, pane de Calonne."

"Královna mě obviní, Sire, že jsem se za její zájmy nebil dost statečně."

"Já se vás u ni zastanu."

"Královna, Sire, o něco požádá jen v případě naprosté nutnosti."

"Potřebuje-li královna peníze, potřebuje je snad méně naléhavě než chudí, a ona první to uzná!"

"Sire..."

"Tento bod je uzavřen," prohlásil král rozhodně.

Chytil pero a kreslil mřížky.

"Vy ten požadavek škrtáte, Sire?" ptal se pan de Calonne užasle.

"Škrtáme ho," pronesl majestátně Ludvík XVI. "A mám pocit, jako by sem doléhal královnin šlechetný hlas, jímž mi děkuje, že jsem tak dobře porozuměl jejímu srdci."

Pan de Calonne se kousal do rtů. Ludvík, uspokojený svou hrdinskou osobní obětí, podepsal naslepo všechno ostatní.

Pak nakreslil krásnou zebru, ověnčil ji kruhem nul a pochvaloval si:

"Dnes večer jsem ušetřil pět set tisíc livrů. Pro krále je to krásný den, Calonne. Povíte královně tu dobrou novinu a uvidíte, uvidíte..."

"Bože můj, Sire, zdrtilo by mě, kdybych vás měl o tu radost připravit. Každému podle jeho zásluh."

"Dobrá," souhlasil král. "Ukončeme sezení. Dost lopoty, když byla tak plodná jako dnes. Ááá, hleďme! Královna přichází. Jdeme za ní, Calonne?"

"Sire, prosím Vaše Veličenstvo za prominutí, ale čekají mě podpisy."

A pelášil chodbou, jako by za ním hořelo.

Král, celý rozjařený, směle vykročil do haly za Marií Antoinettou, která si tu prozpěvovala, opírajíc se při tom o rámě hraběte d'Artois.

"Madam, měla jste, doufám, příjemnou procházku?"

"Báječnou, Sire. A vy jste měl příjemnou práci?"

"Můžete si o tom sama udělat obrázek - získal jsem pro vás pět set tisíc livrů!"

Calonne dodržel slovo, pomyslila si královna.

"Představte si, že Calonne pro vás zařadil požadavek na půlmiliónový úvěr."

"Ach," usmívala se Marie Antoinetta.

"A já . : . já jsem ho škrtl. Vydělal jsem pět set tisíc livrů jediným tahem pera."

"Jak to, škrtl?" zbledla královna.

"Docela jednoduše, celý jsem ho vyškrtl. Ohromně tím získáte. Dobrou noc, madam, dobrou noc."

"Sire, Sire!"

"Mám hlad jako vlk. Jdu dovnitř. Za poctivou práci si zasloužím pořádnou večeři, nemám pravdu?"

"Sire, vyslechněte mě přece!"

Ale Ludvík XVL, pobavený svým šprýmem, svižně odběhl. Královna ze sebe nevydala hlásku, stála tu zaskočená, ohromená.

"Milý bratře," vzchopila se konečně a oslovila hraběte d'Artois, "zařiďte, ať mi pošlou pana de Calonne, za tím vězí něco nedobrého."

Vtom přinesli královně od ministra vzkaz:

Vaše Veličenstvo už asi ví, že král zamítl úvěr, je to úplně nepochopitelné, madam, odešel jsem z rady jako nemocný a nešťastný člověk.

"Čtěte," podala královna lístek hraběti.

"A to se pak ještě najdou lidé, kteří vykládají, - že ohrožujeme státní finance [1], sestřičko!" rozhorlil se princ. "Takhle dokáže jednat jen...!"

"Manžel," doplnila ho tiše královna. "Sbohem, bratře."

Přijměte projev mé upřímné soustrasti, drahá sestro. Je to pro mne varování, sám jsem chtěl zítra žádat..."

"Vzkažte pro paní de la Motte, řekla královna po dlouhém rozvažování paní de Misery, "ať je kde chce, ať sem okamžitě přijede."

[1] ohrožujeme státní finance - ta výtka byla oprávněná. Podle Mathieze, La Révolution francaise, byla "štědrost" Ludvíka XVI. takřka nevyčerpatelná: 100 000 livrů na věno dceři vévody de Guines, 400 000 livrů na dluhy paní de Polignac, 800 000 livrů na věno její dceři, 23 miliónů livrů na dluhy hraběte d'Artois (králova bratra), 10 miliónů livrů stál krále palác Rambouillet, 6 miliónů livrů královnin palác v Saint-Claude atd. atd.

20. Marie Antoinetta - královna, Jeanne de la Motte - žena

Posel, který ujížděl se vzkazem do Paříže, hraběnku zastihl, nebo lépe řečeno nezastihl u pana kardinála de Rohan.

Jeanne přišla Jeho Eminenci navštívit, poobědvala u něho, a právě když večeřeli a probírali tu nešťastnou historii se splátkou dluhu, přijel se posel pozeptat, není-li u pana de Rohan hraběnka de la Motte.

Švýcar velmi pohotově odpověděl, že Jeho Eminence odjela a paní de la Motte v paláci není. Že však ji mohou královnin vzkaz, který měl posel vyřídit, velmi snadno tlumočit, protože s největší pravděpodobnosti se ještě večer v paláci ukáže.

"Ať přijede do Versailles, co nejrychleji bude moci," řekl posel a odjel, aby mohl roznést vzkaz po všech domech, kde se dalo čekat, že by se hraběnka mohla zastavit.

Sotva posel odjel, šel to Švýcar zařídit, ale nemusel chodit daleko. Poslal svou manželku se zprávou pro paní de la Motte do pokojů pana de Rohan, kde oba spojenci svorně filosofovali o nestálosti velkých peněžitých částek.

Jakmile hraběnka vyslechla vzkaz, pochopila, že musí velmi rychle odjet. Požádala o dobré koně, kardinál ji sám usadil do kočáru bez erbu a zatímco přemítal o vzkazu, hraběnka ujížděla tak rychle, že byla za hodinu v zámku.

Čekal ji jeden ze sloužících a okamžitě ji uvedl k Marii Antoinettě.

Královna odpočívala ve svém pokoji. Všechny večerní přípravy se odbyly a ženy už odešly z královniných komnat, zůstala tu jen madam de Misery a ta si četla v malém budoáru:

Marie Antoinetta vyšívala nebo se alespoň tvářila, že vyšívá, a vzrušeně naslouchala každému kroku zvenčí. Vtom přispěchala Jeanne.

"Ach!" zvolala královna, "jsem ráda, že jste tu. Mám novinku... hraběnko."

"Doufám, že dobrou, madam?"

"Posuďte sama. Král zamítl oněch pět set tisíc livrů."

"Panu de Calonne?"

"A nejenom jemu. Král už mně zkrátka nechce dát peníze. Něco takového se může stát jenom mně.

"Proboha!" šeptala hraběnka.

"To je k nevíře, viďte, hraběnko? Zamítnout, vyškrtnout požadavek na poukázku, když už byl v soupisu. Konečně, co se stalo, stalo se, nemluvme už o tom. Vy se teď honem vrátíte do Paříže..."

"Ano, madam."

"A řeknete kardinálovi, když tedy projevil tolik oddané snahy udělat mi radost, že jeho pět set tisíc livrů přijímám jako půjčku na čtvrt roku. Jednám sobecky, hraběnko! Ale je to nutné... musím toho použít."

"Bože, madam," vzdychla Jeanne, "všechno je ztracené, pan kardinál už peníze nemá."

Královna se vztyčila, jako by ji zasáhla rána nebo urážka.

"Už... nemá... peníze," vypravila ze sebe trhaně.

"Madam, kdosi uplatnil pohledávku, s kterou pan de Rohan už nepočítal. Byl to čestný dluh a tak ho zaplatil."

"Pět set tisíc livrů?"

"Ano, madam."

"Ale..."

"Byly to jeho poslední peníze... Víc nemá."

Královna zůstala zaraženě stát, otřesena tou nešťastnou zprávou.

"Snad se mi to všechno jen zdá?" vydechla. "Nebo se na mě opravdu sesypalo tolik nehod najednou? Jak to víte, hraběnko, že pan de Rohan už nemá peníze?"

"Před půldruhou hodinou mi, madam, řekl o té pohromě. Náprava je tím beznadějnější, že bez těch pěti set tisíc livrů je jeho pokladna, jak se říká, do posledního drobečku vymetená."

Královna složila hlavu do dlaní.

"Musíme se nějak rozhodnout," řekla pak.

Co asi královna udělá? pomyslila si Jeanne.

"Víte, hraběnko, je to pro mne strašlivá lekce, která mi dá za vyučenou, protože jsem se za královými zády pustila do takového podniku. Do něčeho tak malicherného, hloupě ctižádostivého, uboze koketního! Vůbec jsem ten náhrdelník nepotřebovala, nemám pravdu?"

"Ano, madam, ale kdyby královny pamatovaly jen na to, co potřebují, a svá přání by..."

"Především chci pamatovat na svůj klid, na štěstí své rodiny. První svízele mě dost poučily, kolika strastem bych se vystavovala; ukázaly mi, že na cestě, po níž jsem se pustila, číhá pohroma za pohromou. Nechám toho. Jednejme zpříma, otevřeně, čestně."

"Madam!"

"Udělejme první krok a obětujme naši ješitnost na oltáři povinnosti, jak by se vyjádřil pan Dorat 9."

Hned na to si však vzdychla:

"Ach, ten náhrdelník byl přece jen skvostný."

"Ještě je, madam, je to ztělesněné bohatství."

"Od tohoto okamžiku je pro mne jen hromádkou kamení. A s kameny si člověk trochu pohraje, potom je, jako děti, když si pohrály, zahodí a už na ně nemysli."

"Co tím chce královna říci?"

"Královna tím chce říci, drahá hraběnko, že skříňku, kterou přinesl... pan de Rohan... zase pěkně vezmete a odnesete ji klenotníkům, pánům Boehmerovi a Bossangeovi."

"To jim ji mám vrátit?"

"Ovšem."

"Ale, madam, vždyť Vaše Veličenstvo dalo dvě stě padesát tisíc livrů zálohy!"

"I tak, ještě dvě stě padesát tisíc ušetřím, hraběnko. A bude to ve shodě s královými propočty."

"Madam, ach, madam, takhle přijít o čtvrt miliónu! Vždyť se může stát, že se klenotníci budou zdráhat vrátit peníze, třeba s nimi už nějak naložili!"

"Počítám s tím a budou-li souhlasit se zrušením smlouvy, zálohu jim nechám. Od okamžiku, kdy se mi vybavilo toto řešení, je mi, hraběnko, lehko u srdce. S náhrdelníkem se zde uhnízdily starosti, soužení, strach a podezírání. Cítím, že jiskrný oheň démantů by nikdy neosušil všechny ty slzy, jež nade mnou visí jako mračna. Hraběnko, odneste skříňku raději hned. Pro klenotníky to bude dobrý obchod. Dvě stě padesát tisíc za námahu je docela pěkný výdělek. Ode mne získali peníze a navíc jim zůstal náhrdelník. Stěžovat si, myslím, nebudou a nikdo se nic nedozví.

Pan de Rohan jednal v domnění, že mi způsobí radost. Řekněte mu laskavě, že mám nyní radost, protože už náhrdelník nemám. Je-li kardinál duchaplný člověk, jistě mi porozumí, a je-li také dobrý kněz, dá mi za pravdu a povzbudí mě v odříkání."

A královna podávala Jeanně uzavřenou skříňku. Ta ji však od sebe jemně odsunula.

"Madam, proč bychom se nemohly pokusit dostat delší lhůtu?"

"Požádat... ne."

"Řekla jsem dostat, madam."

"Žádat znamená ponižovat se, hraběnko. Dostat znamená nechat se ponižovat jinými. Dokázala bych snad pochopit, že se někdo poníží pro milovanou osobu, pro záchranu živého tvora, třeba by to byl jen pes. Ale ponížit se proto, abych si mohla ponechat tyto kameny, které pálí jak rozžhavené uhlíky a stejně jako ony jednou vyhasnou a pominou, ne, hraběnko, k tomu mě nepřiměje žádná rada na světě. Nikdy! Odneste skříňku, má drahá, ať už je pryč!"

"Ale pomyslete, madam, kolik řečí kolem toho klenotnici nadělají, i kdyby jen ze zdvořilosti, aby dali najevo, jak s Vámi cítí. Odmítnete-li, uškodí to Vaší pověsti tak jako tak. Kdekdo bude vědět, že jste už démanty měla u sebe."

"Nikdo se nic nedoví. Nezůstanu klenotníkům nic dlužna, víckrát je neuvidím. To nejmenší, co mohou za mých dvě stě padesát tisíc pro mne udělat, je, že budou zticha. A mí nepřátelé mi nebudou moci vyčítat, že jsem utratila půldruhého miliónu za démanty, řeknou pouze, že jsem obchodníkům dala peníze pro nic za nic. A to už není tak zlé. Vezměte, hraběnko, skříňku, odneste ji a pěkně poděkujte panu de Rohan za jeho laskavost a dobrou vůli."

A královna podala hraběnce s majestátním gestem skříňku. Jeanne se neubránila pohnutí, když pocítila v rukou její tíži.

"Neztrácejte čas," připomínala královna. "Čím méně se klenotníci budou znepokojovat, tím bezpečnější je naše tajemství. Pospěšte si a dejte pozor, ať skříňku nikdo nevidí. Zastavte se napřed doma, abychom se nemusely obávat, že by vaše pozdní návštěva u Boehmera mohla vzbudit podezření policie, kterou jistě tuze zajímá, co se u mne děje. Pak, až váš návrat odvede pozornost slídilů, vypravte se ke klenotníkům a přineste mi od nich potvrzení."

"Ano, madam, udělám všechno tak, jak si přejete."

Jeanne si pod pláštíkem přitiskla k sobě skříňku co nejtěsněji, aby nebylo vidět ani obrysy krabičky, a do kočáru nastoupila tak opatrně, jak ji urozená společnice kladla na srdce.

Nejprve se poslušně dala dovézt domů. Kočár poslala zpátky k panu de Rohan, aby před kočím, který ji vezl, neprozradila nic z jejich tajemství. Potom se nechala odstrojit a vybrala si méně elegantní šaty, daleko vhodnější pro svůj noční výlet.

Komorná ji rychle oblékla a neušlo jí, jak zamyšlená a roztržitá byla hraběnka při strojení, jemuž se jindy jako pravá dvorní dáma věnuje tělem i duší.

Jeanne se opravdu nechala ustrojit docela bezmyšlenkovitě, soustředila se na podivné myšlenky, které jí našeptávala příležitost.

V duchu se ptala, jestli kardinál nedělá velikou chybu, připouští-li, aby královna šperk vrátila, a jestli ta chyba nakonec nepodkope štěstí, jež si pan de Rohan vysnil a v jehož naplnění mohl doufat, kdyby se stal důvěrníkem královniných malých tajností.

Bude-li jednat podle královniných příkazů a neporadí-li se s panem de Rohan, neporuší první povinnost spojence? Copak by kardinál, i když je se svými prostředky na dně, neprodal raději sám sebe, než aby se královna musela vzdát věci, po níž tak touží?

"Ne, nemohu se jinak zachovat," řekla si Jeanne.

"Musím o tom s kardinálem promluvit."

Čtrnáct set tisíc livrů! pomyslila si. Ty on jakživ nebude mít.

Pak se zprudka obrátila ke komorné.

"Můžete jít, Roso," zavelela.

Komorná uposlechla a paní de la Motte pokračovala ve svém tichém monologu.

"Takováhle suma! Takové bohatství! Pohádkový život! A celá ta blaženost, všechen ten lesk, který takové jmění nese s sebou, jsou ztělesněny v malém hádku z kamenů, třpytícím se na dně téhle skříňky."

Otevřela skříňku a málem ji proud řinoucích se jisker sežehl zrak. Vzala náhrdelník ze saténové podložky, mnula ho v prstech, schovala ho ve dlaních.

"Tady uvnitř mám čtrnáct set tisíc; milión čtyři sta tisíc, to je skutečná cena náhrdelníku, klenotníci by ho za něj dali třeba hned."

Podivný osud umožnil Jeanně de Valois, malé žebračce, pochybnému stvoření, přiblížit se důvěrně ke královně, první královně světa, a podržet ve vlastních rukou - pravda, jen na hodinku - čtrnáct set tisíc livrů, sumu, která se nikdy po světě netoulá sama, kterou vždycky provázejí ozbrojené stráže nebo záruky, jež nemohou být ani ve Francii menší než záruky kardinála a královny.

A to všechno mám teď v hrsti!... Jak je to těžké!

A jak je to lehké!

Kdybych si chtěla odvézt cenu náhrdelníku ve zlatě, v drahých kovech, potřebovala bych na to pár koní. Kdyby to mělo být v poukázkách... ale proplácejí se poukázky vždy a všude? Nemusejí mít podpis, nekontrolují je nějak? A pak, poukázka, to je papírek - ulétne do povětří, shoří, uplave. Neplatí také v každé zemi. Prozrazuje, odkud pochází, jak se jmenuje vystavitel, jak doručitel. Taková poukázka se za čas o něco znehodnotí nebo hodnotu vůbec ztratí. Ale diamanty, to je něco jiného, je to pevná hmota, odolá všemu; a každý na světě je zná, cení si jich, obdivuje a kupuje je, ať je to v Londýně, v Berlíně, v Madridu nebo v Brazílii. Každý ví; co je to diamant, a zvlášť, má-li takový výbrus a průhlednost jako tyhle! Jak jsou krásné! Jak jsou úchvatné! Jaký soubor, jaké jednotlivé kameny! A samy o sobě mají při své velikostí možná větší cenu, než kolik stojí, jsou-li všechny pospolu!

Ale na co to vlastně myslím, řekla si náhle. Tak už se jednou rozhodněme, zda máme vyhledat kardinála nebo náhrdelník vrátit rovnou Boehmerovi, jak mi královna uložila.

Stále ještě držela diamanty, a jak se zvedla, rozehrály a rozzářily se jí v rukou.

Teď se vrátí k chladnému klenotníkovi, který je bude vážit, leštit svými kartáčky. A mohly se skvět na hrdle Marie Antoinetty... Boehmer bude napřed protestovat, pak se ale uklidní, když si uvědomí, že získá zálohu a zboží mu zůstane. Ach, docela bych byla zapomněla! Jakpak má znít potvrzení, které si dám od klenotníka vystavit? To je moc důležité, ano, ano, forma se musí volit diplomaticky. Nesmí kompromitovat ani Boehmera, ani královnu, ani kardinála, ani moji maličkost.

Takové potvrzení nedám sama nikdy dohromady. Musím se s někým poradit.

S kardinálem... Ach, kdepak. Kdyby mě kardinál víc miloval nebo měl víc peněz a diamanty mi dal...

Sedla si na pohovku s diamanty obtočenými kolem ruky, hlava jí hořela, vířily v ní zmatené myšlenky, které Jeannu chvílemi děsily a které od sebe v horečném úsilí odháněla.

Pak se najednou její pohled zklidnil, soustředil, utkvěl zřejmě na určité představě, od níž se její myšlenky neodchylovaly. Ani nepozorovala, jak ubíhaly minuty, jak se v ni všechno utvrzovalo v jedinou nezvratitelnou jistotu. Nepostřehla, že se podobá člověku, který vkročil do močálu, že ji každý pokus o vyproštění vtahuje jen o to hlouběji. Tak uplynula v mlčenlivém, a hlubokém rozjímání o tajemném záměru celá hodina.

Tu se pomalým pohybem zvedla jako kněžka zbledlá vnuknutím a zazvonila na komornou.

Byly dvě hodiny ráno.

"Sežeňte mi fiakr," poručila, "a nebude-li žádný vůz k mání, obstarejte nosítka."

Služebná našla ve staré ulici du Temple spícího drožkáře.

Paní de la Motte odjela sama, komornou nechala doma.

Netrvalo ani deset minut a fiakr zastavil před domem, kde žil pamfletista Reteau de Villette.

21. Boehmerova stvrzenka a královnino uznání dluhu

Výsledek oné noční návštěvy u pamfletisty Réteaua de Villette vyšel najevo teprve druhý den.

Ráno v sedm hodin poslala paní de la Motte královně dopis, obsahující stvrzenku od klenotníků. Tento důležitý doklad zněl následovně:

My, podepsaní, tímto stvrzujeme; že jsme převzali opět do vlastnictví diamantový náhrdelník, prodaný původně královně za šestnáct set tisíc livrů. Diamanty nevyhovovaly Jejímu Veličenstvu, jež nám jako náhradu za naši námahu a výlohy ráčilo ponechat částku dvě stě padesát tisíc livrů, proplacenou k našim rukám.

Podepsáni: Boehmer a Bossange

Královnu uklidnilo, že se záležitost, která ji už dlouho trápila, konečně vyřešila, zavřela stvrzenku do komody a víc se o ni nestarala.

S tímto lístkem však byla v podivuhodném rozporu návštěva, kterou o dva dny později u klenotníků Boemera a Bossange vykonal kardinál de Rohan. Kníže si totiž přece jen dělal starosti, zda se uskutečnila první splátka tak, jak se na ní královna s obchodníky dohodla.

Pan de Rohan našel Boehmera v jeho domě na nábřeží de l'Ecole. Ráno prošla lhůta první splátky, a kdyby došlo k nějakému prodlení nebo odmítnutí platby, jistě by to v táboře klenotníků vyvolalo velký rozruch.

V domě pana Boehmera však dýchal naopak klid a pana de Rohan potěšilo, když viděl, jak příjemně se tváří sloužící a jak i pes v lóži vrátného spokojeně vrtí ocasem. A pan Boehmer, když vítal vznešeného zákazníka, dokonce překypoval radostným zadostiučiněním.

"Dnes tedy uplynula lhůta první splátky. Královna smluvenou částku zřejmě uhradila?"

"Ne, monseigneure," klidně odpověděl Boehmer.

"Její Veličenstvo nemohlo v hotovosti zaplatit. Víte jistě, že král pana de Calonne odmítl. Mluví o tom kdekdo."

"Ano, všude se o tom povídá, Boehmere, a právě proto přicházím."

"Královna," pokračoval klenotník, "však věc skvěle a s velkou laskavosti rozřešila. Poněvadž nemohla zaplatit hotově, poskytla nám na naši pohledávku záruku, jež je pro nás zcela postačující."

"Výborně," zvolal kardinál. "Říkáte, že poskytla záruku? To je znamenité. Ale... jakým způsobem?"

"Tím nejjednodušším a nejdelikátnějším,"odpověděl klenotník. "Skutečně královským."

"Snad prostřednictvím té důvtipné hraběnky?"

"Ne, ne, monseigneure. Paní de la Motte se u nás v této záležitosti ani neukázala. To je pro mne a pro pana Bossange velmi lichotivé."

"Cože, ani se neukázala? Vůbec u vás nebyla? Ale můžete na to vzít jed, pane Boehmere, že v tom má přece jen prsty. Zřejmě vězí za každým dobrým nápadem. Tím ovšem nechci zmenšovat královniny zásluhy, to jistě chápete."

"Monseigneur může posoudit, s jakým jemnocitem a jak krásně se k nám Její Veličenstvo zachovalo. Po Paříži se rozkřiklo, že král zamítl výplatu pěti set tisíc livrů. My jsme napsali paní de la Motte."

"Kdy to bylo?"

"Včera, monseigneure."

"Co vám odpověděla?"

"Vaše Eminence to neví?" otázal se Boehmer uctivě, i když s nepatrným náznakem důvěrnosti.

"Již tři dny jsem neměl tu čest hraběnku vidět," odpověděl kníže tónem skutečně knížecím.

"Ach tak! Paní de la Motte, monseigneure, odpověděla jediným slovem: Čekejte!"

"Písemně?"

"Nikoli, monseigneure, osobně. Prosili jsme paní de la Motte, aby nám u vás vyžádala audienci a upozornila královnu, že se blíží termín splátky."

"A ona, přirozeně, odpověděla: Čekejte."

"Čekali jsme tedy, monseigneure, a včera navečer jsme od královny prostřednictvím velmi tajuplného posla dostali dopis."

"Dopis? Vy, Boehmere?"

"Přesněji řečeno, úplné uznání dluhu, a to v náležitém znění, monseigneure."

"Přineste to psaní, ať se na ně podíváme!" pobídl ho kardinál.

"Ach, monseigneure, velmi rád bych je přinesl, kdybychom si nebyli s mým společníkem odpřísáhli, že je nikomu neukážeme."

"A proč?"

"Je to povinnost, kterou nám ukládá sama královna. Považte přece, kníže, že Její Veličenstvo nás nabádá, abychom záležitost uchovali v tajnosti."

"Och, to je něco jiného. Jste vy ale šťastlivci, páni klenotníci, že máte dopisy od královny."

"Za třináct set padesát tisíc livrů, monseigneure," podotkl v žertu klenotník, "může člověk mít..."

"Jsou věci, které nejsou k mání ani za deset miliónů, ani za sto," odpověděl prelát vážně. "Máte tedy řádnou záruku?"

"Tak spolehlivou, jak jen lze, monseigneure."

"Královna dluh uznává?"

"V plné výši a v náležité formě."

"A zavazuje se, že zaplatí..."

"Ve třech měsících pět set tisíc livrů, zbytek do půl roku."

"A... úroky?"

"Ach, monseigneure, slovo královny je nám dostatečnou zárukou. ‚Vyrovnejme tuto záležitost mezi sebou,' dodává Její Veličenstvo dobrotivě. ‚Mezi sebou', Vaše Eminence jistě chápe smysl takového doporučení. ‚A nebudete mít proč si stěžovat.' A pak se podepsala. Tím okamžikem, chápejte, monseigneure, se záležitost stala pro mne i pro mého společníka otázkou cti."

"Já tedy už nemám vůči vám, pane Boehmere, žádné závazky," prohlásil kardinál potěšeně: "Na shledanou při nějaké příští příležitosti."

"Poctí-li nás Vaše Eminence svou důvěrou..."

"Ale nezapomeňte, že i na tom má ta roztomilá hraběnka svůj podíl."

"Jsme za to paní hraběnce velmi zavázáni, monseigneure, a s panem Bossangem jsme si ujednali, že se jí odvděčíme za její laskavost, jakmile obdržíme za náhrdelník plnou úhradu v hotovosti:"

"Pst, pst!" napomínal ho kardinál, "to jste mi špatně rozuměl!"

A za hlubokých úklon všech obyvatel domu nastoupil do svého kočáru.

Je čas odložit masku. Pro nikoho už není tajemstvím, co Jeanne de la Motte provedla své dobrodějce. Každý, kdo ji viděl, jak si jde pro nápady k pamfletistovi Réteauovi de Villette, to jistě pochopil. Obchodníci jsou bez starostí, královna si nic nevyčítá, kardinál je klidný. Zbývají tři měsíce na přípravu krádeže a zločinu. Do tří měsíců bude ovoce zralé a hříšná ruka je bude moci utrhnout.

Jeanne se opět objevila u pana de Rohan, který chtěl vědět, jak se královně podařilo oddálit nároky klenotníků.

Paní de la Motte mu pověděla, že královna celou záležitost s klenotníky důvěrně projednala; že se věc má uchovat v tajnosti; že královna se musí skrývat s tím, když platí, a musí být dvojnásob opatrná, žádá-li o úvěr.

Kardinál uznal, že je to pravda, ale hned se také ptal, zda královna nezapomněla na jeho dobré úmysly.

Jeanne vylíčila královninu vděčnost v takových barvách, že tím pana de Rohan nadchla spíš jako galantního muže než jako královnina poddaného, spíš podnítila jeho pýchu než oddanost.

Jeanne sledovala svým vyprávěním vlastní cíl. Rozhodla se, že se v klidu vrátí domů, najde nějakého obchodníka s

drahokamy, prodá za sto tisíc tolarů několik diamantů, odjede do Anglie nebo do Ruska, do svobodných zemí, kde by ji peníze bohatě stačily na pět nebo šest let příjemného života, a potom by už mohla bez obav začít kousek po kousku rozprodávat ostatní diamanty.

Ale nešlo všechno podle jejích představ. Ukázala několik diamantů prvním dvěma znalcům, a tito prozíraví Argusové 10 byli tak překvapeni a opatrní, že jí to až nahnalo strach. První jí nabízel směšně nízkou cenu, druhý se nad kameny rozplýval a tvrdil, že tak krásné diamanty viděl jenom na Boehmerově náhrdelníku.

Jeanne se vzdala dalších pokusů. Ještě krůček a mohla by se prozradit. Pochopila, že v tomto případě by jakákoli neopatrnost znamenala zkázu, pranýř a doživotní vězení. Diamanty zamkla do nejtajnější zásuvky a rozhodla, že se tak dobře vyzbrojí - důkladné zbraně na obranu a ostré do útoku -, aby každý, kdo by proti ní vytáhl do boje, už předem prohrál.

Proplouvat však mezi kardinálovou touhou dopátrat se pravdy a královninou snahou pochlubit se odmítnutím, to je strašně nebezpečná hra. Stačilo by, kdyby si kardinál s královnou řekli jediné slovo a přišlo by se na všechno. Jeanne se však utěšila myšlenkou, že kardinál ve své lásce ke královně má na očích klapky jako všichni zamilovaní, takže padne do každé pasti, kterou na něj mazaná chytračka pod rouškou lásky nastraží.

Ale past by se měla políčit tak šikovně, aby se do ní chytili oba. Musí to zařídit tak, aby se královna, odkryje-li krádež, neodvážila promluvit, aby se kardinál, přijde-li na podvod, bál, že ho to zničí. Jedině nějakým vskutku mistrným tahem může porazit dva protivníky, kterým navíc drží palce celá galérie.

Jeanne se nedala odradit. Byla jedním z těch odvážných tvorů, kteří dokáží hnát zlo až k hrdinství, dobro až k zlu. Od té chvíle ji pronásledovala jediná myšlenka. Zabránit setkání kardinála s královnou.

Pokud bude Jeanne stát mezi nimi, nic se nemůže stát; kdyby se za jejími zády domluvili, zničí to Jeanninu budoucnost a štěstí, jež lze vystavět jen na bezúhonné minulosti.

Už se nikdy neuvidí, umínila si. Za žádnou cenu.

Ale kardinál, namítala sama sobě, bude královnu chtít vidět. Bude se o to pokoušet.

Nečekejme, uvažovala chytračka, až se o to pokusí, ale sami mu tu myšlenku nasaďme do hlavy. Jen ať ji chce vidět, jen ať o to prosí, jen ať se svým žadoněním zkompromituje.

Dobrá, ale co když při tom zkompromituje jenom sebe? začala horečně uvažovat.

Jestliže se zkompromituje jen kardinál, královna se snadno dovolá pomoci. Její hlas jen tak někdo nepřeslechne. A ona, panečku, umí pořádně horlit proti nepravostem!

Jak to jen zaonačit? Aby královna nemohla žalovat, musí mít strach otevřít ústa. Abychom jí tu její vznešenou a statečnou pusinku zavřeli, musíme jí svázat jazyk tím, že ji obviníme jako první.

Obžalovat před soudem svého sluhu z krádeže se neodváží jen takový pán, kterého sluha může usvědčit ze stejně hanebného nebo horšího zločinu. Když se pan de Rohan zkompromituje kvůli královně, je skoro jisté, že se také královna zkompromituje kvůli panu de Rohan.

Jen aby ty dva nesvedla dohromady náhoda a nebylo pak po tajemství!

Jeanne napřed zaváhala před tou horou nebezpečí, které jí visí nad hlavou. Jaký by to byl život, zajíkat se, třást se před hrozbou, že se všechno zřítí.

Ano, ale jak tomu strachu uniknout? Utéci! Uprchnout, odvézt diamanty z královnina náhrdelníku do ciziny.

Utéci? To je to nejsnazší. Dobrým povozem by to stihla za deset hodin; to je doba, kterou Marie Antoinetta potřebuje k vydatnému prospání; doba, která uběhne od kardinálovy večeře s přáteli do jeho probuzení. Jakmile se před Jeanne jednou začne odvíjet daleká cesta, jakmile se koňská kopyta pustí po nedohledné silnici, má už vyhráno. Za deset hodin bude na svobodě, v pořádku, v bezpečí.

Ale ta ostuda! Ta hanba! Byla by svobodná, ale ztracená pro svět. Byla by v bezpečí, ale beze cti. Už by nebyla šlechtičnou, ale zlodějkou, odsouzenou ženštinou, kterou spravedlnost nedostihne a přece odsoudí, které kat sice nevypálí cejch, protože bude daleko, ale kterou veřejné mínění rozsápe a rozdrtí.

Ne, neuprchne. Nejvyšší odvaha a nejvyšší obratnost jsou jako obě nejvyšší hory Atlasu rodné sestry. Jedna vede k druhé. Jedna se druhé vyrovná. Kdo pozoruje jednu, vidí i druhou.

Jeanne se rozhodla vsadit na kartu odvahy a zůstala. K rozhodnutí přispělo, když se jí vybavila možnost, jak by kardinál s královnou mohli být spoutaní společným strachem dřív, než si jeden z nich uvědomí, že byl v jejich blízkostí spáchán zločin.

Jeanne si kladla otázku, kolik se dá za dva roky vydělat na královnině přízni a kardinálově lásce. Odhadla, že toto dvojnásobné štěstí může vynést nějakých pět set, šest set tisíc livrů, dřív než přízeň, zálibu a horování vystřídá omrzelost, ztráta lásky a odvržení.

Vydělám na svém plánu sedm až osm set tisíc livrů, pomyslila si hraběnka.

Uvidíme, jak si tato ubohá duše razila svou křivolakou cestu, jež měla nakonec vyústit v hanbu pro ni, v zoufalství pro druhé.

Zůstanu v Paříži, umiňovala si hraběnka. Nesmím připustit, aby se mi tato hra se dvěma herci vymkla z rukou. Oba musí hrát své role tak, jak to bude prospívat mým zájmům: Pro útěk si najdu ten nejvhodnější okamžik; možná mě královna vyšle na nějakou cestu; možná naopak upadnu v nemilost a chopím se toho jako vhodné příležitosti.

Hlavně aby se nesetkal kardinál s Marií Antoinettou.

S tím ale bude kříž, protože pan de Rohan je zamilovaný a je to kníže a kníže má právo navštívit Její Veličenstvo několikrát do roka. Potíž bude i v tom, že královna je koketní a ráda se nechává obletovat. Kardinálovi je navíc ještě vděčná a nebude se vyhýbat setkání.

Rozeštvat obě vznešené osobnosti musí okolnosti. A okolnostem se napomůže.

Nejlepší a nejchytřejší by bylo popíchnout královninu samolibost, tu korunu ženské cudnosti. Každý smělejší

kardinálův pokus o sblížení se musí dotknout ženy tak jemné a citlivé. Povahy podobné královně mají zálibu v dvornostech, ale přímý útok v nich vzbuzuje strach a odpor.

Ano, to je zaručený prostředek. Poradí-li se panu de Rohan, aby se bez obalu vyslovil, vyvolá to u Marie Antoinetty nechuť a odpor, jenž postaví na věky hráz nikoli mezi šlechtice a šlechtičnu, ale mezi muže a ženu, mezi dobyvačnost a ženskost. A tak budou proti kardinálovi připraveny zbraně, které ho zneškodní, jakmile dojde k otevřenému střetnutí.

Budiž. Ale už jsme zase u toho, jestli se kardinál znelíbí královně, máme v hrsti jen kardinála. A u královny jen vyzdvihneme lesk jejích ctností, to znamená, že jí nejen necháme volné ruce a nesvážeme jazyk, ale ještě jí usnadníme, aby s obžalobou vystoupila s plnou vahou své autority.

Neobejdu se bez důkazů jak proti panu de Rohan, tak proti královně. Takový důkaz je meč naostřený z obou stran, zasazuje rány nalevo napravo, zraňuje, jakmile ho tasíš, a rozřízne pochvu, když ho chceš skrýt. Musí se vymyslet takové obvinění, že královna zesiná a kardinál se bude rdít. Takové obvinění, že mu lidé uvěří, a na Jeanně, důvěrnici obou viníků, neulpí ani smítko podezření. Musí být tak promyšleně skloubeno, aby se Jeanne za ně mohla schovat a dokázat, že byla v kritické době daleko od místa činu. Pak bude moci prohlásit: Neobviňujte mě, nebo obviním vás; neničte mě, nebo zničím vás. Nechte mi bohatství, já vám nechám vaši čest.

"Je to tvrdý oříšek, ale stojí za rozlousknutí," řekla si zrádná hraběnka, "a já tomu musím přijít na kloub. Ode dneška pro mne platí: čas jsou peníze."

Zamířila k oknu zalitému slunečními paprsky, zabořila se do jemných podušek a pak před všudypřítomným Bohem a v záři božího slunce začala spřádat své plány.

22. Uvězněná

Ve chvílích, kdy se hraběnce honilo hlavou tolik vzrušených myšlenek a představ, odehrávala se v ulici Saint-Claude naproti domu, v němž Jeanne bydlela, příhoda zcela jiného rázu.

Pan Cagliostro, jak si jistě vzpomínáte, ubytoval v bývalém Balsamově paláci Olivu, prchající před pronásledováním policie pana de Crosne.

Vystrašená slečna Oliva. přijala s největší radostí Cagliostrovu nabídku, jež ji umožňovala zmizet naráz i před policií, i před Beausirem. A tak začal její osamělý, skrytý, bojácný život v záhadném příbytku, střežícím tajemství mnohých dramat o tolik strašnějších, bohužel, než toto tragikomické dobrodružství slečny Nicoly Legayové.

Cagliostro ji přímo zahrnoval péči a pozornostmi. Mladé ženě bylo velmi příjemné, že nad ní drží ochrannou ruku vznešený šlechtic, který nic nežádá, i když si zřejmě dělá velké naděje.

Ale v co doufá? S touhle otázkou si uvězněná Nicole neuměla poradit.

Pro slečnu Olivu byl pan Cagliostro, který zkrotil Beausira a skvěle zvítězil nad policejními agenty, zázračným zachráncem, přímo bohem. Zdálo se jí také, že musí být velmi zamilovaný, chová-li se k ní tak uctivě.

Vůbec si ve své samolibosti nepřipustila, že by o ni mohl Cagliostro projevovat zájem i z jiného důvodu, než aby ji jednoho krásného dne získal jako milenku. Pro ženy, jež ztratily svou čest, je velkou ctí, mohou-li si myslet, že jsou milovány s úctou. Jen srdce nadobro vyhaslé, pusté i mrtvé přestalo již věřit v lásku a v úctu lásku provázející.

Oliva si tedy v závětří svého panství v ulici Saint-Claude začala stavět své vzdušné zámky, v nichž, přiznejme to, nebylo právě mnoho místa pro chudáka Beausira.

Ráno, když se ustrojila a šlechtila nejrůznějšími krášlícími prostředky, kterými Cagliostro naplnil její toaletní kabinet a hrála si na velkou dámu a donekonečna se bavila všemi obměnami Céliméniny role, myslela jen na ty chvilky, kdy se opět objeví Cagliostro, který se přicházel dvakrát týdně přeptat, jestli ji život nepřestává těšit.

Ve svém překrásném salónu uprostřed skutečného přepychu a vkusné nádhery si tato malá opojená dušička přiznávala, že její dosavadní život byl samá zklamání a omyly a že v rozporu s morálním naučením "ctnost vede ke štěstí", platí naopak, že "štěstí vede k ctnosti".

Bohužel v jejím receptu na štěstí chyběla jedna přísada, bez které nemůže štěstí trvat.

Oliva byla šťastná, Oliva se však nudila.

Ani knihy, ani obrazy, ani hudební nástroje ji nestačily k rozptýlení. Knihy se jí nezdály dost rozverné a ty rozpustilejší zhltla tuze rychle. Obrazy si člověk jednou prohlédne a pak už ho nebaví - to nemluvím za nás, ale za Olivu - a z hudebních nástrojů vyloudí necvičená ruka vždy jen hlomoz, nikdy melodii.

Nemůžeme to zamlčet, Olivu začalo její štěstí nudit až příliš rychle. Často si poplakala ze stesku po těch krásných ránech u okna v ulici Dauphine, odkud se dívávala do ulice očima tak přitažlivýma, že se po ní kdejaký chodec otáčel.

A jal příjemné bývaly procházky v Saint-Germain, když koketní střevíček na svých kramflíčcích, na dva palce vysokých, vyzvedával rozkošnickou klenbu nártu, když každý krok plující krasavice byl triumfem a leckterému obdivovateli vzal dech, tu se lekl, když kramflíček sklouzl, tu zase vzplál, když nad střevíčkem zahlédl kus nožky.

Nicole si začala říkat: Je sice pravda, že s agenty pana policejního ředitele si není co zahrávat, je také pravda, že ta odporná vězení, kde ženy pomalu umírají, se nedají srovnávat s chvilkovou nesvobodou v přepychu ulice Saint-Claude. Ale proč by byla žena ženou, k čemu by jí bylo právo na rozmary, kdyby se tu a tam nevzbouřila proti dobru a nevyměnila je za zlo, alespoň v představách?

A pak, ten, kdo se nudí, vidí zakrátko celý svět černě. Napřed Nicole vzdychala nad ztrátou svobody a hned nato začala litovat Beausira. Přiznejme si, že se ženský svět vůbec nezměnil od časů, kdy dcery Judeje v předvečer sňatku se svým milovaným odcházely do hor oplakávat své panenství.

Zastihli jsme Olivu v den smutku a omrzelosti, kdy po dvou týdnech odloučení od lidí i od pohledu na svět nadešlo její nejčernější údobí stesku.

Všechno tu už vyzkoušela, k oknu, ani z domu se neodvážila, a tak se u ní pomalu začala projevovat nechuť k jídlu, ne však k snění, chutě její obrazotvornosti naopak tím víc rostly, čím víc ztrácel apetit žaludek.

A v takovém nešťastném rozpoložení ji přišel, tentokrát nečekaně, navštívit hrabě de Cagliostro.

Vešel do paláce, jak měl ve zvyku, vedlejším vchodem, prošel malou zahrádkou, nedávno zřízenou v prostranství dvora, a zaklepal na okenice Olivina pokoje.

Čtvero zaklepáni v rytmu, na němž se předem dohodli, bylo jejich smluveným znamením, že má Nicole otevřít závoru. Mladá žena totiž považovala za svou povinnost požádat o toto zajištění před návštěvníkem, který má klíče od jejích dveří.

Oliva si myslela, že opatrnosti není nikdy nazbyt, má-li si ochránit ctnost, kterou za určitých okolností považovala za přítěž.

Na Cagliostrovo zaklepání otevřela tak překotně, že na sebe prozradila, jakou má potřebu si s někým porozprávět.

Živě jako pařížská grizeta vyběhla vstříc svému vznešenému žalářníkovi, aby se mu zavděčila, a přeskakujícím hláskem, přiškrceným rozčilením, spustila:

"Pane, měl byste vědět, že se nudím!"

Cagliostro se na ni zadíval a přikyvoval.

"Tak, milé dítě, vy se nudíte?" ptal se a zavíral za sebou dveře. "To je špatné. Nuda je ošklivá nemoc."

"Nelíbí se mi tady. Já tu snad umřu."

"Opravdu?"

"Ano, přicházejí na mě hrozné myšlenky!"

"No tak, no tak," konejšil ji hrabě asi tak, jako by chlácholil honícího psa. "Že vám tu není dobře, nevyčítejte tolik mně, schovejte si trochu zlosti pro pana policejního ředitele. To je váš nepřítel!"

"Já si z té vaší chladnokrevnosti zoufám, pane!" zvolala Oliva. "To je mi milejší pořádná bouřka než takováhle přívětivost. Vy mě pořád uklidňujete a já se z toho vzteky zblázním."

"Musíte uznat, slečno, že jste nespravedlivá," odpověděl Cagliostro s výrazem napůl uctivým, napůl lhostejným, s nímž u Olivy vždy tak dobře pochodil.

"To se vám lehko říká," stěžovala si Oliva. "Vy si odejdete, přijdete, jak se vám zachce. Vám se to dýchá! V životě můžete mít všechny radosti, na které si jen vzpomenete, a ještě si z nich můžete vybírat. A já zde v tom omezeném prostoru nemohu dýchat, živořím, třesu se strachy. Upozorňuji vás, pane, že mi vaše pomoc nebude nic platná, přivede-li mě do hrobu."

"Do hrobu? Vás?" usmál se Cagliostro. "Ale ale, to snad ne."

"Vždyť vám říkám, zacházíte se mnou hrozně, zapomněl jste, že někoho opravdově, vášnivě miluji."

"Pana Beausira?"

"Ano. Beausira. Budu stále opakovat, že ho miluji. Nikdy jsem to před vámi neskrývala, doufám. Snad jste si nemyslel, že mohu na svého drahého Beausira zapomenout?"

"Právě proto, že jsem si to nemyslel, zběhal jsem hory doly, abych se dověděl, co se s ním děje, a přišel jsem vám to povědět."

"Ach," vydechla Oliva.

"Pan Beausire," pokračoval Cagliostro, "je roztomilý mládenec!"

"Proboha," polekala se Oliva, která neměla tušení, jak to Cagliostro myslí.

"Mladý a zdvořilý."

"Viďte?"

"Má bujnou fantazii."

"A bujný temperament! Na můj vkus trochu hrubý. Ale... kdo skutečně miluje, přísně trestá."

"Mluvíte jako kniha. Jste stejně moudrá jako vtipná a stejně vtipná jako krásná. A protože to dobře vím a protože mi není žádná láska na světě lhostejná - to už je taková moje záliba - přemýšlel jsem, jak to zařídit, abych vás svedl dohromady."

"Před měsícem jste o něčem podobném vůbec neuvažoval," usmívala se sladkokysele Oliva.

"Pochopte přece, drahá holčičko, že dvorný muž, potká-li hezkou osůbku a je-li úplně volný jako já, si ji vždycky snaží získat... Přesto mi však musíte přiznat, že jsem vás svou trochou dvornosti dlouho neobtěžoval."

"To máte pravdu," odpověděla Oliva zdvořile. "Nejvýš tak čtvrt hodinky."

"Přirozeně jsem se vzdal, když jsem poznal, jak nesmírně milujete pana Beausira."

"Ale jděte, vy se mi vysmíváte."

"Ani v nejmenším! Čestné slovo. Vždyť jste se tak houževnatě bránila."

"Viďte!" zvolala Oliva celá šťastná, že někdo potvrzuje její odmítavý postoj. "Ano, nemůžete popřít že jsem vám kladla odpor!"

"Odpor kladla vaše láska," řekl Cagliostro jako člověk se vším smířený.

"Zato vaše láska," odsekla Oliva, "nebyla moc výbojná, jen co je pravda."

"Abych snesl odmítnutí, nebo podstoupil riziko porážky, na to nejsem, milá slečno, ani dost starý, ani dost ošklivý, ani dost hloupý, ani dost chudý. Byla byste vždycky dávala přednost panu Beausirovi. Vycítil jsem to a ustoupil."

"Ach, jen neříkejte," odporovala koketka, "jen neříkejte! A copak to slavné spojenectví, které jste mi nabídl? Však vy si dobře pamatujete. Vyžádal jste si právo nabídnout mi rámě, navštěvovat mě, dvořit se mi ve vší slušnosti a počestnosti. Cožpak za tím nevězel zbytek naděje?"

A zrádná potvůrka přitom spalovala očima, které až příliš dlouho zahálely, svého návštěvníka, jenž vstoupil na nebezpečnou půdu plnou nástrah.

"Je to marné," odpověděl Cagliostro, "jste tak prozíravá, že vám nic neujde."

Sklopil oči a tvářil se, že by ho jinak sežehl plamenný pohled Oliviných očí.

"Vraťme se k Beausirovi," začala uraženě z druhého konce, když Cagliostrem nepohnula. "Kde je a co dělá, můj drahý přítel?"

Cagliostro se na ni podíval tak, jako by se ještě úplně nezbavil předstíraného strachu.

"Řekl jsem, že bych vám ho byl rád přivedl," odpověděl.

"Ne, ne, nic takového jste neřekl," ohrazovala se nedůtklivě. "Když to ale tvrdíte, beru to, jako byste to už řekl, a povídejte dál. Proč jste ho nevzal s sebou? Byl byste se mi zavděčil. Copak Beausire, ten si chodí po svobodě..."

"Nemohl jsem ho přivést," odpověděl Cagliostro bez ohledu na ironii jejich slov. "Pan Beausire je na tom podobně jako vy s vašimi příliš vtipnými nápady, on má také nějaké menší nedorozuměni s policií."

"On také!" vykřikla Oliva a zbledla, protože tentokrát vycítila, že hrabě nežertuje.

"On také," zdvořile potvrdil Cagliostro.

"Co provedl?" vypravila ze sebe mladá žena.

"Roztomilou taškařici, ohromně chytrý kousek. Já tomu říkám šibalství, ale takoví morousové jako například pan de Crosne - však sama víte, jaký je to protivný pavouk - tomu říkají krádež."

"Krádež," zděsila se Oliva. "Pro Boha živého!"

"Velmi pěknou krádež, ujišťuji vás. To jen dokazuje, že chudák Beausire má velký smysl pro hezké věci."

"Pane... pane... zatkli ho?"

"Ne, ale přišlo na něj udání."

"Přísahejte mi, že ho nezatkli a že mu nehrozí žádné nebezpečí!"

"Mohu vám odpřísáhnout, že je na svobodě, ale nic jiného vám nemohu zaručit. Víte dobře, drahé dítě, jak to u policie chodí, má-li na někoho udání, pronásleduje ho nebo se mu alespoň snaží dostat na stopu. A panu Beausirovi s jeho postavou, vzezřením a dalšími význačnými vlastnostmi by stačilo, aby se někde ukázal a už by měl ty slídily v patách. Jen si pomyslete, jaký by to byl pro pana de Crosne úlovek. Na vaši stopu by ho přivedl pan Beausire a vaší zásluhou by zas dostal pana Beausira."

"Ach ano, máte pravdu, musí zůstat schovaný někde v bezpečí. Chudák chlapec! A já se taky nebudu před nikým ukazovat. Pomozte mi dostat se z Francie, pane! Snažte se to pro mě udělat! Víte, když jsem tady tak zavřená a usoužená, dřív nebo později se neubráním, abych neprovedla nějakou hloupost."

"Čemu říkáte hloupost, drahá slečno?"

"Prostě... ukáži se venku, vyjdu si trochu na vzduch."

"Nesmíte to tolik přehánět, moje milá, už teď jste celá bledá a nakonec byste se ještě připravila o své skvělé zdraví. Pan Beausire by vás přestal mít rád. Ne, ne. Jen se po libosti nadýchejte čerstvého vzduchu a potěšte se alespoň pohledem na živé lidské tvory, kteří chodí kolem vás."

"Bože," zvolala Oliva, "vidím, že jste se na mě rozzlobil a nakonec mě ještě opustíte i vy. Nezprotivila jsem se vám?"

"Mně? Blázínku, proč byste se mi měla zprotivit?" zeptal se s nejvážnější tváří.

"Protože... protože muži, kterému se nějaká žena zalíbí, zvlášť je-li tak skvělý a krásný a vznešený jako vy, se může taková odmítavá husička jako já plným právem zprotivit, dokonce i zhnusit. Ach, neopouštějte mě, neničte mě, nezlobte se na mě, pane!"

Mladá žena byla teď stejně vyděšená jako před chvílí koketní. Prosebně položila Cagliostrovi ruku na rameno.

"Chudinka, ona je celá vylekaná!" politoval ji Cagliostro a otcovsky ji políbil na čelo. "Nemějte o mně přece tak špatné míněni, děvenko. Hrozilo vám nebezpečí a já vám prokázal službu. Snad jsem si na vás myslel, ale upustil jsem od toho, to je vše. Necítím vůči vám žádnou nenávist a vy mi nemusíte prokazovat žádnou vděčnost. Já jsem jednal ve vlastním zájmu, vy jste jednala ve vlastním zájmu, nemáme si tedy co vyčítat."

"Ach, pane, tolik dobroty! Jaký jste velkorysý člověk!"

A místo ruky na rameně měl teď Cagliostro obě Oliviny ruce kolem krku.

Pohlédl na ni stejně klidně jako jindy.

"Hleďte, Olivo," začal, "teď byste mi ráda nabídla svou lásku, a já..."

"Proč ne?" začervenala se Oliva.

"Nabídla byste mi celou svou půvabnou bytost a já bych poděkoval a nepřijal, protože mi záleží na opravdovosti a čistotě citů, které bych si vysloužil bez ohledu na jiné zájmy. Domnívala jste se, že sleduji vlastní zájem a poněvadž jste na mně závislá, myslíte si, že jste mi zavázána. Já bych věřil spíš ve vaši vděčnost než ve váš cit, spíš ve váš strach než v lásku. Ponechme věci tak, jak jsou. Vyhovím tím vašemu přání a nezraním váš jemnocit."

Oliva spustila své krásné paže a zahanbeně, pokořeně se odtáhla. Nemohla se vzpamatovat z Cagliostrovy velkomyslnosti, s níž vůbec nepočítala.

"Tak tedy, drahá Olivo." pokračoval hrabě, "máme spolu ujednáno, že zůstanu vaším přítelem a vy mi zachováte svoji důvěru. Budete užívat můj dům, moji peněženku, můj úvěr a..."

"A připomínat si," doplnila ho Oliva, "že na téhle zemi žijí lidé mnohem cennější, než jaké jsem kdy potkala."

Vyjádřila se tak půvabně a důstojně, že ozvěna jejích slov utkvěla i ve zkamenělé duši, která kdysi v Balsamově těle žila.

Každá žena je ušlechtilá, pomyslil si, dotkneme-li se správné struny, která je v souzvuku s jejím srdcem.

Přistoupil k Olivě.

"Ode dneška budete bydlet v horním poschodí paláce. V bytě jsou tři pokoje s vyhlídkou na bulvár a na ulici Saint-Claude. Z oken dohlédnete i na Ménilmontant a Belleville. Lidí, kteří vás tam mohou zahlédnout, se nemusíte bát, jsou to docela mírumilovní sousedé. Prostí lidé bez známostí. Nemají ani potuchy, kdo byste mohla být. Nemusíte se před nimi schovávat, ale také se nenechte příliš okukovat. Hlavně se neukazujte chodcům v ulici; občas tu v Saint-Claude slídí agenti pana de Crosne. Nahoře budete mít alespoň sluníčko."

Oliva zatleskala radostně rukama.

"Chtěla byste, abych vás tam zavedl?" zeptal se Cagliostro.

"Teď večer?"

"Ale ovšem, hned teď. Jestli vás to neobtěžuje?"

Oliva se zadívala pátravě na Cagliostra. Do srdce

nebo spíše do marnivé a zkažené hlavičky se jí vloudila neurčitá naděje.

"Pojďme!" prohlásila.

Hrabě vzal z předpokoje svítilnu, otevřel několikery dveře a vedl Olivu po schodišti do bytu ve třetím poschodí, o němž jí vyprávěl.

Byt byl úplně zařízený, plný květin, jen se do něj nastěhovat.

"Vypadá to, jako by bylo všechno připraveno pro mne!" zvolala překvapeně.

"Ne pro vás, ale pro mne. Mám rád tuhle vyhlídku a často zde přespávám."

V zřítelnicích se jí zalesklo tak zlatistvě a divoce, jak se někdy zaleskne v očích kočky.

Užuž chtěla promluvit. Cagliostro ji předběhl.

"Nic vám tu nebude chybět. Vaše komorná přijde za čtvrt hodinky. Dobrou noc, slečno."

Rozloučil se hlubokou poklonou, oslazenou půvabným úsměvem a zmizel.

Ubohá zajatkyně klesla celá zničená a ohromená na lůžko v alkovně, přichystané již pro odpočinek.

Tolik se toho kolem mne děje a já tomu všemu vůbec nerozumím, posteskla si a v myšlenkách provázela muže, který. byl pro ni skutečnou hádankou.

23. Pozorovatelna

Po odchodu komorné, kterou jí Cagliostro poslal, uložila se Oliva k spánku.

Spala však bídně, rozhovor s hrabětem jí nasadil do hlavy plno nejpodivnějších myšlenek, které ji pronásledovaly a přivolávaly úzkostné sny. Tomu, kdo jednou prožil velkou nouzi a mnoho strastí, nepřinese bohatství a bezstarostný život trvalou spokojenost.

Oliva litovala Beausira a hraběte obdivovala, ale nerozuměla mu. Už jí nepřipadlo, že je nesmělý, a také si nemyslela, že nemá kouska srdce v těle. Bála se, aby ji ve spánku nepřišel zlobit nějaký čarovný elf, sebemenší zapraskáni parket jí rozbušilo srdce podobným strachem, jaký trápívá románové hrdinky, nocují-li v odlehlé hradní věži.

Svítání rozptýlilo všechny její úzkostné představy, které v sobě měly určitý půvab... Poněvadž nám nehrozí nebezpečí, že vzbudíme žárlivost pana Beausira, můžeme směle říct, že Nicole ráno sice přivítala pocit úplného bezpečí, ale jako koketka se neubránila i troše zklamání. Její rozpoložení by mohl do všech odstínů vystihnout jen Watteaův štětec a pero Marivauxe nebo Crébillona mladšího.

Ráno si poležela a ve své ložnici, plné květin, požitkářsky vychutnávala růžové paprsky vycházejícího slunce a radovala se z pohledu na ptáčky, poskakující po terase před oknem, kde jejich křidélka roztomile harašila v listech růžových keřů a v květech jasmínu.

Bylo už pozdě, hodně pozdě, když po několika hodinách setřásla s víček blažený spánek, v němž se střídalo neurčité vnímání ruchu ulice s pocitem nehybnosti sametového klidu.

Vstala, protože cítila, že má už dost sil, které musí vybít v pohybu, že má už příliš mnoho sil, než aby vydržela v klidu ležet a nic nedělat.

Pak honem-honem prohlédla každý koutek nového příbytku, v němž si ten nepochopitelně hloupý elf nenašel jediná tajná dvířka, kudy sem vklouznout, aby mohl vířit na třepetavých křídlech kolem její postele; vždyť sylfové a elfové byli tehdy díky hraběti Gabalisovi 11ještě ve velké oblibě.

Oliva obdivovala byt v celé jeho bezprostřední, nehledané kráse. Toto útočiště bylo původně mužským obydlím. Bylo tu vše, co dokáže z žití udělat život k pomilování. Hlavně tu bylo takové množství vzduchu a světla, že by muselo změnit každou celu v zahradu, kdyby je do nějakého vězení vpustili.

Vypověděli bychom všechnu její dětskou radost, s níž se Oliva rozběhla k terase, a tam uprostřed květin a mechu se protahovala jako užovka, když vyleze ze své skrýše. Docela jistě bychom vylíčili její nadšení, kdybychom při tom nemuseli do omrzení popisovat, jak se radovala, když ji sebemenší pohyb odkryl novou podívanou.

Ležela na terase, jak jsme již řekli, opatrně, aby ji nikdo zvenku neviděl, a mezi mřížovím zábradlí pozorovala vrcholky stromů, bulváry, domy popincourtské čtvrti a komíny, ten zamlžený oceán s vysokými a zase nízkými hřebeny vln, rozprostírající se po její pravé straně.

V záplavě slunečního světla naslouchala rachotu ujíždějících povozů; neprojíždělo jich sice mnoho, ale nic naplat, přece jen to bylo drnčení kol po bulváru, a ona byla šťastná; vydržela tak ležet celé dvě hodiny.

Dokonce ještě posnídala čokoládu, kterou jí přinesla komorná, přečetla si noviny a teprve potom ji napadlo vyhlédnout do ulice.

Takové potěšení mohlo přijít draho.

Agenti pana de Crosne, honící : psi s lidskou podobou, čenichají stále po kořisti a mohli by ji zahlédnout. To by bylo kruté probuzeni z příjemných snů!

Ale jakkoli bylo tohle poležení příjemné, nemohla tak Nicole dlouho vydržet. Nadzvedla se na loket.

Otevřel se jí pohled na ménilmontantské ořeší, na vysoké stromy na hřbitově, na odvrácená úbočí, táhnoucí se od Charonne až po Chaumontské vršky a posázené nekonečným množstvím barevných domů, odrážejících se od bohaté zeleně nebo od ostrých, bílých útesů, porostlých vřesem a bodláčím.

Tu a tam bylo vidět na cestičkách, proplétajících se jako úzké stužky stráněmi pahorků, na pěšinkách mezi vinicemi, na bílých silnicích malé lidské postavičky. To se v dáli drkotali sedláci na oslech, děti se skláněly nad okopaným polem, ženy odkrývaly hrozny, aby k nim mohlo slunce. Nicolu okouzlila ta venkovská podívaná, tesknila totiž po

krásné taverneyské přírodě od chvíle, kdy se ocitla ve vytoužené Paříži.

Ale pak už měla najednou venkovské idyly dost, a protože si našla bezpečné a pohodlné místečko mezi květinami, odkud mohla vše pozorovat, ale kam na ni nebylo vidět, svezl se její pohled z hor do údolí, z dalekých obzorů na protější domy v ulici.

Všude, kam Oliva dohlédla, to znamená do šířky asi tří domů, viděla buď zavřená okna, nebo výjevy, které ji nijak nelákaly. V prvním domě tři poschodí plná starých pensistů, tamhle dávali ptáky v klecích z okna, tam zase krmili v pokoji kočku. Vedle byl čtyřposchoďový dům, ale vidět bylo jenom nějakého starého Auverňana v nejhořejším patře, jako by tu nikdo jiný z nájemníků nebyl; snad se to všechno rozjelo někam na venkov. Konečně! Trochu vlevo, v třetím domě, žluté hedvábné záclony, květiny, a aby ta příjemná podívaná nebyla tak prázdná, stála poblíž okna pohodlná lenoška, jako by vybízela svého majitele nebo majitelku ke snění.

Olivě připadlo, že v pokoji, kde tma se zdála vedle slunečního světla o to černější, se kmitá nějaký stín.

Umínila si, že nebude příliš netrpělivá a schovala se ještě o něco lépe než dosud. Zavolala si komornou a dala se s ní do řeči, aby na chvíli vyměnila potěšení ze samoty za radost za společnosti myslící, a hlavně také mluvící bytosti.

Ale komorná, navzdory všem tradicím, nebyla nijak hovorná. Velmi ochotné ukázala své paní Belleville, Charonne, Pére-Lachaise, upozornila, kde je kostel svatého Ambrože a Vavřince, vysvětlila, v jakém oblouku se stáčí bulvár a jak klesá k pravému břehu Seiny. Ale když přišla řada na sousedy, docela ztratila řeč. Neznala je o nic lépe, než její velitelka.

Pokoj se žlutými, hedvábnými záclonami, napůl prosluněný, napůl temný, zůstal pro Olivu hádankou. Nevypátrala nic, ani o pohybujícím se stínu, ani o lenošce.

Když Olivě nepřálo štěstí:,.aby se o těch neznámých lidech dozvěděla z vyprávění, mohla se alespoň těšit, že o nich něco vypátrá na vlastni pěst. Propustila svoji málomluvnou služebnou, aby se mohla beze svědků věnovat svým objevům.

Za chvíli tu byla vhodná příležitost. Sousedé začali otevírat dveře, odpočívali po obědě, oblékali se a chystali se k procházce na. Place Royale nebo na Chemin vert.

Oliva jich napočítala šest. Byla to zajímavá směsice různých typů, jak se dalo očekávat u lidí, kteří si za své bydliště zvolili ulici Saint-Claude.

Oliva strávila celé hodiny pozorováním jejich pohybů, studiem jejich návyků. Všechny je měla před sebou jak na dlani, s výjimkou onoho pohyblivého stínu, jenž se.zabořil do lenošky u okna, aniž se k ní obrátil tváří, a zabral se do svých snů.

Později se ukázalo, že je to žena. Svěřila svou hlavu kadeřnici, která ji za půldruhé hodiny vytvořila nad temenem hlavy a nad spánky jednu z těch obrovských babylónských staveb, do nichž se zasazovaly kameny a vplétaly rostliny, a kdyby se do toho mistr Leonard pustil, bylo by došlo jistě i na zvířata a každá moderní dáma by si byla dala z hlavy ochotně dělat celou Noemovu archu i s jejími obyvateli.

Potom se učesaná a napudrovaná dáma, ztracená v záplavě bělostných krajek a ozdob, vrátila ke svému křeslu. Usadila se s šíjí opřenou o tvrdé polštáře, jež udržely hlavu v rovnováze s celým tělem a chránily monumentální stavbu účesu před pohromou a nebezpečím, že nějaké zemětřesení otřese jejími základy.

Nehybná postava ženy se podobala indickým bůžkům, zkamenělým na svém trůně, jejichž tvář je strnulá stejně jako jejich utkvělá myšlenka, pouze oči se pohybují. Jako by všechna přání těla a duše takového božstva vytušil a vyplnil strážný duch nebo obratný služebník.

Oliva si všimla, jak dámě sluší účes, jak je její noha, opřená v lehkém pantoflíčku z růžového atlasu o podložku u samého okna, půvabná a jemná. Obdivovala se křivkám paží a ňader, jež neutajil ani korzet, ani župánek.

Ale co ji u neznámé nejvíc udivovalo, byla neodbytnost jejích myšlenek, které směřovaly k jakémusi neviditelnému a tajemnému cíli a byly tak podmaňující, že odsoudily celé tělo k naprosté nehybnosti a podrobily je své síle.

Žena, kterou jsme poznali, ale kterou Oliva poznat nemohla, netušila, že by ji někdo mohl pozorovat. Vždyť naproti se žádné okno nikdy neotevřelo. Kromě květin, jež už Nicole objevila, a ptáků, kteří se tam slétali, nepomohlo jí nic poodhalit tajemství paláce pana Cagliostra. V oknech se objevili jenom malíři, když dávali dům do pořádku, a pak už tam nezahlédla živou duši.

Abychom vysvětlili rozpor mezi touto skutečností a tvrzením pana Cagliostra, že byt užívá, postačí několik slov. Během večera dal hrabě připravit pokoje pro Olivu tak, jako by čekaly na něho. Jeho lidé splnili příkazy tak dokonale, že by byli oklamali i jeho. Dáma s nádherným účesem byla stále ještě hluboce zamyšlená. Oliva se domnívala, že tato krásná zasněná bytost vzpomíná na své bývalé lásky.

Náklonnost krásy ke kráse, pouto stejného osamění, stejného stáří a stejné nudy dokáží snadno sblížit dvě duše, které se snad hledaly a nakonec i našly díky tajemným, neodvratným a nevysvětlitelným cestám osudu.

Od chvíle, kdy Oliva zahloubanou samotářku uviděla, nemohla z ní spustit oči.

V sympatii ženy k ženě je určitá mravní čistota. Jemnost takových citů je mezi těmi ubohými stvořeními, jež žiji především svým tělem, daleko běžnější, než se lidé domnívají.

Jsou vyhnané z ráje ducha a teskní po ztracených zahradách a úsměvných andělech, ukrytých v mystickém stínu.

Oliva se domnívala, že nalezla v osamělé krásce sestru své duše. Vysnila si, že prožila nějaký podobný román jako ona sama, protože si naivně představovala, že žádná hezká, elegantní žena by se nechtěla ztratit v ulici Saint-Claude, pokud by ji k tomu nenutily obavy před vážným nebezpečím.

Když si Oliva ten romantický příběh napevno ukula a jaksepatří vyšperkovala, nechala se jím ve své fantazii unášet jako pohádkou. Toužila mít křídla, aby se už už mohla rozlétnout své družce vstříc, a ve své netrpělivosti by byla i u ni ráda viděla nějaké znamení, že si přeje to co ona.

Ale načesaná dáma se nepohnula, zdálo se, že spí. Uběhly dvě hodiny a její poloha se nezměnila ani o vlásek.

Oliva si málem zoufala. Samotnému Adonisovi nebo Beausirovi by ani ze čtvrtiny tak nenadbíhala jako této neznámé.

Střídala se v ní něha s hněvem, zmáhal ji vnitřní boj, desetkrát již otevřela okno a zase je zavřela. Desetkrát vyplašila ptáky v keříčcích a snažila se dát na dálku znamení posunky tak nebezpečně nápadnými, že by je musel uvidět až z bulváru nebo ze samého konce ulice Saint-Claude i ten nejzabedněnější agent pana de Crosne, kdyby tudy šel a vážně se nad nimi zamyslil.

Nakonec už Nicole věřila, že dáma s krásnými pletenci musela všechny její posunky postřehnout, pochopit všechna její znamení, ale že nemá chuť věnovat jim pozornost. Buď je tak domýšlivá, nebo hloupá. Hloupá! A co ten jemný, duchaplný pohled, co ta hbitá nožka, nervózní ruka? Vyloučeno!

Je určitě domýšlivá. Jako módní dáma z kruhů vysoké šlechty se povyšuje nad měšťanku.

Oliva rozeznala v tváři mladé ženy všechny význačné šlechtické rysy a usoudila, že je asi pyšná a bez citu.

Vzdala se.

Otočila se k ni zády s roztomilou trucovitostí, uvelebila se znovu na slunci, teď už zapadajícím, a vrátila se k svým květinám, milým společnicím, stejně elegantním, stejně napudrovaným, stejně koketním jako ty převeliké dámy. Dovolují jí však, aby se jich dotýkala, aby vdechovala jejich vůni a svým dechem, svěžestí a chvějivými dotyky jí dávají polibky z lásky a přátelství.

Nicolu ani nenapadlo, že tato zdánlivě pyšná kráska je Jeanne de Valois, hraběnka de la Motte, která už od včerejška promýšlí svůj plán.

Nevěděla, že se snaží najít cestu, jak zabránit shledání Marie Antoinetty s kardinálem de Rohan.

Netušila, že je pro ni ještě důležitější, aby byl kardinál, přestože královnu nepotká, přesvědčen, že ji vídá, spokojil se se svou představou a nedožadoval se skutečného shledání.

Přemýšlení tak namáhavé jistě vysvětluje počínání mladé ženy, i to, proč nepohnula hlavou po celé dvě parné hodiny.

Kdyby Nicole znala pravdu, neutekla by vzdorovitě ke květinám.

A tak by také nebyla, když si mezi nimi hledala místečko, shodila s Balkánu květináč s tou nejvoňavější rostlinou. Květináč dopadl na opuštěnou ulici s nehorázným třesknutím.

Polekaná Oliva se rychle podívala, jestli tam dole nezpůsobila nějakou pohromu.

Rána vytrhla dámu ze zamyšleni, vyhlédla, a na dláždění uviděla rozbitý květináč, spatřila následek a hledala příčinu, to znamená, že zvedla od květináče oči k terase paláce.

Uviděla Olivu.

Vykřikla zoufale, zděšeně, a celým jejím tělem, až dosud tak strnulým a chladným, jako by projel blesk.

Oliviny oči a oči dámy se konečně setkaly, jejich pohledy se zkoumaly, navzájem pronikaly.

Jeanne nejprve vykřikla:

"Královna!"

Pak náhle sepjala ruce, úzkostlivě zkřivila tvář a neodvažovala se pohnout, aby ten zvláštní přelud nezaplašila.

"Ó," vydechla. "Hledala jsem řešeni a ono je zde!"

Vtom za sebou Oliva zaslechla šelest a prudce se otočila.

V jejím pokoji stál hrabě. Povšiml si výměny jejich pohledů.

"Viděly se!" řekl tiše.

Oliva rychle odešla z balkónu.

24. Dvě sousedky

Ode dne, kdy se obě ženy uviděly, nesnažila se už Oliva, půvabnou sousedkou na první pohled okouzlená, předstírat nějaký nezájem. Obracela se opatrně mezi svými květinami a oplácela jí úsměvy.

Cagliostro ji při svých návštěvách napomínal vždy k největší opatrnosti.

"Hlavně se nesbližujte se sousedy," říkal.

Varování bylo pro Olivu ledovou sprchou, zvykla si a těšila se na přátelská znamení a pozdravy své sousedky.

Nesbližovat se! Vždyť by to znamenalo otáčet se zády k té roztomilé ženě s něžnýma a zářivýma očima, s půvabem v každém hnutí; zřeknout se oněch rozprav na dálku, v nichž si spolu posunky vyměňovaly poznámky o deštivém počasí a o sluníčku; nadobro se rozejít s přítelkyni. Olivina obrazotvornost pracovala totiž na plné obrátky a Jeanne se pro ni stala již vzácnou a milovanou bytosti.

Odpověděla pokrytecky svému ochránci, že by si vůči němu nikdy nějakou neposlušnost nedovolila a že si se sousedy známosti nedělá. Ale sotva zavřel dveře, už byla na balkóně a postavila se tak, aby upoutala pozornost své sousedky.

Snadno uhodneme, že si Jeanne nic lepšího nemohla přát, sotva dala Oliva najevo svůj zájem, hned ji začala zdravit a posílat vzdušné polibky.

Oliva oplácela její přívětivá gesta, jak nejlépe mohla. Postřehla, že neznámá od okna už ani neodchází, prokazuje ji neustále svou pozornost; když odchází z balkónu, vždycky ji mává na rozloučenou, vítá ji, když se ukáže; jako by veškerou svou láskyplnou péči soustředila k Olivinu balkónu.

Události se vyvíjely tak, že muselo vzápětí dojít k pokusům o setkání.

Uvidíme, jak se to stalo.

Po dvou dnech přišel Cagliostro znovu za Olivou a stěžoval si, že se nějaká cizí osoba pokoušela dostat do paláce.

"Jak je to možné?" zvolala Oliva a trochu se při tom zarděla.

"Ano," odpověděl hrabě, "přišla jedna velmi hezká, mladá a elegantní dáma a tak neodbytně zvonila, až vyšel sluha, s kterým pak také mluvila. Ptala se ho, kdo je to mladé stvoření, které bydlí ve třetím poschodí, tedy ve vašem bytě, má

drahá. Dáma vás velmi přesně popsala. Chtěla s vámi mluvit. Zná vás tedy. Musí vás zřejmě pozorovat. Nepoznala vás? Dávejte si pozor, policie má v řadách svých agentů právě tak ženy jako muže a upozorňuji vás, že bych nemohl panu de Crosne odmítnout vás vydat, kdyby o to požádal."

Olivu to nepoděsilo, v dámě okamžitě poznala svou sousedku a byla jí nesmírně vděčná za přívětivou pozornost. Umínila si, že jí poděkuje, jak nejlépe dokáže. Před hrabětem se přetvařovala.

"Nebojíte se toho?"

"Nikdo mě neviděl," odpověděla Nicole a ani se přitom nezarděla.

"Ta návštěva tedy neplatila vám?"

"Myslím, že ne."

"Ale jak by mohl někdo uhodnout, že je v bytě žena... Dávejte pozor, buďte opatrná! Nevydávejte se zbytečně v nebezpečí!"

"Ach, pane," namítala Oliva, "proč bych se měla bát? Jestliže mě někdo zahlédl, i když tomu nevěřím, víckrát mě už neuvidí. A kdyby se mu to i podařilo, uvidí mě jen z dálky. Dům je vlastně nedobytný, nemám pravdu?"

"Nedobytný, to jste dobře vystihla," odpověděl hrabě. "Ledaže by někdo přelezl zeď; což není žádná hračka, nebo otevřel vrátka mým klíčem, a to by šlo těžko, protože mám klíč stále u sebe..."

A ukázal jí klíček.

"Protože vás nemám v úmyslu zničit," pokračoval hrabě, "nikomu klíček nepůjčím, a protože vám by nijak neprospělo, kdybyste padla do rukou pana de Crosne, nedovolíte nikomu, aby přelézal zeď. Já jsem vás varoval, milé dítě, a vy se teď už zařiďte podle svého."

Oliva slibovala hory doly a rychle vyprovázela hraběte, který se také zřejmě netoužil zdržet.

Ráno byla už v šest hodin na balkóně, vdechovala svěží vzduch z blízkých návrší a zvědavě pokukovala po zavřených oknech své pozorné přítelkyně.

Přestože tato dáma vstávala jindy až k jedenácté hodině, tentokráte se objevila, hned jak Olivu uviděla. Zdálo se skoro, že čekala za záclonami na příležitost, aby se jí mohla ukázat.

Mladé ženy se pozdravily, Jeanne se vyklonila daleko z okna a rozhlížela se kolem dokola, jestli ji někdo nemůže zaslechnout.

Nikoho nebylo vidět. Ulice byla liduprázdná, ani u oken nikoho nezahlédla.

Přiložila ruce k ústům a potichu volala na Olivu; kornout z jejích dlaní zároveň její hlas nesl i tlumil, takže nemusela křičet, a přece její slova dolétla dál, než kdyby je co nejhlasitěji volala.

"Chtěla jsem vás navštívit, madam."

"Pst," šeptla Oliva s prstem na ústech a polekaně couvla.

Jeanne se rychle schovala za záclony, poněvadž myslela, že se objevil nějaký zvědavec, ale hned zas vykoukla, jakmile ji Nicole ubezpečila úsměvem.

"Návštěvy k vám nemohou?"

"Bohužel," naznačovala Oliva výmluvnými posunky.

"A nemohla bych vám poslat poštou dopis?" volala Jeanne.

"Proboha, to ne!" vykřikla zděšeně Oliva.

Jeanne chvilku uvažovala.

Oliva jí z vděčnosti za milou účast poslala několik roztomilých vzdušných hubiček, které jí Jeanne dvojnásobně oplatila, pak ale zavřela okno a zmizela.

Oliva doufala, že přítelkyně snad připadne na nějakou spásnou myšlenku, vždyť jí vyčetla z oči, jak její fantazie pracuje.

Netrvalo ani dvě hodiny a Jeanne už byla opět u okna. Slunce již svítilo naplno a dlažba byla rozpálená jako bývá ve Španělsku písek za fuega.

Oliva si všimla, že přítelkyně přinesla k oknu jakýsi prak: Smála se na Olivu a dávala jí znamení, aby trochu poodstoupila.

Oliva se také rozesmála, poslechla a schovala se za okenici.

Jeanne pečlivě namířila a vystřelila malou olověnou kuličku, ale ta naneštěstí nedolétla na balkón, protože se odrazila od tyče zábradlí a dopadla na ulici.

Oliva zklamaně vykřikla, Jeanne rozzlobeně pohodila rameny, chvíli se dívala dolů do ulice, kam kulička. dopadla, a pak se Olivě na několik minut ztratila z oči.

Oliva se vyklonila s balkónu. Po ulici šel právě nějaký hadrář, rozhlížel se a hledal napravo nalevo. Našel kuličku v příkopu nebo ji nenašel? Oliva se to nedozvěděla, musela se schovat, aby ji neuviděl. Další Jeannin pokus dopadl lépe.

Prak střílel přesně a druhá kulička obalená listem papíru přelétla balkón a dopadla do Nicolina pokoje. Na lístku bylo napsáno:

Zajímám se o vás, krásná dámo. Líbíte se mi a na první pohled jsem si vás zamilovala. Jste snad uvězněná? Víte, že jsem se marně pokoušela vás navštívit? Dovolí mi někdy ten kouzelník, který vás střeží jako oko v hlavě, abych se za vámi dostala a pověděla vám, jak upřímně cítím s ubohou oběti mužské tyranie?

Moje fantazie, jak vidíte, je dost bohatá, abych mohla prokázat dobré služby svým přátelům. Chcete být mou přítelkyni? Zdá se, že nemůžete vyjít ven, ale jistě můžete psát. já mohu odejít z domu, kdykoli se mi zachce, počkejte tedy, až dojdu pod váš balkón a shoďte mi odpověď.

Kdyby se ukázalo, že si s prakem příliš zahráváme a že někdo náš nápad prohlédl, domluvme si raději nějaké snazší doručováni dopisů. Až se setmí, spusťte z balkónu klubko nití a přivažte na ně svůj lístek. Klubko nechte viset a jakmile na ně přivážu svůj dopis, nenápadně je vytáhněte nahoru.

Věřte, jestliže vaše oči nelhaly a mohu u vás počítat alespoň s trochou onoho přátelství, které chovám já k vání, že spolu porazíme celý svět.

Vaše přítelkyně.

P. S. Neviděla jste, zda někdo nesebral můj první lístek?

Jeanne se nepodepsala. Dokonce změnila k nepoznání i své písmo.

Oliva měla z psaníčka nevýslovnou radost. Hned také napsala odpověď:

Mám vás stejně ráda jako vy mne, jsem skutečně oběti mužské zlomyslnosti. Ale člověk, který mě tu věžní, není můj tyran, ale ochránce. jednou za den mě přijde tajně navštívit. Všechno vám později vysvětlím. Rozhodně je lepší dopisy spouštět po niti než vystřelovat prakem.

Naneštěstí opravdu nemohu z domu. Zamyká mě. Ale je to pro mě dobro. Ach, kolik bych vám toho chtěla povědět, kdyby se mi jednou poštěstilo s vámi promluvit. Dopodrobna bych vám vylíčila všechno, co se nedá psát.

Vaše první psaníčko nikdo nesebral, leda snad chudák hadrář, který šel kolem. Ale tihle lidé neumějí číst, pro ně je psaní jako psaní.

Vaše přítelkyně

OLIVA LEGAYOVÁ

Oliva se rázně podepsala.

Hraběnce ukazovala posunky, napodobujícími odvíjení nitě. Počkala do večera a potom spustila dolů klubíčko.

Jeanne pod balkónem chytila nit, s klubka sundala lístek a její přítelkyně nahoře uhodla všechno, co dělá, podle záchvěvů nitě, spuštěné s balkónu. Pak spěchala domů přečíst si psaní:

Za půl hodiny přivázala na nit, na onu blahoslavenou nit, lístek s odpovědí:

Pevná vůle všechno zmůže. Nehlídají vás ve dne v noci, vidím vás přece tak často samotnou! Můžete si tedy dovolit přijmout návštěvu nebo, ještě lépe, sama vyjít ven. Jakým způsobem se zavírá váš dům? Na klíč? Kdo má ten klíč u sebe? Asi muž, který vás navštěvuje, je to tak? A hlídá klíč opatrně, že byste mu ho nemohla vzít nebo si opatřit otisk? Není to žádná špatnost jde jen o to, abyste získala nějakou tu hodinku svobody, dopřála si příjemnou procházku ruku v ruce s přítelkyní, jež by vás potěšila ve vašem neštěstí a nahradila vám to, co jste ztratila. Kdybyste si přála, mohla byste získat dokonce i úplnou svobodu. Probereme to do všech podrobnosti při naší první schůzce.

Oliva dopis přímo hltala. Cítila, jak jí tváře hoří pomyšlením na nezávislost, jak jí srdce bije vzrušenou touhou po zakázaném ovoci.

Všimla si, že hrabě, který k ni přicházel pokaždé s nějakou knihou, prstýnkem nebo jiným dárečkem, postaví vždy svou malou svítilnu na prádelník a na svítilnu položí klíč.

Přichystala si tedy trochu prohněteného vosku a při nejbližší Cagliostrově návštěvě do něj klíč otiskla.

Hrabě se za tu dobu, co se klíčem obírala, ani jedinkrát neotočil. Pozoroval na balkóně poupata. Oliva mohla tedy bez obav dokončit svou práci.

Když hrabě odešel, dala Oliva otisk do krabičky a s malým lístkem ho spustila po niti Jeanně.

A druhý den k poledni vystřelil už prak lísteček s odpovědí.

Moje z nejmilejších, dnes v jedenáct hodin večer, až náš žárlivec odejde, sejděte dolů, odsuňte závory a ocitnete se v náruči té, jež je vaší něžnou přítelkyni.

Olivu zaplavila taková vlna radosti, že ji tak nerozechvěla ani Gilbertova psaníčka za prvních červánků lásky v dobách jejích prvních schůzek.

V jedenáct hodin seběhla se schodů. U hraběte nepostřehla ani stín podezření. Dole našla Jeannu, která ji něžně objala a usadila do kočáru, čekajícího na rohu, a pak se již vzrušeně a jako v závrati dala unášet projížďkou po bulvárech. Celé dvě hodiny se obě družky zasypávaly něžnými pozornostmi, a tajemství a plány do budoucna nebraly konce.

Nakonec musela Jeanne upozornit Olivu, že je čas, aby se vrátila, nechce-li vzbudit podezření svého ochránce. Právě se dozvěděla, že oním ochráncem je Cagliostro. Naháněla Jí strach genialita toho člověka; věděla, že se její záměry mohou uskutečnit jen tehdy, udrží-li se všechno v nejhlubší tajnosti.

Oliva na sebe pověděla všechno, co věděla, o Beausirovi, o policii, nic si nenechala pro sebe.

Jeanne se vydávala za dívku z dobré rodiny, která žije s milencem bez vědomí jeho rodičů.

Jedna vyzvěděla všechno, druhá nevěděla nic. Tak vypadalo ono přátelství, které si ty dvě přísahaly. Od té doby už nepotřebovaly ani prak, ani nit. Jeanne měla svůj vlastní klíč. Oliva seběhla dolů, kdykoli si Jeanne vzpomněla.

Svodům vybrané večeře a tajné projížďky Oliva nikdy neodolala.

"Pan de Cagliostro nic netuší?" vyptávala se někdy starostlivě Jeanne.

"Ten? Kdybych mu to i řekla, na mou duši, nevěřil by mi!" ubezpečovala ji Oliva.

Za nějaký ten den si Oliva na noční výlety zvykla a staly se jí potřebou nebo spíše požitkem. Ke konci týdne se už její myšlenky točily jen kolem Jeanny a šeptala si její jméno častěji než kdysi jméno Gilberta a Beausira.

25. Schůzka

Sotva pan de Charny dojel na své statky, sotva zapadly dveře za prvními návštěvníky, nařídil mu lékař, aby již nikoho nepřijímal a nevycházel z pokojů. Příkaz dodržoval naprosto přesně. Nikdo z širého okolí se už nemohl setkat se známým hrdinou námořní bitvy, o níž se po celé Francii tolik mluvilo, přestože o to všechny dívky usilovaly, když se doslechly, jak je statečný a prý i hezký.

Charnyho nemoc však nebyla tak zlá, jak se o ní říkalo. Bolelo ho jen srdce a hlava. Ale Bože můj, jaká to byla bolest! Ostrá, neodbytná, nemilosrdná bolest vzpomínky, jež pálí, a lítostí, jež rozedírá.

Láska je jako stesk po domově. Vyhnanci se stýská spíš po vysněném ráji než po vlasti, jaká ve skutečnosti je, a snad bychom také měli dodat, i když jsme tak zmlsaní poezií, že ráje milované ženy jsou přece jen trochu skutečnější než

vysněné ráje andělské.

Pan de Charny vydržel doma právě tři dny. Roztrpčený nad pomyšlením, že svou nemohoucností ničí všechny sny, které se mu rozplývají v marné dálce, dal po svém okolí rozhlásit lékařův příkaz; o němž jsme již mluvili, nařídil nejspolehlivějšímu duchovi, aby nikoho nevpouštěl, a v noci ze svého sídla odjel na dobrém rychlém koni. Za osm hodin už byl ve Versailles, kde mu komorník podle jeho příkazů pronajal malý domek za parkem.

Domek byl neobydlený od tragického úmrtí jakéhosi šlechtice, jednoho z lovčích honby na vlky, který si tu podřezal hrdlo. Pro Charnyho byl jako stvořený, doufal, že zde bude lépe schován než na svých statcích.

V domku bylo všechno zařízení. Byly tu dvoje dveře, jedny vedly do pusté uličky, druhé do aleje vinoucí se kruhem kolem celého parku. Okna byla obrácena na jih a Charny se jimi mohl dostat do charmilleských alejí. Okna se svými okenicemi, obrostlými révou a břečťanem, byla totiž stejně nízko jako dveře v nějakém nepatrně zvýšeném přízemí a komukoliv, kdo by chtěl vyskočit dolů do královského parku, mohla posloužit stejně dobře jako dveře.

Těsné sousedství s královským parkem bylo zcela výjimečným privilegiem královského lovčího, mohl zblízka snadno dozírat na vysokou zvěř a na bažanty jeho Veličenstva.

Kdo se zahleděl do oken zarámovaných bujnou zeleni, viděl v duchu královského lovčího, jak se za podzimního večera smutně a zádumčivě opírá o rám okna, zatímco laně haraší dlouhýma štíhlýma nohama v suchém listí při svých toulkách houštinami ozlacenými zapadajícím sluncem.

Tuto samotu by Charny nevyměnil za nic na světě. Snad z lásky ke krajině? Brzy se všechno dovíme. Jakmile se tu trochu usadil a všechno pečlivě uzavřel, jakmile se komorníkovi podařilo uchlácholit zdvořilý zájem sousedů, začal Charny, zapomínaný a zapomínající, žít životem, nad nímž by ustrnul každý, kdo jednou v životě potkal lásku nebo o ní slyšel alespoň vyprávět.

Než uplynulo čtrnáct dnů, znal Charny zvyky všech obyvatel zámku a stráží, znal hodinu, kdy chodí ptáci pít z kaluží, kdy tu projde daněk s hlavou plaše nataženou kupředu. Věděl, kdy nastává chvíle velikého ticha, kdy je čas královniných procházek, procházek dvorních dam, kdy je střídání stráží. Prožíval zpovzdáli životy všech obyvatel Trianonu, onoho svatostánku jeho nábožného horování.

Poněvadž bylo velmi krásně a jasné noci plné vůní se staly potěchou pro oči a pobídkou pro srdce k snění, probděl u svého okna pod jasmíny mnohé hodiny. Snažil se zachytit vzdálené zvuky z paláce a skulinami v listí sledoval pohyblivou hru světel tak dlouho, dokud se všechno neuložilo k spánku.

Brzy mu pohled z okna nestačil. Byl příliš daleko od toho šumu a záře. Věděl, že v tuto hodinu už nenarazí ani na psy, ani na stráže, vyskočil tedy z domku na trávník a dopřál si sladkou a nebezpečnou rozkoš z vycházky na pokraj mlází, až k samému rozhraní tmavého stínu a nádherného měsíčního svitu a pozoroval odtud siluety postav, černých a světlých, míhajících se za královninými bílými záclonami.

Tak viděl královnu den co den, aniž to královna věděla.

Poznal ji už z dálky, na čtvrt míle, když procházela parkem v průvodu svých dam nebo několika přátel a pohrávala si se svým čínským paraplíčkem, stínícím její široký, květinami zdobený klobouk.

Žádný krok, žádný postoj ho nemohl zmýlit. Byl by mohl poslepu popsat každou její toaletu. Mezi záplavou listí nepřehlédl královnin velký zelený přehoz se stuhami z černého měňavého hedvábí, které se kolem ní rozevlály každým jejím cudným, a přece svůdným pohybem.

Když vidina královny v parku zmizela, když večer ukončil všechny procházky a mohl se odvážit vyjít na číhanou až k sochám sloupořadí, když se mu nakonec ztratily z očí i poslední prchavé pohyby milovaného stínu, vracel se k svému oknu a průhledem, který si našel mezi stromy, pozoroval zpovzdáli, jak zářivá světla v královninych oknech pomalu uhasínají. Od té chvíle žil jen vzpomínkou a nadějí, právě tak jako dosud pozorováním a obdivem.

Jednou večer, když se vrátil domů a uplynuly již dvě hodiny od jeho rozloučení s mizícím stínem, když padající rosa začala svými bílými perlami skrápět listy břečťanu a Charny se chystal odejít od okna a uložit se k spánku, zaslechl slabé zaskřípání zámku. Zůstal tedy a naslouchal.

Bylo pozdě, ve všech farnostech v okolí Versailles odbíjely kostelní hodiny půlnoc. Charnyho překvapilo, že zaslechl docela neznámý zvuk.

Byl to šramot vzdorovitého zámku u malé branky vedoucí do parku tak asi pětadvacet kroků od Olivierova domku, jež se nikdy neotvírala. Snad se tudy procházelo jen o velkých honech s ulovenou zvěří.

Charny si povšiml, že osoby, které si branku otevřely, nemluví. Zavřely ji za sebou a pustily se aleji pod okny jeho domku.

Křoviska a šlahouny révoví přikrývaly stěny i okenice, takže si jich kolemjdoucí ani nepovšiml.

Postavy ostatně spěchaly a nezvedly ani hlavu. Charny je ve tmě viděl jen nezřetelně. Podle šelestu poletujících sukní a šustění hedvábných pláštěnek, otírajících se o větvičky, však poznal, že jsou to dvě ženy.

Když zahnuly do široké aleje naproti Charnyho oknům a ocitly se v jasném měsíčním světle, Olivier málem vykřikl radostným překvapením. Poznal postavu Marie Antoinetty, její účes a částečně i její tvář, stíněnou širokou krempou kloboučku. V ruce měla velikou růži.

Srdce se Charnymu rozbušilo. Spustil se opatrně z okna do parku. Běžel po trávě, aby nedělal hluk, schovával se za nejtlustší kmeny a nepouštěl ženy z očí. Zpomalovaly krok. Co má dělat? Královna měla s sebou společnici, nic zlého ji tedy nemůže potkat. Ach, proč není sama, milerád by čelil nejhoršímu nebezpečí, jen kdyby k ní mohl přijít, pokleknout a říci: Miluji vás! Ach, proč jí nehrozí nějaké strašné nebezpečí, dal by svou duši za záchranu jejího drahocenného života!

Do jeho představ se mu pletlo na tisíc bláznivých, zamilovaných hloupostí, když se náhle dámy zastavily. Jedna, ta menší, řekla své družce tiše několik slov a odešla.

Královna osaměla. Druhá dáma se rychle vzdalovala, ale Charny zatím netušil proč. Královna stála opřená o strom,

poklepávala si špičkou své drobné nožky a halila se do pláštěnky, dokonce si stáhla hluboko do čela i hedvábnou kapuci, která se jí ještě před okamžikem vlnila v širokých záhybech kolem ramen.

Když ji Charny viděl tak samotnou a zamyšlenou, odtrhnul se od stromu a chtěl se jí vrhnout k nohám.

Pak si však uvědomil, že je od sebe dělí dobrých třicet kroků. Než se k ni dostane, uvidí ho a vyděsí se, protože ho nepozná. Začne volat o pomoc nebo uteče. Na její volání přiběhne napřed společnice a potom i stráž. Prohledají celý park. Najdou ho tam jako nějakého slídila, možná objeví i jeho útočiště a bude konec s jeho tajemstvím, s jeho radostmi i s jeho láskou.

Měl štěstí, že se ovládl, protože sotva se přinutil k rozumu, už se vracela královnina společnice a nepřicházela sama.

O dva kroky pozadu šel urostlý muž, zastíněný širokým kloboukem a zahalený v mohutný plášť.

Nezdálo se, že by muž, kvůli kterému se Charny roztřásl vzteky a žárlivostí, přicházel s pocity vítězoslávy. Našlapoval nejistě, chvílemi i zakolísal, šel jako člověk tápající v tmách, jako by mu neukazovala cestu družka královny, jako by na jejím konci nestála sama královna, bledá a vzpřímená.

Jakmile neznámý zahlédl Marii Antoinettu, jeho rozechvění, kterého si povšiml i Charny, se ještě znásobilo. Neznámý hluboce smekl, divže nezametal zemi. Blížil se s kloboukem v ruce. Charny ho sledoval pohledem, jak zachází do hustšího stínu...! Pozdravil hlubokou úklonou a ještě přidal několik poklon navíc.

Charnyho překvapení se změnilo v ohromení. Ohromení vystřídaly jiné bolestné pocity. Proč přišla královna do parku tak pozdě v noci? A co zde dělá ten člověk? Proč se schovával, když na ni čekal? Proč pro něj královna poslala společnici, proč za ním nešla sama?

Charny myslel, že se mu hlava rozskočí. Vzpomněl si pak, že se královna někdy tajně pouští do politiky, že mívá záhadné styky s německými dvory a že král na její politické pletky žárlí a důsledně je zakazuje.

Možná že je ten záhadný kavalír nějaký posel ze Schönbrunnu nebo z Berlína, snad je to šlechtic, který přináší tajné poselství, snad je to jeden z těch podivných Němců, které Ludvík XVI. nechtěl ve Versailles ani vidět od doby, kdy císař Josef II, přijel do Francie a začal přednášet o filosofii a kritizovat politiku, aby prý pomohl svému švagrovi, Jeho Nejkřesťanštějšímu Veličenstvu.

Toto vysvětlení působilo, jako by lékař přiložil chladivý obklad na horečkou rozpálené čelo, a ubohého Oliviera trochu uklidnilo, vrátilo mu rozvahu a zchladilo jeho nepříčetný hněv. Královna byla ostatně jako obvykle velmi zdvořilá, snad i trochu odměřená.

Její družka stála na tři kroky od nich, byla jako na trní, dávala dobrý pozor a bedlivě je střežila, jak to vidíme u přítelkyň nebo dueň na Watteauových společenských obrazech, a svou úzkostlivostí nepříjemně rušila ono dokonale počestné vysvětlení, které si pan de Charny vysnil.

Ale nechat se přistihnout při tajné politické schůzce je právě tak nebezpečné, jako je pokořující nechat se přistihnout při schůzce milostné. Vždyť milenec se spiklenci podobá k nerozeznání: oba nosí stejné pláště, stejně napínají uši a stejně opatrně se pohybují.

Charnymu nezbyl čas na dlouhé přemýšlení, průvodkyně se pohnula a přerušila schůzku. Kavalír se sklonil, jako by chtěl pokleknout, bezpochyby byl po audienci propuštěn.

Charny ustoupil za silný strom. Skupinka tří se jistě rozdělí a projdou postupně kolem něho. Jediné, co mu zbývalo, bylo zatajit dech a prosit o přímluvu všechny víly a skřítky, aby země a vzduch pohltily sebenepatrnější zvuk.

Najednou se mu zdálo, že vidí sklouznout něco světlého na pozadí královniny pláštěnky, šlechtic se rychle sehnul do trávy, zvedl se, uctivě se uklonil a uháněl, jako by za ním hořelo, jinak ani nelze jeho útěk popsat.

Na úprku ho však zarazil hlas královniny družky. Když se zastavil, tlumeně na něj zavolala:

"Počkejte."

Kavalír , byl opravdu vzorně poslušný, zůstal stát a čekal.

Ženy opírající se jedna o druhou, prošly kolem Charnyho, na dva kroky od jeho skrýše. Stébel trávy, rozvířených královniným šatem, se mohl Charny téměř dotknout rukou.

Ucítil směs vůní, které si u královny tak zamiloval. Verbéna a rezeda. Dvojí opojení, opojení smyslů a vzpomínek.

Ženy přešly a zmizely.

Za několik minut prošel i muž, kterého si Olivier nevšímal, dokud královna nedošla k brance. Neznámý zasypával vroucími, vášnivými polibky svěží, vonící růži, tu krásnou růži, které si Charny všiml, když královna vešla do parku, a kterou před chvílí zahlédl vyklouznout z její ruky.

Růže! A on růži libá! Je tohle vyslanec! Je tohle státní tajemství?

Charny myslel, že zešílí. Chtěl se na neznámého už-už vrhnout a růži mu vyrvat, vtom se však objevila královnina průvodkyně a zavolala:

"Pojďte, monseigneure!"

Charnymu blesklo hlavou, že je to královský princ, a musel se opřít o strom, aby se nezhroutil.

Neznámý se pustil za hlasem a zmizel s dámou.

26. Královnina ruka

Charny se vrátil domů zmučený a otřesený, cítil, že nemá už sílu bojovat s tím novým neštěstím, které ho postihlo.

Copak ho osud zavedl do Versailles a pomohl mu najít jeho neocenitelnou skrýš jen a jen proto, aby popíchl jeho žárlivost a přivedl ho na stopu královnina zločinu, který je výsměchem veškeré manželské poctivosti, důstojnosti koruny, věrnosti v lásce?

Nemohl pochybovat, že muž, s nímž se královna sešla v parku za takových okolnosti, je královnin nový milenec. Charny se v horečné noci a beznadějném blouznění nadarmo utěšoval, že člověk, který si odnesl růži, byl vyslanec a růže byla jen příslibem v nějakých tajných dohodách, jakousi náhradou za kompromitující dopis.

Nic nedokázalo vyvrátit jeho podezření. Teď už nešťastnému Olivierovi nezbývalo nic jiného než přemýšlet o

vlastním jednání a ptát se sama sebe, proč ho ta nešťastná příhoda nevyburcovala k činu.

Kdo se trochu zamysli, snadno pochopi, jaká povědomá síla ho přinutila trpně přihlížet.

Ve chvílích životních krizí se náhle vynoří čin jakoby z nejskrytějších hloubek jeho lidského založení. Povědomá síla, která k činu vyburcovala, je u pohotových jedinců vlastně pouhou kombinací 12 navyklých postupů a mimořádně rychlé a případné úvahy. Charny nezasáhl, protože událost byla královninou záležitostí a nikoli jeho. Kdyby dal najevo svou zvědavost, neutajil by svou lásku. Znevážil by královnu a vyzradil sebe. V jakém zlém postavení by byl oproti zrádcům, které chce usvědčit, kdyby se jim předem sám prozradil!

Nezasáhl i z jiného důvodu. Kdyby zaútočil na muže poctěného královninou přízní, vystavoval by se nebezpečí, že se zaplete do ošklivých, nechutných sporů, do nějakých špinavých úkladů, a to by mu královna nikdy neodpustila.

Konečné i slůvku monseigneur, které na poslední chvíli vyklouzlo zdvořilé průvodkyni, bylo pro Charnyho varováním, i když trochu opožděným. uchránilo ho však a v okamžiku nejdivočejšího vzteku mu otevřelo oči. Co by se stalo, kdyby už stál proti neznámému muži s taseným kordem a zaslechl oslovení monseigneure? Oč těžší by byla jeho vina, že zaútočil tak vysoko!

Charnyho trápily podobné myšlenky po celou noc a během celého dopoledne. Jakmile odzvonilo poledne, ztratil smysl pro včerejšek a upnul se k horečnému, mučivému čekání na příští noc, která mu snad prozradí trochu víc.

Co úzkosti vytrpěl chudák Charny u svého okna, jež se stalo jeho jediným útočištěm, nepřekročitelným ohraničením jeho života. Kdyby ho někdo mohl vidět za clonou z révoví, za okenicemi, v nichž si udělal otvor pro pozorování a nechával je zavřené, aby nebylo znát, že je dům obydlený, kdyby ho někdo mohl vidět v dřevěném rámu okna a okolní zeleně, nepovažoval by ho spíše za rodinný portrét z panského sídla, který pietně zastřela záclonou starostlivá ruka blízkého člověka?

Nastal večer a Charnymu, posedlému touhou zvědět pravdu, vířily hlavou nejbláhovější myšlenky.

Zdálo se mu, že obvyklé zvuky dostávají nový smysl. Z dálky viděl stoupat po schodišti sluhy s pochodněmi a za nimi kráčet královnu. Měl dojem, že královna jde zamyšleně a že je neklidná a rozrušená noční příhodou.

Postupně uhasínala všechna světla a opuštěný park se utápěl v tichu a svěžích vůních. Vypadalo to, jako by květiny a stromy, jež se celý den snažily rozkládat své listy pro potěchu očí a laskat chodce svými doteky, odpočívaly za noci, kdy o ně nikdo nezavadí rukou, ani pohledem, aby se napojily novou svěžestí, vůněmi a něhou. Vždyť stromy a rostliny spí jako my.

Charny si dobře pamatoval, v kolik hodin začalo královnino dostaveníčko. Odbila půlnoc.

Srdce se mohlo Charnymu rozskočit. Přitiskl se hrudi na předprseň, aby neslyšel jeho hlasitý a zběsilý tlukot. Říkal si, teď už zakrátko zaskřípe zámek a branka se otevře.

V tichém parku se neozval jediný rušivý zvuk.

Charnymu teprve teď napadlo, že se tytéž věci dvakrát za sebou neopakují. Že tato láska nezná jiné povinnosti než povinnosti vlastní lásky. Že by to byli velmi neopatrní milenci, kdyby si nedokázali poručit a nevydrželi bez sebe déle než den.

Nerozum ohrozí každé tajemství, pomyslil si Charny.

Ovšem, je to naprosto samozřejmé, královna dnes nebude opakovat včerejší nerozvážnost.

Vtom zaskřípal zámek a branka se otevřela.

Olivier smrtelně zbledl. Uviděl obě ženy, stejně oblečené jako včera.

"Jak musí být zamilovaná!" vzdychl si.

Ženy se pustily stejnou cestou jako včera a ve spěchu prošly pod Charnyho oknem.

Jakmile zašly opodál a nemohly Charnyho slyšet, seskočil jako minulé noci z okna. Schovával se za silnější kmeny, sledoval je a přísahal si, že bude jednat opatrně pevně a chladnokrevně. Opakoval si, já jsem poddaný, ona je královna. Já jsem muž a to mě zavazuje k úctě, ona je žena, a to ji opravňuje, aby vyžadovala ohleduplnost.

A protože se obával své zbrklé, výbušné povahy, zahodil kord k trsům slézu u starého kaštanu.

Dámy došly na totéž místo jako včera. A Charny, také jako včera, královnu poznal, viděl, jak si stahuje do čela hedvábnou kapuci a jak zatím její ochotná přítelkyně odchází, aby přivedla ze skrýše onoho neznámého, kterého oslovuje monseigneure.

Charny přemýšlel, kde se asi neznámý schovává. Tím směrem, kterým spěchala královnina průvodkyně, leží Apollónovy lázně, skryté za vysokými keři ve stínu mramorových pilířů. Jak by se tam však mohl neznámý muž schovat? Kudy by se tam dostal?

Charny si vzpomněl, že někde poblíž lázní je podobná branka, jakou přicházely na schůzku dámy. Neznámý k ní měl nepochybně klíč. Tudy zřejmě vcházel, proklouznul až k lázním a tam počkal, až ho zavolají. Všechno bylo smluveno předem. Monseigneur mohl promluvit s královnou a brankou se zase dostat ven.

Za chvíli Charny zahlédl plášť a klobouk, který znal již ze včerejška.

Dnes se neznámý neblížil ke královně již tak bázlivě a uctivě. Dělal sáhodlouhé kroky, protože se neodvažoval rozběhnout. Ale kdyby jen trochu přidal, byl by to už běh.

Královna se posadila na plášť, který pro ni novodobý Raleigh 13 rozprostřel, zády se opírala o strom a zatímco bdělá přítelkyně opět hlídala, poklekl zamilovaný pán do mechu a začal ke královně hovořit s překotnou naléhavostí.

Královna skláněla hlavu v milostném zamyšleni. Charny nerozuměl jednotlivým slovům, ale z tónu a naléhavosti kavalírovy řeči promlouvala poezie a láska. Každé slovo znělo jako vášnivá prosba.

Královna neodpovídala. Neznámý naléhal o to láskyplněji. Ubohému Charnymu se chvílemi zdálo, že se z chvějivého spádu jeho řeči užuž oddělí nějaké srozumitelné slovo a on zemře lítostí a žárlivostí. Nezaslechl však ani jediné. Několikrát zvýšil výmluvný kavalír hlas a tu ho vždy upozornilo varovné gesto naslouchající družky, aby mluvil tišeji.

Královna zatvrzele mlčela. Neznámý ji zasypával jednou prosbou za druhou, jak Charny uhodl z melodie vět, ale

jedinou odpovědí mu byl něžný, mlčenlivý souhlas, slabé zadostiučinění pro toho, kdo touží slyšet o lásce.

Pak náhle královna řekla několik slov. Alespoň to tak Charnymu připadalo. Promluvila přidušeným hlasem velmi tiše, že ji mohl rozumět jen její kavalír. Sotva domluvila, neznámý se neovládl a v nevýslovném nadšení hlasitě zvolal:

"Děkuji, ach, děkuji, moje sladké Veličenstvo! Zítra tedy na shledanou!"

Královna si zakryla oběma rukama tváři tak již dost zastřenou.

Charny ucítil, jak mu po skráních stékají přetěžké kapky studeného, smrtelného potu.

Tu vztáhla královna ke kavalírovi ruce, neznámý je uchopil do svých a vtiskl na ně milující polibek tak dlouhý, že Charny za tu dobu protrpěl trýzeň všech muk, která lidská zběsilost musela ukrást samému peklu.

Po tomto políbení se královna rychle vzpřímila a přijala rámě své průvodkyně.

Spěšně prošly kolem Charnyho jako včera a ztratily se mu z dohledu. Mihl se kolem i neznámý, ale Charny stál jako přikován nevýslovnou, vysilující bolestí a jen nejasně vnímal zaskřípání obojích vrátek, jež se naráz zavřela.

Nebudeme se ani pokoušet popsat Charnyho duševní stav po onom hrozném odhalení.

Divoce křižoval park napříč alejemi a v zoufalství vyčítal stromům, že se staly pomocníky zločinu.

Hodiny ubíhaly a Charny se vytrhl ze svého pominutí a začal rozumně uvažovat, až když ve svém bezhlavém trysku zakopl o kord, který tu odhodil, aby nebyl v pokušení po něm sáhnout.

Zbraň se mu připletla pod nohy tak, že upadl, a připomněla mu jeho silu a lidskou důstojnost. Muž, který potěžká v ruce kord, i kdyby jakkoli šílel, nemá na vybranou, než probodnout sebe nebo toho, kdo jej uráží. Nemá právo na slabost, nemá právo na strach.

Charny se stal opět Charnym, vrátil se mu zdravý rozum a tělesná síla. Nechal svého nesmyslného pobíhání, nevrážel „již do stromů jako slepý. Šel tiše přímo vpřed, kudy předtím prošly obě žehy i onen neznámý.

Chtěl si prohlédnout místo, kde seděla královna. Mech byl ještě pomačkaný a připomínal Charnymu jeho vlastní neštěstí a štěstí toho druhého. Olivier však nezavzdychal, nepoddal se hněvu, který zatemňuje mozek. Místo toho začal usilovně přemýšlet, jaká asi je tato skrývaná láska a jaká je žena, jež ji přijímá.

Potom šel po stopách šlechticových a zkoumal je chladně a rozvážně, jako by stopoval dravou zvěř. Vedly k brance za Apollónovými lázněmi. Přehoupl se přes zeď a našel stopy koňských kopyt a u branky podupanou trávu.

Tak tudy přijel! Ne z Versailles, ale z Paříže! pomyslil si Olivier. Přišel sám a zítra přijede zase, řekla mu přece zítra na shledanou!

Do zítřka tedy musím potlačit ne slzy, které mi stoupají do očí, ale krev, jež se mi žene do hlavy.

Zítřek je poslední den mého života, nebo jsem zbabělec a nikdy jsem opravdově nemiloval.

"Nu tak, neplaš se, neplaš se," říkal tiše a poklepával si na srdce jako jezdec, uklidňující jankovitého koně, "nu tak, mírni se a šetři sílu, nejtěžší zkouška tě teprve čeká."

Potom se ještě jednou kolem sebe rozhlédl, ale snažil se vyhnout pohledu na zámek. Bál se, že by mohl v královnině okně zahlédnout světlo a to by znamenalo novou lež, další skvrnu na duši proradné královny.

Světlo v okně by naznačovalo, že je ve svém pokoji. A proč by ještě navíc lhala, když si už osobuje právo jednat hanebně a nečestně a ví, že od skryté hanby je krůček k veřejné ostudě?

V okně královnina pokoje bylo světlo!

"Předstírat, že je v ložnici a chodit si po parku s milencem - učiněné mrhání takovou přemírou nevinnosti!" odsekával Charny trpce jednotlivá slova své ironické samomluvy.

"Královna je velmi šlechetná, že se kvůli nám nutí do přetvářky. Nebo má snad strach, aby se na ni nerozhněval její královský manžel?"

Charny zaťal pěsti, až se mu zaryly nehty do dlaní, a odhodlaně odcházel domů.

"Řekli si: Na shledanou zítra," opakoval si ještě, když vstoupil do domu. "Dobrá, na shledanou zítra... všichni vespolek, protože zítra budeme na schůzce čtyři, madam!"

27. Žena a královna

Příští noc se opakovalo všechno jako obvykle. Branka se otevřela, sotva odbila půlnoc. Objevily se dvě ženy.

Bylo to jako v arabských pohádkách, kde duchové s neúchylnou pravidelností vystupují z kouzelných předmětů.

Charny se pevně rozhodl, že tentokrát musí zjistit, kdo je onen šťastlivec, kterého královna vyznamenává.

Připadalo mu vše už tak známé, přestože se to opakovalo teprve potřetí. Sledoval dámy, schovával se strom od stromu, došel až k místu, kde se milenci scházeli. Nikdo zde však nebyl.

Královnina družka dovedla dnes Její Veličenstvo až k Apollónovým lázním.

Hrozná úzkost, neznámá, nová trýzeň ochromila Charnyho. Ve své mravní čistotě si nedovedl představit, že by zločin mohl zajít tak daleko.

Dámy si cosi šuškaly, královna se usmívala a krok za krokem se blížila k setmělému úkrytu. Neznámý šlechtic jí vyšel vstříc s otevřenou náručí.

Královna k němu vztáhla ruce a překročila práh. Železná mříž se za ni zavřela.

Průvodkyně zůstala venku. Opřela se o polozbořený sloup, obrostlý zelení, a čekala.

Charny špatně odhadl své síly. Ještě se natolik nezotavil, aby vydržel tak strašný otřes. Ve chvíli, kdy se v záchvatu zuřivosti rozehnal ke královnině společnici, aby poznal, kdo to je, aby ji proklel nebo, bůhsámví, snad uškrtil, zaplavila mu krev jako rozvodněná řeka spánky, stoupla mu do hrdla a Charny omdlel.

Sesul se do mechu s tichým zaúpěním, které na chvíli vystrašilo hlídkující družku u vchodu do Apollónových lázní.

Stará rána se otevřela, Charny se dusil vnitřním krvácením.

Teprve padající rosa a chladící země ho vzkřísily k vědomí. Ucítil prudkou bolest.

Zvedl se jako v mátohách, poznal, kde je, rozvzpomněl se, jak se sem dostal a rozhlédl se kolem. Královnina průvodkyně zmizela, nikde nebylo slyšet ani hlásku. Na věži versailleského kostela odbily dvě hodiny a Charny si

teprve uvědomil, jak dlouho byl v bezvědomí.

Strašná vidina se rozplynula. Královna, milenec i průvodkyně měli dost času k úniku. Charny si to ověřil, když našel v trávě za zdi čerstvé stopy po odjezdu jezdce.

Otisky kopyt a několik nalomených větviček u mříže Apollónových lázní byla jediná svědectví Charnyho zážitku.

Noc byla pro něj dlouhým utrpením. Ani ráno mu nebylo lépe.

Na smrt bledý, zestárlý o deset let, zavolal komorníka a nechal se ustrojit do černých sametových šatů, jaké nosívají bohatí měšťané.

Šel a polykal přitom bolesti. Jeho temná, mlčenlivá postava se objevila u Trianonu v době střídání stráží, v deset hodin.

Královna právě vycházela z kaple, kde byla na mši.

Její cestu provázely skloněné hlavy a skloněné zbraně.

Charny si povšiml, že mnoho žen přímo rudne závistí nad královninou krásou.

Byla opravdu krásná. Nádherné vlasy vyčesané nad spánky, jemné rysy tváře, úsměvná ústa, oči posmutnělé, ale zářivě čisté a něžné.

Náhle uviděla na konci špalíru Charnyho. Zrůžověla překvapením a vykřikla.

Charny nesklonil hlavu. Dál se díval na královnu a ta v jeho očích vyčetla, že ho potkalo nové neštěstí. Došla až k němu.

"Myslela jsem, pane de Charny," řekla mu přísně, "že jste na svých statcích."

"Vrátil jsem se odtud, madam," odpověděl úsečně a nepříliš zdvořile.

Strnula překvapením. Jí přece neušla ani maličkost. Natož takové pohledy a slova téměř nepřátelská.

Rychle se obrátila k ženám.

"Dobrý den, hraběnko," pokynula přátelsky paní de la Motte.

Usmála se na ni důvěrně.

Charnyho zamrazilo. Zpozorněl.

Jeanne, znepokojená jeho pátravým pohledem, odvrátila hlavu.

Charny se za ní ploužil jako její stín a nedal pokoj, dokud se k němu ještě jednou neobrátila obličejem.

Potom ji obešel a pozorně si všímal její chůze.

Královna zdravila na všechny strany, ale stačila si povšimnout, jak ti dva podivně kolem sebe krouží.

Snad se nepomátl, říkala si zaraženě. Ubohý chlapec!

Otočila se k němu ještě jednou.

"Jak se vám daří, pane de Charny?" oslovila ho svým milým způsobem.

"Velmi dobře, madam. Ale bohudíky ne tak dobře jako Vašemu Veličenstvu."

A uklonil se královně tak roztodivně, že ji jen ještě víc vylekal.

Něco visí ve vzduchu, zbystřila Jeanne pozornost.

"Kde teď bydlíte?" zeptala se královna.

"Ve Versailles, madam," odpověděl Olivier.

"Od kdy?"

"Už tři noci," řekl mladý muž významně a svá slova zdůraznil ještě výmluvným pohledem a gestem.

Nezdálo se; že by to na královnu nějak zapůsobilo, zato Jeanne se zachvěla.

"Chcete mi snad něco povědět?" ptala se královna Charnyho s andělskou trpělivostí.

"Ach, Vaše Veličenstvo," odpověděl mladík, "mám toho na srdci příliš mnoho."

"Pojďte," rozhodla se náhle královna.

Pozor, pozor! myslela si Jeanne.

Královna chvátala do svých pokojů, vzrušení dvořané se hrnuli za ní. Paní de la Motte děkovala prozřetelnosti, že Marie Antoinetta, aby nevzbudila podezření, že chce s Charnym promluvit mezi čtyřma očima, vybídla několik lidí, kteří ji obklopovali, aby ji následovali.

Jeanne proklouzla s ostatními.

Královna vešla do svých komnat a propustila paní de Misery i všechno služebnictvo.

Bylo teplo, slunce se sice schovávalo, ale jeho hřejivé, jasné paprsky prozařovaly vysoko nastlanou vrstvou bílých a modravých oblaků.

Královna otevřela skleněné dveře vedoucí na malou terasu. Posadila se za psací stolek plný dopisů. Čekala.

Hlouček dvořanů, který přišel s ní, pochopil, že chce být sama, a pomalu se rozešel.

Netrpělivý Charny, zalykající se hněvem, mačkal v rukou klobouk.

"Mluvte, pane, mluvte," pobídla ho královna. "Vypadáte velmi rozrušeně."

"Čím mám začít?" Charny mluvil jako někdo, kdo nahlas přemýšlí. "Jak se mohu odvážit obžalovat čest, věrnost a majestát?"

"Co to říkáte?" zvolala Marie Antoinetta, prudce se k němu obrátila a v očích jí hořelo.

"Nemohu přece říci, co jsem viděl," pokračoval Charny zamyšleně.

"Pane," odpověděla královna mrazivě, "je ještě příliš brzy po ránu, abych se mohla domnívat, že jste opilý. A přece se chováte tak, jako byste nebyl střízlivým mladým šlechticem."

Domnívala se, že ho důtka spraží a pokoří, ale Charny stál a mluvil jako ve snách.

"Kdo je vlastně královna? Žena. Kdo jsem já? Jsem muž i poddaný."

"Pane!"

"Madam, nedopusťme, aby se do věcí, jež vám musím říci, přimísil hněv, mohl by nás připravit o rozum. Myslím, že

jste si mohla ověřit mou hlubokou úctu ke královskému majestátu. Obávám se, že jsem také prokázal královně i ženě svou nesmírnou bláhovou lásku. Můžete si tedy vybrat, kterou z obou, zda královnu nebo ženu, má její zbožňovatel obžalovat z hanebnosti a nepoctivosti?"

"Pane de Charny," zvolala královna a blížila se bledá jako stín k mladému muži, "jestli ihned neodejdete, vyprovodí vás moje stráže."

"Prosím. Než mě však dáte vyhnat, řeknu vám, proč jste hanebná královna a bezectná žena!" vykřikl Charny bez sebe hněvem. "Už tři noci vás sleduji v parku!"

Charny myslel, že se královna po strašlivém odhalení zhroutí, ona však užasla, zvedla hlavu a přistoupila až k němu.

"Pane de Charny," vzala ho za ruku a jemně mu domlouvala, "je mi vás líto, zřejmě vám není dobře. Buďte opatrný, oči se vám lesknou a ruce chvějí, tvář máte bílou, jako by se vám všechna krev hromadila u srdce. Máte nějaké bolesti? Chcete, abych přivolala pomoc?"

"Viděl jsem vás! Viděl!" trval chladně na svém. "Viděl jsem vás, když jste dala tomu muži růži, viděl jsem vás, když vám líbal ruce, viděl jsem vás, když jste spolu zašli do Apollónových lázní."

Královna, si přejela rukou přes čelo, jako by se chtěla přesvědčit, že to není jen sen.

"Pane de Charny, teď si pěkně sedněte, vidíte, že byste upadl, kdybych vás nepodpírala. Poslechněte mě, sedněte si!"

Charny se skutečně sesul na pohovku. Královna si k němu přisedla na taburet. Vzala ho za obě ruce a zadívala se mu pozorně do očí, zdálo se, že vidí až na dno jeho duše.

"Utište se," promlouvala k němu, " s klidným rozumem i srdcem mi ještě jednou opakujte, co jste řekl."

"Bože, chcete mě snad zabít?" šeptal Olivier zmučeně.

"Raději vám tedy budu klást otázky sama. Jak je to dlouho, co jste se vrátil ze svých statků?"

"Čtrnáct dnů."

"Kde bydlíte?"

"V domku lovčího, narychlo jsem si ho pronajal a nelituji toho."

"Ach, ano; v tom sebevrahově domku, na konci parku, viďte?"

Charny němě přikývl.

"Říkáte, že jste se mnou někoho viděl..."

"Hlavně říkám, že jsem viděl vás!"

"Kde?"

"V parku."

"V kolik hodin? Který den to bylo?"

"O půlnoci. Poprvé v úterý."

"Viděl jste mě?"

"Tak jako vás teď vidím před sebou. Viděl jsem také vaši průvodkyni."

"Nějaká žena šla se mnou? Poznal byste ji?"

"Před chvílí jsem měl dojem, že jsem ji zahlédl: Ale tvrdit to nemohu. Zdálo se mi, že poznávám její postavu. Ale obličej? Kdo se chystá k zločinu, schovává svou tvář."

"Dobrá," pokračovala klidně královna. "Mou průvodkyni jste tedy nepoznal, ale mě..."

"Ale vás, madam, jsem viděl... pohleďte... teď snad také vidím vás?"

Poklepávala nervózně nožkou.

"A... ten společník?" ptala se. "Ten muž, kterému jsem dala růži? Říkal jste přece, že jste viděl, jak mu dávám růži..."

"Ano, toho kavalíra se mi však nepodařilo dostihnout."

"Víte snad přesto, kdo to je?"

"Podle oslovení je to monseigneur. To je všechno, co vím."

Královna si mnula čelo a přemýšlela přímo zuřivě.

"Pokračujte, prosím," žádala. "Tedy v úterý jsem mu dala růži. A ve středu?"

"Ve středu jste mu podala obě ruce k políbení."

"Och!" vykřikla a stiskla ruce, až zbělely. "A co včera, ve čtvrtek?..."

"Včera jste s tím člověkem strávila půldruhé hodiny v Apollónových lázních. Vaše společnice vás tam nechala o samotě."

Královna se rázně vztyčila.

"A-vy-jste-mě-tam-vi-děl?" důrazně podtrhla každou slabiku.

Charny mlčky zvedl ruku k přísaze.

"Och!" vybuchla královna bez sebe rozhořčením. "On na to přísahá!"

Charny smrtelně vážné opakoval svou mlčenlivou přísahu.

"Mě? Mě?" volala královna a tiskla ruku na srdce.

"Mě že jste viděl?"

"Ano, vás. V úterý jste na sobě měla své zelené šaty se zlatými hedvábnými pruhy, ve středu ty s velkými modrými a červenými květy. Včera, včera jste si vzala zlatohnědé hedvábné šaty, které jste měla na sobě, když jsem vám poprvé políbil ruku. To nebyl nikdo jiný než vy, jistě ne! Bolí mě to k smrti a k smrti je mi hanba, ale musím vám při své spáse, při své cti, při Bohu, v nějž věřím, přísahat: Vy jste to byla, madam, vy!"

Královna vyšla na terasu a rychle začala přecházet sem a tam. Vůbec se nestarala o množství diváků, kteří se nemohli zezdola vynadívat na její nezvyklé vzrušení.

"Kdybych odpřísáhla," řekla konečně, "kdybych se zapřísahala při životě svého syna, při Bohu... já přece také věřím

v Boha, nejen vy... Ne, on mi nevěří. Vidím, že mi nevěří!"

Charny sklopil hlavu.

"Šílenče!" zvolala trpce. Rozhořčeně mu sevřela paži a vtáhla ho z terasy do pokoje.

"To musí být jedinečná rozkoš obvinit nevinnou, počestnou ženu! To musí být skvostný pocit, hanobit čest královny... Uvěříš mi, řeknu-li ti, že jsem to nebyla já, koho jsi viděl? Uvěříš mi, odpřísáhnu-li ti při Ježíši Kristu, že jsem celé ty tři dny po setmění nevyšla ze svých komnat? Chceš, abych se dovolala svědectví svých žen a svědectví krále, který tu byl a viděl mě, že jsem nemohla být nikde jinde? Ne, ne... všechno je to zbytečné, nevěří mi, nevěří!"

"Viděl jsem," odpověděl Charny mrazivě.

"Ach, vykřikla náhle královna. "Už chápu! Je to snad poprvé, co jsem se stala terčem té hanebné hry? Cožpak mě nezahlédli lidé k pohoršení celého dvora na plese v Opeře? A neviděli mě snad u Mesmera, jak jsem v extázi tropila nestoudnosti v kruhu všech zvědavců a lehkých holek?... A vy to dobře víte, vy, který jste se pro mne bil!"

"Madam, tehdy jsem se bil, poněvadž jsem tomu nevěřil. Dnes bych se bil, protože tomu věřím."

Královna v zoufalství vztáhla ruce k nebi, do očí jí vstoupily slzy a pomalu stékaly po lících.

"Bože můj, sešli mi myšlenku, jež by mě zachránila. Dej, ať mnou tento muž nepohrdá!"

Charnyho do hloubi duše dojala tato prostá a horoucí prosba. Schoval tvář do dlaní.

Královna chvíli mlčky přemýšlela, pak se rozhodla.

"Pane," řekla, "jste mi dlužen zadostiučinění. Žádám vás o ně. Po tři noci jste mě viděl v parku ve společnosti jakéhosi muže. Víte dobře, že už někdo zneužil skutečnosti, že jistá žena, bůhví, kdo to je, má ve své tváři, ve své chůzi něco, čím se podobá mně, mně, nešťastné královně. Ale poněvadž vy raději věříte, že se toulám po nocích já, poněvadž tvrdíte, že jsem to skutečně já, jděte do parku znovu v tutéž hodinu, jděte tam se mnou. jestliže jsem to byla já, koho jste viděl, bude vyloučeno, abyste mě tam uviděl dnes, protože dnes budu s vámi. Jestliže to byla jiná žena, proč bychom ji nemohli uvidět ještě jednou a spolu? A uvidíme-li ji... Ach, pane, nevím, zda vaše lítost vyváží všechno utrpení, které jste mi způsobil."

Charny si přitiskl obě ruce na srdci.

"Příliš se pro mě obětujete," řekl pohnutě. "Zasloužil bych smrt, a vy jste mě zdrtila svou dobrotou!"

"Ó, rozdrtím vás důkazy!" slibovala královna. "Nikomu ani slovo. Dnes večer v deset hodin čekejte samoten u dveří svého domku. Umínila jsem si totiž, že vás přesvědčím. Jděte teď, pane, a nedejte na sobě nic znát."

Charny beze slova poklekl a odešel.

Na konci druhého salónu přešel, aniž si to uvědomil, kolem Jeanny. Hltala ho očima. Stála tu a čekala na královnin pokyn, aby mohla s houfem dvořanů pohotově přispěchat k Jejímu Veličenstvu.

28. Žena a démon

Jeanně neuniklo Charnyho trápení, královnin neklid a nepřirozenost jejich rozhovoru.

Pro ženu bystrou jako Jeanne to bylo víc než dost, aby si mohla mnohé domyslit. Nemusíme snad vysvětlovat, co už všichni pochopili.

Víme-li, že se paní de la Motte Cagliostrovým přičiněním setkala s Olivou, nemusíme již k celé té komedii posledních tří nocí nic dodávat.

Jakmile se Jeanne octla opět u královny, pozorně naslouchala a číhala. Doufala, že z výrazu tváře Marie Antoinetty vypozoruje něco, čím by si ověřila své domněnky.

Královna si však v poslední době navykla nevěřit už nikomu. Nedala své pocity najevo. Jeanne byla tedy odkázána na pouhé dohady.

Nařídila hned jednomu ze svých lokajů, aby sledoval pana de Charny. Lokaj se vrátil. a hlásil, že pan de Charny zmizel v domku na konci parku u lesíka.

To je tedy jasné, pomyslila si Jeanne. Charny je zamilovaný a všechno viděl.

Zaslechla, jak královna říká paní de Misery:

"Necítím se dnes dobře, drahá Misery, půjdu si v osm hodin lehnout."

A poněvadž si její dvorní dáma dělala starosti, dodala ještě: "Nepřijmu večer nikoho."

Víc nepotřebuji vědět, řekla si Jeanne, jenom hlupák by to nepochopil.

Královna se zřejmě dosud nevzpamatovala z rozrušení nad výstupem s panem de Charny a propustila velmi brzy celou svou družinu. Jeanne nad tím poprvé od svého vstupu ke dvoru zajásala.

Karty jsou rozdány, řekla si odhodlaně, a teď rychle do Paříže. Musím dovést svou hru až do konce.

A odjela okamžitě z Versailles.

Když vešla do bytu v ulici Saint-Claude, našla přepychový dar, který jí kardinál ráno poslal.

Jeanne pohlédla lhostejně na tu drahocennost. Schovala se za záclonu a dívala se naproti. Oliva měla zavřená okna, vyspávala, zřejmě byla vyčerpaná. Bylo velmi dusno.

Jeanne se dala zavést k panu de Rohan. Rozzářený, sebevědomý kardinál div nepukl radostí a pýchou. Seděl za svým honosným psacím stolem, který se Bouleovi zvlášť úchvatně povedl, a bez přestání psal a trhal dopis, začínal ho pokaždé stejně, ale nikdy ho nedopsal.

Jakmile komorník ohlásil Jeannu, zvolal:

"Drahá hraběnko!"

Vyskočil a běžel jí vstříc.

Jeanne si nechala zulíbat ruce a paže. Pak se co nejpohodlněji uvelebila, aby zdolala obtížný rozhovor.

Monseigneur spustil děkovné ódy, a bylo znát, ze je myslí upřímně.

Jeanne ho v jeho výřečnosti přerušila.

"Jestlipak víte, monseigneure, že se umíte dvořit s velkým jemnocitem a že vám upřímně děkuji?"

"Za co?"

"Ani ne tak za kouzelný dar, který jste mi ráno poslal, jako spíš za to, jak jste ohleduplný, že jste ho neposlal do mého domečku. Ano, máte skutečně jemnocit. Vy se svým srdcem neobchodujete, vy je velkodušně rozdáváte."

"Pochvalu za jemnocit si zasloužíte jen vy," odpověděl poklonou kardinál.

"Vždyť vy jste nedobyl lidské štěstí, ale přímo božský triumf!" lichotila hraběnka.

"Přiznávám to, a tolik blaha mě až děsí. Necítím se ve své kůži, nemohu se ani dobře na ostatní lidi podívat. Musím myslet na antickou báji o Jupiterovi, kterého unavila vlastní záře."

Jeanne se pousmála.

"Přijíždíte z Versailles?" zeptal se dychtivě.

"Ano."

"A viděla jste... ji?"

"Právě se od ní vracím."

"A... neříkala nic?"

"Ach, co by měla říkat?"

"Odpusťte mi, prosím, to už ani není zvědavost, to je přímo posedlost."

"Na nic se mě neptejte."

"Och, hraběnko!"

"Ne, neptejte se, a dost."

"Bože, jak podivně to říkáte? Když se na vás člověk podívá, málem by myslel, že přinášíte špatné zprávy!"

"Monseigneure, nevyzvídejte na mně."

"Hraběnko! Hraběnko!..."

Kardinál zbledl.

"Největší štěstí," řekl smutně, "se podobá nejvyššímu bodu na kole Štěstěny. Z vrcholu již začíná klesat křivka dolů. Ale nešetřte mě, jestli se stalo nějaké neštěstí. Ale... nestalo se nic, viďte, že ne?"

"Já bych tomu, monseigneure, spíš řekla šťastná náhoda," odpověděla Jeanne.

"Tomu!... čemu? Co to má znamenat? A co je šťastná náhoda?"

"Že nás nepřistihli," suše podotkla Jeanne.

"Ohó, ohó," začal se kardinál opět usmívat. "Při prozíravosti a důvtipu dvou srdcí a jedné chytré hlavičky..."

"Dvě srdce a jedna hlava, monseigneure, nemohou zabránit cizím očím, aby se dívaly listím."

"Někdo nás viděl!" zvolal pan de Rohan zděšeně.

"Všechno tomu nasvědčuje, monseigneure."

"A když nás viděl, poznal nás?"

"Ach, s tím si nemusíte dělat starosti, monseigneure, protože kdyby nás poznal, kdyby se naše tajemství vyzradilo, Jeanne de Valois by už byla na druhém konci světa a vy byste už nežil, monseigneure."

"Máte pravdu, hraběnko. Ale neříkáte mi všechno a napínáte mě na skřipec. Někdo nás viděl - dobrá. Ale viděl jen nějaké osoby, jak se procházejí v parku. Copak je to zakázáno?"

"Zeptejte se krále!"

"Král o tom ví?"

"Mluvíme pořád dokola. Kdyby to král věděl, seděl byste v Bastile a mě by se také nějak zbavili. Ale protože je lepší vyhnout se jistému neštěstí než vsadit na nejisté štěstí, přišla jsem vás varovat, abyste už přestal pokoušet osud."

"Co to říkáte?" vykřikl kardinál. "Nechápu, kam míříte, drahá hraběnko!"

"Nechápete?"

"Bojím se, že ne."

"A já se zase budu bát tak dlouho, dokud mě neuklidníte."

"Co pro vás mohu udělat?" ptal se kardinál a vzal hraběnku za ruku.

"Nechodit do Versailles."

Do kardinála jako když uhodí.

"Ve dne?" usmál se po chvíli.

"Ve dne rozhodně ne, ale ani v noci."

Kardinál se zachvěl a pustil hraběnčinu ruku.

"Vyloučeno!" vyhrkl.

"Teď je řada na mně, abych s vámi otevřeně promluvila. Řekl jste, tuším, vyloučeno. Můžete mi laskavě říci, proč?"

"Protože miluji tak vroucně, že moje láska neuhasne dřív než můj život."

"To pozoruji." poznamenala uštěpačně Jeanne. "Abyste se tedy dostal rychleji k cíli, chcete jít mermomocí zase do parku. Ano, jen si tam jděte a vaše láska skutečně neuhasne dřív než váš život, protože stačí jedno bodnutí kordem - a je naráz konec i s vámi i s vaší láskou."

"Nestrašte, hraběnko! Ještě večera jste měla plno odvahy!"

"Já mám smělost přírodních tvorů. Nemám strach z ničeho, dokud nezvětřím nebezpečí."

"Já zas mám v krvi smělost svého rodu. Bez nebezpečí nemohu mít pocit štěstí."

"To je skvělé. Ale dovolte mi, abych vám řekla..."

"Nic nechci slyšet, drahá hraběnko, už ani slovo!" zvolal zamilovaný prelát. "Rozhodnuti padlo. Kostky jsou vrženy: Třeba smrt, ale lásku! Pojedu zase do Versailles."

"Sám?"

"Vy byste mě tam nechala samotného?" zeptal se vyčítavě.

"Já bych byla první..."
"Ale ona, ona přijde!"
"Mýlíte se, nepřijde."
"Přijela jste mi to od ní snad vyřídit?" ptal se nešťastně kardinál.
"Snažím se už půl hodiny, aby vás ta rána tolik nezasáhla."
"Už se nechce se mnou sejít?"
"V žádném případě, sama jsem jí to radila."
"Madam," řekl kardinál zraněným hlasem, "to není od vás. pěkné, ubližujete srdci, o němž víte, jak je citlivé."
"Bylo by ode mne daleko horší, monseigneure, kdybych nechala zničit dvě bláhová, bezradná stvořeni. Poradila jsem, a kdo chce, ať se podle toho zařídí."
"Hraběnko, hraběnko, raději smrt!"
"To je vaše věc - není nic snazšího."
"Chci raději zemřít," řekl kardinál zasmušile, "raději smrt a zatracení. Blahoslavené peklo, kde se spolu shledáme jako dva viníci!"
"Vaše Eminence se rouhá!" rozhorlila se hraběnka.
"Jste poddaný, který strhává královnu s trůnu, jste muž, který chce zničit ženu!"
Kardinál uchopil hraběnčinu ruku a zapřísahal ji jako v horečce:
"Přiznejte, hraběnko, že nic takového neřekla," volal, "že by mě nedokázala tak zapřít!"
"Mluvím s vámi jejím jménem."
"Žádá jen chvilku strpení!"
"Vysvětlujte si to, jak chcete, ale mějte na paměti její příkaz."
"Park není jediné místo, kde bychom se mohli vídat. Je tisíce jiných, bezpečnějších možností. Královna vás konečně už jednou přišla navštívit!"
"Monseigneure, nemluvte tak. Na srdci mi leží kámen. Tíží mě vaše tajemství a nevím, zda jsem dost silná a zda tu tíhu mohu dlouho nést. Vždyť co neprořeknete vy sám, co nepoví zlé jazyky nebo náhoda, to vyzradí zlé svědomí. Můžete mi věřit, ona je schopna v nějakém zoufalém okamžiku všechno králi přiznat."
"Proboha!" zvolal pan de Rohan. "Myslíte, že by to bylo možné? Že by udělala něco takového?"
"Kdybyste ji viděl, slitoval byste se nad ní."
"Co mám dělat?" ptal se.
"Uklidnit ji svým mlčením."
"Bude si myslet, že jsem na ni zapomněl!"
Jeanne zavrtěla hlavou.
"Nařkne mě, že jsem zbabělý."
"Zbabělý, chcete-li ji zachránit? To je vyloučeno."
"Jak by mohla žena prominout, že ji muž nevyhledává?"
"Přece ji nemůžete posuzovat tak, jak byste posuzoval mě."
"Považuji ji za velkou a silnou osobnost. Miluji její statečné a ryzí srdce. Může mi věřit právě tak, jako já věřím jí. Chci ji ještě naposledy uvidět, povědět ji všechno, co cítím. Až mě vyslechne, ať se rozhodne podle svého. Pro mne bude její přání svaté."
Jeanne se zvedla.
"Jak je vám libo," řekla stroze. "Jděte, chcete-li. Půjdete však sám. Když jsem se vracela do Paříže, hodila jsem klíček od té branky do Seiny. Vy si jděte klidně do Versailles, já odjedu do Švýcar nebo do Holandska. Čím dál budu od toho sudu s prachem, tím méně se budu bát, že vybuchne."
"Hraběnko, vy byste mě tu nechala samotného? Vy byste mě opustila? Bože, komu bych o ní vyprávěl?"
A nyní Jeanne překonala samotného Moliéra 14. Nikdy se ta nejchytřejší Dorine nevykroutila lépe posedlému Valériovi.
"Zbude vám celý park s ozvěnou," odpověděla. "Můžete jim šeptat jméno své Amaryldy."
"Hraběnko, smilujte, se, jsem na pokraji zoufalství," řekl prelát velmi upřímně.
"Dobrá tedy," prohlásila Jeanne tónem chirurga, který se rozhodl pro nemilosrdný řez. "Jste-li na pokraji zoufalství, pane de Rohan, nedejte se strhnout k dětinskostem, jsou nebezpečnější než střelný prach, než mor, než smrt. Máte-li tu ženu skutečně rád, hleďte ji ochránit a neničte ji. A jestliže vám nevypověděla paměť a neselhal cit, nedopustíte, abyste při pádu strhl s sebou i ty, kteří vám přátelsky stáli po boku. Nehodlám si zahrávat s ohněm. Odpřísáhněte mi, že alespoň čtrnáct dnů nepodniknete sebemenší krok, abyste mohl spatřit královnu? Znamená to, že se čtrnáct dnů na královnu ani nepodíváte, o rozmluvě nemůže byt ani řeč, to snad chápete. Chcete-li mi to odpřísáhnout, zůstanu zde a budu vám dál pomáhat. Nebo jste si postavil hlavu a chcete ohrozit mou i její bezpečnost? Stačí slovo a já během deseti minut odjedu. A vy z toho budete muset hledět vyváznout, jak se dá."
"Je to hrozné," šeptal kardinál. "Zřítit se z výšin takového štěstí! Ten pád je horší než smrt."
"Jděte, jděte," šeptla mu Jeanne do ucha, "vždyť vy milujete jen sám sebe."
"Tentokrát miluji pravou nesobeckou láskou," ohradil se kardinál.
"Tak tedy tentokrát trpte. Bez toho se v této situaci neobejdete. Nuže, monseigneure, rozhodněte se. Mám zůstat tady, nebo jet do Lausanne?"
"Zůstaňte, hraběnko, ale vymyslete nějaký utěšující prostředek na mé trápení. Bolest je k nevydržení."
"Slibujete, že mě poslechnete?"
"Dávám vám slovo Rohanů!"

"Dobře. Vím, co vaši bolest zhojí. Zakazuji vám, abyste královnu viděl, ale nezakazuji vám, abyste jí psal."

"Opravdu?" rozzářil se zamilovaný pošetilec novou nadějí. "Smím jí tedy psát?"

"Zkuste to."

"A... odpoví mi?"

"Budu se snažit."

Kardinál zasypal Jeanninu ruku nadšenými polibky.

Nazval ji svým strážným andělem.

Démon, zahnízděný v hraběnčině duši, se jistě musel zasmát.

29. Noc

Toho dne ke čtvrté hodině odpoledne zastavil v lesíku za Apollónovými lázněmi jezdec koně.

Zdálo se, že to byla projížďka pro potěšeni, kůň šel krokem. Jezdec, zamyšlený a krásný jako Hippolytos, nechával otěže volně viset koni podél šíje.

Zastavil se v místech, kde pan de Rohan nechával po tři dny stát svého koně. Viděl půdu zdusanou koňskými kopyty a všude kolem dubu, k němuž byl kůň uvázán, okousané listy na keřích.

Jezdec seskočil s koně.

"Je to tady pěkně zpustošené," povzdychl si.

Přistoupil k zídce.

"Zůstaly tu stopy, někdo tudy lezl a branku musel také někdo teprve nedávno otevírat. To jsem si myslel.

Nadarmo jsem neválčil s Indiány v savanách, abych nerozuměl stopám koní a lidí. Pan de Charny se vrátil před čtrnácti dny. Čtrnáct dnů se pan de Charny nikde neukázal. Zde jsou vrátka, jimiž se pan de Charny dostává do Versailles."

Své úvahy ukončil jezdec tak nešťastným povzdechem, jako by mu to mělo srdce utrhnout.

"Přejme bližním jejich štěstí," řekl ochraptěle a prohlížel pozorně všechny ty výmluvné stopy na trávě a na zdi. "Co bůh dává jedněm, odpírá druhým. Nestvořil pro nic za nic lidi šťastné i nešťastné. Budiž jeho vůle pochválena.

Potřeboval bych však důkazy. Jak a za jakou cenu si je mohu opatřit?

Vlastně to půjde velmi snadno. Toho, kdo se schová v křoví, v noci nikdo neuvidí, ale on může z úkrytu pozorovat každého, kdo přijde. Dnes večer se tu schovám.

Jezdec se. chopil otěží, beze spěchu se vyhoupl do sedla, koně nepobízel, nechal ho jít volně, až oba zmizeli za ohybem zdi.

Charny se mezitím podle královnina příkazu nehnul ze svého domku a čekal na její vzkaz.

Byl už večer a ještě stále se nic nedělo. Ze svého pokoje Charny tentokrát nevyhlížel oknem do parku, ale oknem do uličky. Královně řekl: "U dveří vašeho; domku", ale vždyť je to jedno, dveře nebo okno, obojí je v přízemí. Hlavně že je odtud vidět všechno, co se venku děje.

Naslouchal do noci a doufal, že už každým okamžikem zaslechne dupat koňských kopyt nebo chvatné kroky posla.

Slyšel bít hodiny. Půl jedenácté. Nikde nic. Královna ho obelstila. Znenadání ji zaskočil a ona jednala podle okamžitého nápadu. Bylo jí hanba a tak slíbila něco, co nemohla dodržet. Trápilo ho pomyšlení, že dala slib, ačkoli předem věděla, že ho nesplní.

A Charny, který jako všichni náruživě zamilovaní podléhal ukvapeným podezřením, začal si už vyčítat, že byl příliš důvěřivý.

"Jak jsem mohl já, který jsem všechno na vlastní oči viděl, uvěřit všem těm lžím a prodat svou jistotu a přesvědčení za kousek mizerné naděje?"

Ve vzteku zapadal hloub a hloub do svých černých myšlenek, až náhle zaslechl, jak mu někdo hodil hrst písku na okno do parku, a rozběhl se k němu.

Dole pod větvemi mladých habrů uviděl ženskou postavu v široké černé pláštěnce, zvedající k němu svůj bledý, vzrušený obličej.

Charny nedokázal potlačit výkřik, v němž se mísila radost s výčitkami svědomí. Žena, která na něho čekala, která ho přivolala - byla královna!

V mžiku vyskočil z okna a dopadl před Marii Antoinettu.

"Ach, tu jste, pane, to je dobře," řekla mu tichým, rozrušeným hlasem. "Co vás zdrželo?"

"Vy, madam!... Vy sama! Je to vůbec možné?" zvolal Charny a hluboce se sklonil.

"Takhle vy tedy čekáte?"

"Čekal jsem u okna do ulice, madam."

"Proč bych chodila uličkou, pane, když mohu snadno přijít parkem?"

"Neodvažoval jsem se doufat, madam, že vás uvidím," začal Charny s překypující vděčností.

Královna ho přerušila.

"Nestůjme tady," žádala, "je tu světlo. Máte s sebou kord?"

"Mám."

"Správně. Kudy jste říkal, že sem přicházeli ti lidé?"

"Tudy, těmi vrátky."

"V kolik hodin?"

"Vždy o půlnoci."

"Nevím, proč by nepřišli i dnes. Nikomu jste nic neříkal?"

"Chraň Bůh."

"Zajdeme za keře a tam počkáme."

"Ach, Vaše Veličenstvo..."

Královna šla před ním a rychle ušla kousek cesty směrem k zámku.

"Chápete jistě," řekla náhle, jako by předbíhala Charnyho dohady, "že jsem se o té záležitosti nebavila s panem policejním ministrem. Od té doby, co, jsem si stěžovala, měl se pan de Crosne dávno postarat o nápravu. Když tu osobu, která napřed zneužila mé podoby a teď i mého jména, ještě nechytili, když celou tu záhadu ještě neobjasnili, zdá se, že je pro to jen dvojí vysvětlení. Buď je pan de Crosne neschopný člověk - což by nebylo tak hrozné - nebo táhne za jeden provaz s mými nepřáteli. Připadá mi skoro nemožné, aby si někdo u mne, v mém parku, dovolil sehrát to nechutné divadlo, na něž jste mě upozornil, kdyby se nemohl spolehnout na přímou podporu nebo na mlčenlivý souhlas. Považuji všechny, kteří na tom mají nějakou vinu, za velmi nebezpečné, a proto se chci sama postarat o jejich odhalení. Co si o tom myslíte vy?"

"Prosím Vaše Veličenstvo o dovolení, abych směl zůstat zticha. Jsem z toho zoufalý. Podezření jsem se zbavil, ne však tísně."

"Vy alespoň jednáte otevřeně," živě odpověděla královna. "Dovedete říci pravdu z očí do očí. Je to přednost, která může někdy zranit nevinné, když se v nich zmýlíte. Ale zranění se vyhojí."

"Ach, madam, odtlouklo jedenáct hodin. Mám o vás strach."

"Jděte se přesvědčit, zda tu někdo není," poslala ho královna.

Charny poslechl a proběhl všemi křovinami až k zídce.

"Nikdo tu není," ujistil ji, když se vrátil.

"Kde se odbývala ta schůzka, o níž jste mi vyprávěl?"

"Madam, právě teď, když jsem se vracel z obhlídky, se mi málem zastavilo srdce. Uviděl jsem vás stát přesně tam, kde jsem v minulých nocích viděl ... falešnou francouzskou královnu."

"Tady?" vykřikla královna a s odporem uhnula z místa, na němž stála.

"Ano, zde pod tím kaštanem, madam."

"Pak ovšem zde nemůžeme zůstat, pane," řekla Marie Antoinetta, "když tu byli, vrátí se sem znovu."

Charny provázel královnu do jiné aleje. Srdce mu bílo tak hlasitě, že se bál, aby nepřeslechl zavrznutí vrátek, až se otevřou.

Královna mlčky a sebejistě čekala, až se objeví živoucí důkaz její neviny.

Odbila půlnoc. Vrátka se neotevřela.

Uplynula další půlhodina a královna se už alespoň desetkrát optala Charnyho, jestli ti bídníci přišli na schůzku vždycky přesně.

Pak již odtloukly tři čtvrtě.

Královna netrpělivě poklepávala nohou.

"Uvidíte, že dnes nepřijdou," posteskla si. "Taková nepříjemnost se může stát jenom mně!"

Podívala se při tom na Charnyho, jako by mu chtěla vypovědět boj, kdyby v jeho pohledu našla sebemenší záblesk vítězoslávy nebo ironie.

On tu však stál vážně a melancholicky, bledší a bledší, čím blíž byl pochybám; a z jeho tváře vyzařovala jen pokorná trpělivost mučedníka anebo anděla.

Královna ho uchopila za paži a zavedla k vysokému kaštanu, kde se již předtím zastavili.

"Říkal jste, že jste je viděl právě na tomto místě?" zašeptala.

"Ano, právě zde, madam."

"Tady dala žena tomu muži růži?"

"Ano, Vaše Veličenstvo."

Královna byla tak zesláblá, tak vyčerpána dlouhým čekáním v parku, že se musela opřít o kmen stromu. Sklonila hlavu.

Nohy jí vypověděly službu. Charny jí nepodal ruku a ona se spíš zhroutila, než posadila do mechu a trávy.

Zůstal stát, zachmuřený a jako z kamene.

Zakryla si oběma rukama obličej a tak Charny nezahlédl královninu slzu, jež jí skanula mezi štíhlými bílými prsty.

Náhle zvedla hlavu.

"Pane," prohlásila, "máte pravdu. Jsem odsouzena. Slíbila jsem, že vám dokážu, jak křivě jste mě obvinil. Bůh si to nepřál, skláním se před jeho vůlí."

"Madam..." šeptal Charny.

"Udělala jsem to," pokračovala královna, "co by na mém místě neudělala žádná jiná žena, natož královna... Och, pane, jaká je to královna, když nepanuje ani v jednom srdci? Jaká je to královna, když jí nepatří ani úcta jednoho čestného muže? Nu, pane, pomozte mi alespoň vstát, ať mohu odejít. Nepohrdejte mnou tolik, že byste mi nepodal ruku."

Charny se před ni jako zběsilý vrhl na kolena.

"Madam," zvolal a bořil tvář do mechu. "Madam, kdyby nebylo toho neštěstí, že vás miluji, odpustila byste mi, prosím?"

"Vy!" řekla královna hořce. "Vy, který věříte, že jsem bezectná, vy že mě milujete?"

"Ach... madam!"

"Vy!... vy, který jste snad neztratil docela paměť, vy mě obviňujete, že jsem tady darovala růži, tam zas polibek, onde lásku jinému muži... pane, nemá cenu lhát, vy mě nemilujete!"

"Madam, zde, na vašem místě byla ta zlá vidina zamilované královny. A tady, kde jsem já, přízrak toho milence. Vytrhněte mi srdce, protože oba ty pekelné přízraky žijí v mém srdci a zahubí je."

Vzala ho za ruka a přitáhla zoufalým pohybem k sobě.

"Tak vy jste viděl... tak vy jste slyšel ... mě, mě samotnou, je to tak?" řekla zajíkavě. "Och, věříte, že jsem to byla já, nenamáhejte se vymýšlet něco jiného. A což kdybych zde na tom místě, zde pod tím kaštanem, kde sedím; jak jste mě viděl, a vy u mých nohou, jak jste viděl toho druhého, kdybych vám sevřela ruce, přitiskla vás k sobě, objala vás a zeptala se: ‚Jsem to skutečně já, kdo se stejně choval k jinému? Jsem to skutečně já, kdo to vše říkal jinému?' Kdybych vám řekla: ‚Pane Charny, milovala jsem, miluji a budu milovat jediného člověka na celém světě... vás, pane Charny!...' Bože můj, Bože můj, stačilo by to, abych vás přesvědčila, že není schopen žádné hanebnosti ten, v jehož srdci se mísí s krví císařů nebeský jas takové lásky, jako je tato?"

Charnymu unikl sten, podobný stenu umírajícího. Královna k němu promlouvala a její dech ho opájel až k závrati. Polykal vůni jejích slov, cítil, jak mu její ruka žhne na rameni, jak její ňadra hoří na jeho srdci, jak mu její dech spaluje rty.

"Dovolte mi, abych poděkoval Bohu," šeptal, "jinak bych pro vás mohl zapomenout i na Boha."

Pomalu se vztyčila. Pohlížela na něj očima, zářícíma mlhou slz.

"Dám za vás život, dovolíte-li," šeptal poblouzněně.

Ještě chvíli se na něj mlčky dívala.

"Podejte mi své rámě," řekla pak, "a veďte mě všude tam, kde byli ti dva. Napřed sem, kde dostal růži..."

Sejmula s šatů růži, zahřátou jakoby vnitřním ohněm.

"Vezměte si ji," přikázala.

Vdechl omamnou vůni květu a tiskl ho k sobě.

"A tady mu ta druhá podala ruku a dovolila mu ji líbat?" ptala se.

"Obě ruce!" odpověděl Charny a v okamžiku, kdy sklonil hlavu a ucítil královniny horké ruce na svém obličeji, zatočil se s ním celý svět.

"První místo je očištěno," usmála se kouzelně královna: "A potom šli do Apollónových lázní?"

Charny se zaraženě zastavil, krve by se v něm nebyl dořezal.

"Tam nikdy jindy než ve dne nevkročím," řekla vesele královna. "Pojďme si prohlédnout místo, odkud ten královnin milenec ujížděl."

Opírala se o rámě nejblaženějšího muže, jakého kdy svět viděl, a radostně, lehounce přeběhla trávník rozprostřený mezi keři a zídkou. Octli se u dvířek, za nimiž byla zdusaná tráva:

"Zde od této branky," vysvětloval Charny.

"Mám s sebou všechny klíče od parku. Otevřete branku, pane de Charny, ať si všechno zjistíme."

Vyšli ven a sklonili se nad stopami. Měsíc vyplul z mraků, jako by jim chtěl pomoci v pátrání.

Bílé měsíční paprsky ozařovaly něžně královninu překrásnou tvář. Opírala se o rámě pana de Charny, naslouchala a prohlížela si okolní keře.

Přesvědčila se již o všem, pokročila směrem k dvířkám a něžně k sobě přitáhla mladého šlechtice.

Branka se za nimi zavřela.

Odbily dvě hodiny.

"Sbohem," řekla tiše. "Vraťte se domů. Zítra na shledanou."

Stiskla mu ruku a pak se mlčky pustila habřím k zámku.

Za brankou, kterou před chvílí zavřeli, se zvedl z křovin muž a zmizel v blízkém lese.

Odnášel s sebou královnino tajemství.

30. Rozloučení

Příští ráno vyšla královna ze svých komnat s obličejem rozzářeným úsměvy a krásou a odebrala se na mši.

Stráže dostaly příkaz, aby k ní dnes vpustily každého. Byla neděle a královna hned po probuzení prohlásila:

"Dnes je překrásný den, v takový den je člověku dobře na světě."

Zdálo se, že je dnes ještě šťastnější z vůně svých milovaných květin, ještě velkodušnější při udílení darů, že dnes víc než kdy jindy pospíchá, aby se mohla celou duši obrátit k Bohu.

Vyslechla mši v hlubokém soustředění. Nikdy svou majestátní hlavu neskláněla s větší pokorou.

Mezitím, co se královna vroucně modlila, tlačily se davy lidí všude, kudy procházela z kaple do svých komnat. Dokonce i na schodišti bylo plno dam a pánů.

V poslední řadě zářila ve skromné, ale vybrané eleganci paní de la Motte.

Ve špalíru šlechticů bylo po pravé straně vidět pana de Charny, jemuž všichni přátelé blahopřáli k uzdravení, k návratu do Versailles a hlavně k tomu, jak skvěle a šťastně vypadá.

Přízeň velkých je jako vzácný parfém, šíří se kolem dokola tak rychle, že ji znalci odhadnou, rozpoznají a ocení dřív, než se flakón vůbec otevře. Charny získal královnino přátelství sotva před šesti hodinami, a už se kdekdo vydával za Olivierova přítele.

Olivier přijímal všechna ta blahopřání s usměvavou tváří opravdu šťastného člověka. Pánové z levé strany špalíru přešli napravo, aby mu prokázali co nejvíc úcty a přátelství. Za hloučkem šlechticů, kteří kolem něj postávali, si musel chtě nechtě povšimnout postavy osamoceného, bledého a nehybného muže, jež se podivně odrážela od jeho blaženosti.

Poznal Filipa de Taverney, jenž tu stál v přiléhavém stejnokroji s rukou na jílci kordu.

Od zdvořilostní návštěvy, kterou Filip vykonal po souboji u svého protivníka, od chvíle, kdy doktor Louis Charnyho bez milosti odsoudil k samotě, se oba protivníci nesetkali.

Když Charny zahlédl Filipa a povšiml si, že na něj klidně, ne sice laskavě, ale také ne nepřátelsky hledí, pozdravil ho a Filip na dálku pozdrav opětoval.

Olivier se hned snažil protlačit kroužkem kolemstojících pánů.

"Promiňte, pánové," žádal, "dovolte mi, abych vykonal povinnost, kterou mi přikazuje zdvořilost."

Přešel vzdálenost z pravé strany na levou a zamířil přímo k Filipovi, který stál nepohnutě na svém místě.

"Pane de Taverney," pozdravil ho Olivier ještě zdvořileji než poprvé, "byl bych vám rád dříve poděkoval za váš laskavý zájem o mé zdraví, ale vrátil jsem se teprve včera."

Filip se začervenal, pohlédl na něj a pak se zadíval do země.

"Bude mi ctí, budu-li vás moci zítra navštívit a doufám, že se na mě už nehněváte."

"Ani v nejmenším, pane," odpověděl Filip.

Charny zvedl ruku a chtěl ji natáhnout k Filipovi, aby si potřásli rukama, vtom však zavířily bubny, ohlašující královnin příchod.

"Královna přichází, pane," řekl Filip klidně, ale přátelské Olivierovo gesto neopětoval.

Místo toho se uklonil, spíš smutně než odměřeně.

Charnyho to zarazilo, obrátil se a spěchal mezi své přátele na pravou stranu špalíru.

Filip zůstal na své straně a stál jako voják na stráži.

Královna se blížila, nešetřila úsměvy, přijímala písemné žádosti a tu a tam pokynula někomu z družiny, aby je převzal. Už z dálky uviděla Charnyho a hleděla na něj s nebojácnou smělosti, jakou projevovala v každém přátelství a o které její nepřátelé prohlašovali, že je nestoudná.

"Jen proste, pánové," zvolala, "proste, dnes nedokáži nic odepřít."

Charnymu pronikl až do srdce tón i smysl jejích slov.

Rozechvěl ho pocit blaženosti, kterým jí vzdával dík.

Náhle však královnu vytrhl z jejího sladkého, ale nebezpečného snu zvuk kroků a hlasu.

Kroky se ozývaly zleva a vážný hlas ji oslovil:

"Madam..."

Byl to Filip. Královna se v prvé chvíli nemohla vzpamatovat z překvapení, že se octla mezi těmito dvěma muži, poněvadž ji zřejmě trápilo, že jednoho miluje příliš, druhého ne dost.

"Vy, pane de Taverney," vzchopila se a zvolala. "Vy snad chcete o něco žádat? Jen mluvte, prosím!"

"Chtěl bych žádat o kratičkou audienci, kdykoli se to Vašemu Veličenstvu hodí," uklonil se Filip s bledou a velmi vážnou tváří.

"Třeba hned, pane," vyhověla mu královna a mimoděk stočila oči k Charnymu, kterého viděla nerada tak blízko bývalého soka. "Pojďte."

Zrychlila chůzi, když slyšela za sebou Filipovy kroky, a vzdalovala se od Charnyho.

Přesto však cestou pokračovala v přijímání dopisů, písemných žádostí a proseb, vydala ještě několik rozkazů a vstoupila do svých pokojů.

Za čtvrt hodiny již uvedli Filipa do knihovny, kde Její Veličenstvo v neděli přijímalo.

"Ach! Vstupte, pane de Taverney," nutila se královna do veselého tónu. "Vstupte a hned rozjasněte tvář. Musím se vám přiznat, že se vždycky trochu polekám, když se mnou chce někdo z Taverneyů mluvit. Jako by si vaše rodina libovala ve zlých zprávách. A tak mě rychle uklidněte, pane de Taverney, a ujistěte mě, že se nestalo nic zlého."

Po tomto úvodu zbledl Filip ještě víc než při setkání s Charnym, a poněvadž z královniných slov nevycítil mnoho srdečnosti, odpověděl pouze stručně:

"Madam, mám tu čest ujistit Vaše Veličenstvo, že tentokrát přináším dobrou zprávu."

"Tak přece nějakou zprávu!" zvolala královna.

"Je mi líto, madam, ano."

"Bože můj," zvolala královna a znovu se jí v tváři objevil ten veselý výraz, který Filipa tak rozesmutňoval, "vždyť vy jste řekl ‚je mi líto!' Jsem já to nebohý tvor, řekli by ve Španělsku, vždyť pan de Taverney řekl ‚je mi líto'!"

"Madam," odpověděl Filip smrtelně vážně, "jediná věta vás dokonale ubezpečí, že dnes královně při pohledu na jednoho z Taverneyů nepřeletí po jejím ušlechtilém čele ani mráček, ale že Taverneyové z Maison Rouge dokonce přestanou Vašemu Veličenstvu dělat starosti jednou provždy. Dnes, madam, nadobro opouští francouzský dvůr poslední člen této rodiny, který směl poněkud doufat ve vaši milostivou přízeň."

Z královniny tváře zmizel naráz veselý výraz, kterým se chtěla pouze zaštítit, protože se předem obávala, že ji rozmluva zarmoutí anebo dojme.

"Vy chcete odejít!" zvolala.

"Ano, Vaše Veličenstvo."

"Vy také!"

Filip se uklonil.

"Sestra již ke své lítosti Vaše Veličenstvo opustila," odpověděl, "a já, který jsem byl královně daleko méně užitečný, odcházím dnes."

Královnu zaplavila vlna lítosti. Sedla si a přemýšlela o tom, že Andrée tehdy přišla požádat, aby směla navždycky odejít, právě den po rozmluvě u doktora Louise, při níž se projevily první známky královniny náklonnosti k panu de Charny.

"Zvláštní," zašeptala a zmlkla.

Filip stál jako socha vytesaná z kamene a čekal na znamení, že může odejít.

Královna se náhle vytrhla ze svého zasnění.

"Kam máte namířeno?" zeptala se.

"Chci se vydat za panem de Lapeyrouse," odpověděl Filip.

"Pan de Lapeyrouse je nyní na Novém Foundlandě."

"Mám už všechno připraveno na cestu, chci se k němu připojit."
"Slyšel jste o tom proroctví, že má zemřít strašlivou smrtí?"
"Nevím, že má být strašlivá," řekl Filip, "vím jen, že podle proroctví má zemřít brzy."
"A přece jedete?"
Filip se usmál, mužný ve své ušlechtilé a jemné kráse.
"Právě proto jedu a chci se k Lapeyrousovi připojit."
Královna se znovu zamyšleně odmlčela.
A Filip stál opět v uctivém očekávání.
Šlechetná a statečná povaha Marie Antoinetty se tentokrát odvážila ještě větší smělosti než obvykle.
Vstala, zkřížila své bílé paže a přistoupila k mladému muži.
"Proč odjíždíte?"
"Protože mě zajímá cestování," odpověděl jí jemně.
"Ale vždyť jste už procestoval celý svět!" Zvolala královna, kterou na chvíli oklamal Filipův hrdinný klid.
"Procestoval jsem celý Nový svět, to je pravda, madam, ale neprocestoval jsem obojí, i Nový i starý svět.
Královna lítostivě pokrčila rameny a opakovala mu to, co kdysi řekla Andrée:
"Taverneyové jsou ze železa a srdce mají z ocele. Vy a vaše sestra jste oba strašní, jste přátelé, na které člověk musí nakonec zanevřít. Vždyť vy neodjíždíte proto, že se chcete toulat po světě, cestování máte už nad hlavu, ale proto, že mě chcete opustit. Vaše sestra říkala, že musí poslechnout hlas víry, a zasypala popelem své horoucí srdce. Chtěla prostě odejít a odešla. Bůh požehnej jejímu štěstí. A vy? Vy, který jste měl všechny předpoklady k spokojenosti, jste také na odchodu. Před chvílí jsem vám přece říkala, že Taverneyové mi přinášejí neštěstí!"
"Nesuďte nás přísně, madam. Kdyby Vaše Veličenstvo ráčilo nahlédnout do našich srdcí pozorněji, našlo by v nich jen nekonečnou oddanost."
"Poslyšte," zvolala královna již pohněvaně, "oba jste nemožná stvoření, vy kvaker a vaše sestra filosofka. Ona si představuje svět jako ráj, do kterého mají povolený vstup jen andělé. Vy zase vidíte svět jako peklo, kde jsou samí ďáblové. A oba utíkáte před světem! Jeden proto, že se setkal s tím, co nečekal, druhý proto, že se nesetkal s tím, co čekal. - Je to tak? Ach, drahý pane de Taverney, nechte být lidi nedokonalé, jak jsou, a nežádejte po královských rodinách, aby byly méně nedokonalé než celé lidské pokolení. Buďte shovívavý nebo spíše - nebuďte sobecký."
Vložila se do toho s příliš velkou náruživostí a Filip získal převahu.
"Madam," odpověděl, "sobectví se stává ctností, slouží-li nám jen k většímu uctívání toho, co zbožňujeme."
Královna se zarděla.
"Vím jen to, že jsem milovala Andréu a ona mě opustila, že jsem měla ráda vás a vy mě opouštíte. Je pro mne ponižující, vidím-li, jak dvě tak vzácné bytosti - ne, já nežertuji, pane - odcházejí z mého domu."
"Nic nemůže ponížit tak vznešenou osobnost, jako jste vy, madam," řekl Filip chladně, "žádná pohana nemůže ulpět na tak urozeném čele, jako je vaše."
"Kladu si v duchu otázku, co vás asi mohlo zranit."
"Nic mě nezranilo, madam," živě se ohradil Filip.
"Byl jste povýšen; všechno bylo na dobré cestě, vyznamenávala jsem vás..."
"Opakuji Vašemu Veličenstvu, že mě u dvora nic nemrzelo."
"A kdybych vám řekla: Zůstaňte, kdybych vám to poručil a..."
"Byl bych velice zarmoucen, Vaše Veličenstvo, ale musel bych trvat na svém."
Královna se dnes již potřetí stáhla do svého mlčení, v kterém sbírala myšlenky,. tak jako unavený šermíř v kratičké přestávce sbírá všechny síly.
A jako vždy zakončila svou úvahu nečekaným výpadem.
"Je tu snad někdo, kdo se vám znelíbil? Jste podezíravý, Filipe," řekla královna a upřela na něj pronikavý pohled.
"Ne, nikdo takový tu není."
"Myslela jsem, že nejste zadobře s jistým šlechticem... s panem de Charny, kterého jste poranil v souboji..." pokračovala královna stále naléhavěji. "A protože se lidé přirozeně snaží vyhnout tomu, koho nemají v lásce, chcete zřejmě, když se pan de Charny vrátil, opustit dvůr."
Filip neodpověděl.
Královna špatně odhadla jeho statečnou, oddanou povahu a viděla v jeho počínání docela obyčejnou žárlivost. Proto ho nijak nešetřila.
"Teprve dnes jste zjistil, že se pan de Charny vrátil.
Dnes, slyšíte? A vy mě právě dnes žádáte o dovolení, abyste směl odejít?"
Filip již nebyl bledý, ale zsinalý. Takové nařčení, taková potupa ho vyburcovaly k obraně.
"Madam," ohradil se, "zjistil jsem teprve dnes, že se pan de Charny vrátil, to je pravda. Ale daleko dřív, než se Vaše Veličenstvo domnívá. Zahlédl jsem totiž pana de Charny ráno už kolem druhé hodiny u branky vedoucí k Apollónovým lázním."
Teď zbledla královna. Napůl se obdivovala, napůl se děsila kavalírské zdvořilosti, od níž se mladý šlechtic ani v hněvu neodchýlil.
"Prosím," řekla velmi tiše, "můžete jít, pana, nebudu vás zdržovat."
Filip se naposledy uklonil a vážně odcházel.
Královna, omráčená údivem, sklesla na pohovku a vydechla:
"Francie! Země šlechetných srdcí!"
31. Kardinál žárlí

Zatím kardinál prožil tři noci, které se tolik lišily od oněch tří předešlých, jejichž obrazy si ve svých představách stále a stále oživoval.

Odnikud žádná zpráva, ani naděje na návštěvu! Mrtvé ticho po horoucí vášni mu připadalo jako tmavé sklepení po jásavých slunečních paprscích.

Kardinál se utěšoval nadějí, že jeho milenka je v prvé řadě žena a pak teprve královna a že chce jen vyzkoušet, jak opravdově ji miluje, zda jeho láska zkoušku vydrží a vyjde z ní tak krásná, jak to sliboval. Pravé mužské stanovisko. Kdo by se však zamyslil nad jeho obsahem, viděl by, že v sobě skrývá dvousečnou zbraň, která může těžce zasáhnout kardinála, obrátí-li se proti němu.

Když neviděl nikoho přicházet, když neslyšel nic jiného než ticho, jak říká Delille15, začal se nešťastný milenec bát, že tato zkouška dopadla špatně skutečně pro něho samého. Myšlenka ho naplnila takovými úzkostmi, hrůzou a neklidem, že si je může představit jen ten, kdo prodělal strašné nervové onemocnění, při němž každé vlákno v mozku pálí, odvíjí a svíjí se jako zlomyslný ohnivý had.

Kardinál nemohl už takové trápeni vydržet. Během dopoledne poslal pro paní de la Motte desetkrát do bytu a desetkrát do Versailles. Teprve desátý posel přivezl paní de la Motte, jež ve Versailles hlídala Charnyho i královnu a v duchu jásala nad kardinálovou netrpělivostí, která jí brzy dopomůže k cíli.

Sotva ji kardinál uviděl, vybuchl.

"Nechápu, jak si můžete klidně žít, když víte, jak mě mučí nejistota. Říkáte, že jste má přítelkyně, a nechala byste mě umučit k smrti!"

"Prosím vás, monseigneure, buďte přece trochu trpělivý! Co jsem dělala já ve Versailles, daleko od vás, bylo stokrát užitečnější, než co jste udělal vy tady, když jste po mně vzdychal."

"Stejně nemá být člověk tak nemilosrdný," řekl kardinál trochu smířlivěji, v naději, že uslyší, co je nového. "Vyprávějte, co říká, co dělá?"

"Odloučení je zlá bolest, ať člověka trápí v Paříži nebo sužuje ve Versailles."

"Tím jste mi udělala velkou radost a děkuji vám za ni, ale..."

"Ale ?"

"Kde jsou pro to důkazy?"

"Panebože!" zvolala Jeanne. "Jak vás může něco takového napadnout, monseigneure! Důkazy! Co to má znamenat, důkazy? Máte zdravý rozum, monseigneure, chcete-li od ženy důkazy jejích poklesků?"

"Nechci přece nějaký doličný předmět pro soudní řízení, hraběnko, chci nějaký důkaz lásky."

"Tak se mi zdá," zadívala se Jeanne významně na Jeho Eminenci, "že začínáte trochu přehánět své nároky. Nebo jste snad ztratil pomět?"

"Ach, já vím, co mi chcete říci, já vím, že nemám zapomínat, jaké je to pro mne štěstí a jaká pocta. Ale vžijte se, hraběnko, do mých pocitů. Jak by bylo vám u srdce, kdyby vás někdo po všech náznacích náklonnosti od sebe odmrštil?"

"Slyšela jsem správně? Řekl jste náznacích?" zeptala se hraběnka jedovatě.

"Bože, hraběnko, vím, že mě můžete beztrestně trápit, vím že nemám právo si naříkat, ale já si naříkám...

"Nesvalujte tedy, monseigneure, vinu za svou nespokojenost na mne, když jste nespokojený pro nějakou malichernost nebo spíš pro nic za nic."

"Hraběnko, jednáte se mnou skutečně bezcitně!"

"Monseigneure, opakuji pouze vaše slova. Navazuji jen na to, co jste sám řekl."

"Raději si sama něco vymyslete a nehubujte mě za mé bláznovství. Raději mi pomozte a nemořte mě."

"Nemohu vám pomoci, když vidím, že se nedá nic dělat."

"Že se nedá nic dělat?" opakoval kardinál a rozzlobeně zdůrazňoval každé slovo.

"Nic."

"Jak myslíte, madam," rozpálil se pan de Rohan. "Snad se najde někdo, kdo bude mít jiný názor než vy!"

"Vidíte monseigneure. Došlo to bohužel tak daleko, že se mezi nás postavila zloba, jeden druhému už nerozumíme. Prosím Vaši Eminenci, aby mi prominula, že jí to připomínám."

"Zloba, zloba! Ano... zlobím se, sama jste mně k tomu dohnala, hraběnko, nemáte trochu dobré vůle!"

"A nezkoumal jste, zda vás k tomu nedohnala vaše nespravedlnost?"

"To jistě ne. Uznávám, že byste mi asi nepřestala pomáhat, kdybyste mohla."

"Smýšlíte o mně správně. Z čeho mě tedy obviňujete?"

"Že mi neříkáte plnou pravdu."

"Plnou pravdu! Řekla jsem vám všechno, co vím."

"Neřekla jste mi, že královna je nevěrnice, že je to koketa, která lidi napřed pobláznía pak je nechá utrápit."

Jeanne na kardinála překvapeně pohlédla.

"Můžete mi vysvětlit, co tím myslíte?" žádala ho a nezachvěla se strachem, ale radostí.

Napadlo ji totiž, ze jí kardinálova žárlivost umožní vyváznout ze svízelné situace, z níž by jinak těžko hledala východisko.

"Doznejte," naléhal kardinál, kterému se zdálo, že je už všemu konec, "proboha vás prosím, doznejte, že mě královna nechce vidět!"

"Nic podobného jsem neřekla, monseigneure."

"I když mě snad neodhazuje z vlastního rozmaru, a já v to stále ještě doufám, doznejte, že mě odmítá proto, aby nerozhněvala jiného milence, kterému jsou podezřelé mé pozornosti vůči královně."

"Ach, monseigneure!" zvolala Jeanne tak obdivuhodně medově, že se jí podařilo kardinálovy obavy tím víc upevnit,

oč nápadněji předstírala, že je chce vyvrátit.

"Poslyšte," pokračoval kardinál, "když jsem se posledně setkal s Jejím Veličenstvem, zdálo se mi, že slyším v lese nějaké kroky."

"Nesmyslný nápad!"

"A řeknu vám, co v tom asi vězí."

"Už ani slovo, monseigneure, urážíte královnu. A kdyby to konečně byla pravda, i když nevěřím, že se musí obávat nějakého žárlivého milence, byl byste tak nespravedlivý, že byste jí předhazoval minulost, které se kvůli vám vzdala?"

"Minulost! Minulost! To je sice velké slovo, hraběnko, ale vyzní naplano tam, kde je minulost přítomností a kde má být i budoucností."

"Styďte se, monseigneure! Mluvíte se mnou jako s nějakým dohazovačem, kterému vyčítáte, že zprostředkoval špatný obchod. Vaše podezření tak urážejí královnu, že - domyslím-li to do důsledků - vlastně osočují mě."

"Tak mi, hraběnko, dokažte..."

"Monseigneure, ještě jednou opakujte toto slovo a já je budu považovat za urážku namířenou proti mně."

"Tak tedy... má mě aspoň trošku ráda?"

"Je jeden snadný prostředek, monseigneure," odpověděla Jeanne a ukázala kardinálovi na jeho stůl s psacím náčiním. "Dejte se do toho a zeptejte se jí přímo."

Kardinál nadšeně stiskl Jeanninu ruku.

"Vy jí doručíte mé psaní?" ptal se.

"Kdybych jí je nedonesla já, kdo jiný by to udělal?"

"A... slibujete, že mi přinesete odpověď?"

"Kdybyste nedostal odpověď, jak byste se dozvěděl, na čem jste?"

"Ovšem! Samozřejmě! Hraběnko, přímo vás zbožňuji."

"Že ano?" usmála se na něj svým nejpůsobivějším úsměvem.

Sedl si, chytil pero a začal psát. Pan de Rohan měl hbité pero a uměl se vyjadřovat velmi výmluvně. Ale roztrhal již deset rozepsaných listů a ještě nebyl se sebou spokojen.

"Jestli budete takhle pokračovat," prohlásila Jeanne, "do smrti nebudete hotov."

"To je tím, hraběnko, že musím hlídat svou touhu. Pořád se mi do psaní vtírá a bojím se, že královnu omrzí."

"Och," poznamenala Jeanne ironicky, "budete-li při psaní opatrný jako politik, ona vám odpoví jako diplomat. To je vaše věc."

"Máte pravdu, hraběnko. Jste pravá žena, srdcem i duchem. Proč bychom si před vámi hráli na schovávanou v jednom psaníčku, když znáte celé naše tajemství?"

Usmála se.

"Skutečně," řekla, "není toho mnoho, co přede mnou můžete schovávat."

"Čtěte mi přes rameno, hraběnko, čtěte tak rychle, jak budu psát, budete-li mi stačit. Moje srdce tak hoří, že pero po papíru jen poletí."

A psal, jen co je pravda. Psal ohnivý, pobláznění dopis, kde se to milostnými výčitkami a kompromitujícími vyznáními jen hemžilo. Jeanne sledovala jeho psací slovo za slovem až k podpisu. Když skončil, řekla si v duchu:

Napsal dopis tak, že bych si to sama neodvážila nadiktovat.

Kardinál si dopis přečetl a zeptal se Jeanny:

"Je to tak dobře?"

"Jestli vás miluje," odpověděla podvodnice, "musíte se to dozvědět hned zítra. Zatím se přinuťte ke klidu."

"Do zítřka, prosím."

"O nic jiného vás nežádám, monseigneure."

Vzala si zapečetěný dopis, dovolila monseigneurovi, aby ji políbil na víčka, a navečer již byla doma.

Svlékla se, trochu se osvěžila a začala přemýšlet.

Situace vypadala nyní tak, jak si ji hned na začátku naplánovala.

Ještě krok, dva, a bude u cíle.

Kterého z těch dvou si má vybrat za svůj štít, královnu nebo kardinála?

Kardinál se zbavil svým dopisem jakékoli možnosti stíhat paní de la Motte, až ho jednoho dne přinutí náhrdelník zaplatit.

I kdyby se kardinál s královnou sešli a domluvili, jak by se mohli odvážit obvinit paní de la Motte, když zná jejich ožehavé tajemství? Ale oni se těžko domluví.

Královna by asi nevyvolala skandál, za vším by viděla kardinálovu nenávist. Kardinál by sváděl vinu na královninu koketnost. A kdyby chtěl jeden druhému říci své mínění, bude se rozhovor - jestli k nějakému dojde - odbývat tajně a veřejnost se nic nedozví. Zjistí-li paní de la Motte, že ji sebeméně podezírají, použije toho jako záminky k odchodu z vlasti a ztratí se s pěknou částkou půldruhého miliónu.

Kardinálovi bude sice jasné, že diamanty vzala Jeanne, a královna si to asi domysli. Ale k čemu by jim bylo, kdyby spustili povyk kolem něčeho, co souvisí se schůzkami v parku a v Apollónových lázních?

Na jednom dopisu však nevybojuje celou svou obrannou taktiku. Kardinálovi jde psaní od ruky, může napsat ještě sedm, osm dopisů.

A pokud jde o královnu, bůhví, jestli právě v tomto okamžiku s panem de Charny nevědomky nekují zbraň pro paní de la Motte.

Nejrůznější zmatené a náhodné okolnosti mohou přinejhorším vést k útěku. Jeanne si v duchu představovala, jak se asi bude děj odvíjet.

V prvé řadě projde lhůta a klenotníci to ohlásí královně. Královna se obrátí okamžitě na pana de Rohan.

Ale jak?

Prostřednictvím Jeanny, to je víc než jisté. Jeanne to kardinálovi vyloží a vyzve ho, aby zaplatil. Odmítne-li, pohrozí mu, že uveřejní jeho dopisy, a on zaplatí.

Jakmile bude zaplaceno, je po nebezpečí. Ale co s veřejným pobouřením? Bude se muset sáhnout k intrikám. S intrikami si nemusí dělat starosti. Čest královny a čest církevního hodnostáře za půldruhého miliónu, to je vlastně levná cena. Jeanne věřila, že by dostala i tři milióny, kdyby chtěla.

Proč byla Jeanne přesvědčená, že ji intriky nezklamou?

Protože kardinál skálopevně věřil, že se ve versailleském parku po tři noci scházel s královnou a nic na světě ho nepřesvědčí, že se mýlí. A konečně i proto, že ji z podvodu může usvědčit jen jeden jediný důkaz, důkaz živý a nezvratný. Jeanne se rozhodla, že ho musí odstranit.

Když došla ve svých úvahách až sem, přistoupila k oknu a viděla, že je Oliva velmi znepokojená a vyhlíží zvědavě z balkónu.

Teď zbýváme my dvě, pomyslila si Jeanne, když posílala své přítelkyni něžné pozdravení.

Hraběnka naznačila Olivě smluveným znamením, že má večer sejít ke dveřím.

Oliva, celá šťastná, že má pozváni od své velitelky, zmizela ve svém pokoji. Jeanne se vrátila ke svým úvahám.

Všichni intrikáni mají ve zvyku zničit nástroj, který už nemohou potřebovat. Většina jich však pohoří, někteří rozbíjejí nástroj neobratně a vyloudí z něj zasténání, jež prozradí tajemství, jiní nástroj zničí jen napůl, takže může ještě někomu posloužit.

Jeanne usoudila, že malá Oliva, která je na světě tak ráda, by se nedala zničit tak, jak by to mělo být, bez hlesu.

Musí si stůj co stůj vymyslit nějakou historku, která by Olivu přiměla k útěku, a vybájit něco takového, aby byla vděčná, že může utéci.

Na každém kroku narazila na nějakou překážku. Ale pro některé povahy je překonávání obtíží stejným požitkem, jako je pro jiné rozkoší zašlápnout růži.

Přestože Olivu schůzky s novou přítelkyní okouzlovaly, bylo její okouzlení jen úměrné poměrům, to znamená, že jejich vztahy považovala za úžasné potud, pokud na ně pohlížela z oken svého vězení. Oliva ve své upřímnosti nezastřeně přiznávala, že by jí byl stokrát milejší bílý den, procházky na slunci, zkrátka pravý život, než noční projížďky a celé to vyumělkované království.

Jeanne její něžnosti a důvěrné přátelství byla náhražkou života, ale skutečný život byli peníze a Beausire.

Jeanně dalo mnoho přemýšlení, než k těmto závěrům dospěla, a umínila si, že jich musí při nejbližší příležitosti využit.

Své úvahy uzavřela tím, že s Nicole promluví o nutnosti zahladit všechny stopy podvodu ve versailleském parku.

Nastala noc, Oliva sestoupila dolů, Jeanne ji čekala u dveří.

Došly spolu ulicí Saint-Claude až k opuštěnému bulváru, kde nasedly do Jeannina kočáru. Jely krokem po okružní cestě k Vincennes, aby si mohly v klidu pohovořit.

Nicole si vzala nenápadné šaty a mohutnou pláštěnku, v níž se,téměř ztrácela, Jeanne se přestrojila za grizetu a obě byly k nepoznání. Aby je ostatně někdo poznal, musel by se podívat dovnitř do kočáru. Na to měla právo jen policie a ta zatím neměla nejmenší podezření.

Navíc to nebyl nějaký ledajaký kočár, zdobily ho úctyhodné erby rodu Valois a ty už se postaraly o to, aby se ani ten nejneurvalejší policejní agent neopovážil obtěžovat svými příkazy.

Oliva hned zasypala Jeannu polibky a dostala je zpátky i s úroky.

"Bože, jak já jsem se nudila!" zvolala. "Stále jsem vás volala a nemohla se dočkat, kdy se objevíte."

"Na návštěvu nebylo ani pomyšlení, drahá přítelkyně, byla bych vystavila sebe i vás ohromnému nebezpečí."

"Jak to?" divila se Nicole.

"Příšernému nebezpečí, zlatíčko, ještě teď se celá chvěji."

"Och, rychle mi všechno povězte!"

"Vy jste v tom vašem vězení umírala nudou, že ano?"

"Bohužel ano."

"A přála jste si občas vyjít z domu a pobavit se, je to tak?"

"Ano, a vy jste mi k tomu ve své laskavosti pomohla."

"Pamatujete si, že jsem vám vyprávěla o jednom mladém důstojníkovi, trochu poblázněném, který je zamilovaný do královny, již se vy tak trochu podobáte?"

"Jak bych si nepamatovala?"

"Dopustila jsem se té neprozřetelnosti, že jsem vám navrhla nevinné povyraženi, abychom se na účet toho chudáka mládence trochu pobavily. Chtěly jsme ho obalamutit, aby si myslel, že na něj královna trpí."

"Ach ano," vzdychla si Oliva.

"Nebudu vám připomínat první dvě noci ve versailleském parku, kde jsme se s tím chudákem chlapcem procházely."

Oliva už jen vzdychala.

"Po dvakrát jste hrála svou roli tak dobře, že to náš milovník vzal smrtelně vážně."

"Asi to od nás nebylo hezké," řekla Oliva docela potichoučku, "šidily jsme ho a on si to nezaslouží, je to velmi milý kavalír."

"Ale musím vám to dovyprávět. Zatím to nebylo nic tak zlého. Darovala jste mu růži, nechávala jste si říkat Vaše Veličenstvo, dovolila jste mu, aby vám zlíbal ruce, to všechno byla jen malá šibalství. Ale... má milá Olivo, zdá se, že tím to neskončilo."

Oliva zrudla do nachova, a kdyby nebylo tmy, Jeanne by to při nejlepší vůli nemohla .přehlédnout. jako bystrá žena

hleděla ovšem kupředu a na svou společnici se neohlédla.

"Jak to..." koktala Oliva rozpačitě, "čím... to nekončilo?"

"Pak byla ještě třetí schůzka," připomněla Jeanne.

"Ano, byla," začala Oliva váhavě, "ale to přece víte, byla jste tam také."

"Odpusťte, má drahá přítelkyně, stála jsem u Apollónových lázní jako vždycky opodál a hlídala, nebo alespoň předstírala, že hlídám, aby vaše role působila co nejpravděpodobněji. Takže jsem ani neviděla, ani neslyšela, co se dělo uvnitř. Vím jen to, co jste mi sama řekla. Když jsme se vracely domů, vyprávěla jste mi, že jste tam procházeli, rozprávěli spolu, že se opakovala hra s růží a políbením ruky. A já, má zlatá, věřím tomu, co se mi řekne."

"No dobrá,... ale," vypravila ze sebe rozechvěle Oliva.

"Ale zdá se, má z nejmilejších, že náš potřeštěnec se chlubí něčím víc, než co mu nepravá královna dopřála."

"Čím?"

"Zřejmě je úplně opojený, poblázněný, omráčený a holedbá se, že mu královna dala nejvyšší důkaz své lásky. Ten chudák se asi zbláznil."

"Proboha!" zajíkla se Oliva.

"Musel se přece zbláznit, když tak lže, nemyslíte?"

"Jistě... jistě..." koktala Oliva.

"Vy byste se, drahoušku, snad nevystavila tak hroznému nebezpečí a nic mi neřekla?"

Olivě přeběhl mráz po zádech.

"To je nesmyslný nápad," pokračovala trapičská přítelkyně, "že byste vy, která milujete pana Beausira a přátelíte se se mnou, vy, které se dvoří pan hrabě Cagliostro a vy ho nevyslyšíte, že byste vy mohla dát tomu šílenci právo, aby říkal...? Ne, nikdo mi to nevymluví, musel přijít o rozum."

"Ale řekněte mi," zvolala Nicole, "co je na tom tak nebezpečného?"

"Pochopte, že jsme narazily na blázna, a takový člověk se odváží všeho, nic mu není svaté! Pokud šlo jen o růži a políbení ruky, prosím. Královna má v parku růží habaděj a ruce jí smí políbit kdekdo z jejích poddaných: Ale jestli je pravda, že při tom třetím dostaveníčku... Ach, děvenko, z toho pomyšlení mi není ani trochu do smíchu!"

Oliva skousla zuby, aby jí strachem nedrkotaly.

"A co z toho bude, drahá přítelkyně?" zeptala se po chvíli.

"V prvé řadě, pokud je mi známo, nejste královna."

"To nejsem."

"Vydávala jste se tedy neoprávněně za Její Veličenstvo a kdybyste se v přestrojení za královnu dopustila... lehkomyslnosti jistého druhu..."

"Co by bylo?"

"Byla by to urážka majestátu. A ta dvě slůvka dokáží s lidmi pořádně zatočit."

Oliva si zakryla obličej rukama.

"Ale vy jste se koneckonců nedopustila toho, čím on se vychloubá," pokračovala Jeanne, "a hladce to prokážete. Pokud jde o ty dva prohřešky z prvních schůzek, kouká z toho vězení na dva až čtyři roky a vyhnanství."

"Vězení! Vyhnanství!" vykřikla Oliva v hrůze.

"Snad by se s tím dalo něco dělat. Ale já si musím také dávat pozor a stáhnout se někam do bezpečí."

"Vás by taky pronásledovali?"

"Kristapána, jak by ne? Ten blázen mě přece poběží rovnou udat! Chudinko Olivo! Naše rozpustilost nás přijde pořádně draho!"

Oliva se usedavě rozplakala.

"A já," vzlykala, "a já si nemohu dát ani na chvilku pokoj! Bože, ty mé ztřeštěné nápady! Já snad musím mít ďábla v těle, nezdá se vám? Ještě jsem nevyvázla z první patálie a už se hrnu do druhé."

"Neztrácejte hlavu, drahá, hlavně se dobře schovejte, až se to provalí."

"Bože, nehnu se na krok z bytu mého ochránce. Což kdybych se mu ke všemu přiznala?"

"Skvostný nápad! Přiznat se člověku, který vás chová jako v bavlnce a nechce vás obtěžovat ani svou láskou, muži, který čeká jen na vaše slovo a bude u vašich nohou. Tomu byste řekla, že jste si s jiným dovolila takovouhle neopatrnost! To říkám já, neopatrnost, ale z čeho vás bude podezřívat on?"

"Můj ty Bože, máte úplnou pravdu."

"Ale to není všechno. Rozkřikne se to, bude velké vyšetřování a vašeho ochránce bude tížit svědomí. Kdoví, jestli vás nevydá, aby si to nerozházel u dvora."

"Ach!" A kdyby vás přinejlepším jen vyhnal, co s vámi bude?"

"Vidím, že je se mnou konec."

"A co pan Beausire, až se to dozví?" zeptala se Jeanne promyšleně pomalu a pozorovala, jestli ťala do živého.

Oliva vyskočila jako uštknutá. Vůbec nehleděla na to, že si v jediné minutě zničila svůj náramný účes.

"Zabije mě! Ó, ne ne," šeptala vzrušeně, "raději se zabiju sama."

Pak se smutně obrátila k Jeanně.

"Vy mě nemůžete zachránit," řekla nešťastně, "sama jste v zoufalé situaci."

"Znám přece jeden bezpečný koutek," řekla na to Jeanne, "mám malý statek daleko v Pikardii. Kdyby se tam potají a včas odjelo, než se to všechno rozvíří, nebylo by to snad tak beznadějné."

"Ale ten šílenec vás zná, najde vás, ať budete, kde budete."

"Kdybyste vy odjela, a byla schovaná tak, že byste nebyla k nalezení, nic bych si z toho blázna nedělala. Pěkně nahlas bych mu řekla: ‚Pomátl jste se na rozumu, když tvrdíte takové nesmysly; dokažte je.' To se mu ovšem nepodaří.

A do ucha bych mu řekla: ‚Jste podlý chlap'."

"Odjedu, kdy a jak budete chtít," prohlásila Oliva.

"Myslím, že je to moudré," přisvědčila Jeanne.

"Měla bych odjet hned?"

"Ne, počkejte, až připravím všechno, co je třeba, aby se útěk zdařil. Buďte pěkně schovaná, nikomu se neukazujte, ani mně. A hleďte doma před zrcadlem trochu pozměnit svou podobu."

"Ovšem, ovšem, můžete se na mě spolehnout, drahoušku."

"A chceme-li být opatrné, udělejme první rozumný krok a vraťme se domů. Všechno jsme si už domluvily."

"Dobře, vraťme se. Jak dlouho budou trvat vaše přípravy?"

"Nevím. Ale dávejte dobrý pozor. Ode dneška se vám neukážu v okně, dokud nebude všechno hotovo. Jakmile mě zase uvidíte, budete vědět, že tentýž den odjedete, a připravíte se."

"Ano, děkuji vám, jste ta nejhodnější přítelkyně."

Vracely se pomalu do ulice Saint-Claude. Oliva si netroufala na Jeannu ani promluvit, Jeanne byla zabraná do myšlenek a také mlčela.

Kočár zastavil, družky se objaly. Oliva zkroušeně odprosila přítelkyni, že jí svou ztřeštěností nadrobila tolik nepříjemností.

"Jsem žena16," odpověděla paní de la Motte a přizpůsobila si latinský citát podle svého, "a nic z ženských slabostí mi není cizí."

32. Útěk

Oliva neporušila svůj slib.

Jeanne svůj slib uskutečnila.

Nazítří se již Nicole uzavřela před celým světem tak důsledně, že nikdo nemohl tušit, že žije v domě, že žije v ulici Saint-Claude.

Opatrně se schovávala za záclony nebo za paraván a pečlivé stahovala rolety, přestože se slunce vesele dobývalo do oken.

Jeanne věděla, že zítra propadne lhůta prvé pětisettisícové splátky a hleděla proto všechno zařídit tak, aby nezůstalo odkryté jediné zranitelné místečko, kde by ji strašný výbuch mohl zasáhnout.

Všechny její myšlenky se točily kolem toho děsivého okamžiku.

Uvažovala rozumně, nemá-li utéci, jistě by to bylo snadné, ale útěkem by se přiznala k vině.

Hraběnka se rozhodla, že zůstane a jako v souboji na pistole neuhne před ranou soupeře s vědomím, že může padnout, anebo sama skolit nepřítele.

Jednala rychle a po schůzce s Olivou se objevila už ve dvě hodiny odpoledne u okna a dala nepravé královně znamení, že se má připravit, aby se ještě večer mohla z bytu vytratit.

Oliva měla nepopsatelný strach i nepopsatelnou radost. Skutečnost, že musí utéci, jí dokazovala, jak velké je nebezpečí, kdežto pomyšlení, že může utéci, jí dodávalo naděje na záchranu.

Poslala Jeanně vděčný polibek a spěchala si připravit malé zavazadlo, do kterého zabalila i několik vzácných kousků z majetku svého ochránce. Jeanne se také nezdržovala, vyšla hned z domu a sháněla vůz, jemuž by svěřila drahocenný život slečny Nicoly.

To bylo vše, čeho by si mohl sebe zvědavější pozorovatel povšimnout, jinak nemohl nikdo ani v náznaku postřehnout, co mají obě přítelkyně za lubem.

Zavřená okna, stažené záclony a za nimi dlouho do večera míhání světel. Později bylo nejasně slyšet nezřetelný šramot, tajemné zvuky, někde se něco dokonce převrhlo a pak už jen tma a ticho.

Kostelní hodiny u svatého Pavla odbíjely jedenáct a jejich chmurné, odměřené údery zavál vítr vanoucí od řeky do uličky Saint-Claude, právě když Jeanne projížděla s poštovním vozem, taženým trojspřežím silných koní, ulicí Saint-Louis.

Cíl cesty označil kočímu muž, zachumlaný do obrovského pláště a sedící na kozlíku.

Na rohu ulice du Roi-Doré ho Jeanne zatahala za cíp pláště, aby dal zastavit.

Muž se dal do hovoru se svou velitelkou.

"Vůz zůstane stát zde, milý pane Réteau," řekla mu Jeanne, "do půl hodiny přivedu někoho, kdo k vám přisedne, vy postiliónovi zaplatíte dvojnásobnou odměnu a dáte se odvézt do mého domku v Amiensu."

"Ano, paní hraběnko."

"V Amiensu necháte tu osobu pod ochranou mého nájemce Fontaina, on už ví, co má pak zařídit."

"Ano, madam."

"Zapomněla jsem... máte u sebe zbraň, milý Réteau?"

"Mám, madam."

"Tu dámu totiž pronásleduje nějaký blázen... Možná, že se někde cestou pokusí vůz zadržet..."

"Co bych měl v tom případě dělat?"

"Pálit na každého, kdo by vám bránil pokračovat v cestě."

"Ano, madam."

"Vyžádal jste si za svou námahu odměnu dvaceti louisdorů. Dostanete sto a zaplatím vám i cestu do Londýna, na kterou se právě chystáte. Počkáte tam na mě, do tří měsíců budu u vás."

"Dobře, madam."

"Tady máte oněch sto louisdorů a peníze na cestu. Zřejmě se už neuvidíme, bude od vás nejrozumnější, rozjedete-li se přímo do Saint-Valery a nasednete na první loď do Anglie."

"Můžete se na mě spolehnout."
"Je to ve vašem zájmu."
"Je to v zájmu nás obou," odpověděl pan Réteau a políbil hraběnce ruku. "A teď už čekám jen na tu dámu."
"Já ji vyzvednu a pošlu."
Réteau nasedl a uvelebil se na místě, kde předtím seděla hraběnka. Jeanne proběhla jako vítr ulicí Saint-Claude a vstoupila do svého bytu.
Zdálo se, že celá čtvrt spí spánkem spravedlivých.
Jeanne rozžehla svíčku, zvedla ji nad balkón a dala tak Olivě znamení, že má sejít se schodů.
Potvůrka je opatrná, pomyslila si hraběnka., když viděla v Olivině okně tmu.
Jeanne zvedla třikrát za sebou svíčku do výšky.
Nic. Ale přece. Zdálo se jí, že zaslechla buď povzdech, nebo sotva slyšitelné ano, zašeptané přes květiny v okně.
Nerozsvítí a sejde potmě, usoudila Jeanne. To není špatný nápad. A sama seběhla dolů do ulice.
Dveře se neotvíraly. Oliva si jistě zabalila těžká zavazadla a teď je sotva unese.
"Káča hloupá," hubovala hraběnka. "Pro pár hadříků ztrácíme tolik drahocenného času."
Nikde se nic nehnulo. Jeanne přešla ulicí a postavila se ke dveřím paláce.
Nikde nic. Přitiskla ucho na kované dveře a poslouchala.
Uplynulo čtvrt hodiny. Odbila půl.
Jeanne ustupovala a ustupovala skoro až k bulváru, aby viděla, zda je nahoře v oknech světlo.
Měla dojem, že mezi listovím zahlédla prokmitnout slabou záři, tlumenou dvojitými záclonami.
"Co dělá? Pane Bože! Proč se ta nešťastnice ještě nevypravila? Nebo snad neviděla znamení?
"Jen neházet flintu do žita! ještě jednou nahoru." Vyběhla po schodech ke svému oknu, zvedla svíčku a zopakovala svůj signál.
Z protějšího okna nedostala žádnou odpověď.
"Ta malá darebačka!" zlobila se Jeanne a škubala netrpělivě krajky u rukávu, "snad se rozstonala a nemůže z postele, jinak to ani není možné. Ech, čert to vem! Živá nebo mrtvá, musí odjet stůj co stůj."
Mihla se schodištěm hbitě jako pronásledovaná lvice. V ruce třímala klíč, který po tolik noci otevíral Olivě dveře ke svobodě.
Strčila klíč do zámku a zarazila se.
Co kdyby u ní nahoře někdo byl? prolétlo ji hlavou.
Hloupost. Slyšela bych z pokoje hlasy a potichu bych se vrátila. Ale kdybych někoho potkala na schodech?... Och!
Málem od svého předsevzetí ustoupila.
Vtom však zaslechla, jak koně poštovního vozu netrpělivě hrabou kopyty. To rozhodlo.
Bez nebezpečí se žádný velký záměr neuskuteční. A kdo má kuráž, tomu i nebezpečí uhne z cesty!
Klíč se ztěžka otočil v zámku, dveře se otevřely.
Jeanne věděla, kde je co umístěno. Když tu večer čekávala na Olivu, jejímu postřehu neunikla žádná podrobnost a Jeanne, aniž si to uvědomovala, se tu mohla poslepu vyznat. Schodiště bylo nalevo, Jeanne se po něm pustila nahoru.
Ticho, tma, nikde nikdo.
Dostala se až na odpočívadlo před Oliviným bytem.
Pode dveřmi prosvítal paprsek světla. Za dveřmi bylo slyšet, jak někdo vzrušeně přechází po pokoji.
Jeanne zadržela dech a poslouchala. Žádné hlasy se neozývaly. Oliva je tedy uvnitř sama, chodí sem a tam, chystá si věci. Tak žádná nemoc, jenom zdržení.
Jeanne tichounce zaškrábala na dveře.
"Olivo, Olivo," zavolala co nejtišeji. "Zlato moje..."
Kroky tlumené kobercem se přiblížily.
"Otevřte, otevřte!" šeptala spěšně Jeanne.
Dveře se rozlétly, proud světla ozářil Jeannu. Ocitla se tváří v tvář muži, který zdvihal trojramenný svícen. Zděšeně vykřikla a zakryla si obličej.
"Olivo," oslovil ji muž. "Nebo to snad nejste vy?"
A jemně hraběnce odtáhl ruku s obličeje.
"Paní hraběnka de la Motte!" zvolal s dokonale zahraným překvapením.
"Pan de Cagliostro!" vydechla Jeanne a zapotácela se na pokraji mdlob.
Nad kdejakým nebezpečím se Jeanne rozmýšlela, jen na tuto možnost nepřipadla. Snad se to na první pohled nezdá tak strašné, ale uvažujeme-li trochu, jak muselo Jeanně být, když spatřila hrozivou postavu tohoto podivuhodného člověka, když pochopila, jak dokonale hrál svou skrytou hru, muselo se jí nebezpečí zdát přímo hrůzné.
Jeanne ztratila hlavu, ucouvla a byla by se bez rozmyslu vrhla se schodiště.
Cagliostro jí podal zdvořile ruku a požádat ji, aby vstoupila a posadila se.
"Čemu mohu děkovat za vaši vzácnou návštěvu, madam?" zeptal se jí hlasem plným jistoty.
"Pane..." vypravila ze sebe namáhavě intrikánka a nebyla schopna odvrátit oči od Cagliostrova pohledu, "přišla jsem... chtěla bych..."
"Dovolte, madam, abych zazvonil a zeptal se sloužících, kdo byl ten nemotora, který se zachoval tak neslušně a nechal vejít dámu vašeho postavení samotnou."
Jeanne polilo horko. Zadržela ruku hraběte.
"Musela jste mít smůlu," pokračoval neúprosně, "a narazila jste zřejmě na toho Němce; je to můj vrátný a někdy si přihne. Asi vás nepoznal. Prostě otevřel dveře, nikomu to neohlásil, nic nezařídil a hned si zase schrupnul."

"Nezlobte se na něj, pane," rozhovořila se trochu volněji Jeanne, která netušila lest. "Prosím vás o to."

"Byl to on a otevřel vám, že ano, madam?"

"Mám dojem, že ano . . : Ale slíbil jste mi, že mu nevyhubujete."

"Přejete-li si to vy, nebudu se už zlobit," usmál se hrabě. "A teď mi povězte, čím vám mohu posloužit."

Jakmile unikla podezření, že si sama otevřela, mohla Jeanne popustit otěže své fantazii a vymýšlet si, proč přišla. S chutí se do toho dala.

"Přišla jsem se s vámi poradit, pane hrabě," lhala jak když tiskne, "o jakýchsi klevetách, o nichž se teď všude mluví."

"O jakých klevetách, madam?"

"Nechvátejte na mne, pěkně prosím," předstírala Jeanne zdráhavost, "celá záležitost je poněkud ožehavá..."

Jen si potrap hlavičku vymýšlením, myslel si Cagliostro.

"Jste přítelem Jeho Eminence pana kardinála de Rohan," nadhodila Jeanne.

No prosím, docela dobře ti to jde, liboval si v duchu Cagliostro. "Jen pěkně postupuj po provázku, který jsem ti hodil, ale nezajdi dál, než ti dovolím."

"Ano, madam, jsem s Jeho Eminencí skutečně dost zadobře," odpověděl nahlas.

"A proto jsem vás přišla požádat o radu, jak..."

"Jak?" zeptal se Cagliostro se špetkou ironie v hlase.

"Řekla jsem vám, pane, že mé postaveni je poněkud choulostivé, a mějte na to, prosím, ohled. Zřejmě pro vás není žádným tajemstvím že mi je pan de Rohan do jisté míry nakloněn, a já bych ráda věděla, jak dalece mohu počítat... Koneckonců, říká se přece o vás, pane, že se vyznáte v nejtemnějších hlubinách lidských citů a myšlenek?"

"Trochu jasněji, madam, trochu světla do vašich nejtemnějších hlubin citů a myšlenek."

"Říkají, pane, že Jeho Eminence zadala srdce někomu jinému. Někomu velmi vznešenému... Povídá se dokonce..."

Cagliostro upřel svůj spalující pohled na Jeannu, jež se musela opřít, aby se nezhroutila.

"Madam," řekl jí příkře, "je pravda, že dovedu nahlédnout do temnot, ale abych v nich správně četl, potřebuji vaši pomoc. Odpovězte mi laskavě na moje otázky:

Proč jste mě přišla vyhledat sem? Nebydlím tu přece."

Jeanne se roztřásla.

"Jak jste se dostala dovnitř? V tomto křídle paláce není žádný vrátný, ani žádný sluha.

A jestliže jste nepřišla vyhledat mě, koho tu hledáte?

Neodpovídáte," řekl chvějící se hraběnce. "Musím tedy vaši paměti trochu pomoci.

Otevřela jste si klíčem, který vidím na dně vaši kapsy - zde.

Přišla jste za jistou mladou ženou, které jsem z dobroty srdce poskytl ve svém domě útočiště."

Jeanne nedokázala ovládnout své rozčilení.

"A kdyby to byla pravda?" řekla vysíleným hlasem. "Jakého zločinu jsem se dopustila? Je to snad hřích, přijde-li žena navštívit ženu? Zavolejte ji, dosvědčí vám, že v našem přátelství není ani stín špatnosti..."

"Madam," přerušil ji Cagliostro, "to mi ovšem říkáte, protože dobře víte, že tu už není."

"Kdo tu už není?..." zhrozila se Jeanne. "Oliva už tu není?"

"Jděte, madam, vy, která jste pomáhala při únosu, vy byste snad nevěděla o tom, že zmizela?"

"Při únosu? Já?" zvolala Jeanne, jež se chopila záblesku naděje. "Někdo ji unesl a vy byste z toho chtěl obvinit mě?"

"Víc než obvinit, madam. Já vám to dokáži," řekl pevně Cagliostro.

"Dokažte!" vykřikla Jeanne sebejistě.

Cagliostro vzal se stolu lístek a podal jí ho.

Vážený pane a šlechetný můj ochránče , četla Jeanne dopis, adresovaný Cagliostrovi. Odpusťte mi, že vás opouštím. Ale milovala jsem nade všechno pana Beausira. Přišel pro mne, odvádí si mne a já ho chci následovat. Sbohem. Přijměte ujištění mé hluboké vděčnosti.

"Beausire!..." vydechla Jeanne jako zasažená bleskem. "Beausire... Vždyť ani nevěděl, kde Oliva bydlí!"

"Ach, pokud jde o to, madam..." odpověděl Cagliostro a podal jí druhý lísteček, který vytáhl z kapsy. "Pohleďte, tady ten lístek jsem zvedl na schodišti, když jsem šel nahoru, abych Olivu jako obvykle pozdravil. Vypadl zřejmě panu Beausirovi náhodou z kapsy.

Hraběnka v rozrušení četla:

Beausire nalezne slečnu Olivu v ulici Saint-Claude na rohu bulváru. Upřímná přítelkyně mu radí, aby neváhal a odvedl ji okamžitě, jakmile ji spatří. Je nejvyšší čas.

Jeanne zasykla a zmuchlala papírek.

"A on si ji odvedl," poznamenal chladně Cagliostro.

"Ale kdo napsal ten lístek?" nemohla pochopit Jeanne.

"Vy, zřejmě vy, upřímná přítelkyně slečny Olivy."

"A jak se sem mohl dostat!" zvolala Jeanne a rozhněvaně šlehla okem po svém chladnokrevném společníkovi.

"Není tu snad zvykem otevírat dveře vaším klíčem!?" zeptal se suše Cagliostro hraběnky.

"Když ho mám já, nemohl ho mít pan Beausire!"

"Kdo má jeden klíč, může snadno mít i dva," zadíval se jí Cagliostro zpříma do tváře.

"Máte v rukou přesvědčivé důkazy," nerada přiznávala hraběnka. "Kdežto já mám jen podezření."

"Ach, to já mám také, a důvodnější než vy, madam."

A Cagliostro co nejzdvořileji naznačil hraběnce, že se poroučí.

Vyšla na schodiště. Najednou byly ty pusté, tmavé prostory ozářeny voskovicemi a podél celého schodiště stálo přinejmenším dvacet lokajů, před nimiž ji Cagliostro neúnavně oslovoval velmi zvučným hlasem se vší obřadností paní

hraběnko de la Motte.

Vyplula a soptila vzteky a pomstychtivostí, podobná sani dštící oheň a síru.

33. Dopis a stvrzenka

Příští den končila lhůta prvé splátky, k níž se královna Boehmerovi a Bossangeovi písemně zavázala.

Poněvadž dopis Jejího Veličenstva vybízel klenotníky k mlčenlivosti, čekali, až jim těch pět set tisíc livrů pošle.

Protože u všech obchodníků, ať jsou sebe bohatší, je přijetí půlmiliónové částky velkou událostí, měli klenotníci už předem připravenou kvitanci, krasopisně napsanou nejlepším písařem domu.

Kvitance nebyla k ničemu: Nepřišel nikdo, komu by jí mohli předat z ruky do ruky za zaplacených pět set tisíc.

Společníci prožili noc v úzkostném očekávání, přestože nebylo příliš pravděpodobné, že by posel ještě tak pozdě přijel. Ale kdoví, královna mívá lecjaké svérázné nápady! Musí jednat tajně, snad vypraví posla až po půlnoci.

Svítání zbavilo Boehmera a Bossange všech iluzí. Rozjeli se do Versailles, Boehmer se odhodlal k vyjednávání a jeho společník čekal v kočáře.

Požádal, aby ho uvedli ke královně. Řekli mu, že ho nemohou vpustit, nemá-li přislíbenou audienci.

Divil se, vypadal ustaraně, naléhal. A protože se vyznal v lidských povahách a sem tam někomu ve versailleských předpokojích podstrčil nějaký ten podřadnější kamínek, udělali pro něj alespoň tu výjimku, že ho zavedli na cestu, kudy se bude Její Veličenstvo vracet z procházky kolem Trianonu.

Marie Antoinetta, stále ještě plná šťastného rozechvění nad schůzkou s Charnym, při níž se nestala milenkou, ale milující ženou, přicházela z procházky s rozjásaným srdcem a zářivou myslí. Zahlédla trochu zkormoucený, ale nadevšecko uctivý obličej pana Boehmera.

Usmála se na něj, on si její úsměv vyložil jako šťastné znamení a odvážil se požádat o krátkou audienci. Královna mu ji přislíbila na druhou hodinu, to tedy znamenalo, že poobědvá. Spěchal začerstva s tou skvostnou novinkou k Bossangeovi, který ve voze čekal proto, že měl náramně oteklou tvář a nechtěl se tak zohyzděný ukazovat před královnou.

"Je téměř jisté," řekli si, když dopodrobna rozebrali každý královnin pohyb, výraz, slovo, "že Její Veličenstvo už má v zásuvce připravenou sumu, kterou večer a asi ještě nemělo. Královna určila druhou hodinu, protože ve dvě bude sama.

A dohadovali se jako ti kumpáni z pohádky; jestli si ten svůj půlmilión odnesou v poukázkách, ve stříbře nebo ve zlatě.

Odbila druhá a klenotník stál připraven v předpokoji. Uvedli ho do budoáru jejího Veličenstva.

"Nu, Boehmere, co máte na srdci?" volala na něj královna, sotva překročil práh. "Přišel jste mi povědět o nějakém šperku? Víte přece, že u mne nemáte štěstí."

Boehmerovi blesklo hlavou, že je asi někdo nablízku, před kým se královna boji otevřeně mluvit. Rozhlédl se kolem sebe, zatvářil se chápavě a odpověděl:

"To vím, madam."

"Po čem se rozhlížíte?" zeptala se královna udiveně. "Chcete mi snad svěřit nějaké tajemství?"

Neodpověděl. Na takovou schovávanou zřejmé nestačil s dechem.

"Ach, vaše obvyklé tajnůstkářství. Chcete mi prodat nějaký šperk? Zase nějaký vynikající kus? Jen se netvařte tak ustrašeně, nikdo nás neposlouchá."

"Tedy... hm..." šeptal Boehmer.

"Nu, copak?"

"Dovoluji si tedy sdělit Vašemu Veličenstvu..."

"Jen do toho, milý Boehmere, mluvte přece."

Klenotník se usmíval, jak nejlépe dokázal, a přistoupil blíž.

"Dovoluji si tedy sdělit Vašemu Veličenstvu, že na nás včera zapomnělo," vypravil ze sebe a cenil dobrácky své žluté zuby.

"Na vás? A s čím?" zvolala královna překvapeně.

"Včera... uplynula lhůta... "

"Lhůta?... Jaká lhůta?"

"Och, ať mi Vaše Veličenstvo ráčí prominout, že jsem si dovolil... Vím, že je to veliká opovážlivost, snad se to královně zatím nehodí. Bylo by to pro nás velké neštěstí, ale konečně..."

"Kdo se v tom má vyznat, Boehmere?" přerušila ho královna. "Vůbec vám nerozumím. Milý Boehmere, vyjádřete se jasně."

"Není divu, že Vaše Veličenstvo při tolika úkolech nemůže pamatovat na vše."

"Na co pamatovat?" ztrácela královna již trpělivost.

"Že včera prošla lhůta k první splátce za náhrdelník," nesměle odpověděl Boehmer.

"Tak se prodej přece jen uskutečnil?" zeptala se královna.

"Já se..." zíral na ni Boehmer jako u vyjevení, "já se domnívám, že ano!"

"A ti lidé, kterým jste ho prodali, vám, chudáčku Bohmere, nezaplatili. To je špatné. Ať to udělají jako já. Nemohou-li zaplatit, ať vám náhrdelník vrátí a zálohu vám nechají."

"Jak ráčíte, prosím?" vysoukal ze sebe klenotník a potácel se jako nerozumný cestovatel, který dostal úpal z prudkého jižního slunce. "Jak mám rozumět tomu, co mi Vaše Veličenstvo ráčilo povědět?"

"Chci říci, milý Boehmere, kdyby vám deset kupců vrátilo náhrdelník tím způsobem, jak jsem vrátila náhrdelník já, a každý vám také nechal dvě stě tisíc od cesty, měl byste dohromady dva milióny a náhrdelník k tomu."

"Vaše Veličenstvo," zvolal Boehmer, z nějž se pot jen řinul, "ráčilo říci, že mi náhrdelník vrátilo?"

"A proč bych o tom neměla mluvit?" ptala se klidně královna. "Co je to s vámi, Boehmere?"

"Vaše Veličenstvo ráčí naznačovat," pokračoval klenotník, "že od nás náhrdelník nekoupilo?"

"Tohle už přestává všechno," řekla přísně královna. "Jaká je tohle zase komedie? Cožpak je ten prokletý náhrdelník očarován, že kvůli němu lidé ztrácejí rozum?"

"Vaše Veličenstvo," vysvětloval Boehmer a třásl se od hlavy k patě, "zdá se mi totiž, jako bych slyšel přímo z královniných úst, že mi byl... náhrdelník vrácen, jako by královna řekla: "Já jsem VRÁTILA náhrdelník!"

Královna pohlédla na Boehmera a přísně si ho změřila.

"Mám naštěstí něco, čím mohu trochu osvěžit vaši paměť. Jste totiž krajně zapomnětlivý člověk, pane Boehmere, nechci-li použít nepříjemnějšího výrazu."

Otočila se a vzala ze zásuvky komody lístek, rozložila ho, přelétla očima a pomalu jej podávala nešťastnému Boehmerovi.

"Myslím, že smysl je úplně jednoznačný," prohodila a usadila se do křesla, aby mohla klenotníka při čtení lépe pozorovat.

Na jeho tváři se od počátečního překvapení vystřídaly všechny stupně údivu až k nejvyššímu zděšení.

"Nu," řekla královna, "poznáváte snad doklad, jímž v náležité formě potvrzujete, že jste převzal náhrdelník? Pokud jste ovšem nezapomněl i to, že se jmenujete Boehmer..."

"Ale madam," zvolal Boehmer hlasem přiškrceným zároveň zlosti i hrůzou, "tento doklad jsem já nepodepsal!"

Královna se opřela, zadívala se na klenotníka a z očí jí sršely jiskry.

"Vy to popíráte?" zvolala.

"Naprosto... i kdybych za to měl zaplatit svou svobodou, svým životem, musím trvat na tom, že jsem náhrdelník nepřevzal. Toto není můj podpis. I kdyby tu už čekal popravčí špalek, i kdyby tu čekal sám kat, nepřestal bych opakovat: ‚Vaše Veličenstvo, tuto stvrzenku jsem já nepodepsal."

"Znamená to, pane," řekla královna a zbledla, "že jsem vás tedy okradla? Že mám váš náhrdelník snad já?"

Boehmer se rozčileně prohraboval ve svých dokladech, až vylovil dopis, který teď zase on podával královně...

"Nedomnívám se, madam," řekl hlasem plným pokory, ale třesoucím se rozčilením, "nedomnívám se, že by mi Vaše Veličenstvo poslalo dlužní úpis, kdyby mělo v úmyslu mi náhrdelník vrátit. Zde je."

"To jsem přece nepsala já! Je to cár papíru. Cožpak tohle je moje písmo?"

"Je tam podpis," řekl Boehmer zaraženě.

"Marie Antoinetta Francouzská... Vy jste se snad zbláznil?! Proč francouzská? Já, arci vévodkyně rakouská! Vždyť je to úplný nesmysl! Nikdy bych něco takového nenapsala! Jděte, jděte, pane Boehmere, to je příliš průhledný podvod. Vyřiďte to laskavě svým padělatelům."

"Padělatelům"..." soukal ze sebe namáhavě Boehmer, docela omráčený tím, co slyšel. "Vaše Veličenstvo podezírá mě, Boehmera?"

"Vy tedy podezíráte mě, Marii Antoinettu!" mrazivě odpověděla královna.

"Ale vždyť je tu úpis!" bránil se Boehmer a ukazoval na dopis, který královna stále ještě držela v ruce.

"A tam je stvrzenka," namítla a podívala se na lístek, který třímal v ruce on.

S Boehmerem se všechno zatočilo, musel se zachytit opěradla křesla. Lapal po dechu a mrtvičný nach vystřídal dřívější sinalou bledost jeho obličeje.

"Vraťte mi stvrzenku," řekla suše královna, "mně úplně stačí, a vy si vezměte ten dopis s podpisem Antoinetty Francouzské. Zeptejte se kteréhokoliv prokurátora, každý vám řekne, jakou má cenu."

Vzala mu stvrzenku, hodila mu dopis a otočila se k němu zády. Odešla do vedlejšího pokoje a nechala o samotě toho nešťastníka, který už nevěděl. kde mu hlava stojí, a navzdory vší etiketě se svalil do křesla.

V několika minutách se však vzchopil, vymrštil se a jako splašený uháněl z královniných pokojů za Bossangem. Celá ta historie zněla z jeho úst tak neuvěřitelně, že ho začal podezřívat dokonce i jeho společník.

Tucetkrát mu však všechno opakoval slovo od slova jako kolovrátek a nespletl se při tom ani jednou, že mu Bossange nakonec uvěřil. Začal si v zoufalství rvát paruku a s Boehmerem, jenž si svorně s ním rval vlasy, skýtali chodcům, kteří nakoukli do vozu, tu nejžalostnější a zároveň nejkomičtější podívanou.

Protože nelze v kočáře strávit celý den a protože pod vytrhanou parukou a vyrvanými vlasy je přece jen lebka a v té lebce jsou, nebo by alespoň měly být, nějaké myšlenky, svitl klenotníkům nápad, že se pokusí spojenými silami vzít královniny dveře útokem a odnést si něco, co by se podobalo vysvětlení.

Ve svém zuboženém stavu vyrazili k zámku a cestou je potkal důstojník, vyslaný, aby jednoho nebo druhého ke královně přivedl. Lehko si domyslíme, s jakou radostí a horlivostí uposlechli.

Okamžitě byli uvedeni ke královně.

34. Králem být nemohu, princem být nechci, jsem Rohan

Zdálo se, že je královna netrpělivě očekává. Jakmile vstoupili, zvolala živě:

"Ach, pan Bossange! Vzal jste si posilu, Boehmere, tím lépe."

Boehmer měl svázaný jazyk, zato myšlenky se mu v hlavě jen rojily. V podobných případech je nejlepší jednat beze slov. Boehmer se vrhl na kolena před Marii Antoinettu.

Bylo to skutečně výmluvné gesto.

Bossange jako správný společník udělal totéž.

"Pánové," řekla jim královna, "uklidnila jsem se a už se nechci hněvat. Připadla jsem ostatně na myšlenku, která změnila můj názor na vás. Myslím, že jsme se stali obětí, vy i já, jakési malé záhady... která pro mne vlastně už záhadou není."

"Ach, madam," zvolal Boehmer uchvácený královninými slovy, "vy už mne tedy nepodezříváte, že jsem se dopustil... Ó, jak je to hrozné vůbec vyslovit... podvrhu?"

"Prosím, abyste mi věřili, že pro mne je stejně hrozné toto slovo slyšet, jako pro vás vyslovit. Ne, už vás nepodezřívám," ujistila klenotníky královna.

"Vaše Veličenstvo má podezření na někoho jiného?"

"Ráda bych vám nejprve položila několik otázek. Říkáte, že již diamanty nemáte?"

"Už je nemáme," přisvědčili oba jedním dechem.

"Nebylo by vám nic platné, kdybyste se dozvěděli, kdo vám je měl předat. Ta je má věc. Řekněte mi, neviděli jste... pant hraběnku de la Motte?"

"Račte dovolit, madam, viděli."

"Nic vám neodevzdala... ode mne?"

"Nic, madam. Paní hraběnka nám pouze řekla: ‚Čekejte'."

"A kdo vám přinesl ode mne ten dopis?"

"Dopis? Ten, který mělo Vaše Veličenstvo v rukou? V noci nám ho přivezl nějaký neznámý posel."

A Boehmer ukázal podvržený dopis.

"A, vidíte tedy, že nepřišel přímo ode mne."

Zazvonila. Objevil se sloužící.

"Dejte poslat pro paní hraběnku de la Motte," řekla královna klidně.

"A jinak u vás nebyl nikdo?" pokračovala mírným tónem. "Nebyl u vás pan de Rohan?"

"Pan de Rohan? Ale ano, madam, přišel se nás pozeptat..."

"Velmi dobře. O víc se teď nemusíme starat. Pokud má také pan de Rohan účast na této záležitosti, zbytečně byste si zoufali. Myslím, že hádám správně. Paní de la Motte chtěla slovem ‚Čekejte'... Ne, raději se nebudu domýšlet, nechci nic vědět . . : Jděte za panem kardinálem a povězte mu, co jste řekli mně. Neztrácejte čas. A dodejte ještě, že vím vše."

I když to byla jen slabá jiskřička naděje, přece trochu vzpružila klenotníky, kteří se po sobě podívali už trochu méně zničeně.

Bossange se chtěl také trochu uplatnit a odvážil se k sotva slyšitelně poznámce:

"Ráčí mi Vaše Veličenstvo prominout, ale královna dostala do rukou zfalšovanou stvrzenku a to je již samo o sobě trestný čin."

Marie Antoinetta se zamračila.

"Když jste nedostali náhrdelník, je pravda, že ten, kdo stvrzenku napsal, spáchal podvod. Aby se však podvod prokázal, museli byste vypovídat tváří v tvář osobě, která vám měla diamanty na můj příkaz odevzdat."

"Podrobíme se konfrontaci, kdykoli Vaše Veličenstvo poručí. Jsme počestní obchodníci a nemáme co skrývat, světla se nebojíme."

"Zajděte si tedy k panu kardinálovi, ten může trochu toho světla do celé záležitosti vnést."

"Dovolí nám laskavě Vaše Veličenstvo, abychom se s odpovědí vrátili?" otázal se Boehmer.

"Dozvím se všechno dřív než vy," ujistila klenotníky královna. "Pomohu vám z vašich nesnází. Můžete odejít."

Pokynula klenotníkům a jakmile osaměla, neubránila se už neklidu a posílala posla za poslem k paní de la Motte.

Nebudeme sledovat královnu po cestách jejích úvah a dohadů, naopak, odpoutáme se od nich, abychom se mohli o to rychleji s pány klenotníky pustit po stopách toužebně hledané pravdy.

Kardinál ve své pracovně četl v nepopsatelném rozčilení krátký dopis, který mu paní de la Motte, jak alespoň tvrdila, dopravila přímo z Versailles. Dopis byl krutý, obral kardinála o poslední zbytky naděje. Slova, jež četl, ho nabádala, aby se vzdal jakýchkoliv pokusů, zapovídala mu soukromou návštěvu ve Versailles, žádala, aby ve jménu své oddanosti upustil ode všech snah obnovit styky, jež jsou napříště vyloučené.

Kardinál se pokoušel přeslabikovat dopis ještě jednou. Byl úplně vyvedený z míry a četl pracně písmeno za písmenem. Zlobil se na ten kus papíru, jako by jemu vyčítal všechny ty příkré věty, jež do něj vepsala nemilosrdná ruka.

"Rozmazlená koketa, nevěrnice!" zoufal si, "však já se pomstím."

Převracel si v hlavě kdejakou ubohou malichernost, jaká dovede slabým srdcím v bolestech z lásky přinést trochu úlevy, ale z lásky samé je vyléčit nemůže.

"Napsala mi čtyři dopisy," vzdychal, "panovačné, nespravedlivé, jeden horší než druhý. Hodil jsem se zkrátka pro její vrtochy. Já! To je urážka, kterou bych si sotva nechal líbit, kdyby mě nyní odhodila pro nějaký nový rozmar.

A oklamaný nešťastník se v posledním záchvěvu naděje vrátil k předchozím dopisům a všechny je znovu pročítal. Ostrý tón se dopis od dopisu nelítostně stupňoval.

Poslední byl vrcholem krutosti, každá jeho věta zraňovala ubohého milence do hloubi srdce. Kardinál však miloval tak vroucně, že i všechna ta chladná, tvrdá slova, pocházející podle paní de la Motte z Versailles, navzdory vší logice četl zoufale rád, pročítal je znovu a znovu.

V takovém rozpoložení se dozvěděl o návštěvě klenotníků.

Nemohl pochopit, že jim nestačí slovo komorníka, který měl příkaz nikoho nevpouštět, a že chtějí mermomocí mluvit s kardinálem osobně. Třikrát už komorníka vyhnal, ale nezbavil se ho, vrátil se počtvrté a vyřizoval, že Boehmer a Bossange se odtud nehnou, pokud je k tomu nepřinutí násilím.

"Co tohle může znamenat," vrtěl hlavou kardinál.

"Uveď je."

Vstoupili. Jejich rozrušené obličeje byly svědectvím, jak těžce si probojovali svůj vnitřní zápas i utkání s komorníkem. Kdyby byli zvítězili v prvém, byli by, chudáci, prohráli v druhém. Ještě se nestalo, aby lidé s tak rozpolcenou mysli přišli hovořit s církevním knížetem.

"Předně mi vysvětlete, páni klenotníci," zvolal kardinál, jak je uviděl, "co znamenají vaše násilné způsoby? Chováte

se, jako bychom vám byli něco dlužni!"

Klenotníky kardinálův úvod a tón jeho řeči zmrazil.

Cožpak teď začne nanovo, co jsme si už vytrpěli tam? podíval se Boehmer kradmo po svém společníkovi a zeptal se ho pohledem.

Ani nápad! odpověděl mu Bossange bojovným gestem, s nímž si lépe narazil paruku. Já jsem odhodlaný ke všemu!

A blížil se ke kardinálovi téměř výhružným krokem, zatímco opatrnější Boehmer se držel raději zpátky.

Kardinál myslel, že se oba zbláznili a také jim to bez obalu řekl.

"Monseigneure, spravedlivé milosrdenství!" zaprosil Boehmer a s každou slabikou vyrazil zoufalý vzdech. "Ušetřete nás svého hněvu a nedopusťte, aby cokoli neblaze zasáhlo naši úctu k nejvznešenějšímu a nejosvícenějšímu knížeti."

"Pánové, buď nejste blázni, a já vás dám shodit z okna, nebo blázni jste, a pak s vámi docela jednoduše vyrazím dveře. Vyberte si, prosím."

"Monseigneure, nejsme blázni, byli jsme oloupeni!"

"Co mně je po tom?" odbyl je pan de Rohan. Nejsem policejní ředitel!"

"Ale měl jste náhrdelník v rukou, monseigneure," vzlykal téměř Boehmer. "Budete svědčit před soudem, monseigneure, budete..."

"Náhrdelník v rukou?" ptal se kníže. "Ach, ten diamantový náhrdelník! Ten vám ukradli?"

"Ano, monseigneure."

"Ach tak! A co tomu říká královna?" zeptal se kardinál a bylo vidět, jak ho to zajímá.

"Královna nás poslala za vámi, monseigneure."

"To je od Jejího Veličenstva velmi laskavé. Ale co já bych pro vás, nešťastníky, mohl udělat?"

"Všechno, monseigneure, vy můžete všechno, protože nám můžete říci, co se s ním stalo."

"Já?"

"Ovšemže."

"Drahý pane Boehmere, s takovou řečí byste na mě mohl přijít, kdybych patřil k tlupě zlodějů, která královně náhrdelník ukradla."

"Neukradli ho královně."

"A komu tedy, proboha?"

"Královna tvrdí, že neměla náhrdelník u sebe."

"Tvrdí, že ho neměla?" zeptal se kardinál váhavě.

"Vždyť jste od ní měli potvrzení!"

"Královna říká, že je to padělek."

"Ale jděte, jděte, pánové," zvolal kardinál. "Zbytečně jste se poplašili."

Že by to byla pravda? zeptal se Boehmer pohledem svého společníka a ten třikrát mlčky přikývl.

"Královna všechno popřela," prohlásil kardinál, "protože u ní jistě právě někdo byl, když jste s ní o tom mluvili."

"Ne, nikdo tam nebyl, monseigneure. A to není ještě všechno!"

"Nu, copak?"

"Nejenže královna popřela, že náhrdelník měla; nejenže tvrdila, že je její dlužní úpis podvrhem, ale ukázala nám dokonce naši stvrzenku, že jsme náhrdelník přijali zpátky!"

"Vaši stvrzenku? A co je s tou stvrzenkou?"

"Je právě tak falešná jako královnin dlužní úpis, monseigneure. A Vaše Eminence o tom dobře ví."

"Falešná... Dva padělky... A vy mi tu říkáte, že o tom vím?"

"Jistě, monseigneure, protože vy jste nás přišel utvrdit v tom, co říkala paní de la Motte. Protože vy jste, monseigneure, velmi dobře věděl, že jsme náhrdelník prodali a že ho má u sebe královna."

"To je opravdu zvláštní," zamyslel se kardinál a přejížděl si rukou po čele. "Zdá se mi, že jde o velmi vážnou věc. Musíme si to trochu ujasnit. Zopakujme si všechna má jednání s vámi."

"Ano, monseigneure."

"V prvé řadě jsem s vámi sjednal podmínky koupě náhrdelníku na účet Jejího Veličenstva a vyplatil jsem vám jako zálohu dvě stě padesát tisíc livrů."

"Ano, to je pravda, monseigneure."

"Následoval prodej, stvrzený dopisem Jejího Veličenstva - jak jste mi alespoň řekli -, v němž královna určila termíny splátek a zaručila se vám svým podpisem."

"Ano, svým podpisem... Myslíte, že to je královnin podpis, že ano, monseigneure?"

"Ukažte mi ho."

"Prosím, monseigneure."

Klenotníci vyrukovali s dopisem. Kardinál ho přelétl očima.

"To snad není ani možné! Takové dětinství!" zvolal.

"Marie Antoinetta Francouzská. Královna je přece dcerou z rakouského císařského rodu! Skutečně, někdo vás podvedl a okradl. Všechno je falešné, písmo i podpis!"

"Pak tedy," zvolali klenotníci v záchvatu zoufalství, "musí paní de la Motte znát i podvodníka i zloděje?"

To je do očí bijící pravda, pomyslil si kardinál.

"Zavoláme paní de la Motte," řekl ustaraně.

Udělal totéž co královna - zazvonil.

Jeho sloužící se rozběhli, aby dohonili Jeannu, jejíž kočár nemohl být ještě daleko.

Ale pro Boehmera a Bossange byl královnin slib tak vábný jako pro králíky kapustička a své naděje se zuby nehty

drželi.

"Kde je náš náhrdelník? Kde je náš náhrdelník?" opakovali obchodníci do omrzení.

"Ještě z vás ohluchnu," posmíval se jim kardinál.

"Jak já mohu vědět, kde je váš náhrdelník? Vím jen to, že jsem ho osobně odevzdal královně."

"Když nemůžeme dostat peníze, chceme náhrdelník. Chceme náhrdelník," mleli neodbytně svou.

"Pánové, to není moje věc," odsekl jim kardinál už rozzlobeně a měl sto chutí je vyhodit ze dveří.

"Paní de la Motte! Paní hraběnka!" křičeli Boehmer a Bossange, celí ochraptělí svým nářkem. "To ona nás zničila!"

"Nepodezírejte paní de la Motte. Neodvažujte se dotknout její cti, nebo vás dám hned na místě spráskat!"

"Ale nějaký viník přece musí být," hořekoval Boehmer, "někdo ten dvojí podvod přece musel udělat!"

"Snad já?" řekl pan de Rohan povýšeně.

"Monseigneure, nechceme na něco takového přece ani pomyslet!"

"Tak co tedy chcete?"

"Vysvětlení, monseigneure, ve jménu Božím, prosíme vás, abyste nám to objasnil."

"Musíte počkat, až si zjednám jasno sám."

"Ale monseigneure, jakou máme dát odpověď královně? Její Veličenstvo se na nás zlobí pravě tak jako vy."

"A co vám řekla?"

"Řekla, že náhrdelník nemá ona, ale vy a paní de la Motte."

"Nu, dobrá tedy," zbledl kardinál pokořením a hněvem, "vyřiďte královně... Ne, nic jí neříkejte, už tak je toho povyku až dost. Ale zítra, slyšíte, zítra sloužím mši ve versailleské kapli. Přijďte a dávejte dobrý pozor, přistoupím ke královně, promluvím s ní a zeptám se, zda má náhrdelník. Uslyšíte, co odpoví. A jestli to popře v mé přítomnosti... pak, pánové, jsem Rohan a zaplatím!"

Se svým hrdým prohlášením, proneseným s takovou svrchovaností, že ji nelze prostými slovy ani vylíčit, propustil kníže společníky, kteří přitisknuti k sobě couvali pozpátku.

"Jeho Eminence ráčila říci zítra?" blekotal Boehmer.

"Ano, zítra v jedenáct hodin dopoledne ve versailleské kapli," řekl vážně kardinál.

35. Šerm a diplomacie

Nazítří kolem desáté přijel do Versailles kočár se znakem pana de Breteuil.

Ti z našich čtenářů, kteří znají životní příběhy Balsama a Gilberta, si jistě pamatuji, jak dlouho již pan de Breteuil, sok a osobní nepřítel pana de Rohan, pase po každé příležitosti, která by mu pomohla připravit půdu k úplné porážce jeho soka.

Diplomacie má jednu velkou výhodu před šermem. Zatímco šermířův výpad, ať zdařilý nebo chybný, musí být dílem jediného okamžiku, mohou se diplomaté takticky připravovat třeba patnáct, třeba i více let, aby nepřítele zasáhli smrtícím úderem co nejúčinněji.

Pan de Breteuil si již před hodinou vyžádal audienci u krále, Když ho uvedli, oblékalo se Jeho Veličenstvo právě k slavnostní mši.

"Nádherné počasí," vítal ho král v nejrůžovější náladě, sotva diplomat překročil práh jeho kabinetu, "jako vystřižené z kalendáře pro svátek Nanebevzetí. Jen se podívejte na to nebe. Nikde ani mráčku."

"Nesmírně mě rmoutí, Vaše Veličenstvo že vnesu mrak do vaší pohody," odpověděl ministr.

"To nám den špatně začíná," zvolal král a rázem se jeho jasná tvář zakabonila. "Co se děje?"

"Velmi těžce se mi o tom hovoří, Vaše Veličenstvo, tím spíš, že se na první pohled zdá, jako by tato záležitost nespadala do působnosti mého ministerstva. Jde o jakousi krádež a týká se. to vlastně policejního ředitele."

"Krádež," zamračil se král. "Jste strážcem pečeti a zloději se nakonec dostanou vždy do rukou spravedlnosti. A spravedlnost střeží strážce pečeti, tak tedy mluvte."

"Jde, Sire, o následující záležitost. Vaše Veličenstvo jistě již slyšelo o démantovém náhrdelníku."

"O tom Boehmerově?"

"Ano, Sire."

"Který královna odmítla?"

"Ano, o ten právě jde."

"Ovšem, to odmítnutí mi přece vyneslo loď Suffren," mnul si král ruce.

"Nuže, Sire," pokračoval baron de Breteuil necitelně a neohlížeje se na to, kolik zla způsobí. "Náhrdelník byl ukraden."

"Ach, to je špatné, moc špatné, náhrdelník měl velikou cenu. Ale diamanty se snadno poznají," uvažoval král, "kdyby je zloděj rozřezal, znehodnotí svou kořist, a prodá-li diamanty celé, policie je najde."

"Sire," upozorňoval baron de Breteuil, "nejde o nějakou běžnou krádež. Koluji o ní zvláštní pověsti."

"Pověsti? Co tím chcete říci?"

"Sire, mluví se o tom, že si královna náhrdelník ponechala."

"Jak to, ponechala? Sám jsem byl u toho, když ho odmítla, ani podívat se na něj nechtěla! Nesmysl, hloupé řeči, barone. Královna si náhrdelník nenechala."

"Sire, nevyjádřil jsem se dost přesně. Pomluvy jsou vůči panovníkům vždy tak nevybíravé, že jejich výrazy jsou pro královský sluch velmi urážlivé. Říká se vlastně..."

"No-no-no, pane de Breteuil," usmál se král, "snad se neříká, že královna náhrdelník ukradla?"

"Sire," promluvil rychle pan de Breteuil, "říká se, že královna potají uzavřela obchod, který před vámi odřekla. Říká se - a jistě nemusím Vaše Veličenstvo ujišťovat, jak nesmírně taková špinavá podezření pobuřují mé oddané a uctivé smýšlení - říká se, že klenotníci mají od jejího Veličenstva královny stvrzenku, že si náhrdelník ponechává."

Král zbledl.

"To že se říká?"opakoval král. "Ach, prosím vás, mezi lidmi se toho napovídá? Ale stejně se mi to nezdá," zvolal po chvíli. "Jestli si královna chtěla na svůj vrub náhrdelník koupit, nebudu jí to mít za zlé. Královna je žena a náhrdelník je překrásný, vzácný kousek. Královna, zaplať Pánbůh, může vydat půldruhého miliónu na svou okrasu. Jestliže se rozhodla, já jí to schválím. Dopustila by se jediného prohřešku, že mi neprozradila své přání. Ale do toho nemá král co mluvit. Týká se to jedině manžela. A manžel, chce-li a má-li na to právo, může svou ženu pokárat. Nikdo jiný do toho nesmí zasahovat, zejména ne pomluvou."

Baron se mlčky sklonil pod přívalem královых vznešených a rozhorlených slov. Ale Ludvik XVI. byl pevný jen zdánlivě. Sotva dal okázale najevo svůj odhodlaný postoj, už byl zase nejistý, váhavý.

"Ale jak to? Říkal jste něco o krádeži. Mluvil jste přece o krádeži, ne?... A jestli náhrdelník někdo ukradl, pak ho nemůže mít královna. Buďme přece trochu logičtí!"

"Nemohl jsem to dopovědět do konce, hněv Vašeho Veličenstva mi svázal jazyk," omlouval se baron. "Hněv?... Já, a zlobit se?... Ach, barone, jděte, jděte, pro takovou hloupost?" A dobrý král se zasmál.

"Klidně pokračujte a povězte mi všechno. Povězte mi třeba i to, že královna prodala náhrdelník židům. Chudinka, občas potřebuje peníze a já jí je pokaždé nedám."

"Právě o tom jsem se chtěl Vašemu Veličenstvu zmínit. Před dvěma měsíci požádala královna prostřednictvím pana de Calonne o pět set tisíc livrů. Vaše Veličenstvo tento požadavek škrtlo."

"Máte pravdu."

"Nuže, Sire, POVÍDÁ SE, že ta částka měla sloužit k úhradě splátky, dohodnuté při koupi náhrdelníku, pro prvé čtvrtletí. Královna neměla peníze a ve lhůtě nezaplatila."

"Nu a...?" krále zajímalo vyprávění víc a víc, jak tomu bývá u lidi, jejichž počáteční nevíra se postupně mění v přesvědčení.

"Nu, a tím se dostáváme k začátku oné historie, o níž se domnívám, že jsem povinen vám podat zprávu."

"Cože? Říkáte, že je to teprve začátek? Co se, proboha, stalo?" zvolal král, prozradil tak své rozrušení a od té chvíle měl baron převahu.

"Sire, vypráví se, že si královna od někoho peníze obstarala."

"Od koho? Od nějakého lichváře, ne?"

"Ne, Sire, od žádného lichváře."

"Bože můj, říkáte to nějak podivně, Breteuil. Pokusím se uhodnout. Nějaké zahraniční pletky. Královna požádala o peníze svého bratra. Někoho z rodiny. Zapletlo se do toho Rakousko."

Každý věděl, jak krále dráždilo všechno, co se týkalo vídeňského dvora.

"Ach, to by bylo lepší," odpověděl pan de Breteuil.

"Co říkáte? To že by bylo lepší? Komu si tedy mohla o peníze říci?"

"Sire, netroufám si..."

"Překvapujete mě, pane," vztyčil král hlavu a promluvil jako vladař: "Žádám vás o okamžitou odpověď. Jmenujte mi ihned toho, kdo královně půjčil takové peníze."

"Pan de Rohan, Sire."

"A to se ani nezačervenáte, jmenujete-li mi pana de Rohan, nejzadluženějšího člověka z celého království?"

"Sire..." klopil pan de Breteuil oči.

"Vypadá to všechno velmi podezřele," utrousil král. "A vy mi to okamžitě vysvětlíte, pane ministře spravedlnosti."

"Nemohu, Sire, za nic na světě. Chci říci, že mě nic na světě nepřinutí, abych vypustil z úst slova, urážející čest mého panovníka a čest mé královny."

Král se zle zamračil.

"Zabředli jsme do pěkné špíny, pane de Breteuil," řekl po chvíli. "Celá ta policejní zpráva je načichlá tím nejspodnějším bahnem, z něhož vychází."

"Z každé pomluvy se šíří smrtonosné výpary, Sire, a proto ji musí králové vyhladit někdy i silou, nechtějí-li, aby jedy pomluvy, od nichž je neuchrání ani trůn, zabily jejich čest."

"Pan de Rohan?" říkal si král polohlasem. "Bylo by to vůbec možné?... Že by kardinál dal do oběhu řeči..."

"Vaše Veličenstvo se může přesvědčit, Sire, že kardinál vyjednával s klenotníky Boehmerem a Bossangem, že celou koupi sjednal, že určil a přijal platební podmínky."

"Skutečně?" zvolal král vyvedený z míry žárlivostí a hněvem.

"Tyto okolnosti se dají velmi snadno přešetřit. Ujmu se tohoto úkolu v zájmu Vašeho Veličenstva."

"Jste tedy odhodlaný vzít úkol na sebe?"

"Bez výhrad a na vlastní zodpovědnost."

Král přecházel po kabinetu rychle sem a tam.

"To je zlé, to je zlé," opakoval si. "Poslyšte, ale co to má společného s krádeží?"

"Sire, klenotníci tvrdí, že mají v rukou stvrzenku, podepsanou královnou, a trvají na tom, že královna musí náhrdelník mít."

"Á," zvolal král v náhlém záblesku naděje. "Ona to tedy popírá! Tak vidíte, Breteuili, královna to popírá!"

"Sire, cožpak by mohlo Vaše Veličenstvo předpokládat, že nevěřím v královninu nevinu? Zoufal bych si, kdyby Vaše Veličenstvo nevědělo, že v královně uctivém a miluji nejvyšší čistotu ženy!"

"Připisujete tedy všechnu vinu panu de Rohan?"

"Ach, Sire, podle všeho se zdá..."

"Je to vážné obvinění, barone."

"Je možné, že je vyšetřování vyvrátí. Ale prošetření je nutné. Považte, Sire, královna tvrdí, že náhrdelník nemá. Klenotníci tvrdí, že ho královně prodali.. Náhrdelník není k nalezení, mezi lidem se mluví o krádeži a slovo krádež se vyslovuje jedním. dechem se jménem pana de Rohan a s posvátným jménem královniným."

"To je pravda, to je pravda," řekl král zničeně, "souhlasím s vámi, Breteuili. Celá ta záležitost se musí důkladně objasnit."

"Bezesporu, Sire."

"Hleďme, kdo to jde tamhle galérií. Nejde to snad pan de Rohan do kaple?"

"Na pana de Rohan je ještě brzy, Sire. Půjde do kaple až v jedenáct hodin. A pak, pan de Rohan bude v arcibiskupském rouchu, protože celebruje dnešní mši. Ne, není to on. Vaše Veličenstvo má ještě půlhodinu času."

"Co by bylo nejlepší? Promluvit s ním? Dát si ho zavolat?"

"Ne, Sire, odpusťte mi, dovolím-li si poradit, abyste záležitost nerozvířoval, dokud nepromluvíte s Jejím Veličenstvem královnou."

"Ovšem. Ona mi řekne pravdu."

"O tom nemůžeme ani v nejmenším pochybovat, Sire."

"Poslyšte, barone, sedněte si sem a řekněte mi o všech faktech i závěrech plnou, nezkreslenou pravdu."

"Všechny podrobnosti a důkazní materiál mám v této složce."

"Do práce tedy. Počkejte, dám jen příkaz, aby sem nikoho nevpouštěli. Měl jsem na ráno dvě audience, odložím je."

Král udělil rozkazy, a než si sedl, vyhlédl ještě jednou z.okna.

"Tentokrát je to skutečně kardinál, podívejte se."

Breteuil vstal, přistoupil k oknu a přes záclony pozoroval pana de Rohan, jak se blíží ve svém kardinálském a arcibiskupském rouše k pokojům, které mu byly vyhrazeny pro příležitosti, kdy sloužil slavnostní mši ve Versailles.

"Konečně ho tu máme," zvolal král.

"Tím lépe," odpověděl pan de Breteuil, "dočkáme se brzy vysvětlení."

A pustil se do svého rozkladu s horlivostí, příznačnou pro toho, kdo chce zničit druhého člověka. S ďábelským mistrovstvím shromáždil ve svých dokladech všechno, co mohlo kardinálovi přitížit. Král pozoroval, jak se vrší jeden důkaz kardinálovy viny na druhý, ale zároveň si smutně uvědomoval, že stále ještě nevidí žádný důkaz královniny neviny.

Celou čtvrthodinu si protrpěl v úzkostném očekávání, když náhle zaslechl z vedlejší galérie křik.

Král se zaposlouchal, Breteuil přerušil svůj výklad.

Někdo přiběhl ke dveřím a slabě zaťukal.

"Co se děje?" zvolal král, jemuž od okamžiku, kdy mu pan de Breteuil pověděl o náhrdelníku, hrál v těle každý nerv.

Důstojník vešel a hlásil:

"Sire, Její Veličenstvo královna prosí, aby Vaše Veličenstvo laskavě přišlo do jejích komnat."

"Nějaká nová událost," zbledl král.

"To je možné," řekl Breteuil.

"Jdu ke královně," zvolal král ve spěchu, "počkejte zde na nás, pane de Breteuil."

"Výborně, rozuzlení máme na dosah ruky," zamručel si strážce pečeti.

36. Šlechtic, kardinál a královna

Ve chvíli, kdy pan de Breteuil vstupoval ke králi, žádal rozrušený, bledý pan de Charny, aby ho uvedli ke královně.

Královna se právě oblékala. Z okna svého budoáru, vedoucího na terasu, zahlédla, jak se pan de Charny hlásí o přijetí.

Vydala rozkaz, aby ho uvedli, dřív než stačil domluvit.

Řídila se přáním svého srdce, poněvadž si ve své ušlechtilé hrdosti myslila, že láska tak čistá a tak nadpozemská jako její má vždy a všude otevřené dveře, i když vstupuje do královských paláců.

Charny vešel a rozechvěle se dotkl ruky, kterou mu královna podala.

"Ach, madam," řekl zlomeným hlasem, "to je hrozné neštěstí!"

"Co se vám, proboha, stalo?" zvolala královna a při pohledu na bledý obličej svého přítele zbledla i ona.

"Víte, madam, co jsem se doslechl? Víte, co se vypráví? Víte o tom, co se král musí zítra dozvědět, nedozvěděl-li se to už dnes?"

Zachvěla se, vzpomněla si na onu noc čistého blaženství, kdy ji mohl v parku s panem de Charny zahlédnout nějaký žárlivec nebo nepřítel.

"Povězte mi všechno, jsem statečná," prosila s rukou pří tisknutou na srdce.

"Říká se, madam, že jste koupila náhrdelník od Boehmera a Bossange."

"Vrátila jsem ho," pohotově odpověděla královna.

"Chcete-li to vědět, říká se, že jste jen předstírala, že ho nechcete, že jste ve skutečnosti však počítala s tím, že ho koupíte a že vám v tom zabránil král, když panu de Calonne odmítl podepsat požadovanou výplatu.

Mezi lidmi se mluví o tom, že jste se na kohosi obrátila s žádostí o peníze a že ten kdosi... je váš milenec."

"Ale vám, pane," řekla královna s úsměvem plným ušlechtilé důvěry, "vám přece nezáleží na nějakých řečech, jen nechte lidi, ať si povídají, co chtějí. Pomlouvačům nemůže přinést takovou radost, vhodí-li někomu do tváře jako urážku titul milence, jakou nám přináší sladké označení přítel, jež pravdivě zrcadlí vztah nás dvou."

Charny zmlkl v údivu nad její zmužilou řečí bez stínu planosti, vonící pravou láskou, tou nejryzejší vůní, kterou vydechují srdce velkorysých žen.

Jeho dlouhá zámlka však královnu znepokojila.

"K čemu o tom hovořit, pane de Charny," zvolala. "Pomluva mluví takovým jazykem, že u mne nikdy nenalezne

pochopení: U vás je snad nalezla?"

"Madam, prokažte mi tu laskavost a pozorně mě vyslechněte, jde o velmi vážnou věc. Včera jsem doprovodil svého strýce, pana de Suffren, k dvorním klenotníkům, pánům Boehmerovi a Bossangeovi. Strýc si přivezl z Indie nějaké diamanty. Chtěl si je dát ocenit. Hovořilo se o kdečem. Klenotníci vyprávěli strašnou historii, které mají plná ústa nepřátelé Vašeho Veličenstva. Madam, jsem opravdu zoufalý. Povězte mi prosím, koupila jste ten náhrdelník? Nezaplatila jste ho? Svěřte se mi i s tím. Jen mě nenechávejte v domnění, že ho za vás zaplatil pan de Rohan!"

"Pan de Rohan!" zvolala královna.

"Ano, pan de Rohan! Pan de Rohan, který je prý královniným milencem o od něhož si královna půjčuje peníze. Muž, kterého jistý nešťastník, pan de Charny, pozoroval ve versailleském parku, jak se na královnu usmívá, jak klečí u královniných nohou, jak líbá královně ruce. Muž..."

"Pane," zvolala Marie Antoinetta, "jestliže můžete takovým věcem uvěřit, nejsem-li vám nablízku, nemilujete mě, jsem-li u vás."

"Madam, nebezpečí je veliké a blíží se každým okamžikem. Nežádám vaši upřímnost, nevybízím vás k odvaze. Ale snažně vás prosím, prokažte mi službu!"

"Napřed mi, prosím vás, řekněte, o jakém nebezpečí mluvíte?"

"O jakém nebezpečí! Madam! To je přece nad slunce jasné! Kardinál se zaručuje za královnu, kardinál za královnu platí a kardinál tím přivádí královnu na pokraj záhuby! Nechci vám vyprávět o vražedném zoufalství pana de Charnyho, které se ho Zmocňuje při pomyšlení na důvěru, jakou si pan de Rohan vysloužil. Ne. Na takovou bolest se umírá, o té se nemluví."

"Jste šílený!" zvolala Marie Antoinetta rozhořčeně.

"Já nejsem šílený, madam, ale vy jste nešťastná a ohrožená. Viděl jsem vás v parku... Nemýlil jsem se, ujišťuji vás. Dnes už se provalila ta hrozná, zničující pravda... Bůhví, čím vším se pan de Rohan chlubí..."

"Šílenče! Šílenče!" opakovala s nevýslovnou úzkostí.

"Věřte třeba v nenávist, věřte v mámení, věřte v nemožné. Ale po tom, co jsem vám řekla, nevěřte, pro smilování boží, že jsem vinna... Vinna! To slovo jako by mě vrhalo do rozpálené výhně... Vinna... s... Já, která jsem vám nevěnovala jedinou myšlenku, aniž bych prosila Boha, aby mi odpustil hřích, že na vás myslím! Och, pane de Charny, nechcete-li mě dnes zničit a zítra zabít, neříkejte mi už nikdy, že mě podezíráte, nebo odtud utecte tak daleko, aby k vám nedolehl ani sten mého umírání."

Olivier svíral křečovitě pěsti.

"Vyslechněte mě, chcete-li ode mne přijmout užitečnou pomoc."

"Pomoc od vás?" zvolala královna rozhořčeně. "Od vás, který jste krutější než mí nepřátelé... Ti mě jen osočují, kdežto vy, vy mě podezříváte! Pomoc od člověka, který si mě neváži, nepřijmu nikdy, pane."

Olivier se přiblížil ke královně a vzal ji za ruku.

"Přesvědčíte se, že nejsem z těch, kdo se třesou strachy a vzdychají. Každá chvilka je drahá. Večer by již bylo pozdě, nemohli bychom uskutečnit to jediné, co nám zbývá. Chcete mě uchránit zoufalství tím, že sebe uchráníte hanby?"

"Pane!"

"Och, nebudu si dávat pozor na slovíčka tváří v tvář smrti. Jestliže mě nevyslechnete, říkám vám, že se žádný z nás nedožije večera, vy zemřete hanbou a mě zabije vaše smrt. Budeme čelit nepřátelům jako v bitvě, madam. Zaútočíme na nebezpečí, postavíme se proti smrti! Vytáhneme spolu - já jako neznámý, ale kurážný voják, však uvidíte, madam, a vy, sám majestát a síla - a pustíme se do nejlítější seče. Podlehnete-li, madam, věřte, nebudete osamocena. Prosím vás, madam, důvěřujte mi, jako bych byl vašim bratrem... Nepotřebujete... peníze na zaplacení toho náhrdelníku?..."

"Já ?"

"Prosím, nezapírejte to."

"Říkám vám..."

"Neříkejte mi, že náhrdelník nemáte."

"Já vám přísahám..."

"Nepřísahejte, chcete-li, abych vás dál miloval."

"Oliviere!"

"Zbývá nám jediná možnost, jak spasit vaši čest a mou lásku. Náhrdelník stojí šestnáct set tisíc livrů, vy jste dvě stě padesát tisíc zaplatila. Zde je milión pět set tisíc, vezměte si je."

"Co je to?"

"Na nic nehleďte, vezměte si je a zaplaťte."

"Vy jste prodal své panství! Já jsem vás připravila o všechno! Oliviere! Ožebračil jste se pro mne. Oliviere, máte ušlechtilé, velkodušné srdce, pro vaši velkou láska již nechci skrblit se svým přiznáním. Já vás miluji, Oliviere!"

"Přijměte!"

"Ne! Ale miluji vás."

"Tedy zaplatí pan de Rohan? Pochopte, madam, tím mě neušetříte, ale utýráte k smrti... Přijmete peníze od kardinála?"

"Já? Ach, jděte, pane! Jsem královna a mohu svým poddaným darovat lásku nebo jim dopomoci ke štěstí, ale ne přijímat..."

"A co tedy uděláte?"

"Vy rozhodnete o tom, jak si budu počínat. Co si podle vašeho názoru myslí pan de Rohan?"

"Že jste jeho milenkou."

"Jste nelítostný, Oliviere..."

"Mluvím vážně jako člověk, který se dívá smrti do tváře."

"Co si podle vás myslí klenotníci?"

"Nemůže-li zaplatit královna, zaplatí za ni pan de Rohan."

"A co se domníváte, že si o náhrdelníku povídá lid?"

"Že ho máte vy, že jste ho schovala a že se přiznáte, až ho zaplatí bud pan de Rohan z lásky k vám nebo král ze strachu před skandálem."

"Dobře. A teď se ptám vás, pane de Charny, podívejte se mi do oči a odpovězte mi. Co si myslíte vy o těch výjevech ve versailleském parku?"

"Domnívám se, madam, že mi svou nevinu musíte dokázat," prudce odpověděl hrdý šlechtic.

Královna si přejela šátečkem čelo.

"Princ Ludvík kardinál de Rohan, velkoalmužník francouzský!" rozléhalo se chodbou zvučné hlášení dveřníka.

"On!" řekl chraptivě Charny.

"Máte mít, co jste chtěl," odpověděla královna.

"Vy ho přijmete?"

"Dala jsem ho zavolat."

"A já..."

"Jděte do mého budoáru a nechte pootevřené dveře, abyste všechno slyšel."

"Madam!"

"Rychle, kardinál je už tady."

Postrčila Charnyho do vedlejší místnosti, přivřela dveře a rozkázala; aby byl kardinál uveden.

Pan de Rohan stanul na prahu komnaty. Byl skvělý ve svém kardinálském rouchu. V uctivé vzdálenosti bylo vidět členy kardinálova průvodu, jejichž oblečení a roucha se skvěla jako jeho.

Za všemi těmi skloněnými hlavami stáli v pozadí pánové Boehmer a Bossange, poněkud rozpačití ve svém parádním oblečení.

Královna popošla kardinálovi vstříc, pokusila se usmát, ale úsměv zmizel, sotva se objevil.

Ludvik de Rohan vypadal vážně, dokonce zarmouceně. Vyzařoval z něj klid statečného člověka, kterého čeká boj, i tiché varování kněze, připraveného odpouštět.

Královna ukázala na taburet. Kardinál zůstal stát.

"Madam," uklonil se královně a viditelně se chvěl. "Měl bych Vašemu Veličenstvu sdělit řadu závažných věcí, Vaše Veličenstvo se však vyhýbá tomu, aby mě přijalo."

"Já?" podivila se královna. "Ale pane kardinále, já se vám tak málo vyhýbám, že jsem pro vás sama vzkázala."

Kardinál zavadil pohledem o dveře královnina budoáru.

"Jsem s Vaším Veličenstvem sám? Smím hovořit zcela otevřeně?"

"Naprosto otevřeně, pane kardinále, nemusíte se obávat, jsme tu úplně sami."

Zdálo se, jako by královnin jasný hlas pronášel tato slova spíše k šlechtici, ukrytému ve vedlejší místnosti. Byla pyšná na svou odvahu a radovala se, že již první věta ubezpečí pana de Charnyho v jeho napjatém očekávání.

Kardinál se rozhodl. Přisunul taburet ke královnině křeslu z opačné strany, než byly ony dvoukřídlé dveře.

"Ach, to je mi nějaká dlouhá předehra," zasmála se královna s líčenou veselostí.

"To proto..." nakousl kardinál.

"To proto?..." opakovala po něm královna.

"Nevejde král?" otázal se kardinál.

"Nemusíte mít obavy ani z krále, ani z kohokoli jiného," hbitě odpověděla královna.

"Ach, já se obávám vás, madam," řekl kardinál jímavým hlasem.

"Tím spíš se nemusíte ostýchat, nejsem žádná strašná osoba. Řekněte mi všechno a mluvte, prosím, k věci, hlasitě a srozumitelně. Horuji pro upřímnost, a kdybyste ze šetrnosti přede mnou něco skrýval, nepovažovala bych vás za čestného muže. Och, prosím, nedělejte žádná gesta, slyšela jsem, že si na mě stěžujete. Spusťte, miluji boj, jsem už z takového rodu, že nevím, co je strach. Ale vy také máte odvahu v krvi, vím to dobře. Povězte mi tedy, co proti mně máte?"

Kardinál se zvedl a nadechl se zhluboka, jako by ho tísnil nedostatek vzduchu. Když si byl dokonale jist sám sebou, rozhovořil se.

37. Z očí do očí

Tak se stalo, že kardinál a královna konečně stanuli tváří v tvář. Charny ve vedlejším kabinetu mohl z jejich rozmluvy slyšet každé slovo. Konečně si ti dva mohli promluvit z očí do očí a mohlo dojít k toužebně očekávanému vysvětlení.

"Madam," řekl kardinál s úklonou, "víte, co všechno se kolem našeho náhrdelníku odehrálo?"

"Nevím, monseigneure, a doufám, že se to dozvím od vás."

"Proč mi Vaše Veličenstvo tak dlouho brání, abych s ním hovořil přímo, a odkazuje mě na jednání pomocí prostředníka? Jestliže jsem upadl v nemilost, proč mi, madam, sama nevysvětlíte příčinu své nenávisti?"

"Nevím, pane kardinále, co tím chcete říci. A nemám důvod, proč bych vás měla nenávidět. Ale domnívám se, že jsme si chtěli pohovořit o něčem jiném. Ráda bych slyšela všechno o tom nešťastném náhrdelníku. Především mi povězte, kde je paní de la Motte?"

"Chtěl jsem se na totéž zeptat Vašeho Veličenstva."

"Promiňte, ale nevím, kdo by mohl o paní de la Motte vědět, ne-li vy."

"Já, madam? Proč já?"

"Och, pane kardinále, nechci přece, abyste se mi tu zpovídal. Ale potřebovala jsem nutně s paní de la Motte mluvit,

poslala jsem pro ni, hledali ji v jejím bytě nesčetněkrát, a nemám od ní nejmenších zpráv. - Je to zvláštní, jak zničehonic zmizela, nezdá se vám?"

"Mne, madam, také velmi překvapilo, že paní de la Motte není k nalezení. Vzkázal jsem, že ji prosím, aby mě vyhledala, ale neodpověděla mi právě tak jako Vašemu Veličenstvu."

"Nechme tedy hraběnku hraběnkou a promluvme si o nás."

"Ó, madam, prosím, abychom si napřed pohovořili o ní, protože několik slov Vašeho Veličenstva ve mně vyvolalo bolestné podezření, že mi snad Vaše Veličenstvo vyčítá, jak často se s hraběnkou vídám."

"Zatím jsem vám ještě nic nevyčetla, monseigneure, nepředbíhejte událostem."

"Ach, madam, toto podezření by mi vysvětlilo všechnu přecitlivělost vaší duše a pochopil bych, i když bych si zoufal, proč jste se vůči mně tak tvrdě zachovala."

"Teď vám už opravdu přestávám rozumět. Mluvíte v nesrozumitelných hádankách, a místo abyste mi vysvětlil, oč vás prosím, všechno ještě víc zatemníte. K věci, prosím, k věci!"

"Madam," zvolal kardinál a se sepjatýma rukama postoupil blíž ke královně, "prokažte mi tu milost a neutíkejme od tohoto tématu. Ještě několik slov a jistě se všechno vyjasní."

"Skutečně, monseigneure, nerozumím z vaší řeči ničemu, vraťme se, prosím vás, k obyčejné francouzštině. Kde je náhrdelník, který jsem klenotníkům vrátila?"

"Náhrdelník, který jste vrátila?" zvolal pan de Rohan.

"Ano, co jste s ním udělal?"

"Já? Já o něm nemám potuchy, madam."

"Zdá se, že je to jasné. Paní de la Motte vzala náhrdelník a vrátila ho mým jménem klenotníkům. Klenotníci tvrdí, že ho nedostali. Mám v rukou stvrzenku, která dokazuje opak. Klenotníci se hájí, že stvrzenka je falešná. Jediné slovo paní de la Motte by objasnilo všechno... Není nikde k nalezení, dobrá. Dovolte mi, abych záhadné okolnosti nahradila domněnkami. Paní de la Motte chtěla náhrdelník vrátit. Vy, který jste si vzal do hlavy, velmi dobrosrdečným způsobem ovšem, že náhrdelník musí patřit mně, vy, který jste mi jej přinesl a přišel s nabídkou, že za mne uhradíte splátky, s nabídkou..."

"Kterou Vaše Veličenstvo velmi příkře odmítlo," povzdechl si kardinál.

"Nu, vy jste se dál křečovitě držel své myšlenky, že si musím náhrdelník ponechat, klenotníkům jste jej nevrátil a myslel jste, že už se najde nějaký způsob, jak zařídit, aby se náhrdelník dostal zase do mých rukou. Madam de la Motte se dala zviklat. Znala můj odmítavý postoj, věděla, že nemám prostředky k zaplacení a slyšela mé nezvratné rozhodnutí, že si neponechám náhrdelník, který nemohu zaplatit. Ale z touhy prokázat mi službu se s vámi spojila a teď se bojí mého hněvu a neodvažuje se ukázat. - Je to tak? Podařilo se mi prohlédnout záhadu, kterou obklopovalo tolik tajemství? Doznejte to a já vám vyčiním za vaši lehkomyslnost, za to, že jste jednal proti mému výslovnému příkazu, vy si vezmete mé pokárání k srdci a budeme vyrovnáni, otočíme list. Slibuji vám i to, že odpustím paní de la Motte, může bez obav vyjít ze svého úkrytu. Jen o jedno vás prosím, monseigneure, vyjádřete se otevřeně, pro smilování boží, a řekněte pravdu. Nechci, aby se teď nad mým životem rozestřel mrak, nechci, rozumíte?"

Královna mluvila s takovým zápalem, tak důrazně a naléhavě, že ji kardinál nemohl a ani nechtěl rušit. Ale sotva domluvila, ujal se slova.

"Madam," řekl a jen stěží potlačil vzdech, "odpovím na všechny vaše dohady. Ne, nedržel jsem se křečovitě myšlenky, že si musíte náhrdelník ponechat, protože jsem byl přesvědčen, že ho máte. Ne, s paní de la Motte jsem se kvůli náhrdelníku v ničem nespolčil. Ne, náhrdelník nemám právě tak, jako ho nemají klenotníci a jako ho nemáte, jak říkáte, ani vy."

"To není možné, vykřikla královna v úžase, "vy náhrdelník nemáte?"

"Nemám, madam."

"Vy jste neporadil paní de la Motte, aby se držela stranou?"

"Ne, madam."

"Vy jste ji přede mnou neschoval?"

"Ne, madam."

"Nevíte, kam se poděla?"

"Nevím, právě tak jako to nevíte vy, madam."

"Ale jak si tedy vysvětlujete, co se stalo?"

"Madam, musím se přiznat, že nemám žádné vysvětlení. Je to pro mne o to horší, že si nestěžuji poprvé, jak málo porozumění pro mne královna má."

"Kdy jste si stěžoval, monseigneure? Na nic takového si nepamatuji."

"Prokažte mi to dobrodiní, madam, a rozpomeňte se, co jsme vám psal ve svých dopisech."

"Ve svých dopisech?" podivila se královna. "Vy jste mi psal?"

"Ne dost často, madam, abych mohl vypovědět, co se dělo v mém srdci."

Královna povstala.

"Zdá se mi, že se mýlíme jeden i druhý. Žerty stranou. O jakých dopisech jste mluvil? A co jste měl na srdci nebo v srdci, nevím už přesně, jak jste to řekl?"

"Můj Bože, madam. Snad jsem se dal příliš unést, když jsem vyslovil nahlas tajemství své duše."

"Jaké tajemství? Neblouznite, pane kardinále?"

"Madam!"

"Ach, žádné vytáčky. Mluvíte jako někdo, kdo mi chce buď nastražit past, anebo mě znemožnit před svědky."

"Přísahám vám, madam, neřekl jsem nic... Nebo někdo opravdu naslouchá?"

"Ne, monseigneure, opakuji vám nevím už pokolikáté, nikdo tu není. Tak mi už konečně vysvětlete, na co se ptám, a dokažte mi, že umíte mluvit jako rozumný člověk."

"Ach, madam, proč jen tu není paní de la Motte, naše přítelkyně. Jistě by mi pomohla, a kdyby se i jí nepodařilo oživit náklonnost Vašeho Veličenstva ke mně, snad by mohla alespoň osvěžit jeho paměť."

" Naše přítelkyně? Moji náklonnost? Moji paměť? Cožpak jsem náměsíčná?"

"Zapřísahám vás, madam," odpověděl kardinál, kterého ostrý královnin tón pobouřil. "Ušetřete mne. Nechcete-li, nemusíte mě už milovat, ale neurážejte mě."

"Nebesa!" zvolala královna, průsvitná jak stín. "O čem ten člověk mluví?"

"Nuže dobrá," nedal se umlčet kardinál a bouřil se tím víc, čím víc v něm kypěl hněv. "Jak si přejete, madam, myslím, že jsem byl dost mlčenlivý a zdrženlivý, takže si vaše zlé zacházení nezasloužím. Nevyčítám vám ostatně nic jiného, než že tni křivdíte z pouhé svéhlavosti. Udělal jsem chybu, neměl jsem opakovat, co jsem říkal dříve. Měl jsem vědět, že slova, ‚již nechci', vyslovená královnou, jsou pro mne stejně závazná jako slovo ‚chci', vyslovené ženou."

Královna vykřikla jako poraněná a stiskla rukáv kardinálova roucha.

"Okamžitě mi odpovězte, monseigneure," mluvila chvatně a hlas se jí třásl. "To já jsem řekla již nechci, to já jsem řekla chci? A komu jsem řekla jedno a komu druhé?"

"Mně přece, obojí."

"Vám?"

"Můžete zapomenout, madam, že jste vyslovila to prvé, já nezapomenu nikdy, že jste vyřkla to druhé."

"Jste bídák, pane de Rohan, jste lhář!"

"Já."

"Jste podlý, pomlouváte ženu!"

"Já?"

"Jste zrádce, urážíte královnu!"

"A vy jste žena, která pozbyla srdce, královna, která nedrží své slovo."

"Nešťastníku!"

"Probouzela jste ve mně krok za krokem horoucnější lásku, že vás miluji k zešílení. Probouzela jste ve mně naděje."

"Naděje! Bože můj! Pozbyla jsem rozum, nebo přede mnou stojí zločinec?"

"Byl bych se snad já osmělil požádat vás o slyšení pod nočním nebem, které jste mi poskytla?"

Královna neovládla svůj hněv. S jejím zlobným výkřikem splynul hluboký povzdech, který se ozval v budoáru.

"Byl bych se snad odvážil přijít do versailleského parku, kdybyste pro mne neposlala paní de la Motte?" nedal se umlčet pan de Rohan.

"Bože můj!"

"Cožpak bych si já dovolil ukrást klič od branky na konci parku?"

"Bože můj!"

"Byl bych se snad opovážil požádat, abyste mi přinesla tuto růži? Zbožňovanou, prokletou růži, spálenou mými polibky!..."

"Bože můj!"

"Což jsem vás mohl přinutit, abyste přišla na druhý den a nechala si zulíbat ruce, jejichž vůně mi proniká až do mozku a přivádí mě k šílenství? Ano, to jediné mi právem vyčítáte!"

"Ach, dost už, dost!"

"Byl bych si mohl snad já ve svých nejtroufalejších snech a v nejbláhovější domýšlivosti vymyslet onu třetí noc, noc se stříbrnou oblohou, sladkým mlčením a zrádnou láskou?"

"Pane, pane," volala královna a couvala před kardinálem, "vy se rouháte!"

"Bože," pohlédl kardinál vzhůru, "ty víš, že bych dal všechno, co mám, své statky, svou svobodu i svůj život za to, aby mě tato nestálá bytost nepřestala milovat!"

"Pane de Rohan, chcete-li, aby vám všechno, co jste vyjmenoval, zůstalo zachováno, prohlásíte teď hned, zde na tomto místě, že jste se pokusil mě zničit, že jste si všechny ty hrůzy vymyslel, že jste v noci do Versailles nepřišel ..."

"Přišel jsem," řekl kardinál hrdě.

"Odsuzujete se k smrti, trváte-li na svém."

"Rohan nelže. Přišel jsem."

"Pane de Rohan, pane de Rohan, řekněte, pro smilování boží, že jste mě v parku neviděl..."

"Ať se tím třeba odsoudím k smrti, jíž jste mi právě pohrozila, ale ve versailleském parku, kam mě paní de la Motte zavedla, jsem viděl vás a jen vás."

"Ještě jednou!" zvolala královna, smrtelně bledá, chvějící se, "odvolejte!"

"Ne."

"Varuji vás podruhé, doznejte, že jste tu hanebnost proti mně zosnoval!"

"Ne."

"Naposledy, pane de Rohan, přiznejte si, že někdo mohl ošálit i vás, že to všechno bylo nactiutrhání, klam, nemožnost, bůhvíco. Ale doznejte, že jsem nevinná, že mohu být nevinná!"

"Ne."

Královna se hrozivě, majestátně napřímila.

"Budete se tedy zodpovídat před královou spravedlnosti, odmítáte-li se sklonit před spravedlností boží."

Kardinál se mlčky uklonil.

Královna zazvonila tak prudce, že přispěchalo hned několik žen.

"Vyřiďte Jeho Veličenstvu, že prosím, aby mě poctilo návštěvou."

Jeden z důstojníků okamžitě odešel vyplnit královnin příkaz. Kardinál poodstoupil stranou a zůstal vzpřímeně stát, neohrožený, ke všemu odhodlaný.

Královna přecházela po komnatě, desetkrát se již přiblížila ke dveřím budoáru, ale nevkročila tam; jako by pokaždé, když už ztrácela hlavu, načerpala sílu u těchto dveří.

` Tuto úděsnou němohru přerušil za necelých deset minut král, když stanul s rukou v krajkovém žabó na prahu otevřených dveří.

Za hloučkem, čekajícím na kardinála, stále ještě vykukovaly vylekané tváře pánů Boehmera a Bossange. Cítili ve vzduchu bouři.

38. Zatčení

Jakmile se král objevil na prahu komnaty, obrátila se na něho královna neobyčejně živě.

"Sire," řekla, "pan kardinál de Rohan mi sdělil něco neuvěřitelného. Požádejte ho, aby vám to laskavě opakoval."

Po těchto neočekávaných slovech, po tomto nenadálém úskoku kardinál zbledl. Dostal se do situace, které přestal rozumět. Mohl jako domnělý milenec opakovat svému králi, mohl jako uctivý poddaný prozradit manželovi všechno to, co oprávněně, jak se domníval, svěřil královně a ženě?

Král se obrátil k zamyšlenému kardinálovi:

"Nemýlím-li se, týká se to jakéhosi náhrdelníku, pane," řekl, "je na vás, abyste mi pověděl něco neuvěřitelného, a na mně, abych si něco neuvěřitelného vyslechl? Můžete mluvit, poslouchám vás."

Pan de Rohan se dlouho nerozmýšlel. Z dvojího zla si vybral to menší, a vystaven dvojímu útoku, podstoupil ten čestnější pro krále i pro královnu. I kdyby ho zahnali do úzkých, aspoň z toho vyjde jako čestný muž a rytíř.

"Ano, Sire, týká se to jakéhosi náhrdelníku," zamumlal.

"Ale, pane," řekl král, "copak jste ten náhrdelník nekoupil?"

"Sire..."

"Ano nebo ne?"

Kardinál se podíval na královnu a neodpověděl.

"Ano nebo ne?" opakovala po králi královna. "Řekněte pravdu, pane, jen pravdu. Nic jiného po vás nechceme."

Pan de Rohan odvrátil hlavu, ale neřekl ani slovo.

"Protože pan de Rohan nechce odpovědět, odpovězte vy, madam," řekl král. "Jistě musíte o celé té záležitosti něco vědět. Koupila jste ten náhrdelník nebo ne?"

"Nekoupila," řekla královna prudce.

Pan de Rohan se zachvěl.

"Zde je slovo královny!" zvolal pobouřeně král. "Mějte se na pozoru, pane kardinále!"

Panu de Rohan se objevil na rtech pohrdavý úsměv.

"Nic na to neřeknete?" zeptal se král.

"Z čeho jsem obviňován, Sire?"

"Klenotníci tvrdí, že prodali náhrdelník vám nebo královně. Mají také od Jejího Veličenstva stvrzenku."

"Stvrzenka je falešná!" řekla královna.

"Klenotníci tvrdí," pokračoval král, "že jste se zavázal zaplatit splátky, pane kardinále, kdyby je nemohla zaplatit královna.``

"Nemám nic proti tomu, abych je zaplatil, Sire," řekl pan de Rohan, "pokud královna dovolí, aby to tvrdili, musí to být pravda."

Jeho větu a myšlenku doprovázel úsměv ještě pohrdavější, než byl první.

Královně přejel mráz po zádech. Toto kardinálovo pohrdání nemohlo znamenat urážku, protože tu si nezasluhovala, ale zděsila se, že by to mohla být pomsta čestného muže.

"Pane kardinále," začal opět král, "v celé této záležitosti je na váženou jedině falešný podpis, který kompromituje francouzskou královnu."

"Je to další podvod," zvolala královna, "který by mohl těžko spáchat šlechtic, prohlašující, že si klenotníci vzali náhrdelník zase nazpět."

"Je zcela na vůli královny," řekl pan de Rohan, "zda přisoudí oba podvody mé osobě. Jaký je v tom rozdíl, zda jsem se dopustil jednoho nebo obou?"

Královna málem dala průchod hněvu, ale král ji mírným pohybem přiměl ke klidu.

"Měl byste si dát pozor," řekl kardinálovi, "protože se zbytečně vrháte do horšího světla, pane. Radím vám, abyste se ospravedlnil, a vy se zatím chováte jako žalobce."

Kardinál se na okamžik zamyslel. Potom, jako by se hroutil pod tíhou té nepochopitelné pomluvy, která se tak dotýkala jeho cti, řekl:

"Já a ospravedlňovat se! To je pod mou důstojnost!"

"Pane, lidé, kteří tvrdí, že jim byl náhrdelník ukraden, skutečně existují. Tím, že jste se zavázal ke splátkám, dokazujete, že jste vinen."

"Kdo tomu uvěří?" řekl kardinál s vrcholným pohrdáním.

"Dobrá tedy, když se domníváte, že tomu nikdo neuvěří, pane, uvěří snad..."

Králova tvář, obvykle tak vyrovnaná, se na okamžik zkřivila hněvem.

"Sire, nevím, co se povídá," ozval se znovu kardinál, "nevím, co se stalo. Mohu přiznat jen to, že jsem náhrdelník nikdy neměl. Mohu přiznat jen to, že diamanty vlastní někdo, kdo to tají a nutí mě tak pronést na jeho adresu citát z bible: Trest padne na hlavu viníka."

Při těchto slovech se královna chytila královy paže. Král řekl:

"Tento spor se týká vás a kardinála, madam. Ptám se vás naposledy, máte ten náhrdelník?"

"Nemám! Přísahám při své matce a při životě svého syna!" zvolala královna.

Krále naplnilo toto prohlášení radostí. Obrátil se ke kardinálovi:

"Pak tedy se tato záležitost týká soudu a vaší osoby, pane. Pokud byste se ovšem raději nerozhodl požádat mě o milost."

"Milost králů náleží viníkům, Sire," odpověděl kardinál. "Dávám přednost občanskému soudu."

"To znamená, že se nechcete přiznat?"

"Nemám, co bych řekl."

"Jak se odvažujete, pane!" zvolala královna. "Vaše mlčení vrhá stín na mou čest!"

Kardinál neodpověděl.

"Dobrá tedy, mlčení prolomím já," pokračovala královna. "Nevyřčená slova mě dráždí, a kdybych nepromluvila, svědčilo by to o velkorysosti, která teď není na místě. Uvědomte si, Sire, že celý zločin pana kardinála nespočívá ani v koupi, ani v krádeži náhrdelníku."

Pan de Rohan zvedl hlavu a zbledl.

"Co tím chcete říci?" zeptal se znepokojeně král.

"Madam...!" zašeptal zděšený kardinál.

"Ne, žádné ohledy, strach nebo útlocit mi nemohou zavřít ústa. Mohla bych vykřikovat svou nevinnost třeba na náměstí, protože mě k tomu nutí moje vlastní srdce!"

"Vaši nevinnost!" zvolal král. "Cožpak by se někdo odvážil, madam, nebo by byl tak podlý, aby nutil Vaše Veličenstvo pronášet taková slova!"

"Zapřísahám vás, madam," hlesl kardinál.

"Chvějete se! Uhodla jsem to tedy: vaše úklady milují stín! Chci však mít jasno! Sire, požádejte pana kardinála, aby vám opakoval, co mi před chvílí na tomto místě řekl!"

"Madam, madam!" zděsil se pan de Rohan, "vzpamatujte se, dáváte se unášet příliš daleko."

"Co to slyším?" hrozil se král. "Takhle se mluví s královnou? Já sám bych si to nikdy nedovolil."

"Přesně tak, Sire," řekla Marie Antoinetta, "takhle mluví pan kardinál s královnou, protože předpokládá, že na to má právo."

"Vy, pane?" zesinal král.

"Ano, on!" zvolala pohrdavě královna, "on!"

"Pan kardinál má důkazy?" pokračoval král a přistoupil o krok ke knížeti.

"Pan de Rohan prohlásil, že má dopisy!" řekla královna.

"Ukažte nám je, pane," naléhal král.

"Dopisy!" vykřikla královna, která se už nemohla ovládnout, "ty dopisy!"

Kardinál si přejel rukou zpocené čelo. Vypadalo to, jako by se ptal. Boha, jak mohl vložit do jedné bytosti tolik odvahy a proradnosti. Mlčel však.

"A to ještě není všechno," pokračovala královna, kterou stále víc dráždila kardinálova velkorysost, "pan kardinál se snížil i k řečem o dostaveníčku."

"Zadržte, madam!" zvolal král.

"Zabíháte příliš daleko!" ozval se kardinál.

"Dobrá, pane," pokračovala královna, "jestli nejste tak nízký, jestli je vám na tomto světě ještě vůbec něco svaté, předložte nám své důkazy."

Pan de Rohan zvedl pomalu hlavu a řekl:

"Nemám žádné důkazy, madam."

"Nedovolím, aby za tento zločin trpěl někdo jiný," pokračovala královna, "nedopustím, aby mě stíhala jedna potupa za druhou. Máte pomocnici, s někým jste se spikl, a ten to může všechno dosvědčit. Povězte nám jeho nebo její jméno!"

"Kdo je to?" zvolal král.

"Paní de la Motte, Sire," řekla královna.

"Tak přece!" zvolal král potěšen, že se jeho předsudky proti Jeanně ukázaly správné. "Na má slova došlo! Dobrá tedy, ať tu ženu přivedou k výslechu."

"To se lehce řekne!" zvolala královna. "Ta žena totiž zmizela. Zeptejte se tady toho pána, co s ní udělal. Měl velký zájem na tom, aby se do ničeho nezapletla."

"O to, aby zmizela, se postarali jiní," namítl kardinál, "měli na tom ještě větší zájem než já. Bude se proto hledat dost obtížně."

"Když jste, pane, nevinen," zvolala hněvivě královna, "pomozte nám najít viníky!"

Kardinál de Rohan na ni vrhl poslední temný pohled, obrátil se a zkřížil ruce.

"Pane!" řekl podrážděně král, "odeberete se okamžitě do Bastily."

Kardinál se uklonil a řekl naprosto jasným hlasem:

"V tomto oblečení? V kněžském rouše? Před celým dvorem? Račte uvážit, Sire, že to vzbudí nesmírný skandál. Dotkne se to nepříjemně hlavně té hlavy, na kterou to dopadne."

"Je to mé přání," řekl král navýsost rozčilen.

"Je to velmi nespravedlivé, Sire, zkoušet takto preláta, a je také proti zákonu uvalovat na něho trest, když nebyl vynesen rozsudek."

"Stane se tak, jak jsem řekl," odpověděl král a otevřel dveře, aby zavolal někoho, komu by vydal příkaz. Pan de Breteuil, který stál poblíž, okamžitě uhodl svým bystrozrakem, že královnino vzrušení, královo rozčilení a kardinálův postoj znamená zkázu jeho nepřítele.

Král ještě ani nevyřkl tichým hlasem celý svůj příkaz a už se rozlehl po chodbě zvučný hlas strážce pečeti, který pohotově zaskočil za velitele stráží:

"Zatkněte pana kardinála!"

Pan de Rohan se zachvěl. Hlasy, které se rozléhaly pod klenbou, shon dvořanů a okamžitý příchod tělesné stráže dodávaly této scéně nádech něčeho zlověstného.

Kardinál přešel kolem královny, aniž ji pozdravil. Velice poníženě se uklonil králi, a když míjel pana de Breteuil, zatvářil se tak útrpně, že si musel baron přiznat, že se nepomstil, jak by si byl přál.

Ke kardinálovi přistoupil gardový poručík s ostychem, jako by od něho očekával potvrzení rozkazu, který právě dostal.

"Ano, pane," řekl pan de Rohan, "jsem opravdu zatčen."

"Odveďte pana kardinála do jeho bytu a počkejte do skončení mše na další mé rozkazy," řekl král uprostřed mrtvého ticha.

Král zůstal v komnatě s královnou, zatímco kardinál s kloboukem v ruce pomalu odcházel po chodbě, veden gardovým poručíkem.

"Madam," řekl král a nemohl popadnout dech, protože se musel ovládat nad své síly, "uvědomujete si, že to skončí veřejným soudem, to znamená skandálem, kterým utrpí čest viníků?"

"Děkuji vám!" zvolala královna a stiskla horoucně králi ruce, "zvolil jste jediný prostředek, který mě může ospravedlnit."

"Vy mi děkujete?"

"Z celé své duše. Jednal jste jako král, já jako královna, věřte mi!"

"To rád slyším," odpověděl radostně král, "konečně se snad dozvíme, odkud pramení všechny ty ničemnosti. Doufám, až rozdrtíme, společně já a vy, jednou provždy toho hada, že budeme moci konečně klidně žít."

Políbil královnu na čelo a odešel do svých komnat.

Zatím na konci chodby potkal pan de Rohan Boehmera a Bossange; opírali se jeden o druhého na pokraji mdlob.

Několik kroků opodál viděl kardinál svého kurýra; celý zděšený tím, co se stalo, čekal na pohled svého pána..

"Pane," řekl kardinál důstojníkovi, který ho provázel, "strávil jsem zde celé dopoledne a bojím se, aby nevznikly nějaké dohady. Mohl bych oznámit svým nejbližším, že jsem zatčen?"

"Beze všeho, Milosti, jen ať vás nikdo nevidí," řekl mladý důstojník.

Kardinál mu poděkoval. Potom řekl něco německy svému kurýrovi a napsal několik slov na stránku, kterou vytrhl z misálu.

Důstojník si stoupl před něho, aby ho nikdo neviděl, a kardinál papír stočil a pustil na zem.

"Můžeme jít, pane," řekl potom důstojníkovi.

Vzápětí oba zmizeli.

Kurýr se vrhl na papír jako sup na kořist, vyběhl z paláce, skočil na koně a ujížděl k Paříži.

Kardinál ho ještě zahlédl oknem ze schodiště, po němž sestupoval se svým průvodcem.

"Zničila mě," mumlal si, "ale já ji zachráním! Učiním to pro vás, můj králi. Učiním to pro tebe. Bože! Ukládáš lidem, aby odpouštěli křivdy. Kvůli tobě je odpustím jiným... Odpusť mi!"

39. Protokoly

Král se celý šťastný vrátil do svých komnat a podepsal rozkaz, aby byl pan de Rohan odveden do Bastily.

Vtom se objevil hrabě de Provence; něco naznačoval panu de Breteuil, ale ten mu při vší úctě a dobré vůli nerozuměl.

Ukázalo se však, že posuňky nejsou určeny strážci pečeti, ale že se kníže snaží upoutat pozornost krále, který pročítal svůj rozkaz a byl obrácen k zrcadlu.

Princ dosáhl svého: král si všiml jeho posunků, a když propustil pana de Breteuil, zeptal se svého bratra:

"Co jste to vedl s panem de Breteuil za němohru?"

"Ale, Sire..."

"Mával jste rukama, tvářil jste se tak soustředěně, to přece musí něco znamenat?"

"Jistě, Sire, ale..."

"Jestli mi to nechcete říci, je to vaše věc, milý bratře," řekl král podrážděně.

"Sire, právě jsem se dověděl o zatčení pana kardinála de Rohan."

"Co je na tom? Proč vás ta novina tak vzrušuje, milý bratře? Zdá se vám, že pan de Rohan je nevinen? Je snad chyba, že jsem vztáhl ruku na mocného muže?"

"Chyba? Vůbec ne, drahý bratře. Neudělal jste žádnou chybu. To jsem nechtěl říci."

"Velice by mě také překvapilo, pane hrabě de Provence, kdybyste se chtěl zastávat proti královně muže, který se ji snažil pošpinit. Právě jsem mluvil s královnou, a jediné její slovo stačilo..."

"Sire, Bůh je mi svědkem, že nepodezřívám královnu, vy to dobře víte. Její Veličenstvo... moje sestra nemá oddanějšího přítele, než jsem já. Vždyť jsem se jí už mnohokrát zastával a jistě nebudete pokládat za výčitku, když řeknu, že i proti vám."

"Myslíte to vážně, milý bratře? Znamená to, že je královna v podezření častěji?"

"Tak to nemyslím, Sire. Chytáte mě za slovo... Chtěl jsem jen říci, že sama královna by nevěřila, kdybych předstíral, že pochybuji o její nevinnosti."

"Má to snad znamenat, že souhlasíte s ponížením, které jsem připravil kardinálovi, s procesem, který bude následovat, se skandálem, který bude znamenat konec všem těmto pomluvám, jaké by si nikdo nedovolil vyslovit ani o nejposlednější dvorní dámě a jaké si každý dovoluje pronášet o královně jen proto, že je nad ně povznesena?"

"Ano, Sire, souhlasím beze zbytku s postupem Vašeho Veličenstva, a pokud jde o tu záležitost s náhrdelníkem, určitě to věci pomůže."

"Hrome, to je přece jasné, bratře," řekl Ludvík XVI. "Což z toho nevyplývá, že pan de Rohan se chtěl pochlubit důvěrným přátelstvím s královnou, že koupil na své jméno diamanty, které ona odmítla, a nejstrašnější na tom je, že potom rozšířil, jako by ty diamanty měla buď ona, nebo někdo z jejího okolí. Jak sama královna řekla: ‚Představte si, co by z toho vzešlo, kdybych byla opravdu zamíchána do záležitostí pana de Rohan'!"

"Sice..."

"Také jistě víte, milý bratře, že pomluvy se nikdy nezastaví v půli cesty. Lehkomyslnost pana de Rohan královnu kompromituje a jejími důsledky trpí královnina čest."

"Souhlasím s vámi, bratře, a znovu říkám, pokud jde o záležitost s náhrdelníkem, máte tisíckrát pravdu."

"Počkejte," ozval se překvapeně král, "cožpak jde ještě o nějakou jinou záležitost?"

"Sire... královna vám přece jistě řekla..."

"Mně že královna něco řekla?"

"Chcete mě jistě uvést do rozpaků, Sire. Je přece vyloučeno, aby vám královna neřekla..."

"Co mi měla říci, pane?"

"Sice..."

"Myslíte snad na chvastounství pana de Rohan, na jeho tajnůstkářství, na jeho pochybnou korespondenci?"

"Ne, Sire, něco jiného."

Co tedy? Že královna přijímala pana de Rohan, když se s ním domlouvala o náhrdelníku?"

"Ne, Sire, ani o tohle nejde."

"Jsem přesvědčen," pokračoval král, "že si královna vznešeností své povahy zaslouží naprosté důvěry, a já ji také plně důvěřuji. Její Veličenstvo se nemuselo o ničem z toho, co se stalo, ani zmínit. Její Veličenstvo mohlo zaplatit, nechat za sebe zaplatit jiné, prostě zaplatit a neohlížet se na řeči. Královna však udělala přítrž záhadám, které vedly ke skandálu, a se vším se mi svěřila. To dokazuje, že jí víc záleží na tom, co si myslím já, než co si myslí jiní. Královna se svěřila se vším mně, mně také řekla, že se chce pomstít za svou urážku. Všechno mi řekla, zvolila si mě za zpovědníka i soudce."

"To je v pořádku," namítl hrabě de Provence, v němž král nevyvolal žádné rozpaky, naopak prozradil, že se snaží přesvědčit spíš sebe než jiné. "Stále pochybujete o mém přátelství k vám a o mé úctě, kterou chovám ke královně, k své sestře. Kdybyste mě měl podezřívat i nadále, nemohl bych vám nic říci, protože bych se bál, že mě budete pokládat za nepřítele nebo pomlouvače a nepochopíte, že vlastně královnu hájím. Kdybyste si to myslel, určitě byste nebyl v právu. Zásluhou královnina přiznání jste poznal pravdu, která mou sestru ospravedlňuje. Proč se tedy nechcete podívat až na kořen věci, abyste pochopil, že nevinnost naši královny je nade všechny pochyby?"

"Abych pravdu řekl," namítl rozpačitě král, "vy na mě jdete vždycky s takovými oklikami, milý bratře, že není divu, když se v nich nevyznám."

"Jsem asi špatný řečník, Sire, nedovedu se správně vyjádřit. Vaše Veličenstvo mi musí prominout. jsou to důsledky vadné výchovy. Pokazil mě Cicero."

"Milý bratře, Cicero byl nejasný, jen když hájil nějakou pochybnou věc. Ale vy přece hájíte dobrou věc, mluvte tedy jasně!"

"Když někdo odsuzuje způsob mého projevu, nutí mě, abych mlčel."

" Irritabile genus rhetorum! Hned se nafoukne jako páv!" zvolal král, který neprohlédl, kam ho chce hrabě do Provence svou lstivou uhlazeností dostat. "Přistupme k věci, advokáte, žádné okolky! Co mi měla královna ještě povědět?"

"Bože můj, nic a všechno, Sire. Nejdříve bychom si měli zopakovat, co vám královna řekla."

"Královna mi řekla, že ten náhrdelník nemá."

"Dobrá."

"Pak mi řekla, že klenotníkům žádnou stvrzenku nepodepsala."

"Budiž."

"Pak mi řekla, že žádná dohoda mezi ní a panem de Rohan neexistuje, že tohle všechno si vymysleli její nepřátelé."

"To je znamenité, Sire."

"Pak mi řekla, že se nikdy nechovala k panu de Rohan tak, aby se mohl domnívat, že je pro ni něco víc než kterýkoli poddaný, bezejmenný a lhostejný člověk."

"Tohle tedy řekla..."

"A tónem, který nepřipouštěl odporu. Kardinál se na něj také nezmohl."

"Když se kardinál nezmohl na odpor, Sire, znamená to, že se přiznává ke lži, ale dává svým postojem zároveň za pravdu všem těm řečem, z nichž vyplývá, že královna přece jen zvlášť přeje některým lidem."

"Proboha, co tím chcete říci?" zděsil se král.

"Úplnou hloupost, jak hned uvidíte. Od chvíle, kdy je jasné, že se neprocházel pan de Rohan s královnou..."

"Cože?" zvolal král, "to se snad povídá, že se pan de Rohan procházel s královnou?"

"To přece vyvrátila sama královna, Sire, a pan de Rohan to svým postojem dokonale potvrdil. Ale tohle nechme být! Když se to rozneslo, vždyť víte sám, jaké to bylo sousto pro různé potměšilce, kdekdo začal horečně přemýšlet, proč se královna procházela v noci ve versailleském parku.

"V noci ve versailleském parku! Královna...!"

"Také s kým se tam procházela," pokračoval nemilosrdně hrabě de Provence.

"S kým...?" zamumlal král.

"O tom není pochyb...! Cožpak se všechny oči neupírají na královnu a nesledují její počínání? A cožpak oči, které neoslňuje ani slunce, ani lesk majestátu, nevidí v noci ještě pronikavěji?"

"Zadržte, bratře, cožpak nechápete. že mluvíte urážlivě?"

"Sire, opakuji jen to, co jsem slyšel, a opakuji to tímto urážlivým způsobem jen proto, abych pomohl Vašemu Veličenstvu odhalit celou pravdu. Jsem jist, že se Vám to podaří."

"Jak tomu mám rozumět, pane! To se povídá, že se královna s někým procházela . . , v parku, ve Versailles, v noci!"

"Nejenom s někým, Sire, ale hlavně jak! Kdyby šlo jen o to, že se procházela s někým, nevzbudilo by to asi takovou pozornost."

Král najednou vybuchl:

"Musíte mi dokázat," řekl, "nakolik jsou tyto pomluvy pravdivé."

"To není nic těžkého, to není vůbec nic těžkého," odpověděl pan de Provence. "Mám čtyři svědky: první je můj lovčí, který viděl královnu dva dny, nebo lépe řečeno dvě noci po sobě vycházet z versailleského parku branou Louveterie. Podal mi o tom písemnou zprávu se svým podpisem. Můžete si ji přečíst."

Král vzal chvějící se rukou list papíru, přečetl si ho a vrátil ho svému bratrovi.

"Mám ještě něco mnohem zajímavějšího, Sire, od ponocného z Trianonu. Ten říká, že tichou noc vyrušil jen jeden výstřel v Satoryském lese, patrně od nějakého pytláka. A pokud jde o parky, tam že byl také klid, až na ten den, kdy Její Veličenstvo královna se v nich procházela zavěšena do nějakého šlechtice. Vidíte; že výklad je naprosto srozumitelný."

Král si přečetl zprávu, třásl se jako osika a paže mu klesly bezvládně podél těla.

"Třetí svědectví," pokračoval nemilosrdně hrabě de Provence, "pochází od vrátného z Východní brány. Tento muž viděl a poznal královnu, když vycházela branou Louveterie. Všiml si jak byla královna oblečena, můžete si to přečíst, Sire. Zmiňuje se také o tom, že nemohl poznat z dálky šlechtice, kterého opouštělo její Veličenstvo, to je tady také napsané. Na první pohled se mu však zdálo, že by to mohl být důstojník. Tato zpráva je také podepsaná. Obsahuje jednu malou podrobnost, která je velice zajímavá. Dodává totiž, že o královnině přítomnosti nemůže být sporu, protože s Jejím Veličenstvem byla paní de la Motte, královnina přítelkyně."

"Královnina přítelkyně," zvolal pobouřeně král, "tak je to tedy, královnina přítelkyně!"

"Nemějte to této věrné služebnici za zlé, Sire. Tu můžete obviňovat jedině z přehnané horlivosti. Dostala příkaz, aby hlídala, proto hlídala, dostala příkaz, aby bděla, a proto bděla."

"Poslední důkaz," pokračoval po chvíli hrabě de Provence, "mi připadá nejprůkaznější. Pochází od zámečnického mistra, který má za úkol zkontrolovat, jestli jsou všechny brány po klekání zamknuty. Tento muž, Vaše Veličenstvo ho dobře zná, tvrdí, že viděl královnu vcházet s nějakým šlechticem do Apollónových lázní."

Král byl bledý a sotva mohl potlačit vzrušení. Vytrhl hraběti papír z ruky a četl.

Pan de Provence však pokračoval dál:

"Je pravda, že paní de la Motte zůstala venku, asi dvacet kroků odtud, a že královna se nezdržela uvnitř víc než hodinu."

"Co je to za šlechtice?" zvolal král.

"Sire, jméno šlechtice není v této zprávě uvedeno. Kdyby je chtělo Jeho Veličenstvo vědět, muselo by se obtěžovat a přečíst si ještě tento doklad. Pochází od myslivce, který stál tehdy za zdí Apollónových lázní."

"Má datum dalšího dne," hlesl král:

"Ano, Sire, a tento muž viděl královnu, jak vychází malou bránou z parku, zavěšena do pana de Charny."

"Do pana de Charny...!" zvolal král pološílený hněvem i hanbou. "Dobrá... dobrá... Počkejte tedy, hrabě, konečně se dozvíme pravdu."

Král vyběhl z komnaty.

40. Poslední obvinění

Jakmile odešel král, královna se vrhla k salónku, kde mohl pan de Charny vyslechnout celou rozmluvu. Otevřela dveře do salónku, ale potom se vrátila a zavřela dveře od své komnaty. Klesla do křesla, úplně vyčerpaná, protože na takové otřesy jí síly nestačily.

Mlčky čekala na rozsudek pana de Charny, svého nejobávanějšího soudce.

Nečekala dlouho. Hrabě vyšel ze salónku zdrcený a bledý, jak ho ještě nikdy neviděla.

"Co na to říkáte?" zeptala se.

"Madam, sama vidíte," vypravil ze sebe, "že naše přátelství musí skončit. Toto rozhodnutí nemá nic společného s mým přesvědčením, ale od nynějška budete vydána na pospas pomluvám. Po dnešním skandálu nebudu mít už klid, a vy stejně tak. Vaši nepřátelé budou touto první úspěšnou ranou povzbuzeni natolik, že se na vás vrhnou jako mouchy na raněnou gazelu, aby vám pili krev...

"Už se dlouho pokoušíte," řekla melancholicky královna, "mluvit se mnou upřímně, ale nedaří se vám to."

"Myslím, že jsem nikdy nezavdal Vašemu Veličenstvu příležitost, aby pochybovalo o mé upřímnosti," namítl Charny. "Pokud jsem byl někdy příliš krutý, stálo mě to mnoho bolesti. Prosím vás za odpuštění."

"To znamená," řekla královna s pohnutím, "že celý ten poprask, ten nebezpečný útok proti jednomu z nejmocnějších šlechticů tohoto království, celý ten boj, který jsem vyhlásila církvi, moje pověst, kterou jsem předhodila parlamentům, to znamená, že tohle všechno vám nestačí: A to už vůbec nemluvím o důvěře králově, kterou jsem tím vážně ohrozila. To vás samozřejmě nezajímá, viďte? Král! Vždyť to je jen manžel, co říkáte?"

Hořce a bolestně se usmála a v očích se jí objevily slzy.

"To není pravda," zvolal Charny, "jste ze všech žen ta nejušlechtilejší a nejvznešenější. Když vám neodpovídám hned na popud svého srdce, je to proto, že se vás cítím nehoden a že se neodvažuji naléhat na vaše srdce a vyžadovat v něm malý kousek pro sebe."

"Pane de Charny, vy jste přesvědčen, že jsem vinna."

"Madam...!"

"Pane de Charny, vy věříte kardinálovi."

"Madam...!"

"Pane de Charny, žádám vás, abyste mi řekl, jak na vás působilo kardinálovo chování."

"Musím přiznat, madam, že pan de Rohan se nechoval ani jako šílenec, jak jste mu vytýkala, ani jako slaboch, jak by se dalo soudit. Je to sebejistý muž, je to muž, jenž vás miloval, který vás miluje a stal se teď obětí omylu. Tento omyl ho zničí a vy..."

"A já?"

"Vy, madam, budete pošpiněna."

"Proboha!"

"Děsím se toho, že paní de la Motte, ta příšerná kuplířka, zmizela právě teď, kdy by nám mohlo její svědectví vrátit do budoucna klid, čest a bezpečí. Vidím v tom zlé znamení. Ta žena je vaším prokletím a metlou království. A této ženě jste neopatrně svěřovala svá tajemství a možná, nedej bože, i záměry..."

"Svá tajemství, záměry! To si vyprošuji, pane," zvolala královna.

"Madam, pan kardinál vám přece jasně řekl a jasně dokázal, že jste s ním vyjednávala koupi náhrdelníku."

"Sem jste se tedy chtěl dostat?" zarděla se královna.

"Odpusťte mi, snažně vás prosím, přiznávám se, že nejsem tak velkodušný jako vy, přiznávám se, že jsem nehoden pochopit vaše sebe prostší myšlenky. Chci vás uklidnit, a zatím vás jen rozrušuji.

"Poslyšte pane." řekla královna pyšně a hněvivě, "čemu věří král, tomu mohou věřit všichni. Nemohu pro své přátele udělat víc než pro svého muže. Myslím si, že muž, který si ženy neváží, nemůže ji ani milovat. Nemluvím teď o vás, pane," přerušila se náhle, "já nejsem žena! Já jsem královna! Nevidím ve vás muže, ale soudce."

Charny se uklonil tak hluboko, že královna mohla být spokojena tímto novým projevem oddanosti a pokory svého věrného poddaného.

"Radila jsem vám," řekla prudce, "abyste zůstal na svém panství. Bylo to moudré. Měl jste zůstat daleko od dvora se svými zvyky, se svou poctivostí, a když dovolíte, se svou nezkušeností, která se vám nevyplácí. Daleko od dvora, říkám to stále, byste dovedl lépe ocenit osoby, které hrají na tomto jevišti. Tady musíte pořád něco předstírat, pane de Charny, a pohybovat se v davu s maskou na tváři. Jsem jako královna příliš shovívavá a těm, kdo mě milují, nestavím stále na odiv vznešený lesk královské koruny. Pane de Charny, svatozář, která se vznáší nad korunou královen, zbavuje je nevinnosti, něhy, citu, ale především srdce. Je-li někdo královnou, pane, pak vládne. K čemu by byla královně láska?"

"Nemám slov, madam," odpověděl dojatě Charny, "abych vyjádřil bolest, kterou mi působí přísnost Vašeho Veličenstva. Mohl jsem zapomenout, že jste mou královnou, ale buďte ke mně spravedlivá, nikdy jsem nezapomněl, že jste jediná žena hodna mé úcty a..."

"Přestaňte, já nežebrám. Ano, řekla jsem, že byste tu měl raději nebýt. Mám tušení, že v souvislosti s tím vším bude nakonec vyslovováno vaše jméno."

"To je nemožné, madam!"

"Říkáte, že je to nemožné! Asi zapomínáte, jací jsou mocní ti, kdo si už půl roku pohrávají s mou pověstí, s mým životem. Cožpak jste sám neříkal, že pan kardinál je přesvědčen, že jde o omyl, do něhož byl zavlečen? Lidé, kteří si tohle myslí, lidé, kteří mají tyhle omyly na svědomí, mají také dost prostředků k tomu, aby dokázali, že jste špatným poddaným krále a pro mne nevhodným přítelem. Ti lidé, kteří tak úspěšně kombinují podvody, velice snadno odhalí i pravdu. Neztrácejte čas, jste vážně ohrožen. Vraťte se na svá panství a vyhnete se skandálu, který propukne mým soudem. Nechci, aby vás můj osud strhl s sebou, nechci, abyste si zkazil budoucnost. Já jsem díky Bohu nevinná a mám dost sil, protože na mém životě se nenajde ani poskvrnky. Jsem rozhodnuta, bude-li to třeba, nastavit hruď, abych ukázala svým nepřátelům své čisté srdce. Nedám se! Dočkal byste se tady jedině zkázy, potupy a možná i vězení. Vezměte si peníze, které jste mi s takovým taktem nabídl, a buďte ujištěn, že mi neuniklo ani jediné hnutí vaší ušlechtilé duše. Nedotkla se mě žádná z vašich pochybností. Když jste trpěl, trpěla jsem s vámi. Odejděte, prosím vás o to, a najděte si jinde, co vám nemohla poskytnout francouzská královna. Nemohla vám dát víru, naději a štěstí. Bude trvat čtrnáct dní, než se Paříž doví o kardinálově zatčení, než bude svolán parlament a než budou vyslechnuti svědci. Odejděte! Můžete si vybrat jednu z lodí vašeho strýce v Cherbourgu nebo v Nantes, vyberte si! Ale jen se proboha vzdalte ode mne! Přináším jenom neštěstí, vzdalte se ode mne! Záleželo mi na tomto světě jen na jedné věci, a když jsem jí nedosáhla; nemá pro mne už nic cenu."

Při těchto slovech královna náhle vstala, jako by chtěla Charnymu naznačit, že se může vzdálit.

Uctivě k ní přistoupil.

"Vaše Veličenstvo," řekl rozechvělým hlasem, "mi poroučí, co mám dělat. Jenže na mých statcích a za hranicemi Francie je klid. Nebezpečí hrozí ve Versailles, kde vás podezřívají, a v Paříži, kde vás budou soudit. Je důležité, aby bylo podezření vyvráceno a aby výrok soudu znamenal vaše ospravedlnění. Musím tady zůstat, protože byste nenašla oddanějšího svědka, než jsem já, a protože jedině ode mne můžete očekávat účinnou pomoc. Lidé, kteří jsou o všem zpraveni, madam, budou mluvit. Ale my máme čistý štít a budeme mít aspoň vzácnou příležitost utkat se se svými nepřáteli tváří v tvář. Už teď by se měli třást před majestátem nevinné královny a před odvahou muže, který je lepší než oni. Ano, madam, zůstanu tady a ujišťuji vás, že Vaše Veličenstvo nemusí přede mnou skrývat ani své nejskrytější

myšlenky. Vaše Veličenstvo dobře ví, že neuprchnu, ví, že se ničeho nezaleknu, a také ví, že mě nemusí posílat do vyhnanství, nechce-li mě mít na očích. Srdce si rozumějí i na dálku a jejich tužby jsou na dálku mnohem horoucnější, než když si jsou nablízku. Nechcete, abych 'odešel kvůli vám, ale kvůli sobě. Ničeho se nebojte! Když vám budu pomáhat a když vás budu chránit, nebude to pro vás ani urážka, ani přítěž. Týden jste mě neviděla, byl jsem daleko od vás, a přesto jsem číhal na každý váš pohyb, počítal každý váš krok a prožíval s vámi všechny vaše útrapy... Ani nadále se na tom nic nezmění, protože se nemohu podřídit vaší vůli a nemohu odejít. Co vám však na tom může záležet! Cožpak já pro vás něco znamenám?"

Královna poodstoupila od mladého muže.

"Jak tedy chcete," řekla, "ale... když jste mě pochopil, nesmíte nikdy pochybovat o mých slovech. Nechci nic předstírat, pane de Charny. Povinností opravdové královny je říkat, co si myslí, a myslet si skutečně to, co říká. Taková jsem já. Ze všech jsem si zvolila vás, pane. Nevím, co mě k vám tak přitahovalo. Toužila jsem po hlubokém a čistém přátelství. Jistě jste si toho všiml. Dnes je všechno jiné, myslím si něco docela jiného. Naše srdce jsou si již cizí. Říkám vám upřímně, že bychom se měli navzájem šetřit."

"Je to docela jinak, madam," přerušil ji Charny, "nikdy jsem nevěřil, že jste si mě zvolila, nikdy jsem si nedovolil uvěřit tomu... Nemohu se smířit s myšlenkou, že bych vás mohl ztratit. Madam, stravuje mě žárlivost a strach. Nebojím se toho, že mi odnímáte srdce. Vaše srdce je mé, dala jste mi je a nikdo mi je nemůže vyrvat, ledaže by si vzal celý můj život. Buďte ženou, ustrňte se nade mnou, nezneužívejte mé slabostí. Ještě před chvílí jste mi vyčítala mé pochybnosti, a teď mě ničíte svými."

"Srdce ženy je srdce dítěte," povzdechla si královna. "Chcete, abych spoléhala na vás...! My bychom tak jeden druhého obhájili! Nikdy na to nestačíte! A já nejsem o nic silnější."

"Kdybyste byla jiná," zašeptal, "nemohl bych vás milovat."

"Jakže?" zvolala vášnivě. "Ta zlořečená královna, ta proklínaná královna, ta žena, kterou odsoudí parlament, kterou veřejnost vyloučí ze svého středu, kterou král, její muž, nejspíš vyžene, ta žena tedy nalezla srdce, které ji miluje?"

"Nalezla služebníka, ten ji miluje a prolil by všechnu svou krev za jedinou slzu, která ji před chvílí skanula po tváři."

"Ta žena," zvolala královna, "je šťastná a pyšná. Je první a nejšťastnější ze všech žen."

"Ta žena je opravdu velice šťastná, pane de Charny," pokračovala po chvíli. "Nechápu, že mohla ještě před chvílí naříkat, odpusťte jí!"

Charny klesl Marii Antoinettě k nohám a políbil jí je s nábožnou úctou.

V tom okamžiku se rozlétly dveře z tajné chodby a král, třesoucí se po celém těle, zůstal stát na prahu jako zasažen bleskem.

Našel muže, kterého obvinil pan de Provence, u nohou Marie Antoinetty.

41. Žádost o povolení k sňatku

Královna si vyměnila s Charnym tak zděšený pohled, že by se v tom okamžiku nad nimi smiloval i nejzapřísáhlejší nepřítel.

Charny se pomalu zvedl a co nejuctivěji pozdravil krále.

Bylo vidět, jak Ludvíkovi XVI. prudce buší srdce pod krajkovou náprsenkou.

"Vida," řekl hluchým hlasem, "pan de Charny!"

Hrabě se zmohl jen na další poklonu.

Královna cítila, jak se jí zadrhl hlas. Nemohla promluvit, věděla, že je ztracena.

Král pokračoval:

"Pane de Charny," řekl a bylo vidět, že se ovládá nad své síly, "pro šlechtice je velice ponižující, je-li přistižen při krádeži."

"Při krádeži?" zamumlal Charny.

"Při krádeži!" děsila se královna, které ještě zněla v uších obvinění týkající se prokletého náhrdelníku a myslela si, že padnou i na hlavu nebohého hraběte.

"Ano," pokračoval král, "klečet na kolenou před ženou druhého, to je krádež. A je-li touto ženou královna, říká se tomu zločinu svatokrádež. Pověřím správce pečeti, aby vás o tom poučil, pane."

Hrabě se chtěl hájit. Chtěl dokázat, že je nevinen, ale královna hořela netrpělivostí, aby dala průchod své šlechetnosti a zabránila křivému nařčení, jímž měl trpět muž, kterého milovala, a proto ho předešla.

"Sire," řekla živě, "mám dojem, že podléháte nepodloženému podezření a unáhleným závěrům. Upozorňuji vás, že se naprosto mýlíte. Vidím, že se hrabě z úcty k vám ostýchá promluvit. Já však znám jeho ušlechtilé srdce a musím ho před vaším obviněním obhájit."

Byla tak rozrušena, že se musela na okamžik odmlčet, děsilo ji, že ji nenapadá žádná lež, kterou si musela stůj co stůj vymyslet.

Královnina pohotovost však tuto nepříjemnou chvíli nejistoty okamžitě překonala, a to ji zachránilo. Při střetnutích, v nichž jde o čest i život člověka, který byl zaskočen, stačí mu někdy k záchraně jediná vteřina, stejně jako ho může ztráta jediné vteřiny zničit.

Marie Antoinetta instinktivně vycítila, že je ve výhodě. Podařilo se jí oslabit královo podezření, vyvolala u něho zmatek a povzbudila tím hraběte. Tyto rozhodující minuty mají rychlá křídla, která okamžitě odnesou podezření žárlivého manžela, a ta se rozplynou, pokud mu je démon žárlivosti nepřinese na křídlech nazpět.

"Chcete snad říci," namítl Ludvík XVI., který si rázem vyměnil roli krále za roli znepokojeného manžela, "že jsem neviděl, jak pan de Charny klečí u vašich nohou, madam? A když jste ho nechala před sebou klečet, znamená to..."

"Znamená to, pane," řekla přísně královna, "že poddaný vznáší k francouzské královně nějakou prosbu. Myslím, že je to u dvora na denním pořádku."

"Vznášel k vám prosbu?" zvolal král.

"Ano, prosbu, kterou nemohu vyslyšet," pokračovala královna. "Ujišťuji vás, že jinak by mě pan de Charny tak nezapřísahal a že bych ho rychle přiměla, aby vstal, protože bych měla radost, že mohu vyhovět právě tomuto šlechtici, kterého si tak vážím."

Charny si oddechl. Král se už zase tvářil jako beránek a jeho čelo ztratilo hrozivý výraz vyvolaný překvapením.

Marie Antoinetta si zatím usilovně vymýšlela nějakou lež, ale k její velké lítosti se jí to nedařilo.

Myslela, že bude králi stačit, když mu vysvětlí, že se na ni hrabě obrátil s prosbou, a tím že bude jeho zvědavost ukojena. Doufala, že se už na nic nebude ptát. Mýlila se však: každá jiná žena by si v jejím případě počínala obratněji, ale pro ni byla muka lhát muži, kterého milovala. Pokračovat v této ponižující a odporné komedii znamenalo pro ni vyvrcholení všech podvodů, lstí a intrik, do nichž se tak nešťastně zapletla. Bylo to jakoby doznání a to bylo pro ni horší než smrt.

Ještě stále váhala. Byla by dala celý svůj život, kdyby si Charny vymyslel nějakou lež sám. Ale tento počestný šlechtic nebyl něčeho takového schopen, ani na to nepomyslel. Ve své ušlechtilosti dokonce trnul strachem, aby nedával příliš najevo, že je ochoten hájit královninu čest.

To, co zde popisujeme na mnoha řádcích, a možná až příliš zdlouhavě, uběhlo za půl minuty.

Marie Antoinetta upírala oči na králova ústa a čekala, až vysloví svou otázku.

"Mohla byste mi říci, madam," otázal se konečně král, "jakou milost od vás žádal pan de Charny, že při tom až poklekl?"

A jako by chtěl omluvit příkrost své otázky, dodal:

"Možná, že budu štědřejší než vy, madam, a pan de Charny si nebude muset přede mnou klekat."

"Řekla jsem vám, Sire, že pan de Charny žádal o naprosto nemožnou věc."

"O jakou?"

Oč se tak může prosit na kolenou? říkala si v duchu královna. Oč by mě mohl prosit, abych ho nemohla vyslyšet...? Kéž by mě něco napadlo!

"Čekám," řekl král.

"Sire, totiž... prosba pana de Charny je rodinné tajemství."

"Před králem nesmí mít nikdo žádné tajemství. Je pánem království a otcem rodiny a záleží mu na poctivosti a bezpečí všech poddaných, protože všichni jsou jeho děti. I v tom případě," dodal Ludvík XVI. s předstíranou důstojnosti, "kdy zkažené děti ohrožují čest a bezpečí svého otce."

Královna po těchto výhružných slovech vyskočila.

"Pan de Charny," zvolala na pokraji zoufalství, "pan de Charny chtěl, abych mu vymohla..."

"Co, madam?"

"Povolení k sňatku."

"Opravdu?" zvolal král s úlevou. Vzápětí však zase zneklidněl.

"Pak ale nechápu," řekl, aniž si všiml utrpení své ženy a bledostí Charnyho, který toto utrpení nemohl přenést přes srdce, "proč by se nemohl pan de Charny oženit. Cožpak nepochází ze šlechtické rodiny? Cožpak nemá ohromné jmění? Cožpak není čestný a krásný muž? Nedovedu si představit, že by ho nějaká rodina odmítla přijmout nebo že by mu nějaká žena dala košem. To by musela být z královské krve nebo provdaná. Jiný důvod, proč by se nemohl oženit, nevidím. Řekněte mi, madam, kdo je ta žena, kterou si chce vzít pan de Charny, a pokud zde nejsou překážky, o kterých jsem se zmínil, zaručuji vám, že jakoukoli jinou překážku odstraním, aby bylo po vaší vůli."

Královna nevěděla kudy kam rostoucím nebezpečím, které vyvolala svou nešťastnou lží, a musela vzít všechen rozum do hrsti.

"Ne, pane, tak to není. Některé obtíže ani vy nezmůžete. A to je právě náš případ."

"Je to tedy další důvod, abych se dověděl, co nezmůže král," řekl uraženě Ludvik XVI.

Charny hleděl na královnu, jež byla na pokraji mdlob. Byl by se k ní rád přiblížil aspoň o krok; ale nemohl to udělat, protože ani král se nehýbal. Nebyl této ženě ničím, neměl právo nabídnout jí své rámě nebo svou oporu tím spíše, že to neudělal ani král a její muž.

Co by tak mohlo přesahovat královu moc? uvažovala královna. Pane Bože, vnukni mi ještě tuto myšlenku, ještě v tomhle mi pomoz!

Vtom dostala královna spásný nápad.

"Vnukl mi ho sám Pánbůh," zašeptala. "T'i, kdo patří Bohu, nepodléhají už ani králově moci."

Zvedla hlavu, a řekla:

"Pane, dívka, s kterou by se chtěl pan de Charny oženit, je v klášteře."

"Tak to je ten důvod!" zvolal král. "Je opravdu nemožné vzít Bohu, co je jeho, a dát to lidem. Ale je zvláštní, že se pan de Charny najednou tak zamiloval. Nikdo mi nic podobného nikdy neřekl. Ani jeho strýc se o tom nezmínil, a tomu jsem ještě nikdy nic neodepřel. Kdo je ta žena, pane de Charny, kterou milujete? Prosím vás, řekněte mi to."

Královna se zatvářila, jako by jí vrazil dýku do těla. Olivier měl vyslovit nějaké jméno. Zhrozila se svého výmyslu. Kdo ví, zda Charny neřekne jméno nějaké své bývalé lásky nebo jméno žehy, která je mu sympatická a kterou se zabývá v myšlenkách na budoucnost. Aby se vyhnula této kruté ráně, předešla Charnyho a zvolala prudce:

"Dobře znáte tu dívku, s níž by se pan de Charny rád oženil, Sire. Je to... slečna Andrée de Taverney."

Charny vykřikl a skryl tvář do dlaní.

Královna si přitiskla ruku na srdce a téměř v mdlobách se zhroutila do křesla.

"Slečna de Taverney!" opakoval král. "Slečna de Taverney, která se uchýlila do kláštera Saint-Denis?"

"Ano, Sire," odvětila téměř neslyšně královna.

"Ale pokud vím, ještě nesložila slib?"

"Složí ho co nejdříve."

"Můžeme ji stanovit nějakou podmínku," řekl král. "Ale proč vlastně," dodal potom s posledním záchvěvem nedůvěry, "chce skládat slib?"

"Protože je chudá," řekla královna. "Pomohl jste k penězům jen jejímu otci," dodala tvrdě.

"Tuhle křivdu musím napravit, madam. Když ji pan de Charny miluje..."

Královna se zachvěla a vrhla na mladého muže pátravý pohled, jako by očekávala, že se proti králově výroku ohradí.

Charny hleděl upřeně na královnu, ale neodpověděl.

"Dobrá," řekl král, který pokládal Charnyho mlčení za uctivý souhlas, "doufám, že slečna de Taverney stejně tak miluje pana de Charny. Slečna de Taverney dostane věno. Dám jí těch pět set tisíc liber, které jsem onehdy odepřel panu de Calonne. Pane de Charny, můžete, poděkovat královně, že mi řekla o vaší nešťastné lásce a zajistila vám tak šťastnou budoucnost."

Charny pokročil kupředu a uklonil se jako bezduchá socha, která nějakým božským zázrakem na chvíli ožila.

"Myslím, že teď by stálo za to, abyste si klekl před královnu ještě jednou," řekl král s lehkým odstínem obhroublého žertování, který často zastíral královský původ jeho předků.

Královna se zachvěla a bezděčně vztáhla k mladému muže ruce. Ten se vrhl na kolena a vtiskl na ty krásné ledové ruce polibek, při němž prosil vroucně Boha, aby mu dovolil vypít celou královninu duši.

"Je teď na královně," řekl král, "aby se postarala o vaše budoucí štěstí. Můžeme jít, pane."

Zamířil ke dveřím, takže Charny se stačil sotva obrátit na prahu, aby ještě zahlédl nevýslovnou bolest, která se zračila v královniných očích.

Dveře se za nimi zavřely jako nepřeklenutelná překážka jejich nevinné lásky.

42. Saint - Denis

Královna se svým zoufalstvím osaměla. Dopadlo na ni tolik ran najednou, že už ani nevěděla, která je nejhorší.

Byla úplně vyčerpaná, zmítaly ji pochybnosti, ale po hodině skličujících pocitů se vzmužila a řekla si, že musí najít nějaké východisko. Hrozilo jí stále větší nebezpečí. Král, který je tak pyšný na své zdánlivé vítězství, si pospíší, aby se s ním také pochlubil. A všechno se může obrátit tak, že co získala svou lží, úplně prohraje.

Ta nešťastná lež! Královna si ji marně vyčítala a byla by dala všechno na světě, kdyby mohla vzít nazpět slova, která jí unikla v okamžiku největší úzkosti. Záviděla Andrée její štěstí, ale nebyla si jista, jestli je nakonec neodmítne.

Vyvstávala před ní další nepříjemnost. Vyslovila před králem Andréino jméno, aby se zachránila. Ale kdo mohl ručit za nevypočitatelnou, nezávislou a svobodomyslnou povahu slečny de Taverney? Nebylo možné spoléhat, že by ta hrdá dívka obětovala královně svou svobodu a celou budoucnost, když se nedávno rozešly jako úhlavní nepřítelkyně.

Jaké tohle všechno bude mít konce? Je pravděpodobné, že Andrée odmítne a tím se celá ta pracně vymyšlená lež zhroutí jako domeček z karet. Královna z toho vyjde jako obyčejná kuplířka a Charny dostane nálepku ubohého otroka lásky, lháře, a nebude v lidských silách zabránit událostem, při nichž se pomluva změní v obžalobu.

Marie Antoinetta cítila, jak ji při těch úvahách opouští rozum. Vzdávala se jim na milost. Vložila rozpálenou hlavu do rukou a čekala.

Komu by se svěřila? Kdo je ještě královninou přítelkyní? Paní de Lamballe? Ne, to není ta pravá, řídí se jen svým chladným, nesmlouvavým a nezkaženým rozumem. Proč by měla pokoušet její počestnou fantazii? Nepochopily by ji ani dvorní dámy, které jsou schopny jí jen pochlebovat a chvějí se, aby neupadly v nemilost. Ty by byly ochotny královnu spíš těšit, než by jí pomohly.

Zbývala jedině sama slečna de Taverney. Má srdce jako diamant, mohla by jím i sklo řezat, ale zato plné nesmlouvavosti, síly a čistoty. Ta jediná může pochopit královninu velkou bolest.

Marie Antoinetta by tedy mohla jít za Andrée. Vysvětlila by jí, co ji postihlo, a uprosila by ji, aby se obětovala. Andrée by samozřejmě napřed odmítla, protože nesnese, aby se někdo pletl do jejích záležitostí, ale nakonec by se snad dala obměkčit. Možná že by se potom našlo nějaké východisko. Až krále přejde první vzplanutí a uvidí zdánlivou shodu obou milenců, pustí je z hlavy... Pak by mohla všechno spravit nějaká cesta. Andrée a Charny by mohli být nějakou dobu pryč, pomluvy by zatím zevšedněly a utichly, pak by mohli rozšířit, že si vrátili po vzájemné dohodě slovo, a nikoho by nenapadlo, že celá záležitost se svatbou byla jen hra.

Svoboda slečny de Taverney by nijak neutrpěla a Charnyho svoboda by zůstala nedotčena. A královna by si nemusela vyčítat, že pro záchranu své cti obětovala dvě bytosti. Čest, která je zároveň ctí jejího muže a jejích dětí, by byla zachráněna. Byla by zachována pro budoucí francouzskou královnu bez poskvrny.

Těmito úvahami se obírala královna.

Nabyla přesvědčení, že toto řešení je jedině správné. Nebezpečná hra, do níž se zapletla, vyžadovala přísných logických úvah. Musí se dokonale vyzbrojit, má-li porazit tak vážného protivníka, jakým je slečna de Taverney, zvyklá řídit se spíš svou hrdostí než srdcem.

Marie Antoinetta se takto připravila a rozhodla se, že začne ihned jednat. Byla by ráda varovala Charnyho, aby raději sám nic nepodnikal, ale nemohla se zbavit myšlenky, že má kolem sebe samé špehy, kteří ji sledují na každém kroku. Určitě by si vysvětlili její počínání v její neprospěch. Na druhé straně byla přesvědčena, že Charny schválí všechno, co podnikne, protože měla příležitost vyzkoušet jeho nezáludnost, oddanost a odhodlání.

Byly tři hodiny, doba slavnostního oběda, přijímání hostí. Královna každého přivítala vlídně a s jasnou tváří; aniž potlačovala svou známou hrdost. Před těmi, které pokládala za své nepřátele, dokonce předstírala naprostou jistotu, jakou obvykle nemívají viníci.

Už dlouho se nesešlo u dvora tolik lidi. Ještě nikdy nebyla královna takovým středem pozornosti. Marie Antoinetta sehrála výborně svou úlohu, snadno zmátla své nepřátele a zcela okouzlila své přátele. Vyvolala u lhostejných

horlivost a u horlivých nadšení. A byla najednou tak krásná a vznešená, že si toho král všiml a vzdal jí veřejně hold.

Když všechno skončilo, odložila své nucené úsměvy, vrátila se ke vzpomínkám, jež ji mučily, a byla sama, sama na celém světě. Převlékla se, vzala si šedý klobouk se stuhami a modrými květy, šedé hedvábné šaty, nastoupila do kočáru a bez stráže, provázena jen jednou dvorní dámou, se dala odvézt do Saint-Denis.

V této době jeptišky odcházely z rušného refektáře do ticha svých cel, aby se mohly oddávat meditacím před večerní modlitbou.

Královna si dala zavolat slečnu Andrée de Taverney do hovorny.

Slečna de Taverney, zahalená do bílého domácího šatu, klečela právě u okna a hleděla na měsíc vycházející nad košatými lípami. V líbeznosti nadcházející noci hledala inspiraci k horoucím modlitbám, které vysílala k Bohu, aby ulevila své duši.

Pila dlouhými doušky nezhojitelnou bolest dobrovolné samoty. Takové utrpení znají jen silné duše. Jsou v něm muka i rozkoš. Úzkost; kterou pociťuji, se naoko podobá kterékoli bolesti. Ale končí radostným uspokojením, které mohou cítit jen ti, kdo dovedou obětovat štěstí pro hrdost.

Andrée opustila dobrovolně dvůr, dobrovolně se odtrhla od všeho, co ji motalo udržovat v naději, že bude jednou milována. Hrdá jako Kleopatra, nemohla se smířit s představou, že pan de Charny touží po jiné ženě, i když to je královna.

Neměla žádný důkaz o tom, že by Charny miloval někoho jiného. Kdyby tento důkaz měla, pukalo by jí žárlivosti srdce. Viděla však, že je Charnymu lhostejná. A také viděla, že královna se těší, i když v naprosté nevinnosti, jeho úctě, a že jí Charny dává přede všemi přednost.

Proč tedy měla zůstávat ve Versailles? Měla snad žebrat o přízeň? Měla žadonit o úsměv? Měla čekat, až jí Charny náhodou nabídne rámě nebo až se náhodou dotkne její ruky jen proto, že se při procházkách nemohl dvořit královně a královna musela přenechávat jeho dvoření jí?

Na to byla příliš hrdá. Nevedla ji slabost; zbabělost, ani vypočítavost. Když nemohla žít s opětovanou láskou, zvolila si klášter s láskou neopětovanou a s uraženou pýchou.

"Nikdy mě nemůže urazit ten," říkala si Andrée, "koho mám tajně ráda, kdo je pro mě jen opar, obraz, vzpomínka, bude se na mě věčně usmívat, bude se věčně usmívat jen on na mě."

Strávila řadu bezesných nocí, naplněných bolestí, ale s pocitem svobody. Milovala svou samotu, protože mohla plakat, když ji přemohla slabost, a mohla proklínat, když měla vztek. Zvolila si dobrovolné ústraní, kde si chránila svou lásku a důstojnost a kde si mohla nerušeně vyvolávat obraz muže, kterého nenáviděla, protože ho beznadějně milovala.

V tichosti přemýšlela o své upřímné lásce. Měla ráda své sny, které ji opájely, a při své plachosti se cítila lépe tady než při oslňujících zábavách ve Versailles, kde se musela pokořovat před sokyněmi a skrývat strach, aby se neprozradila.

Řekli jsme již, že v předvečer svátku svatého Ludvíka přišla tedy královna za Andrée a našla ji zasněnou v její cele.

Našly ji tam vlastně jeptišky, které přišly Andrée oznámit, že přijela královna, že ji představená přivítala ve velké hovorně a že Její Veličenstvo projevilo přání mluvit se slečnou de Taverney.

Bylo to zvláštní. Andrée ožila, jako by neměla srdce zmučené láskou, a najednou byla šťastná, že aspoň ucítí onu vůni Versailles, kterou ještě včera proklínala a která jí byla nyní vzácná svou nedostižností a prchavostí, vzácná jako láska.

"Královna!" zašeptala Andrée. "Královna v Saint-Denis! Královna chce se mnou mluvit!"

"Pospěšte si," řekla jí jeptiška.

Poslechla. Přehodila si přes ramena dlouhý řeholní plášť, opásala se a tak spěchala za sestrou, že se ani nepodívala do svého malého zrcátka.

Ještě však neudělala ani sto kroků a vzpamatovala se ze své radosti. Zastyděla se. Proč mi radostí poskočilo srdce, řekla si. Co je Andrée de Taverney po tom, že královna přijela do kláštera Saint-Denis? Jsem snad na to pyšná? Královna přece nepřijela kvůli mně. Jaké je to štěstí? Nic ke královně necítím.

Ovládej se trochu, nabádala se, jsi špatná jeptiška, nepatříš ani Bohu, ani světu. Snaž se patřit aspoň sobě!

Andrée sestupovala po schodišti, v duchu se na sebe mrzela, ale přece jen se ovládla natolik, že přemohla počáteční vzrušení a přestala spěchat. Po šesti posledních schodech sešla za dvojnásobnou dobu, než jakou potřebovala na třicet předcházejících.

Když vešla do hlavní hovorny slavnostně osvětlené lustry a svícemi, byla chladná a bledá.

Potom uslyšela, jak jedna z řeholnic pronáší její jméno, uviděla Marii Antoinettu v abatyšském křesle, obklopenou jeptiškami v uctivém postoji, a s tlukoucím srdcem došla těch několik kroků, které ji dělily od královny.

"Pojďte blíž, slečno," řekla královna a mírně se usmála. "Chtěla bych si s vámi promluvit."

Andrée přistoupila a sklonila hlavu.

"Dovolíte, madam?" požádala královna představenou.

Představená se uklonila a vyšla s jeptiškami z hovorny.

Královna osaměla s Andrée, které bušilo srdce tak silně, že by je bylo slyšet, kdyby jeho tlukot,nezanikal v tikotu starých hodin.

43. Mrtvé srdce

Jak se slušelo, zahájila rozhovor královna.

"Vy jste tedy v klášteře, slečno," řekla s úsměvem. "Je to zvláštní vidět vás v řeholním rouchu."

Andrée neodpověděla.

"Spatřit dávnou přítelkyni," pokračovala královna, "která je pro svět, v kterém my žijeme, ztracena, je takřka jako přísné napomenutí, které nám dává sama smrt. Díváte se na to snad jinak, slečno?"

"Madam," namítla Andrée, "kdo by si dovolil napomínat Vaše Veličenstvo? Také smrt udělí své napomenutí královně teprve, až si pro ni jednoho dne přijde. Což by tomu mohlo byt jinak?"

"Jak to myslíte?"

"Protože královna má na tomto světě tak výsadní postavení, madam, že trpí jen tím, čeho není ušetřen žádný člověk. Ale na druhé straně má všechno, co může zpříjemnit život. Může si přivlastnit všechno, po čem by toužil a nač by měl třeba i právo někdo jiný."

Královna pohlédla na Andrée překvapeně.

"Má k tomu právo," dodala rychle Andrée. "Druzí jsou pro královnu prostí poddaní, jejichž majetek, čest i život patří panovníkům. Takže život, čest a hmotné i duchovní statky jsou královniným vlastnictvím."

"Vaše názory mě překvapují," řekla zvolna Marie Antoinetta. "Děláte z královny vládnoucí v této zemi úplnou lidožroutku z pohádky, která požírá majetek i štěstí nebohých poddaných. To mám být já Andrée? Cožpak jste si na mě mohla stěžovat, když jste byla u dvora."

"Vaše Veličenstvo mi ráčilo položit tuto otázku, už když jsem od něho odcházela," odpověděla Andrée. "Opakuji to, co jsem řekla už tehdy: Nikoli, madam."

"Často nás něco zamrzí," pokračovala královna, "i když se to netýká přímo nás. Ukřivdila jsem snad někomu z vaší rodiny, abych si zasloužila vaše tvrdá slova? Andrée, zvolila jste si ústraní, kde jste chráněna před všemi lidskými vášněmi. Bůh vás zde vede k mírnosti, shovívavosti, k zapomnění všech křivd a učí vás svým příkladem ctnosti. Přišla jsem navštívit nevěstu Kristovu a setkávám se s přísným čelem a nenávistnými slovy. Přišla jsem potěšit svou přítelkyni a nacházím výčitky a potlačovanou zášť zapřisáhlé nepřítelkyně."

Andrée pozvedla oči překvapena mírnosti, na niž nebyli služebníci Marie Antoinetty zvykli. Královna byla vždycky povýšená a nemilosrdná, když narazila na nějaký odpor.

Teď se však netvářila pobouřeně, když vyslechla Andréina slova, a tento projev porozumění a přátelství na plachou dívku, milující svou samotu, velice zapůsobil.

"Vaše Veličenstvo dobře ví," řekla tiše, "že Taverneyové nemohou být jeho nepřáteli."

"Dovedu si představit," namítla královna, "že mi nemůžete odpustit, že jsem se chovala tak chladně k vašemu bratrovi. Pan de Taverney si určitě myslí, že jsem to udělala svévolně a z rozmaru."

"Můj bratr k vám chová příliš velkou úctu, aby si dovolil posuzovat královnu," řekla Andrée, která se stále snažila zachovat si chladný odstup.

Královna si uvědomila, že přehnanou dávkou citu by mohla v dívce vzbudit podezření, a proto se včas ovládla.

"Přišla jsem do Saint-Denis," prohlásila, "abych si s vámi popovídala, chtěla jsem vás vidět a přesvědčit vás, že ať jste kdekoli, blízko nebo daleko, jsem vaše přítelkyně."

Andrée vycítila nepatrnou změnu královnina tónu. Lekla se, že se Marie Antoinetty dotkla, přestože královna je k ní tak dobrá. A také se bála, zdali se před ní neprozradila, že vskrytu duše trpí. Věděla, že královna prohlédne všechno.

"Vaše Veličenstvo mi udělalo svou návštěvou velkou radost a je to pro mne velká čest," řekla smutně.

"Nemluvte tak, Andrée," řekla královna a stiskla dívce ruku. "Rve mi to srdce. Cožpak je to tak nemožné, aby měla ubohá královna přítelkyni, aby se mohla na někoho spolehnout, aby se mohla podívat do vašich líbezných očí, které nemusí podezřívat, že by se na jejich dně skrývalo sobectví nebo pomstychtivost? Ano, Andrée, můžete závidět královně, majitelce statků, cti a života jiných. Ano, je jako všechny královny. Vlastní zlato a krev lidi. Ale nemá jejich srdce! Nikdy je nemůže mít! Srdce se nedá vzít, to musí být darováno."

"Ujišťuji vás, madam," řekla Andrée dojata královninými vřelými slovy, "že jsem vás měla vždycky ráda jako nikoho na světě."

Po těchto slovech zrudla. a sklonila hlavu.

"Vy... že jste mě měla ráda!" zvolala královna, aby mohla využít toho, co Andrée právě řekla. "To znamená, že mě už ráda nemáte?"

"Mýlíte se, madam!"

"Na nic se vás neptám, Andrée," pokračovala královna. "Proklínám jen klášter., který v některých srdcích dusí vzpomínky."

"Neobviňujte mé srdce," řekla rychlé Andrée, "je mrtvé."

"Vaše srdce, a mrtvé? Vy jste mladá a krásná, Andrée, a říkáte, že vaše srdce je mrtvé? Nezahrávejte si, prosím vás, s tak pohřebními řečmi! Ten, kdo se dovede tak usmát a kdo je tak krásný, nemůže mít mrtvé srdce. To neříkejte, Andrée!"

"Vím to jistě, madam, už pro mne není nic u dvora a nic na světě. Žiji tady jako bylina, jako tráva. Nikdo nemůže pochopit, proč jsem tu ráda. Když jsem vás před chvílí uviděla, jak jste okouzlující a vznešená, nemohla jsem pochopit, proč přicházíte za němou a zapomenutou jeptiškou. Byla jsem úplně oslněna. Prosím vás za odpuštění. Není to žádný zločin zapomenut na marnost světské slávy. Dokazují mi to každý den mé zpovědi. Nebuďte, prosím vás, přísnější než můj zpovědník."

"Znamená to snad, že jste v klášteře spokojena?" zeptala se královna.

"Jsem šťastná, že jsem sama."

"Takže vám světské radosti vůbec nescházejí?"

"Vůbec ne."

Proboha, pomyslela si královna, to je můj konec.

Otřásla jí smrtelná hrůza.

Musím se pokusit zviklat její přesvědčeni, řekla si. Jestli se mi to nepodaří, nezbude mi nic jiného, než ji začít prosit. Prosit ji, aby si vzala pana de Charny! To je strašné. Co jsem komu udělala, že musím tak trpět!

"Andrée," snažila se královna ovládnout své rozčilení, "mluvíte o klášteře, jako byste si nedovedla představit nic lepšího, a zbavujete mě tím jisté naděje."

"Jaké naděje, madam?"

"Je vidět, že jste pevně rozhodnuta, a proto už o tom nemluvme... Chtěla jsem vám něco navrhnout, ale je po radosti, zůstal jen stín. Z každého záměru mi vždycky zůstane jen stín. To nevadí, nedá se nic dělat."

"Ale madam, jestli pro vás mohu něco udělat, řekněte mi..."

"K čemu by to bylo dobré? Cožpak nejste rozhodnuta, že tu zůstanete?"

"Jsem, madam."

"Rozhodla jste se dobrovolně?"

"Ano, madam."

"A schvalujete doposud své rozhodnutí?"

"Naprosto, beze zbytku."

"Vidíte tedy, že je úplně zbytečné, abych mluvila dál. Bůh je mi svědkem, že jsem si myslela, že vám budu moci udělat radost."

"Mně?"

"Ano, vy nevděčnice. Za to, že mě obviňujete. Vidím však, že jste si našla jinou radost a poznala jste, kde můžete být šťastna a kde je vaše místo. Vzdávám se své naděje..."

"Madam, mohla byste mi snad aspoň naznačit..."

"Proč ne, chtěla jsem prostě jen, abyste se zase vrátila ke dvoru."

"Pane Bože!" zvolala Andrée a hořce se usmála. "Já a vrátit se ke dvoru. Za nic na světě! Ne, to nikdy! Ani když tím zklamu Její Veličenstvo!"

Královna se zachvěla. Srdce se jí naplnilo nevýslovnou bolestí. Její plány ztroskotaly jako velký koráb na skále.

"Tedy odmítáte?" zašeptala.

Položila si tvář do dlaní, aby skryla své rozrušení.

Když Andrée viděla, jak je královna zdrcena, klekla si před ní a chtěla aspoň svou úctou zmírnit účinek slov, které se dotkly jejího přátelství a pýchy.

"Co byste se mnou u dvora dělala," řekla. "Jsem smutná, bezvýznamná, chudá a opovrženíhodná. Jsem tak ubohá, že ženy ani nenapadne, že bych mohla být jejich sokyní, a u mužů nevyvolávám ani povrchní zájem... Madam, má drahá velitelko, zapomeňte na mě. Nepřijal mě ještě ani Bůh a ten se ujímá všech, kdo trpí na těle i na duši. Mám ještě příliš mnoho hříchů. Nechte mě v mé samotě, zapomeňte na mě."

"Nemáte pravdu," královna zvedla hlavu. "Přišla jsem vám nabídnout něco, co vyvrací všechny vaše stížnosti. Přišla jsem vám nabídnout, abyste se provdala. Stala byste se tak jednou z prvních dam Francie."

"Abych se provdala!" zajíkla se zděšeně Andrée.

"Vy tedy odmítáte," řekla královna a pomalu se loučila se svými nadějemi.

"Ano, odmítám!"

"Andrée..." Marie Antoinetta se rozhodla, že zahrne dívku prosbami. Pomalu vstala, třásla sena celém těle, ztratila jistotu, cítila, že se všechno zhroutilo, a nemohla ze sebe vypravit slovo. Andrée se k ní celá zoufalá vrhla.

"Aspoň mi lekněte, snažně vás prosím," chytila Marii Antoinettu za šaty, protože si myslela, že královna je na odchodu, "kdo je ten muž, který by si má chtěl vzít? Tolik jsem se v životě natrápila, že jméno toho ušlechtilého muže..."

Ironicky se usmála.

"Bude balzámem, který si přiložím na svou uraženou ješitnost."

Královna zaváhala. Musela však svou komedii dohrát až do konce.

"Pan de Charny," řekla smutně, jako by se jí to netýkalo.

"Pan de Charny!" zvolala Andrée, až jí selhal hlas. "Pan Olivier de Charny?"

"Ano, pan Olivier," přisvědčila královna a podívala se překvapeně na dívku.

"Synovec pana de Suffren?" šeptala Andrée. Tváře se jí pokryly nachem a oči se jí rozzářily jako hvězdy.

"Synovec pana de Suffren," odpověděla Marie Antoinetta. Nemohla pochopit, co se s tou tichou dívkou děje.

"Vy mě chcete provdat za pana Oliviera, madam?"

"Ano, za něho."

"A... on souhlasí?"

"Žádá o vaši ruku."

"Pak tedy tisíckrát ano, přijímám," hlesla Andrée, napůl šílená radostí. "On mé tedy miluje...! On, má věčná láska!"

Královna ustoupila celá sinalá, roztřásla se a s tichým zaúpěním se svezla do křesla, zatímco Andrée, jako smyslů zbavená, pokrývala polibky její kolena a šaty a smáčela její ruce slzami.

"Kdy půjdeme?" vypravila ze sebe, když byla konečné schopna promluvit.

"Můžeme jít hned," zašeptala královna. Cítila, že ji opouští život, a chtěla alespoň zachránit svou čest.

Vstala, opřela se o Andrée, jejíž rozpálené rty spočinuly na královnině ledové tváři.

"Pane Bože!" zaúpěla Marie Antoinetta, zatímco se dívka připravovala k odchodu. "Copak může jedno srdce unést tolik bolesti?" vzlykala nešťastná královna, vladařka nad životem a ctí třiceti miliónů poddaných.

"A přesto ti musím být vděčna, Bože," pomyslila si. "Zachránil jsi mé děti před hanbou a dovoluješ mi zemřít pod královským pláštěm."

44. Proč začal baron tloustnout

Zatímco královna rozhodovala o osudu slečny de Taverney v Saint-Denis, Filip se spěšně připravoval k odjezdu. Ze

všeho, co se dověděl a co odhalil, mu krvácelo srdce.

Voják, který je zvyklý toulat se světem, nepotřebuje mnoho času k tomu, aby si sbalil svých pět švestek a hodil si na sebe cestovní plášť. Filip měl nadto vážný důvod. aby co nejrychleji opustil Versailles. Nechtěl být svědkem potupy, která hrozila královně, jeho největší lásce.

Proto si dal rychle osedlat koně, připravit zbraně a naházel do kufru všechno, co nevyhnutelně potřeboval. Když byl s přípravami hotov, požádal o rozmluvu svého otce, pana de Taverney.

Starý pán se vracel z Versailles a nutil své hubené nohy, které sotva nesly jeho zakulacené bříško, k mimořádnému výkonu. Baron v posledních třech čtyřech měsících začal tloustnout a byl na to patřičně hrdý, protože pokládal tloušťku za známku naprosté spokojenosti.

Dokonalá spokojenost znamenala pro pana de Taverney mnoho.

Baron se vrátil ze zámku na vrcholu blaha. Vzrušující události, kterých byl svědkem, ho přivedly do varu. Podařilo se mu popíchnout pana de Breteuil proti panu de Rohan, pana de Soubise a pana de Guémenée proti panu de Breteuil, pana de Provence proti královně, pana d'Artois proti panu de Provence, zkrátka sto lidí proti dalším sto lidem na každém kroku někoho proti někomu. Byl zásoben drobnými klepy a pomluvami. Když se tak na každého něco dověděl, šel šťastně domů.

Sluha mu oznámil, že si s ním přeje mluvit syn. Starý pán nečekal na Filipovu návštěvu a vydal se za ním sám.

Vstoupil bez ohlášení do pokoje, kde vládl pravý předodjezdový chaos.

Filip nečekal, že bude otec nad jeho rozhodnutím hořekovat a lomit rukama, ale takovou lhostejnost přece jen nepředpokládal. Teď, když Andrée odešla z domu, neměl baron koho trápit. Mohl si právem naříkat na samotu, a když teď tuto samotu odchod posledního trpitele ještě zdvojnásobí, mohl protestovat z pouhého sobectví jako dítě, když se mu bere hračka.

Filip však oněměl údivem, když viděl, jak se baron popadá smíchem za břicho.

"Pane Bože, on chce odjet, on chce odjet..."

Filip se na otce nechápavě podíval.

"Já jsem to věděl," plácal se baron do stehen. "Byl bych se mohl vsadit. Zahrál jsi to výborně, Filipe."

"Co říkáte, pane?" nechápal mladý muž. "Co jsem zahrál výborně?"

Stařík si začal polohlasem pobrukovat, poskakoval z nohy na nohu a přidržoval si oběma rukama své úctyhodné břicho.

Potom významně mrkl na Filipa, aby poslal pryč komorníka.

Filip pochopil a kývl na sluhu. Baron vystrčil Champagne ze dveří a zavřel mu je za zády. Potom přistoupil k synovi.

"Je to ohromné," řekl tiše, "ohromné!"

"Příliš mnoho chvály najednou, pane," odpověděl chladně Filip, "jenže nevím, o čem mluvíte..."

"Neví, neví," pošklebovalse stařík.

"Máte snad takovou radost, že se mě zbavíte?"

"Zbavíte, zbavíte...!" smál se starý baron. "jen se nepřetvařuj, namáháš se zbytečně. Dobře víš, že se hned tak nedám nachytat... Cha, cha, cha!"

Filip si založil ruce za zády a uvažoval, zdali se bar on nakonec nepomátl.

"Na co se nedáte nachytat?" zeptal se.

"Hrome, na ten tvůj odjezd, přece. Ty si myslíš, že ti to jen tak lehce spolknu?"

"Vy snad nevěříte, že odjíždím?"

"Říkám ti, aby ses nenamáhal, Champagne je přece už pryč. Přestaň se přetvařovat. Ostatně musím uznat, že jsi to navlékl výborně, povedlo se ti to, jen co je pravda."

"Nestačím se divit, pane..."

"Je skutečně kupodivu, že jsem na to přišel. Ale to víš, takový čmuchal jako já se hned tak nenajde. A když je někdo zvědavý, jde po čichu, Filipe. Jsem nejšťastnější člověk na světě, když se mi podaří něco vypátrat. Zjistil jsem, že odjezd jenom předstíráš a upřímně ti k tomu gratuluji."

"Předstírám?" vyhrkl podrážděně Filip.

Stařík přistoupil k mladému muži, poklepal mu na prsa hubenými prsty připomínajícími prsty kostlivce a řekl spiklenecky:

"Čestné slovo, že by se jinak všechno prozradilo. Začal jsi jednat právě včas. Pamatuj si, zítra by už bylo pozdě. Pospěš si a odjeď hned."

"Pane," řekl ledově Filip, "ujišťuji vás, že nerozumím ani slovu, ani jedinému slovu z toho, co jste mi ráčil sdělit."

"Kam si schováš koně?!" pokračoval stařík, aby se vyhnul přímé odpovědi. "Máš nápadného klusáka. Musíš dávat pozor, aby tě tu nikdo neviděl, až budeš jako pryč... Kam máš vlastně namířeno?"

"Jedu to Taverney-Maison-Rouge, pane."

"To je výborné... znamenité... děláš tedy, jako že jedeš do Maison-Rouge... Tam tě nikdo hledat nebude... To je nápad...! Zatím však buď přesto opatrný. Vás dva sleduje spousta očí."

"Nás dva? Kdo to je?"

"Ona je taková zbrklá, nezapomínej na to," pokračoval stařík, "ona nekouká nalevo napravo a mohla by všechno zkazit. Musíš si dávat pozor! Musíš být rozumnější než ona..."

"Tohle už přestává všechno!" zvolal Filip vzteky bez sebe. "Vidím, že se bavíte na můj účet, pane. Uvědomte si, že je to trochu neomalené. Není mi zrovna nejlíp a nemám na vaše žerty náladu. Bojím se, že s vámi přestanu mluvit uctivě, jak se sluší a patří."

"To by bylo od tebe nezdvořilé, ale odpustil bych ti to. Jsi dost velký na to, abys věděl, co máš dělat, ale 'děláš to

tak dobře, že tě obdivuji. Vyměnili jsme si úlohy, teď vedeš ty. Pro všechny případy mi tu nech svou adresu. Kdyby se stalo něco nepředvídaného, varoval bych tě."

"Budu v Taverney, pane," řekl Filip a oddychl si, protože si myslel, že jeho otec přestal konečně žertovat.

"Za takovou adresu ti děkuji...! Do Taverney je osmdesát mil. Kdyby skutečně něco propuklo, mám hnát kurýra až do Taverney a uštvat ho k smrti? Pochop, prosím tě, že po tobě nechci adresu tvého altánu. Vyšpehovali by okamžitě moje posly a poznali by je podle livrejí. Vymysli si nějaké místo čtvrt hodiny odtud, vždyť to není proboha nic těžkého. Což pak nemáš kousek fantazie? Když jsi dokázal udělat tolik pro svou lásku, nemůže to být pro tebe žádný problém, hrome!"

"Vy se mnou mluvíte v samých hádankách, pane. Jaký altán, jaká láska, jaká fantazie? Nevím, o čem mluvíte!"

"Něco tak nevinného a diskrétního jako ty, to se hned tak nenajde!" zvolal mrzutě otec. "Už mě to tvoje tajnůstkářství začíná urážet. To si myslíš, že bych tě snad zradil? To by byla pěkná ohavnost!"

"Pane!" zvolal zoufale Filip.

"Nu, dobře, už mlčím, nech si to pro sebe! Jako bych nevěděl, že sis pronajal být ve staré Louveterii!"

"Byt ve staré Louveterii?"

"Ano, a že se tam v noci procházíš se svými zbožňovanými přítelkyněmi. Můžeš si své tajemství nechat pro sebe."

"Já... že se procházím..." mumlal zbledlý Filip.

"Nech si svoje tajemství o sladkých polibcích mezi květy, na které padá rosa."

"Pane!" zrudl Filip zuřivou žárlivostí, "nemohl byste přestat, pane?"

"Všechno vím, ale říkám ti, počínal sis naprosto správně. To mi nikdo nevymluví. Ty sis myslel, že nic nevím? Hrome, vždyť se nemáš za co stydět! Pane Bože, uvědom si, že tvoje styky s královnou, tvůj úspěch a její přízeň, tvoje návštěvy v Apollónových lázních znamenají pro nás pro všechny život a bohatství. Mne se nemusíš bát, Filipe... Můžeš se mi se vším svěřit."

"Pane, vy mě děsíte!" zvolal Filip a skryl si tvář do dlaní.

Nešťastného Filipa opravdu jímala hrůza, otec se ho dotkl na nejcitlivějším místě. Přičítal mu štěstí, které prožíval někdo jiný, myslil, že mu lichotí. a zatím mu vyprávěl o soupeři, který dosáhl toho, po čem on marně toužil.

Všechno, co se otec dověděl a co uhodl, všechno, co přičítaly zlomyslné jazyky panu de Rohan a lépe informovaní panu de Charny, otec přisoudil synovi. Myslel si, že královna miluje Filipa a že ho zahrnuje veškerou přízní. Byl nanejvýš spokojen, a proto také začal v poslední době úctyhodně tloustnout.

Když si Filip uvědomil, jak je to všechno odporné, otřásl se nechutí, že se z toho raduje právě jeho otec, který by měl spíš hájit jeho čest. Byl tak ohromen, že ze sebe nemohl vypravit jediné slovo, zatímco baron pokračoval neodbytně ve svých hlasitých úvahách.

"Já ti řeknu, že jsi mistr ve svém oboru. Všem jsi moc pěkně vypálil rybník. Dnes jsem vyčetl z padesáti očí: je to Rohan a Charny! A představ si, že ani jedny neřekly: Je to Taverney. Říkám ti ještě jednou, jsi mistr ve svém oboru. Nemám slov, jalo bych ti vyjádřil svůj obdiv... Ostatně šlechtí to tebe stejně jako ji. Ji, že si tě vyvolila, a tebe, že si ji dovedeš udržet."

Poslední slova rozzuřila Filipa k zběsilosti, ale v okamžiku, kdy vrhl na nemilosrdného starce nenávistný pohled, který věštil bouři, zahrčel na nádvoří kočár, z chodby sem dolehly udivené hlasy a všeobecný rozruch upoutal Filipovu pozornost.

Ozval se Champagnův hlas:

"Slečna! To je slečna!"

A několik hlasů opakovalo po něm:

"Naše slečna!"

"Jaká slečna?" zeptal se Taverney. "Co je to za slečnu?"

"Sestra," zašeptal Filip v údivu, když poznal Andrée, jak vystupuje v záři pochodně z kočáru.

"Sestra!" opakoval stařec. "Andrée...? Je to možné?"

Vtom vešel Champagne a potvrdil, že se Filip nemýlil:

"Pane," řekl Filipovi, "vaše slečna sestra je v budoáru vedle velkého salónu. Přeje si s vámi mluvit."

"Tak ji půjdeme přivítat," zvolal baron.

"Jak jste slyšel, chce mluvit se mnou," řekl Filip a uklonil se otci. "Když dovolíte, půjdu za ní napřed sám."

V témže okamžiku vjel hřmotně na nádvoří další kočár.

"Koho to zase čert nese?" zabručel baron... "Za jeden večer tolik událostí!"

"Pan hrabě Olivier de Charny!" volal vrátný na lokaje.

"Uveďte pana hraběte do salónu," řekl Filip Champagnovi, "pan baron ho přijme. Jdu zatím za sestrou."

Oba muži scházeli pomalu po schodišti.

Co tu hrabě chce? ptal se v duchu Filip.

Proč přijela Andrée? uvažoval baron.

45. Otec a nevěsta

Salón byl v prvním obytném křídle paláce v přízemí. Nalevo byl budoár s dveřmi na schodiště, které vedlo k Andréiným komnatám.

Nalevo byl malý salónek, kterým se vcházelo do velkého salónu.

Filip vstoupil do budoáru, kde ho očekávala sestra. Už v předsíni přidal do kroku, aby ji mohl co nejdřív sevřít v náručí.

Jak otevřel dvojité dveře do budoáru, Andrée se mu vrhla kolem krku a překvapila nešťastného bratra a neúspěšného milence zářivým úsměvem, na který nebyl zvyklý.

"Pane Bože, co se to stalo?" vykřikl mladý muž.

"Něco moc radostného, drahý bratře!"

"To ses vrátila, abys mi to řekla?"

"Vrátila jsem se nadobro!" zvolala Andrée s radostí, kterou překypovala.

"Mluv tišeji, sestřičko," napomenul ji Filip. "Zdi tohoto paláce nejsou zvyklé na radostné výkřiky a vedle v salónu by nás mohl někdo slyšet."

"Někdo?" usmála se Andrée. "Kdo by to tak mohl být'?"

"Poslouchej," řekl Filip.

"Pan hrabě de Charny!" oznamoval lokaj a uváděl Oliviera ze salónku do velkého salónu.

"On! On!" zvolala Andrée a políbila bratra na tvář. "Vím, proč přišel."

"Ty to víš?"

"Představ si, že to vím tak dobře, až si uvědomuji, jak jsem nevhodně oblečená. Budu totiž muset za chvíli vstoupit do salónu a vyslechnout vyznání pana de Charny..."

"Myslíš to vážně, drahá Andrée?"

"Poslyš mě, Filipe, a pak mě nech odejít do mé komnaty. Královna mě sem přivezla, než jsem se mohla vzpamatovat. Musím se převléknout a vyměnit tohle klášterní roucho za nějaké šaty vhodné pro zásnuby."

Poslední slova Filipovi pošeptala a samou radostí ho zase políbila. Potom vzrušením celá bez sebe odběhla:

Filip osaměl a přiložil ucho ke dveřím vedoucím z budoáru do salónu. Poslouchal. Hrabě de Charny vstoupil. Zvolna se procházel po velké místnosti a zdálo se, že o něčem spíš přemýšlí, než někoho očekává.

Pan de Taverney vstoupil za chvíli po něm a přivítal hraběte se zdvořilostí spíš strojenou než rozpačitou.

"Čemu mohu děkovat, že jste nás poctil svou návštěvou, pane hrabě? Buďte ujištěn, že mě velice těší."

"Přišel jsem ve vážné záležitosti, pane, a prosím, abyste mě omluvil, že jsem nepřivedl i svého strýce pana de Suffren, jak by bylo na místě."

"Ale to je samozřejmé," koktal baron, "že vás omluvím, drahý pane de Charny."

"Chci se na vás obrátit s přáním a je mi jasné, že by se slušelo, aby byl při tom i můj strýc."

"S přáním?" vypravil ze sebe baron.

"Dovolil jsem si přijít," řekl Charny a sotva ovládal pohnutí, "abych vás požádal o ruku vaší dcery, slečny Andrée de Taverney."

Baron se svezl do křesla. Otevřel doširoka své jiskřivé oči, kterými doslova hltal každé slovo hraběte de Charny.

"O ruku mé dcery..." zamumlal. "Vy si chcete vzít mou dceru?"

"Ano, pane barone, pokud ovšem slečna Andrée nebude mít nic proti tomu."

"Tak vida!" pomyslel si stařec, Filip už stoupl u královny v ceně natolik, že jeden z jeho soků si chce vzít jeho sestru. Jdete na to docela chytře, pane de Charny, jen co je pravda!

Nahlas řekl s úsměvem:

"Vaše rozhodnutí je pro můj dům největší ctí, pane hrabě, a pokud mě se týká, dal bych vám své svolení hned, ale abyste si mohl odnést oboustranný souhlas, oznámím to své dceři."

"Pane," přerušil ho hrabě chladně, "myslím, že by to byla zbytečná námaha. Královna se na to slečny de Taverney už ptala a slečnina odpověď je pro mě příznivá.

"Opravdu?" podivil se baron. "Královna..."

"Ano, královna ráčila jet kvůli tomu do Saint-Denis."

Baron vstal.

"Zbývá tedy," řekl, "abych vás zpravil o hmotném zajištění slečny de Taverney, pane hrabě. Mám nahoře cenné papíry po její matce. Neoženíte se příliš výhodně, pane hrabě, a proto, než se rozhodnete..."

"I to je zbytečné, pane barone," odvětil Charny. "Mé bohatství stačí nám oběma a slečna de Taverney nepatří k ženám, o něž se musí smlouvat. Pokud jste však chtěl mluvit o majetku, je na místě, abych promluvil o svém."

Sotva domluvil, otevřely se dveře budoáru a objevil se bledý a zhroucený Filip. Jednu ruku měl křečovitě sevřenou a druhou zasunutou za vestu.

Filip s Charnym se obřadně pozdravili.

"Pane," řekl Filip, "je naprosto správné, že s vámi chtěl otec promluvit o našich majetkových poměrech. My dva si však musíme vysvětlit něco jiného. Zatímco pan baron půjde nahoru pro papíry, o kterých se vám zmínil, dovolím si poprosit vás o rozmluvu."

Filip přiměl barona k odchodu pohledem plným takové rozhodnosti, že stařec neochotně poslechl, přestože tušil, že se stane něco neblahého.

Filip vyprovodil barona až ke dveřím z malého salónku, aby se přesvědčil, že nebude poslouchat za dveřmi. Nahlédl také do budoáru a potom spokojen, že může mluvit beze svědků, vrátil se k hraběti.

"Pane de Charny," řekl a založil si ruce na prsou, "jak si dovolujete žádat o ruku mé sestry?"

Olivier zrudl a ustoupil o krok.

"Snad proto," pokračoval Filip, "aby se vám podařilo skrýt lásku k ženě, která ji opětuje? Snad proto, aby se o vás, když se oženíte, nepovídalo, že máte milenku?"

"Skutečně nevím, pane..." ozval se nejistě Charny a sotva se držel na nohou.

"Snad proto," dodal Filip, "abyste mohl častěji vídat svou zbožňovanou milenku, oženíte-li se s ženou, která se pohybuje v její blízkostí?"

"Pane, vy přeháníte!"

"To je možné," přisvědčil Filip a přistoupil k Charnymu. "Jako váš budoucí švagr bych měl asi pomlčet o tom, co vím

o vašich minulých láskách?"

"Vy že něco víte?" zvolal zděšeně Charny. "Dávejte si pozor na slova!"

"Ano," vykřikl Filip, v kterém všechno vřelo, "vím, že jste si pronajal Louveterii, vím o vašich záhadných procházkách po versailleském parku... v noci... jak jste si tiskli ruce, vzdychali touhou a vyměňovali něžné pohledy u brány z parku..."

"Proboha, pane! Nic nevíte! Řekněte, že nic nevíte!"

"Nic nevím!" zvolal Filip pohrdlivě. "Cožpak to mohu říci, když jsem byl schovaný za brankou do Apollónových lázní právě ve chvíli, kdy jste vycházel s královnou a nabízel jí rámě?"

Charny udělal dva kroky jako smrtelně raněný člověk, který hledá oporu.

Filip ho pozoroval se zlověstným mlčením. Kochal se jeho utrpením a přál mu je za všechny ty hodiny prožitého štěstí, které mu vyčetl.

Charny se pomalu vzchopil.

"Pane," řekl Filipovi, "i po tom, co jste mi právě řekl, vás žádám o ruku slečny de Taverney. Kdybych byl takový vypočítavý zbabělec, za kterého jste mě před chvíli prohlásil, kdybych se chtěl ženit jen kvůli sobě, byl bych ničema, který by se musel chvět strachem před člověkem, který zná mé a královnino tajemství. Ale musíme zachránit královnu, musíme, pane."

"Před čím máme chránit královnu," ušklíbl se Filip, "když ji pan de Taverney viděl, jak tiskne ruku pana de Charny a jak zvedá k nebi oči zářící štěstím? Před čím ji máme chránit, když vím, že vás miluje? Nevidím důvod, proč bych měl obětovat svou sestru, pane, a taky ji neobětuji!"

"Pane," zašeptal Olivier, "víte, co by se stalo s královnou, kdyby se neuskutečnil tento sňatek? Byla by ztracena, protože dnes ráno po zatčení pana de Rohan mě u královniných nohou přistihl král..."

"To je strašné!"

"A protože královna na otázku žárlivého manžela, co to má znamenat, odpověděla, že jsem ji na kolenou prosil o ruku vaší sestry. Nevezmu-li si vaši sestru, královna bude ztracena. Teď už chápete?"

Olivierovu větu přerušil dvojí zvuk: výkřik a zaúpění. Jeden sem dolehl z budoáru, druhý z malého salónku.

Olivier se vrhl k budoáru, kde se ozvalo zaúpění. Uviděl Andréu de Taverney celou v bílém jako nevěstu. Slyšela všechno a omdlela.

Filip běžel za výkřikem do salónku. Našel tu tělo barona de Taverney, který se dověděl o královnině lásce k Charnymu a dožil se svého největšího zklamání. Všechny jeho naděje najednou ztroskotaly.

Baron vydechl naposled, ranila ho mrtvice.

Cagliostrovo proroctví se splnilo.

Filip chápal všechno včetně této neblahé smrti; tiše opustil mrtvého otce a vrátil se do salónu k Charnymu, který rozechvěle pozoroval, aniž se ji odvážil dotknout, mladou a krásnou, nyní omdlelou dívku.

Otevřenými dveřmi bylo vidět obě těla na zemi, kam je srazilo strašné odhalení.

Filipovi se zamžily oči a rozbušilo srdce, ale promluvil první.

"Pan baron de Taverney," řekl panu de Charny, "je mrtev. Stávám se tedy hlavou rodiny. Jestli slečna de Taverney přežije tuto ránu, stane se vaší ženou."

Charny hleděl na mrtvého barona s hrůzou a na Andréino tělo se zoufalstvím.

"Hrabě de Charny," ozval se Filip, když se poněkud uklidnil, "vyhovím vašemu přání jménem své sestry, která mě neslyší. Moje sestra jistě obětuje své štěstí královně a já doufám; že se dočkám dne, kdy i já za ni budu moci položit život. Sbohem, pane de Charny. Sbohem, švagře."

Pozdravil Oliviera, vzal do náručí Andréu, aby mohl Charny projít, a osaměl se svými mukami.

46. Po saní zmije

Je na čase, abychom se vrátili k oběma postavám našeho příběhu, které intriky a nezbytná historická Fakta zatlačily poněkud do pozadí.

Když se Oliva na Jeanninu radu chystala k útěku, Beausire, který byl o všem zpraven, toužil tak horoucně po Nicole, že se nakonec octl v jejím náručí a unesl ji z Cagliostrova paláce, zatímco na rohu ulice Roi-Doré marně čekal pan Réteau de Villette.

Paní de la Motte se cítila nanejvýš dotčena a rozeslala na venek všechny své důvěrníky, aby stůj co stůj objevili šťastné milence, protože na jejich dopadení měla zájem stejně ona jako pan de Crosne.

Nerada se s někým dělila o svá tajemství, jak jsme si už mohli povšimnout, a pokud jde o podnik, který osnovala, potřebovala, aby Nicole zmizela.

Prožívala nepopsatelnou úzkost, protože její důvěrníci se jeden po druhém vraceli a hlásili, že veškeré pátrání bylo marné.

V této době, kdy se držela v přísném ústraní, dostávala jeden královnin rozkaz za druhým, aby se k ní okamžitě dostavila a podala jí příslušné vysvětlení.

Každou noc odcházela, zahalena hustým závojem, různými oklikami do Bar-sur-Aube, kde mohla nepoznána přespávat, a nijak si nezastírala, že se dostala do takřka neřešitelné situace.

S nikým se nestýkala a za dva tři dny měla dost času a nabyla dosti síly k tomu, aby se sama vzpamatovala a upevnila vratkou stavbu, kterou postavila ze lží a pomluv.

Dva dny o samotě sváděla v sobě krutý boj, korunovaný vítězstvím: umlčela své svědomí, onen nemilosrdný nástroj, který se vrhá na viníka. Krev jí zase začala proudit normálně v žilách a nestoupala jí do tváře na znamení studu a zděšení.

Král s královnou, kteří ji dali hledat, se dověděli o její skrýši v Bar-sur-Aube teprve ve chvíli, kdy byla už připravena

na útok. Poslali pro ni rychlého posla. Než přijel, dověděla se o kardinálově zatčení.

Pod takovým náporem by musela každá jiná žena klesnout, ale Jeanne už neměla na vybranou. Co mohla pro ni znamenat něčí svoboda, když jí šlo každým dnem o život?

Když se dověděla o kardinálově zatčení a o hněvu Marie Antoinetty, řekla si s chladnou vypočítavostí:

Královna za sebou spálila mosty. Nemůže se už vrátit do minulosti. Když se rozešla s kardinálem a nechce zaplatit klenotníkům, znamená to, že všechno vsadila na jednu kartu. Znamená to, že se mnou nepočítá a že netuší, co je v mých silách.

Těmito zbraněmi byla Jeanne vyzbrojena, když se před ní objevil muž, něco mezi poslem a důstojníkem, a oznámil jí, že má za úkol přivést ji ke dvoru.

Posel, který ji měl přivést ke dvoru, zamířil přímo ke králi. Jeanne však, pohotová jako vždycky, mu řekla:

"Pane, milujete královnu?"

"Můžete o tom pochybovat, paní hraběnko?" odpověděl posel.

"Prosím vás tedy, abyste mě z lásky a úcty ke královně ohlásil nejdřív u ní."

Důstojník chtěl něco namítnout.

"Víte určitě líp než já, oč jde," předešla ho hraběnka. "Jistě pochopíte, že je naprosto nutné, abych mluvila nejdřív s ní."

Posel ovlivněn pomluvami, které už několik měsíců zamořovaly versailleský vzduch, opravdu věřil, že královně prokazuje službu, když přistoupil na to, aby s ní promluvila paní de la Motte dřív než s králem.

Není těžké si představit, jak se královna chovala hrdě, povýšeně a pohrdavě k této sani, jejíž pravou povahu ještě neznala, ale jejíž ničemný vliv vytušila z posledních událostí.

Není těžké si uvědomit, jak Marie Antoinetta trpěla nenávratnou ztrátou své lásky, tak nechutně pošlapané; jak byla zdrcena nespravedlivým obviněním, které nemohla popřít, a není tedy ani těžké si uvědomit, že byla připravena po tolika utrpeních rozšlápnout hlavu zmiji, která ji uštkla.

Nejhlubší opovržení, neskrývaná nenávist ženy k ženě, potlačovaný hněv a pocit nesrovnatelné převahy byly zbraně, s kterými obě protivnice stály proti sobě. Královna okamžitě vzkázala pro dvě dvorní dámy, aby měla svědky. Dámy vstoupily se sklopenýma očima a sevřenými rty a slavnostně se královně uklonily. Druhá sokyně těžila ze srdce přetíženého tajnostmi, z hlavy plné nápadů a z bezvýchodné situace. Při pohledu na dvorní dámy si paní de la Motte řekla:

To nevadí, svědkyně budou pryč co nevidět!

"Konečně vás vidím!" zvolala královna. "Co jsme se vás nahledali!"

Jeanne se uklonila podruhé.

"Vy se schováváte?" zeptala se netrpělivě královna.

"Proč bych se schovávala?" odpověděla Jeanne tiše, téměř neslyšně, jako by pohnutím, které v ní vyvolal královský majestát, nebyla schopna slova. "Vůbec se neschovávám. Kdybych se schovala, nemohl by mě nikdo nalézt."

"To znamená, že jste uprchla! Říkejte tomu, jak chcete."

"Odjela jsem z Paříže, to je pravda."

"A bez mého svolení?"

"Bála jsem se, že by mi Vaše Veličenstvo nedovolilo odjet. Potřebovala jsem si něco zařídit v Bar-sur-Aube. Šestý den od mého příjezdu mě tam zastihl příkaz Jejího Veličenstva. Abych pravdu řekla, myslela jsem si, že mě ten týden nebude Její Veličenstvo postrádat, a proto jsem nepokládala za nutné vyžádat si svolení."

"Máte konečně pravdu, madam, proč byste se bála, že vám nedovolím odjet? Proč byste se mě ptala? Co bych vám mohla zakázat? Copak jste v mých službách?"

V královniných posledních slovech zaznělo svrchované opovržení. Jeanne se to nepříjemně dotklo, ale zachovala si rozvahu jako kočkovité šelmy, když je zasáhne šíp.

"Madam," řekla poníženě, "je pravda, že nemám u dvora žádnou službu, ale Její Veličenstvo mě poctilo svou vzácnou důvěrou, takže jsem se cítila zavázána svou vděčností víc než jiné dámy svou službou."

Jeanne opatrně hledala pravé slovo, rozhodla se pro důvěru a začala na ní stavět.

"O té důvěře," odpověděla královna ještě pohrdavěji než předtím, "si spolu promluvíme. Už jste mluvila s králem?"

"Ne, madam."

"Budete s ním mluvit."

Jeanne se uklonila.

"Bude to pro mne velkou ctí," řekla.

Královna se odmlčela, aby se uklidnila pro další výslech.

Jeanne toho hned využila a ozvala se:

"Proboha, madam. Její Veličenstvo se na mě dívá tak přísně. Až jsem se celá roztřásla."

"To ještě není všechno," řekla přísně královna. "Víte, že pan de Rohan je v Bastile?"

"Ano, madam, dověděla jsem se to."

"Víte také proč?"

Jeanne se podívala na královnu a potom na dámy, jako by chtěla naznačit, že jí překážejí, a řekla:

"Nevím, madam."

"Ale to si pamatujete, ze jste se mnou mluvila o jakémsi náhrdelníku, viďte?"

"Ano, o diamantovém náhrdelníku, madam."

"A že jste mi nabídla kardinálovým jménem, abych si ho výhodně koupila?"

"To je pravda, madam."
"Přijala jsem ty výhody nebo odmítla?"
"Vaše Veličenstvo je odmítlo."
"Tak prosím," zvolala královna spokojeně a překvapeně zároveň.
"Její Veličenstvo zaplatilo dokonce první splátku dvě stě tisíc liber," dodala Jeanne.
"A... potom?"
"Potom, když pan de Calonne odmítl dát Jejímu Veličenstvu peníze, takže nemohlo platit, poslalo šperk klenotníkům Boehmerovi a Bossangeovi nazpět."
"Po kom jsem ho poslala?"
"Po mně."
"A co jste udělala vy?"
"Já," řekla pomalu Jeanne, jako by cítila tíhu každého slova, jež musí vyslovit, "já jsem dala diamanty panu kardinálovi."
"Panu kardinálovi!" zvolala královna. "Proč jste je, prosím vás, dávala panu kardinálovi, místo abyste je odevzdala klenotníkům?"
"Protože pan de Rohan se o šperk, který se líbil Jejímu Veličenstvu, zajímal, madam, a kdybych mu nedala příležitost, aby vzal celou tu záležitost na sebe, velice by ho to mrzelo."
"Ale jak to, že jste vzala u klenotníka mou stvrzenku?"
"Dal mi ji pan de Rohan."
"A jak je to s dopisem, který jste odevzdala klenotníkům mým jménem?"
"Pan de Rohan mě prosil, abych ho odevzdala."
"Všechno má tedy na svědomí pan de Rohan," zvolala královna.
"Nevím, co tím chce Její Veličenstvo říci," poznamenala nevinně Jeanne, "ani co má na svědomí pan Rohan."
"Chci jen říci, že stvrzenka, kterou jsem vám měla dát nebo poslat, je padělaná."
"Padělaná!" vykřikla Jeanne s předstíraným údivem.
"A také dopis potvrzující příjem náhrdelníku, který jsem měla já podepsat, je falešný!"
"Tomu nerozumím!" zvolala Jeanne, předstírajíc ještě větší údiv.
"Nakonec chci říci," pokračovala královna, "že to, co jste tu řekla, musíte povědět před panem de Rohan abychom měli konečně jasno."
"Před panem de Rohan!" opakovala Jeanne jako ve snu. "Ale jaký by to mělo význam, abych to opakovala před panem de Rohan?"
"On sám si to přeje."
"On sám?"
"Hledal vás všude."
"To není možné, madam."
"Chtěl vám dokázat, jak sám řekl, že jste ho podvedla."
"Jedná-li se o to, madam, potom budu opakovat všechno před panem de Rohan."
"Můžete být klidná, dočkáte se. Jinak stále tvrdíte, že nevíte, kde je náhrdelník?"
"Jak bych to mohla vědět?"
"Popíráte, že jste pomáhala panu kardinálovi v jistých intrikách...?"
"Vaše Veličenstvo má právo odmítnout mi svou přízeň, ale nemá právo mě urážet. Jsem z rodu Valois, madam."
"Pan kardinál mě osočoval i před králem, protože pokládal všechny ty pomluvy za pravdu."
"To nechápu."
"Kardinál prohlásil, že mi psal."
Jeanne pohlédla na královnu, ale neodpověděla.
"Posloucháte mě?" zeptala se královna.
"Vaše Veličenstvo, poslouchám."
"A co mi na to odpovíte?"
"Odpovím na to až před panem kardinálem."
"Když znáte pravdu, můžete nám pomoci!"
"Jednu pravdu znám, madam," řekla pevně Jeanne, "že mě Její Veličenstvo pokořuje a bezdůvodně uráží."
"To není žádná odpověď."
"Zde vám dát jinou nemohu, madam."
A Jeanne se opět významně podívala na dvorní dámy.
Královna pochopila, ale neustoupila. Její zvědavost nemohla převládnout nad pocitem vlastní důstojnosti. Z Jeanniných zámlk, z jejího odvážného a zároveň pokorného vystupování se dalo soudit, že ví něco, co jí dodává jistoty. Možná, že z ní královna něco dostane spíš mírným slovem.
Mírnost zavrhla, protože ji nepokládala za sebe důstojnou.
"Pan de Rohan byl uvržen do Bastily, protože mluvil příliš," řekla Marie Antoinetta. "Dejte si pozor, madam, aby vás nestihl stejný osud za to, že jste nechtěla mluvit vůbec."
Jeanne si zaryla nehty do rukou, ale přinutila se přesto k úsměvu.
"Má-li někdo čisté svědomí," řekla, "nemusí se ničeho bát. Cožpak mě může Bastila přinutit, abych se přiznala k zločinu, který .jsem nespáchala?"
Královna si Jeannu zlostně změřila.

"Budete mluvit?" zeptala se.

"Ráda bych vám něco řekla, madam, ale jedině vám."

"Tak proč mi to neřeknete? Co vám v tom brání?"

"Uši druhých."

"To se podívejme!" zvolala královna. "Chcete mluvit beze svědků! Bojíte se skandálu z otevřeného přiznání, ale vydat mě na pospas podezření, to jste se nebála!"

Jeanne se vztyčila.

"Nemluvme už o tom," řekla. "Myslela jsem jen na vaše dobro."

"Co si to dovolujete!"

"Ve vší úctě jsem vyslechla všechny urážky své královny," odpověděla Jeanne, aniž hnula brvou.

"Dnešní noc strávíte v Bastile, paní de la Motte."

"Nemám nic proti tomu, madam. Ale před spaním se pomodlím jako vždycky k Bohu, aby chránil čest a štěstí Vašeho Veličenstva," prohlásila obviněná.

Rozlícená královna vyskočila, odkvapila do sousední komnaty a přibouchla za sebou dveře.

Zvítězila jsem nad saní, řekla si, teď musím rozdrtit ještě zmiji!

Znám svou úlohu nazpaměť, myslela si Jeanne, zdá se, že mám vyhráno.

47. Jak se stalo, že si pan Beausire myslel...

(že chytil zajíce a zatím byl chycen sám agenty pana de la Crosne)

Paní de la Motte byla uvězněna.

Král s neobyčejnou ochotou souhlasil, protože tu ženu instinktivně nenáviděl. O náhrdelník se rozpoutala zuřivá pře, jakou mohou vyvolat jen zruinovaní obchodníci v naději na odškodnění, obvinění, kteří doufají, že uniknou trestu, a ješitní soudci, kteří mají život a čest královny ve svých rukou a jsou vedeni svou nafoukaností a stavovskými zájmy.

V celé Francii se o ničem jiném nemluvilo. Ozvěna těch hlasů se vracela ke královně, takže se mohla přesvědčit, koho může pokládat za svého přívržence a koho za nepřítele.

Pan de Rohan se od okamžiku, kdy byl zatčen, stále domáhal konfrontace s paní de la Motte. Jeho žádost byla vyslyšena. Kníže si v Bastile pronajal dům a žil naprosto, jak byl zvyklý. Kromě svobody měl všechno, oč požádal.

Proces nabýval postupně, jak do něho byly zavlékány významné osobnosti, nesmírných rozměrů. Veřejnost oněměla úžasem, že mohl být obviněn z krádeže sám Rohan. Proto se také důstojníci a velitel Bastily chovali k pošpiněnému kardinálovi nanejvýš uctivě. Nepokládali ho za viníka, ale za muže, který upadl v nemilost.

Záležitost vzala pozoruhodný obrat, když se rozšířilo, že se pan de Rohan stal obětí dvorských intrik. Ti, kdo mu dříve projevovali sympatii, ho teď zahrnovali láskou.

Pan de Rohan, jeden z prvních šlechticů tohoto království, si neuvědomoval, že davy ho milují jen proto, že ho pronásledují ještě mocnější, než je on sám. Pan de Rohan, poslední oběť despotismu, byl vlastně prvním francouzským revolucionářem.

Každý byl přesvědčen, že rozhodující bude jeho rozmluva s pant de la Motte. Hraběnka, která vždycky; když mluvila o královně, směla mluvit šeptem, řekla kardinálovi:

"Postarejte se, abychom mohli mluvit o samotě, a všechno vám vysvětlím."

Pan de Rohan požádal, aby si mohl promluvit s hraběnkou sám a aby nebyl nikým slyšen.

Jeho žádost byla zamítnuta. Pouze mu dovolili, aby s hraběnkou promluvil jeho advokát. Řekla mu, že neví, co se stalo s náhrdelníkem, ale že by jí ho měli dát.

Když se advokát ohradil, ohromen odvahou této ženy, zeptala se ho, jestli si nemyslí, že by měla za službu, kterou prokázala královně a kardinálovi, dostat aspoň milión.

Když to advokát vylíčil kardinálovi, kardinál zbledl, svěsil hlavu a dovtípil se, že padl do ďábelsky nastražené léčky.

Předsevzal si, že se pokusí utlumit vzrušeni, které vyvolala aféra s náhrdelníkem, ale jeho přátelé i nepřátelé ho stále měli k tomu, aby královnu nešetřit.

Slyšel odevšad, že se hraje o jeho čest. Upozorňovali ho, že jde o krádež, a neprojedná-li celou věc parlament, nedokáže svou nevinu.

Pokud se však měla dokázat kardinálova nevina, musel objasnit svůj vztah ke královně a potvrdit její provinění.

Jeanne tuto možnost odmítla, věřila, že nebude odsouzena ani královna, ani kardinál. Ale byla rozhodnuta, kdyby měla celou odpovědnost za náhrdelník nést sama, že udělá i to, co neměla v úmyslu, že totiž dokáže, co vedlo královnu a kardinála, aby ji obvinili ze lži.

Když se kardinál dověděl o tomto Jeannině rozhodnuti, netajil se svým opovržením k ženě, která ho chtěla tímto způsobem obětovat. Dodal, že Jeannino chování celkem chápe, ale královnino ani v nejmenším.

Když se to dověděla královna Antoinetta, rozzuřila se. Chtěla, aby se zvláštní výslech týkal nejasností tohoto procesu. Noční schůzky se teď objevily na denním světle a pomlouvači a milovníci senzací si přišli na své.

Nešťastná královna tušila, co jí hrozí. Jeanne se před královninými důvěrníky tvářila, že nechápe, kdo má co proti královně, ale kardinálovým přívržencům otevřeně řekla:

"Když mě nenechají na pokoji, řeknu všechno."

Toto významné mlčení, tyto projevy skromností jí vysloužily svatozář hrdinky a vnesly do procesu zmatek, v němž se nevyznali ani největší puntičkáři přehrabující se v aktech a kvůli němuž se ani jeden soudce neodvažoval zahájit hraběnčin výslech.

Byl snad kardinál zranitelnější nebo upřímnější?

Prozradil někomu ze svých přátel své domnělé milostné tajemství? Nikdo nic nevěděl. A nikomu se to nechtělo věřit, protože kníže byl šlechetný a oddaný. Přesto, že z ohledu ke královně mlčel, velice rychle se rozneslo, že s ní mluvil.

Všechno, co řekl hrabě de Provence, všechno, co věděl nebo viděl Charny a Filip, všechna ta tajemství, která prohlédl jedině králův bratr a o kterých věděli sokové v lásce jako Filip a Charny, celá ta záhada tak pomlouvané a přitom tak čisté lásky se rozplynula jako vzácný parfém, který v smrdutém ovzduší ztrácí svou ušlechtilou vůni.

Je jasné, že královna měla nadšené obhájce a pan de Rohan horlivé stoupence.

Otázka už nezněla: Ukradla královna diamantový náhrdelník?

Sama ta otázka, byla nanejvýš urážlivá, ale nebylo na ní dost. Zněla teď:

Pověřila královna krádeži náhrdelníku někoho, kdo prohlédl tajemství jejích cizoložných lásek?

A tak se paní de la Motte podařilo odvrátit svou vinu. A královna se octla na cestě vedoucí k hanbě, jíž nemohla uniknout.

Královna se rozhodla, že se nedá, že se pustí do boje. Král ji podporoval.

Měla na své straně i vládu. Královna si uvědomila, že pan de Rohan je čestný muž, který by nebyl schopen umínit si, že zničí nějakou ženu. Vzpomněla si na jeho jistotu, když přísahal, že přistoupila na schůzky ve versailleském parku.

Pochopila z toho, že kardinál není jejím přímým nepřítelem a že mu jde v celé té záležitosti také jen o to, aby obhájil svou čest.

Od této chvíle se veškeré úsilí při vyšetřování zaměřilo na hraběnku a pátralo se po stopě ztraceného náhrdelníku.

Královna tím, že souhlasila, aby se soudně projednávala její domnělá nevěra, uvrhla na Jeannu drtivé obvinění z podvodu a krádeže.

Hraběnčin předešlý život, její někdejší chudoba, její záhadné povýšení, to všechno mluvilo proti ní. Šlechta nebyla ochotna přijmout mezi sebe tuto samozvanou hraběnku a prostí lidé nestáli o to, aby se mezi ně vrátila. Lidé instinktivně nenávidí dobrodruhy a nepromíjejí jim ani jejich úspěchy.

Jeanne viděla, že se dostala na špatnou cestu a že královna, která na sebe vzala obvinění a nezalekla se špinavých pomluv, je povzbuzením pro kardinála, aby si z ní vzal příklad. Uvědomila si, že by se tito dva odpůrci mohli nakonec dohodnout, a kdyby to prohráli, byl by to tak strašný pád, že by s sebou smetl i ubohou a bezbrannou hraběnku de Valois, která ukradla sice milión, ale nemůže ho užít ani k podplacení soudců.

Tak vypadala situace, když se stalo něco, co dalo aféře úplně jiný spád.

Pan Beausire se slečnou Olivou žili šťastni a bohatí v útulném domě na venkově. Jednoho dne nechal pán paní doma a vyšel si na zajíce. Narazil na dva agenty pana de Crosne, kteří se rozjeli po celé Francii, aby přišli celé té spletité intrice na kloub.

Naši milenci se nestarali o to, co se děje v Paříži. Mysleli jen na sebe. Slečna Oliva se úctyhodně zaoblovala a pan Beausire samým štěstím pozbyl onoho zvědavého neklidu, jaký mají jak dravci, tak i draví lidé; je to vlastnost, kterou dala příroda jedněm i druhým k obraně.

Beausire si tedy vyšel, jal jsme již řekli, na zajíce. Zpozoroval cestou hejno koroptví a přešel kvůli nim na druhou stranu. A jak hledal, co chtěl najít, našel ta, co nehledal.

Špehové taky našli jen Beausira, přestože hledali i Olivu. Takové jsou už náhody při lovu!

Jeden ze špehů měl smysl pro humor. Když poznal Beausira, místo aby ho neomaleně zatkl, z čehož by nic neměl, navrhl svému druhovi:

"Uděláme to s tím Beausirem jinak. Podívej, vyšel si na lov. Znamená to, že má čas a peníze. Může mít u sebe nanejvýš pět šest louisdorů, ale doma možná dvě tři sta. Počkáme si, až se vrátí. Pak ho překvapíme a navrhneme mu výkupné. Kdybychom ho přivedli do Paříže, kouká nám z toho nejvýš sto livrů jako za docela bezvýznamný úlovek, a ještě nám někdo vynadá, že plníme vězení tak bezvýznamnými lidmi. Proč bychom si jednou nepomohli?"

Lovili koroptve stejně jako pan Beausire, potom zajíce, taky jako pan Beausire, a když vběhl zajíc do vojtěšky, štvali své psy a honili se za nimi, jen aby svou hlavní kořist neztratili z očí.

Když si Beausire všiml cizích lovců, podivil se, ale potom ho to rozčílilo. Jako každý, kdo povýšil do stavu šlechtického, byl na svou zvěř žárlivý. Na druhé straně byl nedůvěřivý a nestál o nějaké nové známosti. Místo aby se jich šel sám zeptat, co ta hledají, požádal o to polního hlídače. Poslal ho, aby zjistil, jak to, že si tito pánové dovolují lovit právě tady.

Hlídač řekl, že ti páni nejsou asi zdejší, protože by je znal, a že jim rád přetrhne jejich choutky. Páni mu však řekli, že loví s pánem, který ho za nimi poslal.

Ukázali na Beausira. Hlídač je k němu přivedl, přestože pan Beausire z toho neměl žádnou radost.

"Pane de Linville," řekl hlídač, "ti páni tvrdí, že loví s vámi."

"Se mnou?" zvolal nazlobeně Beausire, "to je zajímavé!"

"Tak je to tedy!" řekl mu tiše jeden ze špehů, "tak vy se teď jmenujete Linville, můj drahý pane Beausire!"

Beausire, který v tomto kraji úzkostlivě tajil své jméno, sebou trhl.

Podíval se nejistě na ty muže a měl pocit, že už je někde viděl. Aby se vyhnul dalšímu nedorozumění, poslal hlídače pryč a řekl mu, že se o pány postará.

"Vy je znáte," zeptal se hlídač.

"Ano, poznávám je..." odpověděl pan Beausire. Byl na rozpacích a nevěděl, jak se má k těm lidem chovat, aby se neprozradil.

"Nepozvete nás k sobě, Beausire, na nějaké sousto?" řekl ten prohnanější.

"K sobě?" zvolal překvapeně Beausire.

"Přece byste k nám nebyl nezdvořilý!"

Beausire ztratil hlavu. Nechal se spíš vést jimi, než aby vedl on je.

Když špehové uviděli jeho dům, chválili jeho krásu, polohu, stromy a vyhlídku do kraje, jak se sluší a patří na vybrané lidi. Beausire si skutečně vyhlédl rozkošné místo, kde si založil hnízdečko.

Bylo to zalesněné údolí, protékala jím říčka. Dům stál na mírném návrší, obráceném k východu. Vévodila mu věžička, něco jako zvonice bez zvonu, Beausire ji užíval jako rozhledny. Ve dnech, kdy měl světobol, kdy se mu svět zdál plný nástrah a viděl v každém oráči skloněném nad pluhem přestrojeného fízla, pozoroval odtud cely kraj.

Toto úsměvné stavení bylo vidět jen z jedné strany. Ze všech ostatních bylo ukryto za stromy a stráněmi.

"Domek je skoro schovaný!" řekl s obdivem jeden ze špehů.

Beausire sebou trhl při té poznámce a za halasného štěkotu psů vešel do domu.

Špehové, kteří se předháněli ve zdvořilostech, šli za ním.

48. Hrdličky jsou v kleci

Beausire vešel vraty do dvora a napadlo ho, že by se měl chovat hlučně, aby upozornil Olivu, že se má mít na pozoru. Neměl sice ani tušení, jaký poplach se strhl kolem náhrdelníku, ale věděl, co se stalo na plese v Opeře, a věděl také o Mesmerově kádi, takže pokládal za bezpečnější, aby se Oliva raději neukazovala.

Úmysl se mu povedl. Mladá žena, která si právě četla na pohovce v salónu nějaký milostný románek, hned jak uslyšela štěkat psy, vyhlédla z okna a viděla Beausira ve společnosti neznámých mužů. Rozmyslela si to a nešla mu jako obvykle naproti.

Hrdličky se však bohužel ze spárů svých pronásledovatelů nedostaly. Bylo třeba připravit něco k jídlu a nešikovný sluha - z venkovanů se nerodí Mazarinové - se dvakrát nebo třikrát zeptal, jestli má čekat na rozkazy madam.

Špehové byli okamžitě doma. Začali si dělat bezostyšně legraci z Beausira, že si zde schovává dámičku, jejíž společnost ho jistě obzvlášť blaží, když tu žije jako poustevník, který si však nemůže naříkat na chudobu.

Beausire je nechal, aby si ho dobírali, ale Olivu jim nepředvedl.

Když bylo prostřeno k hostině, špehové se nedali dvakrát pobízet. Hodovali a ustavičně si připíjeli na zdraví nepřítomné dámy.

Při zákusku, když už měli náladu, páni agenti od policie usoudili, že dál trápit hostitele by bylo nelidské. Šikovně stočili hovor na to, jaké je to potěšení, když se člověk sejde se starým známým.

Beausire, který právě otvíral láhev drahého likéru, se jich při té příležitosti zeptal, čemu může za tuto náhodu děkovat.

"Jsme přátelé," řekl jeden z nich, "jednoho z vašich společníků v tom podniku, při němž se vás sešlo víc. Však víte, na portugalském vyslanectví."

Beausire zbledl. Při téhle vzpomínce měl vždycky pocit, že se mu stahuje smyčka kolem krku.

"To je něco jiného," řekl ve snaze skrýt úlek, "přišli jste mě jménem mého přítele požádat..."

"To je dobrý nápad," řekl veselý fízl svému příteli, "tohle je aspoň poctivá řeč. Požádat jménem nepřítomného kolegy o náhradu škody je docela morální skutek."

"A navíc tím člověk získá právo i na zbytek," přisvědčil druhý se sladkokyselým úsměvem.

"Co tedy chcete?" zeptal se Beausire celý se třesa.

"Drahý pane Beausire, byli bychom vám velice zavázáni, kdybyste jednomu z nás odvedl díl, který náleží našemu příteli. Je to asi deset tisíc livrů, nemýlím-li se.

"To nejmíň, protože nemluvíme o úrocích," řekl jeho druh.

"Pánové," vypravil ze sebe Beausire, který měl po těchto nesmlouvavých slovech hrdlo úplně sevřené, "nemám tu u sebe deset tisíc livrů."

"To je samozřejmé, drahý pane, žádáme jen to, co je možné. Kolik nám můžete dát hned?"

"Mám jen padesát nebo šedesát louisdorů."

"Vezmeme si zatím ty a poděkujeme vám za vaši pohostinnost."

Zaplať pánbůh, pomyslel si Beausire s úlevou, že to tak hladce prošlo, jsou to docela slušní lidé. Nemají nakonec strach stejně jako já? To se pozná.

Uvažoval, že ti pánové, kdyby nadělali příliš mnoho hluku, by tím jen dokázali, že jsou spoluviníky, a to by nebylo pro venkovský soud žádné dobré doporučení. Beausire byl nakonec přesvědčen, že budou spokojeni a budou mlčet.

Ve slepé důvěře dokonce zalitoval, že jim místo šedesáti louisdorů nepřiznal jen třicet. Ale řekl si, čím rychleji jim je dá, tím rychleji že se jich také zbaví.

Při svých úvahách však nemyslel na hosty. Náramně se jim u něho líbilo. Oddávali se pocitu sladké blaženosti, kterou člověk prožívá obyčejně po dobrém obědě. Chovali se přátelsky, protože jinak by je to bylo unavovalo.

"Ten Beausire je docela roztomilý," řekl svému příteli ten shovívavější. "Není špatné, že nám dá těch šedesát louisdorů."

"Dám vám je hned," zvolal hostitel, když viděl, že v nich pití probouzí náběh k důvěrnosti.

"To nespěchá," zpěčovali se hosté.

"Kdybych to neudělal, neměl bych klid. Mám rád pořádek."

Chtěl jít pro peníze.

Ti pánové však měli zvyk, jaký se projevuje u všech pánů od policie a jakému se těžko odvyká: neradi pouštějí kořist z rukou, když se jim podařilo jednou ji už získat. Lovecký pes také přináší koroptev svému pánovi a jinak ji nepustí.

Dobrý policajt nikdy nepustí kořist z rukou, ani z očí. Ví příliš dobře, jak vrtkavé je štěstí lovců a jak lehce zmizí kořist, kterou nedržel pevně.

Proto oba naráz hned začali volat opilými hlasy:

"Pane Beausire! Drahý pane Beausire!" A chytili ho za šosy zeleného kabátu.

"Co se děje?" zeptal se Beausire.

"Přece byste nás neopustil!" domlouvali mu a zdvořile ho přinutili, aby si zase sedl.

"Jak vám mám dát ty peníze, když mi nechcete dovolit, abych pro ně došel?"

"Půjdeme s vámi," nabídl se něžně ten slušnější, až Beausira zamrazilo.

"Ale mám je... v pokoji své ženy," namítl.

Myslel si, že je to dost pádný důvod, ale účinek jeho slov byl takový, jako když do sudu prachu zalétne ohnivá jiskra.

Jejich dřímající podezření - a lidé od policie chovají vždycky nějaké podezření - dostalo najednou přesnou podobu, určitou formu, oprávnění.

"Proč svou ženu vlastně před námi skrýváte?" zeptal se první špeh.

"Cožpak nejsme hodni toho, aby nás představil?" řekl druhý.

"Kdybyste věděl, co pro vás děláme, choval byste se k nám zdvořileji," pokračoval první.

"A dal byste nám všechno, nač bychom si vzpomněli," dodal sebejistě druhý.

"Jen pomalu, pánové, tenhle tón na mě neplatí," ohradil se Beausire.

"Chceme vidět tvou ženu," poručil drze první.

"A já vám prohlašuji, že vás vyhodím," vykřikl Beausire v domnění, že jsou opilí.

Dali se do hurónského smíchu, což bylo znamení, že by se měl krotit. Nevšímal si však toho a stál na svém:

"Nedám vám teď ani ty peníze, co jsem vám slíbil. Můžete táhnout!" řekl.

Smáli se ještě hlučněji než předtím.

Beausire se třásl zlosti.

"Vím, kam směřujete," řekl přidušeným hlasem, "chcete tu udělat kravál a prozradit mě. Když to však uděláte, svezete se se mnou.

Smáli se dál. Výtečně se bavili.

Beausire si myslel, že je zastraší, když se vrhne ke schodům jako člověk, který nejde pro peníze, ale pro zbraň. Špehové se zvedli od stolu a věrni svým zásadám přiskočili k Beausirovi a chytili ho svýma silnýma rukama.

Beausire vykřikl, vtom se však otevřely dveře k pokojům v prvním poschodí a na prahu se objevila zděšená a překvapená žena.

Když ji uviděli ti muži, okamžitě pustili Beausira a vykřikli také, ale radostí z triumfu a v bouřlivém nadšení.

Poznali tu, která se tak podobala francouzské královně.

Beausire předpokládal, že je na chvíli odzbrojila přítomnost ženy, byl však krutě zklamán.

První špeh přistoupil k slečně Olivě a právě vzhledem k oné podobnosti s královnou jí řekl málo zdvořile:

"Zatýkám vás."

"Ji zatknout!" vykřikl Beausire. "Proč?"

"Protože nám to pan de Crosne poručil," řekl druhý, "a protože jsme ve službách pana de Crosne."

Kdyby do milenců uhodil hrom, nebyli by se tak zděsili jako po těchto slovech.

"To máte z toho," řekl první špeh Beausirovi, "že jste s námi tak hrubě zacházel."

Špeh asi řekl něco, co neměl, protože jeho druh ho hned opravil:

"Tak to není, Legrigneuxi. Kdyby byl Beausire tak laskav a ukázal nám svou ženu, ve vší tichostí bychom mu ji odvedli."

Beausire si tiskl rozpálenou hlavu oběma rukama. Nedbal ani na to, že dole pod schody přihlížejí tomuto výjevu jeho dva sloužící, žena a muž.

Vtom dostal nápad. Olíva se na něho usmála. Trochu se vzpamatoval.

"Vy jste přišli zatknout mě?" zeptal se špehů.

"Ne, byla to jen náhoda," řekli nevinně.

"To je jedno, ale mohli jste mě zatknout a pak mě za šedesát louisdoru zase pustit."

"Ne tak docela, měli jsme v úmyslu požádat potom o dalších šedesát."

"Dodržíme své slovo," pokračoval druhý. "Když nám dáte sto dvacet louisdorů, jste volný."

"A co... madam?" zeptal se rozechvěle Beausire.

"Ach, madam... to je něco jiného," namítl první.

"Madam stojí za celé dvě stovky, nemyslíte?" nabídl rychle Beausire.

Špehové vypukli v nevázaný smích a Beausire si konečně uvědomil, že je všechno ztraceno.

"Tři sta..." řekl, "čtyři sta... tisíc louisdorů! Jakoukoli sumu, jen mi ji nechte!"

Beausirovi jiskřily oči, když prohlašoval:

"Vy neodpovídáte. Víte, že mám peníze. Je docela v pořádku, že chcete, abych platil. Dám vám dva tisíce louisdorů, čtyřicet osm tisíc livrů, bude to pro vás oba slušné jmění, jen ji proboha nezatýkejte."

"To ji máš tak rád?" zeptal se první.

Teď se zase rozesmál Beausire a jeho smích zněl tak hrozně, vyjadřoval tak přesně zoufalou lásku, která sžírala jeho zkažené srdce, že oba špehové dostali strach a rozhodli se, že raději předejdou dalšímu výbuchu zoufalství, které se zračilo v Beausirových očích.

Vytáhli z kapsy každý dvě pistole a přiložili je Beausirovi na prsa.

"Tuto ženu bychom ti nedali ani za sto tisíc tolarů," řekl jeden z nich. "Pan de Rohan nám za ni dá pět set tisíc livrů a královna celý milión."

Beausire obrátil oči k nebi a zatvářil se tak, že by obměkčil i šelmu. Na fízly to však neplatilo.

"Pojďme," řekl první. "Jistě tu máte kolesku nebo něco, v čem bychom se mohli svézt. Dejte pro madam zapřáhnout, zaslouží si to."

"Nejsme bezcitní," ujišťoval druhý, "nebudeme zneužívat své moci. Aby se neřeklo, vezmeme vás s sebou. Cestou přimhouříme oči, vy vyskočíte a my si toho všimneme, až budete tisíc kroků od nás. Není to od nás hezké?"

Beausire jen hlesl:

"Kam půjde ona, půjdu i já. Neopustím ji, co budu živ."

"Ani po smrti!" dodala Oliva zkamenělá hrůzou.

"Tím lépe!" skočil jí do řeči první. "Čím víc lidí má pod zámkem, tím má pan de Crosne lepší náladu."

Za čtvrt hodiny vyjížděla z domu koleska a odvážela milence s oběma jejich strážci.

49. Královnina knihovna

Není těžké si představit, jakou radost měl pan de Crosne z úlovku.

Špehové zřejmě nedostali proti svému očekávání milión, ale dá se předpokládat, že byli přesto slušně odměněni.

Ministr policie si mnul spokojeně ruce, potom odjel do Versailles v kočáru, za nímž jel druhý kočár, bezpečně uzavřený a všemožně zajištěný.

Bylo to nazítří po tom, co špehové odevzdali Nicolu do rukou ministra policie.

Pan de Crosne zajel s oběma kočáry db Trianonu, vystoupil ze svého a druhý nechal pod ochranou svého prvního náměstka.

Dal se uvést ke královně, u níž si předem vyžádal slyšení.

Královna čekala celý měsíc jakoukoli zprávu od policie, proto okamžitě vyhověla ministrově žádosti a přijala ho. Byla v Trianonu, světu oblíbeném sídle, už od rána, doprovázela ji jen malá společnost. Pojistila se tak pro případ, že by šlo o něco důvěrného.

Jakmile byl pan de Crosne ke královně uveden, uhodla z jeho zářící tváře, že nese dobré zprávy.

Bylo to pro ni strašné dívat se tak dlouho jenom na samé zachmuřené a kamenné tváře.

Poprvé za celých těch třicet dní, naplněných smrtelnými úzkostmi, se jí rozbušilo srdce radostí.

Ministr jí políbil ruku.

"Madam," poprosil, "má Vaše Veličenstvo v Trianonu nějakou komnatu, odkud bychom mohli pozorovat, co se děje vedle, a nebyli přitom viděni?"

"To by mohla být knihovna," odpověděla královna.

"Dala jsem si udělat v přihrádkách otvory, kterými je vidět do salónu, kde se podává jídlo. Bavívaly jsme se s paní de Lamballe nebo se slečnou de Taverney, dokud ještě byla u mne, pohledem na abbého Vermonda 17. Vždycky, když si ho u stolu někdo dobíral, dělal grimasy k popukání."

"To se výborně hodí, madam," odpověděl pan de Crosne. "Mám dole kočár a rád bych s ním zajel do paláce, ale tak, aby se nikdo kromě Vašeho Veličenstva nedověděl, kdo je v něm."

"Není nic snazšího," odpověděla královna. "Kde máte ten kočár?"

"Na prvním nádvoří, madam."

Královna zazvonila, aby přivolala lokaje.

"Přivezte kočár, který vám označí pan de Crosne, k hlavnímu vchodu," přikázala mu, "a uzavřete oboje dveře průjezdu, aby tam byla tma. Překvapení pana de Crosne nesmí přede mnou nikdo vidět."

Rozkaz byl splněn. Královniny rozmary byly respektovány ještě úzkostlivěji než její rozkazy. Kočár zajel pod klenbu průjezdu nedaleko strážnice a diskrétně vyložil svůj náklad do žádaného příšeří.

"Nyní, madam," požádal královnu pan de Crosne, "račte se mnou přejít do vedlejšího salónu a poručte, aby byl do knihovny uveden můj sekretář s tím, koho jsem přivezl."

Za deset minut nato se už královna napjatě dívala do otvorů mezi přihrádkami.

Viděla, jak do knihovny vstupuje postava zahalená závojem. Když jí sekretář závoj sňal, královna zděšeně vykřikla: Spatřila Olivu, oblečenou do jedněch z nejoblíbenějších královniných šatů.

Byly to zelené šaty s širokými černými pruhy, vlasy měla vyčesané do vysokého účesu, jaký nosila královna nejraději, prsteny podobné královniným, zelené atlasové střevíčky na vysokých podpatcích: zkrátka jako by Marii Antoinettě z oka vypadla. Jen místo krve císařů v ní kolovala plebejská krev, která však pana Beausira o to víc rozohňovala.

Královna měla dojem, že se na sebe dívá do zrcadla. Nemohla od dívky odtrhnout oči.

"Co říká Vaše Veličenstvo té podobě?" zeptal se pan de Crosne, který se rozplýval blahem nad účinkem svého překvapení.

"To je : . . to je..." koktala zmateně královna. "Oliviere, proč nejste tady?" říkala si v duchu.

"Přeje si něco Vaše Veličenstvo?"

"Nic, pane, zatím nic, jen aby se král dověděl..."

"A aby to viděl i pan de Provence, není-liž pravda, madam?"

"Děkuji vám, pane de Crosne, děkuji. Ale co uděláme s tou ženou?"

"Může ta žena opravdu za všechno, co se stalo?" zeptal se pan de Crosne.

"Nemáte snad v rukou nitky celého spiknutí?"

"Téměř ano, madam."

"A pan de Rohan?"

"Pan de Rohan ještě nic neví."

"To je strašné!" zvolala královna a skryla si tvář do dlaní. "Vidím, že tato žena může za celý omyl pana kardinála."

"To je možné, madam, ale je-li to omyl pana de Rohan, zločinu se musel dopustit někdo jiný."

"Vypátrejte to, pane. Máte čest královského domu ve svých rukou."

"Buďte ujištěna, madam, že ji budu střežit jako oko v hlavě," odpověděl pan de Crosne.

"A proces?" otázala se královna.

"Je v plném proudu. Zatím všichni zapírají. Čekám teď jen na vhodný okamžik, abych uvedl přesvědčující důkaz,

který máte ve své knihovně."
"A paní de la Motte?"
"Neví, .že jsem našel tu dívku, a obviňuje pana Cagliostra, že toho namluvil kardinálovi tolik, až mu popletl rozum."
"A pan Cagliostro?"
"Pro pana Cagliostra jsem vzkázal a slíbil mi, že ještě dnes ráno přijde."
"Je to nebezpečný člověk."
"Bude nám užitečný. Uštkla ho zmije, paní de la Motte, a až stráví její jed, poskytne nám protijed."
"Vy si od něho něco slibujete?"
"Jsem si tím jist."
"Jak to? Řekněte mi to, abych měla jistotu."
"Vysvětlím vám to, madam: Paní de la Motte bydlí v ulici Saint-Claude..."
"To vím," řekla královna a zrudla.
"Ano, Vaše Veličenstvo prokazovalo té ženě čest, že k ní bylo shovívavé."
"A pěkně se mi za to odměnila, viďte? " Tak tedy bydlí v ulici Saint-Claude."
"A pan Cagliostro bydlí přímo naproti ní."
"Vy si myslíte...?"
"Tohle: jestli jeden nebo druhý uchovávali nějaké tajemství, bylo to tajemství, které patřilo oběma. -
Promiňte, madam, blíží se hodina, kdy mám v Paříži očekávat pana Cagliostra a za nic na světě bych nechtěl promeškat jeho návštěvu..."
"Můžete jít, pane, a buďte znova ujištěn, že dovedu být vděčná."
"Konečně!" zvolala královna v slzách po odchodu pana de Crosne. "Konečně mi začíná svítat ospravedlnění. Budu se kochat svým vítězstvím, které se odrazí na všech tvářích. Ale tvář svého jediného. přítele, kterému bych tak ráda dokázala, že jsem nevinná, tu jedinou neuvidím."
Zatím pan de Crosne spěchal do Paříže, kde ho už očekával Cagliostro.
Věděl všechno už od předešlého dne. Jel právě k Beausirovi, jehož úkryt znal, a chtěl ho přinutit, aby okamžitě opustil Francii, ale cestou ho potkal v kočáru mezi dvěma špehy. Oliva se choulila v koutku a plakala studem.
Beausire zahlédl hraběte, když je míjel ve svém voze. Okamžitě ho poznal. Při pomyšlení, že by mu tento záhadný a mocný velmož mohl být nějak prospěšný, zapomněl na své předsevzetí, že nikdy neopustí Olivu.
Připomněl špehům jejich návrh a řekl jim, že se přece jen rozhodl pro útěk. Vzali si sto louisdorů, které měl u sebe, a víc se o něho nestarali. Nicole se rozplakala ještě víc.
Beausire ji políbil a přitom jí pošeptal do ucha:
"Nezoufej! Pokusím se tě zachránit!"
Vyskočil a rychle se pustil za Cagliostrem.
Cagliostro dal zatím zastavit. Nemělo smysl, aby jel za Beausirem, když viděl, že ho vezou pryč. Řekl si, že bude lepší, když chvíli počká, jestli za ním náhodou nepřijde on.
Cagliostro čekal v ohybu cesty a po půl hodině opravdu uviděl přicházet bledého, vyčerpaného a polomrtvého Olivina milence.
Když spatřil Beausire kočár, vykřikl radostí jako trosečník, který se chytá plovoucího trámu.
"Co se děje, chlapče?" řekl hrabě a pomohl mu nastoupit.
Beausire mu vyprávěl celou tu žalostnou příhodu, kterou Cagliostro mlčky vyslechl.
"Je ztracena," řekl potom.
"Jak to?" zvolal Beausire.
Cagliostro mu několika větami vysvětlil, do čeho se Oliva zapletla v ulici Saint-Claude a ve Versailles. Beausire o tom neměl předtím ani tušení.
Pokoušely se o něho mdloby.
"Zachraňte ji, zachraňte ji!" prosil a klesl před Cagliostrem na kolena. "Jestli ji máte ještě rád, dám vám ji."
"Příteli, jste na omylu," odmítl Cagliostro, "nikdy jsem slečnu Olivu nemiloval. Nechtěl jsem nic jiného než chránit ji před nezřízeným životem, který vedle vás vedla."
"To není možné," zvolal překvapený Beausire.
"Vy se tomu divíte? Uvědomte si, že jsem poradcem jedné společnosti pro mravní reformu, která si vytkla za cíl zachránit před neřestí každého, kdo má ještě naději na uzdravení. Vzal jsem vám Olivu, jen abych jí ukázal správnou cestu. Podařilo by se mi to. Ať vám řekne sama, jestli jsem se jí někdy dvořil, jestli jsem se k ní choval někdy zištně!"
"Tím spíš ji musíte zachránit, pane!"
"Vím, chci se o to pokusit. Ale záleží přitom i na vás, Beausire."
"Jsem ochoten položit i svůj život."
"To po vás nežádám. Vraťte se se mnou do Paříže a řiďte se mými radami. Možná že vaši milenku zachráníme. Mám jen jednu podmínku."
"Jakou, pane?"
"Řeknu vám ji až v Paříži."
"Přistupuji na ni už předem. Jen když ji zase uvidím."
"Na to právě myslím. Za dvě hodiny ji můžete vidět."
"A budu ji moci obejmout?"
"Doufám, že ano. A když jí budete moci říci, co vám povím, možná že víc než to."
Cagliostro se obrátil a vracel se s Beausirem k Paříži.

Za dvě hodiny, schylovalo se k večeru, dostihli kolesku se špehy.

Za další hodinu Beausire podplatil padesáti louisdory oba špehy, aby mohl obejmout svou milenku a pošeptat jí přitom vzkaz hraběte.

Špehové se podivili nad tou vášnivou láskou a byli rádi, že na každé zastávce vydělají padesát louisdorů.

Beausire se však už neukázal. Cagliostrův kočár ho rychle odvážel do Paříže, kde mělo dojít k tolika významným událostem.

Tohle všechno se musel čtenář dovědět dřív, než vyslechne rozhovor pana Cagliostra s panem de Crosne.

Nyní ho můžeme uvést do pracovny pana ministra.

50. Kabinet policejního ministra

Pan de Crosne věděl o Cagliostrovi všechno, co může vědět policejní ministr o člověku bydlícím ve Francii, a to už něco znamená. Znal všechna jeho dřívější jména, všechna jeho tajemství, co se týká alchymie, magnetismu a jasnovidectví, a věděl také o jeho předpokládané všudypřítomnosti a ustavičné regeneraci jeho těla. Pokládal ho proto za šarlatána se šlechtickým titulem.

Pan de Crosne byl muž pevných zásad, ovládal všechny prostředky, které potřeboval pro vykonávání svého úřadu, byl dobře zapsán u dvora, ale přízeň mocných nevyhledával, protože mu v tom bránila jeho hrdost. Byl to zkrátka muž, který se jen tak lehce nedal vodit za nos.

Cagliostro mu nemohl nabídnout ještě teplé louisdory, které právě vytáhl z hermetické pece, jako panu de Rohan. Na něho nemohl jít s pistolí jako Balsamo na pana de Sartines. Nepřicházel k němu jako Balsamo orodovat za Lorenzu, ale jako Cagliostro, aby se před ním ospravedlnil.

Proto také hrabě požádal sám ministra o audienci a nečekal na další vývoj událostí.

Pan de Crosne si dobře uvědomoval, že je ve výhodě, a byl také připraven jí využít. Cagliostro zase věděl o své nevýhodě a byl připraven ji překonat.

V této otevřené šachové partii bylo v sázce něco, o čem neměl jeden z hráčů, a tímto hráčem byl právě pan de Crosne, ani tušení.

Pokládal Cagliostra, jak jsme už řekli, za šarlatána, ale nevěděl, že patří k zednářské lóži. Mnoho lidí zakoplo o kameny, které filosofie postavila do cesty monarchii, jen proto, že je nevidělo.

Pan de Crosne čekal, že mu Cagliostro odhalí záhadu náhrdelníku a úlohu paní de la Motte. V tom byl v nevýhodě. Měl nad ním převahu jedině v tom smyslu, že měl právo ho vyslýchat a po případě zavřít.

Přijal hraběte jako muž, který si je vědom své důležitosti, který však zachovává pravidla slušného chování i k osobám tak výjimečným, jako je Cagliostro.

Cagliostro si dával záležet na svém vystupování. Chtěl stůj co stůj dokázat svůj šlechtický původ a snažil se dávat tuto svou slabost stále najevo.

"Pane," řekl mu policejní ministr, "požádal jste mě o audienci. Přijel jsem z Versailles jen proto, abych vám vyhověl."

"Pane, přicházím za vámi, protože si myslím, že se budete chtít ode mne něco dozvědět o událostech, ke kterým nedávno došlo, a protože znám vaše zásluhy a důležitost vašeho postavení."

"Já že bych se měl od vás něco dozvědět?" zeptal se úředník s předstíraným údivem. "Co by to mělo být a čeho by se to mělo týkat?"

"Pane," odpověděl přímo Cagliostro, "zabýváte se paní de la Motte a zmizením náhrdelníku."

"Vy jste ho snad našel?" zeptal se ho téměř výsměšně pan de Crosne.

"Nenašel," odpověděl vážně hrabě. "Přestože jsem nenašel náhrdelník, vím, že paní de la Motte bydlí v ulici Saint-Claude."

"Přímo naproti vám, pane," usmál se úředník. "To vím také."

"Pak je vám jistě známo, pane, co dělala paní de la Motte... A je zbytečné o tom mluvit."

"Naopak," řekl lhostejně pan de Crosne, "promluvme si o tom."

"Zajímavé je jen to, co se týká malé Olivy," řekl Cagliostro. "Když však o paní de la Motte všechno víte, nebudu vás tím zatěžovat."

Když slyšel Olivino jméno, pan de Crosne sebou trhl.

"Co jste to říkal o Olivě?" zeptal se. "Kdo je to Oliva?"

"Vy ji neznáte? Ta přece sehrála takovou roli, pane, že by mě udivovalo, kdybyste se měl o ní dovědět teprve ode mne. Je to velmi krásná dívka, má nádhernou postavu... modré oči, dokonalý oválný obličej. Představte si, že se velice podobá Jejímu Veličenstvu královně."

"Opravdu?" zvolal pan de Crosne. "A co dál?"

"Co dál? Ta dívka vedla dost pochybný život a mně to dělalo starosti. Sloužila kdysi u mého starého přítele, pana de Taverney."

"U barona, který nedávno zemřel?"

"Ano, u barona, který nedávno zemřel. Kromě toho sloužila také u jednoho učence, kterého neznáte, pane ministře, a který... Ale odbočil jsem a vidím, že vás tím nudím."

"Naopak, pane, račte pokračovat, prosím. Říkal jste, že Oliva..."

"Vedla nezřízený život, jak jsem měl čest vám říci. Žila skoro v bídě se svým milencem, nějakým pochybným člověkem, který ji bil a okrádal. Byl to jeden z vašich nejubožejších klientů, pane, toho ničemu nebudete asi znát..."

"Není to snad jistý Beausire?" zeptal se úředník a ušklíbl se přísně, jak dokonale je informován.

"Vy ho tedy znáte? To je úžasné!" zvolal s obdivem Cagliostro. "To je výborné, pane, vidím, že jste lepší jasnovidec než já. Potom jednou, když ji Beausire jako obvykle okradl a zbil ještě surověji než jindy, dívka mu utekla a přišla za mnou, abych ji ochránil. Neměl jsem sílu odmítnout a poskytl jsem jí něco jako útulek v jednom ze svých paláců..."

"Ve vašem paláci...! Bydlela u vás?" zvolal překvapeně úředník.

"Ano, u mne," přisvědčil Cagliostro také s překvapením, ale předstíraným. "Proč bych ji nemohl u sebe přijmout? Jsem svobodný, nic mi v tom nebrání."

Zasmál se s tak výborně sehranou srdečností, že se mu podařilo pana de Crosne úplně zmást.

"Bydlila u vás!" řekl. "Proto ji moji agenti hledali tak dlouho a marně."

"Jakže? Někdo ji hledal?" zeptal se Cagliostro. "Tu maličkou někdo hledal? Že by provedla něco, o čem nevím...?"

"Nic neprovedla, pane, jen račte pokračovat."

"Bohužel vám už nemám skoro co říci. Ubytoval jsem ji u sebe, to je všechno."

"Mýlíte se, pane hrabě, není to všechno, protože před chvílí jste uváděl Olivino jméno v souvislosti se jménem paní de la Motte."

"Ano, ovšem, ale měl jsem na mysli naše sousedství," řekl Cagliostro.

"Je v tom ještě něco jiného, pane hrabě... Jistě jste neřekl jen tak pro nic za nic, že paní de la Motte a Oliva byly sousedky."

"To je pravda, ale souvisí to s jednou záležitostí, která by vás asi nezajímala. Nehodí se, abych přetřásal před prvním úředníkem království klípky ze života zahálčivého rentiéra."

"Mě zajímá všechno, pane, a dokonce víc, než si myslíte. Představte si, že jsem tu vaši Olivu, kterou jste u sebe ubytoval, našel na venkově."

"Vy že jste ji našel...!"

"S panem Beausirem..."

"To jsem si mohl myslet!" zvolal Cagliostro. "Byla tedy s Beausirem? To je výborné! To se mi hodí! Pak tedy musím požádat paní de la Motte za odpuštění."

"Jak to? Co tím chcete říci?" zeptal se pan de Crosne.

"Nic jiného, pane, než že jsem paní de la Motte podezříval a teď vidím, že jsem jí křivdil."

"A z čeho jste ji podezříval?"

"Proboha, chcete skutečně vyslechnout všechny ty hlouposti? Podívejte se, v okamžiku, kdy jsem si byl jist, že se mi podařilo Olivu napravit a přivést ji zase k práci a počestnému životu - zabývám se morálními problémy, pane, abyste tomu rozuměl - v tom okamžiku mi ji někdo unesl."

"Někdo vám ji unesl? A z vašeho domu?"

"Ano, z mého domu."

"To je neslýchané!"

"Jsem rád, že si to myslíte taky. A byl bych na to vsadil krk, že v tom měla prsty paní de la Motte. Jak se jen člověk může mýlit!"

Pan de Crosne si přisedl blíž ke Cagliostrovi.

"Prosím vás, řekněte mi, co víte," požádal ho.

"Teď, pane, když jste našel Olivu u Beausira, přestal jsem myslet na paní de la Motte i na ten její přehnaný zájem o Olivinu společnost, na její zvláštní gesta a dopisy."

"Platily Olivě?"

"Ano, samozřejmě."

"Paní de la Motte a Oliva se dorozumívaly?"

"Ano, jistě."

"Vídaly se?"

"Paní de la Motte to zařídila tak, aby Oliva mohla každou noc vycházet z domu."

"Každou noc? Víte to jistě?"

"Vím to tak jistě jako člověk, který viděl a slyšel."

"Víte, pane, že to, co mi tu říkáte, je tak cenné, že bych vám měl zaplatit tisíc livrů za slovo? Ještě štěstí, že si děláte zlato sám."

"Už je nedělám, pane, je to příliš drahé."

"Jste přítel pana de Rohan?"

"Myslím, že ano."

"Pak tedy víte, jaký podíl má na celé té aféře ta pletichářka, paní de la Motte?"

"To nevím a ani to netoužím vědět."

"Aspoň tedy víte, k jakým koncům vedly ony procházky paní de la Motte a Olivy?"

"Pane, jsou věci, před nimiž má opatrný člověk vždycky přivírat oči," namítl uvážlivě Cagliostro.

"Dovolím se vás zeptat ještě na jednu věc," řekl živě pan de Crosne. "Máte důkazy o tom, že si paní de la Motte dopisovala s Olivou?"

"Sto důkazů."

"Jaké?"

"Paní de la Motte posílala Olivě lístky pomocí samostřílu a ten se určitě najde v jejím domě. Také několik psaníček, kterými vždycky obalila kousek olova, nedoletělo ke svému cíli. Spadla na ulici a já nebo moji lidé jsme jich našli spoustu."

"Byl byste ochoten, pane, předložit je soudu?"

"Beze všeho, pane, jsou tak nevinná, že to mohu udělat s čistým svědomím, a myslím, že proti tomu nebude nic namítat ani paní de la Motte."

"A máte nějaké důkazy o tom, že se domlouvaly a scházely?"

"Tisíc."

"Mně by stačil jeden, kdybyste byl tak laskav."

"Tedy ten nejprůkaznější. Mám dojem, že paní de la Motte vcházela bez obtíží do mého domu, protože jsem ji tam sám viděl právě ten den, kdy zmizela Oliva."

"Právě ten den?"

"Stejně jako já ji viděli i moji lidé."

"A... co tam pohledávala, když Oliva už byla pryč?"

"To mi také napřed nešlo do hlavy a nedovedl jsem si to nijak vysvětlit. Viděl jsem předtím paní de la Motte vystupovat z vozu, který čekal v ulici Roi-Doré. Moji lidé viděli, že ten vůz tam stojí nějak dlouho, a přiznám se vám, že mě napadlo, že paní de la Motte chce odvézt Olivu k sobě."

"Vy jste jí v tom nebránil?"

"Proč bych to dělal? Pani de la Motte má dobré srdce a osud je jí příznivě nakloněn. Proč bych jí bránil, aby si vzala Olivu? Stejně by mi to nebylo nic platné, protože, jak vidíte sám, unesl ji někdo jiný a zase bude tam, kde byla."

"Tak tedy," uvažoval nahlas pan de Crosne, "Oliva bydlela u vás."

"Ano, pane."

"Oliva se seznámila s paní de la Motte, znaly se, vídaly se a společně vycházely..."

"Ano, pane."

"A v den, kdy zmizela Oliva, byla paní de la Motte viděna u vás."

"Ano, pane."

"Vy jste si myslel, že hraběnka chce vzít tu dívku k sobě."

"Co jiného jsem si mohl myslet?"

"Co říkala paní de la Motte, když ji u vás nenašla?"

"Zdálo se, že ji to zneklidnilo."

"Myslíte, že ji unesl Beausire?"

"Myslím si to teprve teď, když mi říkáte, že jste ji našli u něho. Jinak by mě to nikdy nenapadlo. Ten muž vůbec nevěděl, kde Oliva bydlí. Kdo mu to mohl prozradit?"

"Sama Oliva."

"Tomu nevěřím. Nemusela se dát unášet, mohla k němu jít sama. Kdyby mu nedala paní de la Motte klíč, nikdy by se byl ke mně nedostal."

"Paní de la Motte měla klíč?"

"O tom není pochyb."

"Prosím vás, který den byla Oliva unesena?" zeptal se pan de Crosne, kterého Cagliostro svými obratnými slovy dostal tam, kam chtěl:

"Na ten den nikdy nezapomenu, pane, bylo to v předvečer svátku svatého Ludvíka."

"To je přesné!" zvolal ministr. "To je přesné, pane. Mohu vás ujistit, že jste prokázal státu velkou službu, pane!"

"To mě těší, pane."

"Dostane se vám za to zaslouženého díku."

"Stačí mi, že jsem vám mohl být prospěšný," řekl hrabě.

Pan de Crosne se uklonil.

"Mohu se spolehnout, že předložíte laskavě ony důkazy, o kterých jsme mluvili?" zeptal se.

"Jsem ochoten, pane, vyjít soudu ve všem vstříc."

"Dobře, pane, přijímám vaše slovo a těším se na opětné shledání."

Vyprovodil Cagliostra, který si při odchodu řekl:

Vidíš, hraběnko, jaká jsi zmije? Chtěla jsi svrhnout vinu na mě. Myslím, že jsi kousla do tvrdého. Dej si pozor na zuby!

51. Výslechy

V době, kdy pan de Crosne mluvil s Cagliostrem, přijel pan de Breteuil na králův rozkaz do Bastily, aby podrobil výslechu pana de Rohan.

Setkání těchto dvou nepřátel mohlo být bouřlivé. Pan de Breteuil znal hrdost pana de Rohan, ale protože se mu už tak strašně pomstil, nedělalo mu žádné potíže chovat se k němu v této situaci zdvořile. Pan de Rohan však jakoukoli výpověď odmítl.

Po naléhání strážce pečeti prohlásil pan de Rohan, že bude odpovídat jedině parlamentu a svým soudcům.

Pan de Breteuil musel odejít s nepořízenou.

Potom si dal zavolat paní de la Motte, která právě spisovala své paměti 18 a ochotně přišla.

Pan de Breteuil jí vysvětlil situaci, kterou znala lépe než kdokoli jiný. Prohlásila, že dokáže svou nevinu, až to bude nutné. Pan de Breteuil ji upozornil, že je to velice naléhavá.

Jeanne mu vyložila celou báchorku, kterou si vymyslela. Byla to řada narážek na kdekoho a záplava přísah, že s podvody nemá nic společného.

Také prohlásila, že řekne plnou pravdu jedině v kardinálově přítomnosti a až po zjištění, z čeho je obviňována, protože celou tu aféru má v rukou parlament.

Pan de Breteuil ji upozornil, že kardinál svaluje všechnu vinu na ni. .

"Celou?" zeptala se Jeanne. "I krádež?"

"Krádež také."

"Račte vyřídit panu kardinálovi," řekla chladně Jeanne, "že mu radím, aby změnil svůj způsob obhajoby."

A to bylo všechno. Pan de Breteuil nebyl naprosto spokojen. Potřeboval podrobnosti intimního rázu. Nedovedl si vysvětlit, jak si mohl kardinál dovolit chovat se tak zpupně ke královně a kde se vzal onen královnin hněv proti kardinálovi.

Potřeboval, aby mu někdo vysvětlil, co mají znamenat písemná udání pana hraběte de Provence, o kterých se mluvilo i veřejně.

Strážce pečeti měl za ušima a dovedl působit na ženy. Slíbil paní de la Motte, že pro ni udělá všechno, prozradí-li mu viníka.

"Mějte se na pozoru," řekl ji. "Svým mlčením obviňujete královnu. Když v něm setrváte, budete odsouzena pro urážku Jejího Veličenstva, což znamená potupu a oprátku!"

"Já neobviňuji královnu," řekla Jeanne. "Ale řekněte mi, proč jsem obviňována já?"

"Povězte nám tedy, koho máme obviňovat!" navrhl neoblomný Breteuil. "Jestliže se chcete zachránit, nemáte na vybranou."

Pohroužila se opět do svého mlčení, takže její první setkání se strážcem pečeti zůstalo bez výsledku:

Mezitím se rozšířila pověst o jakýchsi důkazech, že diamanty byly prodány v Anglii, kde byl zatčen pan de Villette špehy pana de Vergennes 19.

První bouře, kterou musela Jeanne přestát, byla strašná. Při konfrontaci s panem Réteauem, kterého pokládala za svého spojence na život a na smrt, musela ke svému zděšení vyslechnout, že se pokorně přiznává k padělání stvrzenky na diamanty a královnina dopisu a zároveň k zfalšování podpisů klenotníků i Jejího Veličenstva.

Na otázku, jaké měl pohnutky k těmto zločinům, odpověděl, že ho o to požádala paní de la Motte.

Jeanne si počínala jako smyslů zbavená, zuřivě všechno popřela a bránila se jako lvice. Prohlásila, že pana Réteaua de Villette nezná, že ho nikdy neviděla.

Dostala však další dvě smrtelné rány. Zničila ji dvě svědectví.

První podal fiakrista, kterého objevil pan de Crosne a který prohlásil, že opravdu den a hodinu, jež uvedl Réteau, vezl tak a tak oblečenou dámu do ulice Montmartre.

Kdo jiný mohla být tato záhadná dáma, která si najala kočár v Marais, než paní de la Motta z ulice Saint-Claude?

Pokud jde o známost paní de la Notte s panem Réteauem de Villette, ta se také nedala popřít, protože se našel druhý svědek, který prohlásil, že v předvečer svátku svatého Ludvíka viděl vystupovat z poštovního vozu paní de la Motte a pana Réteaua de Villette, kterého bezpečně poznal podle jeho bledého a vystrašeného obličeje.

Tímto svědkem byl jeden z vrchních sloužících pana Cagliostra.

Při tomto jménu Jeanne vyskočila vzteky bez sebe. Začala vášnivě obviňovat Cagliostra, že svými kouzly a čárami uhranul kardinála de Rohan a vnukl mu myšlenky, které jsou urážlivé pro Její královské Veličenstvo.

To byl první článek obžaloby z nevěry.

Pan de Rohan se hájil tím, že hájil Cagliostra. Všechno tak jednoznačně popřel, že zoufalá Jeanne proti němu poprvé použila nařčení z vášnivé lásky ke královně.

Pan Cagliostro okamžitě požádal, aby byl uvězněn a mohl tak prokázat svou nevinu, a jeho žádosti bylo vyhověno. Žalobci a soudci se rozohnili, jak se obvykle stává, když se pravda dere na povrch. Veřejné mínění se přiklánělo ke kardinálovi a Cagliostrovi, proti královně.

Zoufalá královna na důkaz svého neochvějného přání, aby se v procesu pokračovalo, nechala zveřejnit udání o nočních procházkách, předložená králi, a naléhala na pana de Crosne, aby řekl všechno, co ví.

Tato rána byla vedena tak mistrovsky, že Jeannu málem rozdrtila.

Vyšetřující soudce požádal pana de Rohan před celým soudním dvorem, aby vypověděl všechno, co ví o procházkách ve versailleském parku.

Kardinál prohlásil, že neumí lhát, a proto že by byla lepší, kdyby na tuto otázku odpověděla paní de la Motte.

Paní de la Motte prohlásila, že o žádných nočních procházkách neví.

Všechna udání a pomluvy jsou prý lživé, protože v životě nebyla v parku ani s kardinálem, ani s královnou.

Toto svědectví mohlo ospravedlnit Marii Antoinettu, kdyby ovšem bylo možné věřit ženě obviněné z podvodů a krádeže. Ospravedlnění z úst zlodějky a podvodnice se nemohl přikládat žádný význam, protože takhle to spíš vypadalo, jako by měla být královna ušetřena dalších pomluv, a to Marie Antoinetta nesnesla.

Ve chvíli, kdy Jeanne nejvíc vykřikovala, že nikdy nebyla v noci ve versailleském parku a že nic neví, ani nikdy nevěděla o nějakých soukromých vztazích královny a kardinála, objevila se Oliva, živé svědectví, které změnilo mínění veřejnosti a zničilo celou stavbu hraběnčiných lží.

Jak to, že paní de la Motte nebyla pohřbena v jejich troskách? Jak to, že se zvedla a byla ještě nenávistnější a strašnější? Nezpůsobila to jen její vůle, ale osudný vliv, který měla na královnu.

Konfrontace s Olivou byla strašná rána pro kardinála. Pan de Rohan konečně pochopil, jak hanebně byl podveden. Tento muž plný jemnosti a ušlechtilých citů si uvědomil, že zásluhou lehké holky, která se spolčila s podvodnicí, potupil francouzskou královnu, kterou miloval a která byla bez viny.

Dojem, kterým zapůsobil na pana de Rohan příchod Olivy, by tvořil nejdramatičtější a nejdůležitější scénu našeho celého příběhu, kdybychom nespěli vstříc událostem, plným bláta, krve a hrůzy.

Když pan de Rohan uviděl Olivu, tuto pouliční královnu, a vzpomněl si na růži, stisk ruky a na Apollónovy lázně, zbledl jako smrt, a kdyby se v tom okamžiku vedle ní objevila Marie Antoinetta, zemřel by u jejích nohou.

Dělal si výčitky, prosil královnu za odpuštění a toužil jen po tom, aby svými slzami mohl omýt nejnižší stupeň trůnu, který potupil v lítosti nad svou zhrzenou láskou.

Neměl však právo ani na tuto útěchu. Kdyby přisvědčil, že poznává Olivu, zároveň by tím dokázal, že miluje pravou královnu. Kdyby přiznal svůj omyl, obvinil by sebe a pohaněl královnu. Připustil proto, aby Jeanne všechno popřela, a

mlčel. Když pan de Breteuil s panem de Crosne nutili Jeannu, aby jim všechno vysvětlila podrobněji, řekla jim:

"Nejlepší důkaz toho, že se královna neprocházela v noci v parku, je tato dívka, která se ji podobá a která tvrdí, že se v parku procházela. Ukázali jste ji, a tím je tedy všechno v pořádku."

Tato hanebná výmluva měla úspěch. Potvrzovala pravdu o královnině nevině.

Oliva v nepředstíraném strachu uvedla všechny podrobnosti a důkazy, nic nezamlčela a měla mnohem větší důvěru u svých posluchačů než hraběnka. Proto Jeanne použila posledního prostředku: přiznala se.

Přiznala se, že zavedla kardinála do Versailles, že Jeho Excelence chtěla stůj co stůj vidět královnu a ujistit ji svou uctivou oddaností. Přiznala se, protože cítila, že by dalším zapíráním pozbyla značnou část sympatií veřejnosti. Přiznala se konečně, protože věděla, že obviněním královny si nakloní všechny její nepřátele, kterých nebylo málo.

Účastnici tohoto ďábelského procesu si tak už aspoň podesáté vyměnili úlohu. Kardinál hrál roli podvedeného, Oliva sprostou holku, všední a nezajímavou postavu, a Jeanne kuplířku, nejlepší roli, jakou si mohla vybrat.

Měl-li se však tento podlý plán zdařit, musela v něm hrát nějakou roli také královna. Dostala nejpotupnější, nejodpornější a nejponíženější úlohu, projevila se jako lehkomyslná koketa, grizetka, která spřádá pochybné pikle. Marie Antoinetta byla Dorimenou, která se domluvila s Frosinou proti kardinálovi Jourdainovi20.

Jeanne prohlásila, že se Marie Antoinetta zúčastnila těchto pletek, ukryta v křoví, a k smrti se nasmála, když poslouchala vášnivá vyznání zamilovaného pana de Rohan.

Zlodějka se pokusila o poslední úskok, od něhož očekávala spásu, protože nevěděla, jak by jinak skryla svou kořist. Ukryla se pod královský plášť utkaný ze cti Marie Terezie a Marie Leszczyňské.

Královna se stala obětí tohoto posledního obvinění, protože je nemohla vyvrátit. Nebylo to v její moci, když Jeanne dohnaná k nejhoršímu prohlásila, že může ukázat všechny milostné dopisy, které pan de Rohan psal královně. Tyto dopisy plné vášnivé lásky skutečně měla.

Nebylo to v královnině moci, protože slečna Oliva, která prohlásila, že ji do versailleského parku vodila Jeanne, nemohla vědět, zdali v křoví někdo poslouchá nebo neposlouchá.

Královna nemohla dokázat svou nevinu také proto, že mnoho lidí mělo zájem pokládat tyto lži za pravdu.

52. Poslední naděje ztracena

Lehce pochopíme, že nebylo možné dopátrat se pravdy, když si uvědomíme, jaký obrat dostala celá záležitost Jeanniným zásahem.

Jeanne, která byla nade vší pochybnost usvědčena z krádeže diamantů asi dvaceti hodnověrnými svědky, nemohla se smířit s myšlenkou, že by z toho všeho měla vyjít jako obyčejná zlodějka. Mohla snést tuto hanbu jedině v tom případě, že se někdo vyšší sveze s ní. Byla přesvědčena, že versailleský skandál odvrátí pozornost od zločinu, který spáchala ona, hraběnka de la Motte, a bude-li ona odsouzena, rozsudek že postihne především královnu.

Přepočítala se. Královna rozhodla, aby se otevřeně jednalo o obou záležitostech, a kardinál svou výpovědí, kdy se nezalekl ani odsouzení, ani skandálu, zbavil svou nepřítelkyni svatozáře nevinnosti, kterou se chtěla všemi svými pokryteckými úskoky stůj co stůj ozdobit.

Zvláštní však bylo, že veřejnost nakonec sledovala proces, v němž nebylo nevinných ani mezi těmi, které soud osvobodil.

Po nesčetných konfrontacích, při nichž kardinál stále zachovával svůj klid a vybrané chování, i když se jednalo o Jeanně, která byla prudká a úskočná, si široká veřejnost a obzvlášť soudci o celé věci učinili konečný závěr.

Nedalo se očekávat, že by mohlo celé věci přispět nějaké přiznání, všechny možnosti byly téměř vyčerpány a Jeanne se dovtípila, že neudělala na soudce žádný dojem.

V tichu vězení sbírala všechny své síly a naděje.

Všichni, kdo podporovali pana de Breteuil, nebo mu sloužili, radili Jeanně, aby chránila královnu a nemilosrdně obětovala kardinála.

Všichni kardinálovi příznivci, jeho mocná rodina, soudci, stranící věci lidu, radili paní de la Motte, aby řekla celou pravdu, odhalila všechny dvorské intriky a způsobila takový rozruch, aby se z toho korunované hlavy v životě nevzpamatovaly.

Tito rádci se snažili Jeannu zastrašit. Dokazovali jí, co sama dobře věděla, že většina soudců se přiklání ke kardinálovi. Upozorňovali ji na to, že je napůl ztracena a že by bylo lepší, kdyby se dala odsoudit pro diamanty než pro urážku Jejího Veličenstva a neutopila se tak v krvavém bahně dřímajícím v hlubinách feudálního zákoníku, které, když se rozvíří, může ji přinést i smrt.

Zdálo se, že tato druhá skupina je jista svým vítězstvím. A byla si jista. Lidé se s ní nadšeně stavěli za kardinála. Muži obdivovali jeho trpělivost a ženy jeho diskrétnost. Muži odsuzovali, že byl tak podveden. Ženy tomu nechtěly věřit. Mnozí ani nevěřili, že existuje nějaká Oliva, nápadně podobná královně a vypovídající před soudem, a existuje-li, viděli v tom královniny prsty, že ji královna nastrčila pro svůj cíl.

Jeanne o tom všem přemýšlela. Opouštěli ji i její advokáti, její soudci jí nezakrývali, že je jim odporná. Rohanovi stoupenci na ni vášnivě útočili. Veřejné mínění jí opovrhovalo. Rozhodla se proto, že zasadí soudcům poslední ránu a zbaví je klidu, že nažene kardinálovým přátelům strach a podnítí všeobecnou nenávist k Marii Antoinettě.

Umínila si, že vystoupí proti dvoru.

Vzbudí domněnku, že sloužila královně, a bude-li dohnána k nejhoršímu, všechno odhalí.

Pokud jde o kardinála, musí ho přesvědčit, že mlčí jen proto, aby, napodobila jeho důstojné chování: Kdyby však promluvil, bude následovat jeho příkladu a promluví také a dokáže svou nevinu a celou pravdu.

Tyto její úvahy byly jen výsledkem celého jejího chování během vyšetřovací vazby. Nebylo to nic nového, ale je známo, že i to nejobvyklejší jídlo může připadat jiné, je-li okořeněno něčím novým. Aby měly hraběnčiny válečné plány naději na úspěch, vymyslela si pro oba určité řešení.

Napsala královně dopis:

Madam,

dostala jsem se do velice nepříjemné a těžké situace, ale zatím jsem si nenaříkala. Všechna úskoky, které měly vynutit mé doznání, jen posílily mé rozhodnutí, že nebudu nikdy kompromitovat svou panovnici.

Jsem přesvědčena, že moje vytrvalost a mlčení nakonec přinese kýžené ovoce a pomůže mi z nynější situace, ale přesto jsem nucena připustit, že úsilí, jež vyvíjí otrokova rodina (královna tak říkala kardinálovi v době jejich smíření), vzbuzuje ve mně obavy, že se stanu její obětí.

Dlouhé vězení, nekonečné výslechy, stud a zoufalství nad obviněním ze zločinu, který jsem nespáchala, oslabily mou odvahu a bojím se, že má vytrvalost neodolá tolika ranám, kterým jsem vystavena.

Madam by mohla jediným slovem zakončit tuto nešťastnou záležitost prostřednictvím pana de Breteuil, který může způsobit v očích ministra (krále) její obrat a zařídit to při jeho důvtipu tak, aby madam nebyla nijak kompromitována. K tomuto dnešnímu kroku mě vede jen obava, že budu dohnána k tomu, abych řekla všechno, a doufám, že madam vezme ohled na důvody, které mě k tomu nutí,. u rozkáže, abych byla zproštěna své trapné situace.

V hluboké úctě k madam zůstávám její ponížen ou a poslušnou služebnicí.

Hraběnka de Valois de 1a Motte.

Je vidět, že Jeanne počítala s každou možností. Buďto královna dostane dopis a zalekne se její vytrvalosti, která neochabla ani po tolika útrapách, a rozhodne se, sama už unavená tímto nekonečným bojem, učinit všemu konec a propustit Jeannu na svobodu, protože její uvěznění a proces stejně k ničemu nevedou.

Nebo také Jeanne s úspěchem tohoto dopisu vůbec nepočítala, jak naznačují poslední řádky, což bylo mnohem pravděpodobnější a také pochopitelnější. Když se totiž královna jednou k tomuto sporu odhodlala, nemohla ho v polovině zastavit, protože by se tím sama odsoudila. Vypadá to tedy spíš na to, že Jeanne nepočítala, že dopis bude královně doručen.

Věděla, že všichni strážci jsou oddáni veliteli Bastily, pane de Breteuil. Věděla, že celá Francie pokládá náhrdelníkovou aféru za čistě politickou záležitost, k jaké nedošlo už od dob parlamentů pana de Maupeau 21. Bylo jisté, že pokud ho posel, kterého pověří odevzdáním dopisu, nedá panu de Breteuil, nechá si ho pro sebe nebo ho odevzdá soudcům, s kterými sdílí stejný názor. Zařídila to zkrátka tak, aby tento dopis, ať už se dostane do rukou komukoli, zasel sémě nenávisti, nedůvěry a neúcty ke královně.

Současně s tímto dopisem pro Marii Antoinettu napsala také dopis kardinálovi.

Nemohu pochopit, monseigneure, proč nechcete mluvit otevřeně. Mám dojem, že můžete neomezeně důvěřovat našim soudcům. Naše postaveni by se tím zlepšilo. Pokud se mne týče, jsem rozhodnuta, že nebudete-li při mně, budu mlčet. Proč nepromluvíte? Vysvětlete všechny okolnosti této záhadné záležitosti a já vám přísahám, že potvrdím všechno, co řeknete. Dobře si to rozmyslete, pane kardinále. Uvědomte si, že když začnu mluvit já a vy popřete, co jsem řekla, budu ztracena a neujdu pomstě té, která nás chce obětovat.

Dobře víte, jak jsem vám oddána, z mě strany se nemusíte ničeho obávat. v případě, že by byla nesmiřitelná, vaše věc by byla mou. Jsem ochotna obětovat všechno, abych vás uchránila před její nenávisti a sdílela bych s vámi její nemilost.

P. S. Napsala jsem jí dopis, který ji doufám přiměje, aby řekla pravdu nebo aspoň aby neztěžovala náš osud, protože nám nemůže být kromě omylu a mlčení vytýkán žádný jiný zločin.

Tento mistrovský dopis odevzdala kardinálovi při jejich poslední konfrontaci ve velké hovorně Bastily. Kardinál zrudl, zbledl a zachvěl se nad takovou smělosti. Vyšel ven, aby se mohl nadechnout vzduchu.

Dopis pro královnu hraběnka současně odevzdala abbé Lekelovi, almužníkovi Bastily, který vedl kardinála do hovorny a byl oddaným stoupencem Rohanů.

"Pane," řekla mu, "když odevzdáte tento dopis, můžete změnit osud můj i pana de Rohan. Můžete si ho přečíst. Vaše povolání vás zavazuje k mlčenlivosti. Uvidíte, že jsem zaklepala na jediné dveře, u kterých mohu já i pan de Rohan prosit o pomoc."

Almužník odmítl.

"Jsem tady jediný duchovní," namítl. "Její Veličenstvo si bude myslet, že mu píšete na mou radu, protože jste se mi se vším svěřila. Nemohu riskovat své postavení."

"Dobře," řekla Jeanne, když viděla, že se ji lest nepodaří, ale chtěla stůj co stůj zastrašit kardinála, "aspoň tedy řekněte panu de Rohan, že nemám jinou možnost, jak dokázat svou nevinu, než přečíst dopisy, které psal královně. Nechtěla jsem to udělat. Ale odhodlám se k tomu v našem společném zájmu."

Když viděla, že se almužník jejího předsevzetí lekl, pokusila se ještě jednou vložit mu do rukou strašný dopis pro královnu.

Jestliže si ten dopis vezme, jsem zachráněna, pomyslela si. Při přelíčení se ho pak zeptám, co s ním udělal, jestli ho odevzdal královně a požádal ji o odpověď. jestli ho neodevzdá, je královna ztracena. Rohanovo váhání dokáže její zločin a mou nevinu.

Když však abbé Lekel ucítil ve svých rukou dopis, rychle jí ho vrátil, jako by ho pálil.

"Uvědomte si," řekla Jeanne bledá vztekem, "že nic 'neriskujete, dopis pro královnu jsem vložila do obálky pro paní de Misery."

"Tím spíš to nemohu udělat!" zvolal abbé. "O dopisu by věděly dvě osoby. To je dvojí důvod k tomu, aby se královna rozlítila. Ne, nemohu to udělat!"

Odstrčil hraběnčinu ruku.

"Uvědomte si," řekla mu, "že mě nutíte, abych použila dopisů pana de Rohan.

"To je vaše věc, madam," odpověděl abbé, "dělejte, co uznáte za vhodné."

"Ale když vám řeknu," pokračovala Jeanne a třásla se zlostí, "že důkaz o tajné korespondenci s Jejím Veličenstvem přivede pana kardinála na popraviště, také namítnete, že je to moje věc a že se mám zařídit podle svého?"

V tom okamžiku se otevřely dveře a na prahu se objevil kardinál krásný ve svém hněvu:

"Přiveďte na popraviště jednoho z Rohanu, madam," řekl, "nebude to poprvé, co Bastila zhlédne tuto podívanou. Prohlašuji vám však, že v tomto případě nemám nic proti popravišti, na němž přijdu o hlavu, protože tam uvidím vás, poznamenanou jako zlodějku a podvodnici. Pojďte, abbé, půjdeme!"

Po těchto zraňujících slovech se obrátil k Jeanně zády a odešel s almužníkem. Nechal ji s jejím zoufalstvím a bezmocností a zároveň se strašnou pravdou, že každý její další krok jí bude osudný, protože ji povede do bahna, kde se brzy utopí.

53. Křest malého Beausira

Paní de la Motte se ve svých výpočtech přepočítala. Cagliostro ani v jednom.

Když se octl v Bastile, pochopil, že se mu konečně naskytla příležitost pracovat otevřeně k zničení monarchie, kterou už tolik let marně podkopával prostřednictvím iluminismu a okultních věd.

Byl si naprosto jist, že nemůže být z ničeho usvědčen, a plnil svatosvatě slib, který dal celému světu, protože tento okamžik pokládal pro své záměry za nejpříhodnější.

Připravil materiály k onomu pověstnému londýnskému dopisu, který se objevil měsíc po tom, kdy došlo k událostem, o nichž je řeč, a byla to první rána beranu do zdi staré Bastily, první nepřátelský projev revoluce, první viditelný nápor před 14. červencem 1789.

V tomto dopisu, kterým Cagliostro napřed napadl krále, královnu, kardinála a veřejné činitele a potom pana de Breteuil, ztělesnění ministerské tyranie, napsal náš ničitel toto:

Ano, opakuji na svobodě jen to, co jsem řekl ve vězení. Neexistuje zločin, za který by pykat šest měsíců v Bastile bylo málo. Kdosi se mě ptal, jestli se vrátím do Francie. Řekl jsem mu, že je to samozřejmé, ale jedině tehdy, až bude Bastila veřejnou památkou. Dá Bůh, že se to stane! Vy Francouzi máte všechno, co je třeba ke štěstí: máte úrodnou půdu, mírně podnebí, dobré srdce, veselou povahu, dobrého génia a ke všemu nadání. V umění zalíbit se není vám rovno a ve všech ostatních nemáte soupeře. Moji drazí přátelé, chybí vám jen jedna maličkost: jistota, že můžete spát ve vlastní posteli, když jste se něčeho nedopustili.

Cagliostro dodržel i slib, který dal Olivě. Oliva mu byla takřka nábožně oddaná. Neuniklo jí ani jediné slovo, kterým by mohla uškodit svému ochránci. Uškodila svým doznáním jedině paní de la Motte a dokázala jasně a zcela věrohodně, že její účast na záhadných akcích byla nevinná a byla namířena proti jednomu šlechtici, o kterém věděla jen to, že se jmenuje Ludvík.

V době, kdy byli zatčení za mřížemi a trávili svůj čas výpověďmi při vyšetřování, Oliva neviděla svého drahého Beausira, ale nebyla tak docela opuštěná, protože, jak uvidíme, zůstala ji na jejího milence vzpomínka, po jíž toužila Dido22, když zasněně říkávala: "Kéž bych se jednou dočkala té chvíle a hrál si na mém klíně malý Ascanius!"

V květnu roku 1786 čekal nějaký muž s ostatními chudáky na schodech kostela svatého Pavla v ulici Saint-Antoine. Byl nervózní a stále se díval směrem k Bastile. Nemohl od ní odtrhnout oči.

Po chvíli k němu přistoupil muž s plnovousem, jeden z Cagliostrových německých sloužících, kterého Balsamo používal jako komorníka při svých tajemných recepcích ve starém domě v ulici Saint-Claude.

Tento muž uklidnil Beausirovu horečnou netrpělivost a řekl mu tiše:

"Počkejte, hned přijdou."

"To jste vy!" zvolal rozčilený mladík.

A protože sdělení, že přijdou hned, ho neuklidnilo, rozkládal rukama a choval se netrpělivě dál. Němec mu pošeptal do ucha:

"Pane Beausire, vy budete povykovat tak dlouho, až na sebe upozorníte policii... Můj pán vám slíbil, že vám vzkáže, co je nového, a já vám to mám vyřídit."

"Mluvte, příteli, pospěšte si!"

"Mluvte tišeji. Matce i dítěti se vede dobře."

"Zaplať pánbůh!" zvolal Beausire s nevylíčitelnou radostí. "Už porodila? Je zachráněna?"

"Ano, pane, ale pojďme kousek stranou."

"Má dceru?"

"Ne, pane, syna."

"Tím lépe! Příteli, udělal jste mi takovou radost! Poděkujte za mne svému pánovi, řekněte mu, že můj život a všechno, co mám, patří jemu..."

"Ano, pane Beausire, až ho uvidím, vyřídím mu to."

"Proč jste mi ale před chvílí říkal ... Vezměte si ty dva louisdory!"

"Přijímám peníze jen od svého pána."

"Promiňte, nechtěl jsem vás urazit."

"Nic se nestalo. Co jste chtěl říci předtím?"

"Chtěl jsem se vás zeptat, proč jste před chvílí říkal, že přijdou hned. Kdo má, prosím vás, přijít?"

"Myslel jsem doktora z Bastily a bábu, kteří pomáhali Olivě při porodu."

"Mají přijít sem? Proč?"

"Aby dali dítě pokřtít."

"Uvidím své dítě!" zvolal Beausire a skákal radostí jako smyslů zbavený. "Říkáte, že uvidím Olivina syna, a tady, za chvíli...?"

"Ano, tady, ale prosím vás, mírněte se! Mezi těmi chudáky jsou určitě přestrojení dva nebo tři špehové pana de

Crosne, a jestli vás poznají, dovtípí se, že máte spojení s vězněm z Bastily. Zničíte sebe i mého pána."

"To nikdy!" zvolal Beausire s nábožnou úctou a vděčností, "než abych pronesl jediné slovo, které by mohlo uškodit mému dobrodinci, to radši zemřu. Radši se zalknu, ale budu držet jazyk za zuby. Ale jak to, že nepřicházejí?"

"Musíte mít trpělivost."

Beausire přistoupil k Němci ještě blíž:

"Je tam aspoň trochu šťastná?" zeptal se se sepjatýma rukama.

"Úplně šťastná," odpověděl Němec. "Teď sem jede nějaký kočár."

"Ano, jede sem."

"Zastavuje..."

"Něco se tam bělá, nějaké krajky..."

"Asi křticí peřinka."

"Pane Bože!"

Beausire se musel opřít o sloup, aby nespadl, když viděl vystupovat z kočáru porodní bábu, lékaře a žalářníka, kteří přijeli jako svědci.

Když vcházeli do kostela, žebráci se začali žalostně domáhat almužny.

Bylo to zvláštní. Kmotr s kmotrou si lokty razili cestu mezi dotěrnými chudáky, zatímco nějaký cizí muž jim začal rozdávat drobné mince i tolary a plakal přitom radostí.

Když malý průvod vešel do kostela, Beausire se prodral za ním, připojil se ke kněžím i zvědavým věřícím a vybral si nejlepší místo v sakristii, kde se odehrával slavnostní obřad.

Kněz poznal porodní bábu i lékaře, kteří už mnohokrát potřebovali jeho služby za obdobných příležitostí, přátelsky jim pokynul a usmál se.

Beausire se na ně usmál a pozdravil je také.

Dveře sakristie se konečně zavřely, kněz vzal do ruky pero, aby zapsal vzletnými větami dítě do matriky.

Když se zeptal na chlapcovo jméno a příjmení, doktor řekl:

"Vím jen, že je to chlapec."

Jeho slova provázelo čtvero zasmání, což se Beausirovi zdálo neslušné.

"Nějaké jméno mít musí, aspoň jméno nějakého svatého," řekl kněz.

"Ta slečna chce, aby se jmenoval Toussaint."

"To je Všech svatých, tak bude mít jméno všech svatých!" zasmál se kněz své slovní hříčce a celá sakristie se zasmála po něm.

Beausire začínal ztrácet trpělivost, ale poslechl Němce a zdržel se i tentokrát. .

"To není špatné," řekl kněz, "s tímto jménem, když bude mít za patrony všechny svaté, se může obejít i bez otce. Zapíšeme tedy, že dnes bylo přineseno dítě mužského pohlaví, které se narodilo včera v Bastile slečně Nicole-Olivě Legayové... Otec neznámý."

Beausire vtom přiskočil ke knězi a pevně ho chytil za zápěstí:

"Toussaint má otce!" zvolal. "Právě tak jako má matku! Jeho otec, který svou krev nezapře, ho miluje! Napište, prosím vás, že Toussaint, který se včera narodil slečně Nicole-Olivě Legayové, je synem Jean-Baptista Toussainta de Beausire, zde přítomného!"

Není těžké si představit překvapení kněze, porodní báby i lékaře. Knězi vypadlo pero z ruky a dítě málem vypadlo z bábina náručí.

Beausire vzal dítě, vášnivě je zlíbal a pokřtil je svými slzami, takže dal svému synovi nejsvětější křest po křtu božím, křest otcovský.

Přestože všichni. přítomní byli zvyklí na takové scény a přikláněli se k voltairiánskému skepticismu té doby, byli dojati. Jedině kněz si zachoval rozvahu a projevil nad tímto otcovstvím pochybnost. Možná že ho obtěžovalo, že musí změnit zápis.

Beausire hned uhodl, v čem je největší nesnáz. Položil na křtitelnici. tři louisdory a ty dokázaly pravost jeho otcovství mnohem snadněji než slzy.

Kněz se uklonil, shrábl dvaasedmdesát livrů a přeškrtl v matrice své dvě věty, které tam se smíchem napsal.

"Musím vás o něco poprosit, pane," řekl. "Prohlášení pana doktora z Bastily a paní Chopinové bylo pouze formální. Napište sem sám a potvrďte to svým podpisem, že se prohlašujete za otce tohoto dítěte."

"S radostí!" zvolal Beausire. "Napíšu to třeba svou vlastní krví."

A nadšeně uchopil pero.

"Dejte si pozor," řekl mu tiše žalářník Guyon, kterého jeho povolání naučilo opatrnosti. "Mám dojem, můj drahý pane, že vaše jméno nemá na jistých místech ten nejlepší zvuk. Je to nebezpečné podepsat se do matriky a uvést ještě k tomu dnešní datum. Dokazuje to vaši nezvratnou přítomnost a fakt, že jste s obžalovanou ve spojení."

"Děkuji vám za radu, příteli," řekl hrdě Beausire. "Zaslouží si ji poctivý muž a nabízí vám za ni dva louisdory. Tady jsou. Nemohu však zapřít syna své ženy..."

"Ona je vaše žena?" zeptal se lékař.

"Legitimní?" zvolal kněz.

"Dej Bůh, aby se dostala na svobodu," řekl Beausire dojatě, "a hned druhý den bude z Nicoty Legayově paní de Beausire a bude se jmenovat jako já a její syn!"

"Měl byste být však přesto zatím opatrný," opakoval Guyon. "Myslím, že po vás jdou."

"Já vás nezradím," řekl lékař.

"Já také ne," řekla porodní bába.

"Já už vůbec ne!" zvolal kněz.

"I kdyby mě někdo zradil," pokračoval Beausire se zanícením mučedníků, "kdyby mě třeba lámali na kole, měl bych aspoň útěchu, že jsem uznal svého syna."

"Kdyby ho lámali na kole," řekl Guyon tiše porodní bábě, "nebylo by to kvůli tomu, že se tu přiznal k otcovství."

Paní Chopinová se zasmála. Vzápětí byl malý Beausire řádně zapsán do matriky.

Beausire napsal vzletně své prohlášeni, ale poněkud mnohomluvně, jak mají ve zvyku ješitní autoři hrdi na své dílo.

Přečetl si je po sobě, podepsal je a potom je dal podepsat všem čtyřem přítomným jako svědkům.

Přehlédl potom všechno ještě jednou, políbil svého řádně pokřtěného syna, vsunul mu pod peřinku dvacet louisdorů, pověsil mu na krk prsten, dar pro rodičku, a hrdý jako Xenofón při svém pověstném návratu otevřel dveře sakristie rozhodnut, že nepoužije žádné lsti, aby unikl biřicům, kdyby se mezi nimi našli takoví surovci a chtěli ho i v této slavnostní chvíli zatknout.

Skupiny žebráků ještě stále obléhaly kostel. Kdyby si je Beausire pozorněji prohlédl, možná že by mezi nimi zahlédl pověstného špeha, původce svého neštěstí. Ale všechno prošlo hladce. Beausire rozdal žebrákům zase almužny, vyslechl zase ze všech stran díky: "Zaplať Pán Bůh!" a odcházel z kostela svatého Pavla jako šťastný otec a vážený šlechtic, kterému blahořečí a žehnají chudí jeho farnosti.

Svědkové odcházeli také a namířili ke svému kočáru celí okouzlení neobyčejným průběhem křtu.

Beausire je sledoval z rohu ulice Culture-Sainte-Catherine, viděl, jak nasedají do kočáru, poslal svému synovi dva nebo tři polibky, a když tak dal průchod všem svým vřelým pocitům a kočár mu zmizel z očí, řekl si, že nesmí pokoušet Boha ani policii a zamířil ke svému útulku, který znal jen on, Cagliostro a pan de Crosne.

Pan de Crosne totiž také dodržel slovo, které dal Cagliostrovi, a nechal Beausira na pokoji.

Když se svědkové vrátili do Bastily a paní Chopinová vylíčila Olivě, za jakých okolnosti byl pokřtěn její syn, Oliva si navlékla na nejsilnější prst Beausirův prsten, rozplakala se a objala dítě, pro které už hledali kojnou.

"Ne," řekla, "pan Gilbert, žák pana Rousseaua, prohlásil, že dobrá matka si má kojit dítě sama. Tak si ho budu kojit, a když nic jiného, budu aspoň dobrá matka."

54. Lavice obžalovaných

Po dlouhém rokování konečně přišel den, kdy měl být po závěrech generálního prokurátora vynesen rozsudek.

Všichni obžalovaní kromě pana de Rohan byli převezeni do Conciergerie, aby byli blízko zasedací síně, která se otvírala každé ráno o sedmé hodině. Před soudci, kterým předsedal první president parlamentu d'Aligne, se obžalovaní chovali stejně jako při vyšetřování.

Oliva byla otevřená a vyděšená, Cagliostro klidný, důstojný, zářící chvílemi oním mystickým jasem, kterým se rád obklopoval.

Villete se tvářil zahanbeně, ponížene a uplakaně.

Jeanne zpupná, výhrůžná a jedovatá.

Kardinál přirozený, zasněný a skleslý.

Jeanne v Conciergerii okamžitě zdomácněla a získala si medovými lichotkami a předstíranou sdílností vrátnou, jejího muže i syna.

Tímto způsobem si zpříjemňovala zdejší pobyt a navázala styky. Opice potřebuje vždycky víc místa než pes, a intrikán víc než slušný člověk.

Další řízeni nepřineslo Francii nic nového. Stále se jednalo o ukradený náhrdelník a stále byly z krádeže obviňovány dvě osoby, které sváděly vinu jedna na druhou.

Proces měl rozhodnout, kdo z těch dvou je viník.

Francouzi se dávají svou povahou vždycky strhnout ke krajnostem, a platilo to zvlášť v tehdejší době, takže nakonec k původnímu sporu přibyl další.

Jednalo se o to, zdali královna dala oprávněně zatknout kardinála a zdali se skutečně dopustil urážky její osoby.

Pro každého, kdo se ve Francii zajímal o politiku, byl tento průvodní spor nejdůležitější. Mohl si pan de Rohan dovolit říci královně to, co jí řekl, a jednat jejím jménem tak, jak jednal? Řídil se vůli Marie Antoinetty, což královna popřela, když vypukl skandál?

Zkrátka jednal obviněný kardinál v celé záležitosti jako královnin důvěrník a nabyl přesvědčení, že nedělá nic špatného?

Kdyby byl o tom skutečně přesvědčen, byla královna vinna a měla na svědomí všechny ty, i když nevinné, intriky, které popírala a které jí paní de la Motte podsouvala. Mohla však veřejnost, které není nic svaté, věřit, že šlo skutečně o nevinné intriky, když bylo nutno vyvracet je manželovi, ministrům i poddaným?

Takový byl tento spor, který měl generální prokurátor dovést ke konci a spravedlivému rozsouzení.

Generální prokurátor se ujal slova.

Zastupoval dvůr, mluvil jménem uražené a vláčené královské důstojnosti a obhajoval velikou zásadu královské nedotknutelnosti.

Generální prokurátor především zdůraznil oprávněné obvinění některých obžalovaných. Podrobně rozebral kardinálovo provinění. Nemohl připustit, aby náhrdelníková aféra zanechala na královně sebemenší poskvrnku. A tím, že královna byla čistá, padala všechna vina na kardinála.

Ve svém závěru byl nemilosrdný.

Villete ať je odsouzen na galeje.

Jeanne de la Motte nechť je odsouzena k doživotnímu žaláři. Žádá se, aby jí bylo předtím vypáleno potupné znamení a aby byla zmrskána.

Cagliostro nechť je zproštěn viny.

Oliva ať je vypovězena.

Žádá se, aby kardinál prohlásil, že se dopustil urážky Jejího královského Veličenstva, a aby byl potom vypovězen z králova a královnina okolí a zbaven svých úřadů a hodností.

Tyto návrhy vzbudily u parlamentu zmatek a u obžalovaných zděšení. Královská vůle se v nich prosazovala s takovou neústupností, že ještě před čtvrt stoletím, kdy začaly parlamenty střásat své jho a domáhat se svých práv, by svou horlivosti a soudcovskou úctou k protežované zásadě nedotknutelnosti trůnu ještě překonaly prokurátorův návrh.

Návrh generálního prokurátora však přijalo jen čtrnáct soudců a od tohoto okamžiku se. shromáždění rozdělilo na dvě poloviny.

Přistoupilo se k poslednímu výslechu, který byl za těchto okolností naprostou formalitou, protože měl přimět obžalované, aby se ještě v poslední chvíli před vynesením rozsudku přiznali, a bylo nesmyslné si myslet, že zapřisáhlí protivníci, kteří spolu tak dlouho bojovali, budou najednou mírumilovní a ochotni ke smíru. Stáli mnohem víc o to, aby byli jejich protivníci odsouzeni, než oni sami osvobozeni.

Podle tehdejšího zvyku musel souzený předstoupit před soudce a posadit se na lavici obžalovaných. Bylo to ponižující místo potupy a hanby, pošpiněné obžalovanými, kteří se ho dotýkali, než byli odvedeni na popraviště.

Na lavici si sedl podvodník Villette a se slzami v očích prosil za odpuštění.

Prohlásil, co už bylo známo. Přiznal se, že padělal listiny a že byl společníkem Jeanny de la Motte. Dával najevo takovou lítost a tvrdil, že má takové výčitky svědomí, že už tenhle trest by měl soudce obměkčit.

Villette však nikoho nezajímal. Byl to obyčejný ničema a na nikoho také jinak nepůsobil. Na pokyn, že může jít, vstal a vrátil se s pláčem do své cely v Conciergerii.

Po něm se objevila ve dveřích zasedací síně paní de la Motte, kterou přiváděl soudní zapisovatel Frémyn.

Měla na sobě mantilu a batistové šaty a na hlavě bílý čepec bez stuh. Přes obličej ji splýval bílý závoj. Vlasy neměla napudrované. Její přítomnost vyvolala ve shromáždění vzrušení.

Musela podstoupit první příkoří. Vedli ji po malém schodišti jako nějakého sprostého zločince.

Horko v sále, všeobecný šum a vlnění naondulovaných hlav na všech stranách ji napřed zmátly. Její oči zamžikaly, jako by si chtěly zvyknout na oslňující podívanou.

Zapisovatel, který ji držel za ruku, ji rychle odváděl k lavici obžalovaných, umístěné uprostřed půlkruhu; vypadala jako špalek na popravišti.

Při pohledu na toto potupné místo, na něž si měla sednout ona, hrdá nositelka jména Valois a hrdá na to, že má ve svých rukou osud francouzské královny, Jeanne de la Motte zbledla, rozhlédla se nenávistně kolem sebe, jako by chtěla zastrašit soudce, kteří si dovolují ji tak urážet. Setkala se však všude se strnulými tvářemi, které prozrazovaly spíš zvědavost než soucit, a tak v sobě potlačila nenávistný hněv a posadila se, aby nakonec nevzbudila dojem, že upadla.

Při výslechu bylo zjevné, že odpovídá úmyslně nejasně, aby toho moli využít nepřátelé královny k obhájení svého názoru. Jednoznačně jasně mluvila jen tehdy, když dokazovala svou nevinu, a donutila předsedu soudu, aby se jí zeptal na dopisy, o nichž tvrdila, že je psal kardinál královně, ale také královna kardinálovi. V Jeannině odpovědi bylo cítit hadí uštknutí.

Jeanne prohlásila, že za žádnou cenu' nechce ublížit královně. Potom dodala, že na tuhle otázku nemůže odpovědět nikdo líp než kardinál.

"Vyzvete ho," řekla, "ať předloží dopisy nebo jejich opisy a uspokojí vaši zvědavost. Nemohu vám přesně říci, zda to jsou dopisy, které psal kardinál královně nebo královna kardinálovi. Ty druhé se mi zdají příliš otevřené a důvěrné, aby je mohla psát královna svému poddanému, a ty první málo uctivé na to, aby je mohl psát poddaný své královně."

Hluboké zlověstné ticho, s jakým byl přijat tento útok, musel Jeanně dokázat, jakou nenávist vzbudila u svých nepřátel, zděšení u svých přívrženců a opovržení nestranných soudců. Vstala z lavice s toužebně očekávanou nadějí, že si teď na ni sedne kardinál. Tato pomsta by jí stačila. Když se však obrátila, aby si ještě jednou prohlédla potupnou stolici, na niž usedne nenáviděný kardinál, div neomdlela. Sluhové právě odnášeli na rozkaz soudního dvora lavici, aby přinesli křeslo.

Vykřikla vztekem, kousla se do ruky a vyběhla ze sálu.

Byl to začátek jejího trestu. Kardinál pomalu procházel sálem. Přijel před chvíli kočárem a otevřeli mu hlavní bránu.

Provázeli ho dva soudní sluhové a dva písaři. Po jeho boku kráčel velitel Bastily.

Když vstoupil, ozýval se ze všech stran pochvalný šum. Zvenku sem doléhalo nadšené volání. Lidé zdravili obžalovaného a chtěli působit na shovívavost soudců.

Kníže Louis byl bledý a rozrušený. Měl na sobě dlouhé slavnostní roucho, uctivě a pokorně se uklonil soudcům a působil dojmem, že se jejich rozsudku podrobuje již předem.

Přivedli kardinála ke křeslu, protože se bát pozvednout oči a rozhlédnout se po shromáždění. Předseda soudu ho uctivě pozdravil, řekl mu několik povzbuzujících slov a celý soudní dvůr ho poprosil, aby si sedl, tak laskavě, že kardinálova bledost a rozrušení ještě vzrostly.

Když se ujal slova, vzbudil jeho třesoucí se hlas, přerušovaný vzdechy, zakalené oči a pokorný postoj hluboký soucit přítomných. Mluvil pomalu, uváděl spíš omluvy než důkazy, spíš přání než důvody a svým přerývavým projevem, on, který byl znám svou výmluvností a octl se teď na pokraji svých duševních sil, vzbudil mnohem silnější dojem než mnohomluvnou a krasořečnickou obhajobou.

Potom přišla na řadu Oliva. Nebohá dívka si už zase musela sednout na lavici obžalovaných. Mnoho lidí se zachvělo, když uvidělo onen živý obraz královny na lavici, na níž před chvílí seděla paní de la Motte. Obraz Marie Antoinetty, francouzské královny, na lavici, kde před chvílí seděla zlodějka a podvodnice, vyděsil i nejzarytější

nepřátele monarchie. Některé však vzrušovala tato podívaná, jako krev dráždí tygra, když ji už jednou okusil.

Rozneslo se, že nebohá Oliva přichází z kanceláře, kde právě kojila svého syna, a skutečně, když se otevřely dveře, dolehl sem žalostný pláč syna pana Beausira, jako by se přimlouval za svou matku.

Po Olivě byl předveden Cagliostro, nejnevinnější ze všech. Nevybídli ho, aby se posadil, přestože postavili vedle lavice zase křeslo.

Soudní dvůr měl z jeho obhajovací řeči strach. Předseda soudu d'Aligre přerušil formální výslech svým:

"Stačí!"

Soudní dvůr potom prohlásil přelíčeni za skončené a odebral se k poradě. Dav se pomalu rozcházel po ulicích a nábřežích s tím, že se v noci zase vrátí, protože prý bude vynesen rozsudek.

55. Mříž a abbé

Po přelíčení, po vzrušujícím výslechu a zážitku na lavici obžalovaných zůstali všichni uvěznění na noc v Conciergerii.

Dav, jak jsme předpokládali, se večer shromáždil před palácem a rozdělen do tiše rokujících hloučků očekával rozsudek, který měl být vynesen.

Je to zvláštní, ale v Paříži znají lidé ta největší tajemství dřív, než se objeví v celém rozsahu na světle denním.

Lidé čekali, upíjeli svou anýzovou vodu, a ani jim nevadilo, že podomní obchodnici získávají hlavní látku tohoto nápoje přímo u mostu Pont-au-Change.

Bylo teplo. Červnová mračna se těžce valila po nebi jako kotouče hustého dýmu. Na obzoru plápolal bledý mihotavý oheň.

Kardinál, jemuž bylo dovoleno procházet se po terasách spojujících obě věže, se bavil s Cagliostrem o pravděpodobném úspěchu jejich obhajoby, Oliva se v cele mazlila se svým synem a houpala ho na rukou, Réteau, jemuž vyschly slzy, si kousal nehty a v duchu počítal tolary, které mu slíbil pan de Crosne, a srovnával je s počtem měsíců ve vězení, které mu sliboval parlament, a Jeanne se uchýlila k ženě žalářníka Huberta, aby trochou řeči a pohybu přišla na jiné myšlenky a uklidnila se.

Seděly v místnosti vysoké a prostorné jako sál, s dlaždicemi na zemi jako na chodbě, a osvětlené velkým gotickým oknem vedoucím na nábřeží. Malé tabulky tohoto okna propouštěly jen málo světla. A jako by i tento pokoj obývaný svobodnými lidmi měl děsit každého, kdo svobodně dýchá, na okna zvenčí doléhala hustá a mohutná železná mříž a tabulky byly zasazeny do olověných rámečků, takže tma, už tak dost velká, se ještě zvyšovala.

Světlo, které se muselo prodírat tímto dvojím sítem, však nemohlo působit nepříjemně na vězně. Nepřipomínalo veselou záři svobodného slunce a nelákalo ty, kdo nesměli vycházet. V každé věci, i ve věci špatné, která je dílem člověka, dovede čas, tento prostředník mezi Bohem a lidmi, vyrovnat nesrovnalosti a vnést soulad i mezi bolest a úsměv.

V tomto pokoji žila paní de la Motte od chvíle, kdy ji přivezli do Conciergerie, ve společnosti vrátné, jejího muže a syna. Už jsme řekli, že to byla žena velice chytrá a poutavá. Dovedla si získat přízeň. Přesvědčila tyto lidi o královnině vině. Tvrdila, že přijde den, kdy v tomto pokoji jiná žalářníkova žena bude litovat jinou vězeňkyni, a když uvidí, jak je trpělivá a hodná, uvěří v její nevinu. A touto vězeňkyní bude královna!

Paní de la Motte, která tohle řekla, zapomínala ve společnosti vrátné a jejích známých na svůj smutný úděl a dobrou náladou jim splácela jejich laskavost. V den, kdy skončilo přelíčení, našla Jeanne své nové přátele ustarané a zamlklé.

Jeanne nikdy neušlo ani to nejmenší: nepotřebovala nic k naději, ale zneklidňovalo ji všechno. Marně se snažila něco se dozvědět od paní Hubertové. Nedozvěděla se nic ani od jejího muže a syna. Vyhýbali se přímé odpovědi.

Potom si Jeanne všimla, že u krbu sedl abbé, který sem chodil občas na návštěvu. Byl to bývalý tajemník hofmistra pana hraběte de Provence. Abbé byl prostý člověk, rád si zašpičkoval, znal poměry u dvora a stal se vytrvalým .hostem paní Hubertové teprve od té doby, co přivezli paní de la Motte do Conciergerie.

Byli tu také dva nebo tři vyšší úředníci z Paláce. Stále se dívali na paní de la Motte, ale moc toho nenapovídali.

Ujala se tedy slova a řekla vesele:

"Vsadila bych se, že tam nahoře je živější zábava než tady."

Vrátný a jeho žena souhlasně zabručeli, ale to byla také jediná jejich odpověď.

"Nahoře?" zeptal se abbé, jako by nevěděl, o čem je řeč. "Kde, paní hraběnko?"

"V sále, kde se radí soudci," odpověděla Jeanne.

"Pravda, zapomněl jsem," řekl abbé.

"Myslím," řekla Jeanne, "že jsem svým dnešním vystoupením vzbudila dobrý dojem. Vy to však musíte vědět líp než já!"

"Ano, madam," řekl nesměle vrátný.

Vstal, jako by chtěl rozmluvu přerušit.

"Co vy o tom soudíte, pane abbé?" zeptala se ho Jeanne. "Rýsuje se to pro mě docela dobře. Představte si, že proti mně nemají ani jeden důkaz."

"To je pravda, madam," usoudil abbé. "Myslím, že máte naději."

"Myslíte?" zvolala.

"Může se však stát," dodal abbé, "že král ..."

"Co by mohl udělat král?" skočila mu Jeanne prudce do řeči.

"Král nemusí souhlasit, madam, s usvědčením ze lži."

"To by znamenalo odsoudit pana de Rohan, a to je vyloučeno."

"To není možné," ozvalo se z několika stran.

"V tomto sporu, kdo vysloví jméno pana de Rohan, vysloví i moje," namítla Jeanne.

"Mýlíte se," odporoval jí abbé, "děláte si zbytečné iluze, madam. Jeden obžalovaný bude osvobozen... Myslím, že to budete, vy, aspoň v to doufám. Ale osvobozen bude jen jeden. Král potřebuje viníka. Co by se stalo jinak s královnou?"

"To je pravda," řekla přidušeně Jeanne a byla dotčena, že jí abbé odporuje, přestože sama svou naději jenom předstírala. "V tom případě může být tím viníkem pan de Rohan."

Rozhostilo se ticho, které hraběnku vyděsilo.

Abbé je přerušil první.

"Madam," řekl, "král se nedovede dlouho zlobit. Jakmile si zchladí žáhu, zapomene na to, co bylo."

"Čím si králové zchlazují žáhu podle vás?" ušklíbla se ironicky Jeanne. "Nero 23 míval také záchvaty zuřivosti a Titus stejně tak."

"Odsouzením ... jakýmkoli," rychle dodával abbé, "a tím se uklidní."

"Jakýmkoli, pane?" zvolala Jeanne. "To je strašné slovo... Nic neříká... Pod jakýmkoli si člověk může představit všechno!"

"Myslel jsem tím, že by vás mohli zavřít do kláštera," řekl chladně abbé. "Podle všech těch pověstí, které kolují, soudím, že král ve vašem případě na tento trest pomýšlí."

Jeanne pohlédla s hrůzou na abbého, ale vzápětí se rozzuřila.

"Zavřít mě do kláštera!" vykřikla. "To znamená pomalé umírání, nejpotupnější, jaké si lze představit. Strašná smrt, která se bude tvářit jako milosrdný skutek...! Zavření in pace 24 , že ano? Ukládání hladu, zimy a trestů! Už mám dost trápení, hanby a neštěstí. Musím to snášet a jsem nevinná, zatím co pravá vinice je svobodná, mocná a uctívaná! Chci zemřít hned, ale smrtí, kterou si sama zvolím a kterou si uložím jako trest, že jsem se narodila na tento špatný svět!"

Nedbala na domluvy, ani na prosby, nedala se zadržet, odstrčila vrátného, povalila abbého, vysmekla se paní Hubertové a vrhla se k příborníku pro nůž.

Spojeným úsilím se těm třem podařilo ji zadržet. Vytrhla se jim jako tygřice, kterou vydráždili lovci, řičela jako smyslů zbavená a s novou odvahou se vrhla do vedlejší místnosti, kde zvedla obrovskou fajánsovou vázu, v niž živořil slabý růžový keř, a několikrát se jí uhodila do hlavy.

Váza se rozbila a v ruce rozběsněné ženy zůstaly jen střepy. Z ran na čele jí stékala krev. Vrátná ji sevřela s pláčem do náruče. Posadila ji do křesla a omyla ji voňavkou a octovou vodou. Po tomto záchvatu zuřivosti upadla Jeanne do bezvědomí.

Když přišla k sobě, abbé si myslel, že se dusí.

"Poslyšte," řekl, "ta mříž sem nepropouští žádné světlo a vzduch. Hraběnka je tak zbědovaná, potřebovala by se nadýchat čerstvého vzduchu."

Paní Hubertová hned všeho nechala a běžela ke skříni vedle krbu, vyndala z ni klíč, otevřela zamřížované okno a okamžitě začal do pokoje proudit vzduch a s ním život.

"Ani jsem nevěděl," řekl abbé, "že je to okno na zámek. K čemu taková opatrnost?"

"Je to nařízeno," odpověděla vrátná.

"Ano, chápu," dodal abbé významně, "vždyť je to okno jen asi sedm stop od země a vede na nábřeží. Kdyby věžňové chtěli utéct z Conciergerie touto místností, nepotkali by ani jednoho žalářníka nebo stráž a byli by na svobodě."

"To je pravda," řekla vrátná.

Abbé se podíval úkosem na paní de la Motte a viděl, že to pochopila. Všiml si také, že při jeho slovech pohlédla ke skříni, do které vrátná zavírala klíč od mříže a která měla jen měděnou závoru.

To mu stačilo. Neměl tu už co dělat. Rozloučil se.

"Venku je lidstva!" řekl. "Všichni se hrnou k paláci. Na nábřeží není živé duše."

Vrátný se vyklonil z okna.

"Máte pravdu," řekl.

"Ti lidé si snad myslí," pokračoval abbé zdánlivě tak, aby ho paní de la Motte nemohla slyšet, ale ta slyšela velmi dobře, "oni snad věří, že bude vynesen rozsudek ještě v noci. To přece není možné."

"Já myslím," uvažoval vrátný, "že bude vynesen až zítra ráno."

"Postarejte se," dodal abbé, "aby si chudák paní de la Motte mohla trochu odpočinout. Po takovém rozčilení potřebuje klid."

"Půjdeme vedle do pokoje," řekl hodný vrátný své ženě, "a necháme madam tady. Jen jestli si nechce radši lehnout."

Jeanne se nadzvedla v křesle a setkala se s pohledem abbého, který čekal na její odpověď. Začala předstírat, že spí.

Abbé se pak vytratil a po něm odešel i vrátný se svou ženou. Napřed však zamkli mříž a uložili klíč na své místo.

Jak Jeanne osaměla, hned otevřela oči.

Abbé mi radí, abych utekla, pomyslela si. Nemohl mi přece naznačit už jasněji, že musím utéci a jak to mám udělat. Když se zmínil, co mi může hrozit, ještě než byl vynesen rozsudek, jednal jako přítel, který mě chce dostat na svobodu. Tak by se nemohl chovat, kdyby mi chtěl uškodit.

K útěku mi stačí jediná věc. Otevřu skříň, odemknu mříž a dostanu se na pusté nábřeží.

Je pusté...! Nikde ani živé duše. Ani měsíc nesvítí. Utéci...! Být zase na svobodě! Mít své bohatství... Mít možnost pomstít se svým nepřátelům!

Vrhla se ke skříni a zmocnila se klíče. Chystala se strčit klíč do zámku.

Najednou se jí zdálo, že vidí stát u černého zábradlí mostu nějakou černou postavu.

Je tam nějaký muž, řekla si. Možná že je to abbé. Dává pozor, aby se mi podařilo uprchnout. Čeká na mě, aby mi

popřípadě pomohl. Ale co když je to léčka? Co když se dostanu na nábřeží a zatknou mě při útěku? Útěk znamená přiznání k zločinu, nebo aspoň k tomu, že jsem měla strach. Kdo utíká, utíká před svým svědomím... Co je to za muže? Asi je ve službách pana de Provence... Kdo mi však zaručí, že ho sem neposlala královna nebo Rohanové? Co by ti dali za to, kdybych udělala jediný chybný krok... Ano, někdo tam číhá...!

Že by měli zájem, abych utekla teď, pár hodin před vynesením rozsudku? Proč to neudělali dřív, jestli mi chtěli skutečně pomoci? Pane Bože! Kdoví, jestli mí nepřátelé už nevědí, že jsem osvobozena. Kdoví, jestli nechtějí tuto ránu, která musí být pro královnu strašná, odrazit nějakým důkazem nebo přiznáním mé viny? Tímto důkazem nebo přiznáním by mohl být můj útěk. Zůstanu!

Jeanne byla od tohoto okamžiku přesvědčena, že unikla nastražené léčce. Usmála se, vztyčila hrdě a odvážně hlavu a jistým krokem šla ke skříni u krbu, aby dala klíč na své místo.

Potom se zase usadila do křesla, předstírala, že spí, a pozorovala muže na stráži, který nakonec, podle všeho unaven marným čekáním, se odlepil od zábradlí a s prvními záblesky svítání, v půl třetí ráno, zmizel. V chabém světle už bylo možno rozeznat řeku.

56. Rozsudek

Ráno, když se zase zvedl všechen obvyklý hluk a když se Paříž probudila do nového dne a navázala nový článek řetězu k článku včerejšímu, hraběnka znovu začala doufat, že bude osvobozena a že se za chvíli otevřou dveře a nahrnou se do nich její přátelé, aby jí s radostí blahopřáli.

Měla opravdu přátele? Bohatí a důvěryhodní lidé nezůstávají nikdy osamocení a Jeanne zbohatla a měla vliv. Avšak přesto, že přijímala a rozdávala, nedovedla si získat ani nějakého obyčejného přítele, který by nezradil tu, které ještě včera skládal komplimenty.

Ale po svém vítězství, které Jeanne očekávala, získá určitě stoupence, získá své obdivovatele a pochopitelně i závistníky.

Marně však čekala na ten zástup lidí s rozzářenými tvářemi, který se hrne do pokoje vrátné Hubertové.

Nečinnost Jeanny, která si byla jista svou věci a nedělala si žádné starosti, se však brzo změnila v horečný neklid. Jeanne to měla už v povaze.

Nemohla se věčně přetvařovat, takže dávala své úzkostné pocity najevo před strážci.

Nesměla vycházet, a proto se nemohla jít zeptat na výsledek porady. Vystrčila hlavu z větracího okénka a plna úzkosti snažila se rozeznat hlasy, které sem doléhaly z vedlejšího náměstí, ale ty splývaly jen ve vzdálený šum, protože sem musely proniknout silnou zdí starého paláce svatého Ludvíka.

Vtom Jeanne zaslechla, jak se rozlehl výbuch nadšeného volání, radostné výkřiky, potlesk, a zděsila se tohoto neobyčejného projevu souhlasu, protože nevěřila, že by jí mohl někdo projevovat takovou přízeň.

Mohutné výbuchy nadšených hlasů se opakovaly dvakrát a potom je vystřídaly zvuky jiného druhu.

Měla dojem, že jsou to také projevy souhlasu, ale jaksi mírného. Ozvaly se a hned zase zanikly.

Vzápětí se objevili lidé i na nábřeží. Stále jich přibývalo, jako by se hloučky na náměstí pomalu rozcházely všemi směry.

"Je to kardinálův slavný den!" řekl jakýsi soudní písař, který poskakoval radostí po dláždění blízko zábradlí. Mrštil potom do řeky kamenem a bylo vidět, že v tom má praxi jako každý mladý Pařížan.

"Kardinálův slavný den!" opakovala Jeanne. "Už se snad ví, že je kardinál osvobozen?"

Jeanne cítila, že jí čelo zvlhlo potem.

Vrátila se rychle do pokoje.

"Madam," zeptala se paní Hubertové, "slyšela jsem dobře? Proč je to kardinálův slavný den? Proč to říkali?"

"Nevím," odpověděla paní Hubertová.

Jeanne se jí podívala pozorně do tváře.

"Prosím vás, zeptejte se svého muže," dodala.

Vrátná ochotně poslechla, ale její muž odpověděl zvenku:

"Nevím!"

Vzrušená a rozechvělá Jeanne se zastavila uprostřed pokoje.

Co tím ti lidé mysleli? řekla si v duchu. Přece si to nevymysleli jen tak. Určitě se bavili o procesu.

"Možná že chtěli říci," ozval se dobrosrdečný Hubert, "že kdyby byl pan de Rohan osvobozen, byl by to pro něho krásný den."

"Vy myslíte, že bude osvobozen?" zvolala Jeanne a zaťala pěsti.

"To se může stát."

"A já...?"

"Vy s ním, madam... Proč byste neměla být osvobozena taky?"

"To se říká jestli!" zamumlala Jeanne.

Postavila se zase k oknu.

"Zbytečně se rozčilujete, madam," řekl jí vrátný, "přikládáte pravdu řečem, které zaslechnete zvenku. Možná že jste špatně rozuměla. Radím vám, abyste se uklidnila, než přijde váš obhájce nebo pan Frémyn přečíst vám..."

"Rozsudek... Nikdy!"

Poslouchala dál.

Kolem okna přešla nějaká žena se svými známými. Byly svátečně oblečené a v rukou nesly velké kytice. Jeanne dychtivě vdechla vůni růží, která pronikla až k ní.

"Dám mu tuhle kytici," zvolala žena, "dostane jich aspoň sto. Je tak skvělý, hned bych ho objala a celého zlíbala."

"Já taky," řekla její společnice.

"Já bych chtěla, aby mě políbil," řekla třetí.

O kom to mluví? přemýšlela Jeanne.

"Vidím, že nemáš špatný vkus, on je opravdu krásný člověk," řekla čtvrtá z nich.

Vzdálily se.

"Je to určitě kardinál! Je to on!" zašeptala s úzkostí Jeanne. "Je osvobozen. Je osvobozen!"

Zašeptala to bezmocně a zároveň s takovou jistotou, že vrátný se svou ženou, aby předešli včerejšímu záchvatu zuřivosti, řekli současně:

"Madam, proč byste nepřála ubohému vězni, aby se dostal na svobodu?"

Na Jeannu dopadla tato slova jako rána palicí. Cítila, že se v chování jejích strážců něco změnilo, a protože nechtěla přijít o jejich sympatii, řekla rychle:

"Vy mi špatně rozumíte. Copak byste si mohli o mně myslet, že jsem tak zlá a závistivá, abych přála něco zlého svým druhům v utrpení? Pane bože, já přeji panu kardinálovi svobodu z celého srdce... Ale ráda bych věděla, co bude se mnou. Věřte mi, přátelé, že mě ta nejistota ubíjí, a proto se vám zdám tak divná."

Hubert a jeho žena se na sebe podívali, jako by se chtěl jeden druhého zeptat, jestli smí říci, co má na jazyku.

V tom okamžiku se však v Jeanniných očích objevil podivný lesk, takže jim slova v poslední chvíli uvázla na rtech.

"Nic mi na to neřeknete?" zvolala, když si uvědomila, že se dala příliš unést.

"Nic nevíme." řekli tiše.

Vtom někdo vrátného zavolal. Vrátná zůstala s Jeannou sama a snažila se ji uklidnit. Všechno bylo marné protože Jeanne měla smysl jen pro to, co se děje venku, napjatě naslouchala každému zvuku a s horečnatou vnímavostí sledovala každý záchvěv.

Vrátná viděla, že ji v tom nikdo nemůže zabránit, a tak se svých pokusů vzdala.

Pojednou se na náměstí rozlehl halas a nastal rozruch. Davy lidí se valily k mostu a po nábřeží a neutuchající výkřiky radosti byly tak mohutné, až se Jeanne chvěla.

Výkřiky neustávaly. Byly adresovány do otevřeného kočáru, jehož koně zadržoval spíš dav, než kočí, takže se kočár pohyboval jen velmi pomalu.

Postupně dav obklopil kočár, sevřel ho neprostupnou hradbou, že se zdálo, jako by nesl koně, kočár i obě osoby, které v něm seděly, na rukou a na ramenou.

Hraběnka poznala muže zahrnuté touto slávou v záři vítězného slunce, v dešti květin a pod klenbou zelených ratolesti, kterými jim tisíce rukou mávaly nad hlavami.

Jeden z nich, celý bledý rozechvěním a zděšený tolikerou přízni, zůstával vážný, důstojný a nemohl dojetím ani promluvit. Ženy si vylezly na loukotě kol a rvaly se o jeho ruce, aby je mohly políbit, trhaly mu krajky z rukávů a zasypávaly ho čerstvými s vzácnými květy:

Jiní, kteří měli větší štěstí, si vylezli vzadu na lokajovo stupátko. Byly to převážně ženy, brzo překonaly počáteční nesmělost, braly oblíbeného muže za hlavu a tiskly mu na ni uctivé, ale vřelé polibky. Tím zbožňovaným mužem byl kardinál de Rohan.

Jeho druh byl svěží, šťastný, zářil radostí, a přestože se projevy přízně jeho osobě nedaly ke kardinálovým přirovnat, dostalo se mu také lichotivého přijetí. I jemu platily nadšené výkřiky. Ženy se dělily o kardinála a muži volali: "Ať žije Cagliostro!"

Trvalo celou půlhodinu, než rozjařený dav přešel most Pont-au-Change 25, a Jeanne mohla sledovat vítěze až k místu, kde se most svažuje k druhému břehu. Neušla jí ani nejmenší podrobnost.

Projevy nadšení vůči královniným obětem, jak se jim říkalo, Jeannu potěšily.

Tento pocit však netrval dlouho.

Jak to, řekla si, už jsou volní? Jim už oznámili rozsudek, a já pořád ještě nic nevím. Proč mi nikdo nic neřekne?

Zamrazilo ji.

Cítila, že vedle ní stojí paní Hubertová a mlčky všechno sleduje, ale že nemluví, přestože dobře ví, co to znamená.

Jeanne se rozhodla, že se jí přímo zeptá, ale vtom se u mostu Pont-au-Change ozvaly nové výkřiky, které upoutaly její pozornost.

Na most vjížděl další kočár a byl také obklopen lidmi.

Jeanne poznala ve fiakru Olivu, která ukazovala s úsměvem davu své dítě a také odjížděla svobodná.

Byla tak šťastná, že se nezlobila na okolostojící, kteří na ni rozpustile pokřikovali a posílali svěží a krásné dívce vzdušné polibky. Po holdu, který byl vzdán kardinálovi, byl tento projev veřejné přízně poněkud méně uhlazený, ale slečně Olivě naprosto stačil.

Uprostřed mostu čekal poštovní vůz. Seděl v něm pan Beausire, ale schovával se za svého druha, který sdílel nadšení davu. Když se dostala Oliva do jejich blízkostí, zamával na ni a ona vystoupila ze své drožky za hlaholu, který se změnil v nezřízený povyk. Někteří herci si však z vypískání nic nedělají, protože mnohem horší je, když na ně hází publikum odpadky nebo když jsou vyhozeni z divadla.

Oliva nastoupila do kočáru a padla do náruče Beausira, který ji k sobě tiskl, div ji nezadusil, a pokrýval ji polibky a slzami míli cesty, dokud se nedostali do Saint-Denis, kde přepřahovali bez jakéhokoli strachu před policií.

Jeanne viděla, že všichni tito lidé jsou už na svobodě, že jsou šťastní a bouřlivě vítaní, takže tím spíš ji vzrušovalo, proč se ještě nedověděla, co bude s ní.

"Co já?" zvolala. "Jak mohou být tak krutí a nechat mě v nejistotě?"

"Uklidněte se, madam," řekl Hubert, který se právě vrátil. "Uklidněte se!"

"Není přece možné, abyste nic nevěděl," namítla Jeanne. "Vy to víte! Musíte to vědět! Proč mi to neřeknete?"

"Madam..."

"Jestli máte srdce v těle, řekněte mi to. Přece vidíte, jak trpím."
"My, vězeňští zřízenci, máme zakázáno prozradit někomu rozsudek, madam. Může vám ho oznámit jedině soud."
"Je tedy tak strašný, že nemáte odvahu mi ho říci!" zvolala zuřivě Jeanne.
Vrátný se lekl, že se bude opakovat včerejší scéna, a řekl:
"Není to tak, uklidněte se!"
"Tak mluvte!"
"Mohu se na vás spolehnout, že mě neprozradíte?"
"Slibuji vám to, přísahám, jen proboha mluvte!"
"Věřím vám. Kardinál byl osvobozen."
"To vím také."
"Pan Cagliostro byl shledán bez viny."
"To už vím, to vím!"
"Slečna Oliva je na tom stejně tak."
"A dál ...?"
"Pan Réteau de Villette je odsouzen..."
Jeanne se zachvěla.
"Na galeje...!"
"A já?" vykřikla a zuřivě zadupala.
"Jen klid, madam, jen klid! Víte, co jste mi slíbila?"
"Podívejte, už jsem klidná. Řekněte mi, co já!"
"Budete vypovězena," řekl sotva slyšitelně vrátný a odvrátil oči.
V hraběnčiných očích zasvítil záblesk radosti, který však zmizel stejně rychle, jak se objevil.
Předstírala mdloby a s výkřikem klesla do náruče obou manželů.
"Ještě štěstí," šeptal Hubert do ucha své ženě, "že jsem ji neřekl pravdu!"
Vyhnanství, uvažovala zatím Jeanne ve svém hraném záchvatu, to znamená svobodu, bohatství, to znamená, že se mi splní můj sen a budu se moci pomstít! Vyhrála jsem!
57. Trest
Jeanne stále čekala, že přijde soudní vykonavatel přečíst jí rozsudek.
Protože ji už netrýznila nejistota a dokonce zapomínala na svou uraženou hrdost, říkala si:
Co mi může záležet na tom, že na panu de Rohan shledali menší provinění, než je mé. Nikdy jsem se nedala a nedám se ani nadále!
Horečně přemýšlela.
Trestají mě skutečně za nějaké provinění? Netrestají. Kdyby mě všichni uznali za zákonného potomka rodu Valois, kdybych měla za sebou jako pan kardinál zástup knížat a vévodů, kteří utvořili soudcům špalír a zapřísahali je svým postavením, stuhami na kordech a přímluvami, jsem jista, že by hraběnce de la Motte nic neodmítli a svými ponížen ými prosbami by ji i ušetřili potupné lavice obžalovaných, která je pro potomka rodu Valois největší urážkou.
Ale proč se pořád zabývám minulostí, která je mrtvá? Největší událost mého života je už za mnou. Přišla jsem na svět jako potomek slavného rodu, ale byla jsem chudá, dostala jsem se ke dvoru, ale musela jsem mít pořád strach, že budu vyhoštěna, když na mě padne sebemenší stín nemilosti. Kdyby to pokračovalo, nebyl by to život, ale živoření, a stálá hrozba, že se vrátím do bídy, která byla bolestnou školou mého života. Teď se však všechno změní! Jsem vypovězena! Budu vypovězena! Mohu si tedy vzít s sebou milión ve své pokladničce a žít si v zimě pod sevillskými nebo agrigentskými oranžovníky a v létě v Německu nebo v Anglii. Jsem mladá, krásná a slavná a nikdo mi nemůže zabránit, abych svůj proces vykládala po svém. Budu žít, jak se mi zlíbí, buď se svým mužem, jestli ho vypovědí jako mě, nebo se svými .přáteli, kteří mi zajistí štěstí a trvalé mládí.
Teď někdo může přijít, říkala si v duchu, jsem odsouzená, vypovězená a ponížená, a může mi říci, že nejsem bohatší než královna, uctívanější než královna a nevinnější než královna. Jí nešlo o mé odsouzení. Lev se nikdy nestará o červa. Chtěla, aby byl odsouzen pan de Rohan, a pan de Rohan byl zproštěn viny.
Jakým způsobem mi oznámí můj rozsudek a jak mě asi vyvedou z království? Využijí toho, že jsem žena, a provedou všechno podle zákona? Předají mě biřicům, aby mě odvedli na hranice? Řeknou mi slavnostně: Odsouzená, král vás vypovídá za hranice svého království! Pak si odpověděla s úsměvem: Tak to vypadat nebude, mí páni mají dobré srdce: Už se na mě nezlobí: Zlobí se spíš na ty dobré Pařížany, kteří jim řvou pod balkónem: "Ať žije pan kardinál! Ať žije Cagliostro! Ať žije parlament!" Lid je ten pravý nepřítel. Ano, lid je jejich přímý nepřítel, protože jsem počítala s podporou veřejného mínění a získala jsem je!
Jeanne se dostala ve svých úvahách až sem a účtovala sama se sebou. Přemýšlela, jak by nejlépe zpeněžila své diamanty, jak se usadí v Londýně (bylo právě léto), ale najednou jí projela ne srdcem, ale hlavou, vzpomínka na Réteaua.
Chudák! řekla si zlomyslně, musel to odnést za všechny. Trest si musí vždycky odpykat nějaká přízemní duše a vždycky se najde nějaký obětní beránek, který vběhne do rány.
Chudák Réteau! Teď musí pykat za své pamflety proti královně, za své hanopisy! Bůh, který vykázal každému nějaké místo na světě, si asi přál, aby dostal sem tam nějakou ránu holí, sem tam nějaký louisdor, aby ho trochu pronásledovala policie, aby se musel před ní skrývat, a teď aby skončil na galejích. Tak to dopadá, když člověk jedná vychytrale a ne inteligentně, zlomyslně a ne nepřátelsky, a když útočí a nemá k tomu sílu ani vytrvalost. Kolik je na světě škůdců, počínaje roztočem jedovatým a štírem konče, kterých se musí člověk bát! Všechna tato havěť chce člověku škodit, ale je pod jeho úroveň, aby s ní bojoval: zašlápne ji.

S' touto skromnou pompou Jeanne pochovala svého společníka Réteaua a umínila si, že se přeptá, kam toho chudáka odvezou, aby se s ním náhodou někde nesetkala a neranila ho svým novým, skvělým postavením. Jeanne měla dobré srdce.

Bezstarostně se naobědvala s vrátným a jeho ženou. Těm však do smíchu nebylo. Ani se nesnažili svou skleslost skrývat. Jeanne byla přesvědčena, že k ní ochladli, když se dověděli o jejím odsouzení. Řekla jim, co si myslí. Odpověděli, že je velice trápí, když se mají dívat na odsouzeného člověka.

Jeanne byla v hloubi srdce tak šťastna, musela se přemáhat, aby nedala svou radost najevo, takže vítala příležitost, že může zůstat sama se svými myšlenkami. Řekla si, že je po obědě poprosí, aby ji nechali v pokoji samotnou.

Překvapilo ji, když se při zákusku ujal vrátný Hubert slova a slavnostním způsobem, na který nebyla zvyklá, pravil:

"Madam, je zakázáno, aby se osoby, nad nimiž byl vynesen rozsudek, nadále zdržovaly v bytě žalářníkově."

To je výborné, řekla si Jeanne, nic lepšího jsem si nemohla přát.

Vstala.

"Nechci, abyste měl kvůli mně nějaké nepříjemnosti," řekla, "tím bych se vám moc neodvděčila za vaši laskavost... Půjdu do svého pokoje."

Pozorovala přitom, jaký bude účinek jejích slov. Huben si hrál rozpačitě s klíčem. Vrátná odvrátila hlavu, jako by chtěla skrýt své rozrušení.

"Ale kdy vlastně přijdou, aby mi přečetli rozsudek?" zeptala se hraběnka.

"Asi čekají, až bude madam ve svém pokoji," řekl rychle Hubert.

Určitě se mě chce zbavit, pomyslela si Jeanne.

A zachvěla se neurčitým pocitem úzkosti, který se však vzápětí vytratil.

Vystoupila po třech schodech vedoucích z bytu vrátného na chodbu ke kancelářím.

Když už byla na odchodu, paní Hubertová se k ní najednou vrhla a stiskla jí ruku. Tento stisk nevyjadřoval úctu, upřímné přátelství nebo onen jemnocit, jež slouží ke cti oběma stranám, ale hlubokou soustrast, smutek, kterého si hraběnka, jíž nic neušlo, okamžitě všimla.

Nemohla se mýlit a jasně cítila, jak se jí zmocňuje hrůza. Odvrhla ji však stejně jako před chvíli úzkostný pocit, protože radost z vítězství a naděje byly silnější.

Jeanne se však přesto chtěla zeptat paní Hubertové, proč jí projevuje takovou účast. Jak scházela po schodech a už otvírala ústa, aby se jí otevřeně a rázně zeptala, jak bylo jejím zvykem, nestačila svou otázku vyslovit. Hubert ji uchopil za ruku spíš drsně než zdvořile a otevřel dveře.

Hraběnka se octla na chodbě. Stálo tu osm biřiců. Na koho čekali? To bylo jediné, co napadlo Jeannu, když je viděla. Ale dveře do bytu vrátného už byly zavřeny. Před biřici stál žalářník, který hraběnku odváděl každý večer do jejího pokoje.

Žalářník si stoupl před hraběnku, jako by ji chtěl někam vést.

"Vedete mě do mého pokoje?" zeptala se Jeanne jistým hlasem, aby neprozradila, že sama jistotu ztratila.

"Ano, madam," odpověděl její průvodce.

Jeanne se chytla železného zábradlí a vystupovala za žalářníkem. Slyšela, jak si biřici několik kroků od ní něco šeptají, ale nehýbali se přitom z místa.

Uklidněna nechala se zavřít v pokoji a poděkovala srdečně žalářníkovi. Ten odešel.

Když Jeanne osaměla, měla pocit, že je svobodná, že ji nic nebrání, aby dala průchod své bláznivé radosti, kterou musela skrývat před vrátným a jeho ženou. Tato místnost v Conciergerii byla útočištěm pro tuto šelmu, kterou na okamžik lidé spoutali, která se však měla řízením božím dostat opět na svobodu.

A v tomto doupěti nebo v tomto útulku vždycky v noci, kdy ani nejtišší zvuk neprozrazuje, že strážci bdí nad svým zajatcem, kdy vyvinutý čich nevětří v okolí žádné nebezpečí, začala šelma se svými přípravami k odchodu na svobodu. Protahovala si údy, aby byly pružné pro chvíli, kdy jich začne zase užívat. Svíjela se přitom blahem a sténala, jak se v ní vzpínala touha i naděje.

Přesně takto se chovala Jeanne. Najednou však zaslechla na chodbě kroky. Poslouchala, jak klíč zašramotil v zámku a jak se masivní zámek otevřel.

Co ode mě chtějí? pomyslela si a s napjatým klidem vstala.

Objevil se žalářník.

"Co se děje?" zeptala se Jeanne lhostejně svým milým hlasem.

"Madam má jít laskavě se mnou," řekl.

"Kam?"

"Dolů, madam."

"Kam dolů?"

"Do kanceláře."

"Proč, prosím vás?"

"Madam..."

Jeanne zamířila k muži, který byl na vahách, a zahlédla na konci chodby biřice, kteří předtím stáli dole.

"Co chtějí se mnou dělat v kanceláři?" zvolala vzrušeně.

"Chce s vámi mluvit váš obhájce, pan Doillot, madam."

"V kanceláři? Proč ne tady? Byl tu přece už víckrát!"

"Madam, pan Doillot dostal dopis z Versailles a rád by vám sdělil jeho obsah."

Jeanne si nevšimla, že tato odpověď je úplně nelogická. Zachytila se jen jednoho slůvka: dopis z Versailles. Asi nějaký dopis, který přinesl sám obhájce od dvora.

Že by královna přiměla krále, aby změnil vynesený rozsudek? Že by...

Ale k čemu se má zbytečně domýšlet? Nač má ztrácet čas, když se může za dvě minuty sama přesvědčit, oč se jedná.

Žalářník projevoval netrpělivost. Chrastil klíči a choval se jako člověk, který musí splnit rozkaz, ať jsou rozumové důvody jakékoli.

"Počkejte chvíli," řekla Jeanne. "Jak vidíte, jsem už připravena na spaní. Bylo toho na mě poslední dny moc."

"Počkám, madam, ale nezapomeňte, že pan Doillot spěchá."

Jeanne zavřela dveře, oblékla si pestřejší šaty, přes ramena si přehodila pláštěnku a rychle si upravila vlasy. V pěti minutách byla hotova. Něco jí pořád říkalo, že pan Doillot přináší rozkaz, aby okamžitě odjela, a prostředky k tomu, aby projela Francií nenápadně a pokud možno pohodlně. Královna má jistě důvod, aby se co nejrychleji zbavila své nepřítelkyně. Po vynesení rozsudku už nemusím svou protivnici dráždit. Tygřice, když je puštěna z řetězu, je jistě nebezpečnější, než když je k němu přivázána! Ukolébána těmito slastnými představami, Jeanne spíš běžela, než kráčela za žalářníkem, který ji vedl po malém schodišti, kudy šla mnohokrát k výslechu. Nezabočil však doleva a nezamířil ke kanceláři, nýbrž k malým dvířkům napravo.

"Kam to jdete?" zeptala se Jeanne, "kancelář je přece tamhle."

"Jen pojďte, madam," řekl úlisně žalářník. "Vedu vás tam, kde na vás čeká pan Doillot."

Vešel sám napřed a vězeňkyni vtáhl za sebou. Slyšela, jak za nimi hřmotně zapadly těžké masivní dveře.

Jeanne byla překvapená, ale ve tmě nemohla nic rozeznat, tak se žalářníka ani na nic neptala.

Udělala dva tři kroky a zastavila se. Modravý přísvit dodával místnosti, kam vešli, vzezření hrobky.

Zsinalé světlo se sem prodíralo vysoko umístěným oknem opatřeným starou mříží, která byla opředena pavučinami a pokryta stoletým prachem.

Jeanne najednou ucítila chlad. Cítila, jak z kobky vystupuje vlhkost, a když se podívala do žalářníkových planoucích očí, začala tušit něco strašného.

Zatím stále ještě neviděla nikoho jiného než žalářníka. Byla s ním sama mezi těmito čtyřmi stěnami pokrytými plísní a mechem, kam nikdy nepronikl čerstvý vzduch a jediný sluneční paprsek.

"Pane," řekla a hlas se jí třásl hrůzou, "co tu budeme my dva dělat? Kde je pan Doillot, za nímž jste mě vedl?"

Žalářník neodpověděl. Obrátil se, jako by se chtěl přesvědčit, zdali jsou dveře, kterými vešli, dobře zavřeny.

Jeanne sledovala zděšena jeho pohled. Vzpomněla si, jak jsou v ponurých románech té doby líčeni žalářníci zamilovaní do svých vězeňkyň, kterých se zmocní v okamžiku, kdy se pokoušejí uniknout otevřenými dveřmi kobky; stanou se pány krásných zajatkyň a nabídnou jim místo svobody svou lásku.

Jeanne byla odvážná, nelekala se překvapení a neznala stud. Její obrazotvornost vítězila nad smyšlenkami pana Crébillona 26 mladšího a pana Louveta. Obrátila se s úsměvem na žalářníka a zeptala se:

"Milý příteli, co ode mne chcete? Chcete mi něco říci? Čas vězňů, hraničící se svobodou, je drahý. Zdá se, že jste si vybral poněkud nehostinné místo pro dostaveníčko.

Žalářník na to nic neřekl, protože jí nerozuměl. Posadil se do kouta ke krbu a čekal.

"Ptala jsem se vás, co tu budeme dělat," řekla usmířeně Jeanne.

Lekla se, že má co dělat s bláznem.

"Musíme počkat na pana Doillota," řekl žalářník.

Jeanne zavrtěla hlavou:

"Jestli má pan Doillot pro mne nějaký dopis z Versailles, nezvolil si právě vhodnou dobu a místo, aby mi řekl jeho obsah... Není možné, abych na pana Doillota čekala tady. V tom je něco jiného!"

Sotva dořekla poslední slovo, otevřela se naproti ní dvířka, kterých si nevšimla.

Byla to zakulacená dvířka, pravá hradba ze dřeva a železa, která při otevření vykrojila ve zdi, kterou maskovala, otvor, v němž každý člověk musel vypadat jako přízrak.

Ke dveřím vedly z druhé strany schody, které se ztrácely ve špatně osvětlené chodbě, odkud sem pronikl svěží vzduch. Jeanne na okamžik vystoupila na špičky a mžikem oka zahlédla na konci chodby jakési prostranství, které vypadalo jako náměstí, a na prostranství dav mužů a žen s planoucíma očima.

Toto všechno Jeanne zahlédla ve zlomku vteřiny, takže jí to připadalo jako vidina. Neměla ani čas si něco uvědomit. V bezprostřední blízkostí se před ní objevily tři postavy, které sem vystoupily po schodech.

Nad jejich hlavami se zvedly čtyři bílé a lesklé bajonety, zřejmě vojáků, kteří stáli ještě na nižších stupních. Bajonety připomínaly úděsné svíce, jimiž měla být tato pochmurná scéna osvětlena.

Kulaté dveře se však zavřely. Do kobky vstoupili jen první tři muži.

Jeanne prožívala jedno překvapení za druhým a její neklid se pomalu měnil v hrůzu.

Napadlo jí, že může hledat ochranu jedině u žalářníka, kterého ještě před chvílí podezřívala.

Žalářník se přitiskl ke zdi kobky, jako by chtěl naznačit, že s tím, co se bude odehrávat, nemá vůbec nic společného.

Jeanne byla oslovena, ještě než mohla sama otevřít ústa.

Promluvil jeden ze tří mužů, byl z nich nejmladší. Měl na sobě černé šaty, na hlavě klobouk a hrál si s kusem papíru, který byl stočen jako nějaký starý svitek.

Oba jeho průvodci se stejně jako žalářník stáhli do nejtemnější části kobky.

"Jste paní Jeanne de Saint-Rémy de Valois, žena hraběte Marie-Antoine-Nicolase de la Motte?" zeptal se neznámý.

"Ano, pane," odpověděla.

"Narodila jste se ve Fontette 22. července 1756?"

"Ano, pane."

"Bydlíte v Paříži, v ulici Neuve-Saint-Gilles?"

"Ano, pane... Ale proč se mě na to ptáte?"

"Madam, je mi líto, že jste mě nepoznala. Jsem soudní vykonavatel."

"Poznávám vás."

"Dovolíte tedy, madam, abych vykonal svou povinnost, která vyplývá z mého úřadu?"

"Okamžik, pane, můžete mi říci, s jakým posláním jste sem přišel?"

"Přišel jsem vám přečíst rozsudek, madam, který nad vámi vynesl soudní dvůr dne 31. května 1786."

Jeanne se zachvěla. Rozhlédla se kolem sebe očima plnýma úzkosti a nedůvěry. Mohlo by se zdát, že označení nedůvěra je použito náhodně a bez významu, ale v jejích očích bylo skutečně zatím víc nedůvěry než úzkosti. Jeanne se třásla bezděčnou úzkostí a ve tmě svítily její číhající oči.

"Vy jste soudní vykonavatel Breton," vypravila ze sebe, "ale kdo jsou ti páni, kteří přišli s vámi?"

Soudní vykonavatel se chystal odpovědět, ale předešel ho žalářník, který k němu přiskočil a veden strachem nebo snad soucitem pošeptal mu do ucha:

"Neříkejte jí to!"

Jeanne to slyšela. Podívala se pozorněji na vykonavatelovy průvodce. Udivilo ji, že jeden z nich má na sobě šedé šaty s kovovými knoflíky a druhý vestu a kožešinovou čepici. Jeanninu pozornost vzbudila zvlášť zástěra, která zakrývala prsa muže ve vestě. Zástěra jako by byla na několika místech propálená a zamazaná od krve, od oleje a od bůhvíčeho ještě.

Jeanne ustoupila o krok. Budila dojem, že se chystá k výpadu.

Vykonavatel k ní přistoupil a řekl:

"Prosím, na kolena, madam!"

"Na kolena!" zvolala Jeanne: "Já, na kolena! Já, z rodu Valois, a na kolena!"

"Je to rozkaz, madam," řekl vykonavatel a uklonil se.

"Ale, pane," bránila se Jeanne s pohrdlivým úsměvem, "vidím, že vás musím poučit o zákonech: Na kolenou se prosí co nejponíženěji za odpuštění!"

"Právě proto, madam!"

"Ano, právě proto, pane! Za milost se prosí jen tehdy, když je vynesen potupný rozsudek. A pokud vím, odsouzení k vyhnanství nepokládá francouzský zákon za potupný trest!"

"Neříkal jsem nic o tom, madam, že byste byla odsouzena k trestu vyhnanství," řekl smutným a vážným hlasem vykonavatel.

"K čemu jsem tedy odsouzena?" vybuchla Jeanne.

"Vyslechnete-li rozsudek, všechno se dovíte, madam. Musím vás však požádat, abyste si napřed klekla."

"Nikdy! Nikdy!"

"Je to nařízeno, madam."

"Říkám vám, že nikdy!"

"Madam, odmítne-li odsouzenec pokleknout..."

"Co se stane?"

"Musí být k tomu přinucen násilím."

"To se přece nemůže vztahovat na ženu!"

"Žena je povinna stejně jako muž poslušností králi a soudu."

"A jistě i královně!" vykřikla zuřivě Jeanne. "Je úplně jasné, že v této záležitosti má prsty má nepřítelkyně!"

"Obviňujete královnu neprávem, madam. Její Veličenstvo nemá vliv na rozsudek, který vynáší soudní dvůr. Madam, prosím vás, zapřísahám vás, poslechněte a nenuťte mně, abych použil násilí."

"Nikdy! Nikdy! Nikdy!"

Soudní vykonavatel svinul papír, který držel v ruce, a vytáhl ze své kapsy obšírný spis, který si vzal s sebou, jako by předvídal tyto okolnosti.

Přečetl rozkaz generálního prokurátora, který tímto nařizoval, aby bylo použito násilí v případě, že by se obžalovaná vzpírala pokleknout a učinit zadost spravedlnosti.

Jeanne uskočila do kouta kobky a vyzývavě hleděla na dveře, za nimiž tušila představitele veřejné moci s přichystanými bajonety.

Soudní vykonavatel však neotevřel dveře. Pokynul oběma mužům, kteří stáli stranou, a ti lhostejně přistoupili k Jeanně jako obléhací stroje, když se nezadržitelně a s neodolatelnou silou valí proti nepřátelským hradbám.

Uchopili Jeannu pod paži a srazili ji přes její zběsilý křik doprostřed kobky.

Soudní vykonavatel se netečně posadil a čekal.

Jeanne si neuvědomila, že už vlastně ze tří čtvrtin klečí. Vzpamatovala se teprve po slovech vykonavatele:

"To stačí."

Jeanne se okamžitě vytrhla mužům, kteří ji drželi, a vymrštila se dvě stopy od země.

"Zbytečně křičíte," řekl vykonavatel. "Venku vás není stejně slyšet a vy neuslyšíte rozsudek, který vám musím přečíst."

"Dovolte, abych ho vyslechla vstoje, a nebudu křičet," řekla Jeanne, sotva dechu popadajíc.

"Když má být odsouzená zmrskána důtkami, je to potupný trest a musí svůj rozsudek vyslechnout na kolenou."

"Zmrskána důtkami!" vykřikla Jeanne. "Já mám být zmrskána, vy ničemo? Řekl jste důtkami...?"

Její křik úplně ohlušil soudního vykonavatele, jeho dva pomocníky a žalářníka. Ztratili hlavu a jako smyslů zbaveni vrhli se na Jeannu, aby ji zkrotili.

Snažili se ji přidržet u země, ale nedala se jim. Chtěli jí ohnout kolena, aby si musela kleknout, ale vzepřela se a odolala, jako by měla svaly z olova.

Chytala je za ruce, kopala, škrábala a kousala je a zanechávala jim na rukou viditelné stopy.

Museli si nakonec rozdělit úlohy: jeden ji chytil nohy jako do svěráku, druzí dva ji sevřeli za zápěstí. Volali na soudního vykonavatele:

"Pane vykonavateli, přečtěte rozsudek, nebo nás ta fúrie rozsápe."

"Nikdy nepřipustím, abyste mi přečetl rozsudek, který je pro mě největší potupou!" křičela Jeanne a snažila se s nadlidskou silou vymanit ze sevření mužů. A hned také dokázala, že to myslí vážně. Začala tak řvát a vydávat takové skřeky, že přehlušila vykonavatelův hlas a neslyšela z rozsudku ani slovo.

Soudní vykonavatel dočetl, složil papíry a dal si je zase do kapsy.

Jeanne ho stále pozorovala a sbírala síly, aby se mohla bránit dál. Přestala křičet a dala se do šíleného smíchu.

"A rozsudek," pokračoval soudní vykonavatel s naprostým klidem, "bude vykonán okamžitě na exekučním místě na nádvoří Justičního paláce."

"Veřejně!" zvolala nešťastnice. "To je strašné...!"

"Monsieur de Paris, vydávám vám tuto ženu," dodal vykonavatel a obrátil se k muži v kožené zástěře.

"Kdo je ten člověk?" vykřikla Jeanne na vrcholu zděšení a zuřivosti.

"Kat!" odpověděl s úklonou soudní vykonavatel a upravoval si manžety.

Sotva soudná vykonavatel vyslovil toto slovo, chopili se vykonavatelé trestu Jeanny, aby ji odnesli do chodby, kterou předtím zahlédla. Kladla odpor, který nelze popsat. Tato žena, která ještě nedávno omdlévala při každém citlivějším doteku, vydržela celou hodinu v tvrdém zápasu s muži, kteří ji mlátili a smýkali jí o zem. Nepřestávala se bránit aspoň zuřivými výkřiky, když ji násilím vlekli ven.

Za dveřmi, kde vojáci zadržovali zvědavý dav, se objevilo malé nádvoří, kterému se říkalo soudní dvůr; tísnilo se na něm asi dva nebo tři tisíce nedočkavých diváků, které přilákaly přípravy k exekuci.

Na pódiu, asi osm stop nad zemí, se tyčil černý kůl s železnými kruhy a s tabulkou, jejíž nápis byl nečitelný. Zařídil to asi soudní vykonavatel, aby se nedal přečíst.

Pódium bylo bez zábradlí. A vystupovalo se na ně po žebříku rovněž bez zábradlí. Jediné zábradlí tvořily bajonety biřiců. Uzavíraly příchod k pódiu jako mříž s ostrými lesknoucími se hroty.

Když se otevřely brány paláce a vyšli jimi komisaři s hůlkami a soudní vykonavatel s papíry v ruce, dav se zavlnil jako moře.

Všude se ozývaly výkřiky: "Už jde! Už jde!" a doprovázely je málo lichotivé přívlastky pro odsouzenou a sem tam i poznámky, které se špatně poslouchaly i soudcům.

Jeanne měla pravdu. Jak byla odsouzena, hned se utvořila strana jejích přívrženců. Byli mezi nimi i ti, kdo se k ní přiklonili teprve tehdy, když se postavila proti královně.

Pan de Crosne však počítal se vším. Vyhradil první řady divákům, kteří byli oddaní těm, kdo platili náklady tohoto představení. Bylo mezi nimi vidět špehy se širokými rameny a potom ženy nejvíc zapálené pro pana kardinála de Rohan. Dovedným pořadatelům se podařilo využít nenávisti vůči královně dokonce v její prospěch. Lidé, kteří z nepřátelství k Marii Antoinettě provolávali slávu kardinálovi, přišli teď vypískat paní de la Motte, která byla tak málo prozíravá, že vystupovala proti kardinálovi na svou pěst.

Když se Jeanne objevila na prostranství, odevšad k ní doléhaly zuřivé výkřiky: "Pryč s ní! Hanba podvodnici!" A k těmto výkřikům se přidala většina.

Tak se také stalo, že ty, kdo chtěli projevit soucit s Jeannou nebo nesouhlas s přísným rozsudkem, každá domovnice pokládala za kardinálovy nepřátele, špehové za nepřátele královny, a proto se do nich nakonec pustili všichni, kteří nechtěli nic jiného než zostudit odsouzenou. Jeanne byla na konci svých sil, nikoli však své zuřivosti. Zmlkla, protože její křik zanikal ve výkřicích rozvášněného davu a ve všeobecné vřavě. Ale najednou pronesla svým silným, pevným a kovovým hlasem několik slov, které si okamžitě zjednaly hluboké ticho.

"Víte, kdo jsem?" zvolala. "Víte, že jsem z krve vašich králů? Víte, že jsem trestána jako sokyně bez jakékoli viny? A nejen sokyně, ale jako spoluvinice?"

Po těchto slovech ji přerušila bouře hlasů, jejímiž původci byli lidé pana de Crosne, k tomu účelu vybraní.

Nevzbudila-li však Jeanne soucit, vzbudila aspoň zvědavost. Zvědavost davu je jako žízeň, která musí být uhašena. Jeho mlčení dokazovalo, že chce poslouchat.

"Ano," opakovala, "jsem spoluvinicí. Musím trpět za to, že znám tajemství, která..."

"Dávejte si pozor!" řekl jí tiše soudní vykonavatel.

Obrátila se. Kat držel důtky v rukou.

Při pohledu na ně zapomněla Jeanne na svou řeč, na svou nenávist a snahu upoutat diváky. Viděla už jen svou potupu a bála se bolesti.

"Milost! Milost!" zvolala úpěnlivě.

Strhl se nový povyk. Jeanne zavrávorala, klesla katovi k nohám a podařilo se jí chytit ho za ruku.

Kat zvedl důtky druhou rukou a nechal je měkce dopadnout na její ramena.

Tato žena, o níž se dalo předpokládat, že ji fyzická bolest zlomí, srazí k zemi nebo aspoň zkrotí, se proti všemu očekávání vzchopila, protože nesnesla, aby ji někdo šetřil. Vrhla se k holomkovi, chtěla ho srazit z pódia, ale vtom couvla.

Holomek držel v ruce rozžhavené kleště, které právě vytáhl z řeřavého uhlí. Když je zvedl a ona cítila žár, který z nich sálal, ustoupila. Začala zběsile křičet:

"Potupné znamení! Potupné znamení!"

Dav ji okamžitě přehlušil strašným řevem.

"Výborně! Výborně!" ozvalo se z tří tisíc hrdel.

"Pomoc!" křičela Jeanne na pokraji šílenství a snažila se vyprostit z pout, kterými jí spoutali ruce.

Vtom kat roztrhl hraběnce šaty, protože mu nešly rozepnout, a zatímco třesoucí se rukou rval drahou látku, druhou sahal po žhavém železe, které mu podával holomek.

Jeanne se však na něho sápala a on ustupoval, protože se ji bál dotknout. Kat nebyl s to uchopit příšerný nástroj a natahoval uši, jestli některá z poznámek hlučícího davu není namířena proti němu. Vítězila v něm sebeláska.

Rozvášněný dav začal obdivovat houževnatý odpor této ženy, napjatě čekal, jak to dopadne, a hořel netrpělivostí. Soudní vykonavatel sestoupil z pódia. Vojáci měli dojem, že jsou v divadle. Nastal zmatek a bezvládí, které nevěstily nic dobrého.

"Přestaňte!" vykřikl nějaký hlas z prvních řad.

Byl to velitelský hlas, který kat jistě velmi dobře znal, protože okamžitě Jeannu srazil k zemi a chytl ji levou rukou za hlavu.

Ví silou se vzepřela, rozpálenější než žhavé kleště, a zvolala hlasem, který rázem utišil vřavu i kletby bezbranných katů:

"Zbabělí Francouzi! Nebráníte mě! Necháváte mě vraždit!"

"Mlčte!" vykřikl soudní vykonavatel.

"Mlčte!" vykřikl komisař.

"Já a mlčet! To by se vám hodilo!" nedala se Jeanne.

"Takhle se mnou zacházíte? Podstoupím trest, je to má vina!"

"Hú!" hlučel dav, který nechápal, co tím chce říci.

"Mlčte!" napomínal ji znovu soudní vykonavatel.

"Ano, je to má vina," pokračovala Jeanne a snažila se vyprostit, "protože kdybych promluvila..."

"Mlčte!" křičeli celí rudí soudní vykonavatelé, komisaři i kati.

"Kdybych byla řekla všechno, co vím o královně, byla bych oběšena, a ne takhle potupena!"

Nemohla mluvit dál, protože v tom okamžiku se komisař vyšvihl na pódium s několika špehy a zacpali jí ústa. Vydali ji celou se třesoucí a zuboženou, s opuchlou, sinalou a zakrvácenou tváří dvěma holomkům, kteří ji zase srazili k zemi. Jeden z nich uchopil železo. Konečně se mu to podařilo.

Jeanne využila okamžiku, kdy ji držel jen jednou rukou, a vymrštila se jako ještěrka. Naposled se jí podařilo vymanit se z jeho sevření, obrátila se s šíleným záblesk radosti, roztrhla si šaty na prsou a vrhla na kata vyzývavý pohled. Osudný nástroj, který se blížil k jejímu rameni, se dotkl jejího pravého prsu a vypálil jí do živého masa potupné znamení. Přestože měla obět zacpaná ústa, vydral se ji z hrdla výkřik, který se nedá přirovnat k žádnému zvuku, jaký je schopen vydat lidský hlas.

Jeanne pod touto bolestí a potupou klesla. Byla přemožena. Nebyla schopna slova, přestala se třást. Přemohly ji mdloby.

Kat si ji přehodil přes rameno a nejistým krokem s ní scházel po žebříku.

V davu se rozhostilo ticho. Lidé trest schvalovali, ale byli najednou ohromeni otřesnou podívanou. Přesto se začali pomalu rozcházet čtyřmi východy z náměstí teprve tehdy, když viděli, že za Jeannou zapadly dveře Conciergerie, že zřízenci rozebrali kus po kusu pódium a že vzrušující drama nemá už skutečně jiný závěr než ten, který jim předložil právě parlament.

Špehové sledovali až do konce, jakým dojmem působila podívaná na diváky. Jejich rozkazy byly tak jasné, že by bylo šílenstvím stavět se jim na odpor. Proti jakékoli logice měli obušky a pouta.

Každý si své námitky, pokud je měl, nechával pro sebe. Nádvoří pomalu nabývalo obvyklého vzezření. Když se davy rozešly, na druhé straně mostu u Justičního paláce dva mladí muži se bavili o tom, co právě viděli.

"Byla to opravdu de la Motte, ta žena, kterou kat poznamenal? Věříte tomu, Maxmiliáne?"

"Všichni to tvrdí, ale já tomu nevěřím..." odpověděl druhý, vyšší postavy.

"Taky si tedy myslíte, že to nebyla ona," dodal první muž. Měl zploštělou hlavu, kulaté a lesklé oči jako oči nočních ptáků a krátké husté vlasy. "Kdepak! To nemohla být parní de la Motte. Tu by přece nemohli poznamenat. Přisluhovači tyranů se jistě smilovali nad spoluvinicí. Aby zůstala Marie Antoinetta. čistá, našli Olivu, která se přiznala, že dělala prostitutku. Vymysleli si asi nějakou jinou paní de la Motte a ta zase prohlásila, že se dopustila podvodu. Můžete na to říci, že ji poznamenali. To je fakt. Za tuhle komedii dostal zaplaceno kat i obět. Celý vtip je v tom, že se to trochu prodražilo."

Druhý muž ho poslouchal a pokyvoval hlavou. Usmál se, ale neřekl na to nic.

"Co si o tom myslíte?" zeptal se nesympatický mladík. "Vy se mnou nesouhlasíte?"

"To není maličkost nechat si spálit prs," namítl jeho společník. "Myslím, že to komedie tak docela nebyla. Vy jste lékař, musíte sám vědět, jak to bolí. Jistě na to není příjemná vzpomínka."

"Říkám vám, že jde o peníze. Vzali nějakou odsouzenou, které mělo být tak jak tak vypáleno znamení, zaplatili ji, něco jí přidali, aby řekla dvě tři divadelní věty, a když ztrácela odvahu, zacpali jí ústa."

"To nevím," řekl nedbale ten, který slyšel na jméno Maxmilián. "Na tomto poli dohadů se s vámi utkávat nebudu. Jsem na to slabý."

"Myslíte?" řekl nedůvěřivě druhý. "Jste jako ta smečka čumilů. Nakonec ještě budete tvrdit, že potupné znamení vypálili paní de la Motte."

"Zatím tomu nevěřím," namítl s úsměvem mladík, "ale nemohla to být nějaká jiná odsouzená, jak jste říkal."

"Tak kdo tam tedy byl na tom náměstí, koho to mučili, když to nebyla paní de la Motte?"

"Královna!" řekl pevně mladík svému zachmuřenému příteli a doprovodil to slovo záhadným úsměvem.

Druhý muž přijal tento vtip výbuchem smíchu a potleskem, pak se rozhlédl kolem sebe a řekl:

"Sbohem, Robespierre."

"Sbohem, Marate," odpověděl druhý mladík.

Potom se rozešli.

58. Svatba

V poledne, v ten den, kdy byl vynesen rozsudek nad obžalovanými, vyšel král ze svého kabinetu ve Versailles a vyprovázel pana de Provence velice nemilostivě.

"Pane," řekl mu, "mám se dnes zúčastnit svatebního obřadu. Nechci nic slyšet o svém domě, zvlášť když je v takovém stavu. Ušetřte mě toho. Bylo by to špatné znamení pro novomanželé, které mám rád a nad kterými budu držet ochrannou ruku."

Hrabě de Provence povytáhl s úsměvem obočí, pozdravil s hlubokou úklonou svého bratra a odešel do svých komnat.

Král šel po chodbě středem svých dvořanů. Pro některé měl milý úsměv, ale na některé vrhl jen hrdý pohled, podle toho. jak kdo hodnotil spor, který právě projednával parlament.

Došel k salónu, kde už čekala slavnostně oblečená královna uprostřed svých dvorních dam a šlechticů.

Marie Antoinetta, která umně skryla svou bledost pod líčidlem, poslouchala s předstíraným zájmem paní de Lamballe a pana de Calonne.

Stále se dívala pokradmu ke dveřím, jako by hořela netrpělivostí někoho v nich uvidět, a zase se od nich odvracela, jako by se toho setkání trochu i bála.

"Král!" ohlásili lokajové, kteří sloužili v salónu. A vzápětí se objevil v záplavě krajek, výšivek a jasu Ludvík XVI. První jeho pohled platil královně. Marie Antoinetta vstala a pokročila o tři kroky ke králi. Ten ji dvorně políbil ruku.

"Jste dnes krásná, madam, až neskutečně krásná," řekl.

Smutně se usmála a zase zatěkala pohledem, jako by hledala něco nebo někoho, jako před chvílí.

"Novomanželé tu ještě nejsou?" zeptal se král. "Myslím, že každou chvíli bude zvonit poledne."

"Sice," odpověděla královna a zkřivila tvář do nuceného úsměvu. "Zatím přijel jen pan de Charny. Čeká v síni, až mu Jeho Veličenstvo dovolí vstoupit."

"Charny... !" řekl král, aniž si všiml významného mlčení, které následovalo po královniných slovech. "Charny je tady? Ať vejde! Ať vejde!"

Několik dvořanů spěchalo pro pana de Charny.

Královna si položila ruku na srdce, obrátila se zády ke dveřím a posadila se.

"Opravdu, je poledne, nevěsta by tu už měla být," poznamenal král.

Sotva domluvil, objevil se ve dveřích salónu pan de Charny. Zaslechl králova poslední slova a hned na ně odpověděl:

"Nechť Vaše Veličenstvo laskavě promine nedobrovolné zpoždění slečny de Taverney. Od smrti svého otce neopustila lože. Dnes poprvé vstala, byla již připravena podřídit se královu rozkazu, ale v poslední chvíli omdlela."

"Ta ubohá dívka tak milovala svého otce?" řekl pohrdavě král. "Doufám, že teď, když bude mít tak hodného muže, se utěší."

"Královna poslouchala, nebo spíš zaslechla tato slova, ale ani se nepohnula. Kdyby si jí někdo pozorněji všiml, zatímco mluvil Charny, viděl by, jak se ji pomalu vytrácí krev z tváře.

Král viděl, jak v salónu přibývá šlechty a duchovenstva, a najednou zvedl hlavu.

"Pane de Breteuil," řekl, "vydal jste rozkaz, kterým se Cagliostro odsuzuje do vyhnanství?"

"Ano, Sire," řekl poníženě ministr.

V salónu bylo ticho, že by bylo slyšet i ptačí dech.

"A vypálili dnes znamení té de la Motte, co si říká Valois?" pokračoval král silným hlasem.

"V tomto okamžiku je už asi po všem, Sire," odpověděl strážce pečeti.

Královně zasvítily oči. Salónem proběhlo pochvalné mručení.

"Pana kardinála to bude asi mrzet, až se dozví, že poznamenali jeho společnici," pokračoval Ludvík XVI. s tvrdou neoblomností, kterou u něho předtím nikdo neznal.

Slovem společnice, adresovaným obviněnému, kterého parlament zprostil viny, tímto slovem, kterým potupil idol Paříže, tímto slovem, kterým odsoudil jednoho z prvních knížat církve, jednoho z prvních knížat království, jako zloděje a podvodníka, tímto slovem vrhl král do tváře kněží, šlechticů, parlamentu i prostých lidí slavnostní výzvu, aby obhájil čest své ženy. Rozhlédl se kolem sebe s výrazem nedotknutelného majestátu a nenávisti, jaké ve Francii od chvíle, kdy Ludvík XIV. zavřel navždy oči, nikdo nepocítil.

Králova slova, jimiž se mstil všem, kdo chtěli zneuctít monarchii, nevyvolala ani jediný projev, ani jediný náznak souhlasu. Král přistoupil ke královně, ta mu podala obě ruce s výrazem hluboké vděčnosti.

V tom okamžiku se na konci chodby objevila slečna de Taverney v bílých svatebních šatech a s přízračně bílou tváří, provázená svým bratrem Filipem de Taverney. Vedl ji za ruku.

Andrée šla rychle, prudce oddychovala a měla zamžené oči. Neviděla a neslyšela. Z ruky svého bratra čerpala sílu, odvahu a dala se jí vést.

Zástup dvořana vítal nevěstu úsměvem. Všechny ženy se postavily za královnu a muži se seřadili za krále.

Admirál de Suffren vzal za ruku Oliviera de Charny a vedl ho Andrée a jejímu bratrovi vstříc, pozdravil je a vmísil se do skupiny nejbližších přátel a příbuzných.

Filip se na Oliviera ani nepodivil, ani nestiskl Andrée ruku, aby věděla, že má zvednout hlavu.

Když došli ke králi, Filip dívku stiskem ruky jakoby probudil. Otevřela velké oči a uviděla Ludvíka XVI., který se na ni mile usmíval.

Shromážděním proběhl šum na znamení obdivu. Uklonila se králi.

"Slečno," řekl král a vzal ji za ruku, "musela jste odložit sňatek, protože jste držela smutek po panu otci. Možná, kdybych tak nenaléhal, váš budoucí muž by vám přes svou netrpělivost jistě dovolil prodloužit dobu smutku o další měsíc. Dotýká se mě, že tak truchlíte, na druhé straně jsem však povinen zajistit štěstí dobrým šlechticům, kteří mi prokazují služby jako pan de Charny. Kdybyste neměli dnes svatbu, nemohl bych se jí zúčastnit, protože zítra odjíždím s královnou na cesty po Francii. Jsem rád, že tak mohu podepsat vaši svatební smlouvu a vidět svatební obřad ve své kapli. Pokloňte se královně, slečno, a vzdejte jí díky. Její Veličenstvo má velkou zásluhu na vašem štěstí."

Potom sám odvedl Andréu k Marii Antoinettě.

Královně se podlamovala kolena a ruce měla studené jako led. Neodvážila se zvednout oči a jen viděla, že se k ní přiblížilo něco bílého a uklonilo se.

Byly to Andréiny svatební šaty.

Král vložil nevěstinu ruku do ruky Filipovy, nabídl Marii Antoinettě rámě a řekl zvučně:

"Do kaple, pánové!"

Celé shromáždění mlčky sledovalo Jejich Veličenstva.

Mše začala ihned. Královna ji přečkala na svém klekátku s hlavou v dlaních. Modlila se z celé duše a ze všech sil. Vysílala k nebi tak horoucí prosby, že dech vycházející z jejich rtů vysušoval její slzy.

Krásný a bledý pan de Charny, který na sobě cítil oči všech, byl klidný a statečný, jako by stál na palubě své lodi ve víru a plamenech anglických střel, ale trpěl mnohem víc.

Filip s očima upřenýma na sestru, která se chvěla a sotva se držela na nohou, byl stále ve střehu, aby ji mohl v nejhorším povzbudit aspoň nějakým slovem nebo gestem.

Andrée však nepodlehla. Držela hlavu vzhůru, každou chvíli čichla k flakónu se solí, skomírajíc a chvějíc se jako plamen dohasínající svíce, ale silou vůle vydržela vztyčena až do konce.

Andrée nevysílala žádné modlitby k nebi, po ničem do budoucna netoužila, neměla v co doufat, neměla se čeho bát, k lidem, ani k Bohu ji už nic nepoutalo.

Když mluvil kněz a hlaholil svatý zvon, když se před ní uskutečňovalo božské tajemství, říkala si:

Cožpak jsem já jediná křesťanka? Jsem jako ostatní, podobám se ostatním? Stvořil jsi mě pro zbožnost, Bože, který jsi svrchovaný Pán a který rozhoduješ o všech věcech? Ty, spravedlivý, trestáš mě, přestože jsem nikdy nezhřešila! Ty, který jsi Bohem lásky a pokoje a já ti vděčím za věčné zoufalství, bolest a krvavou mstu.

Tobě děkuji za to, že nenávidím člověka, kterého jsem nejvíc milovala.

Uklidňovala se sama:

Ne, věci tohoto světa a zákony boží se mě už netýkají. Byla jsem prokleta asi už před narozením. Už tenkrát jsem byla postavena mimo lidský zákon.

Vrátila se ve vzpomínkách do bolestné minulosti:

"Jak je to všechno zvláštní!" šeptala si. "Vedle mne stojí muž, pro kterého jsem umírala láskou a štěstím. Stačilo, když jsem slyšela vyslovit jeho jméno. Kdyby mě tento muž chtěl pro mne samotnou, vrhla bych se mu asi k nohám a prosila ho za odpuštění svého dřívějšího hříchu, tvého hříchu, Bože můj! Byl by mě asi odvrhl. A teď si mě tento muž bere za ženu a sám musí přede mnou pokleknout a prosit mě za odpuštění! Jak je to všechno zvláštní!"

Vtom ji vyrušila z myšlenek slova knězova:

"Pane Jacquesi-Oliviere de Charny, berete si za ženu Marii Andréu de Taverney dobrovolně?"

"Ano," odpověděl pevným hlasem Olivier. "A vy, Marie Andrée de Taverney, berete si dobrovolně za muže Jacquesa-Oliviera de Charny?"

"Ano," odpověděla Andrée skoro divoce, až královně a některým přítomným ženám přeběhl mráz po zádech.

Charny navlékl své ženě na prst zlatý prsten, ale Andrée ani necítila ruku, která jí ho navlékala.

Vzápětí král povstal. Mše skončila. Všichni přítomní se hrnuli, aby novomanželům blahopřáli.

Pan de Suffren vzal neteř za ruku. Sliboval jí Olivierovým jménem štěstí, na které má plné právo.

Andrée poděkovala bez jakékoli známky radosti a prosila strýce, aby ji odvedl ke králi. Řekla mu, že se už nemůže udržet na nohou.

Vtom strašně zbledla.

Charny stál opodál, viděl ji, ale neodvážil se k ní přistoupit.

Pan de Suffren zavedl Andréu ke králi, který ji políbil na čelo a řekl:

"Paní hraběnko, zastavte se u královny. Její Veličenstvo vám chce předat svatební dar."

Král po těch slovech, o kterých byl přesvědčen,.že jsou nanejvýš laskavá, odešel provázen celým dvorem, zatímco zoufalá a zhroucená nevěsta klesla Filipovi do náruče.

"To už bych nepřežila," šeptala, "to už je příliš, Filipe! Myslím, že jsem vydržela dost..."

"Vzmuž se!" řekl tiše Filip. "Je to poslední zkouška, sestřičko."

"Ne," řekla Andrée, "to nemohu. Síla ženy má své hranice. Možná že udělám, co se po mně žádá, ale pamatuj si, Filipe, kdyby ona mi něco řekla, kdyby mi ona blahopřála, nepřežila bych to!"

"Když to bude nutné, zemřete," řekl mladý muž, "a budete šťastnější než já, protože já bych chtěl být mrtev!"

Řekl to tak slavnostně a bolestně, že Andrée jako bodnutá ostruhou prudce vstala a šla ke královně.

Olivier ji sledoval očima. Přitiskl se ke zdi, aby se nedotkl ani jejích šatů.

Zůstal v salónu s Filipem, svěsil hlavu stejně jako jeho švagr a čekal, jak dopadne přijetí jeho ženy u královny.

Andrée našla Marii Antoinettu v její velké komnatě.

Přestože bylo léto, měsíc červen, královna dala zatopit v krbu. Seděla ve svém křesle, hlavu měla zvrácenou dozadu, oči zavřené a ruce sepjaté jako mrtvá.

Chvěla se zimou.

Paní de Misery, která Andréu uvedla, stáhla záclony, zavřela dveře a odešla.

Andrée stála před královnou, chvěla se vzrušením a nenávistí, chvěla se i slabostí a s očima sklopenýma čekala, jak ji královnina slova zasáhnou do srdce. Čekala na královnina slova, jako čeká odsouzený na dopad sekery, která mu má utnout hlavu.

Kdyby Marie Antoinetta otevřela v tom okamžiku ústa, určitě by klesla dřív, než by pochopila, co jí říká, nebo než by se zmohla na odpověď.

Uplynula minuta, která jí připadala jako století utrpení, než se královna vůbec pohnula.

Potom vstala, opírala se oběma rukama o opěradla křesla, vzala se stolu kus papíru, který jí několikrát vypadl z třesoucích se rukou a vracela se nazpět.

Kráčela jako stín. Bylo slyšet jen šustění jejích šatů po koberci. Přistoupila k Andrée a bez jediného slova jí podala kus papíru.

Pro tato dvě zmučená srdce bylo každé slovo zbytečné. Královna se nemusela namáhat, aby ji Andrée pochopila. Andrée nemusela zapochybovat ani na chvíli o královnině vznešené duši.

Každého napadne, že Marie Antoinetta jí dala bohaté věno nebo úpis na nějaký majetek nebo hodnost u dvora.

Andrée bylo jasné, že papír obsahuje něco jiného. Vzala ho a zůstala stát, aby si ho přečetla.

Marii Antoinettě klesly páže. Její oči se pomalu obrátily k Andrée.

Andréo, psala královna, zachránila jste mě. Darovala jste mi mou čest, můj život patří vám. jménem této cti, kterou jste tak draze vykoupila, vám přísahám, že se můžete pokládat za mou sestru. Pokuste se o to, uvidíte, že se nezačervenám.

Vkládám tento dopis do vašich rukou. Je to záruka mé vděčnosti. Je to vaše věno.Máte to nejvznešenější srdce. Jistě ocení dar, který vám nabízím.

Marie Antoinetta Rakouská

Andrée pohlédla na královnu. Viděla, že má slzy v očích, sklopenou hlavu a že čeká na odpověď.

Přešla pomalu pokoj, vhodila královnin dopis do ohně v krbu, hluboce se uklonila a bez jediného slova odešla.

Marie Antoinetta udělala krok, aby ji zastavila a jako by chtěla jít za ní. Neoblomná hraběnka však ani nezavřela za sebou dveře a zamířila do vedlejšího salónu za svým bratrem.

Filip zavolal Charnyho, vzal jeho ruku a vložil do ní ruku Andréinu. Královna pozorovala za záclonou tento smutný výjev.

Charny vypadal jako ženich smrti, kterého si odvádí jeho smrtelně bledá nevěsta. Ohlédl se a uviděl bledou tvář Marie Antoinetty, která se za ním dívala, jak jí mizí navždy.

Byla o tom aspoň přesvědčena.

U palácové brány čekaly dva kočáry. Andrée vstoupila do prvního. Když ji chtěl Charny následovat, řekla mu:

"Pane, odjíždíte, zdá se, do Pikardie."

"Ano, madam," odpověděl Charny.

"Já jedu tam, kde zemřela má matka, pane hrabě. Sbohem."

Charny se mlčky uklonil. Andrée odjela.

"Zůstanete se mnou, abyste mi řekl, že jste můj nepřítel?" řekl Olivier Filipovi.

"Ne, pane hrabě," odpověděl Filip. "Nejste mým nepřítelem, protože jste můj švagr."

Olivier mu podal ruku, nasedl do kočáru a odjel.

Filip osaměl. Byl zoufalý a jímala ho úzkost.. Najednou řekl přidušeným hlasem:

"Pane Bože, dáš těm, kdo splnili svůj úkol na zemi, aspoň kousek štěstí na nebi? Štěstí," řekl pochmurně a podíval se naposled na palác. "Já chci mluvit o štěstí... ! K čemu by mi bylo...? Doufat mohou jen ti, kdo mají naději, že se tam setkají se srdcem, které je milovalo. Na zemi mě nemá nikdo rád. Neumím ani v tichosti čekat na smrt."

Pak pohlédl k nebi s výčitkou křesťana, který je zviklán ve své víře, a zmizel stejně jako Andrée a Charny v posledním víru této bouře, která. se snaží vyvrátit trůn a strhnout s sebou čest mnoha lidí i s jejich láskami.

1 Aristofanes, řecký básník (asi 450--385 př. n. l.)

2 Turgot - jeden z nejznamenitějších a nejúspěšnějších ministrů monarchie, provedl liberální ekonomickou reformu, snažil se udržovat v rovnováze státní rozpočet a omezoval co možná výdaje královského dvora. Ludvík XVI. ho propustil pod vlivem intrik Marie Antoinetty a nahradil baronem Neckerem, který stejně Jako jeho nástupce Calonne se začal uchylovat už jenom k půjčkám

3 Bachaumont - Louis Petit de Bachaumont, 1700-1771, slavný kronikář 18. století.

4 Philibert Delorme, 1510-1570, stavitel, pracoval už na návrhu architektury Tuilerií.

5 Alexandre Pingré, 1711-1796, zprvu teolog-jansenista, později astronom

6 komisař z Cháteletu: ve dvaceti pařížských čtvrtích bylo osmačtyřicet policejních komisařů, kteří byli současně jakýmisi vyšetřujícími soudci.

7 Nisus - narážka na Vergiliovu Aeneidu. Nisu , aby zachránil svého zajatého přítele, pokusil se sám vydat na smrt Lucemburské zahrady - založila je Marie Medicejská, oblíbené místo odpočinku.

8 Marie-Anne Botot Dangeuille, 1714-1796, nejznamenitější subreta, jaká se prý kdy objevila na francouzském jevišti.

9 Claude-Joseph Dorat, 1734-1780, průměrný básník, dramatik a romanopisec. Toužil se vyrovnat Voltairovi, neuspěl však, stal se proto nepřítelem filosofů a oblíbeným terčem epigramů.

10 prozíraví Argusové - Argus, bájný symbol bdělosti, měl sto očí, z nichž polovina střídavě bděla, zatímco druhá

polovina spala. Okouzlen hrou na flétnu, kterou provozoval Merkur, bůh zlodějů, Argus jednoho dne usnul docela a Merkur mu usekl hlavu. Bohyně Juno, která obdařila Arguse tou vzácnou schopností, proměnila jeho oči v paví ocas

11 Hrabě Gabalis - narážka na dílko abbé Montfanicona de Villars Hrabě Gabalis anebo Podivuhodná dobrodružství kabalistů a rozekruciánů (1670). Kniha se posmívá soudobé zálibě v magii. Podle tohoto dílka je Gabalis hlavou všech tajných sekt v Evropě

12 kombinací sangvinika s cholerikem - v 18. století bylo v módě analyzovat povahu člověka podle čtyř typů: sangvinik, melancholik, flegmatik, cholerik. Lavaterova pseudovědecká kniha Essais physiognomiques si získala velkou oblibu a proslulost a čerpal z ní jak Dumas, tak např. později i Balzac.

13 Novodobý Raleigh - sir Walter Raleigh, oblíbenec a milenec Alžběty I. Anglické. Jakub I. ho r. 1618 - po dvanácti letech uvěznění - odsoudil k smrti.

14 Célimene - postava koketky z Moliérova Misantropa.

15 Jacques Delille, 1738-1813, úspěšný básník 18: století. Psal zejména přírodní lyriku a didaktickou poezii.

16 jsem žena... narážka na proslulý verš Terentiův (190-159 př. n. l.) "Homo sum: humani nihil a me alienum puto." (Jsem člověk, nic lidského mi není cizí.)

17 abbé Vermond - vídeňský vychovatel Marie Antoinetty, kterého si královna přivezla s sebou do Francie.

18 spisovala své paměti: své paměti napsala paní de la Motte nikoli ve vězení, ale až po vypovězení v Anglii. Vyšly v roce 1788 v Londýně. Přepsal je pan de Calonne a jakýsi londýnský publicista. Marie Antoinetta nabídla hraběnce de la Motte peníze, aby zabránila jejich vydání, paní de la Motte peníze přijala, vzápětí však uveřejnila svůj pamflet, svrchovaně urážlivý pro královnu.

19 pan de Vergennes - ministr zahraničí Ludvíka XVI.

20 Dorimena, Frosina, kardinál Jourdain - postavy z Moliérových komedií.

21 parlamenty pana de Maupeau - kancléř Maupeau doporučil králi Ludvíku XV., aby rozpustil parlamenty, které byly v opozici proti králi, a rozpoutal tak bouři ve veřejném mínění.

22 Dido, princezna z Tyru, zakladatelka Kartága. Vergil ji nechává žít v dobách trojského hrdiny Aenea a líčí Aeneovu lásku k ní. Aeneas byl ovšem ženat - Ascanius byl jeho syn.

23 Nero byl pokládán za nejkrutějšího římského císaře, Titus za nejmírnějšího.

24 in pace - sklepni vězení ve středověkých klášteřích.

25 most Pont-au-Change - nejstarší pařížský most. Pod jeho prvním obloukem poraženi a čtvrtili ještě v 18. století řezníci dobytek.

26 Crébillon, autor Bloudění srdce a ducha, Louvet de Couvret, autor Života a lásek rytíře de Faublas.